

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರತ್ನಮಾಲಾ
ದ್ವಿತೀಯಾ ರತ್ನವು ೧೭/೫ ಸಂಚಿಕೆಯು

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕಪ್ರಣೀತ
ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೇ
ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರ ಏಕೋನತ್ರಿಂಶಃ
ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಯಾ ರೈಡರ್ ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಸಿ. ಯಂ. ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ

ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಆಚಾರ್ಯ ಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೂ

ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಪುರಾಣಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಪವಾದನೆಯೂ

೧೯೫೫

ಕ್ರಿಯ ರೂ. ೨-೦-೦

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200951

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No K181.444 Vol I . Accession No
V 69 R K 4549
Author విజయ గాంధీ గారి జీవిత చరిత్ర . C.M.
Title రచన స్వ. ప్రచురణ 1955

This book should be returned on or before the date last marked below

ಶ್ರೀಯೈನಮಃ

ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಸ್ಯ ತ್ರಯಸಾರೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರ ಏಕೋನತ್ರಿಂಶಃ

ಯ ಉಪನಿಷದಾ ಮನ್ತ್ರೇ ಯಸ್ಮಾದನಂತ ದಯಾಂಬುದೇಃ |

ಸ್ತುತಿತ ಜನತಾಶೋಕಃ ಶ್ಲೋಕಸ್ಪರ್ಶಯಂ ಸಮುಜಾಯತ ||

ಹಿಂದೆ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಸರವಾದ ಮನ್ತ್ರರತ್ನದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಸಮ ಸ್ತಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಯಃಸತಿಯೇ ಪ್ರಾಪಕನೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬಹುಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಮೂರನೆಯ ರಹಸ್ಯವಲ್ಲಾದರೋ, ಅಂತಹ ಮನ್ತ್ರರತ್ನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಪ್ರಧನುತಃ ಅಂತಹ ಹಿ 'ೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರಮಕ್ಕೃಪಾನಾತ್ಮಲೌಕದಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪ ದೇಶಿಸಿದ ಲೀಲಾ ಸಾರಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಂತರವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವರಾಗಿ, ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಾರ್ಥ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿದವರಾಗಿ, “ ನೇದೋತ್ತಂಸ ವಿಹಾರ ಸಾರಧಿಗಿರಾ ಗುಂಭೇನವಿಸ್ತಂಭಿತಃ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇರಲಾದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ “ ಏಕಸ್ವಾದು ನ ಭುಂಜೀತ ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲದಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಅದರ ಸಾರ ಭೂತ ಸದ್ಗುಹಾರ್ಥವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದು “ಗೀತಾಸೂಪ ನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ವಾಂಸಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಶಾಕ್ತಿ, ಅಮೋಘ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾಗಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳು ಇದರಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ವಿಶೇಷ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಯುಕ್ತದ್ದಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರವು.

ಆಗಲಿ, ಬೌದ್ಧವಂತಾರಿಯ ಉಪದೇಶದ ಶಾಕ್ತಿ, ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಯುದ್ಧ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕಾಗಿ ವಂಚಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಲ್ಲವೇ? ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯ ರಹಸ್ಯ ಹೇಗಾದೀತು? ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಂಚಿಸಬೇಕಾದ ಪುಕರಣವು ಈತನದೇ ಇಲ್ಲವು. ಅರ್ಜುನನು “ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತಸ್ತಥಾನಾಗಿ” “ಪೃಚ್ಛಾಮಿತ್ಯಾಂ ಧರ್ಮಸಂಮೂಢಚೇತಾಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ಯಚ್ಛ್ರೇಯಸ್ಸಾತ್ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಬ್ರೂಹಿ ತನ್ನೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ತಾಧಿನಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್” ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ನುಸಿಸಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಶೋಕಾಕುಲನಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ಮಮಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನನ್ನು ವಂಚಿಸುವನೇ? ಪರಮಕೃಪಾಸಾಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದು ಪರಮಯಥಾರ್ಥವು, ಅದನ್ನು ಅರ್ಜುನನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ— “ಸರ್ವಮೇತದ್ವತಮನ್ಯೇ” (ಗೀ ೧೦, ೧೪) ಎಂಬಲ್ಲಿ, “ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಶ್ಯಣುಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ | ಇಷ್ಟೋಸಿಮೇ” (ಗೀ ೮, ೬) ಎಂಬಲ್ಲೂ “ಯ ಇದಂ ಪರಮಂಗುಹ್ಯಂ ಮಧ್ವಕ್ಷೇಷ್ಯಭಿದಾಸ್ಯತಿ” (ಅ. ೪) ಎಂಬಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಪರಮಗುಹ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಂದೇಹವು.

ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾದ ಸಾಧನಗಳು ಎರಡು (೧) ಉಪಾಸನರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಮೋಗವು, ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಶಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು ಮಾತ್ರವೇ ಇದೇ ಸಾಧನವೆಂದು ೬೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅರ್ಜುನನು ತಾನು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತನು ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೃಪಾಸಾಗರನು ಎರಡನೆಯ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. (೨) ಇದು, ಶರಣಾಗತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರ್ವರೂ, ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಶೂದ್ರರೂ, ಚಂಡಾಲರೂ, ಹೀಗೆ ಸರ್ವರೂ. ಇದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವಾದ ೬೬ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅದುದರಿಂದ ೬೫, ೬೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ತಮಿಹ ವಿಧಿನಾ ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸ್ತುಪದ್ಯ ಸನಾತನಮ್ ।

ಶಮಿತ ದುರಿತಾ ಶೃಣ್ವಾತಜ್ಜತ್ಯಜ ಸ್ಸಖಿ ಮಾಸ್ಮಹೇ ||೬೮||

ಹೀಗೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೊದಲು ಉಪಾಸನರೂಪ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿ ಅನಂತರ ಅವನು ತನಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿದ ನಂತರ, ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ಭರಣ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ತೆರದಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ಉದ್ಧವರಿಗೂ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನು ಏಕಾದಶಸ್ಕಂಧ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೆಯೇ ಒಲ್ಲಾ ಪ್ರಥಮತಃ ಕರ್ಮಯೋಗಸುಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಉಪಾಯವಾದರೆ, ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕವರು ಅತಿ ವಿರಳರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಕಾರಣದಿಂದ ಕರುಣಾಸಾಗರನು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ಉದ್ಧವರನ್ನು ಕೂರಿತು “ ಅಧ್ಯತತ್ವರಮಂಗುಹ್ಯಂ ಶೃಣುಮೇ ಯದುನಂದನ । ಸುಗೋಪ್ಯಮಸಿವಕ್ಷ್ಯಾಮಿತ್ವಂಮೇ ಭೃತ್ಯಸ್ಸಹೃತ್ಸಖಾ ” ಓ ಉದ್ಧವರೇ ನೀವು ನನ್ನ ಭೃತ್ಯರಾಗಿರೂ ಸಹೃತ್ತಾಗಿರೂ ಸಖಾಮಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ವರಮರಹಸ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶವಾದರೂ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಲಘುವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸರಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳದಾದ್ದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ನುಸಿಸುವದೇ ಪರಮಗುಹ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವು ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾರು ಎಂದರೆ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರಾಸ್ತ್ರಿಯೋನ್ಮಜಾಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಇಂತಹ ಅನೇಕರು ಮೋಕ್ಷಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ — “ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುದ್ಧವೋಽತ್ಸೃಜ್ಯಚೋದನಾಂ ವ್ರತಿಕೋದನಾಂ ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ “ ಮಾಮೇಕಮೇವ ಶರಣಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ । ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೇನ ಯಾಸ್ಯಸಿಹ್ಯಕುತೋಽಭಯಮ್ ” ಎಂದು ಹೀಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಏಕಕಂಠ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ವರಮರಹಸ್ಯವು, ಅಶಕ್ತರಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿಧಿಸಿದ ಲಘುಪಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಭಾಗ ೧೧, ೨೨, ೧೩, ೨೫)

ಅರ್ಥವು—ಯಃ-ಯಾವ ವ್ರತವಿದ್ದನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು, ಉಪನಿಷದಾಮುನ್ತೇ-ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ರತತೇ-ಇರುವನೋ ಎಂದರೆ ವ್ರತಪಾದ್ಯನೋ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಉಪನಿಷತು

ಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣವಿರುವದೇನೋ ಸತ್ಯವು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ “ಬಹ್ಮಣ್ಯೋ ದೇವಕೀ ಪುತ್ರೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋ ಮಧುಸೂದನೋಮ್” ಎಂದು ನಾರಾಯಣೋಪ ನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ರುಗ್ವೇದದಲ್ಲೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳ ವಿಷಯವಿರುತ್ತದೆ, ಯಸ್ಮಾತ್-ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ. ಅನಂತದಯಾಂಬುಧೇಃ-ಅಪಾರದಯಾ ನಾಗರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನನಿಂದ, ತ್ರುಟಿತಜನತಾಶೋಕಃ-ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಂದರೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸ್ಪಟ್ಟ, ಪ್ರಪನ್ನರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಜನಸಮೂಹದ ಶೋಕವುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕಃ-ಕರುಣಾರಸಪ್ರಸೂಹಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಈ ಗೀತಾ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು, ಸ್ವಯಂ-ತಾನಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಯಿತೋ, ಪರಮಪುರುಷನ ಕೃಪೆಯೇ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ತಂ-ಅಂತಹ ಉಪ ನಿಷತ್ತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಕರುಣಾತ್ಮಕನಾಗರನೂ ಆದ, “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ವೇದವಿತ್ತೂಳೂ ಅಭ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ಅನಾದಿಯಾಗಿಯೂ, ಯಜ್ಞರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೋಪಾಯನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ವಿಧಿನಾ-ಆಶ್ವೀನಶ್ವೀನರವ ‘ಶರಣಂವ್ರಜ’ ಎಂಬ ವಿಧಿವಾಕ್ಯವಿಂದ, ಅಥವಾ ವಿಧಿನಾ - ನಮ್ಮ ಸ್ಮೃತವಿಶೇಷದಿಂದ, ಅಥವಾ ವಿಧಿನಾ - ಹೇಗೆ ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೋ ಅಂತಹ ಒಂದು ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಪ್ರಪದ್ಯ - ಗುರುವು ಬೇನೆ, ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ದ್ವಯ ವಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ದಂಡವತ್ತಣಾನುಪೂರ್ವಕ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ನುಸಿಸಿ, ರಮಿತದಾರಿತಾಃ - ಹೋಗಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾವಗಳನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಶಂಕಾತಂಕತ್ಯಜಃ - ಸಲಿಸಿದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ, ನರಕಾಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರ ಮೊದಲಾದ ಭೀತಿಯನ್ನೂ, ತೃಪ್ತಿದವರಾಗಿ, ಸುಖಮಾಸ್ತುಹೇ - ಸಂತಿರಯನುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವೆವು, ನಿರ್ಭರೋ ನಿರ್ಭಯೋಸ್ಮಿ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದುಹೋಂಡು ದೇಹಾವನಾನಾನಂತರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವೆವು

ತಾತ್ಪರ್ಯ-ತಾವು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಲೀಲಾಸಾರಧಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳ ನಿಗಮನವಾಗಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಮನ್ತ್ರರಹಸ್ಯವಾಗಿ, ಅಂತಹಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಕೊಂಡಾಡುವದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಈ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳದೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಅದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದವನು ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳವನೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, “ಯ ಉಪನಿಷದಾಮನೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. “ವೇದೋ

ತ್ತಂಸವಿಹಾರ ಸಾರಧಿಯು” ಯಾರೋ, ಅವನು ಅಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನು, ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನ ದ್ವಿಸೂಕ್ತಿಯ, ಹೀಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಃಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗ ಅನ್ನೇ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು? ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುದು ಉಪಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡ ವದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು ಅಥವಾ ಅನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಸಮೀಪೇ ಎಂಬರ್ಥವು ಅನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು ಗೀತೆಯು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರಭೂತಾರ್ಥವನ್ನೇ ಉಪನಿಷತ್ಸುವದರಿಂದ ಉಪನಿಷತ್ತೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ಶ್ರೀಮದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು” ಇಂತಹ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಅನ್ನೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಾದ ಈ ಪದವನ್ನೇ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರೇಶಿಸಿ, ಕರುಣಾಸಾಗರ ನ ಬಾವನ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ ಅನ್ನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕರುಣ ಸಾಗರವು ಕೊಡುವ ಉಪಾಯಾನವನ್ನಿಂದ ಫಲವಾದ ಶರಣವಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದಲ್ಲಿ “ಸಖಿತ್ವೇವಂ ದತ್ತಯಾ ಯಾವದಾಯುಷಂ ನಚಪುನರಾವತ್ತೇ ಮರಃ” ಸೈತ್ತವೀಯಾ ನಾ ಹ ರ್ಗೇಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲೂ “ತಸ್ಮಾನ್ನಾತ್ಮಸಮೇಷಾಂ ತಪಸಾ ಮತಿರಿಕ್ತವಾಮುಃ” ಭರಣ್ಣಾತ್ಮಸಮ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಸುಕ್ತದ ಪುನಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ಃ ಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ” ಎಂದು ಪಿಥಿ. ಆದರೆ ಸರವಾಗಿ ‘ತಸ್ಮಾಷ್ಟ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಹಿಮಾನ ಮಾ ವೋತಿ” ಎಂದು ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇಯೇ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ದಲ್ಲೂ ‘ತನೇವಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿವೃತ್ಯಮೇತಿ, ನಾನ್ಯಃ ವಸ್ತಾವಿದ್ಯತೇ ಽ ಯನಾಯ” ಎಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ವಿದಿತ್ವಾ ಎಂದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಈ ಗೀತೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಕೂನೆಯಲ್ಲೂ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತವು. ಆದರೆ ಸಂಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳೂ ಅನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಸಮೀಪವೆಂದೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಅದೇ ನಮಗೆ ಪರಮಗ್ರಾಹ್ಯವು.

ಅನಂತದಯಾಂಬುಧೇಃ — ಅಂಬುಧಿಯು ಸಮುದ್ರವು, ಪಾರವುಳ್ಳದ್ದು, ಅಂತವುಳ್ಳದ್ದು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ದಯೆ ಎಂಬ, ಸಾಗರಕ್ಕಾದರೋ ಅಂತವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನಂತದಯಾಂಬುಧೇಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ಪಾಂಡ ವಾದಿಗಳಿಗೂ, ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿಗಳಿಗೂ, ಗಜೇಂದ್ರಾದಿ ವ್ರವನ್ನರಗಳಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ ಕೃಪಾಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ದಯಾಂಬುಧಿಯು ಅನಂತವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ತ್ರುಟಿತ ಜನತಾ ಶೋಕವುಳ್ಳದೆಂಬುದರಿಂದ ಚರಮ

ಶ್ಲೋಕವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಿರಸ್ತವು. ಆತನನ್ನು ವ್ಯಾಜೀಕರಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜನ ಸಮೂಹದ ಶೋಕನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ ದಯಾಸಾಗರವು ಅನಂತ ವಾದುದು. ಜನತಾ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವು ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತ್ರುಟಿತಶೋಕವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗವು ಎಂದು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಾಂತರ ಶೋಕವು ತೊಲಗಿ ಹೈಷ್ಟಮನಸ್ಕನಾಗುವನೆಂಬುದು ಉಪದಿಷ್ಟವು. ಈ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಉಪಾಸನಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಏಕೆಂದರೆ “ ನಾನ್ಯಃ ಪನ್ನಾವಿದ್ಯತೇ ಅಯನಾಯ ” ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಎನ್ನವರು. ಈ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವು, ಗೀತಾ ೬೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ೬೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು, ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತಸ್ವಭಾವಃ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ “ ದೈವೀಹೈಷಾಗುಣಮುಯೀಮಮು ಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ (ಗೀ ೭, ೧೪), “ ನಮಾಂದುಷ್ಕೃತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನರಾಧಮಾಃ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ (ಗೀ ೭, ೧೫) “ ಮಾಂಹಿ ಪಾರ್ಥವ್ಯಪಾತ್ರಿತ್ಯಯೇಪಿಸ್ಯುಃ ಪಾವಯೋನಯಃ । ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಪಿಯಾಸ್ತಿ ನರಾಂಗತಿಮ್ ” (ಗೀ ೯, ೩೩), ಎಂಬಲ್ಲೂ, “ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣಮ್ಯಪ್ರಣಿಧಾಯಕಾಯಂ ಪ್ರಸಾದಯೇತ್ವಾನುಹ ಮೀಶಮೀಡ್ಯಮ್ ” (ಗೀ ೧೧, ೪೪) ಎಂಬಲ್ಲೂ, ತಮೇವಶರಣಂಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನಭಾರತ ” (ಗೀ ೧೮, ೬೨) ಎಂಬಲ್ಲೂ, ಈ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ “ ತೇವೈವಿದನ್ತ್ಯತಿತರನ್ನಿಚದೇವ ಮಾಯಾಂ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಹೂಣ ಶಬರಾ ಅಪಿಸಾಪಜೀನಾಃ । ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕ್ರಮ ಪರಾಯಣ ಶೀಲಶಿಕ್ಷಾ ಸ್ತಿರ್ಯಗ್ಗಣಾ ಅಪಿ ಕಿಮು ಶ್ರುತಿಧಾರಣಾಯೇ ” (ಭಾಗ ೧) ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವೂ, ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡು ಎಂಬುದೂ, ಬೋಧಿತವು. “ ಭಕ್ತ್ಯಾಪರಮಯಾನಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾನಾ ಮಹಾನುನೇ । ಪ್ರಾಪ್ನೋಹಂನಾನ್ಯಥಾಪ್ರಾಪ್ನೋ ಮನುಕೈಜ್ಞರ್ಯ ಲಿಪುಃಪಿಃ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನವೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಎರಡೂ ಉಪಾಯಗಳು.

ಸ್ವಯಂ ಸಮಜಾಯತ— ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಹೇಗೆ ನ್ಯಾಯವು? ಅರ್ಜುನನು ಶಾಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಾ ಪ್ರಪನ್ನಮ್ ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಹಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ನಂತರವಲ್ಲವೇ ಈ ಉಪದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುದು ?

ಧರ್ಮಸಂಮೂಡಚೀತನಾಗಿ ಬಂಧು ಹನನವು ಹೇಗೆ ಧರ್ಮವಾದೀತು ಎಂಬ ಸಂವೇಹ ದಿಂದ, ಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ಎಂಬಲ್ಲಿನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು? ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ವಯಂ ಸಮಜಾಯತ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಎದಾಕ್ಷೇಪತಂದರೆ, ಸಮಾ ಧಾನವು ಹೇಗೆಂದರೆ - ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಬಂದು, “ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ರಥಂಸ್ಥಾಪಯ ಮಾಧವ” ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಕಾ ಏಕೇ ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಸಾವು ಉಂಟುಸೇಕಾದುದು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಢರವೇ ಇಂತಹ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವು ಎಲ್ಲಾಜನರಿಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸಲಿ ಎಂಬ ಕೃಪಾದಾರ್ಯಭಾವಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿ ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಮಾಡಿರು ತ್ತಾರೆ. ಅವತಾರರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ, ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನರೂಪವಾದ ಮೂರು ಮಹತ್ವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳೂ ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಿಷಾದ ಉಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಸಮ ಜಾಯತ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರಸ್ಯಯುತವಾದುದು. ಇಂತಹ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವದನ್ನು ಇತರ ಅವತಾರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು ರಾಮಾವತಾರಿಯಾದಾಗಲೂ, ಯಾವರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಾ ಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನೆಲೆಸಿರುವದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಥರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಕೈಕೇಯಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧಮನ ಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಋಷಿಗಳ ಸಂತ್ರಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ರಾಕ್ಷಸ ವರ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ, ಶರಣಾಗತ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ “ರಾಜ್ಯೋವಾ ವನ ವಾಸೋವಾ ವನವಾಸೋಮಹೋದಯಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ತೆರಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಢರರು ಸ್ವಯಂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಿಷಾದ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ತತ್ಪರಿಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಅನೋಘೋಪವೇಶವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿ “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಮುನು” ಎಂದು ಅಭಯವ್ರದಾನಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ. ಇಲ್ಲು “ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ ವರಿತ್ಯಜ್ಯಮಾ ಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಭಯಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವಹಾಗೆ ಲಘುವಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋ ಗವು. ವ್ರಜ ಎಂಬುದು ವಿಧಿವಾಕ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು. ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಸಿದ್ಧೋ

ಪಾಯನೂ, ಪ್ರಾಸ್ಯನೂ ಆದ ತಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನು ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಪರ್ಮ ವಾಕ್ಯಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಆ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ-“ ಯೇಚ ನೇದವಿದೋ ವಿಪ್ರಾ ಯೇ ಚಾಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದೋ ಜನಾಃ | ತೇ ವದಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್” ಕ್ರೇಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃರವರನ್ನು ಧರ್ಮಂ ಎಂದು ಹೇಳುವದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ- ಉಪಾಸನಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಫಲಕ್ಕೆ ಹೇತುವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ ಫಲವನ್ನು ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದುದರಿಂದ “ಧರ್ಮೋನಿಗ್ರಹರ್ವಾ” (ದಶಾವತರಸ್ತೋತ್ರ) ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಧರ್ಮರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಅವತಾರಗಳು ೨೫೨ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಧರ್ಮಪರಿಪಾಲನಮಾಡುವನು ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ, ಆಗ ತಾನೂ ಧರ್ಮಾತಿಕ್ರಮವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವು, “ನಾಹಂಕಾಮೂಢ ಸಂರಂಭಾನ್ ದ್ವೇಷಾನ್ನಾರ್ಥಕಾರಣಾತ್ | ನಹೇತು ಮಾಮಾಲೋಭಾದ್ವಾ ಧರ್ಮಂಜಹ್ಯಾಂಕಥಂಚನ” ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಾತಿಕ್ರಮಣ ವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದ ದುರ್ಮೋಢನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು - ಲೋಕರಾಜರುಗಳೇ ತನ್ನ ಕಾನೂನನ್ನು ತಾನೇ ಅತಿಕ್ರಮಣಮಾಡದಿರವಾಗ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಅವತಾರಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನೇ ?

ಶಮಿತದುರಿತಾಃ—“ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ” ಎಂಬ ಪದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸೂಚಿತವು ಈ ಪ್ರಪದನವು ಸಮಸ್ತವಾಸಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆಂದು ಅಪ ರಾಧ ಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನದಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧೀತರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತವೆಂದೂ, ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ದೇಹಾನಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಕ್ಲೇಶವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪದನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇವುಗಳ ಉಪಶಮನವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದರೂ ಅಥವಾ ಇವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಇವು ಗಳೂ ತೆಲಗುವುವೆಂದು ಪ್ರಭಾವರಕ್ಷಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು ಈ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವೇ “ತಮೇವ ಶರಣಂಗಚ್ಛ” (ಗೀ. ೧೮, ೬೨) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು

ಶಂಕಾತಂಕತ್ಯಜಃ ಎಂಬುದರಿಂದ “ನಿರ್ಭರೋನಿರ್ಭರೋಸ್ಮಿ” ಎಂದು ಗ್ರಾಸವಿಂಶತಿಯಲ್ಲೂ, ಕೃತಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದ ೧೧೩೯-೪೨ನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದಿಷ್ಟ ವಾದ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಹು ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಗಳಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾದ ತೈಲಧಾರಾವದ್ವಿಚಿಟ್ಟನ್ನು ಪರಮೈಕಾಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಉಪಾಸನದ್ವಾರಾ ಲಭಿಸುವ ಮುಕ್ತಿಯು ಈಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ

ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಲಭಿಸೀತೇ ? ಅಥವಾ ಗಣನೆಮಾಡಲು ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜನ್ಮ ಸಂತತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಪದನದಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತದೆಯೇ ? ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಶಂಕೆಯು ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯ ಈ ಅಮೇಘೋಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ, “ ಸಕೃದೇವ ” ಎಂಬ ರಾಮನಾಕೃದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ (1) “ ರಾಮೋದ್ವಿರ್ನಾಭಿಭಾಷತೇ ” (2) ಅಸ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂತ್ಯಾಂವಾ ಸೀತೇ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ । ನಹಿಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಂಶ್ರುತ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ ಮತ್ತು (3) ಪತೇದ್ವೈರ್ಹಿಮರ್ವಾ ಶೀರ್ಘ್ಯೈತ್ಯುಥಿನೀ ಶಕಲೀಭವೇತ್ । ಶುಷ್ಯೇತ್ತೋಯಾನಿಧಿಃ ಕೃಷ್ಣೇನಮೇನೋಘಂ ವಚೋಭವೇತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ನಿರ್ಭರತ್ವವನ್ನೂ ನಿರ್ಭಯತ್ವವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡದೇ ಇರಲಾರವು. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತ್ರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸಬ್ಬಲ್ಪನಾದುದರಿಂದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವದಿಲ್ಲವು. ಎರಡನೆಯದರ ಅರ್ಥವು—ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಭಯಪ್ರದಾನದ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯುತ್ತಾರೆ. ಓ ಸೀತೆಯೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟೇನು, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸೇನು ; ಆದರೆ ಆತ್ರಿತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಅದನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆನು , ಅದರಲ್ಲೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದುದು ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾದುದು, ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ಆರ್ದ್ರಳಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸುಷ್ಮಿಸಿದ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಹೇಳುವ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯು ಓ ದ್ರೌಪದಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ವಾದರೂ ಬೀಳಬಹುದು , ಹಿಮವತ್ಪ್ರವೃತ್ತವು ಸೀಳಿಹೋಗಬಹುದು , ಭೂಮಿಯು ಚೂರುಚೂರಾಗಬಹುದು , ಸಮುದ್ರವಾದರೂ ಬತ್ತಿಹೋಗಬಹುದು. ನಾನು ಆಡಿದ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ದುರಳರಾದ ದುರ್ಯೋಧನ ದುಶ್ಯಾಸನರು ಮಡಿಯುವರು, ನಿನ್ನ ಪತಿಗಳು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾಗುವರು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ ಅಮೇಘೋಕ್ತಿಯು , ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶಂಕಾತಂಕತ್ವಜಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಇದು ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರದ ಉಪಪಾದನೆಗೆ ಮಜ್ಜಳಶ್ಲೋಕವಾದುದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಹಿತಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು ಅನಂತದಯಾಂಬುದೇ ಸ್ತುತಿಪಜಗತಾಶೋಕ ಇತ್ಯಾದಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ವಿಧಿನಾಪ್ರಪದ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಮಿತದುರಿತಾಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ, ಎಂಬುದರ, ಅನಂತದಯಾಂಬುದೇಃ ಎಂಬುದ

ರಿಂದ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಸುಖಮಾಸ್ತುಹೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಶಬ್ಜಾತಜ್ಜತ್ಯಜಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ದೇವತಾಯಾಗುರೋಶ್ವೈವ ಮನ್ತ್ರಸ್ಯಾಸಿಪ್ರಕೀರ್ತನಾತ್ | ಐಹಿಕಾ ಮುಷ್ಠಿಕೇಸಿದ್ಧಿ ದ್ವಿಜಸ್ಯಾಸ್ತಿನಸಂಶಯಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದೇವತೆ ಗುರು ಮನ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಐಹಿಕಾ ಮುಷ್ಠಿಕ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಾಚಕರಿಗೆ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರಾಪ್ತರೂಪ ಮಜ್ಜಳವು ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕಮೂಲಕ ಮಜ್ಜಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ— ಸುಖಮಾಸ್ತುಹೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಈಗ ತಾವು ಮುಂದೆ ರಚಿಸುವ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಉಪಪಾದನೆಯಿಂದ, ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯೂ ಇತರರೂ ಸಹ ಈ ಲೀಲಾಸಾರಧಿಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಹಿತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದವ ರಾಗಿ ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಶಂಕಾ ತಂಕತ್ಯಜರಾಗಿ, ಅನಂತದಯಾಂಬುಧಿಯ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರಾಗಿ ಆತ ನನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿ, ನಿರತಿಶಯಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯು

ಇಲ್ಲಿ ಸುಖಮಾಸ್ತುಹೇ ಎಂಬ ಬಹುವಚನವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಬಹುವಚನ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕ ರವರ ಆಶಯವು ತುಂಬಾ ಉದಾರವಾದುದು. ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆತನು ಕರುಣಿಸಲಿ, ಮಜ್ಜಳ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಆಶಯವು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಪ್ರದಿಶತು ಭಗವಾನಶೇಷ ಪುಂಸಾಂ ಹರಿರಪಜನ್ಮಜರಾದಿಕಾಂ ಸಮೃದ್ಧಿಮ್ ಎಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಜ್ಜಳ ವನ್ನು ಕೋರಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರೂ ಇದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಸೂರೈದಯದಲ್ಲೂ “ ಅಪಜನ್ಮಜರಾದಿಕಾಂ ಸಮೃದ್ಧಿಂ ಕೃಪಯಾ ಸಮ್ನುಖಯನ್ನ ಶೇಷಪುಂಸಾಮ್ ” ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆತನು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಸರ್ವೇ ಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸುಖ ಮಾಸ್ತುಹೇ ಎಂಬ ಬಹುವಚನ ಪ್ರಯೋಗವು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಾವಲೋಕನದಿಂದಂ ಟಾದ ಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ಪರಮಭಗವತರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ದವರೂ ತಮ್ಮವರೇ ಆಗಿ ಸುಖಮಾಸ್ತುಹೇ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸ ಬಹುದು.

ಮೂ॥ ದುರ್ಮಿಜ್ಞಾನೈ ನಿರ್ಯಾಮಗಹನೈ ದೂರ ವಿಶ್ರಾಂತಿದೇಶೈಃ ।
 ಬಾಲಾನರ್ಹೈ ಬಹುಭಿರಯನೈ ಶ್ಲೋಚತಾಂ ನ ಸ್ಪೃಶನ್ಮಾಃ ।
 ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹಂ ನಿಜಪದಮಸೌ ನೇತು ಕಾಮಸ್ವಭೂಮ್ನಾ ।
 ಸತ್ಪಾಥೇಯಂ ಕಿಮಪಿ ವಿದಧೇ ಸ್ವಾರಥಿ ಸ್ವರ್ವನೇತಾ ॥೬೯॥

ಶ್ರೀಕೃಪಾಂಬೋಧಿಯು ಈ ಅಮೋಘವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಸ್ತುತಿಯು ಸಾಲದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನಸ್ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಮಧುರವಾದುದರ ಆಸ್ವಾದನವು ಒಂದು ಸಲದಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದು

ಅರ್ಥವು—ಅರ್ಜುನನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಐಕಾಂತ್ಯವು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು “ಚಂಚಲಂಹಿ ಮನಃಕೃಷ್ಣ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿ, ೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲೂ “ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮನನ್ಯಯಾ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ “ಮತ್ಕರ್ಮ ಕೃನ್ಮತ್ಪರಮೋ ಮಧ್ವಕ್ತಃ” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ, ನೀನು ಐಕಾನಿತ್ಯಾನ್ಯನಿತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅದು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ೧೨ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವದು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿಯಾದರೂ ಉಪಾಸಿಸಲೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುದು ದಕ್ಕೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಜ್ಞಾನಿಯ ದಹರ ವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯು ಸುಲಭವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯದಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಿನ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಧಿಕವೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಐಕಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ “ಮಯೈವ ಮನ ಆಧತ್ಸ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡಿ ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮವಾದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ, “ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ ಶೃಣುಮೇ ಪರಮಂವಚಃ । ಇಷ್ಟೋಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋವಕ್ಷ್ಯಾಮಿತೇ ಹಿತಮ್” ॥ ೬೪ ॥ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಅದರ ಮುಂದಿನ ೬೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮನ್ಮನಾಭವ ಮಧ್ಯಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀಮಾಂ ನಮಸ್ಕರು ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು ಹೀಗಾಗಲು, ತನಗೆ ಉಪಾಸನವು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅನಂತರ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು “ಅನಂತದಯಾಂಬೋಧಿಯು” ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸುಕರವಾದ ಸಕೃತ್ಪರವ್ಯವಾದ ಶರಣಾಗತರೂಪ ಲಘುಪಾಯವನ್ನು ಅದರ

ಮುಂದಿನ ೬೬ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಸಿ, ಮಾತುಚಃ - ಶೋಕಿಸದೇಡವೆಂದು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ—ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.—

ದುಶ್ಶಿಷ್ಟಾನ್ಯೈಃ—ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ಯಗಳಾದ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಹುಭಿರಯನ್ಯೈಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು, ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ವ.ತ್ತ್ವ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವದೇ ಕಷ್ಟವಾದ ನಂತರ, ಇನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಲೇ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದಲೂ ಶೋಕವು. **ನಿಯಮಗಹನೈಃ** - ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಕಷ್ಟತರವಾಗಿರುವ, ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ದೂರ ವಿಶ್ರಾಂತದೇಶೈಃ** - ಅದುದರಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಅನಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗಿ ಸೇರಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ದೇಶವು ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವು, **ದುಷ್ಕರತ್ವ ಅಶಕ್ಯತ್ವಗಳಿಂದ** ಅತಿದೂರವಾಗಿವುಳ್ಳ, **ಬಾಲಾ ನರ್ಹೈಃ** - ಬಾಲರಂತೆ ಅಶಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದೆ, **ಬಹುಭಿರಯನ್ಯೈಃ** - ಕರ್ಮಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಗಳೇನೂ ಜ್ಞಾನಯೋಗವೇನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವೇನು ಆಹಾರಾದಿ ನಿಷ್ಕೇಗಳೇನು, ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಉಪಾಸನವೇನು ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಿ ತಾವ್ಯವಹಿತಾನೇಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ, **ಶೋಚತಾಂ** - ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ, **ನಃ** - ಅರ್ಜುನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಮಗೂ ಸಹ, **ಸುಪನ್ಯಾಃ** - ಆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸುಕರವಾಗಿ, ಲಘುವಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಈ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಭರಣ್ಯಾಸನನ್ನು, **ಸರ್ವನೇತಾ** - ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, **ಅಸೌಸಾರಥಿಃ** - ಈ ಲೀಲಾಸಾರಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, **ನಿಷ್ಪ್ರ ತ್ಯೂಹಂ** - ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಹಾಗೆ ಏನೊಂದು ವಿಘ್ನವಿಲ್ಲದಿರೋಣವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಇದು ಶ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣವು, **ನಿಜಪದಂ** - ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠ ವನ್ನು ಕುರಿತು. **ನೇತುಕಾಮುಃ** - ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಯುಕ್ತವಾಗಿ, **ಸ್ವಭೂಮ್ನಾ** - ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದಲೇ, **ಕಿಮಪಿ** - ಇತ ರೋಪಾಯದ ಹಾಗೆ ಯಾವ ಕ್ಷೇಶಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ, **ಸತ್ತ್ವಾ ಥೇಯಂ** - ಅರ್ಹಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವವನಿಗೆ ಶ್ರಮಪರಿಹಾರಮಾಡುವ ದಧ್ಯೋದನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ, ಈ ಭರಣ್ಯಾಸ ನನ್ನು, **ವಿದಥೇ** - ಚರಮಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದನು. ಬಹು ದೂರದೇಶ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ

ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ತೊಂದರೆಯುಳ್ಳವರು ಮಾರ್ಗಾಯಾಸ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ದಧ್ಯೋದನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಯಾಸಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಹಾಗೆ, ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಅಲೆದು ತಲೆಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇರುವವರಿಗೆ ಇನ್ನು ಬಹುದೂರವಿರುವ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಯಾಸ ಪರಿಹಾರರೂಪ ಪಾಥೇಯವು ಈ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂದು ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಅನೇಕಕಾರಣಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸುದುಷ್ಕರವು. ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರ, ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮಂತಹ ಅಶಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮಕೃಪಾಳುವಾದ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಅದುಷ್ಕರವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು, ಅದು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೊಡುವ ಫಲವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವನು. ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ನಿರ್ಭರನಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿಯೂ, ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿಯೂ ಇರು, ನೀನು ಹೀಗೆ ಆಕುಚನ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು ಪರಮಕೃಪಯಾ ಅಮೋಘವಾದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ವಿಧಿಸಿದರಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿರುತ್ತಾರೆ—

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ, ಉಪಾಯ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದ ದುಷ್ಕರತ್ವವನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಿರುವ ಸುಕರತ್ವಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ಅನುವದಿಸಿ, ಇಂತಹ ಸುಲಭವಾದ ಅಮೋಘೋಪಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿಧಿಸಿದರಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ—ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಹೇಗೆ ಸುದುಷ್ಕರವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಐದು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—

ದುರ್ವಿಜ್ಞಾನೈಃ—ಒಂದುವೇಳೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನಗಳು ಬೇಕು, ಆತ್ಮಯಾಥಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮಸಮತ್ವಜ್ಞಾನ, ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾನುಷ್ಠಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು, ಅನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವು, ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇವುಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಕಷಾಯೇಕರ್ಮಭಿಃ ಪಕ್ಷೇತತೋಜ್ಞಾನಂಪ್ರಪದ್ತತೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯಕವು, ಅದುದರಿಂದ ಶೋಕವು. ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು

ನಿಯಮಗಹನೈಃ - ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೇ ಬೇಕಾದುದು ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಅವು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಂತವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮಾನುಸಾರ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಶೋಕವು ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಾದರೋ ಸ್ವವರ್ಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅವು ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳಾದರೂ, ಅವು ಅಂಗವಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವು ಸುಕರವು.

ದೂರವಿಶ್ರಾಂತದೇಶ್ಯಃ - ಫಲದಶೆಯು ಉಪಾಸನರೂಪೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬಹು ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಕವು, ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ, ಈ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಬೇರೆ ಜನ್ಮಾನುಭವವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಫಲವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಶೋಕವು, ಭರನ್ಯಾಸವು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಫಲವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಕೊಡುವಂತಾದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದ ಫಲ ಉಳ್ಳದ್ದು.

ಬಾಲಾನರ್ಹೈಃ - ಬಾಲರಿಗೆ ಅನರ್ಹವೇ ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಶೋಕವು, ಬಾಲರು ಯಾರು ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿವೇಕಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರು. ಅವರಿಗೆ ಈ ಉಪಾಸನವು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವು. ಭರನ್ಯಾಸವಾದರೋ ಸರ್ರೂ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಾದುದು.

ಬಹುಭಿಃ ಆಯನ್ಯೈಃ - ಅನೇಕ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶೋಕವು. ಹೀಗೆ ನಾನಾಕಾರಣಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಾವು ಅಸಮರ್ಥರೆಂದು ಶೋಚತಾಂ - ಶೋಚಿಸುವ ನಮ್ಮವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸದ್ವಿವರಣಾಕಾರಗಳಾದ “ಉಪಾಯಾನೈವ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ” ಏಕೆಂದರೆ “ಹೃಷಾಯಬಹುಳಾಸ್ತಥಾ” ಬಹುಗಳಾದ ವಿಘ್ನಗಳು ಕಷ್ಟಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ, ಆದುದರಿಂದ ಶೋಚತಾಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹಿಂದೆ “ಭಕ್ತ್ಯಾದಾಶಕ್ತ್ಯಭಾವಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಇಳಿ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ ಅಶಕ್ತಿಯಮೂಲಕ ಶೋಕವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಯಾಮುನಮುನಿಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ “ನಧರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ನಚಾತ್ಮವೇದೀ ನಭಕ್ತಿರ್ಮಾ ತ್ವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ತಾವು ಅಶಕ್ತರೆಂದೂ, ಒಂದುನೇಳೆ

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೂ ಅಶಕ್ತರೆಂದೂ, ಒಂದುವೇಳೆ ಅದನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದರೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಂತೂ ಸುತರಾಂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಶೋಕಿಸಿ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಹುಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಬರೆದು ತಮ್ಮಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—

ಸುದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೋಮ್ಯೋ ಯೇನ ಯೇನೇಷ್ಟಹೇತುನಾ |
ಸ ಸ ಚಾಹ ವೇವೇತಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಸಂಕ್ಷುಪ್ತಃ ||

ಯಾವಯಾವ ಮನೋರಥವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯವು ಬಹುಕಷ್ಟವೇ ಎಂದು ಯಾವ ಯಾವನು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶೋಕಿಸುವನೋ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಫಲದಾಯಕನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ನಾನೇ ಎಂಬುದು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಸಂಕ್ಷುಪ್ತಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ—

ನ ಸ್ವಪಸ್ಥಾಃ—ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಧನವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು. ಅಶಕ್ತರಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವವನು. ಕಲ್ಪು ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಹುಲಿ ಕರಡಿ ಮೊದಲಾದವು ತುಂಬಿರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಒಳ್ಳೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು— ಅಂತಹ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಬಾಲರು ಅಂಜುವರು, ಅದುದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೆ ಬಾಲಾನರ್ಹೈಃ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಗಲಿ ಉಪಾಸನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪು ಮುಳ್ಳು ಸರ್ಪ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳಾವುವು ? ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳುಂಟು ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾವಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಭಯವು ಬೇರೇ ಇಲ್ಲವು ಅದ ದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಸುಪಂಥಾಃ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸದ್ವಿಭವನ್ನೂ ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಉಪಾಸನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು, ಅದು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಕೃಪಯಾ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವನು ಎಂದರೆ ?

ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯಥಾತಥಾ—ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಅನಭ್ಯುಪಗತವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಕೂಡ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತಾವನು, ತಾನು ಎಂದು, ಈ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. “ಸಾಧ್ಯಭಕಿಸ್ತು

ಸಾಹಸ್ರೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಪಿಭೂಯಸೀ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಯಾರಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಜಪದಂನೇತುಕಾಮಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮೀತಿಚ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ” ಹೀಗಿರಲು ನಾನು “ನೇತುಕಾಮಃ” ಎಂಬ ಭಾವವು ಆಗಲಿ ನಿರಪರಾಧಿಯನ್ನೇನೋ ನೀನು ನೇತುಕಾಮನು, ಮಹಾಪರಾಧಿಗಳಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೂ ನೀನು ನೇತಕಾಮನೋ ? ಎಂದರೆ ಅಂತವರಿಗೂ ಕೂಡ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಒಂದ. ಒಳ್ಳೇ ಪಾಥೇಯವನ್ನು ಸ್ವಭೂವನ್ನಾ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ವಿದಧೇ - ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪಥ್ಯರೂಪವಾದ ಸತ್ವಾಹಾರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಭರನ್ಯಾಸವು ಇದು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಇದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು ಎಂದು ಕಿಮಪಿ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವು, ಇದು ಎಂತಹ ಪಾಪಿಯನ್ನಾದರೂ “ನಿಜಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬಲ್ಲದೋ ? ಎಂದರೆ ಸ್ವಭೂವನ್ನಾ - ತನ್ನ ಅಪರಿಚಿತಘಟನಾದಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳಿಂದಲೇ, ವಿದಧೇ - ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ದ್ವಯ ಮನ್ತ್ರಪೂರ್ವಕ ಅನುಸ್ಥಿಸುವ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಸರ್ವರಕ್ಷಣ ರೂಪಪ್ರಭಾವವುಂಟು ಅದನ್ನು ಪ್ರಭಾವರಕ್ಷಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು (ಅಲ್ಲಿನ ಸಜ್ಜಿತ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ) ಲೀಲಾಸಾರಧಿಯಾಗಿ ಈ ಚಗಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಉಪಾಯವು, ಸತ್ವಾಥೇಯವು - ಅರ್ಚಾರಾದಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಹಿತಕರವಾದುದು ಈ ಉಪಾಯವು ಸತ್ವಾದುದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವೂ, ಸರ್ವಾನಿಷ್ಠವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ, ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದತ್ವವೂ, ಸುಕರತ್ವವೂ, ಸಕೃತ್ಪರತ್ವವೂ, ಅವಿಳಂಬಿತ ಫಲವ್ರದತ್ವವೂ, ಪ್ರತಿಬಂಧಕರಾಹಿತ್ಯವೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಸತ್ವಾದ ಪಾಥೇಯವು. ಮತ್ತು ತೈತ್ತರೀಯ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯು ಸರೋತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದು, “ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸ ಮೇಷಾಂ ತಪಸಾನುತಿರಿಕ್ತಮಾಹುಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ

ಯದ್ಯೇನ ಕಾಮಕಾಮೇನ ನ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾನ್ತರೈಃ |

ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೇನ ಯೋಗೇನ ನಚಭಕ್ತಿತಃ |

ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಮಂಧಾಮ ಯತೋ ನಾವರ್ಮತೇಯತಿಃ |

ತೇನತೇನಾಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನಾಸೇನೈವ ಮಹಾಮುನೇ || ಮತ್ತು

ಮೂ|| ಒಣ್ಣೊಡಿಯಾಳ್ ತಿರುಮಗಳುನ್ನಾನು ಮಾಕಿ,
ಯೊರುನಿನೈವಾಲಿನೈವುಯಿರೆಲ್ಲಾ ಮುಯ್ಯಿ |
ವಣ್ಣುವರೈನಗರ್ವಾಳ ವಶುದೇವರ್ ಕಾಯ್,
ಮನ್ನವರ್ಕ್ಕು ತೇರ್ಪ್ಪಾಕನಾಕಿ ನಿನ್ರ ||

“ ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತಾ ಶುದ್ಧಾಸ್ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ವಿದ್ವತ್ಥಾ |
ನಾರ್ಹನ್ತಿ ಶರಣಸ್ಥಸ್ಯ ಕಲಾಂ ಕೋಟಿತಮಾಮಪಿ || ’

ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸತ್ಪಾಥೇಯಂ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ

ವರಮಾತ್ಮನು ಹೃಷೀಕೇಶನಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವನೇತಾ ಎಂದರೆ ಪ್ರೇರಿತಾ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧವೋತ್ತರಹಮಾಡಿದವನು. ಪ್ರೇರಿತಾನಾಗಿಯೇ “ದ್ವಾಸುಪರ್ಣಾ ಸಯುಜಾಸಖಾನಾ” (ಮುಂ) ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೂ, “ ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಯತನಂ ಮುಪಶ್ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೂ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಲೀಲಾವತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು “ ಸರ್ವನೇತಾ ”. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಣವದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು ಪ್ರಣವದ ಅಕಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವನೇತಾವಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಅಕಿಂಚನನಾಗಿರುವ ಮಹಾರವಾಚ್ಯ ಜೀವನು ಅನಂತರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವದೂ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯ ಹಾಗೆಯೇ. ಈ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಏನೂಮಾಡದೇ ಇರುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲೂ ಅನರ್ಶ್ವ ಅನೋ ಅಭಿಚಾಕೇಶೀತಿ ಅರ್ಜುನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಆತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಯುದ್ಧವೋತ್ತರಹನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೋಗುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಇದೀಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾರಥಿಸ್ವರ್ವನೇತಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವನೇತಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಸರ್ವಸ್ಯಶರಣಂ ಸುಹೃತ್ ಎಂಬ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಹರ್ಷಿಯು “ ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯಾಯ್

ರಾಘವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ । ನಿವೇದಯತಮಾಂಕ್ಷಿಪ್ರಂ ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಈ ತನ್ನ ಆತ್ಮಾವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶರಣಾಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವು ನಿರಾಕೃತವು, “ ಪಾಪಜೀವಾಃ ಖಗಾಮ್ಯಗಾಃ ” ಇವುಗಳಿಗೂ, “ ಅಪಿವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಃ ತೇ ಪಿಯಾಂತಿ ಪರಾಂಗತಿಮ್ ” ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣಗಳಿಗೂ, ಅವಾದವು ವಿರೋಧವು. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರದ ೯೩೭ - ೯೪೦ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಅಸುಕರಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ನಾಶದೊಂದಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ “ ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ ” ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಶರಣಹೊಂದಿದರೆ, ಭಗವಂತನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂದು ಆ ಶ್ಲೋಕದ “ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಾಂಶಾಂತಿಂ ” (ಗೀ. ೧೮-೬೨) ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅಂತರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮೂಲಕವಾಗಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು

ಅರ್ಥವು—ಮೇಲೆ ಸದ್ಗುಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ತಮಿಳುಪಾಶುರದಿಂದ ಸದ್ಗುಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ದ್ವಯಮನ್ಮೋಕ್ಷವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನ್ವಯವು ಉಪಾಯೋಪೇಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವದಿಲ್ಲವು. “ ಲಕ್ಷ್ಮಿಸಹ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವ್ಯಾ ಕಾರುಣ್ಯರೂಪಯಾ । ರಕ್ಷಕಸ್ಸರ್ವಸಿದ್ಧಾಂತೇ ನೇದಾಂತೇಷುಚ ಗೀಯತೇ ” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸರ್ವರಕ್ಷಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಚೇತನರ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಪಾಲನಾದಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದ್ಯೋತಿಸುವೆಂದೂ, ಅದುದರಿಂದ ಮೂಲಮನ್ಮದ್ವಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಕಂಠ್ಯ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಬ್ದವು ಮನ್ಮಾದಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಮುಂದೆ ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಇದನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಭೂತಿಯು ಲೀಲಾ ಪಭೂತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಚೇತನನನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ತನ್ನ ಲೀಲೆಗೆ ಕುಂದುಕಪಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದವನನ್ನು ತನ್ನ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕರೆದು

ತಣ್ಣುಳವ ಮಲರ್ ಮಾರ್ಪನ್ನಾ ನೇಚೊನ್ನ
ತನಿತ್ತರುಮನ್ನಾನೆ ಮಕ್ಕಾಯ್ ತನ್ನೈಯೆನ್ನು .
ಜ್ಞಣ್ಣು ಕಳಿತ್ತಡಿ ಶೂಡ ವಿಲಕ್ಕಾಯ್ ನಿನ್
ಕಣ್ಣುದೈಯಲ್ ವಿಳಿಯಾಟ್ಟೈ ಕಳಿಕ್ಕುನ್ರಾನೇ ||

ಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೇಯದೇಹ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವದೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಟದ ಹಾಗೆಯೇ ಲೀಲೆಯೇ ಎಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಣ್ಣೊಡಿಯಾಳ್ - ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ಹಸ್ತಾಭರಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಇದು ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಳಾಗಿರುವದಕ್ಕೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು, ತಿರುಮಗಳುಮ್ - “ನಾರೀಣಾಂ ಉತ್ತಮಾವಧೂಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಸರೋತ್ಪನ್ನಾಷ್ಟಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ, ತಾನುಮಾಗಿ - ನಾರಾಯಣನಾದ ತಾನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ, ದ್ವೈಚ ಸದೈಕಶೇಷೀ - ಒಂದಾದ ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಎಂಬರ್ಥವು, ಒರುನಿನ್ನೈ ವಾಲೀನ್ರ - ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಏಕಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ, ಉಯಿ ರೆಲ್ಲಾಮ್ - ಜೇತನರೆಲ್ಲಾ, ಉಯ್ಯ-ಹೇಗೆ ಉಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೋ ಹಾಗೆ, ವಣ್ - ಉತ್ಪನ್ನವಾದ, ತುವರೈನಗರ್ - ದ್ವಾರಕಾ ನಗರವೆಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲಾ, ವಾಳ - ಸರೋತ್ಪನ್ನಾದೆತೆಯನ್ನು ಹೊಂದ ವ ಹಾಗೆ, ವಶುದೇವರ್ಕ್ಕಾಯ್ - ವಸುದೇವನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಅನಂತರ, ಮನ್ನ ವರು - ರಾಜರುಗಳಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಹಿತಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ತೇರ್ಪಾಕನಾಗಿ ನಿನ್ರ - ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾಗಿ ನಿಂತ, ತಣ್ ತುಳವ ಮಲರ್ ಮಾರ್ಪ್ - ಶೀತಳವಾದ ತುಳಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳ ಹಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಕ್ಷಸ್ಥಳ ವನ್ನುಳ್ಳವನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಢರವರೇ, ತಾನೇ ಶೊನ್ನ - ಈ ಅವೋಘ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಾನೇ ನಿರ್ಹೇ ತುಕ ಪರಮಕೃಪಯಾ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, ತನಿ - ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ, ತರುಮ್ - ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ, “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು, ತಾನೆಮಕ್ಕಾಯ್ - ನಮಗೆ ದುಸ್ತರವಾದ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತವನಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವು, ತನ್ನೈ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು, ಎನ್ನುಮ್ - ಸದಾ, ಕಣ್ಣು - ಸ್ವಾಮಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಆಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಳಿತ್ತು - ಪರಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ, ಅಡ ಶೂಡ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲು, ವಿಲ

ಕ್ಯಾಯ್ ನಿನ್ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರುವ ಕಣ್ಣುದೈಯಲ್ ವಿಳಿಯಾಟ್ಟು-ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಎನ್ನುವ ಆಟವನ್ನು, ಕಳಿಕ್ಕಿನ್ರಾನೇ - ಹೋಗಲಾಡಿಸ ವನಲ್ಲವೇ !

ಈ ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯವು ಸಬ್ಗ್ರಹವಾಗಿ ಏನೆಂದರೆ— ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತ ಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಿಯಾದ ನೀನು ಸೇರಿ, ಏಕಸಬ್ಬಲ್ಲದಿಂದ ಚೇತನ ರಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಕರಣ ಕಳೇಬರ ಪ್ರದಾನಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕ್ರಮ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸುವವರಾಗಿ, ಪರಮಕೃಪಯಾ ದ್ವಾರಕಾನಗರವಾಸಿ, ಳಗಿರ ವ ಸಾಧುಗಳ ಪರಿತ್ರಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ವಸುದೇವನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಅವಳೂ ಸಹ ನಿನಗೆ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಪರಮ ಸಾಧುಗಳಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಲೀಲಾ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಕೋಮಲವಾದ ತುಳಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಾನು ಅಂತಹ ಕೋಮಲಹೃದಯನೆಂದು ತೋರಿ, ಆತನನ್ನು ವ್ಯಾಜೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ನಿರ್ದೇಶಿತ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿಧಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ — ನಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು, ದುಷ್ಕರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ನಿಂತು ಆಶ್ರಿತರ ಸರ್ವಭರವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆನಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಿ ಬ್ಬರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ತಿರಸಾ ಧರಿಸಿ ಸರ್ವವಿಧಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹತ್ವದವಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತೀಯೇ ಎಂಬುದು.

ಒಂಡೊಡಿಯಾಳ್ ತಿರುಮಗಳುಮ್ ತಾನುಮಾಗಿ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಅನೀದನಾದಗ್ಂ ಸ್ವಧಯಾತದೇಕಂ ಎಂಬ ಮುಗ್ಧೀದ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೇ ಮಾಮೇ ಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುದ್ಯೋತಿತವು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಶ್ರುತ್ಯ ರ್ಥವು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ, ಮೋಕ್ಷದರ್ಮದಲ್ಲಿ

“ ತಮ ಏವಾಭವತ್ಸರ್ವಂ ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ |

ಯೋನಿರೂಪ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ತಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ |

ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಾ ದೇವೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಕೋ ದರಿಃ ಪ್ರಭುಃ ”

ಎಂದೂ ಮತ್ತು “ ಕೃತ್ವಾ ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಚರಾಣಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿಚ

ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾಸಾರ್ಧಂ ವಿಹರಿಷ್ಯೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ

ತತೋ ಭೂಯೋ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿಹ ವಿದ್ಯಯಾ ”

ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಮಾಮೇಕಮ್ ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಾಸಹ ಏಕಮ್ ಎಂಬರ್ಥವು. ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ಶಬ್ದವು ಶ್ರುತಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಪಾದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರೇ ಮಾಮೇಕಮ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾವೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ - ಕೇಗೆಂದರೆ—

ಮಾಮೇಕಂ ಚ ಶ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಂ ಭಕ್ತಿಋಣೋನರೋತ್ತಮಃ ।

ದ್ವಯೇನ ಮತ್ತರತ್ನೇನ ಮಪ್ಪ್ರಿಯೇಣ ಭಜೇತ್ಸದಾ ।

ಅಚಿರಾತ್ ಮತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಮಲ್ಲೋಕಂಚ ಸಗಚ್ಛತಿ ॥

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಂ ಏಕಂ ಎಂಬುದೇ ಅರ್ಥವೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ದಾಸನು ಬರೆದ ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಯ ವಾಖ್ಯಾನ ೫೪ನೆಯ ಮತ್ತು ೭೮ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು “ ನಿತ್ಯೈವೈಷಾ ಜಗನ್ಮಾತಾ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಶ್ರೀರನಪಾಯಿನೀ ” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಪೃಥಕ್ವಿದ್ದ ವಿಶೇಷಣವಾದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷಣದೊಂದಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವ ವಿಶೇಷ್ಯವೆಂದು ಮಾಮೇಕಂ ಎಂದು ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಒಂಡೊಡಿಯಾಳ್ ತಿರುಮಗಳುಂ ತಾನುಮಾಕಿ ಎಂಬ ಸಾರವತ್ತಾದ ಪ್ರಯೋಗವು. ಅನನ್ಯಾಹಿ ಮಯಾ ಸೀತಾ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ಪ್ರಭಾಯಥಾ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಈ ಅಪೃಥಕ್ವಿದ್ದ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸನ್ನಿಯೋಗ ಶಿಷ್ಯನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರವರೂ ಅಗಲಗಿಲ್ಲೇನಿರೈಯು ಮೆನ್ನು ಅಲರ್ ಮೇಲ್ ಮಜ್ಜಿ ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಇಬ್ಬರು ಪೇರಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯೇವನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಜೇತನರಕ್ಷಣೆ ಲಯಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನ ಅವತಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯಜೇಷ್ಟಿತಗಳನ್ನೂ ಯಾವುದನ್ನೂ, ಬಹುಸ್ಯಾಂ ಎಂದು ಸಜ್ಜಲಿಸಿ ನಡೆಸುವದಿಲ್ಲವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಹು ನಿಪುಣತರವಾಗಿ “ಪಶ್ಯಂತೀಷು” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಸ್ತುತಿಯ ೭ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು ೫೫-೬೦ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ಸ್ತುತಿಯ ೭ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು “ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಜರುನಿನೈ ನಾಲೀನ್ರ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿಘಾತವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು. ಇದನ್ನೇ ಅಂಜನೇಯನು “ಆಸ್ಯಾದೇವ್ಯಾ ಮನಸ್ತಸ್ಮಿ ತಸ್ಯ ಚಾಸ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿ

ಸ್ಥಿತಮ್” ಎಂದೂ, ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರೂ ಯಸ್ಯಾವೀಕ್ಷ್ಯಮುಖಂ ತದಿಂಗಿತ ಪರಾಧೀನೋ ವಿಧತ್ತೇಽಖಿಲಮ್ ಎಂದೂ, ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಸಾರಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ, “ಮಾಯಾವಾ ಏಷಾ ನಾರಸಿಂಹೀ ಸರ್ವಮಿದಂ ಸೃಜತಿ, ಸರ್ವಮಿದಂ ರಕ್ಷತಿ, ಸರ್ವಮಿದಂ ಸಂಹರಸಿ ವಿರಾಡಸಿ ಬೃಹತೀ ಶ್ರೀ ರಸೀಶ್ವರಪತ್ನೀ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ ವಾಲನಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಉಂಟೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಅವತರಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವರುಗಳು ವಸಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳೂ, ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುವಾಗಿ ಅನೇಕ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಗಳಿಂದ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿರುವದಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಣ್ಣ ತುವರೈನಗರ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ತುವರೈನಗರ್ ಎಂದು ದ್ವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದುದು, ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃವರು ವಾಸಮಾಡಿದರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಿಂದಾದರೂ, ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಯಮುನಾತೀರ, ಮಧುರಾವುರಿ ಬೃಂದಾವನ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೂ, ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆ, ಚಿತ್ರಕೂಟ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆಗಲಿ, ಮಧುರಾವುರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಅದು ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಹೇಳದೆ ದ್ವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಮಧುರೆಯು ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಪುರವು. ದ್ವಾರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದುದರಿಂದ ವಣ್ಣತುವರ್ನಗರ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರೂ ವಣ್ಣವರಾಪತಿಮನ್ನು ನಾಯ್ ಎಂದು ಇತರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅವತರಿಸಿದ ವಸಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಇದ್ದ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವುವು. ಸುಭಗಃ ಚಿತ್ರಕೂಟೋಽಸೌಗಿರಿ ರಾಜೋಪಮೋಗಿರಿಃ | ಯಸ್ಮಿನ್ ವಸತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಎಂದು ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಮಹಿಮೆಯು. “ಮಜ್ಜಿ ಳಾನಿ ಸಮಾಧತ್ತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಇದೆ

ವಸುದೇವ ದೇವಕಿ ಮತ್ತು ದಶರಥ ಕೌಸಲ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಬೇಕಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಭೀಷ್ಮಕನಿಗೂ ಜನಕಮಹಾರಾಯನಿಗೂ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಅವರುಗಳ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಸುದೇವರ್ಕ್ಕಾಯ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು

ಅವತಾರದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮನ್ನಫರ್ಕು ತೇರ್ ಪಾಕನಿನ್ರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವ

ರನು ಪೂರ್ಣ ಕಾಮನು. ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳಿಂದ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಲೋಕ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ಆಶ್ರಿತ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ವರ್ಮ ಏವಚ ಕರ್ಮಣಿ (ಗೀ ೩-೨೨) ಯಾವಾಗಲೂ ದಿವ್ಯ ಜೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನೆ ಸಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಪಾಂಡವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಲೀಲಾಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದರ ಭಾವವೇನೆಂದರೆ? ಹೀಗೆಯೇ ತಾನು ಸರ್ವಜೇತನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ರಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿರೂಢನಾಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕವನೆಂದು ತೋರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಕೃಪಾವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನೆಂಬ ಭಾವವು ಸೂಚಿತವು. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿದುದು, ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡಿದುದಕ್ಕೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಹಾಗೆ ಕಾಪಾಡುವಾಗ ಅವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ವಿನಾಶಾಯುಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅನೇಕ ಕಂಸಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರ ನಿಗ್ರಹವೂ, ಮತ್ತು ದುರ್ಮೊಢನಾದಿ ದುಷ್ಪರುಗಳ ನಾಶವೂ ಸೂಚಿತವು.

ಅವತಾರದ ಮೂರನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ವ್ಯಾಜಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪಕ ಎರಡು ವಿಧಗಳಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅಶಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಮಕೃಪಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಭರಣ್ಯಾಸವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿಧಿಸಿದವನು ಏನು ಮಹಾನುಭಾವನೋ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು! ಅಂತವನಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಂ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಈಸ್ರ ಉಯರೆಲ್ಲಾವ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಲ್ಲಟ್ಟು ಜೇತನರು, ಉಯ್ಯ-ಉಜ್ಜೀವಿಸೋಣ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜೇತನರಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವೆಂದರೇನೆಂದು ಕೇಳಬಹುದು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಜೇತನರು ಉಂಟಾದರು ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು ಜೇತನರಿಗೆ ಅವರ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಾಮರೂಪ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೂ ಪುರುಷ ವಚಸ್ತ್ವ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೂ ಮಾಡುವದೇ ಸೃಷ್ಟಿಯು.

ಆಗಲಿ, ಇದು ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು

ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ತನ್ನ ಲೀಲೆಗೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದ ಕ್ಲಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದೂ ಸಹ ಲೀಲೆಯಾಗಿ ಭೋಗ್ಯವೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ — ಹೇಗೆಂದರೆ ಇದು ಕಣ್ಣುತ್ಪ್ರಯಲ್ ವಿಳಯಾಟ್ಟುಕ್ಕುಚ್ಚಿನ್ರಾನೇ. ಇದುವರೆಗೂ ಚೇತನ ರಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಪುಕೃತಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನತೀರೋಹಿತತ್ವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದನು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವನು ಹೇಗೆ ಭ್ರಮದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿ ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದು, ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಗೊಂಡು ಇದುವರೆಗೂ ಕಣ್ಣು, ಕರ್ಮ ವಾಸನಾ ಎಂಬ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಂದ ಕರ್ಮವಾಸನಾ ವಸ್ತ್ರವು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ದಿವ್ಯಂದದಾಮಿತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಎಂದು ಗೀತೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡು ವುದರ ಮೂಲಕ ಕಣ್ಣನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾ ತೆರೆಯುವರು ಈ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಬಂದ ನಂತರ ಪುನಃ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಆಟವಿಲ್ಲವು, ಅಂತವನಿಗೆ ಪುನ ರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆಟವು ಮುಗಿಯುವದರಿಂದ ಕಳಿಕ್ಕಿನ್ರಾನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹೀಗೆ ಬದ್ಧ ಜೀವನನ್ನು ಮುಕ್ತ ಜೀವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದೂ ಸಹ ಲೀಲೆಯಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ಸೂಚಿತವು. ಬದ್ಧ ಜೀವನಿಗೆ ಆತನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಹೊಸ ಜನ್ಮಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದನು ಅದನ್ನು ಈಗ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಸುಲಭವಾದ ಅಮೋಘೋಪಾಯದಿಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುವ ಆಟದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ತನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ—ಆತನ ಪಾದವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವನು ಎಂಬುದು ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ, ತುಂಬಾ ಸುಲಭೋಪಾಯವು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದು ಹಿಂದೆಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ? ಎಂದರೆ ದೈವೀ ಹೈಷಾ ಗುಣಮಯೀ ಮಮಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ| ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂತರಸ್ಥಿತೇ (ಗೀ ೭-೧೪) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಇದು ಚೇತನನ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷು ಸ್ಸನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದೇಹವು ತೋರಬಹುದು, ಏನೆಂದರೆ? ಹೀಗೆ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿ ಯಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರು ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ, ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆಯೋ ಎಂದರೆ, ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು.

ಏವಂಸಂಕ್ಷ್ರಾಂತೋ ದರ್ಶಿತ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಂ ವಿಸ್ತರೇಣವಕ್ತುಮ್,
 ಕೃಷ್ಣಾನತಾರಸ್ಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಏವ ನಃ
 ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ ಮಿತ್ಯಾಹ

(೧) “ಏಷ ನಾರಾಯಣ ಸ್ತ್ರೀಮಾರ್ಗ ಸ್ವೇರಾರ್ಣವ ನಿಕೇತನಃ
 ನಾಗಪರ್ಮಜ್ಯ ಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಹ್ಯಾಗತೋ ಮಧುರಾಂಪುರೀಮ್” ಎಚ್ಚುರ

ಈ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬದ್ಧಾತ್ಮಕರ್ಗವನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದಾಗಿ ಅನಂತಾನಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಲೆಖ್ಯಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಲೋಕವು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯೇ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು.

ಹೀಗೆ ಸಂಕ್ಷ್ರಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣಾನತಾರಿಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೇ ನಮಗೆ ಹಿತತಮವಾದುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು “ಏಷನಾರಾಯಣಃ” ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ, “ಅರುಳಿಚ್ಛೆಯಾಗಿರಾನ್” ಎಂದು ಪೂರೈಸಿದ ಒಂದು ಮಹಾ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ

(೧) ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂದೆ ಉದಾಹೃತವು, ೩೩೬ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. “ಶ್ರೀಮಾರ್ಗ-ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾದ, ಏಷನಾರಾಯಣಃ ಈ ನಾರಾಯಣನು, ಸ್ವೇರಾರ್ಣವ ನಿಕೇತನಃ ಸ್ವೇರಾರ್ಣವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದವನು, ಅಲ್ಲಿನ ನಾಗಪರ್ಮಜ್ಯ ಮುತ್ಸೃಜ್ಯ-ಶೇಷನೆಂಬ ಮಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮಧುರಾಪುರೀಮ್ ಅವತರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ, ಆಗತಃ ಏನಾದರೂ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೋ, ಅಂ ಬರ್ಹಿತ್ವ ತತ್ಸರ್ವಂ ನ್ಯಾಸ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಥಿತಃ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಏಷನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಯೋಗವು; ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ನಾರಾಯಣಃ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರೇ ಸಮೀರಿತಃ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂ ಯವು. ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರೂ ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನಾರಾಯಣಃ ಎಂದು ಗೀತಾವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾ

(೧) ಹರಿವಂಶ, ೫೪-೫೦.

ಪಡಿಯೇ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯಾನ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ್, ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣ, ದುಷ್ಪದ್ವಿನಾಶ
ನಾಶ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನ ಜ್ಞಕುಕ್ಕಾಕ, ವಣ್ಣನರಾಪತಿ ಮುನ್ನನಾಯ್,

ಯಣನು ಯಾರು ಎಂದರೆ ಸರಸ್ವತೀಪತಿ, ಉಮಾಪತಿ, ಶಚೀಪತಿಗಳು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ
ನೆಂದೂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯೇ ಎಂದು ಪ್ರೀತ್ಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವ ಪತ್ನಿ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು
ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾರ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ಶ್ರೀಮಾರ್ ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಯುಕ್ತನಾದ ಎಂಬರ್ಥವು, ನಾಗಪರ್ಮಜ್ಞ ಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ನಾವು ಗ್ರಹಿ
ಸತಕ್ಕ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಪ್ರೀರಾಬ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಮಧುರಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು,
ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿವೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು. ಈಗ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಯದಾಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಥ ಗ್ಲಾನಿ
ರ್ದವತಿ ಭಾರತ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಲವು ಒದಗಿತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧುರ
ಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜಿಲ್ಪಿಸಿದರು ಎಂದು ಇಷ್ಟಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವದ
ರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ಸಜ್ಜಿಲ್ಪಿಸಿದ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವನು. ಹಾಗೆ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರವೇ.

ಆಗತೋ ಮಧುರಾಂಪುರೀಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ವಸುದೇವದೇವಕಿ
ಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಪರತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದು ಅವಶ್ಯಕ
ವಾದುದರಿಂದ, ಶತ್ರುವಾದ ಕಂಸನ ಪುರಿಯಲ್ಲೇ ಅವತರಿಸಿ, ಅಂತಹ ಶತ್ರುನಾಶ
ಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಅವತಾರವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಆ ಉದ್ದೇಶ್ಯವು ನೆರವೇರಿದ ಒಡ
ನೆಯೇ, ಮನುಷ್ಯಾಂತಾರಿಯಾಗಿ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು ಆದರೆ ತಾವು
ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವದೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು
ನೋಡಿಸಿ ತಿಳಿಸಿ ದ್ವಾರಕಾನಾಥನಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದರೆಂಬುದು,
ಮುಂದೆ ವಣ್ಣನರ ಪತಿಮುನ್ನ ನಾಯ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕ
ದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯಾದ
ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣ, ದುಷ್ಪದ್ವಿನಾಶ, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಗಳ
ಗಾಗಿ, ಇವು ಮೂರೂ ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯಚ ದುಷ್ಪ
ತಾಮ್, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ ಎಂದು
(ಗೀ. ೪-) ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಈ ಮೂರೂ ಅವತಾರೋದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಇದ
ರಲ್ಲಿ ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣವು ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಇದು ದುಷ್ಪತ ವಿನಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷ
ದಲ್ಲಿ ಆಗದೇ ಹೋದರೆ, ಅದನ್ನೂ ಎರಡನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಯೂ, ಅಂತಹ ಅವ
ತಾರ ಸುಸಮಯವನ್ನೇ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾಲವಾಗಿ ಭಾವಿಸು
ವನು ; ಇವು ಮೂರೂ ಈ ಯುಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಒದಗಿರು

ವನ್ನವತರಿತ್ತರುಳಿ ಸರ್ವಸುಲಭನಾಯ್, (೨) ದ್ರೌಪದ್ಯಾಸಹಿತಾ ಸ್ವರ್ವೇ
ನಮಶ್ವಕ್ರೌರ್ಜನಾರ್ದನಮ್ ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ, ಶರಣಾಗತರಾನ ಪಾಂಡವರ್
ಗಳುಳ್ಳು ಇನ್ನಾರ್ ದೂತನೆನನಿನ್ರು, ಅರ್ಜುನನೈ ರಥಿಯಾಕ್ಕಿ, ತಾನ್ ಸಾರಥಿ

ವದರಿಂದ ಇವು ಮೂರೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, “ಮಮ ಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ”
ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಂತರವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಾಧುಗಳಾದ
ಪಾಂಡವರ ಪರಿತ್ರಾಣವೇ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಯಿತು, ಇದು ದುರ್ರೋಧನ, ದುಶ್ಯಾ
ಸನ, ಶಕುನಿ, ಕರ್ಣಾದಿಗಳ ಕೊಂದ ಹೊರತು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು, ಈಗ ತನ್ನ ಜ್ಞಾತಿ
ಗಳನ್ನೂ ಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪ
ದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ವ್ಯಾಜದ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯೂ,
ಹೀಗೆ ಮೂರಾದ ಅವತಾರೋದ್ದೇಶಗಳಿಗೂ ಸುಸಮಯ ಒದಗಿದುದರಿಂದ ಈ
ಮೂರು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ, ವಣ್ಣುವರಾಪತಿ ಮನ್ನನಾಯ್-ವಣ್ ಎಂದರೆ
ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ, ತುವರಾಪತಿ ಮನ್ನನಾಯ್-ವನ್ನ-ದ್ವಾರಕೆಗೆ ರಾಜನಾಗಿ ಬಂದು,
ಅವತರಿತ್ತರುಳಿ-ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಕೃಪಯಿಂದ, ಸರ್ವಸುಲಭನಾಯ್-ಆ
ಕಾಲದ ಸಮಸ್ತರೂ ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ
ವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ದ್ರೌಪದ್ಯಾಸಹಿತಾಸ್ವರ್ವೇ ನಮಶ್ವಕ್ರೌರ್ಜನಾರ್ದನಮ್-
ವನವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪುಂಡರೀಕ ನಯನದ ಸೊಬ
ಗನ್ನು ನೋಡಿ, ಈತನು ಪರತತ್ವವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು, ಈತನನ್ನು ಶರಣ
ಹೊಂದಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಹರ್ಷಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ದ್ರೌಪದಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಂಚ
ಪಾಂಡವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು ನೆಯ
ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಶರಣಾಗತ
ರಾದ ಪಾಂಡವರುಗಳಿಗೆ, ಇನ್ನಾರ್ ದೂತನೆನನಿನ್ರು-ಪಾಂಡವರ ದೂತನೆಂದು
ನಿಂತು, ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೌತೃವನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ
ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೌಶೀಲ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯು ಇಲ್ಲಿ ದ್ಯೋತಿಸುವು, ಅರ್ಜುನನೈ ರಥಿ
ಯಾಕ್ಕಿ-ಆತ್ಮಾನಂ ರಥಿನಂ ವಿಧ್ವಿ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅರ್ಜು
ನನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ಮಹಾಧೀರನಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ,
ತಾರಸಾರಥಿಯಾಯ್-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದ ತಾನು ಆತನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ, ತಾನು

ಯಾಯ್, ಅವನುಕ್ಕು ವಿಧೇಯನಾಯ್, ನಿನ್ರವಳಿವಿಲೇ ಇವ್ವರ್ಜುನನ್ ತನ್ನೈ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ ಮಾಗಕ್ಕೊಂಡು ಸರ್ವೇಶ್ವರ್ ತಪ್ರತಿಪಕ್ಷಜ್ಞೈ ನಿರಸಿಕ್ಕ ನಿನ್ರ ನಿಲೈಯೈ ಕ್ಕಂಡು ಬಂಧುವಿನಾಶಮ್ ಸಿದ್ಧಮೆನ್ರು ನಿಶ್ಚಯಿತ್ತು, ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹತ್ತಾಲ್ ಪಿರನ್ನ ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಮ್, ಅಸ್ಥಾನ ಕೃಪೆಯಾಲುಮ್, ಆಚಾರ್ಯಾದಿಗಳ್ ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖರೈಯಾಗಿಲುಮ್,

ಯುದ್ಧವೇನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವ ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗಿ, ಇದರಿಂದ ತಾನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಮನಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, ಅವನಕ್ಕು ವಿಧೇಯನಾಗಿ-ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವ ನಾಗಿ, ಉಭಯೋರ್ವೇನಯೋರ್ಮಧ್ಯೆ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ ಮಾಧವ ಎಂದರೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿ, ನಿನ್ರ ವಳವಿಲೇ-ನಿಂತಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಇವ್ವರ್ಜುನನ್ ತನ್ನೈನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ ಮಾಗಕ್ಕೊಂಡು-ಈ ಅರ್ಜುನನೇ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ಭವಸವ್ಯಸಾಚೀ ಎಂದು ತಾನೇ ಯುದ್ಧಮಾಡದೆಯೇ ಸರ್ವವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ನನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಮಾಡುವೆನು, ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವವನ ಹಾಗೆ ಇರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅರ್ಜುನನಾದ ತನ್ನನ್ನು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕ್ಕೊಂಡು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ತನ್ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಜ್ಞೈ-ತನಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾದ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು, ನಿರಸಿಕ್ಕ ನಿಲೈಯೈಕ್ಕಣ್ಣು-ನೆಲಿಸಿರುವ ದೆಶೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಬಂಧುವಿನಾಶಮ್ ಸಿದ್ಧಮೆನ್ರು ನಿಶ್ಚಯಿತ್ತು-ಬಂಧುಗಳಾದ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳ ನಾಶವು ಸ್ವಾಮಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪರಿತ್ಯಾ ಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹತ್ತಾಲೇ-ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹ ಕಾರುಣ್ಯ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಧಿಯಾಕುಲಮ್ ಪಾರ್ಥಂ (ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಭ್ರಹ. ೫) ಎಂದು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವಾದ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ, ಪಿರನ್ನ ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಮ್-ಹುಟ್ಟಿದ ದುಃಖದಿಂದಲೂ, ಅಸ್ಥಾನಕೃಪೆಯಾಲುಮ್-ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೂ, ಆಚಾರ್ಯಾದಿಗಳ್-ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಾದ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣರು, ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖರೈಯಾಗಿಲುಮ್-ಅವರುಗಳೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ಅವರೊಳಗೆ ವಧತ್ತಾಲೇ-ಅವರುಗಳ ವಧೆಯಿಂದ, ಪಾಪಮ್‌ವರಗಿರದಿನ್ರು-ಪಾಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು, ಭಯತ್ತಾಲುಮ್-ಭಯದಿಂದಲೂ, ಕಲಜ್ಞಿ-ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡು, ಎದುಹಿತಮೆನ್ರು ತಿಳಿಯನೇಣುಮೆನ್ರು ಪಾರ್‌ತ್ತು-ಯುದ್ಧಮಾಡದಿರುವದೇ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದೇ ಹಿತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯ

ಅವರ್ಗಗಳ ವಧತ್ತಾಲೇ ಸಾಪಮ್ ವರುಗಿರದೆಜ್ಜಿರ ಭಯತ್ತಲುಮ್, ಕಲಜ್ಜಿ ಎದುಹಿತವೆ.ನು ತೆಳಿಯುವೇಣುಮೆನು ಸಾರ್ತು (೩) “ಯಚ್ಚೈ ಯಸ್ಯಾನ್ವಿಶ್ವಿತಂ ಬ್ರೂಹಿತನ್ಮೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂಶಾಧಿ ಮಾಂತ್ವಾಂ ಪ್ರಪ ನ್ನಮ್” ಎನು ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ ಶೆಯ್ಯ, ಅವನುಡೈಯ ಶೋಕತ್ತೈ ನಿವರ್ರಿಪ್ಪಿಕ್ಕೈ ಕ್ಕಾಹ ದೇಹಾದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಮಾಯ್, ಪರಶೇಷತ್ಯೈಕರಸಮಾನ ನಿತ್ಯಾತ್ಮ

ಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ, ಯಚ್ಚೈಯಸ್ಯಾನ್ವಿಶ್ವಿತಂ ಬ್ರೂಹಿತನ್ಮೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿಮಾಂತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೇ, ಮಾಡದಿರು ವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ವಜ್ಞನಾದ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದ ನೀನು ನನಗೆ ಹಿತವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವದನ್ನು ಶರಣಾಗತನಾದ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಎಂದರೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಕಾವಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎನ್ನು-ಎಂಬದಾಗಿ, ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ ಶೆಯ್ಯ-ಅರ್ಜುನನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿ ಸತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ಪರಮರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೇನೇ ಉಪ ದೇಶಿತಕ್ಕದ್ದೇವಿನಾ, ಅನಧಿಕಾರಿಗೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದೇ ಇರುವನಿಗೂ ಲೆಕ್ಕರಿನ ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶಿತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿರೂಪಿತವು. ಅವನುಡೈಯ ಶೋಕತ್ತೈ-ಆ ಅರ್ಜುನನ ವಿಷಾದವನ್ನು, ನಿವರ್ರಿಪಿಕ್ಕೈಕ್ಕಾಹ-ನಿವರ್ರಿಪ.ವದಕ್ಕಾಗಿ, ದೇಹಾ ದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಮಾಯ್-ದೇಹ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ, ಪ್ರಾಣ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಮಾಗಿರುವ, ಪರಶೇಷತ್ಯೈಕರಸಮಾನ-ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತರ ವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಪುಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕೃಂಕರ್ಯವನ್ನೆ ಸಗುವದೇ ಪರಮಾನಂದವಾಗಿರುವ, ನಿತ್ಯಾತ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ತೈಯುಮ್-ನಿತ್ಯನಾಗಿ ರುವ ಜೀವಾತ್ಮನ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಇಷ್ಟರೂಪಂ ತೇನಿವ ನುಕ್ಕು-ಈ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಿರುವವನಿಗೇ, ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಾಭತ್ತುಕ್ಕು-ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ, ಪರಂಪರಯಾ ಕಾರಣಜ್ಞಾನ-ಪರಂಪರಯಾ ಸಾಧನಗಳಾದ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯ ಮಾಹ ಚೋದಿತಮಾನ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಉಪಾಯವಾಗ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಭಕ್ತಿಯೋ ಗತ್ತೈಯುಮ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ, ಸಪರಿಕರಮಾಗ ಉಪದೇಶಿಕ್ಕ-ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿ,

ಸ್ವರೂಪತ್ರೈಯುಮ್, ಇಸ್ವರೂಪಮ್ ತೇನೈವನುಕ್ತು ಪರಮಪುರು
ಷಾರ್ಥ ಲಾಭತ್ತುಕ್ತು ಪರಂಪರಯಾ ಕಾರಣಜ್ಞಳಾನ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ
ಯೋಗಜ್ಞಳೈಯುಮ್, ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಮಾಹ ಚೋದಿತಮಾನ ಭಕ್ತಿ
ಯೋಗತ್ರೈಯುಮ್, ಸಪರಿಕರಮಾಗ ಉಪದೇಶಿಕ್ತು, ಇಪ್ಪರಮ ಪುರು
ಷಾರ್ಥತ್ರೈ ಕಡುಗಪೆರವೇಣು ಮೆಜ್ಜಿರ ತ್ವರೈಯುಣ್ಡೇಯಾಗಿಲುಮ್,
ಸಪರಿಕರಮಾನ ಇವ್ವುಪಾಯತ್ತಿನುಡೈಯ ದುಷ್ಕರತೈಯಿನಾಲುಮ್,
ಇವ್ವುಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನತ್ತುಕ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯುಂಡೇಯಾಗಿ
ಲುಮ್, ಅನೇಕಾವಧಾನತ್ತೋಡೆ ಕೂಡ ಚಿರಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾನ ಉಪಾಯ
ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ ಅಭಿಮತಮ್ ಕಡುಗತ್ತಲೈಕ್ಕಟ್ಟಾದಪಡಿ ಯಿರುಕ್ಕೈಯಾ
ಲುಮ್, ನಿರತಿಶಯ ಶೋಕಾವಿಷ್ಟನಾನ ಅರ್ಜುನನೈ ವ್ಯಾಜಮಾಗಕ್ಕೊಂಡು
ರರಮಕಾರುಣಿಕನಾನ ಗೀತೋಪನಿಷದಾಚಾರ್ಯ (೪) “ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮ

ಇಪ್ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ರೈ-ಈ ಸರೋತ್ಪತ್ಯಷ್ಟವಾದ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಫಲವನ್ನು,
ಕಡುಗ ಪೆರವೇಣು ಮೆಜ್ಜಿರ-ಶ್ರೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ, ತ್ವರೈಯುಂಡೇ
ಯಾಗಿಲುಮ್-ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಉಂಟಾದರೂ, ಸಪರಿಕರಮಾನ ಇವ್ವುಪಾಯಿತ್ತಿ
ನುಡೈಯ-ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಯದ,
ದುಷ್ಕರತೈಯಿನಾಲುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಾನವು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ,
ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯುಣ್ಡೇಯಾಗಿಲುಮ್-ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವವರ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕವಿಧಾನತ್ತೋಡೆ-
ಒಂಬಾ ವಿಳಂಬದಿಂದ, ಚಿರಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾನ-ಬಹುಕಾಲದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ
ಕೇರೇ ಜನ್ಮವೇ ಉಂಟಾದರೂ ಉಂಟಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ, ಉಪಾಯ ಸ್ವಭಾವ
ತ್ತಾಲೇ-ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ, ಅಭಿಮತಮ್ ಕಡುಗತ್ತಲೈಕ್ಕಟ್ಟಾದ
ಪಡಿ-ಅದರಿಂದ ಇಷ್ಟವು ಒಡನೆ ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ, ಇರುಕ್ಕೈಯಾಲುಮ್-ಇರು
ದರಿಂದಲೂ, ನಿರತಿಶಯ ಶೋಕಾವಿಷ್ಟನಾನ ಅರ್ಜುನನೈ ವ್ಯಾಜಮಾಗ
ಕ್ಕೊಂಡು-ಕೊನೆಗಾಣದ ಶೋಕದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ವ್ಯಾಜಮಾಡಿ
ಕ್ಕೊಂಡು, ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾನ ಗೀತೋಪನಿಷದಾಚಾರ್ಯ-ಸರೋತ್ಪತ್ಯಷ್ಟ
ವಿಧಾನಾಧಿಯಾಗಿ ಗೀತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗ
ವಾಠರವರು (೪) “ಪರಮಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾಪಿ-ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಗಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ

ಯಾನಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾ ವಾ ಮಹಾನುತೇ | ಪ್ರಾಪ್ತೋಹಂ ನಾನ್ಯಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತೋ
ಮಮಕೈಂ ಕರ್ಯಲಿಪ್ನುಃ | ಎನ್ನುತಾನ್ ವಿಕಲ್ಪಿತ್ತು ವಿಧಿತ್ತ ಉಪಾಯಜ್ಞ
ಳಿಲ್, (೫) "ತಾವದಾರ್ತಿ ಸ್ತಥಾವಾಂಛಾ ತಾವನ್ನೋಹಸ್ತಥಾಸುಖಮ್"
ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ ತನ್ನಿರುವಡಿಗಳೈಪೆರುಗೈಕ್ಕುಮ್, ಮತ್ತುಮ್ ಅಭಿಮತ
ಮಾನವೈ ಎಲ್ಲಾತ್ತಕ್ಕುಮ್ ಪೊದುವಾನ ಸಾಧನಮಾಯ್ ಅನುಕೂಲ್ಯ

ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುವ ಸರೋತ್ಪುಷ್ಪ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಉಪಾಸನದ ಚರಮಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ
ಲಾಗಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾ ವಾ-ಭರಣ್ಯಸದಿಂದಲಾಗಲಿ, ಮಮಕೈಜ್ಜರ್ಯಲಿಪ್ನುಃ-ಮೋಕ್ಷ
ದಶೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕೈಬ್ಯರ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ, ಅಹಂಪ್ರಾಪ್ಯಃ-ನಾನು
ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗುವೆನು, ನಾನ್ಯಥಾ-ಇವೆರಡಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ, ನಾನ್ಯಥಾ
ಪ್ರಾಪ್ಯಃ-ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗುವದಿಲ್ಲವು, ಎನ್ನುತಾನ್ ವಿಕಲ್ಪಿತ್ತು ವಿಧಿತ್ತ
ಉಪಾಯಜ್ಞಳ್-ಎಂಬದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾದ ತಾನು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ವಿಧಿಸಿದ ಎರಡು
ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ, (೫) "ತಾವದಾರ್ತಿ ಸ್ತಥಾವಾಂಛಾ" ಎಂಬೀಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಆಳಂನೇ ಪುಟ
ನೋಡಿ) ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಸಾಹಕರ
ನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಅದುವರಿಗೇನೇ
ಐಶ್ವರ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಿಗೆ ಆರಿಯುಂಟು, ಅಲ್ಲಿವರಿಗೇನೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಇಹಲೋಕ
ದ್ದಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಭೋಗದ್ದಾಗಲಿ ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯುಂಟು, ಅಲ್ಲಿವರಿಗೇನೇ ಕೈವಲ್ಯಬೇ
ಕೆಂಬ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿವಿಯುಕ್ತ ಅತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬೇಕೆಂಬ, ಮೇಹಬುದ್ಧಿಯುಂಟು ;
ಅಲ್ಲಿವರಿಗೇನೇ ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖವಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ದುಃಖ ಉಂಟು. ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು
ನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಆರ್ದಿ, ವಾಂಛಾ, ಮೋಹ, ಅಸುಖ ಎಲ್ಲವೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು.
ತನ್ ತಿರುವಡಿಗಳೈಪೆರುಗೈಕ್ಕು-ತನ್ನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದು
ಸೇರುವದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ, ಮತ್ತು, ಅಭಿಮತಮಾನವೈ ಎಲ್ಲಾತ್ತ
ಕ್ಕುಮ್-ತನಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ಹೊಂದುವದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮತವೋ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ, ಪೊದು
ವಾನ-ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಮವಾದ, ಸಾಧನಮಾಯ್-ಉಪಾಯವಾಗಿ, ಅನುಕೂಲ್ಯ
ಸಜ್ಜಲ್ಪಾದಿ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಕರ ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾಯ್-ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪ, ಅದಿ
ಶಬ್ದದಿಂದ, ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯವರ್ಜನ ವಿಶ್ವಾಸ, ಗೋಪ್ಯತ್ವವರಣ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳೆಂಬ
ಐದು ಪರಿಕರಗಳಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನು ಯಾವ ಪರಿಕರಗಳು ಬೇಡವಾಗಿರುವ, ಲಘುತರ
ಮಾಯ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಹೃಣಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯಮಾನ-ಶ್ರೀಮದಾ

ಸಚ್ಚಿಲ್ಲಾದಿ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಕರ ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾಯ್, ಲಘುತರಮಾಯ್, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯಮಾನ ರಹಸ್ಯತಮೋ ಸಾಯತ್ತ್ವ ಶ್ರೋತವ್ಯ ಶೇಷ ಮಿಲ್ಲಾದಪಡಿ ಉಪದೇಶ ಪರ್ಮವಸಾನಮಾನ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲ್ ಸಕಲ ಲೋಕ ರಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗೆ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ಗಿರಾಳೆ.

ಚಾರ್ಯರು ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಬಂದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ದ್ವಯವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಆತನ ಭರವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ರಹಸ್ಯತಮೋಸಾಯತ್ತ್ವ-ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ಈ ಭರ ನ್ಯಾಸ ರೂಪೋಪಾಯವನ್ನು, ಶ್ರೋತವ್ಯಶೇಷ ಮಿಲ್ಲಾದಪಡಿ-ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ಉಪದೇಶಪರ್ಮವ ಸಾನಮಾನ-ನೋಕ್ಷಸಾಧನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪೂರಿಸಿಮಾಡುವ, ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ತ್ತಾಲ್-“ಸರ್ವಧರ್ಮಾ” ಎಂಬೀ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾದುದರಿಂದ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಹೊಂದಿದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಕಲಲೋಕದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಅರುಳಿ ಚ್ಚೆಯ್‌ಗಿರಾಳೆ-ಕೃಪಯಾ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃವದವು ಗೀತೋಪ ನಿಷದಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ “ತಾವದಾರ್ಪಿಸ್ತಥಾವಾಂಘಾ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು, “ಚತುರ್ದಿಧಾಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧೋಪಾಯಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಯಾವನ್ನಯಾತಿಶರಣಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು, ಅದುದರಿಂದ ಭಜನ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರಿಗೂ ಉಪಾದೇಯವಾದುದರಿಂದಲೇ “ತಾವದಾರ್ಪಿಸ್ತ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅವತಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಮಹಾವಾಕ್ಯವು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಶ್ರೀ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅವತಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಹಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತರಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್ ದೌತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಈ ಆಶ್ರಿ ತರು ಯಾನಾಗ ತಮ್ಮ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು “ದಾಸಭೂತಾ ಸ್ವತಸ್ಪರ್ವೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಣವಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ಸದ್ಗುರು ಉಪದೇಶ ದಿಂದಲೂ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು “ತನಾಹಮಸ್ಮಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ, ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯೂಸಹ “ತನಾಹಮ್” ಎಂದೂ “ಅಹಂಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನಃ” ಎಂದೂ

ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ಋತ ವೃತ್ತಿ ಯನ್ನು ಎಸೆಗಳು ಸಿದ್ಧನೆಂಬುದು, ಆತನ ಸಾಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಾರೊಡೂತನೆನಿಸಿತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ದೌತ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ದ್ರೌಪದಿಯು ಮಹಾ ವಾಸಿಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಮಾನಭಂಗ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಶತ್ರುನಾಶ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾವಸರದಲ್ಲಿ “ ಪತೇದ್ವ್ಯೋ ಹಿಮವಾಃ ಶೀರೈತ್ ಪೃಥಿವೀ ಶಕಲೀಭವೇತ್ | ಶುಷ್ಕೇ ತ್ವೋಯನಿಧಿಃ ಕೃಷ್ಣೇ ನ ಮೇ ಮೋಘಂ ವಚೋ ಭವೇತ್ ” ಎಂದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬಿದ್ದರೂ ಬೀಳಬಹುದು, ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತವು ಶೀಳ ಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದು, ವೃಥವಿಯು ತುಂಡು ತುಂಡಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಸಮುದ್ರವು ಶೋಷಿಸಿಯಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು, ಓ ದ್ರೌಪದಿಯೇ ನನ್ನ ಮಾತು ಎಂದರೆ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡುದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸಂಧಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಅರ್ಜುನನೈ ರಥಿಯಾಕ್ಕೆ ತಾಃ ಸಾರಥಿಯಾಯ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ವ್ರಣವಾರ್ಧವನ್ನೂ, ವಶೀಕರಣ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವರಮಪುರುಷನೂ, ಅವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಕೈಜ್ಞರೈವನ್ನೆಸಗುವ ದಾಸಭೂತನಾಗಿ ಶೇಷನಾದ ಜೀತನನು ಹಿಂದೆಯೂ, ಸಾರಥಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುಂದೆಯೂ, ರಥಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನು ಹಿಂದೆಯೂ, ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಪದಿಷ್ಟವು

ಈ ಭಾವವನ್ನೇ “ ಅಗ್ರತಃ ಶ್ರುಯಯೌ ರಾಮಸ್ವೀತಾ ಮಧ್ಯೇ ಸು ಮಧ್ಯಮಾ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತು ಧನುಸ್ಸಾಣಿಃ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋನುಜಗಾಮಹ ” ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ “ ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಯತನಮುಹತ್ ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವು ವರಮಪುರುಷನಿಗೆ ದೇವಾಲಯವು ಆತನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಆತನಿಗೆ ದಾಸಭೂತನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ. ಜೀವಾತ್ಮನೇ ರಥಿಯು, ವರಮಪುರುಷನೇ ಈತನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯು. ಆತನು, ಅರ್ಜುನ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದಹಾಗೆ, ಏನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವು. ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಹಾಗೆ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರಮಪುರುಷನನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದರೆ, ಆತನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಹಾಗೆ ಆತನನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ, ಕುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮನಾಸನಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗು

ತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾರಧಿಯಾದ ಹಾಗೆ, ನನುಗೂ ಸಾರಧಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆತನನ್ನು ವ್ರಾರ್ಧಿಸಿದರೆ, ಸರಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿಯು “**ಅತ್ಮಾನಂ ರಥಿನಂವಿಧ್ವಿ ಶರೀರಂ ರಥಮೇವಚ, ಬುದ್ಧಿಂತು ಸಾರಥಿಂ ವಿಧ್ವಿ**” (ಕರ ೧, ೩, ೩) ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಮಪುರುಷನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ಉಂಟಾಗು ತ್ತದೆ- ಇದಕ್ಕೆ ವಿವೇಕಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವರು

ಅದುದರಿಂದ “**ತಾನೇಸಾರಥಿಯಾ ಮ್ ಅವನುಕ್ಯು ವಿಭೇಯನಾಯ್ ನಿನ್ರನಿಳವಿಲೇ**” ಎಂಬ ವ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ಯಥಾರ್ಥ ವಾದುದು “**ದ್ವಾಸುಪೆರ್ಲಾ**” ಶ್ರುತಿಯ ಉಪದೇಶವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೇನೇ ನಾಪೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳಾದ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಾದಿ ಗಳನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವು - ಅರ್ಜುನನಿಗೆ “**ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹತ್ತಾಲೇ ಪಿರನ್ದವೋಹ ಮತ್ಸು ಕೃಪೆ**” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇ ನೆಂಬುದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವು ಮೇಗೆ ಹೇಳಿರುವದು ಶ್ರೀಯಾಮುನಮುನಿ ಗಳ “**ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹಕಾರುಣ್ಯ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಧಿಯಾಕುಲಮ್**” । ಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಪನ್ನಮುದ್ವಿಶ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾವತರಣಂ ಕೃತಮ್” ಎಂಬ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ವ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಶ್ಲೋಕಾ ರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಪ್ರಥಮಾಷ್ಟಕದ ಆರನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರೂ ಹಾಗೆಯೇ “**ಅಶೋಚ್ಯಾನಸ್ವಶೋಚಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಜ್ಞವಾದಾಂಶ್ಚ ಭಾಷಸೇ**” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ

ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಾನಸ್ನೇಹ, ಅಸ್ಥಾನಕೃಪೆ ಎಂಬ ವ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಲೋಕ ಕಂಟಕರಾಗಿಯೂ ಆತತಾಯಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮರ್ಯಾದೆ ಯಿಂದ ಪರಮನೀಚರಾಗಿಯೂ ಇರುವವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವೂ ಕೃಪೆಯೂ ಯೋಗ್ಯ ವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ವ್ರಯೋಗವು ಅಂತವರು ವಧಾರ್ಥ ರೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಶ್ರೀಯಾದ ತಾಟಕಿಯನ್ನೂ ಮಾವನಾದ ಕಂಸನನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಇತರ ಅವರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಂದು ವ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಪರಶೇಷತ್ವೈಕರಸಮಾನ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಸತ್ತಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಮಪುರುಷಾಯತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ವ್ರಯೋ ಗವು. ಇಲ್ಲಿ ರಸವೆಂದರೆ ಸ್ವರೂಪವು. ವಾರತನ್ತ್ರಯವೇ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು

“ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಪರೇ ಪುಂಸಿ ಪ್ರಾಪ್ಯನಿರ್ಗತ ಬಂಧನಃ । ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮತುಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇನೈವ ಸಹ ಮೇದತೇ ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಲ್ಲಘನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ

ದೇಹಾದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಮಾಯಾ ಪರಶೇಷತೈಕರಸಮಾನ ನಿತ್ಯಾತ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವಯುನ್ಮಾ— ದೇಹವು ಅನಿತ್ಯವು ಆತ್ಮಾನಿತ್ಯವೆಂಬುದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶಾರಂಭದ ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕವಾದ “ ನತ್ಯೇವಾಹಂ ಜಾತುನಾಸಂ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ “ ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನ ಶ್ವೇತನಾನಾಂ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯುಪವಾದನೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವು ಮುಂದೆಯೂ “ ಅವಿನಾಶಿತುತದ್ವಿದ್ಧಿ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ “ ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಹಮ್ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ “ ಅಜೋನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋಯಂ ಪುರಾಣಃ । ನಹನ್ಯತೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ ಶರೀರೇ ” (ಗೀ. ೨-೨೦) ಎಂಬಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ನಿತ್ಯತ್ಯವೇ ಉಪವಾದಿತವು ದೇಹವು ಅನಿತ್ಯವೆಂಬುದು ಇಲ್ಲೂ “ ಅನ್ತವನ್ತ ಇಮೇ ದೇಹಾಃ ” (ಗೀ. ೨-೧೮) ಎಂಬ, “ ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ” (ಗೀ. ೨-೨೨) ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಆದುದರಿಂದ ಫಲೇ ದೇಶಿಕರಮಯ ನ್ಯಾಯ ಸಿದ್ಧಾಂಜನದಲ್ಲಿ “ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯ ಮನಃಪ್ರಾಣ ಧೀಭ್ಯೋಽನ್ಯೋಽನನ್ಯಸಾಧನಃ ” ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆತ್ಮಾ ಬೇರೆ ಎಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ, “ ನಿತ್ಯೋ ನ್ಯಾಸೀ ಪ್ರತಿಕ್ಷೇತ್ರಂ-ಆತ್ಮಾಭಿನ್ನ ಸ್ವತಸ್ಸುಖೀ ” ನಿತ್ಯನು, ಸರ್ವ ಅಚಿತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ರಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಪ್ರತಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ

ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಶೇಷತೈಕಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು “ ದಾಸಭೂತಾಸ್ವತಸ್ವರ್ದೇಹ್ಯಾತ್ಮಾನಃ ವರಮಾತ್ಮನಃ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ

ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರಾವತರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ, ಅಂತಹ ತನ್ನ ಇತಿಹರವ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರತಿಕ್ಷೇಗಲು ತನಗೆ ಗುರುಗಳೂ ಅನುಬಂಧಿಗಳೂ ಆದುದರಿಂದ, ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವು, ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪದೇಶಿಸು ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದರಿಂದ, ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದರಿಂದ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು, ಪರಮಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

ಇದರಿಂದ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯನು ಯೋಗ್ಯನು ಅರ್ಹನೆಂದು ತೋರಿ ಆತನು ಅನೇಕ್ಷಿಸಿದ ರೇನೇ ಪರಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದುದ್ಯೋತಿಸಿತವು ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ, ಗುರುವಾದವರು ಹೇಳದೇ ಹೋದರೂ ಗುರುವಿಗೆ ವ್ರತ್ಯನಾಯವು. ಸಚ್ಚಿಷ್ಯನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ತದನಂತರ ಇವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದೂ ಎರಡೂ ಸಮಂಜಸವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸ ಬಹುದು

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವ, ಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ಚೇತನನ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ರೂಪ ವ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಿನ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ, ೧೩, ೧೪, ೧೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದರು. ಅಚೇತನ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ೭, ೧೩, ೧೪, ೧೫, ೧೬, ೧೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದರು.

ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡು ಎಂದು ೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ೧೮ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೬೫ ಮತ್ತು ೬೬ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ೮ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು.

ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಏನನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಜ್ಜುಹವಾಗಿ “ಅನುಸಂಧ್ಯಾಯ ಶೋಕತ್ರೈ ನಿವರ್ತಿಪ್ರೀತ್ಯೈಕ್ಯಾಹ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅರುಳಿ ಚ್ಚೈಯಗಿರಾಫ ಎಂದು ಪೂರೈಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಉಪಾ ಸನರೂಪ ಒಂದೇ ಉಪಾಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿತು ಎಂಬ ಕೆಲವರ ವಾದವು ಸಂ ಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ ಭರ ನ್ಯಾಸವೂ, ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಈ ಮಹಾವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ “ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ವಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾ ನಾ ಮಹಾನುತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ “ಯಚ್ಚೈಯಸ್ಸಾನ್ನಿಶ್ಚಿತಂ ಬ್ರೂಹಿತನ್ಮೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇ ಹಂ ಶಾಧಿನಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾ ಗಿಯೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. “ದೈವೀಹ್ಯೇಷಾಗುಣಮಯಾ ನುನು ಮಾಯಾದುರತ್ಯಯಾ । ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾ

ಮೇತಾಂತರಸ್ಥಿತೇ” (೭, ೧೩) “ನಮಾಂದುಷ್ಯುತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಸ
ದ್ಯಂತೇನಾಥಮಾಃ” (೭, ೧೫) ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸದ್ಯಂತೇ ಎಂಬ
ಪ್ರಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ನಪ್ರಸದ್ಯಂತೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜಂತೇಮಾಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ,
ಪ್ರಸದ್ಯಂತೇ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಸಹ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ
ಭಜಂತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಅನಂತರ “ಮಾಂಹಿಸಾರ್ಥವ್ಯಾಸಾ
ಶ್ರಿತ್ಯಯೋಪಿಸ್ಯುಃ ಸಾಪಯೋನಯಃ | ಸ್ತ್ರಿಯೋನ್ಯಶ್ಚಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾ
ಸ್ತೇಪಿ ಯಾಸ್ತಿ ಸುರಾಂ ಗತಿಮ್” ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಗವತಾಶ್ರಯವೂ
ಭಾಗವತನು ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ, ಎಂಬುದು
ವ್ಯಕ್ತವು. “ತ ಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ” (೧೯ ೧೮)
ಎಂಬಲ್ಲೂ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ
ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಉದ್ಧವರಿಗೆ ಭಾಗವತ ೧೧ನೆಯ ಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು
ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ತ್ರಿವರ್ಣದವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಅಬ್ಬಗಲಾದ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಜ್ಞಾನ
ಗಳನ್ನು ಅನಂತರ ಅಂಗಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡುವ ಉಪಾಸನ
ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಎರಡನೆಯ ಉಪಾಯ
ವಾದ ಭಾಗವತ ಸಂಪ್ರಯೋಗ ಮೂಲಕ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕೊನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ
ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನೇ ಉಪವಾದಿಸಿ “ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ
ಉದ್ಧವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಜೋದನಂ ಪ್ರತಿಜೋದನಾಂ | ಪ್ರವೃತ್ತಿಂಚ ನಿವೃ
ತ್ತಿಂಚ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಶ್ರುತ ಮೇವ ಚ | ಮಾ ಮೇಕ ಮೇವ ಶರಣ ಮಾ
ತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ | ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೇನ ಯಾಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಕುತೋ
ಭಯಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅದು
ವರಿಂದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳೂ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ
ನಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಾರ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಯಾಮುನಿಮುನಿಗಳು
ಗೀತಾಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳೂ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ ಎಂದು “ಸ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಸಾಧ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯೈಕಗೋಚರಃ”
ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉಪ
ಪಾದನೆಗೆ ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ೫೭-೫೮ನೆಯ
ಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಗೀತೋಪನಿಷದಾಚಾರ್ಯ
“ಭಕ್ತ್ಯಾಪರಮಯಾನಾಪಿ ಪ್ರಸತ್ತ್ವಾನಾಮಹಾಮತೇ” “ಎನ್ನು ತಾನ್
ನಿಕಲ್ಪಿತ” ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಶ್ರೀ ಯತಿ

ವರೈರು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉವಾಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಒಳನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಉಪಾಸನವರವೆಂದೂ, ಈ ಒಳನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರವತ್ತಿವರವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು

ಈ ಮಹಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯವೆಂದೂ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಅವತಾರರಹಸ್ಯಗಳು ಆ ಉವಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳೆಂದೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ “ ವರಮಪುರುಷಾರ್ಥಲಾಭ ತ್ತುಕ್ಚು ಪರಂಪರಯಾ ” ಕಾರಣಗಳೆಂದೂ, ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯವು ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದೂ ಸುಷ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯಗಳು ಮೋಕ್ಷವ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಎರಡೇ ಎಂದು “ ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ ನ ದಿಶತಿನುಕುಂದೋ ನಿಜವದಮ್ | ಪ್ರಪನ್ನಶ್ಚದ್ವೇಧಾ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ (೮೪೮ನೆಯ ವುಟ) ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ-ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ ನಾಹಂವೇದೈ ” (ಗೀ ೧೧, ೫೩) ಎಂಬಲ್ಲೂ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು “ ಸರ್ವಾಸೂಽನಿಷತ್ಸು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನತಯಾ ವಿಹಿತಂ ವೇದನ ಮುಪಾಸನ ಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ ” ಎಂದೂ ಇದೇ “ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದೇನಾಭಿದೀಯತೇ ” ಎಂದೂ, ಇದಕ್ಕೆ “ ಸಾಧನಾನಿಯಜ್ಞಾದೀನಿಕರ್ಮಾಣಿ ” ಎಂದೂ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಾವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಾನುಗೃಹೀತಂ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗ ಮವತಾರಯಾಮಾಸ ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ

ಶ್ರೀ ಶ್ರುತವ್ರತಾಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು “ ನಾಹಂವೇದೈ ರಿತ್ಯಾದಿನಾ ತದ್ಭಕ್ತಿ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತೋಪಾಯನಿಷೇಧ ಉಕ್ತಃ ” ಎಂದೂ, “ ಕರ್ಮಣಃ ಉಪಾಯ ಹೇತುತ್ವಸ್ಯ ಕಂಠೋಕ್ತಿಃ ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ “ ಕಷಾಯೇ ಕರ್ಮಭಿಃ ಪಕ್ಷೇ ತತೋಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ” ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿಯು ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗಿದನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಉಂಟಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರೂ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವರಿಶೀಲಿಸಿ ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಂತಜನದಲ್ಲಿ “ ಕರ್ಮಾಪಿ ನಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಸಮುಚ್ಚಿತಂವಾ ಮುಕ್ತಿಹೇತುಃ ” ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ, ಬರೀಕರ್ಮಯೋಗವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಸೇರಿದುದಾಗಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯು

ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವು. ಈ ಮಹಾವಾಕ್ಯವಾಗಲಿ ಅನರ ಸಂಶಯವನ್ನು ಛೇದಿಸಲೆಂಬುದು ದಾಸನ ಆಶಯವು. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ 'ಘನವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬು ರೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠನೂ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಭಕ್ತನ ಹಾಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಲೇ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೀತಾ ೧೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಢರವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಟ್ಟರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಅನ್ಯವಹಿಸುವಾದ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನೆಲಗೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿತ ಉಪಾಯವೇವಿನಾ ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೇ ವಿನಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸಾಧನವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿರವರು ೨೨ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—
 “ಅತ್ರಾಯಂಕ್ರಮಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನತಃ ಕರ್ಮಯೋಗಃ ; ತೇಜಿತಸ್ಸಾಂತಸ್ಯ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಭಾವನಾರೂಪೋ ಜ್ಞಾನಯೋಗಃ ; ತದ್ವಾರಾವಾ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರ್ಮಯೋಗೇನೈವವಾ ಅತ್ಮಾಪಲೋಕನಂ, ತೇನಲಬ್ಧಾಧಿಕಾರಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೋಗಃ ; ತತಸ್ತತ್ತ್ವಾಸ್ತಿರಿತಿ” ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವು ಬಹು ನಿವುಣತರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನವಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು ಮಾತ್ರವೇ. ಇತರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಉಪಾಸನಾ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ವ್ರತದನದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಈ ವ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಸದ್ಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

೧ ಕೃದುಗ ಪರಿವೇಣುಮನ್ನಿರ ತ್ವರೆವು ಸನು—ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನಿಗೆ ಈ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ದೇಹವನಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವೆಂಬುವ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲವು ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷನಾದುದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿದವರು ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ರತದನವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

೨. “ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಿಕರಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ದುಷ್ಕರತೆ” ಯಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸುಕರವಾಗಿ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾಗಿರುವ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಉಪಾಸನವು “ಚಿರಕಾಲ ಸಾಧ್ಯ

ನಾದುದು ” ಆದುದರಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಅಶಕ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಸವನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂದು “ ಭಕ್ತ್ಯಾದೌ ಶಕ್ತ್ಯಭಾವಃ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು ೯೪೧, ೯೪೫ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಅರ್ಜುನನು ಶೋಕಾ ವಿಷ್ಪನ್ನಾಗಿದ್ದನೆಂದು “ ನಿರತಿಶಯಶೋಕಾವಿಷ್ಪನ್ನಾನ ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ವ್ಯಾಜಮಾಗಕ್ಕೊಂಡು ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಶೋಕಾ ವಿಷ್ಪನ್ನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಮಾಣವೆಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ ಎಂದುಂಟಾಗಿದ್ದ ಶೋಕವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಆ ಶೋಕವು, ಮೇಲೆ ಅವನುಡೈಯ ಶೋಕಕ್ಕೆ ನಿವರಿಸ್ತಕ್ಕಿಕ್ಕಾದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶೋಕವಾದರೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು ಈಗಿನ ಶೋಕವಾದರೋ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ವಿಳಂಬ ಮತ್ತು ದುಷ್ಕರತೆಯಿಂದಂಟಾಡುದು ಇದು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಽರವರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅಳಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಆತನು ಶೋಕಾವಿಷ್ಪನ್ನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಲ್ಲವೋ ? ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂದರೆ ಅದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಽರವರ ಉಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವು. “ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ” ಅಳಬೇಡವೆಂದರೆ, ಈ ಉಪಾಸನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗಬಹುದು ಆದರೆ ಅದು ದುಷ್ಕರವೇ ? ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ವಾವಗಳು ವರಿಹರವಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ದುಷ್ಕರತೆಯಿಂದ ಶೋಕಾಂಕುರವು ಯಾವಾಗ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ ೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ ನಾಹಂ ವೇದ್ಯಃ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ತಾನು ಪ್ರಾಪ್ಯನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅನನ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ಯನೆಂದೇ ಹೇಳಿ, ಮನ್ಮನಾಭವ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿದನೋ ಆಗಲೇ ಉಂಟಾಗಿ, ಏಕಾಂತ್ಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೇ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಲೇ ಎಂದು ೧೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಽರವರು ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಮನ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವುದು ಕ್ಲೇಶತರವೆಂದೂ, ಹೇಳಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸು,

ಅದಕ್ಕಾಗಿ “ ಮಯ್ಯೈವ ಮನ ಆಧತ್ಸ ಮಯಿ ಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ ” ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೋ ಆಗ ಅದರ ಮುಷ್ಕರತೆಯಿಂದ ಶೋಕವು ಚನ್ನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಿಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದು ಮುಷ್ಕರವೆಂಬದನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್‌ರವರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ “ ಸುದುದ್ಧರ್ಶ ಮಿದಂರೂಪಂ ” (ಗೀ ೧೧, ೫೨) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶೋಕವನ್ನೇ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. “ ಭಕ್ತಿಯೋಗ್ಯತದಾಂಭ ವಿರೋಧಿ ಸಾಪಾನಾಮಾನನ್ಯತ್ಯತ್ ತತ್ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪೈರ್ಧರ್ಮೈಃ ಪರಿಮಿತಕಾಲಕೃತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಂ ದುರ್ದರತಯಾ ಆತ್ಮನೋ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನರ್ಹತಾ ವಾಲೋಚ್ಯ ಶೇಘ್ರತೋಽರ್ಜುನಸ್ಯ ಶೋಕ ಮಪನುರ್ವ ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ | ” ಭಕ್ತಿಯೋಗದ, ಮುರ್ದರತ್ವದಿಂದ ತನಗೆ ಅದನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್‌ರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿರುತ್ತದೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನೀತಿಕವರೈರು “ ನೂಲುಚಿ ” ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ ಈ ಶೋಕವು “ ನಪ್ರಥ ಮೋತ್ಸನ್ನಾ ಸ್ಥಾನಸ್ನೇಹಮೂಲ ” ವಾದ ಶೋಕವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಏನೆಂದರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೈರಂತರ್ಯಾರ್ಥದ ಸೇವನೀಯೋಪಾಯ ದೌಷ್ಟರ್ಯಾತ್ | ಫಲವಿಳಂಬಾದ್ವಾ ” ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮುಷ್ಕರತ್ವದಿಂದಲೂ, ಫಲವಿಳಂಬದಿಂದಾಗಲಿ ಶೋಕವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ‘ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಗೀತೋಪನಿಷದಾಚಾರ್ಯ ’ನು ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ವಿ, ಶೋಕ, ಸಾಂಭಾ, ಮೋಹ ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲವೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್‌ರವರ ವಾದಕಮೂಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವರೂಪಭಾವವಾಗಿ ಉಂಟೇವಿನಾ ಯಾವಾಗ ಆತನ ವಾದಕಮೂಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭರವಸ್ಸಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಣಾಗತನಾದನೋ, ಆಗ ಎಲ್ಲವೂ ಸುರೋದಯವಾದರೆ ಸರ್ವತಮಸ್ಸೂ ನಿವರಿಸುವ ಹಾಗೆ ನಿವರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ “ ಮಾಮೇಕಂತರಣರವ್ರಜ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರಿಬರುವದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸದ್ಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧) “ ಅಭಿಮತಮಾನ ಎಲ್ಲಾ ತ್ತುಕ್ಯಮ್ ಪೊದುವಾನ ಸಾಧನಮಾಯ ” ಈತನು ಯಾವ ಯಾವ ಅಭಿ

ಮತಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅವು ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಅನೇಕವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂದು

‘ ಸಾದುಷ್ಕರಣ ಶೋಚೇದ್ಯೋ ಯೇನ ಯೇನೇಷ್ಟ ಹೇತುನಾ ।

ಸ ಸ ತಸ್ಯಾಹವೋವೇತಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಸಬ್ಧ್ರಹಃ ॥ ’

ಎಂಬುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅಯೋ ಅದನ್ನು ವಶಗೊಂಡು ಕಷ್ಟವೇ ಎಂದು ಯಾರು ಯಾರು ಶೋಕಿಸುವರೋ, ಅಂತಂತಾನರ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವವನು ನಾನೆಯೇ ಎಂಬುದು ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಬ್ಧ್ರಹಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಅಹಿರ್ಬುದ್ಧ್ಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೂ ಉಪದಿಷ್ಟವು

(೨) ಈ ಭರನಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಂಚಾಂಗಗಳೆಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರುವೆಂದು “ ಅನುಕೂಲ್ಯಸಬ್ಧ್ರಹ್ಯಾಽಪಿ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಪರಿಕರ ನಿರವೇಕ್ಷಮಾಯಾ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಉಪಾಸನವಾದ ಉಪಾಯಾನ್ರರಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯವಿಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳ ಸಾರೇಕ್ಷಯುಂಟು ಇದಕ್ಕಾದರೋ ಅವುಗಳು ಅಂಗತ್ರೀನ ಬೇಕಾಗಿವು, ಬೇರೇ ಪ್ರಮಾಣವಿಧಿಯಿಂದ ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನೋ ಉಂಟು ಆದರೆ ಈ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

(೩) ಉಪಾಸನವಾದರೋ ಗುರುಶರವಾದ ಉಪಾಯವು, ಅಂತಹ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇದನ ಲಘುತರಮಾಯಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಸೇವಾಸೂತ್ರವಾದರೂ ಅನುಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಈ ಭರನಾಸನಾದರೋ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಹ್ವಣಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಚಾರ್ಯರು ದೈವಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಈ ವಿಷ್ಣುನ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮತೂರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕರುಣಾಸಾಗರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಅಲ್ಪಕಾಲವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ವ್ರಯೋಗವು ಇಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ರಹಸ್ಯತಮೋಮಾಯಾವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಭಕ್ತಿಬೋಧನಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದು ತಮ ಎಂಬ ರಜ್ಜನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಂತ್ರವಾಕ್ಯವಾದ “ ನತ್ಕರ್ಮನಿರತಾಃ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ (೨೫೨ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಹಸ್ಯತಮೋಮಾಯಾವೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಾಸನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ಉಪಾಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸರಾಂಶಗಳೂ ಅಡಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವುಗಳನ್ನು

ತಾವು ಉಪವಾಸಿಸಿ ಬೋಧಿಸುವೆನೆಂದು ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರೂಪ ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲ ಶ್ರೋತವ್ಯಶೇಷಮಿಲ್ಲಾದವಡಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ (1) ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಹಾಗೆ ಇತರಾವೇಕ್ಷೆಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ (2) ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಲಭೋಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ (3) ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಒಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯವು ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದನಂತೆ ಎಂದರೆ ಇನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ ಅರ್ಥವು

ಇದಕ್ಕೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂಬ ಹೆಸರು. ಏತಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ, ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಆಹಿರ್ಮುಖ್ಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ “ಯದ್ಯೇ ನ ಕಾಮುಕಾಮೇನ ನಸಃಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾಂತರ್ಯಃ” ಇದರ ಉಪಾಯಗಳೇ ದೇವರಾಜ ಸಾಧನಲು ಅಶಕ್ಯವಾದುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಕೂನೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ “ತಸ್ಮಾ ನ್ಯಾಸ ಮೇಷಾಂತವಸಾ ಮುತಿರಿಕ್ತಮಾಹುಃ” (ತ್ವೈ) ಎಂಬಲ್ಲಿ “ಸತ್ಕೃತ ನಿರತಾರ್ಯದ್ವಾ ನ್ನಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿದಸ್ತಥಾ | ನಾರ್ಹನ್ತಿರಶರಣಸ್ತಸ್ಯ ಕಲಾಂ ಕೋಟಿತಮೀನುಸಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಸಮೀಕ್ಷಿಸ್ತವ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಚರಮ ಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಾರ್ಯರು ಸಚ್ಚಿಷ್ಕರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದರಿಂದಲಾಗಲಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟತರವಾದ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ರಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸುಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷದಾರ್ಪಣವಾದ ಪ್ರವತ್ತಿ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಅಂಗವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಏಕಕೋಡದು ? ಎಂದರೆ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿಯು ಹಿಂದೆಯೇ “ಮಾಯಾಮೇತಾಂತರನ್ತಿತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ, ಮನ್ಮನಾಭವ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ “ಮಾಂ ನಮಸ್ಕರು” ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಹೇಳಿರುವಾಗ ಪುನಃ ಹೇಳುವುದು ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ? “ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ” ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಭೂಯಃ - ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು “ಮನ್ಮನಾಭವ” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದನ್ನೇ ಆತನ ಸ್ಮೃತಿಸಿದ್ಧಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ ಆದರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದುಷ್ಕರವೆಂದೂ ವಿಳಂಬ ಯುಕ್ತವೆಂದೂ, ಶೋಕಾಧಿಕ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನ ಶೋಕನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾತುಚಃ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸುಕರ

ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಮಾನ ಇನ್ಯರ್ಥತ್ವೈ ಶರಣ್ಯನಾನ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ ತಾನೇ ಉಪದೇಶಿ ಕೈನಿದುತಾನೇ (೧) “ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ವಿಧಿನಾನಿತ್ಯಂ ಪದ್ವಿಧಾಂ ಶರಣಾಗತಿಮ್ | ಆಚಾರ್ಯಾನುಜ್ಞಯಾ ಉಚ್ಯತೇ ಚಾಸ್ತದೃಷ್ಟೇನ ವರ್ತನಾ ” | ಎನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತತ್ವಾದಿಗಳಿರೊಡನೆ ಆಚಾರ್ಯಾನುಜ್ಞೆಯುಮಾಯಿತ್ತು.

ಇಾಗಿ ಸಕೃದನುಷ್ಠಯವಾದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಕಲಾರಕ್ತರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ವಣಿ ಕೂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಕ್ಷಾಮನಾಯವು ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲವು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಒಡನೆಯೇ ಅರ್ಜುನನು “ ನನ್ನೋ ನೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಉವಾಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರುತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಈ ಭರನ್ಯಾಸವು ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ಉವಾಯವೆಂದು, ಶರಣಂವ್ರಜೇತ್ ಎಂದು ಇರಬೇಕಲ್ಲಾ ? ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ವಿಧಿ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ‘ ಯೋಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಪಾಸ್ತವಹಿತವಾಗಿ ನಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನೇ ಉಪದೇಶಕನಾಗಿ ಶೋಕಗುರುವಾದುದರಿಂದ ವಿಧಿಯು ನ್ಯಾಯವಾದುದೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಹಿಂದಿನ ಮಹಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರಾಜೀಕರಿಸಿ ಶೋಕಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯಾದ ಸುಲಭೋವಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆದರೆ ಇಂತಹ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಯು ಆಚಾರ್ಯೋಪದಿಷ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿರುವದರಿಂದಲೂ, “ ನ ಪ್ರಸೀದತಿ ವೈವಿದ್ಯಾ ವಿನಾ ಸದುಪದೇಶತಃ ” ಗುರುಮೂಲಕವಾಗಿ ಸದುಪವೇಶದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪತಂದರೆ, ಈ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೂ ಶೋಕಗುರುವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಆತನ ಉಪದೇಶವು ವರಮಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದಾದುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯಾನುಜ್ಞೆಯೂ ಕೂಡ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತೇವಿನಾ, ಬೇರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶ ಬೇಡವೇ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರ್ವೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ---

ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಮಾನ ಇನ್ವರ್ಫತ್ತ್ಯೆ - ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಭರಸಮರ್ಪಣರೂಪವಾದ ಅಭಿವ್ರಾಯವನ್ನು, ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಉಪಾಯವೆಂಬುದನ್ನು, ಯಾವ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉಪಾಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ “ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವೈ ಶರಣಮಹಂಪ್ರಸದ್ಯೇ” ಎಂದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರದಲ್ಲೂ, “ಪ್ರಣವೋಧನು ಶ್ಯರೋಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಮುಚ್ಯತೇ | ಅಪ್ರಮತ್ತೇನ ವೇದಧ್ಯಂ” ಎಂದು ಮುಂಡಕದಲ್ಲೂ, ಧ್ವಯಮನ್ತ್ರವು ಕರದಲ್ಲೂ, “ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸನೇಷಾಂ ತಪಸಾ ಮತಿರಿಕ್ತಮಾಹುಃ | ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಓಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ” ಎಂದು ತೈತ್ತರೀಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಮಾನ ಇನ್ವರ್ಫ ವನ್ನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಶರಣ್ಯನಾದ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ತಾನೇ, ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ - ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿ, ಇದುತ್ತಾನೇ - ಈ ಉಪದೇಶವೇ, “ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ವಿಧಿನಾ” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತತ್ವಾದಿಗಳಿರೊಚ್ಚೊನ್ನ - ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಚಾರ್ಯಾನುಚ್ಛೇಯಮಾ ಯಿತ್ತು - ಸದಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಚ್ಛೇಯೂ ಉಂಟಾದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನೇಕಂಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಶೂಕಗುರುವಾಗಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಚಾರ್ಯಾನು ಚ್ಛೇಯು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ “ಸಂತ್ಯಜ್ಯವಿಧಿನಾ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಯಾವುದೊಂದು ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆ ಅರ್ಥವು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಸಂತ್ಯಜ್ಯವಿಧಿನಾನಿತ್ಯಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿನಾ ನಿತ್ಯಂ ಎಂದು ಪದ ಚ್ಛೇದಮಾಡಿ ಅರ್ಥಹೇಳಲು ಹೋದರೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟು. ಆದರೆ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಜ್ಜಿಹವಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಉಪಪಾದಿಸಿತು, ಎಂದರೆ ಆಗ ನಿತ್ಯಂ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಿಧಿನಾ ಅನಿತ್ಯಂ ಎಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೆ ಅರ್ಥವು ಸುಲಭವು ಅನಿತ್ಯಂ - ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಯಾವಾಗ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳೇ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೋ ಆಗ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ ಈ ಅನಿತ್ಯಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಬೋಧಿತವು, ಇಂತಹ ನಿಷಿದ್ಧಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಅನಿತ್ಯಂ ಎಂಬುದು ಜಾತ್ಯೇಕವಚನವು, ವಿಧಿನಾ-ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿಯಿಂದ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ಸವಾಸನವಾಗಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು, ಷಡ್ವಿಧಾಂ ಶರಣಾಗತಿಮ್ - ಆ ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯವಾದ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದ ಆರು ಅಂಶ

ಸರ್ವಧರ್ಮಾನಿತ್ಯಾನಿ - ಇಂದ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ರಜ್ಯದಾದಿ ಕುದೃಷ್ಟಿಗಳ್ ಶೂನ್ಯಂ ಪೂರುಷಗಳೆಲ್ಲಾನ್ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಚಂದ್ರೈಯಿಲುಮ್, ನಿಷ್ಕೇಶ ರಕ್ಷೈಯಿಲುಮ್ ಸರಕ್ಕೆದೂಷಿತೋಮ್

ಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು, ಅಚಾರ್ಯಾನುಜ್ಞಯಾ- ಸದಾಪಾರ್ಥ್ಯರ ಮೂಲಕ ನಾಗಿಯೇ, ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟೇನವತ್ಮನಾ-ರಾಣ್ಣಿಲ್ಲಾದಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಾದ್ಯಾನ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಿಂದ, ಕುರ್ಯಾತ್ - ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು

ಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು ನಿತ್ಯಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವು, ಸಂತ್ಯಜ್ಯವಿಧಿನಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ಪೂರೋಕ್ತಜ್ಞಳಾನ ಉಪಾಯಾಂತರಜ್ಞೈ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗರೂಪೇಣವಿಟ್ಟಿನ್ನವಡಿ” ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗ ಹೇಳುವುದು, ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ. ಉಪಾಯಾನ್ತರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವು ಅವು ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕವು ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು “ನಿತ್ಯಂ-ಶರಣಾ ಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕಾಲೇ ಋತ್ವದಾ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ-ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಸರ್ವಕಾಮಾಃ ಐಹಿಕಾ ಮುಷ್ಠಿಕಾಸಸೀತಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಥೋಕ್ತಾಃ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ, ವಿಧಿನಾ - ವಿಧಿಸಿದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕಂ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಸಾರವ್ರಕಾಶಿಕೆಯವರು, ಅನಿತ್ಯಂ ಎಂದು ವದಮಾಡಿ, ಅನಿತ್ಯಂ - ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರಫಲಂ, ವಿಧಿನಾ ಎಂದರೆ ಸಾಧನದಿಂದ (ಇಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು) ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು ಒಂದರ್ಥ ವನ್ನೂ, ಅಥವಾ, ನಿತ್ಯಂ ಎಂದು ವದಮಾಡಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಉಪಾ ಯಾನ್ತರವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞವಾದುದರಿಂದ, ನಿತ್ಯವೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅನು ಸ್ಥಿತತಕ್ಕ ಕರ್ಮವು ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೇಗವು, ಅದನ್ನು ವಿಧಿನಾ - ಭಕ್ತಿಯೇಗ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವಿಧಿಯಿಂದ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಎಂದು ಹೀಗೆ ಎರಡರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳೂ ಗಾಝಗಳೇ, ಸಾರವ್ರಕಾಶಿಕೆಯವರು “ತ್ರೈವರ್ಗಿಕಾಂ ಸ್ವರ್ಜೇ ದ್ವೀಮಾಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ತ್ರಿವರ್ಗಿಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮನೋರಥ ಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ

ಮುಂದೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವ್ರತವದಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದ, ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಇನ್ನಶ್ಲೋಕತ್ತುಕ್ಕು - ಈ ಅಮೋಘಸಾದ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶಚ್ಚರಾದಿ ಕುದ್ಯಷ್ಟಿ
 ಗಳ - ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ, ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಸಮಂ
 ಜಸಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಿರುವವರು. ಚೊಲ್ಲುಮ್ ಪೊರಳುಗಳೆ
 ಲ್ಲಾಮ್ - ಹೇಳುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಿನ್ಮಿತ್ಯೈಯಿಲಾಮ್ -
 ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಾಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಡಿ
 ಸುವದರಿಂದ, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಿನ್ಮಿತ್ಯೈಕೆ ಎಂಬ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ
 ದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪೇಷರಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮನಿಷ್ಪೇಷವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಗ್ರಂಥ
 ದಲ್ಲೂ, ಪರಕ್ಕೆದೂಷಿತೋಮ್ - ವಾಸ್ತವ್ಯಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ,
 ಪೂರ್ವಪರವಿರೋಧಗಳಿಂದಲೂ ನಾದದಿಂದಲೂ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿ
 ಸಿದ್ಧವು ಎಂಬರ್ಥವು ಸದ್ಭೂತವಾಗಿ ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ
 ವೆಂಬುದರಿಂದ ನಿತ್ಯಸೈಮಿತ್ತಿಕ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವು
 ಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಾನೋಪಕ್ಷೇಪ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
 ವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಇದು ನಿತ್ಯಸೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು
 ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂಬ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವು ಪೂರ್ವಪರ
 ವಿಧವು. “ ಕುರುಕರ್ಮ್ಯವ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮ್ ” ಎಂಬುದಕ್ಕೂ, “ ಯಜ್ಞ
 ದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಕಾರ್ಯ ಮೇವ ತತ್ ” ಎಂಬುದಕ್ಕೂ “ ಸ್ವೇಸ್ವೇ
 ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ ” ಎಂಬುದಕ್ಕೂ, “ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ
 ಸದಾ ಕುರ್ವಾಣೋ ಮನ್ಯವಾಶ್ರಯಃ | ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದವಾಪ್ನೋತಿಶಾಶ್ವತಂ
 ಪದ ಮುತ್ಸುನಂ ” (೧೨-೫೬) ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ೧೨ನೆಯ
 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ೧೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿ
 ತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ ? ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ
 ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದೇ ಸಮಂಜಸವಾಗು
 ತ್ತದೆ. ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವು ತಾಮಸವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇಹೇಳಿ, ಆ ತಾಮಸ
 ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ? ಆದುದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕ ತ್ಯಾಗಾರ್ಥವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಬೇಕೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ
 ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಾರ್ಥವನ್ನೇ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಉಪನಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅದೂ
 ಅಲ್ಲದೆ ಉಪಾಸನದ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಬರೀಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೇ
 ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯದು ? ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರರೂಪವಾದುದಲ್ಲವೇ ಆ ಜ್ಞಾನವು ?
 ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದೀತು ? ಮನಸ್ಸು
 ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರಲ್ಲವೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಜ್ಞಾನ

ಉಂಟಾದೀತು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪೂಜ್ಯ ಎಂಬ ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಂಜಸವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ಆಮೇಲೆ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಅವರ ಅರ್ಥವು ಸರಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾಂ ಏಕಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಸಮಂ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಿತಂ ಈಶ್ವರಂ “ಅಹಮೇವ” ಇತ್ಯೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಅಹಮೇವ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ತಾನೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಶರಣನನ್ನು ಹೊಂದು, ಎಂದು ಅರ್ಥನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುನಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಶಕ್ತನು ಶಕ್ತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು ಆತ್ಮಾ ಒಂದೇ ಯಾದರೆ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಶರಣಾಗತನು ? ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಶಕ್ತನಾದವನು ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ ? ಸಮಭಾವಕ್ಕಾಗಲಿ ಐಕ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು “ನಮುತ್ಯಃ ಅನ್ಯತ್ ಅಸ್ತೀತ್ಯನಧಾರಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವತರು ತಮ್ಮ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದೆಲ್ಲಾ ಇದರಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಎರಬ್ಬರಿತು ಇಂತಹ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಸಾಮಂಜಸ್ಯನೇ ಇಲ್ಲವು ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ” ಎಂದೇ ಉಪಾಸಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ? ಎಂದರೆ, ನಾನು ಅದನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವೆನು ಆಗ ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ನಾನು ಮಜ್ಜರಿರಕ ಸರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವು, ಪರಮಾತ್ಮನು ನನಗೆ ಆತ್ಮಾ, ಆದುದರಿಂದ ಸರಬ್ರಹ್ಮನು ಮಜ್ಜರಿರಕನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಉಪಾಸಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸ್ವರೂಪತಃ ನಾನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರೋಧ, ಪುರಾಪರ ವಿರೋಧ, ಲೋಕವಿರೋಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಮಂಜಸವಾದುವಲ್ಲವು ಎಂದು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಶಾಂಕರಾದಿಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೋ ವಾಚಕರು ಸಂಪೂರ್ಣ

ಇಜ್ಜು ಸಾರಮಾನ ಅರ್ಥಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ಧಮಾನವಚಿಯೇ ಶೋಲ್ವುಗಿರೋಮ್.

ಶ್ಲೋಕಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮಾಹ

ಇದಿಲ್ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಮ್ ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕಮ್ ಉತ್ತರಾರ್ಥಮ್ ಫಲನಿದೇಶಾದಿ ಮುಖತ್ವಾಲೇ ವಿಧಿಶೇಷಮ್. ಆಗ್ನೇಯಾಲ್ ಇಶ್ಲೋಕಂ ಉಪಾಯ ವಿಧಾನ ಪ್ರಧಾನಮ್.

ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಡಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಏಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಗಳಾದರೋ ಸಾರತಮವಾದುವು, ವರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳೇ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೂ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಐಕಕಂಠ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ಅಂತಹ ಸಾರತಮಾರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ವರಮುಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವಪಾದಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ ಇಜ್ಜು - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ, ಸಾರಮಾನ ಅರ್ಥಂಗಳ್ಳೆ - ತಾವೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕೆ, ನಿಕ್ಷೇಪರಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸದೇ ಇರುವ, ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಸಾರವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು, ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ಧಮಾನ - ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ, ಶೋಲ್ವುಗಿರೋಮ್ - ಹೇಳುವೆವು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ತಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವು. ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಅನುಮೋದಿಸಿರಬೇಕು, ಅಂತಹ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುವೆವು ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಹೇಳುವೆವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು,

ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಇದಿಲ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಾರ್ಥಮ್, ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕಮ್ - ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಉತ್ತರಾರ್ಥಮ್, ಫಲನಿದೇಶಾದಿ ಮುಖತ್ವಾಲೇ - ಆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದ್ದಾರಾ, ವಿಧಿಶೇಷಮ್ - ಇಲ್ಲಿ ಅದಿಪದವು ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಅಧಿಕಾರಿ ನಿಶೇಷವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ವಿಧಿಶೇಷಮ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಶೇಷವೆಂಬ ಭಾವವು ಅದರಿಂದೇನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವವು.

“ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ” ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ

“ ಧರ್ಮ ” ಮಾನದು ? ಶಾಸ್ತ್ರಮೇ ಕೊಂಡರಿಯವೇಣ್ಣಿರುಕ್ಕುಮ್ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನಮ್. “ ಧರ್ಮಾ ” ಎಜ್ಜಿರ ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೆ ಅಭಿಮತಸಾಧನಮಾಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚೋದಿತಜ್ಞ ಳಾನ ಧರ್ಮಂಗಳುಡೈಯ ಬಾಹುಳ್ಳತ್ತೈ ಚೊಲ್ಲುಗಿರದು.

ಅದಕ್ಕಧಿಕಾರಿಯಾರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಉಪಾಯ ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಥವು ಹೇಳುವದರಿಂದ ವಿಧಿಶೇಷಮ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಆಗೈಯಾಲ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಇಶ್ಲೋಕಮ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು, ಉಪಾಯ ವಿಧಾನ ಪ್ರಧಾನಮ್ - ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪಾಯವೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೆಂಬ ನದವೂ, ಧರ್ಮ ನದವೂ, ಬಹುವಚನವೂ ಇರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಕ್ರಮಿಸಿ ಮೊದಲು ಧರ್ಮಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-- “ ಧರ್ಮ ” ಮಾನದು ? - ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ? ಶಾಸ್ತ್ರಮೇ ಕೊಂಡರಿಯವೇಣ್ಣಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣಗಳೂ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನಮ್ - ಪುರುಷನ ಅಪೇಕ್ಷಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮೇ ಕೊಂಡು ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಅವಧಾರಣವು ವ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನ ವ್ರಮಾಣದಿಂದಂಟಾಗುವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾವರಿಸುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮವು ಅಲೌಕಿಕಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕರವು ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣಗಳಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೀತಹಾನಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನವು ಧರ್ಮವೆಂದು ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅಲೌಕಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಭೋಜನಾದಿಗಳು ಧರ್ಮವಾಗುವದಿಲ್ಲವು “ ಧರ್ಮಾ ” ಎಜ್ಜಿರ ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೆ - ಧರ್ಮಾ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರಬೋಧಿತಜ್ಞ ಳಾನ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತಪಟ್ಟ, ಧರ್ಮಜ್ಞ ಳುಡೈಯ ಬಾಹುಳ್ಳತ್ತೈ ಚೊಲ್ಲುಗಿರದು - ಧರ್ಮಗಳ ಬಾಹುಳ್ಳವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಈ ಚೋದನವು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ “ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಉದ್ಧವೋತ್ಸೃಜ್ಯ ಚೋದನಾಂ ಪ್ರತಿ

ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ಸಪರಿಕರಮಾನ ನಿಲೈಯೈ ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕಿರದು. ಧರ್ಮ ಪರಿಕರಜ್ಞೈಯುಮ್ ಧರ್ಮಮುನ್ತು ಶೂಲ್ಮಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ ಇಸರ್ವಶಬ್ದತ್ತೈ ಏಕಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಸಂಬಂಧಿ ಮಾಗ ಯೋಜಿಕ್ಕುಮ್ ಪೋದು ಅಜ್ಞಿಗಳಾನ ನಾನಾಧರ್ಮಜ್ಞಿನುಡೈಯ ಕಾತ್ಸರ್ಯತ್ತೈ ಚೊಲ್ಲುಗರದು.

ಚೋದನಾಮ್” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ದಹರಾದಿ ೩೨ ವಿಧಗಳಾದುದರಿಂದ ಬಹು ವಚನವು ನ್ಯಾಯವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ತ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ತ್ರೀನಿಗ ಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರು ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ತ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಭರನ್ಯಾನಗಳೆರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ - ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದ, ಸಪರಿಕರಮಾನ ಪರಿಕರಗಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ನಿಲೈಯೈ- ಧರ್ಮಗಳ ನಿಲುವನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕಿರದು - ಹೇಳುವದು ಸರ್ವಧರ್ಮ್ಯ ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಂದು ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಗಗಳೂ ಕೂಡ ಧರ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯಗಳೇ? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, - ಧರ್ಮಪರಿಕರಜ್ಞೈಯುಮ್ - ಧರ್ಮಗಳ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಮುನ್ತು ಶೂಲ್ಮಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ - ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೇನೂ ದೋಷವಿಲ್ಲವು ಆ ಅಂಗಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪರಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದರ್ಭೆ ಸಮಿತ್ತು ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಅಂಗಗಳೇ, ಅಂತಹ ಅಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು, ಆ ದರ್ಭೆ ಸಮಿತ್ತುಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಸರ್ವಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಪರಿಕರ ರೂಪಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ, ಧರ್ಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಧರ್ಮಗಳೂ ಈ ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದಲೇ ಪರಿಕರಗಳೂ ಬೋಧಿತವಾಗುವಾಗ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ವೃಥಾವಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಧರ್ಮಗಳು ಎಂಬರ್ಥವಾಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನವಾದ ಧರ್ಮದ ಪರಿಕರಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಸರ್ವಶಬ್ದವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸಾಂಗಾದ್ವೈದಿಕಕರ್ಮಣಃ ಫಲಾವಶ್ಯಂಭಾವಃ - ವೈದಿಕಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವಿದ್ದರೇನೇ ಫಲದ ಅವಶ್ಯಂಭಾವವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಆಗಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಬಹುತ್ವವೂ, ಧರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲೂ ಬಹುತ್ವವೂ ಹೀಗೆ ಎರಡುಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಬಹುತ್ವಭಾವವು ಆಗಲೂ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನವಾದ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಂಕರರೂಪಧರ್ಮಗಳಿರಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಹಾಗಾದರೆ ಧರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಬಹುವಚನವು, ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದಂಟಾದ ಬಹುವಚನವೇಯೋ ಅಥವಾ ಏಕೇಷಾರ್ಥವೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ ? ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು ವ್ರತವರ್ತನವಿದ್ಯಾ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯವಿದ್ಯಾ, ದಹರವಿದ್ಯಾ, ಮಧುನಿದ್ಯಾ, ವಂಚಾಗ್ನಿನಿದ್ಯಾ ಹೀಗೆ ೩೨ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನವು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ “**ವಸಂತಾಯಕಪಿಂಜಲಾನಾಲಭೇತ**” ಎಲ್ಲಾ ಕಪಿಂಜಲವಕ್ಷಗಗಳ ಆಲಂಬನವೆಂಬುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಬಹುವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ಈ ಕಪಿಂಜಲನ್ಯಾಯದಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು **ನಾನಾ**, ಅನೇಕವಾಗಿರುವಾಗ ಯಾವ ಮೂರು ಎಂಬುವ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಮೂರಲ್ಲದೆ ಇತರವುಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವು, ಬಹುವಚನದಿಂದ ೩೨ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ಅರಕ್ತತೆಯಿಂದ ನೀನು ಅಕಿಂಚನನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮರಿಕರವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಎಂಬರ್ಥವು. “**ಸಕ್ರದೇವ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಯ ಕೃತ್ಯಂ ನೈವಾನ್ಯದಿಷ್ಟತೇ**” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅನ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಇಲ್ಲವು.

ಆಗಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಸಂಕುಚಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೋ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಕುಚಿತಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲರೂ ದಯಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದರೆ ಊರಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ಎಂಬರ್ಥವು ಆಗದೆ, ಬಂದಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲೂ ಉಪಾಯಾಂತರ ತತ್ಪರಿಕರಗಳನ್ನೂ ಎಂಬ ಸಂಕೋಚಿಯೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ

ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹಯಾತ್ರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲವು “ ತತ್ಕುರುಷ್ವನುದರ್ಪಣಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಾಗಿ ಬಂಧಕವಾಗಿ ಆಗುವ ದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲವು ಆದರೆ ಇವು ಯಾವುವುಗಳ ಅನೇಕ್ಷೆಯೂ ಸಕ್ಕದನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಿಲ್ಲವು ಆತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ತುತಿದ್ವಂದ್ವಿಯಾದ ಇತರೋಪಾಯಗಳ ಸವರಿಕರತ್ಯಾಗವೇ ಇಲ್ಲಿ ವಿವಕ್ಷಿತವು. ಹೀಗೆ ಸರಿಕರಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಎರಡು ಸದಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಕಾತ್ಸರ್ಯವೂ (ಸಮಸ್ತವೂ) ಇಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಇಸ್ವರಶಬ್ದತ್ರೈ - ಈ ಸ್ವರಶಬ್ದವನ್ನು, **ಏಕಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಸಂಬಂಧಿಯಾಕ ಯೋಜಿಕ್ಕಂಪೋದು -** ಮುಂದೆ ಪ್ರವದನದ ಸುಕರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯಾಂತರದ ಧರ್ಮಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಯಾಗಿ, **ಮಾನೋಕಂಶರಣಂವ್ರಜ** ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಏಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಈ ಉಪಾಯಕ್ಕಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ **ಅಜ್ಞಿಗಳಾನ ನಾನಾಧರ್ಮಜ್ಞಿಳಿನಡೈಯ -** ಅಂಗಳಾದ ನಾನಾವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪ ಧರ್ಮಗಳ, **ಕಾತ್ಸರ್ಯತ್ರೈ -** ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ, **ಚೊಲ್ಲುಗಿದು -** ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವರಶಬ್ದವು ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸರಿಕರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೊದಲು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಧರ್ಮಶಬ್ದ ಬಹುವಚನದಿಂದಲೇ, ಧರ್ಮವೂ ಧರ್ಮದ ಸರಿಕರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಬೋಧಿತವೆಂದರೆ, ಆಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಒಂದಲ್ಲವು, ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿದ್ಯೆಗಳಿವೆ, ಅದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದಾಗಲಿ ಸ್ವರಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಾದರೋ ಇಂತಹ ಕಲಾಪ ಬಾಹುಳ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಏಕತ್ವವುಂಟು ಅದೇನೆಂದರೆ **ಮಾನೋಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ;** ಇದರಿಂದ ಈ ಲಘೂಪಾಯದ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಧರ್ಮಶಬ್ದವು ಏಕವಚನವಾಗಿರಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು. ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪಸಾಧನೆಗೇನೆ ಅನೇಕ ಸರಿಕರರೂಪವಾದ ಅಂಗಗಳಿರಬಹುದು. ಅದರಿಂದ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪೊದುವಿಲೇ ಶೊನ್ನಾಲುಮ್, ಇಬ್ಬುಪ್ರಕರಣ ವಶತ್ತಾಲೇ ನೋ ಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಜ್ಞ ಳಾಯ್, ಸಪರಿಕರಜ್ಞ ಳಾಯ್, ನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞ ಳಾನ ಉಪಾಸನಜ್ಞೈ ಯೆಲ್ಲಾಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ ತಾಪ್ಪಗ್ಯಮ್.

ಧರ್ಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನವೆಂದರೆ, ಒಂದುವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮನಿವೃದ್ಧ ತ್ಯಾಗವು ಉಪವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮಿಕ್ಕ ವಿಧಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಹೇಳಲ್ಪಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಕಿಂಚನ್ಯರೂಪನಾದ ಅಂಗರೈ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ ಲಂಗಗಳ ಬಹುತ್ವವೂ ಅಂಗಗಳ ಬಹುತ್ವವೂ ಎರಡೂ ಬೋಧಿತವಾಗಿ ಅವುಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವಧರ್ಮ್ ಎಂಬ ಪುರ್ಯೋಗವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲ ಧರ್ಮ್ ಎಂದು ನಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕರಣ ಬಲಾತ್ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಸಮಕರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೇ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಉಚಿತವು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಸರಿಕರ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮಶಬ್ದದ ಬಹುವಚನವು ಅಂಗಿ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಎರಡೂ ಆವಶ್ಯಕವಾದವುಗಳೇ. ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ “ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರಿ ಬರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ಪೊದುವಿಲೇ ಶೊನ್ನಾಲುಮ್ - ನಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸರ್ವಧರ್ಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಇಬ್ಬುಪ್ರಕರಣವಶತ್ತಾಲೇ - ಈ ಜರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಜ್ಞ ಳಾಯ್ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವವುಗಳಾಗಿ, ಸಪರಿಕರಜ್ಞ ಳಾಯ್ - ಸರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ನೇರಿದ, ನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞ ಳಾನ - ದಹರ, ತಾಂಡಿಲ್ಯ, ಭೂಮ, ಮಧು, ಅಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾ ವಿಧಗಳಾದ, ಉಪಾಸನಜ್ಞೈ ಯೆಲ್ಲಾಮ್ - ಉಪಾಸನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಶೊಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ - ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ತಾಪ್ಪಗ್ಯವು

ಇತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಗಳಾದ ಸಪರಿಕರಗಳಾದ ನಾನಾವಿಧ ಉಪಾಸನಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು ಮುಂದೆ ಇತರರು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕೆಲವರು, ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, ಉಪಾಸನದ ವಿಘ್ನನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಹೇತು

ಇತರಾಭಿಪ್ರಾಯಾ ನಿರಾಕರೋಃ

ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯೈಗಳುಕ್ಕುಮ್ ಉಪಕಾರಮಾನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಮಾಗವುಮ್, ಅನತಾರಸಹಸ್ಯಚಿಂತನಮ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಡೈಯ ಶೀಘ್ರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಾಗವುಮ್, ದೇಶವಾ ಸಾದಿಗಳ್ ಉಪಾಯವಿರೋಧಿ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಹೇತುಕ್ಕಳಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು

ವಾದ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಚಿಂತನವೂ, ದೇವವಿಶೇಷ ವಾಸಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು ಇವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

(೧) ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸರ್ವಪುರುಷರು ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಎಂದರೆ ಬದ್ಧಮುಕ್ತ ನಿತ್ಯರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು, ಸರ್ವವಿದ್ಯೈಗಳುಕ್ಕುಮ್ - ಸಮಸ್ತವೆಂದರೆ ೩೨ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ, ಉಪಕಾರಕಮಾನ - ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಮಾಗವುಮ್ - ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ವನ್ನು ಹೇಳಿತೆಂಬ ಭಾವವೂ, (೨) ಅನತಾರರಹಸ್ಯಚಿಂತನಮ್ - ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯದ ಚಿಂತನವನ್ನು, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತ-ಅನುಷ್ಠಿಸಲಾಗಿ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಡೈಯ - ಉಪಾಸನವೂ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಟ್ಟ ವರಿಕರಗಳ, ಶೀಘ್ರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಾಗುವುಮ್ - ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವರಿನಕ್ಕದೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣಭೂತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವೂ, (೩) ದೇಶವಾಸಾದಿಗಳ್ - ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವೇ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನೆಯೇ ನೊದ ಲಾದವು, ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಹೇತುಕ್ಕಳಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು - ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ವಾವಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಿ ವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಶ್ರೀ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥಕ್ಕೆಯಾಲೇ - ಶ್ರೀ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಇವತ್ತೈ - ಇವು ಗಳನ್ನು, ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಭಿಕ್ಷಾಕ್ತಿ - ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಜ್ಞ ಬಹುತ್ವವಿಷಯಮಾನ ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೇ-“ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ಯ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅಂಗಿಬಹುತ್ವವಿಷಯವಾದ ಬಹುವಚನದಿಂದ, ವಿವಕ್ಷಿಕ್ತಿರದೈನ್ಯೈ - ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ, ಉಚಿತಮನ್ತ್ರ - ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವು. ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸವರಿಕರವಾದ ಉಪಾಸನೆಯು, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾಜ್ಞಾನವೂ, ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಚಿಂತನವೂ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ

ಉಸಾಯ ನಿಷ್ಪಾದಕಜ್ಞ ಛಾಗವುಮ್, ಶ್ರೀಗೀತಾಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮ ಥಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಇವತ್ತೈಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಜ್ಞ ಛಾಕ್ಕಿ (ಸಃಕ್ಷಾನೋಕ್ಷೋಪಾಯಜ್ಞ ಛಾಕ್ಕಿ) ಅಜ್ಞ ಬಹುತ್ವ ವಿಷಯಮಾನ ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೇ ವಿವಕ್ಷಿ ಕ್ಕಿರದೆನ್ನೈ ಉಚಿತಮುನ್ಯು.

ವಾಸಾದಿಗಳೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣವು ಸರಿ ಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವವರು ಎರಡು ವಿಧ ವಾಗಿ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು ಏಕೆಂದರೆ, (೧) ಸರ್ವ ಧರ್ಯಾ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು (೨) ಅವು ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಗಳೂ ಅಲ್ಲವು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವು ಗೀತೆಯ ೧೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೧೬ ರಿಂದ ೧೯ರ ವರೆಗೂ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು “ ದ್ವಾವಿಮೌಪುರುಷೌಲೋಕೇ ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಸ ಸರ್ವ ವಿಧ್ವಜತಿನಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ ” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಧರ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ —“ ಸ ಸರ್ವವಿತ ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತೃಪಾಯತಯಾ ಯದ್ವೇದಿತವ್ಯಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ವೇದ ಭಜತಿನಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ. ಯೇಚ ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತೃಪಾಯತಯಾ ಮದ್ಭಜನ ಪ್ರಕಾರಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ, ತೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರ್ಭಜನಪ್ರಕಾರೈಃ ನಾಂ ಭಜತೇ ಸರ್ವೈರ್ಮದ್ವಿಷಯೈ ರ್ವೇದನೈರ್ಮಮ ಯಾ ಪ್ರೀತಿ ರ್ಯಾಚ ಮನು ಸರ್ವೈರ್ಮದ್ವಿಷಯೈ ಭಜಜನ್ತೈ ರುಭಯವಿಧಾಸುಪ್ರೀತಿಃ ಅನೇಕವೇದ ನೇನ ಮನುಜಾಯತೇ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಾವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ ಇತ್ಯೇತತ್ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವವೇದನಂ ಪೂಜಯತಿ ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ—ಆ ಶ್ಲೋಕಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ವಿಷಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಮೇವ ಏತತ್ಸರ್ವಂಕರೋತಿ, ನತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪ ಮಿತ್ನು ಚ್ಯತೇ ” ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಬೇಕಾದುದು ಅದು ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯ ವಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ರ್ವೇದನೈರ್ಮಮ ಯಾ ಪ್ರೀತಿ ರ್ಯಾಚ ಮನು ಸರ್ವೈರ್ಮದ್ವಿಷಯೈ ಎಂಬದಾಗಿ ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಸರ್ವಾಧರ್ಯಾ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಅವತಾರರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ

ಭಗವಾಃರಮರು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನದ ಮನನು
 “ಎನಂ ಯೇನೇ ವೇತ್ತಿ ತತ್ವತಃ | ತೃಕ್ತಾ ನೋಹಂ ಪು 'ಜಗತ್' ಪ್ರತಿನಿಧೋಽ
 ಸೋ ಜುಃತ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅವತಾರ ರಮರು ನಾನೇ ಸಾಕ್ಷಾ
 ದುಮಾಯವೇ? ಅಂತವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು, ಓ ಅಜ್ಞಾನನೇ ಆತನು
 ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಂದುವನೆ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ, ತಿಲಾಂತಿ
 ವರ್ಯರು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ “ಮಮಜನ್ಮವೇಷ್ಟಿಕಂಠ ಪ್ರತ್ಯರೋಗೋಗೀ
 ವೇತ್ತಿ ಸಂಸ್ತವನನಂ ದೇಹಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿ. ಮೂರ್ತೀತಿ
 ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ - ವ ದೀಯಾ ದಿವ್ಯಜನ್ಮ ಚೇಷ್ಟಿಕಂಠಮಾಹುತಂ ವಿಗ್ರಹೇನ
 ವಿಧ್ಯಸ್ತ ಸರುತ್ತ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗ್ರಂಥಂ ವಿಗ್ರಹವಿದಾಪ್ರೋತಂ” ಗೋವರ್ಧನ
 ಯಥೋದಿತ ಕೃತಿಗೋವಿ ರು - ಮೂರ್ತಿತ ಮೋಕನಿಯೇ ಮೋಕ
 ಚಿತ್ತೋ ಗೋವೇನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವತಾರ
 ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನದ ಸುವೇದನೆಯಿಂದ ಸರ್ವೇಂದರ ಸಾಧನವೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ
 ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗೋಣವು ಅಪ್ಪನುಮಾತ್ರವೇ ಇದುವರಿಂದ ಅದೇ ಸಾಕ್ಷಾದು
 ಮಾರುವವು ಹಾಗೆ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗುವುದರಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಉಪಾಧಾರ
 ರಂಭ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಲಸವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದುದರಿಂದ
 ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬ ಲವತಾರರಹಸ್ಯವು ಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಕೂಡೋಣವು ಹೇಳಬ್ಬ
 ಟ್ಪಿತೆಂಬ ಭಾವವು ಅಸಂಗತವಾದುದು ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆಂದು ಸಾಕಾದುದಾದುವಲ್ಲವು

ಮೂನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನವು ಸರ್ವಧರ್ಮ
 ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಬ್ಬಟ್ಟೆಕೆಂಬುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲವು “ದೃಷ್ಟ್ವಾಂತ್ರಿಯ ವಶಾಚ್ಚಿತ್ತಂ
 ನೃಣಾಂ ಯತ್ಕೃತ್ಯೈ ವ್ಯವಹಾ | ಕೇಂ ಕಲಂ ಸಂಕುಂಭಿಯಂತಿ
 ನಾರಾಯಣಃಲಯೇ ||” (ಬ್ರೀ ಸಾರ್ವ ಸಂ ೭.೧೭೦) ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂಪೆ
 ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆ ಮೂನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ತೋಡಿ
 ಪುನಃ ಪ್ರಣವರಕ್ತಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೇತ್ರಸಾಧನ
 ಸಾಕ್ಷಾದುಮಾರುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಕೂಡಗಳು
 ತೊಲಗುವದರ ಮೂಲಕ ಅದರ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರು
 ತ್ತದೆ. “ಕುತೋವ ಸ್ವ ಪ್ರರೋಕಾಸಿ ಪಾಪ ನಾಂತಿ ವಾಕೈತ” |
 ಮಮಲೋಕ ಮಮಪ್ರೋತಿ ಸ ಪುನರ್ಗರ್ಭವ್ಯಾಭ್ಯಾತಿ” ಎಂಬುದರಿಂದ
 ಸಂಧೀಯವು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ
 ಅವುನಾರಾವೃತ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಶಾತ್ವರ್ಯವು ಇದುದರಿಂದ

(೧) “ ನಾನಾ ಶಬ್ದಾದಿ ಭೇದಾತ್ ” ಎಜ್ಜಿರವಡಿಯೇ ಇನ್ನೆಯೊಳಿ ಯವುಮ್, ಸದ್ವಿದ್ಯಾದಹರ ವಿದ್ಯಾದಿ ಭೇದತ್ತಾಲೇ ಅಂಗಿ ಬಹುತ್ವಂ ಕೃದೈ ಕೈಯಾಲಾ ಇಬ್ಬಹುವಚನಂ ಸಾರ್ಥಮ್ ಅಂಗಿಬಹುತ್ವತ್ವಯುಮ್ ಪರಿಕೃತ ಬಹುತ್ವತ್ವಯುಮ್ ಕೂಡ ವಿನಕ್ಷಿತ್ತಾಲುಮ್ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ಬರೀ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರು “ ದೇಶನಾಸಾದಿಗಳ ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಹೇತುಕೈಳ್ ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದವು, ಅಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಮರಣ ಗಳೂ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೀಪಾರೋಪಣ, ಕೈಬ್ಬರೈ ಮೊದಲಾದವೂ ಇದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿದವು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ

ಧರ, ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ ಆಲೌಕಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನತ್ವ ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾದುದ ರಿಂದ ಇವು ಯಾವುವೂ ಆಗಲಾರದೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ

ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಮೂರೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾ ಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಅವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಿನಕ್ಷಿತಗಳಲ್ಲವು ವಿನಕ್ಷಿತಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ,—“ ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿ ಭೇದಾತ್ ” ಎಜ್ಜಿರವಡಿಯೇ - ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಇನ್ನೆಯೊಳಿಯುವುಮ್ - ಇವುಗಳು ಎಂದರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸದ್ವಿದ್ಯಾದಹರ ವಿದ್ಯಗಳೇ ಮೊದ ಲಾದ ಭೇದವಿಂದ, ಅಂಗಿಬಹುತ್ವಂ-ಅಂಗಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವು ೩೨, ಕಿಡೈಕ್ಕೈಯ ಪಾಲೇ - ಇರುವದರಿಂದ ಇನ್ನೆಯವಚನಮ್-“ಧರ್ಮ” ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಈ ಬಹುವಚನವು, ಸಾರ್ಥಮ್ - ಸಾರ್ಥವತ್ತಾದುದು ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ್ದಾಯಿತು. “ ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿ ಭೇದಾತ್ ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ:—ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಸದ್ವಿದ್ಯಾ, ದಹರವಿದ್ಯಾ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯವಿದ್ಯಾ ಭೂಮಿ ವಿದ್ಯಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೇ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದರೂ. ಎಲ್ಲಾದರಲ್ಲೂ ಉಪಾಸನವೂ, ಫಲವೂ ಒಂದೇಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು : ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು ನಾನಾವಿಧವು ಏಕೆಂದರೆ ಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್ -

ಯಜೇತ ಎಂಬುದರಿಂದ ಯಾಗವೂ, ದದ್ಯಾತ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ದಾನವೂ, ಜುಹುಯಾತ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೋಮವೂ ಹೇಗೆ ಇವು ಬೇರೆಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಬ್ದಭೇದದಿಂದಲೂ, ನಾಮಭೇದದಿಂದಲೂ, ನಾನಾ - ಭಿನ್ನಗಳಾದವು. ಈ ಸೂತ್ರವು ಹಿಂದೆ ಉಪಾಯ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಧರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರರು ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದಹರಾದಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾವವೆಂದೂ. ಏಕೆಂದರೆ ಉಪಾಸೀತ ಶರಣಂವ್ರಜ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಿನ್ನ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ನ್ಯಾಸವಿರತಿ ಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು “ ನಾನಾರಬ್ಧಾದಿ ಭೇದಾತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ೯೦೦ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ.

ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬ ಬಹುವಚನವು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಾದ ಅಂಗಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದೇ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಮೇಳಿ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಅಜ್ಞಗಳೂ ಕೂಡ ಸೂಚಿತವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅಂಗಿ ಬಹುತ್ವತ್ವೈಯುಮ್ - ೩೨ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪಗಳಾದ ಅಂಗಗಳ ಬಹುತ್ವವನ್ನೂ ಪರಿಕರ ಬಹುತ್ವತ್ವೈಯುಮ್ ಕೂಡ - ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಗಗಳ ಬಹುತ್ವವನ್ನೂ ಕೂಡ, ವಿನಕ್ಷಿತ್ತಲುಮ್ - ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ವಿನೋಧಮಿಲ್ಲೈ - ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಅನಾಮಂಜಸ್ಯವು ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲವೋ ಆಗ ಸಮಂಜಸವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳಾದರೋ ಈ ನಾನಾ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲೇ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡುವದಿಗ ಸಮಂಜಸವೆಂಬ ಭಾವವೂ ಸೂಚಿತವು. ಆದರೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಾಸಗಳೂ ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, ಧರ್ಮ್ಯ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಆ ಅಂಗಗಳಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಏನೊಂದೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯರ್ಥಃ ; ತತ್ರತ್ಯಾಗಶಬ್ದಾರ್ಥಃ

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದಿರನಿಡತ್ತೀರಿ? ತ್ಯಾಗಮಾನವದು ? (೧) “ ಅನಯಾಚ ಪ್ರವತ್ಯಾಗಮಾ ಮಾಕಿಂಚನ್ಯೈಕಪೂರ್ವಕಮ್ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೇ ಸಹಾಯೇ ಅಕಿಂಚನನಾನ ತನ್ನಿಲ್ಲೆಯೈ ಕಂಡ, ಉಪಾಯಾನ್ತರಬ್ಧಿಗಳಿರಿಂದ ನೈರಾಶ್ಯಮ್.

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವು-ಅದರಲ್ಲಿರುವ
ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು.

“ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ”, ಎಂದಿರನಿಡುತ್ತೀರಿ? - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ತ್ಯಾಗ ಮಾನವದು? - ತ್ಯಾಗವೆಂದರೇನು? ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂದರೆ ಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿರುವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥವು? ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಆ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿವೆ. — (೧) ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು (೨) ಧಾತುವು (೩) ಲೆಪ್ಪುಕ್ರಿಯವು. ಮೊದಲು ಧಾರ್ವರ್ಥವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ — (೧) “ ಅನಯಾ ಪ್ರವತ್ಯಾಗಚ - ಈ ಪ್ರವತ್ತಿಯಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ಅಕಿಂಚನ್ಯೈಕಪೂರ್ವಕಮ್ - ಉಪಾಯಾನ್ತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲು ತಾನು ಅಸಮರ್ಥನಾದುದರಿಂದ, ಅಕಿಂಚನ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಮಾಂ - ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸತಕ್ಕದೆಂಬ ಭಾವವು ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೇ ಸಹಾಯೇ-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅಕಿಂಚನನಾನ ತನ್ನಿಲ್ಲೆಕೆಂದು - ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವ ತನ್ನ ದಿಶೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಉಪಾಯಾನ್ತರಬ್ಧಿಗಳಿ - ಉಪಾಸನವಾದ ಬೇರೆ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಕ್ತತೆಯಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪಿರಂದ - ಹುಟ್ಟಿದ, ನೈರಾಶ್ಯಮ್ - ಅದಕ್ಕನುಲಂಬಿಸ ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುವಿಕೆಯು ಸಾರ ವಿವರಣೆಯವರೆ, ಈ ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವು ಯಾವುವೂ ಈ ಪ್ರಪದನ ವಿಷಯವಾದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತ್ಯಾಗವೇನು (೧) ಫಲಸಂಗ ಕರ್ಮತ್ವಗಳ ತ್ಯಾಗವೇ ಅಥವಾ (೨) ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗವೇ (೩) ಪ್ರವತ್ಯಾಗವಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಅದರ ತ್ಯಾಗವೇ, ಅಥವಾ (೪) ಅಂಗತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವೇ? ಎಂದರೆ ಇವು ಒಂದೂ ಅಲ್ಲವು. (೧) ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನ ಪದವಾಗಿ ಫಲಸಂಗ ಕರ್ಮತ್ವತ್ಯಾಗವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ವಿಕಲ್ಪವು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು, (೨) ಅಶಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಆ ಉಪಾ

ಆಶೈಯಾಲೇ ಪತ್ರಾನಾಲ್ ಆಶೈಯೈವಿಡುಗೈ ತ್ಯಾಗಮೆನ್ನ ಉಚಿತ
ಮಿರೆ. ಆದಿಲ್ “ ಪರಿ ” ಎಜ್ಜಿರ ಉಪಸರ್ಗತ್ತಾಲೇ (2) “ ಅನಾಗತಾ
ನಂತಕಾಲ ಸಮೀಕ್ಷಯಾಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಂತಾರೋಪಾಯಃ ” (3) ತ್ವತ್ಪಾದ
ಕಮಲಾದನ್ಯನ್ನಮೇ ಜನ್ಮಾಂತರೇಷ್ಟಪಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ,

ಸನ ಸಂಬಂಧವೇ ಅಪ್ರಸ್ತುತನಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವೆಂಬರ್ಥವು
ಸರಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡುವುವಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತತೆ ಇರುವಾಗ,, ಇನ್ನು
ತ್ಯಾಗವೆಲ್ಲಿಯದು? ಆದುದರಿಂದ ಅನುವಾದವೆಂದಾಗಲಿ. ವಿಧಿ ಎಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿ
ಸುವವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವು (೩) ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಯ
ಅಂಗಗಳು ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಅದರ ತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ
ಅಸಂಗತವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. (೪)ನೆಯ ಏಕಲ್ಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ
ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಅಂಗಗಳಿಲ್ಲವೆ, ಬೇರೆ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಯಾವುವು ಇಲ್ಲವು.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗವು ನೈರಾಶ್ಯವು. ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಯು
ನನಗೆ ಫಲ ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟೇತೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುವದೇ ತ್ಯಾಗವೆಂಬ
ಭಾವವು ಅದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಧಾರಣ
ವಾಗಿ ಅರ್ಥವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವದು ಎಂಬುದು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ
ನಾದರೆ ಮೊದಲು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಬ ಅಪಾರ್ಥ
ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಆಶೆಯಾಲೇ ಪತ್ರಾನಾಲ್ - ೨ನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದು ಪರಿಗೃ
ಹೀತವಾಗುವಂತಾದ್ದಾದರೆ, ಆಶೆಯೈವಿಡುಗೈ-ಆಗ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡಬಹುದು,
ಅದು ತ್ಯಾಗಮೆನ್ನ ಉಚಿತಮಿರೇ-ಅದರ ತ್ಯಾಗವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯು,
ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಉಪಾಸನೆಯ ನನಗೆ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ
ಎಂಬುದರ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು. ಅದಿಲ್ - ಆ ಪರಿ
ತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿರುವ, ಪರಿ ಎಜ್ಜಿರ ಉಪಸರ್ಗತ್ತಾಲೇ - ಪರಿ ಎಂಬ
ಉಪಸರ್ಗದಿಂದ, (2) ಅನಾಗತಾನಂತಕಾಲ ಸಮೀಕ್ಷಯಾಸಿ - ಮುಂದೆ
ಬಹು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ, ಅದೃಷ್ಟಸಂತಾರೋಪಾ
ಯಃ-ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವ
ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಾಣುವವನಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತನಾದುದ

(2) ಶ್ರೀರಂಗಗದ್ಯಂ. (3) ಜಿನನ್ತಾಸ್ತೋತ್ರಮ್.

ಅತ್ಯಂತಾಕಿಂಚನನುಳ್ಳ ಸರ್ವಕಾಲಸ್ಥಿಲುಮ್ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರತ್ವಾಲುಮ್
ಯೋಗ್ಯತೈ ಯಿಲ್ಲವೈ ತೆಳಿಗೈಯಾಲೀಪಿರನ್ನ ನೈರಾಶ್ಯಾತಿಶಯಮ್ ಶೊಲ್ಲ
ಪ್ಪಡುಗಿರದು.

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪವಸ್ಯ ಅನುವಾದಾರ್ಥಮಾಹ

ಸರ್ವಪ್ರಕಾರತ್ವಾಲುಮ್ ತ್ಯಾಗಮಾನು ? ಪೂರ್ಣಾನುಷ್ಠಾನ ಶಕ್ತಿ
ಇಲ್ಲಾದಪೋದು ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮ್ ವಣ್ಣಗಿರೋಸುನ್ಮಮ್,

ರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ತನಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು
ದಾಟುವ ಉಸಾಯವು ಕಾಣದೆ ಎಂಬರ್ಥವು. ಮತ್ತು (3) ತ್ಯತ್ಪಾದಕಮು
ಲಾದನ್ಯ - ನಿನ್ನವಾದಕಮುಲಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಎಂದರೆ ವಾದಕಮುಲದಲ್ಲಿ
ನಾಡುವ ಕರಣಾಗತಿಯಿಲ್ಲದ, ಬೇ ಯಾವುದೂ ಜನ್ಮಾಂತರೇಷು - ಬೇರೆ
ಜನ್ಮದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಮ - ಅಕಿಂಚನನಾದ ನನಗೆ, ನ - ಇಲ್ಲವು. ನನಗೆ
ಸ್ವಾಮಿ ಪಾದಕಮುಲವಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು, " ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್
ಪಡಿಯೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅತ್ಯಂತಾ
ಕಿಂಚನನುಳ್ಳ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ ತತ್ಪರಿಕರಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಅತ್ಯ
ನ್ತಶಕ್ತನಾಗಿ ಅಕಿಂಚನನಾಗಿರುವನನಿಗೆ, ಸ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಸ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ,
ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿರೋಣವು, ತೆಳಿಗೈಯಾಲೀ-ತೋರಿಬಂದುದರಿಂದ, ಪಿ-ನ್ನ-
ಉಂಟಾದ, ನೈರಾಶ್ಯಾತಿಶಯಮ್ - ನೈರಾಶ್ಯಾಧಿಕ್ಯವು ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸುತರಾಂ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿರೋಣವರ ಅಧಿಕ್ಯವು, ಶೊಲ್ಲಪಡುಗಿರದು -
ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ತ್ಯಾಗವು ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಶೆ
ಯನ್ನು ತೊರೆಯೋಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದೂ, ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗದಿಂದ
ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆಯೋಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದರು
ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇನು ತತ್ಪರಿಕರಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೇನು
ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ,
ಮುಂದೆ ಅನಂತಕಾಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ, ಎಂದಿಗೂ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಂಟಾ
ಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅತ್ಯಂತ ನೈರಾಶ್ಯವನ್ನು ಈ ಉಪಸರ್ಗವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು
ಹೇಳಿದರು. ಈ ನೈರಾಶ್ಯಾತಿಶಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರ
ತ್ಯಾಗವು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಈ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ
ಎನು ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಅದುಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಾದ ದಶೈಯಿಲೇ ವೇರೇಶಿಲ ಅನುಕಲ್ಪಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯಾದಲ್, ಉಪಾಯೋಪಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯಾದಲ್, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕಿರೋಮುನುಮ್, ತನಕ್ಕು ದುಷ್ಕರಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕಣಿಕ್ಕುಮ್ ದುರ ಶೈಯತ್ತಿರಕ್ಕೆ.

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ವಪಕ್ಕೆ ಅನುಮಾದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಸರ್ವಪ್ರಕಾರತ್ತಾಲುಮ್ ತ್ಯಾಗಮಾನದು ? ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಆ ನಾನಾವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸವರಿಕರವಾಗಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದರೇನು ? ಪೂರ್ಣಾನುಷ್ಠಾನಮ್ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವೋದು - ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಯಥಾಶಕ್ತಿಸುಷ್ಠಾನಮ್ ಪಣ್ಣುಗಿರೋಮುಗ್ರಮ್-ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಾದ - ಆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ದಶೈಯಿಲ್ - ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ವೇರೇಶಿಲ ಅನುಕಲ್ಪಜ್ಞೆಯಾದಲ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಆಗದೆ ಇರುವವರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನಾಗಲಿ, ಉಪಾಯೋಪಾಯಜ್ಞೆಯಾದಲ್ - ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳನ್ನಾಗಲಿ. ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕಿರೋಂ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆವು, ಎಕ್ರಮ್ - ಎಂಬರಾಗಿ ತನಕ್ಕು - ತನಗೆ, ದುಷ್ಕರಜ್ಞಕ್ಕೆ - ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದುಗಳನ್ನು, ಕಣಿಕ್ಕುಮ್ - ಇಚ್ಛಿಸುವ, ದುರಾಶೈ-ಕಟ್ಟಿ ಆಶೆಯನ್ನು, ಅತ್ತಿರುಕ್ಕು - ಬಿಟ್ಟಿರೋಣವು.

ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಬಿಡುವದು ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂದೂ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಉಪಾಯಾಂತರವನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂದೂ ಹೋಗಕೂಡದು, ಸ್ನಾನಂ ಸಪ್ತವಿಧಂ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನವಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು ಅನುಕ್ರಮವಾದ ಮನ್ತ್ರಸ್ನಾನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಭಕ್ತಿರಂಗಕ್ಕೆ ಒದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂದು ಹೋಗಕೂಡದು, ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸಾಧನಗಳನ್ನಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂದೂ ಹೋಗಕೂಡದು, ಇಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ದುರಾಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದು. ಇಂತಹ ಪರಿತ್ಯಾಗವೀಗ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರ ತ್ಯಾಗವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಅನುವಾದಾರ್ಥ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಹ

ಇವ್ವನುವಾದತ್ತು ಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷಸ್ತೈ ಕ್ಕುಟ್ಟುಗೈ ಪ್ರಯೋಜನಮ್.

ಹೀಗೆ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿರುವ ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪ ಸರ್ಗಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ ಲೆವ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವ ರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— ಲೆವ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಯೋಗವು ಹೇಗೆಂದರೆ— ಒಬ್ಬ ಅಧಿ ಕಾರಿಯು ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರೈಕಾಲಿಕ ವಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಲೆವ್ವಾದ ತ್ಯಾಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಎಂಬು ದಕ್ಕೆ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಪರಿಭುಜ್ಯ ವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಲೆವ್ವು ಅನುವಾದಾರ್ಥದಲ್ಲೂ, ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋ ಗಿಸುವದುಂಟು. ಹೇಗೆಂದರೆ,— “ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಂ ಚರೇತ್ ” ದೋಷಯುಕ್ತ ಊಟಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಆ ದೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ವ್ರತ ವನ್ನು ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಾರ್ಥವು. ಸ್ನಾತ್ವಾ ಭಂಜೀತ - ಸ್ನಾನಮಾಡಿಯೇ ಊಟಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಪಕ್ಷಾಘಾತನೋತ - ಕಾಲು ತೊಳಕೊಂಡೇ ಆಚಮನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ದರ್ಭಾನದ್ವಿಸ್ಸಂಸ್ಪೃತ್ಯ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಹರತಿ - ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾತ್ವಾ, ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಸಂಸ್ಪೃತ್ಯ ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿನ ಲೆವ್ವು ವಿಧಿಪತ್ರವು, ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಯೇ, ಕಾಲು ತೊಳಕೊಂಡೇ, ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಯೇ ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ, ಸ್ನಾನಮಾಡದೆ, ಕಾಲು ತೊಳೆಯದೆ, ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ, ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಧಿಯು ಎರಡುತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಲೆವ್ವು ಅನುವಾದವೇ ? ಅಥವಾ ವಿಧಿಯೇ ? ಅಥವಾ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಬಹುದೇ ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅಂತಹ ಭಾವನೆಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಅನುವಾದಾರ್ಥದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಪರಿಕರಗಳಾದ ನಾನಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳ ದುಷ್ಟ ರತೆಯಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ರೂಪಾರ್ಥವನ್ನು ಲೆವ್ವಿಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ— ಇವ್ವನುವಾದತ್ತು ಕ್ಕು :- ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ

ಅದಿಲ್, “ ಪರಿ ” ಎಜ್ಜಿರ ಉಪಸರ್ಗಮ್ ಅಧಿಕಾರ ಪಾಪ್ಪಲ್ಯತ್ತೈ ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕಿರಿದು.

(೧) “ ಅನಿತ್ಯಮಸುಖಂ ಲೋಕವಿಮುಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಜಪ್ರಮಾಣಮ್ ” ಎಜ್ಜಿರ ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಎಜ್ಜಿರದು ವಿಧಿಯನ್ರಿಕ್ಕೇ, “ ಪ್ರಾಪ್ಯವನ್ಮಾನಸಸ್ತುಲಮ್ ” ಎನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮಾನಾರ್ಪೋಲೆ, ಇಜ್ಜಿನ್ “ ಪಾಪ್ಪಲ್ಯ ಸ್ಥಿತಸ್ತುಮ್ ” ಎನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕಿಕ್ಕಡವದು.

ಲೆಪಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವವಕ್ಕೆ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ - ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆಕಿಂಚನಾಗಿ ರೂಪನಾದ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವನ್ನು, ಕಾಟ್ಟುಗೈ - ಪ್ರವರ್ತಿಸೋಣವು, ಪ್ರಯೋಗವವು. ಅನುವಾದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಲೆವ್ ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದ ಆಕಿಂಚನವೂವುದು ಭರನ್ಯಾಸಾಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು ಬೋಧಿತವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಆಕಿಂಚನರೂಪ ಅಧಿಕಾರವು ಅಶಕ್ತ್ಯನುಸಂಧಾನದಿಂದಂಟಾದ ನೈರಾರ್ಯವಾದರೇ ಎಂದರೆ, ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವಾಗ, ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು ಆಗ ಸರರ್ಥಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, ಲಗ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪಾಪ್ಪಲ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಅತ್ಯಂತಾ ಕಿಂಚನವವು ಬೋಧಿತವೆಂದು ಘಟಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಉವದೇರಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅದಿಲ್ - ಸಂದರ್ಭವು ಎಂದರೆ ಅನುವಾದಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ, “ ಪರಿ ” ಎಜ್ಜಿರ ಉಪಸರ್ಗಮ್ - ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು, ಅಧಿಕಾರ ಪಾಪ್ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ - ಆ ಆಕಿಂಚನ್ಯಾಧಿಕಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು, ನಿರ್ವಹಿಸಿರಬೇಕು - ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಲೂ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು ಎಂದು ಅದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಮವು ಹೇಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಇಂತಹ ಅನುವಾದಾರ್ಥಬರುವುದು ತಾಗ್ಗೆ ಎಂದು ಅಜ್ಜಿವೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇತರರು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಾದುದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

(೧) “ ಇಮಂ - ಇಂತಹ ಪುರುಷಾಃ ” ಅನಿತ್ಯಂ - ಅಶುಭವಾದ, ಅಸುಖಂ - ದುಃಖದಿಂದ ನೇರಿರುವದರಿಂದಲೇ ಸುಖವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಲೋಕಂ - ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ಯ-ಹೊಂದಿರುವದರಿಂದಲೇ ನೀನು, ಭಜಪ್ರಮಾಣಮ್

ಇಷ್ಟು ಅರ್ಥಾಂತರಜ್ಞಳಿಲುಮ್ ಪ್ರಯೋಗಮ್ ಉಂಡಾಗ್ಯಾಲೇ ತ್ಯಾಶ್ರುತಿಮಾತ್ರತ್ಯೈಕ್ಯೊಂಡು, ತ್ಯಾಗ ಮಜ್ಜಮೆನ್ರವೊಣ್ಣಾದು.

- ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡು ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಈ ಅನಿತ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ಥಳಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ರಾರ್ಶ್ವತಾಗರವ, ಅನುಬವಾದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮುಖಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸಿರತಿಶಯ ನುಬರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯ ನೈಕುಂಠಲೋಕನನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂಬ ಭಾವವು" ಎಜ್ಜಿರನಿಡತ್ತಿಲಾ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ಯ ಎಜ್ಜಿರದು - ಸ್ವಾಪ್ಯ ಎಂಬ ಲೆಪ್ಪತ್ಯಯ್ಯವಿರುವ ನದವು, ವಿಧಿಯನ್ನಿಕ್ಕೇ - ವಿಧ್ಯರ್ಥವಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾಪ್ಯವರ್ತಮಾನಸ್ತ್ವಂ - " ಸೊಂದಿರುವ ನೀನು ಎಂಬ ದಾಗಿ", ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮಾನಾರ್ಪೋಲೇ-ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯವರಿಂದ ಅನುವಾದ ವೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ. ಇಜ್ಜಿಮ್ - ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ್ಥಿತಸ್ತಮ್ - ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಸಸರಿಕರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದುಷ್ಕರತೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುವ ನೀನು, ಎನ್ನುವಿನಕ್ಷಿಕೈರದು - ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಮೇಲಿನ ಭಜಸ್ತವರಿಂದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳೂ ಬೋಧಿತವು

ಆಗಲಿ ಹೀಗೆ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ, ಮಾ ಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವವರಿಂದ, ಅಂತಹ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಅಂಗಿಯಾದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಂಗವಾಕ ಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಅಂಗಿಯು ವಿಧಿಯು, ಅಂತಹ ಅಂಗಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಗಗಳೂ ವಿಧಿಗೆ ಸೇರಿದವೇ, ಅದುದರಿಂದ ಯಾನಾಗ ವಿಧಿಯಲ್ಲವು ಅನು ಪಾದವೆಂದು ಉಪಪಾದಿತವು ಆಗ ಅಂಗವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ-

ಇಷ್ಟು - ಈ ಲೆಪ್ಪಿಗೆ ಅನುವಾದ ರೂಪಾರ್ಥವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅರ್ಥಾಂತರಜ್ಞಳಿಲುಮ್ - ಬೇರೇ ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ, ಪ್ರಯೋಗಮ್ ಉಂಡಾಗ್ಯಾಲೇ - ಪ್ರಯೋಗವು ಕಂಡು ಬರುವದರಿಂದ, ತ್ಯಾಶ್ರುತಿಮಾತ್ರ ತ್ವೈಕ್ಯೊಂಡು - ಲೆಪ್ಪು ಪ್ರತ್ಯಯವಾದ ತ್ಯಾ ಎಂಬುದು ಶ್ರೋತ್ರನದಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ತ್ಯಾಗಮ್ - ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವು, ಅಜ್ಜಿಮೆನ್ರವೊಣ್ಣಾದು - ಮುಂದೆ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸುವ

ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವಾಗ ಅನುವಾದವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆಗ ಅಂಗವಾಗಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು ಅಂಗಿಯು ಯಾವಾಗ ವಿಧಿಯೋ ಮುಖ್ಯಾಂಗಗಳೂ ಸಹ ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂಗಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅಂಗನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂಗಗಳೂ ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳು. ಇದು ಮೇಲೆಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವು ಸ್ನಾತ್ವಾಭಿಷೇಕ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನವು ಅಂಗವಾದುದರಿಂದ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಎಂಬುದೂ ವಿಧಿಯೇ, ಹಾಗೆಯೇ “ ದರ್ಭಾನಧಿಸ್ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯಾಗ್ನೌಪಹರತಿ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳ ನೀರಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಣವು ಆಗುವುದು, ನೌಪಹರಣಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದು ಬಲ್ಲಿ ಲೆವು ಭೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಅಂಗಿಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಂಗವೂ ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲಿ “ ಅನಿತ್ಯಮು ಸುಖಂ ಲೋಕಂ ಇಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಯಾವಾಗ ಅನುವಾದವೆಂದಾಯಿತೋ, ಆಗ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವೆಂಬ ಭಾವವು ಹಾಗೆ ಭುಕ್ತ್ವಾಚಾಂದ್ರಾಯಣಂಚರೇತ್ - ನಿಷಿದ್ಧಭೋಜನ ಉಂಟಾದರೆ ಸ್ತ್ರಯಷ್ಟಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಾಂದ್ರಾಯಣವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸು, ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ವಾ ರ್ತೃತ್ಯುಸುಪಿರುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ? ನಿಷಿದ್ಧ ಭೋಜನವಾದು, ಚಾಂದ್ರಾಯಣವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ತೆಂಬರ್ಥವು ಹೇಗೆ ಅಸಂಗತವಾದುದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸವರಿಕರ ಸರ್ದಭರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದುದಾದರೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಸಕಲ ಸರ್ವಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂದಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವದರಿಂದ ಸರ್ದವಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಉಪಪ್ಪವ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಆ ಅಭಿವ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಆಗಲಿ, ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ವಿಧಿ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧದಲ್ಲೂ ಲೆಪ್ಪಿನ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವಾಗ, ನಾವು ವಿಧಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುವೆವು ಎಂದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಬಹುದು, ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವು. ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗದೆ, ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಂಗವಾದ ಆಕಿಂಜನ್ಯಾನು ಸಂಧಾನದಿಂಬುಂಟಾದ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಾಂಗವು ವಿಧಿವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

“ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಪದಸ್ಯ ವಿಧ್ಯರ್ಥನಾಹ

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬದಾಗಿವೆಂದು ವಿಧಿಯಾನವೋದು, ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ ವಿಧಿಸಿರುವದಿಯೇ ಅಂಕಿಂಚ್ಚ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನಾದಿ ರೂಪಮಾನ ಕಾರ್ಯಣ್ಯವಾದರ ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿರದೇನುಲ್ ಅರ್ಥತ್ತಿಲ್ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉಪದೇಶವು. “ ಸದ್ಭರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದು, (೧) “ ಅಹಂಕಾರವಿರೋಧಾನಾಂ ” (೨) “ ನದರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್

“ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದು ವಿಧಿಯಾದರ ಆಗ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು, ವಿಧಿಯಾನವೋದು. - ವಿಧಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ - ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿರದೇನುಲ್ ಅರ್ಥತ್ತಿಲ್ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉಪದೇಶವು. “ ಸದ್ಭರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದು, (೧) “ ಅಹಂಕಾರವಿರೋಧಾನಾಂ ” (೨) “ ನದರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್

ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು, ವಿಧಿಯಾನವೋದು. - ವಿಧಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ - ಪ್ರಪತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿರದೇನುಲ್ ಅರ್ಥತ್ತಿಲ್ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉಪದೇಶವು. “ ಸದ್ಭರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದು, (೧) “ ಅಹಂಕಾರವಿರೋಧಾನಾಂ ” (೨) “ ನದರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್

“ ಸದ್ಭರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದು - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.-(೧) “ ಅಹಂಕಾರವಿರೋಧಾನಾಂ ” (೨) “ ನದರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ” ಎಂಬುದು

ಪಡಿಯೇ, ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ಉಮಾ ತನ್ನೆಯೋಗ್ಯತಾ ಪರೈತ್ತಮಾಗ ಕಳಿತ್ತ
ಪಡಿಯೇ ಮುನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆನುಪಡಿ.

ರಂಭಿಸಿ “ ಅಕಿಂಚನೋಽನನ್ಯಗತಿಶ್ಚರಣ್ಯಂ ತ್ವತ್ಪಾದ ಮೂಲಂ ಶರಣಂ
ಪ್ರಪದ್ಯೇ ” ಎಂಬ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರುವೆಯೇ - ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ
ರುವ ಹಾಗೆ, ತನ್ನೈ - ತನ್ನನ್ನು, ಯೋಗ್ಯತಾ ಪರೈತ್ತಮಾಗ ಕಳಿತ್ತಪಡಿ
ಯೇ - ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಪರೈತ್ತವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಅಶಕ್ತತೆ
ಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಎಂಬರ್ಥವು, ಇದನ್ನು ಮುನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆನುಪಡಿ -
ಮೂಲಕಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನೇ
ಮುಖ್ಯಾಂಗವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಂಬ ಭಾವವು ನಿಧನರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಂಗಿಗೆ
ನೇರಿದ ಅಂಗವೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಮಿಕ್ಕಯಾವುದು ಪ್ರತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಲಾರ
ದಾದುದರಿಂದ (೧) ಅಹಮಸ್ತ್ಯಪರಾಧಾನ್ಯಂ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂದೆಯೇ
ಪರಿಕರ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃ ಪುಟವನ್ನೋಡಿ.
ಇದಲ್ಲದೆ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಇತ್ಯಾದಿಕಂಡಲ್ಲೂ ಉದಾಹೃತವು
(೨) ‘ನಧರ್ಮವಿಷ್ಣೋಃ’ ಎಂಬುದೂ ಹಿಂತೆ ಪುನರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು
ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೃತಿಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದ ಅಕಿಂಚನ್ಯ ಮತ್ತೆ ಅನನ್ಯಗತಿಯಿಂದ ಶರಣಾಗತ್ಯನು
ಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ವಸಾದಿಸುವ ಶ್ಲೋಕವು. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ
ಲೆಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸರವಾಗಿ ಅರ್ಥರೇಖಬೇಕಾದರೆ, ಲುಗಾಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ
ಬಾದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗುತ್ತದೆ,
ಮಿಕ್ಕವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ
ಕಾರ್ಪಣ್ಯಾಂಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಎನೊಂದೂ ದೋಷ
ವಿಲ್ಲವು ಆದರೆ ಅನಾತತಃ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ತೋರುವ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ
ಗಳ ತ್ಯಾಗವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೇಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ತೋರದೆ ವಿಳಂಬವಾಗಿ
ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉಹೆಯಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು ?
ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ಉಂಟಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದರೆ.—
ಅವಿಳಂಬಿತವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಬಹು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣ
ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ವಿಳಂಬಿತವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕಾದ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾದುದಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥವೇ ಸಾಧುವಾ
ದುದು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಪರಿತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಪರತ್ವವಾದ ನಿರಾಸ:

ಇಷ್ಟಳಿವು ವಿಳಂಬಿತ ಪ್ರತೀತಿಯಮಾನ ಅರ್ಥಮುಮ್ ಬಹುಪ್ರಮಾಣಾ
ನುಗುಣಮಾಗೈಯಾಲ, ಅವತ್ತುಕ್ಕು ವಿರುದ್ಧಮಾಗ ಶಂಕರಾದ್ಯುಕ್ತ
ಜ್ಞಾನ ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗದ್ವರ್ಧಜ್ಞಲಿರ್ ಕಾಟ್ಟಿಲುಮ್ ಉಪಾ
ದೇಯಮ್.

ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಪಲ್ಪಗ್ವಿಂಬ ವಾದದ ನಿರಾಸವು.

ಇಷ್ಟಳು - ಈಶ್ವರೇ ಉಪವಾದಿಸಿದ ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಳಂಬಿತ ಪ್ರತೀತಿ
ಕಮಾನ ಅರ್ಥಮುಮ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ತೋರದೆ, ಸಾವಕಾರದಿಂದ ಕನ,
ಕಟ್ಟು ತೋರಿಬರುವ ಗ್ರಹವು, ಬಹುಪ್ರಮಾಣಾಸುಗುಣಮಾಗೈಯಾಲೇ
ಅನೇಕ ಶಂಕಾತಿವ್ವರೂಪ ಸರ್ವಧರ್ಮಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ
ವದಂತ ಅನವತ್ಯುಕ್ತ ವಿರುದ್ಧಮಾಗ - ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ವಿರುದ್ಧವಾದ, ಶಂಕಾ ಸ್ವರೂಪ - ಶ್ರೀಮತ್ಕಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದ
ಲಾದವರಿಗಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಅತಿ ಬಿಡುಬಿಡಿನಿಂದ ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು
ಎಕದೇಯ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎಕದೇ
ಶಿಷ್ಯ, ಏಕಾಮನನು - ವರಪ್ರಸಾದಮಾಬ್ಬನೇ ಸ್ವಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಲ್ಲವೆಂದು
ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಅನಿಳಂಬಿತವಾಗಿ ತೋರುವ
ಎಂಬ ಭಾಮನ. ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗದ್ವರ್ಧಜ್ಞಲಿರ್ ಕಾಟ್ಟಿಲ್ - ಸರ್ವ
ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳಿಗಿಂ
ತಲೂ, ಉಪ ದೇಯಮ್ - ಅಪ್ಪರವರಾದವನು, ಯದ್ಯಪಿ ಈ ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ
ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬದಿಂದ ತೋರಿಸ ಅರ್ಥವೆಂಬ ಬೋಷವಿದ್ದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ
ವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಸುಮರೆ ಸ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗವೆಂ
ಬರ್ಧವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ತೋರಿಬಂದು ಶ್ರೀಮತ್ಕಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವ
ರಿಂದ ಪರಿಗೃಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬವುಗಳಲ್ಲೇ ನಿತ್ಯ
ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳೂ ಸೇರಿ, ಅವುಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಧ್ಯರ್ಥವು
ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಅರ್ಥವು ಸಮಂವಸಮುದುಲ್ಲವು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ
ಕರ್ಮಗಳು ಈತನ ಜನ್ಮಮೂಲಕ ಬಂದವುಗಳಾಗಿ ಜನ್ಮವಿರುವವರೆಗೂ ನಡೆಸ
ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. “ಕುರ್ವಿನ್ನೇವೇಹಕರ್ಮಾಣಿ ಜಿಜೀವಿಷೇತ್ ಶತಗಂ

ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕಾಹ ವೋಽನು ಧರ್ಮಸಂಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್.

ಸಮಾಃ" (ಈರು ೨) ಇನೇ ಪರಿಚರಮ್ ಸಂಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲದೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಅಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
"ಕುರುಕರ್ಮೈವ ಸ್ವಾತ್ಮತ್ವಮ್" "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)
"ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿಶ್ಚ ಸಂವಿಧಿಂ ಅಭೀಶಿಶಿಃ" "ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಸು
ಭೃತ್ಯರ್ಚಿಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಸ್ತೃತಿಶಿಶಿಃ" (ಈರು ೨) "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)
ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲದೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಅಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
"ಕುರುಕರ್ಮೈವ ಸ್ವಾತ್ಮತ್ವಮ್" "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)
ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲದೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಅಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
"ಕುರುಕರ್ಮೈವ ಸ್ವಾತ್ಮತ್ವಮ್" "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)

ಈ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧವು ಇರುವುದರಿಂದ
ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
"ಕುರುಕರ್ಮೈವ ಸ್ವಾತ್ಮತ್ವಮ್" "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)
ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲದೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಅಪಾದನಾಂ ಸುಖೀ ಕೃಷ್ಣೇಣ್ವಪ್ಯುಪ್ಪದ್ಧಿಃ | ಯು
ನುಡೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷೈಶ್ಚೈ ಕ್ಷೋಲ್ಲಾಸಿಂಹೈಃ | ವಿಶಿಷ್ಟತುಕ್ತುಃ ಪರಿಚರಮ್. (ಈರು ೨)
"ಕುರುಕರ್ಮೈವ ಸ್ವಾತ್ಮತ್ವಮ್" "ಯೋಽಪ್ಯದಾನ ಕರ್ಮೈಶ್ಚ ಸತ್ಯಾ
ಜ್ಯಂಕಾರ್ಯಮೇವತತ್" "ನಿಶಾನ್ಯಸಿಮ್" "ದಾತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" ಘೋ
ನಿಚಃ | ಕರ್ಮವ್ಯಾನ್ವೀತುಂ ವಾಘ್ನೇಽನ್ವೀತುಂ ಸ್ವಯಂಕೃತ್ವಾ" (ಈರು ೨)

ಯಾವಾಗ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ
ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಂದ ಸೂಚಿತ
ವಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂಬ
ಭಾವವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅರ್ಥ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಿಂದ ಈ ವಿಧ ವಿಭಿನ್ನವೂ ಉಚಿತ
ವಾಗಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕಾಹ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗಾಗಿ,

ಅಪ್ಪೋದು ಪರಿ" ಎಂಗಿರ ಉಪಸರ್ಗಮ್ " ಅಚಾನೇನಕರ್ತವ್ಯಮ್ " " ಶುಚಿನಾಕರ್ತವ್ಯಮ್ " ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಚೊಲ್ಲುಗಿರ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯತಾಪಾದಕಳ್ಳಳುಮ್, ಇದುಕ್ಕು ಅಜ್ಞಮಾನ ಸ್ವೀಕಾರ್ಯಜ್ಞಳಾಗಾ ದೆನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸ್ತಕ್ಕದಂ -

ಬರುಧರ್ಮಜ್ಞಳುಮ್ ಯಾವ ಭಕ್ತಗಳನ್ನೂ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕವೇಂಡಾ - ಅಜ್ಞ ವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿರುಡೈಯ- ಭರನ್ಯಾಸದ, ನೈರಪೇಕ್ಷಾತ್ವೈ - ಸ್ವಂತ ಅಂಗಸಂಚಕಗಳಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವು ದರ ಅಪೇಕ್ಷಿಸೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಶೊಲ್ಲುಗಿರದೆನ್ನೈ - ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು, ವಿಧಿರಕ್ಷುತ್ತಕ್ಕು - ಲೆಪ್ಪಿಗೆ ವಿಧಿಸರವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡುವ ವಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಉಚಿತಮ್ - ಯೇಗವಾದ ಅರ್ಥವು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಉಪಾದೇಯವಾ ದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಾರವಾದ ಭಾವವು ಈ ಲೆಪ್ಪಿನ ವಿಧ್ಯರ್ಥ ದಿಂದ ತೋರಿ ಬರುವದರಿಂದ ಈ ವಿಧ್ಯರ್ಥವೂ ಉಪಾದೇಯವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ದರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹಿಂದೆ ಸರಿಕರ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು ಗಿಂತನೆಯ ಕುಟಿನನ್ನು ನೋಡಿ " ನಜಾತಿ ಭೇದಂ ಸಕುಲಂ ನ ಲಿಂಗಂ ನ ಗುಣಕ್ರಿಯಾಃ | ನ ದೇಶಕಾಲೌ ನಾವಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಮಪೇ ಕ್ಷತೇ " ಎಂದು ಕುತ್ಯು - ಸಕ್ಕೇದೇವ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಯ ಕೃತಂ ನೈವಾನ್ಯದಿಷ್ಟತೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯಗಳು

ಹೀಗೆ ಸರವಳು ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಲೆಪ್ಪು, ವಿಧಿಪರವಾದಾಗ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪ ಸರ್ಗದಿಂದ ತೋರಿ ಬರುವ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದರೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ, - ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಸುತರಾಂ ಅಜ್ಞನಾಗಿ ಭಾವಿಸ ಬೇಡ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ವತ್ತನಡಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

ಅಪ್ಪೋದು - ಲೆಪ್ಪಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಸ್ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು, " ಅಚಾನೇನ ಕರ್ತವ್ಯಂ " - ಅಚಮನ ಮಾಡಿದವನಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದರೆ ಅಚಮನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸಕಲ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದು, ಶುಚಿನಾಕರ್ತವ್ಯಮ್ - ನ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿ ರೂಪ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಚೊಲ್ಲುಗಿರ - ಹೇಳುವ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯತಾ

ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಾದನಿರಸನಮಾಹ.

ಇಜ್ಜನಸ್ಥಿತ್ಯೇ ಕರ್ಮಯೋಗಮ್, ಜ್ಞಾನಯೋಗಮ್, ಭಕ್ತಿಯೋಗಮ್, ಎಜ್ಜಿರ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನುದೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು

ಪಾದಕಜ್ಜಿ ಲುಮ್ - ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ಆಚಮನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳೂ, ಇದುಕ್ಕು - ಈ ವ್ರತತಿಗೆ, ಅಜ್ಜಮಾಹ ಕ್ಷೇಕಾಡ್ಯಜ್ಞ ಛಾಕಾದನ್ನು - ಅಂಗವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು, ವಿನಷ್ಟಿಕ್ಕಿರದು - ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಯಾದ ನಂತರ ಉಪಾಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತತೆಯು ಎದ್ದಿಟ್ಟು ಆತನು ತ್ಯಾಗವನ್ನಾಡಿದುದು ಕಾರ್ಯಣ್ಯಾಂಗವು ತೋರಿಬಂದರೆ, ಆಗ ಪೂಜಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ಆಚಮನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅಂಗತ್ವೇನ ಭಾವಿಸದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆಂಬುದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಆಚಮನಾದಿಗಳು ಯಾವುದೂ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನದ ದಿವಸ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು ಬೇರೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಅವಶ್ಯಕವೇ. ಆದರೆ ಅವಿನ ಆವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದೂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅವು ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ಆಗಲಿ, ಶ್ರೀಮಂಜುಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ ಏಕೋಪಗೊಂಡು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಅವರುಗಳು ವಿಷಯವೆಂದ ಆ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗಾದಿ ಪರಿಕರಗಳ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಾಗವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಣ್ಯಮೂಲಕ ತ್ಯಾಗವು ಅಂತೂ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಅಭಾವವೇ ಇರುತ್ತದೆ ಹೀಗಾದ ನಂತರ ಅವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆ ಸರಿಬಿಲ್ಲವು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಾದದ ನಿರಸನವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಇಜ್ಜನನಿ ಕ್ಷೇ - ಹೀಗೆ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶಬ್ದದ ಲೆಪ್ಪಿಗೆ ವಿಧ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಈಗ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗಂ ಜ್ಞಾನಯೋಗಮ್ ಭಕ್ತಿಯೋಗಂ, ಎಜ್ಜಿರಧರ್ಮಜ್ಞಾನುದೈಯ ತ್ಯಾಗಮ್ - ಎನ್ನುವ ಅನು

ಅಜ್ಞಮ್ ಎನ್ನುಪಕ್ಷತ್ತಿಲ್, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮುನ್ರಿಕ್ಕೇ ಯೊಳಿ
ಯುಮ್ ; ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಶಕ್ತಿಸುಕ್ಕಿರೇ ಅವತ್ತಿನುಡೈಯ ತ್ಯಾಗತ್ತೈ
ವಿಧಿಕ್ಕನೇಣ್ಣುವದು ? ಇದು ಬಹುಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧಮಾನ ಕಾರ್ಪಣ್ಯನಾಗಿರ

ಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗಮಾಡೋಣವು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಜ್ಞಮ್
ಎನ್ನುಪಕ್ಷತ್ತಿಲ್ - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿ-
ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮುನ್ರಿಕ್ಕೇ ಯೊಳಿಯುಮ್ - ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿ
ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳದಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು
ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಆ ಕರ್ಮ
ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು, ಅಂತನರು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವರೂಪತಃ
ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು, ಆಗ ಅಂತಹ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವೆಂದರೆ, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ
ಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು ಇವರುಗಳಿಗೆ
ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಾದ
ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುವದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪ
ತ್ಯಾಗಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಪಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
—ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಶಕ್ತಿಸುಕ್ಕಿರೇ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನವ
ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೇ, ಅವತ್ತಿನುಡೈಯ - ಆ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳ,
ತ್ಯಾಗತ್ತೈ - ಪರಿತ್ಯಾಗನನ್ನು, ವಿಧಿಕ್ಕನೇಣ್ಣುವದು - ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸ
ಬೇಕಾದುದು ? ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು
ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದೆಂಬ
ಭಾವವು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ
ಯಾದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದೆ
ಆಳ್ವಾರ್ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧ
ವಾದ ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಅಥವಾ
ಅಕಿಂಚನತ್ವವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗವು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ
ಅದನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಅಂತಹ ಅಂಗವೇ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ
ವಿಧಿಯ ವಾದವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.— ಇದು - ಈ ಕರ್ಮ
ಯೋಗಾದಿ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ತ್ತದೆಂಬ ವಾದವು, ಬಹುಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧಮಾನ - ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದ

ಅಜ್ಞಿ ತ್ತು ಕ್ಕುಮ್ (೧) “ ಪುಗುಲೊನ್ನಿಲ್ಲಾವಡಿಯೇ ” (೨)
 “ ಕುಲಜ್ಞಿ ಳಾಯ ” (೩) “ ಕುಳಿತ್ತಮೂನ್ನು ” (೪) “ ನ ಧರ್ಮ
 ನಿಷ್ಕೋಸ್ತಿ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾನವಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರಮಂಗಿರ
 ಸಂಪ್ರದಾಯ ತ್ತು ಕ್ಕುಮ್ ವಿರುದ್ಧಮಾಮ್.

ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ,
 ಕಾರ್ವಣ್ಯಮಾಗಿನ ಅಂಗಸ್ತು ಕ್ಕುಮ್ - ಕಾರ್ವಣ್ಯನು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗ
 ಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾನ
 - ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ, ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರ ಮಂಜ್ಞಿರ ಸಂಪ್ರದಾಯ
 ತ್ತು ಕ್ಕುಮ್ - ತನಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ತನಗೆ
 ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲಾಗಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಕಿಂಚ
 ನ್ಯನು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ, ಎಂದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ
 ತ್ತು ಕ್ಕುಮ್ ವಿರುದ್ಧಮಾಮ್ - ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಅಕಿಂಚನ್ಯನು ಉಪಪಾದಿತನು. (೧)
 “ ಪುಗುಲೊನ್ನಿಲ್ಲಾವಡಿಯೇ ” - ಇದು ಅಗುಗಿಲ್ಲೇ ಎಂಬ ಪಾತುರದಲ್ಲಿ
 ಬರುತ್ತದೆ ಇದು ಹಿಂದೆಯೇ ಅನೇಕ ಸಲ ಉಪಪಾದಿತವು, ದ್ವಯಾಧಿಕಾರದ

ಘಟವನ್ನು ನೋಡಿ, ಪುಗುಲೊನ್ನಿಲ್ಲಾವ ಎಂದರೆ ನನಗೆ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ
 ಉಪಾಸಾನ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಾರ್ವಣ್ಯರೂಪ ಅನನ್ಯ
 ಗತಿತ್ವವು, ಅ ಯೇ ಇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅನನ್ಯಾರ್ಪಣೇಷತ್ವವೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳ
 ಲ್ಪವು (೨) ಕುಲಜ್ಞಿ ಳಾಯ - ಇದೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಎರಡು ಸಲ ಉದಾ
 ಹೃತವು ಈ ವಾರುರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದ ೧೨೭೧ನೆಯ ಪುಟ
 ವನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ತರಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಿರುವದೇನು, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ
 ಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವದೇನು, ವೇದಗಳನ್ನು ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು
 ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವದೇನು, ಹೀಗಿರುವದರಿಂದ ಇಲಜ್ಞಾಪಾದಮುನ್ರಿಮತ್ತೊರು
 ಪತ್ತಿಲೇ - ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ನಂಬಿರುವದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ
 ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರವೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವ
 ರೂಪಕಾರ್ವಣ್ಯನು ಪ್ರದರ್ಶಿತವು. (೩) ಕುಳಿತ್ತಮೂನ್ನುನಲ್ಲೆ - ಇದೂ
 ಹಿಂದೆಯೇ ಎರಡು ಸಲ ಉದಾಹೃತವು ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದ ೧೨೮ನೆಯ

(೧) ತಿರು ೬. ೧೦. ೧೦ (೨) ತಿರುಚ್ಚಂದವಿರುತ್ತಂ ೯೦. (೩) ತಿರು
 ಮಾಲೈ ೨೫. (೪) ಅಳ. ೨೨.

ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿವಾದೇನ ಸದ್ವಿಶ್ವಾಸ್ಯ ಸ್ವನಚನ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ
ವಿರೋಧರೂಪ ಬಾಧಾಗಾಹ.

ಈಶ್ವರನೈವೃತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರತೆಯೂ ಉಪಾಯಾನ್ತರಂಗವುಳ್ಳು

ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯಣವೇ ಉಪವಾದಿತವು. (೪) ನಥರ್ಮ
ನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ - ಇದೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹೃತವು ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದ ೧೨೭೮
ನೆಯ ಪುಟವನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥಾಧಿಕಾರದ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನೂ ನೋಡಿ.
ಉಪಾಯಾನ್ತರದಲ್ಲೂ ತದಂಗಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ತಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದ
ರಿಂದಲೇ ಅಕಂಚನೋಪನಯಗತಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಆಳವಂದಾರು ಹೇಳಿಕೊಂ
ಡಿರುತ್ತಾರೆ

ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯಾನ್ತರದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗ
ವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ
ಮುಖ್ಯಾಂಗವಾದ ಕಾರ್ಯಣವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸೂಕ್ತಿ ಸಂಪ್ರ
ದಾಯಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತೆ
ಯಲ್ಲಾದರೋ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ,
ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಉಪದೇಶವಿಂಿಸುವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ದುಷ್ಕ
ರವೇ, ತನಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂದೇ ಶೋಕಾಕುಲನಾಗಿದ್ದದ
ರಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋಪದೇಶಾನಂತರವೂ “ನಷ್ಟೋಮೋಹಸ್ಥ್ಯ ತೀರ್ಣಬ್ಧಾ
ತ್ಯಪ್ತಸ್ಯ ದಾನ್ಯಯಾಚ್ಯುತಃ | ಸ್ಥಿತಿಗೋಸ್ಥಿಗತ್ವಂ ದೇಹಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ನಚನಂ
ವನ” (೩೧. ೨೭) ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ
“ಮಾತುಚಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃರವರು ಹೇಳಿದ ನಂತರ, ಮೇಲೆ
ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮೋಹಹೋಯಿಲು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನೂ
ಕೂಡ, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳ ಅನುಪಾನವು ಬಹು ದುಷ್ಕರವಾಗಿ ಶೋಕಿ,
ಕಾರ್ಯಣಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ ತನ್ಮೂಲಕ ವಿರೋಧಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂಬುದು
ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಭುವಿಸಬಹುದು

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯವರು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಈ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿ ವಾದದಿಂದ, ಸದ್ವಿಶ್ವಾಸ್ಯ ಸ್ವನಚನ
ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿರೋಧ ಬಾಧೆಗಳಿಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆಗಲಿ, ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಂತತ್ರ ಕರ್ಮತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವು, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ
ಅಧೀನವಾಗಿಯೇ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮತ್ವವೂ ಇರುವದು. ಹೀಗಿರುವದರಿಂದ ಬಹಳ
ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಯಾನ್ತರದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ನಿತ್ಯಶಕ್ತನೆನ್ನು ಕಾಟ್ಟಿ ಇವನು ಕೈವತ್ತಿನುಡೈಯತ್ಯಾಗತ್ತೈ
ವಿಧಿಕ್ಕಿರದೆನ್ನಮದು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ವವಚನ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಾದಿ ವಿರೋಧ
ತ್ತಾಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸರಿಹಾಸ್ಯಮ್. ಅಪೋದಮತುಲ್ಯನ್ಯಾಯತೈಯಾಲೇ
“ವ್ರಜ” ಎನ್ನಿತಾನುಮ್ ಘಟಿಯಾದು,

ಕರ್ಮತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವು, ಅದು ದರಿಂದ ಆ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವೇ ಇಲ್ಲಿ ವರಿ
ತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿ ಅಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಅಡ್ಡಿ ಏನು?
ಎಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ತಂದರೆ, ಇಂತಹ ವಾಪಸ್ಸು, ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಕ್ಕೂ, ಹೀಗೆ
ಅನ್ವಯಿಸುವವು ಉಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವೂ, ಅಂತವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ
ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯಸೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತ
ದೆಂದು ‘ಈಶ್ವರನೈವತ್ತ’ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸು
ತ್ತಾರೆ ಮೊದಲು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯಬಹುದೆಂಬುದು ಬಾಧಕ
ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ --- ಈಶ್ವರನೈವತ್ತ - ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು, ಪಾರ
ತಂತ್ರನಾಗೈಯಾಲೇ - ಪರತಂತ್ರನಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಯೋದ್ವರಜ್ಯಕ್ಕೂ
- ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಬಹು
ವಚನವು, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಉಪೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಗೇ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯು
ಕೂಡದು, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸುಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಹೀಗೆ ಇವುಗಳ
ಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ - ಈ ಶರೀರವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿವೆಂದೊಂದು, ಅದಕ್ಕಿಂತ
ತಾನು ಬೇರೆಯಾದವನೆಂದು ತಿಳಿದವನು ಎಂಬರ್ಥವು, ಈ ಮನುಷ್ಯನು, ನಿತ್ಯ
ಶಕ್ತನೆನ್ನುಕಾಟ್ಟಿ-ಯಾನಾಗಲೂ ಅಶಕ್ತನೆಂದು, ಕಾಟ್ಟಿ - ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಇವ
ನುಳ್ಳು - ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ, ಅವತ್ತಿನುಡೈಯ - ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳ,
ತ್ಯಾಗತ್ತೈ - ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗವನ್ನು, ವಿಧಿಕ್ಕಿರದೆನ್ನಮದು - ವಿಧಿಸುತ್ತ
ದೆಂದು ಹೇಳುವದು, ಇದೇ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಭಾಧಕಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.-(೧) ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ - ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಸರ್ವ
ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ (೨) ಸ್ವವಚನ - ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗೇನೇ (೩) ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಾದಿ -
ತಾವು ಈಗ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವದೇ ಮೊದಲಾದುದಕ್ಕೂ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಶಿಷ್ಯರು
ಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ, ವಿರೋಧತ್ತಾಲೇ - ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ,
ಅತ್ಯಂತ ಸರಿಹಾಸ್ಯಮ್ - ತುಂಬಾ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ.--- ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಾಭಿ
ಪ್ರಾಯವೇನೆಂದ, ಈ ಚೇತನನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ,
ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದುದೆಂದು ಪರಾತ್ಪುತಂತ್ರತೇಃ (೨. ೩.
೪೦) ಎಂಬ ವ್ಯಾಸಪೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಗೀತಾ

ಚಾರ್ಯರಿಂದ “ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪ್ರಿಗುಮಾಣಾನಿಽಂಜೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿಸ್ವತ್ವಃ ” ಅರ್ಥ ಕಾರ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ಮಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ” ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಾಗುವ ನೈಲಲ್ಲ ಮೂಢಾತ್ಮನು ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ಮೂಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುವನೆಂದಿ ಸಲಬುಟ್ಟರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದು “ ಭ್ರಮಯ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯನ್ಮಾತ್ರಂ ಮೂಢಾನಿಮಾಯಯಾ ” ಶರೀರಗಳೆಂಬ ಯನ್ಮತ್ರ ಮೂಲಕ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ, ನಾನೇ ಎಲ್ಲಾ ವ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರೂ ವರತನ್ಮರಾದುದರಿಂದ ಆ ಕ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದ ಭ ಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಪರಾಧೀನರು ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಎ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ, ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗೂ, ಅವರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

(೧) ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ವಿರೋಧವೆಂದರೆ? ಪ್ರಸನ್ನಾದನನು ನ್ಯಾಸಾನಂತರ ಆಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನವಾದ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನ ನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಿರ ಧವು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಇತಿ ಕರ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತ ಇವೂ ಪರಮಾತ್ಮಸದ್ವಿಲ್ಪಾಧೀನನಾಗಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ. ಈತನು ಪ್ರಯತ್ನಿ ವದೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯಿಂದ ನಡೆಯ ದಾರಪುತ್ರ ಪೋಷಣಾದಿಗಳೂ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತತ ಕೈಬ್ಬರಗಾಗಿರೂ, ದೇಹ ಸಾತ್ವಿಕಗಾಗಿರೂ ಧನಾರ್ಜನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ಆಗುವವೆಂದ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವು.

(೨) ಸ್ವವಚನ ವಿರೋಧವು ಹೇಗೆಂದರೆ? ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರತ ನಾದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂ ಪತ್ಯಾಗವು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವು. ಅದನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಂತಾದ್ದು ವಿಧಿಸಬೇಕೇ? ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೂ ಏನೋ ವಿಧಿಸಿ ಎಂದರೆ, ಈಗ ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತವೇನೆಂದರೆ, ತ್ಯಾಗವೂಡಲು ಮಾತ್ರ ಈತನ ಶಕ್ತತೆಯು ಹೇಗೆ?—ಅದಕ್ಕೂ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಶರ ಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಾಧೀನತೆ ಇಲ್ಲವೋ? ಹೀಗೆ ತ ವಚನಕ್ಕೆ ತಾನೇ ವಿರೋಧ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ ವ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವು.

ಉಪಾಯಾಂತರಗಳುಳ್ಳು ಜೀವಾತ್ಮ ನಿತ್ಯಾಶಕ್ತನೆನ್ನೆ ತಂಗಳಕ್ಕು
ಅನಿಷ್ಟಮಾನ ಅನುವಾದ ಸಕ್ಷತ್ತಕ್ಕು ಸ್ಥಿರೀಕರಣಂ ಪಣ್ಣೆನ ಪಡಿಯಾ
ಮತ್ತನೆ.

(೩) ಸೃಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರೂ
ನಿತ್ಯಸ್ಥಿಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
ಸ್ನಾನ, ಊರ್ಧ್ವಪುಂತ್ರಧಾರಣ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು
ತಾವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು
ಎಂದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬದಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದಲೂ ಹಾಸ್ಯಾ
ಸ್ವದವು ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳಿಂಟು. ಭಗವದ್ಭಾಗವತಾರಾಧ
ನೆಗು ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಂಗವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ
ಬರುವದರಿಂದಲೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವು.

ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿರೋಧವು, ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾ
ಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— **ಅಪ್ಪೊದು** - ಹಾಗೆ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗ
ವಿಧಿಯು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾಸಿಸಿದರೆ, **ಶುಲ್ಕನ್ಯಾಯ**
ತ್ತಾಲೇ - ಸಮಾನವಾದ ನ್ಯಾಯದಿಂದ, ಜೀವನನು ತುಂಬಾ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿ
ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬ
ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅನುವಾದವಾದ ನ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ, **ಪ್ರಜ** - ಇಲ್ಲೇ ಈ ಚರಮ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, **ಶರಣಂವ್ರಜ** - ಶರಣವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದು, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನು
ಷ್ಠಿಸು, **ಎನ್ನೈತಾನುಮ್** - ಎಂದು ಹೇಳುವದೂ ಕೂಡ, **ಘಟಿಯಾದು** -
ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತನು ವ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಪರಾಧೀನತೆಯಿಂದ ಅಶಕ್ತ
ತೆಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿನ ನ್ಯಾಯವು ಇದಕ್ಕೂ ಉಂಟೇ ಉಂಟು,
ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದು ಎಂದಾಗುವದರಿಂದ
ಇನ್ನೂ ಪರಿಹಾಸ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅಶಕ್ತತೆ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಅಂತಹ ಅಶಕ್ತತೆ
ಯಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡು ಎಂಬ
ವಿಧಿಯು ಏತಕ್ಕೆ ? ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅಶಕ್ತತಾವಾದದಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗವು
ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದಲೇ, ಪೂರೈಪಕ್ಷಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ತಮ್ಮ ವಾದದಿಂದ ಸರಿಯಾದ
ಅನುವಾದ ರೂಪಾಭಿವ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಮುಂದಿನ
ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.— **ಉಪಾಯಾಂತರಜ್ಞಿಗಳುಳ್ಳು** - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ

ಏಕೇಂದ್ರಯೋಗಮ್ ತಾನೇ ಅಶಕ್ತನೈಸ್ತತ್ತ್ವ ತ್ಯಾಗಾನುವಾದವಾಯ್,
ಇತರನೈಸ್ತತ್ತ್ವ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯಾಗೈ, ಏಕವ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ಘಟಿಯಾದು.
ಫಲತ್ತಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯಮು ಸು ಅನ್ರಿಕ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಯುಮ್ ಏಕನಾ
ಯಿರುಕ್ತ ಗುರು ಲಘುವಿಕಲ್ಪ ಮುಮ್ ಶೋಲ್ಲವೊಣ್ಣಾದು.

ಗಳಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು,
ನಿತ್ಯಾಶಕ್ತನೈಸ್ತೈ - ಯಾವಾಗಲೂ ಅಶಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವದು, ತಜ್ಞಳುಕ್ಕು
ಅನಿಷ್ಟಮಾನ - ಪೂರೈದಿಷ್ಟುಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ, ಅನುವಾದ ಪಕ್ಷ
ತ್ತುಕ್ಕು - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದು ಅನುವಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪಕ್ಷ
ವನ್ನೇ, ಸ್ಥಿರೀಕರಣಂ ಪಡೆನೆನ ಪಡಿಯಾಮತ್ತನೈ - ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ
ಅಗುತ್ತದೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವು.

ಪೂರೈಪಕ್ಷಿಯು ಒಂದರ ಮೇರೆ ಹೇಳಬಹುದೆನೆಂದರೆ - ಅಶಕ್ತನ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವು, ಶಕ್ತನ ವಿಷಯದ
ಲ್ಲಾದರೂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳು
ವೆವು ಎಂದರೆ ಅಗಲೂ ಸಮೀಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಶಕ್ತನೂ ಅಶಕ್ತನೂ
ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅಂತಹದಿಗೆ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಸಾಧನವನ್ನು ಅನುವಾದ
ರೂಪದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೇಳುವದು ಹೇಗೆ ಸಮಂಜಸವು ?
ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಕ್ತನಿಗೆ ಸಾಧನವೂ ಅಶಕ್ತನಿಗೆ ಸಾಧನವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಯಾಗಿರುವದು ಸಹಜವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಒಂದೇನಿತ್ಯಾದಿಂದ ಸಾಧನವನ್ನೇ ಹೇಳು
ವದು ಅಸಂಗತವಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಏಕೇಂದ್ರಯೋಗಂತಾನೇ -
ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳುವ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯವೇ ಅಶಕ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು
ಅನುವಾದವಾಗಿ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆಂದೂ, ಇತ ಸೈಪಕ್ಷ -
ಶಕ್ತನನ್ನು ಕುರಿತು ತ್ಯಾಗವು, ವಿಧಿ ರಾಗೈ - ವಿಧಿ ರಾಗೋಕ್ತ, ಏಕೆ
ವಾಕ್ಯತ್ತಿಲ್ ಘಟಿಯಾದು - ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಸೂಕ್ತವಿಲ್ಲವು.
ಅಶಕ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಧನರೂಪ ವಾಕ್ಯವು, ಶಕ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಅನ್ವಯಿಸಲಾರದೆಂಬ ಭಾವವು

ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಅಶಕ್ತಶಕ್ತರಿಗೆ ಈ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದು ಅನ್ವಯಿ
ಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದುಲ್ಲವೇ ನೀವು ದೂಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ ನಾವು ಹಾಗೆ
ಹೇಳುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಶಕ್ತನನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹೇಳಿದುದು, ಶಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ
ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಪರಿಕಾರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು, ಅತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ

ಗುರೂಪಾಯತ್ತಿಲೇ ಶಕ್ತನಾನವನಾಳ್ಕೇ ಅದಿಫ ತ್ಯಾಗವಿಶಿಷ್ಟಮಾನ
ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ ವಿಧಿತ್ವಾಲ್, ಗುರೂಪಾಯತ್ತಿಲೊರುತ್ತರುಮ್
ಪ್ರಪತ್ತಿಪ್ಪಾರಿಣಾನ್ಮುಗುಳುಮ್, ವೇದೋದ ಸುಖತ್ವಾಲ್ ಅಧಿ
ಕಾರಭೇದಮ್ ಶೂಲ್ಕವೋಣ್ಣಾಮೈಯಾಲಮ್, ಗುರೂಪಾಯತ್ತೈ ವಿಧಿ
ಕ್ತುರ ಶಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಲ್ಲಮ್ ಕ್ರಮೋಣಮನ್ವಿಷ್ಟಯೋಯುಮ್

ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಗೆ, ಹೀಗೆ ಅನು
ಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಭಕ್ತಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಏಕಚ್ಛೇದನದ ಹೇಳುವೆವು,
ಎಂದರೆ ಆಗಲೂ ದೂಷಣವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಗೇನೇ
ಒಂದು ಫಲವುಳ್ಳ ಗುರು ಲಘೂಪಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಇದೇ ಉಪಾಯವೇ ಶಕ್ತನಿಗೆ
ಗುರೂಪಾಯವನ್ನೂ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನೂ ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಫಲತಾರ
ತಮ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯವೆಂಬುದೇ ಉಪಕ್ರಮವೇ ಫಲತ್ತಿ ವೈಷ
ಮ್ಯವು ಅನ್ವಿಕ್ತ - ಫಲದಲ್ಲಿ ಎನೂ ಅಂತರವಿಲ್ಲ. ಇದಾಗ ಎಂದರೆ ಎರಡೂ
ವೋಕ್ಷನಾಯಿತಾಗಬಹುದಾಗ, ಅಧಿಕಾರಿ ಸುಖೋಪಕರಣವು ಇಕ್ಕೆ - ಅಧಿ
ಕಾರಿಯು ಒಬ್ಬನೇಬಾಬಿರುವಾಗ, ಇದೇ ಉಪಾಯವು ಇದೆ - ಗುರೂ
ಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನವನ್ನೇಮಾಡುವ ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪದನವನ್ನೇ
ಯಾಡುವ ತಾತುಬಹುಸಂಬ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು, ಶೂಲ್ಕವೋಣ್ಣಾಮು - ಹೇಳಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು ದಹಂ ವಿದ್ಯೆ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷೋಪಕ್ರಮವಿದ್ಯೆಗಳ ಹಾಗೆ
ಸಮವಾದ ಉಪಾಯವಾದರೂ ಅಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಃ ಒಬ್ಬ ಉಪಕಾರಿಗೇನೇ ವಿಕ
ಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು ಒಂದು ಗುರೂಪಾಯವಾಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಲಘೂ
ಪಾಯವೂ ಆಗಿರುವಾಗ, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಅಧಿಕಾರಿಗೇ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತ
ದೆಂಬ ಭಾವವು ಶಕ್ತಾರತ್ತ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೇಗ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳ
ಬಹುದು ಎಂಬಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗುರೂಪಾಯವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಲಘೂಪಾಯವೂ ಆದರೆ
ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವ ಯಾವನು ಗುರೂಪಾಯವನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು? ಅದನ್ನು
ಒಂದು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ ಎಂದು
ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಗುರೂಪಾಯತ್ತಿಲೇ - ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಭಗವದು
ವಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಶಕ್ತನಾನವನಾಳ್ಕೇ - ಶಕ್ತನಾದವನಿ
ಗೇನೇ, ಅದಿಫತ್ಯಾಗ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾನ - ಅದರ ತ್ಯಾಗವಾದ ಅಂಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ,
ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು, ವಿಧಿತ್ವಾಲ್ - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದ
ರಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಗುರೂಪಾಯತ್ತಿಲ್ - ಕಷ್ಟವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ,

ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಒರುತ್ತರುಮ್ - ಒಬ್ಬರೂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಪ್ಪಾರಿಲ್ಲಮೈಯಾ
 ಲುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವರಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ನೇರೋರು ಮುಖತ್ತಾಲೇ -
 ಇತರರು ಹೇಳುವ ಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಂದ್ಯರೂಪವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೂಪ
 ದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಅಧಿಕಾರ ಭೇದಮ್ ಶೋಲವೊಣ್ಣಾನೈಯಾಲುಮ್ - ಅಧಿ
 ಕಾರ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳದಿರುವದರಿಂದಲೂ ಎಂದರೆ, ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಇಂತವನಿಗೆ
 ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳದೆ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಗುರೂಪಾಯತ್ತೈವಿಧಿಕ್ಕಿರ -
 ಈ ಕಷ್ಟತರವಾದ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ
 ಳೆಲ್ಲಾಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸ್ತೋತಿ,
 ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಭಾರತ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಭಾಗವತಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ, ಪ್ರಮಾಣಮುಪ್ಪಿಕ್ಕೇ
 ಯೊಳಿಯುಮ್ - ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರಿಗೆ
 ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಶಕ್ತನಿಗೇ
 ಈ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೇನೇ ಪ್ರವತ್ತಿಯು ವಿಧಿಸ
 ಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ ಆಗ ಆತನು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನಾದರೂ ಅಥವಾ
 ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು ಎಂದಾಯಿತು ಲಘೂ
 ವಾಯವಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಷ್ಟತರವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಗುರೂಪ ಬುದ್ಧಿ
 ವಂತನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ
 ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥಕಗಳಾವುವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆಗಲಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವದು ಅದರ
 ಕಷ್ಟತರ ದೆಶೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ
 ಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಬಹು ಕಷ್ಟತರವಾದವು
 ಗಳೆಂದು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಹೀಗೆ ಕಷ್ಟ
 ತರವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ ಅವು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುವ ವಿಧಿಯಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು
 ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ, ಎಂದರೆ ಆಗ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರರೋಚ
 ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಅದು ಕಷ್ಟತರವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿಷೇಧಿ
 ಸಿತು ಎಂದರೆ ಅದೂ ಉಪಾಯವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಷೇಧಿಸಿತೇ? ಅಥವಾ ಅದು
 ಉಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡು ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿತೇ?
 ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ, ಮೊದಲಿನ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು “ ಅದು ತನ್ನೈಯೇ
 ನಿಷೇಧಿಕ್ಕಿರದು ” ಎಂಬುದರಿಂದ ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ.— ಹೀಗೆ ಹೇಳುವದು
 ಅತ್ಯಂತ ಅನುಚಿತವು ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲಘೂ
 ಪಾಯಪ್ರರೋಚನಾರ್ಥಮಾಗ - ವಂಚಿಸಿ, ಗುರೂಪಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ,

ಲಿಘೂಪಾಯ ಪ್ರರೋಚನಾರ್ಥವಾಗ, ಗುರುಪಾಯತ್ರೈವಿಧಿತ್ತು
ಅದು ತನ್ನೆಯೇ ನಿಷೇಧಿಕ್ಕಿದೆನ್ನೆಯೆಮ್, ಅತ್ಯಂತಾನುಚಿತಮ್,

ಲಿಘೂಪಾಯವಾದ ಪ್ರವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಮೊದಲು
ಗುರುಪಾಯತ್ರೈವಿಧಿತ್ತು - ಗುರುವಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಉಪ
ಪಾದಿಸಿ, ವಿಧಿಸಿ, ಅದು ತನ್ನೆ - ಆ ಗುರುಪಾಯವನ್ನೇ, ನಿಷೇಧಿಕ್ಕಿದ
ದೆನ್ನೆಯೆಮ್ - ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳಿತೆಂಬುವುದು, ಅತ್ಯಂತಾನುಚಿತಮ್ -
ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು ಭಗವದ್ಭೀತಿಯ ಅಷ್ಟು ಅಧ್ಯಾಸಗಳಿಂದಲೂ
ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಕಲವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿ,
ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಎಂದೂ ವಿಧಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ “ನೇತಿ ನೇತಿ”
ಎಂಬ ರ್ತವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಮಾಡುವ ಹಾಗೆ, ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಜ್ಯ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಿಹೇಳಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅತ್ಯಂತಾನುಚಿತವಾದುದು
ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಏಕೆಂದರೆ, ಸಾರಿರ ಮಾನಸಿಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವತ್ಸಲತರ
ವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಎಂದಿಗಾದರೂ ವಂಚಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದರೆ ಪರಮಹಿತ
ಬೋಧನೆಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರರೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಿದರೂ ಹೇಳಬಹುದೇ?
ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರರೋಚನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಎಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವು.
ದುಷ್ಟರಾದ ವೃತ್ತಾಸುರ, ಕಾಲಯವನ, ಶೂರ್ವನಯ ಮೊದಲಾದವರ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಪ್ರರೋಚನವುಂಟು ಮಾಹಾತ್ಮರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, “ಶಾಧಿ
ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರವತ್ಸು” ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವ
ನಿಗೆ, “ಸರ್ವಗುಣ್ಯಂ ಭೂಯಾ” ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ
ವಂಚಿಸುವನೇ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಗೆ ಒಂದು ಔಷಧವನ್ನು ವಂಚಿಸಿ
ಕುಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾದನಂತರ ಅದು ಸರಿಯಾದ ಔಷಧವಲ್ಲಾ
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೇರೆ ಔಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೇಳುವದು ಹೇಗೆ ಅನು
ಚಿತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ
ಪ್ರರೋಚನವನ್ನು ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದರೆ, ಮೊದಲು
ಸುಕರವಾಗಿ ರುಚಿಯಾಗಿರುವ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತದನಂತರ ದುಷ್ಟರವಾ
ಗಿಯೂ ಕಹಿಯಾಗಿರುವ ಔಷಧದಲ್ಲಿ ಲಿಘೂಗುಣವುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಂಚಿ
ನೆಯು ಎಂದು ಹೇಳಿದರಾದರೂ ಒಪ್ಪಬಹುದು ಗುರುವಾದುದನ್ನು ವಂಚಿಸಿ
ಮೊದಲು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅನಂತರ ಅದುಬೇಡ ಈ ಲಿಘುವಾದುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸು
ಎಂದು ಭಗವಾ ಹೇಳಿದರು ಎಂಬುದು ಪರಿಹಾಸ್ಯಕರವೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ

ಅನುಪಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಜ್ಞಳಾಕೆ ವಿಧಿಕ್ರರದೆನ್ನಲ್, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ
ಗಳ ಮೇಲಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾವ ಪ್ರಸಂಗಿಚ್ಛೆಯಾಲೇ ಶಂಖ್ಯಸ್ವರೂಪಾ
ದಿಗಳಿಗಮ್ ಸಿದ್ಧಿಯಾದಪಡಿಯಾಮ್

ವೈಯರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದಾದುದರಿಂದ ಅನು
ಪಾಯಜ್ಞ ಉಪಾಯಪಾದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವು ಹೋದೀತು" ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಭಗವಂತನವೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ "ಯುಕ್ತವನ್ನು" ನೆರವೂ, ತನಗೆ
'ಅತ್ಯರ್ಥವು' ನೆರವೂ, "ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು" ಹೇಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಂಡಾಡಿ,
ವಿಧಿಸಿ, ಅನಂತರ ಇವು ಯಾವುದೂ ಬೇಡ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದು
ಪರಮವಾದ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಲಾಗುತ್ತದೆ ?
ಮೊದಲನೆಯ ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯವೇ ? ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಸಲದ
ವಿಧಿಯು ಸತ್ಯವೇ ? ಎಂದು ಶಂಕಾ ಬರುವುದರಿಂದ, ಅತ್ಯಂತಾನುಚಿತವೆಂದು
ಹೇಳಿದರು ಭಗವಂತನೇ ಎಂದುಕಡಿ ಎಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ,
'ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಎಂದರೆ ಅತನ ಉಪ
ದೇಶದಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತಾನು
ಚಿತವು

ಎರಡನೆಯ ವಿಷಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಅನುಪಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಜ್ಞ
ಳಾಗ" ಎಂದಾಯಿವು ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಉಪಾಯವೇ
ಅಲ್ಲವು, ಅದನ್ನು ಉಪಾಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟತರವಾದುದು
ನೋಡು, ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸು
ಎಂದು ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯವಲ್ಲದುದನ್ನು
ಉಪಾಯವೆಂದು ಮೊದಲು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಅನಂತರ ಅದನ್ನೇ ನಿಷೇಧಿಸಿ
ಬೇಕೆಂದು ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ, —ಆಗಲೂ ದೂಷಣವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ
ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ — ಅನುಪಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ — ಇಲ್ಲಿ ಸಪರಿಕರ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಉಪಾ
ಯವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಹೇಳುವ ವಾದವು, ಉಪಾಯಗಳೇ ಅಲ್ಲದ, ಭಕ್ತಿ
ಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು (ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ ಭಾವನೆ
ಯಿಂದ ಬಹುವಚನವು, ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡೇ ಎಂದು ಮುಂದೆಯೇ ಹೇಳು
ತ್ತಾರೆ.) ಉಪಾಯಜ್ಞಳಾಕೆ — ಉಪಾಯಗಳೆಂದು, ವಿಧಿಕ್ರರದೆನ್ನಲ್ — ಈ
ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ — ೩೨
ವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿಶಬ್ದ

ಗುರುಕೃಷ್ಣಾ ಕೃಷ್ಣಾದಿವ್ಯಾಪಾರಣ್ಯಕಮ್ ಲಘುಕೃಷ್ಣಾನ ರತ್ನವಾಣಿ
ಜ್ಯಾದಿಗಳುಮ್, ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳ ಸಕ್ಷಲ್ ವಿಶಲ್ಪಿಸ್ತಿರದಾಫಮ್ ಅಧಿ
ಕಾರಿವಿಶೇಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗುಲೇ ಯೆನ್ನಮಿಗ್ ತ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್

ದಿಂದ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ನೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ
ಗಳೂ ಸೇರಿದವು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ, ಮೋಹನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚೋ
ಯಾಲೇ - ಅಸತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನುಂಟುಮಾಡುವ
ಬ್ರಹ್ಮಸೃತಿ ಸ್ವಾತಿ, ವಾಶುಪರಶಾಸ್ತ್ರ, ನೊದಲಾದ ವೇದಸನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ
ಈ ಶ್ರುತಿಸ್ವೃತಿಗಳಿಗೂ ಅವಲಾಪವು ಉಂಟಾಗುವವರ ಮೂಲಕ, ಶಿಗಣ್ಯ
ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳುಮ್ - ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಶರಣ್ಯನ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳೂ
ಸಹ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದಪಡಿಯಾಮ್ - ನಿರ್ದಿಷ್ಟದೇ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ
ಮೋಹನಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳೂ
ಸಹ ಮೋಹನರೂಪವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿ ಉಪದೇಶವಾಗಲಾರ
ದೆಂಬ ಭಾವವು

ಆಗಲಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಕಷ್ಟತರವಾದ ಕೃಷ್ಣಾದಿ
ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಬೇಡವೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಲಘುವಾದ ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರ ಪಾಣಿಜ್ಯಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಅನಾಗತವಾದುದನ್ನು
ಕಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆಗಲೂ ಮೋಹ
ಯುಕ್ತವೇ, ಶಕ್ತಾಶಕ್ತ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೇಗ ಹಾಗೆ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ
ಪೇಳಬಹುದು ಎಂದು ವೇಳೆ ತ್ತಾರೆ ಕೃಷ್ಣಾದಿವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಾಧಿ
ಕಾರಿಯೇ ಬೇರ. ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಬೇರೆ, ಇದು ನಿಗದಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವೆಂದು ಉಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ - ಗುರುಕೃಷ್ಣಾಣಿ - ಕಷ್ಟ
ಸಾಧ್ಯಗಳಾದ, ಕೃಷ್ಣಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ್ - ಒಮಾನದ ಸಮಾನವೆಂದ
ಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಲದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೆರೆಕಟ್ಟುವದು, ಭಾವ ತೆಗಿಯುವವೇ
ಮುಂತಾದವು ಸೂಚಿತವು, ಲಘುಕೃಷ್ಣಾಣಿ - ಸುಲಭಗಳಾದ, ರತ್ನವಾಣಿ
ಜ್ಯಾದಿಗಳುಮ್ - ರತ್ನಪಡಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸರಕುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ, ಅದಿರಬ್ಬದಿಂದ
ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಪಕ್ಷಮ್ - ಒಂದೇ
ಫಲವಾದ ಧನಾರ್ಜನೆನಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ವಿಕಲ್ಪಿಸ್ತಿರದು
ವುಮ್ - ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವದೂ ಸಹ, ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷವ್ಯವಸ್ಥೆಗುಲೇ
ಯಾರು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು

ಅಳವಾಸುಡೈಯ ಚರನ ಶ್ಲೋಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನತ್ತಿಲುಮ್, ಇವ್ವಳವೇ
ವಿನಕ್ಷಿತಮಾಗೈ ಯಾಲೊರು ವಿರೋಧಮುಮಿಲ್ಲೈ.

ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭವು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಇದರಿಂದ ಗುರೂವಾಯುವಾದ ಭಕ್ತಿಗೋಗಕ್ಕೂ ಲಘೂಸಾಯವಾದ ಪ್ರಪದ ನಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟಿತವು. ಇದು ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಕಾದಿತವು ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಲೀಲಾ ಸಾರಧಿಯ ಉಪದೇಶದಲ್ಲೂ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳೂ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ, ಪೂರೈಪಕ್ಕಿಯು ಮನಃ ಸೇಳಬದವೇನೆಂತರೆ— ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕ ಮಿಶ್ರರಾದ (ಆರ್ಯ) ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೇನೆ, ಉಪಾಯಾಂತರ ದೌಷ್ಟರ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸುವವನಿಗೇನೆ ಸ್ವನತ್ತಿಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅವರ ಅರ್ಥವು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಗುಣವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ— ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಮಿಶ್ರರವರು ಬರೆಸಿರುವುದೇನೆಂತರೆ— “ಉಪಾಯಾಂತರ ದೌಷ್ಟರ್ಯಚ್ಛೇದಂ ಕ್ಷಮಾಪಾಯೇ | ಸಾಧನಶ್ಚೇನ ನಿರ್ಣೇತಾ ಸರ್ವಾ ಸಂತೃಪ್ತಾಃ | ಕಾಮೋಕಂ ಶರಣಂ ಗಾಹಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ, ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ, ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಯಾವುದೋ ಲೀಲಾ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರುವ ನೀನು ನನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೊಂದು ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವು. ಇದುದರಿಂದ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಿಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅಳವಾಸುಡೈಯ - ಶ್ರೀ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ರವರ, ಚರಮಶ್ಲೋಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನತ್ತಿಲುಮ್ - ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲೂ, ಇವ್ವಳವೇ ವಿನಕ್ಷಿತಮಾಗೈಯಾಲೇ - ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಿಶೇಷವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಒಂದು ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ - ಯಾವುದೆಂದು ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲವು ಶ್ರೀ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೆಂಬಭಾವವು. “ಸಾಧನಶ್ಚೇನ ನಿರ್ಣೇತಾ ಸರ್ವಾ ಸಂತೃಪ್ತಾಃ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು

ಸಮಾವರ್ತನಾದಿಗಳಿಲ್ಲ ಗುರುಲಘುವಿಕಲ್ಪಮುಕ್ತಂ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಂ
ಗಲಾಲೇ ನಿಯತಮೆನ್ನು ಕೊಲ್ಲಾದಪೋದು ಗುರುವಿಧಾಪವೈಯ್ಯುರ್ಭ್ಯಾ
ಮುಮ್ ವರುಮ್.

ಎಂಬುದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅನುವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯಂತ
ಅಶಕ್ತಾಧಿಕಾರವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ, ಯಥಾಶ್ರುತವಾದ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ
ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು
ಉಪಾಸನಾನ್ತರ ದೌಷ್ಠ್ಯತ್ಯಾತ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಸದನವು ಅಶಕ್ತಾಧಿಕಾರಿಗೂ
ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಶಕ್ತನಿಗೂ ಎಂಬುದು ನ್ಯಕ್ತವು. “ಕೇನೋಪಾಯೇನ
ಲಘುನಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾಮ ಸಹಸ್ರಕಮ್ | ಪರ್ಮತೇ ಸಂದಿತ್ಯೇರ್ನಿತ್ಯಂ
ಶ್ರೋತು ವಿ ಚ್ಯವ್ಯಹಂ ಶ್ರೇಭೀ” ಯಾವ ಲಘುವಾದ ಉಪಾಯ ಮೂಲಕ
ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪರನ ಫಲವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು
ತಿಳಿಸಿ ಎಂದು ವಾರ್ತೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನು
“ಶ್ರೀರಾಮೋಮೇತಿ ರಮೋಮೇ ಮನೋರಮೇ | ಸಹಸ್ರನಾಮತ
ತ್ತ್ವಂ ರಾಮನಾಮವರಾನನೇ” ಶ್ರೀರಾಮರಾಮಸೇವಾದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ
ನಾಮ ಪರನವು ಆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪರನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಫಲವುಳ್ಳ
ದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದುದೂ, ಶಕ್ತನಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪರನವೇ, ಅವಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತ
ನಾದರೆ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಲಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲದವನಾಗಲಿ ಆದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಶ್ರೀ
ರಾಮನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವೂ, ಹೀಗೆ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಗುರುವಾದ
ಅವಗಾಹನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಲಘುವಾದ ಮನ್ತ್ರಸ್ಥಾನ ವಿಧಿಯೂ
ಕೂಡ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶಕ್ತಾಶಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಸಮಾವರ್ತನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೇನೇ ಗುರು ಲಘು
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳುಂಟಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಭಿನ್ನವಾದ ಅವಸ್ಥಾ
ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿತೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸದಿದ್ದರೆ ಗುರುಪ್ರಕ್ರ
ಿಯೆಗೆ ವೈಯರ್ಥವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ--ಸಮಾವರ್ತನಾದಿಗಳಿಲ್ಲ=
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮ ಗುರುಕುಲನಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ನಂತರ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ
ಅಥವಾ ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಭಾವಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಾ
ವರ್ತನ ದೊಡಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ಥಾನ ಭೇದವನ್ನು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ
ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಕಾಲವಿಲ್ಲದೆಯೂ

ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ತಿಃ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಃ, ತಯೋರ್ಮಧ್ಯಂ
ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಃ ತತ್ಕೃತಿಪ್ರಾಯಂ ನಿರಸ್ಯತಿ

ಜ್ಞಾನಪೂರಿಯಾದಲ್, ವಿಶ್ವಾಸಪೂರಿಯಾದಲ್, ಉಡೈಯವನ್
ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ, ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯಮಾದಲ್, ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯ
ಮಾದಲ್, ಉಡೈಯವನ್ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ, ಎನ್ನಾಲ್,
ಇಚ್ಛರಮಶ್ಲೋಕಾದಿಗಳುಕ್ಕು ಉಪದೇಷ್ಠಾಕ್ಕುಳುಮಾಯ್, ಪರಮಾಸ್ತಿ

ಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು, ಈಗ ಪೂರೈಪಕ್ಷಿಗಳು ಗುರೂ
ಪಾಯಕ್ಕೆ, ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನಲ್ಲಾ, ಬೇರೆ ಆದುದರಿಂದ ಈ
ಉಪಾಯಗಳು ನಾವೂ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೇ ಎಂದರೆ ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದೇ
ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. — ಹೇಗೆಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ
ಪೂರ್ಣವಾಗುವವನು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲದವನು ಉಪಾಸ
ನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಎಂದು ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಗಳಾದ
ಉಪಾಯಗಳೆಂದು ಒಬ್ಬ ಮಹನೀಯರು ತಾವು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.
ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದರೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಪೂರಿಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ;

ಅವುಗಳ ಮಾಂದ್ಯವೇ ಭಕ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು, ಎಂಬ ವಾದದ ನಿರಸನವು

ಜ್ಞಾನಪೂರಿಯಾದಲ್ - ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಲಿ, ತತ್ಪರಿಣಿತ ಪುರು
ಷಾರ್ಥಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಲಿ ಎಂಬ ಭಾವವು, ವಿಶ್ವಾಸಪೂರಿಯಾದಲ್
- ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಾಗಲಿ, ಉಡೈಯವನ್ - ಹೊಂದಿದವನು,
ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯಮಾದಲ್
- ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯಮಾದಲ್ - ವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ
ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಉಡೈಯವನ್ - ಹೊಂದಿದವನು, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಕ್ಕು
- ಉಪಾಸನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೈಯೋಗಾದಿಗಳು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವು, ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಎನ್ನಾಲ್ - ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಈ ಚರಮ
ಶ್ಲೋಕಾದಿಗಳುಕ್ಕುಮ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೂ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಹಿಂದಿನ
ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೂ, ಉಪದೇ
ಷ್ಠಾಕ್ಕುಳುಮಾಯ್ - ಉಪದೇಶಿಸುವರಾಗಿಯೂ, ಪರಮಾಸ್ತಿ ಕರುನಾಗೈ
ಯಾಲೇ-ಪರಮಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವರಾಗಿಯೂ,
ಇರುವದರಿಂದ, ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸರಾಸ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳುಕ್ಕು-ಸಂಪೂರ್ಣ

ಕರುಮಾಗ್ನಿಯಾಲೇ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸರಾಸ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳುಳ್ಳ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಮಿಲ್ಲಿಯಾಮ್.

ಅವರ್‌ಗಳ್ ಉಪದೇಶಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಜ್ಞೈಯುಡೈಯ ವರಾಯ್ ಪಿನ್ನು ಕಲಜ್ಞಿ ಉಪಾಸಕರಾನಾರ್‌ಗಳಿನ್ನೈಕ್ಕೊರು ಪ್ರಮಾಣ ಮಿಲ್ಲಿ. ಪ್ರಪನ್ನರಾಯ್ ವೈತ್ತು, ಲೋಕಸಂಕ್ಷ್ರಾಂತಮಾಹ ಉಪಾ

ಈ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಾಸ ವಸಿಷ್ಠ ಪರಾಶರಾದಿಗಳಿಗೂ, ಉಪಾಸ ನಾದಿಗಳಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಮಿಲ್ಲಿಯಾಮ್ - ಸಪರಿಕರಗಳಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ—ನೀವು ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವಾಗಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ಲದವರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರುಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಅವರು ಜ್ಞಾನಾಗ್ರೇಸರರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರೈಕೆಗಳು ಹೇಳಬಹುದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಜ್ಞಾನೇಗ್ರೇಸರರೆಂದು ಒಪ್ಪದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಅದು ದರಿಂದ, ಉಪದೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಯುಕ್ತರೇ ಹೌದು; ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರಬಹುದು, ಎಂದು ವಾದವನ್ನು ತಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೇನಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ—ಅವರ್‌ ಗಳ್ - ಆ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು, ಉಪದೇಶಕಾಲತ್ತಿಲೇ - ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಜ್ಞೈಯುಡೈವರಾಯ್ - ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ಪಿನ್ನು - ಅನಂತರ, ಕಲಜ್ಞಿ - ಆ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಗಳು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಮ್ಲಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಉಪಾಸಕರಾ ನಾರ್‌ಗಳ್ - ಉಪಾಸಕರಾದರು, ಎನ್ನೈಕ್ಕೊ - ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒರು ಪ್ರಮಾಣಮಿಲ್ಲಿ - ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲವು, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೊದಲು ಉಪದೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಗ್ರೇಸರರಾಗಿರುವವರು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸ ಗಳ ಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರೇ? ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗಿ ಕುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಸುವಂ ತವರೇ? ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಾವನೆಯೇ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಸನಾದಿಗಳ್ಳಿ ಅನುಷ್ಠಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನೈಕ್ಯಮವ್ಯೋ ಪ್ರಬಂಧಜ್ಞಿಲೂರುವಚನಮಿಲ್ಲಿ. ಅಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಪಿತ್ಯಪ್ಪುಕ್ಕಾಲುಮ್ ತನ್ ಅಧಿಕಾರತ್ತುಕ್ಕು ನಿಷಿದ್ಧಮಾನವತ್ಯೈ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಮಾಹ ವನುಷ್ಠಿಕ್ಯಪುಕ್ಕಾಲ್, ಅವೈ ಇವ್ ತನಕ್ಕುಮ್ ಪಾಪಮಾಯ್, ಅಧಿಕಾರತ್ತುಕ್ಕು ವಿರುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನಮ್ ಪಣ್ಣುಗೈಯಾಲೇ ತನ್ನನುಷ್ಠಾನತ್ಯೈ ಇಟ್ಟು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮ್ ಪಣ್ಣುವುಮ್ ಕಡಪ್ಪಡಾದೊಳಿಯುಮ್.

ಹೋಗಲಿ, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ, ತಾವು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಮೇಲುಪಜ್ಜಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇತರರು ಅನುಷ್ಠಿಸುವರು ಎಂಬ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ, ಅಗಲೂ ಸಮಂಜಸವಾಗುವದಿಲ್ಲವು, ಹಾಗೆ ಪ್ರಸದನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಸನಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪನ್ನರಾಯೈತ್ತು - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡೇ, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಮಾಹ - ಲೋಕದ ಜನರ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ, ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳ್ಳಿ ಅನುಷ್ಠಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನೈಕ್ಯಮ್ - ಸಪರಿಕರ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ, ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಲ್ - ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಒರುವಚನಮಿಲ್ಲಿ - ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವೆ; ಮತ್ತು ಆಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಉಪಪಾದನೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವು. ಅಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಪಿತ್ಯಪ್ಪುಕ್ಕಾಲುಮ್ - ಹಾಗೆ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೂ, ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ಒಂದುವೇಳೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ತನ್ ಅಧಿಕಾರತ್ತುಕ್ಕು ನಿಷಿದ್ಧಮಾನವತ್ಯೈ - ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಉಪಾಸನವನ್ನು, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಯಪುಕ್ಕಾಲ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ, ಎಂದರೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ, ಅವೈ - ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು, ಇವ್ ತನಕ್ಕುಮ್ ಪಾಪಮಾಯ್ - ಇವನಿಗೂ ಅದು ಅಪರಾಧರೂಪವಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರತ್ತುಕ್ಕು ವಿರುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನಮ್ - ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು, ಪಣ್ಣುಗೈಯಾಲೇ - ಮಾಡುವದರಿಂದ, ತನ್ನನುಷ್ಠಾನತ್ಯೈ ಯಿಟ್ಟು - ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮೂಲಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮ್ ಪಣ್ಣುವುಮ್ - ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡೋಣವು, ಕಡಪ್ಪಡಾದೊಳಿಯುಮ್ - ಸಿದ್ಧಿಸದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಶಬ್ದಾರ್ಥಃ

ತನಕ್ಕಿರಂಡುವಳಿಗಳ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಜ್ಞಳಾಂಞಲ್, ಅವತ್ತಲ್
ಲೋಕತ್ತಾರ್ಕ ಶಕ್ಯವಾಯ್, ಅವರುಗಳೆಕ್ಕು ಹಿತಮಾಯಿರುಪ್ಪದೊನ್ನೈ
ತಾನ್ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು ಕ್ಕಾಟ್ಟೆ, ಲೋಕತ್ತಾರ್ಕ ಯದಿಲೇ ನಿಲೈನಿರುತ್ತಿಗೈಯೇ
ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹಮನು ಶ್ರೀಗೀತಾಭಾಷ್ಯತ್ತಿಲೇ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್.

ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವೇ ಬೇರೆ, ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ಬೇರೆ, ನಮಗೆ ತೋರಿಸುವ ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಜನರು ಅನುಮೋದಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹವೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ಆಗಲಿ, ತನ್ನ ವಿಷಯವು ಹಾಗಿರಲಿ, ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಯಾವುದರಲ್ಲಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹವು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲವೋ? ಅವರುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಹಿತವೋ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸುವವು ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹವಲ್ಲವೋ? ಅದು ಉಪಾದೇಯವಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಇದು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಶ್ರೀಮದ್ಗೀತಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರ ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೋ, ಅದನ್ನೇ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸೋಣವೇ ಲೋಕಸಂಜ್ಞಹವೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಢರವರು ಗೀತಾ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂದು “ತನಕ್ಕಿರಂಡು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ತನಕ್ಕಿರಂಡುವಳಿಗಳ್ - ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳಾದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಜ್ಞಳಾಂಞಲ್-ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತವುಳ್ಳವುಗಳಾದಂತರ, ಅವತ್ತಲ್ - ಅವೆಡರಲ್ಲಿ, ಲೋಕತ್ತಾರ್ಕ ಶಕ್ಯವಾಯ್ - ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಅವರುಗಳೆಕ್ಕು ಹಿತಮಾಯಿರುಪ್ಪದೊನ್ನೈ - ಅವರುಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುವದೊಂದನ್ನು, ತಾನ್ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು ಕ್ಕಾಟ್ಟೆ - ತಾನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸಿ ಎಂದರೆ ತನಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತೀತತ್ವ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸಿ, ಲೋಕತ್ತಾರ್ಕಯದಿಲೇ - ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಆ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲ, ನಿಲೈನಿರುತ್ತಿಗೈಯೇ - ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವದೇ, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವೆಂದು. ಶ್ರೀಗೀತಾಭಾಷ್ಯತ್ತಿಲೇ - ಶ್ರೀಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್-ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಕೃಪಮಾ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಗೀತಾಚಾರ್ಯರ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆಂಬ ಭಾವವು. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಸಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿಧ್ವಾಂಸೋ ಯಥಾಕುರ್ವಂತಿ ಭಾರತ । ಕುರ್ವಾನ್ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಥಾಸಕ್ತ

ಶ್ವೀಕೀರ್ಷು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮ್ । ೩ ಬುದ್ಧಿಭೇದಂ ಜನಯೇದಜ್ಞಾನಾಂ
ಕರ್ಮಸಂಗಿನಾಮ್ । ಜೋಷಯೇತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ಮುಕ್ತಸ್ಸಮಾ
ಚರತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ (೩-೨೫, ೨೬) ಪ್ರಕರಣವೇನೆಂದರೆ—ಅರ್ಜುನನು
ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ
ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಢರವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ
ಉಪರತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಅದು ಕಷ್ಟವು, ಅದಕ್ಕು ಕೂಡ ಕರ್ಮ
ಯೋಗವು ಬೇಕು, ಆದ ದರಿಂದ ನೀನು ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು
ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಢ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು. ಜ್ಞಾನಯೋಗಾಧಿ
ಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅನು
ಷ್ಠಿಸುವದೇ ಸಂಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿ ಎಂಬದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ
ದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಓಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ
ಜನಕಾದಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಉಪ
ದೇಶವು. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಶ್ರೀಲ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯದಾರ್ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು
ಯಾವುದು ಎಂದರೆ—ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಶೆಕ್ತೋಪಿ ಪೂರೋಕ್ತೇ ರೀತ್ಯಾ ಕರ್ಮ
ಯೋಗ ಏವ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ನಿರವೇಕ್ಷ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಸಾಧನಮಿತಿ
ಬುದ್ಧ್ಯಾಯುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಸಾಚರತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಅಪ್ರತ್ಯವಿದಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ
ಜನಯೇತ್ ” ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಶ್ಲೋಕಮಾಯ್ ಅವರುಗಳ
ಕೈ ಹಿತಮಾಯಿರವ್ಯವಸ್ಥಾ ತುನ್ ಅನುಷ್ಠಿತಕ್ಕಾಸ್ತಿ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹೈ
ಅದಿಲೆ ನಿಲೈ ನಿರುತ್ತಿಗೈಯೇ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮನ್ರು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್
ದಾರ್, ಎಂಬುದ ಉಪಪಾದನೆಯು

ಇದರಿಂದ ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದುದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ
ತೋರಿಸುವದು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುವದಿಲ್ಲವು ತನಗೂ ಅದೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ
ವಾದುದಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದು
ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸುವದು
ಶುದ್ಧಾಭಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು ಬೇಗೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥ
ಧರ್ಮಗಳೇ ಬೇರೆ, ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಧರ್ಮಗಳೇ ಬೇರೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿ
ಸಿಯು ಗೃಹಸ್ಥನ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳವಲಂಬಿಸಿ ತೋರುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು ಅದ,
ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ

ಅಲ್ಲದೂ ಸನ್ಯಾಸಿಕ್ಕು ನಿಷಿದ್ಧವಾನ ಗೃಹಸ್ಥೈಕಾಂತಧರ್ಮತ್ವೈ
ಸನ್ಯಾಸಿಯನುಷ್ಠಿತ್ತು ಕಾಟ್ಟುಮದು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಮಾಗಾದು.
ಇದು ಅಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮಾಮತ್ತನೈ.

ಇ(ಅ)ಪ್ರೌಢಿಯೇ ಪ್ರಪತ್ಯಧಿಕಾರಿಕ್ಕು ನಿಷಿದ್ಧತ್ವೈ ಅವನ್ನಾನೇ ಕೈಜ್ಞರೈ
ಬುದ್ಧಿಯಾಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕೈಯುಮ್ ಸ್ವಾಧಿಕಾರವಿರುದ್ಧಮ್.

ಅಲ್ಲದೂ - ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ ತನಗೂ ಆ ಮಾರ್ಗವು ವಿಹಿತವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸದೆ, ತನಗೆ ವಿಹಿತ
ವಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗವಾದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಕೈಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳು
ವದು, ಸನ್ಯಾಸಿಕ್ಕು - ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ, ನಿಷಿದ್ಧವಾದ, ಗೃಹಸ್ಥೈಕಾಂತಧರ್ಮ
ತ್ವೈ-ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ವಿಶಾಂತವಾದ, ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಸನ್ಯಾಸಿಯು,
ಅನುಷ್ಠಿತ್ತುಕಾಟ್ಟುಮದು - ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ತೋರಿಸುವದು, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ
ಮಾಗಾದು - ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ತನಗೆ ವಿಹಿತವಲ್ಲದ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾರೂ ಆ ಅನುಷ್ಠಾನ ರೀತ್ಯಾ
ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಇದರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿತವಿಲ್ಲವು; ತನಗಾ
ದರೋ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ
ಬದಲಾಗಿ ಇದು ಏನಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಇದು ಅಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮಾಮತ್ತನೈ
- ತನಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಜ್ಞಾ
ಭೈದಿಯಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು
ಎಂದಿಗೂ ತನಗೆ ವಿಹಿತವಲ್ಲದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ
ದವರಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ
ಕೈಜ್ಞಗೃಭಾವನೆಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುವದೂ ಸಹ ಅವರುಗಳ ಅಧಿ
ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾದುದರಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಇಪ್ರೌಢಿಯೇ - ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದುದರ ಆಚರಣೆಯು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವಾಗಿ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ
ದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಪತ್ಯಧಿಕಾರಿಕ್ಕು - ಪ್ರಪತ್ನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನಿಗೆ,
ನಿಷಿದ್ಧತ್ವೈ - ತನಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡದೇ ಇರುವ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು, ಅವನ್ನಾನೇ
- ಅವನೂ, ಕೈಜ್ಞರೈಬುದ್ಧಿಯಾಲೇ - ಭಗವಂತನು ಮೆಚ್ಚುವ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂಬ
ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವು, ಸ್ವಾಧಿಕಾರವಿರು

ಪ್ರಪತ್ತೇರನಪೇಕ್ಷಿತೋಪಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾನ್ಯಾಜ್ಯಮ್
ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತತ್ವಾತ್,

ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅನಪೇಕ್ಷಿತಜ್ಞಳಾನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕೈಂಕರ್ಯ ಬುದ್ಧಿ
ಯಾಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಪ್ಪಾರ್ಹ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೆ. ತನ್ಮತಮ್ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳುಕ್ಕು

ದ್ಧಮ್ - ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ
ಇದು ಕೈಜ್ಞರೈವೂ ಆಗುವದಲ್ಲವು, ಭಗವಂತನೂ ಪ್ರೀತನಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.
ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಾಧಿಕೃಗಳಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾ
ಗಿದ್ದರೂ ಕೈಂಕರ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು ಎಂದು
ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸದೇ
ಇರುವ, ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೈಂಕರ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದೇ
ಎಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು
ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿರುವದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ
ಬಿಟ್ಟರೆ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿ
ತ್ತಾರೆ

ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು

ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲವು, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದುದರಿಂದ

ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅನಪೇಕ್ಷಿತಂಗಳಾನ - ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾ
ನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗದ, ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೇ ಇರುವ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಜ್ಞಕ್ಕೆ -
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಕೈಜ್ಞರೈವುದ್ಧಿಯಾಲೇ - ಭಗವಂತನಿಗೆ
ಮಾಡುವ ಕೈಜ್ಞರೈವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅನುಷ್ಠಿಪ್ಪಾರ್ಹ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರಿಗೆ
ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೆ - ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವು ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಲ್ಲಿ
ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯಿಂದಲೇ, ಫಲಾಭಿ ಸಂಧಿ
ರಹಿತನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಭಗವತ್ತೀತಿಯುಂಟಾಗಲೆಂದು ಕೈಜ್ಞರೈವರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಸಗಿ
ಆತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸೋಣದರಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

“ ಮಯಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತನಃ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ತನ್ಮತಮ್ ಜಾತ್ಯಾದಿಗ

ಅನುರೂಪಂಗಳುಮಾಯ್, ತನ್ತಾಮುಕ್ಯ ಶಕ್ಯಂಗಳುಮಾನ ಸರ್ವಧರ್ಮಂ
ಗಲನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಅಂಗಮಾಕ ವಿಧೇಯಮೆನ್ನುಮ್ ಪಕ್ಷ
ತ್ತಿಲುಮ್, ಪ್ರಪತ್ಯುತ್ಪರಕಾಲಮ್ ತನ್ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದ್ಯಧಿಕಾರಜ್ಞಳುಳ್ಳು
ಅನುರೂಪಮಾಗವಡೈತ್ತ ಕೈಜ್ಞರ್ಮಫಲತ್ತೈಯುಮಿಳಿನ್ದ ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯ
ವಚನಾದಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞಳೈಯುಮ್ ಅಚಾರ್ಯವಂದನಾದಿಗಳೈಯುಮ್
ತವಿರನ್ದ ಪಶು ಮೃಗ ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳೈಪೋಲೆ ತಿರುಯುವುಡಿಯಾಮ್.

ಳುಳ್ಳು - ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ, ಅನುರೂಪಂಗಳುಮಾಯ್ -
ಅನುಗುಣವಾದುದಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನು
ಮತಿಯುಳ್ಳವಗಳಾಗಿಯಾಗಲಿ, ತನ್ತಾಮುಕ್ಯ ಶಕ್ಯಂಗಳುಮಾನ - ತಮಗಳಿಗೆ
ಸಾಧ್ಯವಾದ, ಸರ್ವಧರ್ಮಂಗಳುನುಡೈಯ - ಸಮಸ್ತಧರ್ಮಗಳ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್
- ಸಂಪೂರ್ಣತ್ಯಾಗವು, ಅಂಗಮಾಕವಡೈತ - ಅಂಗವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ, ಕೈಜ್ಞ
ರ್ಮಫಲತ್ತೈಯುಮ್ - ಭಗವತ್ಕೈಜ್ಞರ್ಮ ರೂಪಫಲವನ್ನೂ, ಇಳನ್ದ - ಇಲ್ಲದೇ
ಹೋಗಿ, ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯವಚನಾದಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಳೈಯುಮ್ - ಪರಮಸೆಯನ್ನು
ಮಾಡಕೂಡದು, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಇವೇ ನೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ,
ಅಚಾರ್ಯವಂದನಾದಿಗಳೈಯುಮ್ - ತಮ್ಮ ಅಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಕೈಜ್ಞರ್ಮಗಳನ್ನೂ
ತವಿರನ್ದ - ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಪಶುಮೃಗ ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳೈಪೋಲೆ - ಪಶು ಮೃಗ
ಪಕ್ಷಿಯೇ ನೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಜನ್ತುಗಳ ಹಾಗೆ, ತಿರುಯುಮ್ ಪಡಿಯಾ
ಮ್ - ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುಣ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ -
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ, ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ
ವಿಹಿತಗಳಾದ ಅಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ
ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದಾಗು
ವದರಿಂದ ಇಂತಹ ವ್ರತವನ್ನು ಮೃಗ ಪಶು ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ
ತಿರುಗಬಹುದು ; ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಎನೊಂದೂ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ
ಇರಬಹುದು, ಜ್ಞಾನವಿವೇಕಯುಕ್ತನಾದ ತಾನೂ, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಗಳಾದ ಅವೂ
ಒಂದೇ ಆಯಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ, ಧರ್ಮಗಳು ಎರಡುವಿಧವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳು ಎಂಬ
ದಾಗಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಮಾಗತಿಃ ” (ಭಾರ. ಶಾನ್ತಿ.
೨೧-೪) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳೂ ಸ್ವರಕ್ಷ
ಣಾರ್ಥವಾದ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರವಾದುದರಿಂದ ಅವಾಗ ವಿರುದ್ಧವಾದುವುಗಳು, ಅವುಗಳ

ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯ ಸಿದ್ಧಜ್ಞಳಾನ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಧರ್ಮಜ್ಞಳ ಸ್ವರಕ್ಷಾರ್ಥ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಮಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲೇ ಶರಣಾಗತಿಯೋಡುವಿರೋಧಮಿಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲ, ಇಜ್ಜು ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪ ಧರ್ಮಜ್ಞಳನುಡೈಯತ್ಯಾಗಮೇ ವಿವಕ್ಷಿತ ಮೆನ್ನುಮ್ ನಿರ್ವಾಹಮುಮ್ ಮಂದಮ್. ನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶೇಷಮೆನ್ನು ಮಿಡಮುಮ್ ಅದುವುಮ್ ಸ್ವರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮಾಮೆನ್ನು ಮಿಡಮುಮ್, ಲೋಕವೇದಸಿದ್ಧಮಿರೇ.

ತ್ಯಾಗವೀಗ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಿದೆವು, ನಿವೃತ್ತಿ ರೂಪಧರ್ಮಗಳಾದರೋ ಅಂತವುಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂತವುಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವೆಂದು ವಿಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಿಸಬೇಡ, ಅನೃತ ಹೇಳಬೇಡ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿಷೇಧ ಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಎಂದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಏಕೆಂದರೆ ನಿಷೇಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶೇಷವೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅದೂ ಕೂಡ ಸ್ವರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾದುದೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. — ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಜ್ಞಳಾನ - ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ “ನಹಿಸ್ಯಾತ್” ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಗಳಾದ, ನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಮಿಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲೇ - ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಶರಣಾಗತಿಯೋಡುವಿರೋಧಮಿಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲೇ - ಶರಣಾಗತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೇನೂ ವಿರೋಧವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂಬರೆ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವೇ, ವಿವಕ್ಷಿತಮೆನ್ನುಮ್ - ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ, ನಿರ್ವಾಹಮುಮ್ - ಯೇಜನೆಯೂ ಕೂಡ ಮಂದಮ್ - ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - (೧) ನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶೇಷಮೆನ್ನು ಮಿಡಮುಮ್ - ಶ್ರುತಿಯ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶೇಷವೇ ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭವೂ (೨) ಅದುವುಮ್ - ಅಂತಹ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಸಹ, ಸ್ವರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮಾಮೆನ್ನು ಮಿಡಮುಮ್ - ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವದಿರುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಸಹ, ಲೋಕವೇದಸಿದ್ಧಮಿರೇ - ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಲೋಕವೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೂತಿಯಲ್ಲೂ, ವೇದದಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಷಯವಷ್ಟೇ. ಪೂರೈಪಕ್ಷಿಯು ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವ ನಿವೃತ್ತಿಯು ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಅದೂ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಆಗುತ್ತದೆ;

ಇನ್ನಿಧಿ ಬಲತ್ತಾಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿ ರೂಪಜ್ಞಳಾನ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಳೈ
ಯುಮ್ ತವಿರನ್ನು ತಿರಿಗೈತಾನೇ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಾನಾಲೋ
ಕನ್ನಿಲ್ ?— ಪ್ರಪನ್ನರಾನ ಪೂರ್ದರುಗಳುಮ್, ಇಪ್ಪೊಂದುಳ್ಳರುಮ್
ಸಾವಧಾನರಾಯ್ ಪ್ಪಜ್ಞೆಪೋರುಗಿರ ಕೈಜ್ಞರ್ಮಜ್ಞಳುಮ್, ಅಪಚಾರ ಪರಿ
ಕಾರಜ್ಞಳುಮ್ ವಿರುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನಮಾಮ್.

ಕೇಗೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಧನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡವೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಭಂಡಿಯಲ್ಲಿ
ಕೂಡಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತನು ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು
ಬಿಟ್ಟನೋ ? ಎಂದು ತಟಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ, ತಾನು ಆತನಿಗೆ ತಲಪಿಸಬೇಕಾದ ವ್ಯಾಪಾರ
ಉಳ್ಳದುದು ; ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು
ಸುನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಉಳ್ಳದುದು (೩) ಅಂತಹ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ
ಸ್ವರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಹೇಗೆಂದರೆ—ಆ ಹಣದ ಚೀಲವು, ಇವ
ಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ರುಜುವಾತು ಉಂಟಾದರೆ ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಯು ಅಗ್ರಹವಿಂದ ರಕ್ಷೆ
ಗೈದುವದಕ್ಕೂ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಹಾಗೆಯೇ ವೇದದಲ್ಲಿ ಇತರರ
ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆಶೇಷದಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಭಗವದನುಗ್ರಹ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು.
ಆಗೇ ಅನೇಕ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳೂ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಾದೂ, ಅವು ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪ
ಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದೆಂದೂ ತೋರಿಸಬಹುದು

ಹಾಗಾದರೆ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪಗಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವೇ
ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ, ಎಂದರೆ ಆಗಲೂ ದೂಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿ,
ಇದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಸಾಧು
ರಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಇನ್ನಿಧಿಬಲತ್ತಾಲೇ - ಪರತ್ಯಜ್ಯ
ಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಬಲದಿಂದ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ
ನಿವೃತ್ತಿರೂಪಜ್ಞಳಾನ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳೈಯುಮ್-ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಸಮಸ್ತ
ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ತವಿರನ್ನು - ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ತಿರಿಗೈತಾನೇ -
ಸುಖೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವದೇ, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ
ವನಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಾನಾಲೋಕನ್ನಿಲ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬುದೇ
ಕೇ ಕೂಡದು ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನರಾನ ಪೂರ್ದರುಗಳುಮ್ - ಪ್ರಪದನವನ್ನನು
ಷ್ಠಿಸಿದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ತಚ್ಛಿಷ್ಯರಾದ ಮಹನೀಯರೂ ಸಹ, ಇಪ್ಪೊಂದು
ಳ್ಳರುಮ್-ಈಗಿರುವ ಮಹನೀಯರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಸಹ, ಸಾವಧಾನರಾಯ್

ಯಥಾಪ್ರಮಾಣಮ್ ಪ್ರಸತ್ತಿಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಯ್ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕಕರುಮಾಯ್ ಇರುಕ್ಕಿರವರ್ಗಳುಕ್ಕು ಭ್ರಮ ವಿಪ್ರಲಂಭ ಸಂಭಾವನೆಯುಮಿಲ್ಲೈ.

- ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪಣಿ ಪೋರುಗಿರ ಕೈಜ್ಜಿರ್ದಿಜ್ಜಿಳುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಮತ್ತು, ಅಪಚಾರ ಪರಿಹಾರಜ್ಜಿಳುಮ್ - ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಶರಣಾಗತಿ ಮೊದಲಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಸಹ, ವಿರುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನಮಾಮ್ - ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಬಹುದು. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು, ಹರಿತ್ಯಜ್ಯ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಯಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಿಂದೆ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಡೆಸಿದ ಕೈಜ್ಜಿರ್ದಿಗಳೂ, ಈಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳೂ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕೈಜ್ಜಿರ್ದಿಗಳು, ಭಾಗವತಾಪಚಾರಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿರುದ್ಧಾಚರಣೆಗಳಾಗುವುವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆಗಲಿ, ಹಿಂದಿನ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ಈಗಿನವರೂ ಸಹ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದು ಸರಿಯಲ್ಲವು ; ಏಕೆಂದರೆ ಭ್ರಮ ವಿಪ್ರಲಂಭಾದಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿಕೂಡದು ; ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದರ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಅರ್ಥವು ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗದೆ ಭ್ರಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೆಯು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏನೆಂದರೆ—ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಭ್ರಮ ವಿಪ್ರಲಂಭಾದಿಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವು. ಅವರುಗಳು ತಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಈಷದಪಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ತಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರು, ಆದುದರಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಭ್ರಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆರೋಪಣೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಯಥಾಪ್ರಮಾಣಮ್-ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೋ ತದನುಗುಣವಾಗಿ, ಪ್ರಸತ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಯ್ - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಡೆಸಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ನಡೆಸುವವರಾಗಿಯೂ, ಪರಮಕಾರುಣಿಕಕರುಮಾಯ್ - ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಕೃಪೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಇರು

ಯಾವಜ್ಜೀವಮ್ ಸರ್ವಧರ್ಮತ್ಯಾಗಮ್ ವಿಧೇಯಮಾಗಲನ್ಮೋ ಇನ್ಮಿ
ರೋಧಮುಳ್ಳದು ; ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಕ್ಷಣತ್ತಿಲ್ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಾನುಡೈಯ
ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಅಂಗಮಾನಾಲ್ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೆಯೇ ? ಎನ್ನಿಲ್,
ಅಪೋದು ಸಂಭಾವಿತಮಲ್ಲಾದವತ್ತಿನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್

ಕ್ಕಿರವರಗಳುಳ್ಳು - ಇರುವವರಿಗೆ, ಭ್ರಮ ವಿಪ್ರಲಂಭ ಸಂಭಾವನೆಯುಮ್
- ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರೋಣವು ಭ್ರಮೆಯು,
ಇತರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಆಸಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳೋಣವು ವಿಪ್ರಲಂಭವು ಇವುಗಳ ಪ್ರಸ
ಕ್ತಿಯು, ಇಲ್ಲೆ - ಇಲ್ಲವು.

ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ಜಿತನಾಗಿ
ಹೇಳಬಹುದು ಎನಿಂದರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನೂ ಅವುಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನು
ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲವೇ ಇಷ್ಟುದೂರ ದೂಷಣೆಯನ್ನು
ಹೇಳುವಿರಿ ; ಆ ಪ್ರಪದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅವುಗಳ ಪೂತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳುವೆವು ಎಂದರೆ, ಆಗಲೂ ವಿರೋಧವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು ಎನ್ನು
ತ್ತಾರೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಯೋಗ್ಯವ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಅದು ಧರ್ಮವೇ ಆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಅದರ ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಯನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ?
ಯಾವಾಗಲೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇಯಾದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿಷೇಧಿಸಿ ವಿಧಿಸ
ಬೇಕಾದ ಪ್ರಕರಣವೇ ಇಲ್ಲವು, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತ,
ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರ, ಭಗವತ್ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗವೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ
ತೆಂದು ಧಾವಿಸಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂದು ಅಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ-- ಯಾವ ಜ್ಜೀ
ವಮ್ - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಜೀವಮಾನವಿರುವ ತನಕ, ಸರ್ವಧರ್ಮತ್ಯಾಗಮ್ -
ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು, ವಿಧೇಯಮಾಗಲನ್ಮೋ - ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಷೇಳಿದರಲ್ಲವೇ, ಇನ್ನಿರೋಧಮುಳ್ಳದು - ನೀವು ಹೇಳುವ ಆಕ್ಷೇ
ಪಣೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಈಗ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ- ಪ್ರಪ
ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಷಣತ್ತಿಲ್ - ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಸ್ಥಿಸುವ ಆ ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ,
ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಾನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ - ಸಮಸ್ತಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು,
ಅಂಗಮಾನಾಲ್ - ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ವಿರೋಧಮಿ
ಲ್ಲೆಯೇ - ಆಗ ಏನೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ, ಎನ್ನಿಲ್ - ಎಂದು
ಹೇಳಿದರೆ, ಆಗಲೂ ಆಕ್ಷೇಪವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.- ನೀವು
ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲ,

ವಿಧಿಕ್ತನೇಣ್ಣಾ ಸಂಭಾವಿತಮಾನವತ್ತಿ ಸುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ವಿಧೇಯ
ಮಾಗಿಲ್ ಅಪ್ಪೋದುಂಡಾನ ಭಗವತ್ ಜ್ಞೇತ್ರನಾಸ ಶಿಖಾ ಯಜ್ಞೋಪ
ವೀತೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಧಾಣಾದಿಗಳೈತ್ತವಿರನು ಕೊಂಡು ಪ್ರಸತ್ತಿಪಣ್ಣ
ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮ್.

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ಯಾಗವಿಧ್ಯರ್ಥಮುಪದಿಶತ್ ಉಪಸಂಹರ:

ಅಗ್ನಿಯೆಲಲ್, ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ್ ವರುಮ್ ಕರ್ಮಾಭ್ಯಂಜನಗಳಾಲೇ ನಿರ
ಪೇಕ್ಷೆಯಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮಾಗ ಮೊರು ಧರ್ಮಜ್ಞೈಯುವು

ಆ ಧರ್ಮಗಳೇನು ಅಸಂಭಾವಿತಗಳೇ ಅಥವಾ ಸಂಭಾವಿತಗಳೇ ಎಂದು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ,
ಮೊದಲು ಅಸಂಭಾವಿತಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ದೂಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಅಪ್ಪೋದು—ಆ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಸದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಂಭಾವಿತಮಲ್ಲಾದ
ವತ್ತಿನುಡೈಯ - ಅವಸ್ತುತವಾದವುಗಳ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು, ವಿಧಿಕ್ತನೇಂ
ಡಾ - ವಿಧಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವು. ಸಂಭಾವಿತಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗ ಏನು
ಆಕ್ಷೇಪವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಸಂಭಾವಿತಮಾನವತ್ತಿನುಡೈಯ -
ಆ ಧರ್ಮಗಳು ಉಚಿತವಾದವಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕೆಲವು ಅಂತಹ ಸಂಭಾವಿತ
ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅಪ್ಪೋದುಂಡಾನ - ಆ ಪ್ರಸದನಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ
ಭಗವತ್ ಜ್ಞೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಸವನ್ನೂ, ಶಿಖೆ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ದ್ವಾದಶೋ
ರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರ, ಇವುಗಳ ಧಾರಣಾದಿಗಳೈ - ಧಾರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ,
ತವಿರನು ಕೊಂಡು - ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಪ್ರಸತ್ತಿಪಣ್ಣ ಪ್ರಸಜ್ಞಿಕ್ಕುಮ್ -
ಆ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿಯೇ ಪ್ರಸದನವನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವದು ಎಂಬ ಭಾವವು

ಆಸುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು
ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ನಾನಾವಿಧವಾದ ದೂಷಣಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗು
ವದರಿಂದ, ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವಿಧಿಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುವದಾದರೆ ಆಗ ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ ಅನಶ್ಚಕ
ವಾಗಿ ಜೇಕಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅಂಗವಾಗಿ
ಪರಿಗ್ರಹಿಸೇಡವೆಂದು ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ
ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಗೆ ಅರ್ಥವಾದರೆ
ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವನಿಗೂ, ಕಾಲವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವವ
ನಿಗೂ ಪ್ರಸದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು, ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಶ್ರವಣಾನ್ನೈಯೇ ತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಪಕ್ಷತ್ತುಳ್ಳು ಉಚಿತಮ್. ಇಂದ್ರತ್ಯಾಗ ವಿಧಿ ಯಾನಪಕ್ಷಮ್ ತನ್ನಿಲುಮ್ ಉಪಾಯಾಂತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಿಲ್ಲಾದಾರ್ಯಮ್, ಅದುಷ್ಣಾಗಿಲುಮ್ ವಿಳಂಬಪಕ್ಷಮರಲ್ಲಾದಾರ್ಹಕ್ಕೆ ಇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಮ್. ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲೊರು ಪ್ರಮಾಣಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ.

ಅದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ವದೇಶಿಸಿ ಈ ವಾದವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅನೇಕ ದೂಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ್ ವರುಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ, ಕರ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಗಳಾಲೇ - ಕರ್ಮಯೋಗ, ಅದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನ, ಇವುಗಳಿಂದ, ನಿರಪೇಕ್ಷೆಯಾಯಿರುಕ್ಕರೆ - ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ, ಅಂಗವಾಗ - ಅಂಗವಾಗಿ, ಒರು ಧರ್ಮಜ್ಞಳೈಯುಮ್ - ಯಾವದೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ, ಪಕ್ಷವೇಷ್ಣಾ - ಅನುಷ್ಠಿತತ್ವದಲ್ಲವು, ಎಜ್ಜಿಯೇ ಎಂಬುದೇ, ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಪಕ್ಷತ್ತಿಕ್ಕು ಉಚಿತಮ್ - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಡವೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಅಂಗತ್ವೇನ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಯಾರು? ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯೇ ಅಲ್ಲವು. ಆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೂ ಮತ್ತು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವವನೂ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಇಂದ್ರ ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಯಾನಪಕ್ಷಮ್ ತನ್ನಿಲುಮ್ - ಈ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯಾಂತರಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಿಲ್ಲಾದಾರ್ಯ-ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ, ಅದುಂಡಾಗಿಲುಮ್ - ಒಂದುವೇಳೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ವಿಳಂಬಪಕ್ಷಮರಲ್ಲಾದಾರ್ಯ - ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವವರಿಗೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಮ್ - ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು. ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲ್ - ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ, ಒರುಪ್ರಮಾಣಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ - ಯಾವದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ, ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ - ವಿರೋಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸ

ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗಿಂತ ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಜ್ಞಮೆನುಮ್, ಇಪ್ಪಡಿಯನೆನುಮ್, ವಿವಾದಂಪಣ್ಣನಾರ್ಗ

ಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಸಿದೆವು. ತ್ಯಾಗವೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವದಾದರೆ, ನಾವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಯಾವದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತನೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವನೂ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಉಪಾಸನಕ್ಕಾದರೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರಬೇಕು, ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾದರೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ; ಇಲ್ಲವೇ ವಿಳಂಬಿಸಿದರೂ ವಿಳಂಬಿಸಬಹುದು. ತ್ರೈವರ್ಣಿಕನಾಗಿ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು. ಅಶಕ್ತಿಯೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವನಿಗೂ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೇನೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನೈರರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವು.

ಆಗಲಿ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಧರ ಜೀವಮಾನದೇಶಿಯಲ್ಲೇ ಕೆಲವರು ಈ ತ್ಯಾಗವು ಅನುವಾದಾರ್ಥವೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸರ್ವಧರ್ಮತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ವಿವಾದವು ನಡೆಯಿತಲ್ಲವೇ ? ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದು ಭಾವವನ್ನು ಖಂಡಿಸಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೋ ? ಎಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಕೇಳಬಹುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ ? ವಿವಾದವಿದ್ದುದೇನೋ ನಿಶ್ಚಯವು. ವಿವಾದವು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವು ; ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗವಾದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೂ ಯಾವ ವದಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತವೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಾದವು ನಡೆದು ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳುಮ್ - ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಕಾಲದವರಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೂ, ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಜ್ಞಮೆನುಮ್-ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದೂ,

ಳನ್ನು. ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರವಾನ ಅಕಿಂಚನ್ಯಮುಮ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿನ್ನು
ದೈಯ ನೈರಪೇಕ್ಷಮುಮ್, ಇ ಚ್ಚರಮಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ ಎನ್ನ ಪದಜ್ಞಳಿಲೇ
ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕೈಯುಚಿತಮುಮ್ ವಿಮರ್ಶಿತ್ತಾರ್ ಗಳಿತ್ತನೈ.

ಇಪ್ಪಡಿಯನ್ನೈನುಮ್ - ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದೂ, ವಿವಾದಂಪಣಿ
ನಾರ್ಗಳನ್ನು - ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದು ಸರಿಯಲ್ಲವು, ಹಾಗೇನೂ
ವಿವಾದವು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವು ನಡೆ
ದಿದ್ದು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. - ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರವಾನ - ಪ್ರಪದನಕ್ಕು ಅಧಿ
ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಅಕಿಂಚನ್ಯವೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿನ್ನುದೈಯ ನೈರಪೇ
ಕ್ಷಮುಮ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳು ವಿನಾ ಇನ್ನು ಯಾವದೂ ಅಂಗವಾಗಿ
ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ, ಇಚ್ಚರಮಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಎನ್ನ
ಪದಜ್ಞಳಿಲೇ - ಯಾವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಕ್ಷಿಕ್ಕೈಯುಚಿತಮುಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಸಮಂಜಸವಾದುದು, ಎನ್ನುವಿಮರ್ಶಿತ್ತಾರ್ ಗಳಿತ್ತನೈ -
ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದರು, ಇಷ್ಟುವಾತ್ರವೇ ನಡೆದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು ವಿವಾ
ದವೂ ಇಲ್ಲವು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು
ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಿ ಹೇಳಲೂ ಇಲ್ಲವು
ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಆಚಾರ್ಯರಗಳ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ? “ ಸದ್ವಿಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಪರವಾಗಿ
ಅರ್ಥಹೇಳಿ, ಅಕಿಂಚನ್ಯರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಅನಂತರ ಈ
ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅನ್ಯ ನೈರಪೇಕ್ಷವು ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೋ
ಧಿತವೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೈರಪೇಕ್ಷ
ಯುಕ್ತವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಉತ್ತರಾರ್ಥದ ಮಾತುಚ್ಚೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶೋಕ
ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಕಿಂಚನ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು ಯೋಜನೆಯ ಭೇದದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವೇ ವಿನಾ, ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ
ವಿವಾದವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವು
ಸದ್ವಿಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವಾಗವೆಂಬುದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದ ಪಕ್ಷ
ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ವಿವಾದವು ಯಾವ ಪದಗಳಿಂದ ಅಕಿಂಚನ್ಯವೂ
ಅನ್ಯ ನೈರಪೇಕ್ಷವೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿಯಾದುದರಿಂದ, ಈ
ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಾಧುವಾದುವು. ಆದುದರಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಈ ಸದ್ವಿಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಅಧಿಕಾರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯೋಪಾಯಸ್ಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತಾಮ್ |

ಏಕಶಬ್ದೇನ ವಕ್ತೀತಿ ಕೇಚಿದ್ವಾಕ್ಯವಿದೋ ವಿದುಃ ||೧೧೦||

ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ವಿಹಿತಸ್ಯ ಲಘೀಯಸಃ |

ಉಪಾಯಸ್ಯಾಧಿಕಾರಂತು ಶೋಕದ್ಯೋತ್ಯಂ ವಿದುಃ ಪರೇ ||೧೧೧||

ವಿನಾದವು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಧರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಿತೆಂಬುದು, ಅವರಿಂದೀಚಿನವರು ಆರೋಪಿಸಿ ಹೇಳಿದವಿಷಯವೇ ವಿನಾ, ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿನಾದವು ನಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ನಡೆದುದು, ಯಾವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕಿಚನ್ಯರೂಪ ಅಧಿಕಾರವೂ. ಅಂಗತ್ರೇನ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷವೂ ಬೋಧಿತವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿನಾದವು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಆನಂತರ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವವಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿನಾದಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಆರೋಪಿತವೆಂದೂ, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತವರದಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಅಧಿಕಾರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ - “ಸರ್ದಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬುದು ಅನುವಾದವಾಗಿ, ಆಕಿಂಚನ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿ, ಉಪಾಯಸ್ಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತಾಂ - ಈ ಪ್ರಪದನ ರೂಪವಾದ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಏಕಶಬ್ದೇನವಕ್ತೀ - ಏಕವೆಂಬ ಪದದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃ ಪದವು ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅಥವಾ ಭಗವಾನ್ವಕ್ತೀ - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನ್ವರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದಾಗಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಇತಿ - ಎಂಬದಾಗಿ, ಕೇಚಿದ್ವಾಕ್ಯವಿದಃ - ಕೆಲವು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ವಿದುಃ - ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವಾಗುವುದರಿಂದ, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಪ್ರಸತ್ಯುಪಾಯದ ನೈರಪೇಕ್ಷವನ್ನು ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಬೋಧಿತವೆಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಲಘೀಯಸ್ಯ-ಲಘುವಾದ, ವಿಹಿತಸ್ಯ-ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಉಪಾಯಸ್ಯ - ಉಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪದನದ ನೈರಪೇಕ್ಷಂ - ಅಂಗವಾಗಿ ಯಾವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು, ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ - ಮೊದಲು ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಅಧಿಕಾರಂತು - ಆಕಿಂಚನ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನಾದರೂ, ಅನಂತರ, ಶೋಕದ್ಯೋತ್ಯಂ-“ಮಾಶುಚಃ” ಎಂದು

ಇತ್ಥಮರ್ಥಾ ವಿಶೇಷೇಪಿ ಯೋಜನಾ ಭೇದಮಾತ್ರತಃ ||

ಪ್ರಾಚಾಂ ವಿನಾದ ಸಂವೃತ್ತೋ ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯ ರವಾರಿತಃ ||೧೧೨||

ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವ ಶೋಕದಿಂದ ತೋರಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು, ಪರೇ - ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ವಿದುಃ . ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಪರೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಪರೇವಾಕ್ಯ ವಿದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೋ, ಮೊದಲು ನೈರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಲಘುವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸುಕರವಾದ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು, ಮಾತುಚಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಆಕಿಂಚನ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಿದರು; ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಏನೊಂದೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು. ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದರೆ ವಿನಾ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇತ್ಥಂ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಅರ್ಥಾವಿಶೇಷೇಪಿ - ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ, ಹೇಗೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಆಕಿಂಚನ್ಯರೂಪ ಅಧಿಕಾರವೂ, ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ನೈರಪೇಕ್ಷವೂ ಬೇಕೆಂಬುದು ಉಪಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಿಶೇಷವೆಂಬ ಭಾವವು; ಆದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ? ಎಂದರೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯೋಜನಾಭೇದಮಾತ್ರತಃ - ಅವು ಯಾವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಯೋಜನೆಯ ಭೇದಮಾತ್ರದಿಂದ, ಪ್ರಾಚಾಂ - ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ, ಸಂವೃತ್ತಃ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿನಾದವು, ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯಃ - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಂದ, ಅನಾರಿತಃ - ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಇಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಇತರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ತಟಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರಿಂಬಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ದಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಧಮಪಾದವು ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಏಕೆಂದರೆ ಸಪರಿಕರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬದಾಗಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆ ಪ್ರಧಮಪಾದವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂದರೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಉಭಯಪಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರವಾದವೂ ಖಂಡಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಯಾವಾಗ ಪ್ರತಿಷೇಧಿ

ಅಜ್ಞಾತಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತೈ ರ್ಯತತ್ರಾರೋಪಿತಂ ಪರೈಃ |

ತತ್ತ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತಾದೈವೈರ್ಮೂಲಮಿತಿ ದರ್ಶಿತಮ್ ||೧೧೩||

ಸಲ್ಲಡಲಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅಭಿಮತವಾದುದೇ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯವಾದ ಪ್ರಕಾರ ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೆ ಎರಡೂ ಸಮ್ಮತವೇ. ಪ್ರಥಮ ಪಾದವು ಆಕಿಂಚನ್ಯಾಧಿಕಾರ ಬೋಧಕನೆಂದರೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವು; ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಅಂಗವು ಯಾವುದೂ ಬೇರಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೈರಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿಪರನೆಂದರೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವು; ಹೀಗೀಗ ವಿವಾದ ಉಂಟಾದುದೇ ವಿನಾ, ಈಚಿನವರು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿ ಸರ್ದಕರ್ಮ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಪರನೆಂದು ಹೇಳುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವು, ಅಂತಹ ವಾದವು ನಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಚಿತ್ತವರದಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವೆಂಬಭಾವವು. ಈ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕ ಒಂದು ವಿಷಯವುಂಟು. ಯಾರಾದರೂ ಶ್ರೀಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಧನಾ ಭಗವದುಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಬೇಧದಿಂದ ಸ್ವಾರ ಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ, ಅವುಗಳು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೂ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಅವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೆ, ಅವೂ ಕೂಡ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ, ಅಂತಹ ಸ್ವಾರಸ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹಿಂದೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಉಪನಾದಿತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರಾಕರಿಸಿಬಿಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಶಿಕ್ಷಿತವು. ಶ್ರೀ ಯತಿನರೈರು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವು. “ಅಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮನುಮತಂ” ಯಾವಾಗ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಇಷ್ಟವಾದುದೇ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವು ಅಭಿಮತಗಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೀಗ ವಿವಾದವು ನಡೆಯಿತೇ ವಿನಾ, ಪೂರ್ವವಕ್ಷ್ಯಗಳು ಹೇಳುವ ಹಾಗಲ್ಲವು. ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿನರೈರು ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು, ಈಚಿನವರ ವಿಷಯತಿಳಿಯದವರ ಆರೋಪಣೆ ಎಂದೂ, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ವರದಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರೇ ಖಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ .. ಅಜ್ಞಾತಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತೈಃ - ತಿಳಿಯಯಲ್ಲದದಿರುವ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವುಳ್ಳವರಾದ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿನರೈರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ, ಇತರರುಗಳಿಂದ, ಯತ್ - ಯಾವ ಸರ್ದಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ತತ್ರ - ಆ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ, ಆರೋಪಿತಂ - ನಡೆಯದಿರುವದನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ತತ್ತು - ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೋ, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತಾದೈವಃ . ಶ್ರೀ ದಷ್ಟುಚಿತ್ತರೂ ಆದಿಪದದಿಂದ ವರದಾಚಾರ್ಯ ವಾದಿ ಹಂಸಾಂಬುವಾಹರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ, ಅವರು

ಗಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಮೂಲಮಿತಿ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದುದೆಂದು, ಸಹೇತುಕನಾದುದಲ್ಲವೆಂದು, ದರ್ಶಿತಂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಯತಿವರ್ಮರಿಂದಲೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು; ಅವರು ಬರೆದಿರುವದೇನೆಂದರೆ ಸ್ವಸ್ತವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಧೀನಂ ಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಮೇ ವತತ್ | ಯಾವದ್ದೇಹಂ ಪ್ರಪನ್ನೇ ಶ್ವ ತ್ಯಾಗಹೇತೋ ರದರ್ಶನಾತ್ | ವಿಹಿತೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ಪ್ರಪಂಚ್ಯತೇ | ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ವಿಹಿತ ಮನುಷ್ಯಾನಂತು ನೈತ್ಯಕಮ್ || ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ದೇಹವಿರುವವರಿಗೂ ಜನ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಬಿಡಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣವು ತೋರಿ ಬಾರದಿರುವದರಿಂದ ಅವರವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರೋಣವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರವೃತ್ತರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳೇ ಎಂಬದಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು “ಇಸ್ವಲ್ ಪಟ್ಟಿವರ್ಗಳಾಲೆ ಅರೋಪಿತಮೆನ್ನು ಎಜ್ಜಳಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುಕ್ಕುರು ಕೈಪಿರಾಕ್ ಪಿಳ್ಳಾರ್ ಮುದಲಾನಾರ್ಗಳಾಲೆ ಕಾಟ್ಟುಪಟ್ಟಿದೆನ್ನೆ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರಾದುದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಾರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು ಈ ತಿರುಕ್ಕುರು ಕೈಪಿರಾಪಿಳ್ಳಾರ್ ಎಂಬವರು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರು; ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ವರ ತಿರುವಾಯಿಮೋಳಿಗೆ ಅರಾಯಿರಪ್ಪಡಿ ಎಂಬ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದವರು. ಇವರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಗಳಾದ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ಇವರು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ವಿಷಯವೆರಡರಲ್ಲೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದುದರಿಂದ ಉಭಯವೇದಾಂತ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಎಜ್ಜಳಾಳ್ವಾರವರು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರ್ವರ ೭೪ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ನಿಯಮನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿರುಕ್ಕುರುಹೈಪಿರಾಪಿಳ್ಳಾರವರು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಸರ್ದಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬ ಪ್ರಥಮಪಾದದಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು (೧) ಆಕಿಂಚನ್ಯಾಧಿಕಾರವೂ (೨) ಅಂಗಾಂತರನ್ನೆರವೇ ಕ್ಷ್ಯವೂ, ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಉಪಾಸನವನ್ನವಲಂಬಿಸಲು, ಪ್ರಪದನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಮಾಂದ್ಯವು ಕಾರಣವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಅನಾಲ್ (೧) “ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾ ಮಿದ ಮೇವ ವಿಜಾನತಾಮ್ |
ಇದಂ ತೀರ್ತ್ವತಾಂ ಸಾರಮಿದ ಮಾನಂತ್ಯ ಮಿಚ್ಛತಾಮ್ ||” ಎನ್ನುಮ್

ವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಖಂಡಿಸಿದರು. (೧) ಪ್ರಪತ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನಾಗ್ರೇಸರರಾಗಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದೂ, “ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ವಿನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಂ” ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣ್ವಂಶರೆಂದು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರಿಂದಲೇ ಹೊಗಳ ಲ್ಲಟ್ಟವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಂದ್ಯವುಂಟೇ ? ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿತೋ ? ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ಇಂತವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಂದ್ಯಗಳು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಇಲ್ಲವು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗಲು (೧) ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ಗುರುಲಘೂಪಾಯ ಗಳ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ಬೇಕು (೨) ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವಿರುವದರ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಶಕ್ತನೆಂಬ ಭಾವವುಂಟಾಗಬೇಕು. (೩) ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರಬೇಕು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಂದ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರಾಗಿ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ವಿವುಳ ಸುಖದಾಯಕ ಪಾಗಿರುವ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆಂಬುದು ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಆದರೆ “ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾಂ” ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, “ಅವಿದ್ಯಾತೋ ದೇವೇ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಜ್ಞಾನ ಮಾಂದ್ಯವಿರುವವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುವದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಶಬ್ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಸಬ್ಬಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆವು.—**ಅನಾಲ್** - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, “ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾಂ” ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು “ಅವಿದ್ಯಾತೋ ದೇವೇ” ಎನ್ನುಮ್ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಶೋಲ್ವುಗರ - ಹೇಳುವ, ಅಧಿಕಾರಭೇದವು, ಇರುಕ್ಕುಂಪಡಿ - ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭವು, ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ - ಯಾವುದೆಂದರೆ, ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—
“ಇದಂ - ಈ ಪ್ರಪದನವು, ಅಜ್ಞಾನಾಂ - ಪ್ರಪದನದ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನವಿದ್ದು ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನದ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ, ಶರಣಂ - ಉಪಾಯವು; ವಿಜಾನತಾಂ - ಪ್ರಪತ್ತಿಭಕ್ತಿಗಳ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹ

(೨) “ಅವಿದ್ಯಾತೋ ದೇವೇ ಪರಿಬೃಢತಯಾ ವಾ ವಿದಿತಯಾಸ್ತು ಭಕ್ತೇ ಭೂಮ್ನಾ ವಾ ಜಗತಿ ಗತಿ ಮನ್ಯಾ ಮವಿದುಷಾಮ್” । ಎನ್ನುಮ್ ಅಧಿಕಾರ ಭೇದ ಮಿರುಕ್ಕವ್ವುಡಿ ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ ?

ರಿಕರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವೇ ಸುಕರವೆಂದು ವಿನೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೂ, ಇದಂ - ಈ, ಪ್ರಪದನವೇ ಶರಣಂ - ಉಪಾಯವು. ತೀರ್ಥತಾಪಾರಂ - ಸಂಸಾರದ, ಅನಿಷ್ಟಂ ತರ್ತು ಮಿಚ್ಚುಶಾಂ - ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆ ದಡವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವರಿಗೂ, ಇದಂ ಶರಣಂ-ಇದೇ ಉಪಾಯವು; ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವವರಿಗೂ ಇದೇ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಭಾವವು; ಇದಮಾನಂತ್ಯಮಿಚ್ಚುತಾಂ - ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅನೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೇ ಉಪಾಯವು, ಇದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರಿಗೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂಬುವವರಿಗೂ ಹೀಗೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸರ್ವರೂ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು. ಹೀಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರ ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಇದಮೇವ ವಿಜಾನತಾಂ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನಿಗೆ ಪ್ರಪದನ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ, ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಮಾ ಸಂತ್ಯಮಿಚ್ಚುತಾಮು ಎಂಬುದರಿಂದ “ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವು ಬೋಧಿತವು.

(೨) ಇದೂ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಅನುವಾದವೇ. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೂ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಭೇದವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವಿದ್ಯಾತಃ - ಇದರರ್ಥವು. ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾಂ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ; ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನಗಳ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಗತಿಮನ್ಯಾ ಮವಿದುಷಾಂ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವರಿಗೂ, ೨. ದೇವೇ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ, ವಿದಿತಯಾ - ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದಲಾಗಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದಲಾಗಲಿ ತಿಳಿದ, ಪರಿಬೃಢತಯಾ ವಾ-ಅಘಟಿತಘಟಿನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂಬುದರಿಂದಲಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂಬುದರಿಂದಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಭಕ್ತೇ ಭೂಮ್ನಾ ವಾ - ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ಚೆನ್ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಮ್ ಪಶ್ಚಾದಿಗಳೈ ಪೋಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ
ಮೊನ್ನು ಮರಿಯಾದೊಳಿಗೈಯನ್ನು, ಮತ್ತೇದೆನ್ನಿಲ್? ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್
ತೆಳಿವಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾದಲ್, ಪ್ರಪತ್ತಿ ತನ್ನಿಲುಮ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಶೇಷಕ್ಕಳ್
ಅರಿಯಾಮೈಯಾದಿಲಾಮತ್ತನೈ.

ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದಲಾಗಲಿ, ಜಗತಿ
ಗತಿ ಮನ್ಯಾನುವಿದುಷಾಂ - ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದವನಿಗೂ
ಇದು ಇದಮೇವ ವಿಜಾನತಾಂ - ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಒನೆಯ ಅಧಿ
ಕಾರಿ ಸಹ ಇದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿದನು. ಗತಿಮನ್ಯಾನುವಿದುಷಾಂ ಎಂಬುದರಿಂದ
ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರ ಉತ್ತರಾರ್ಥವು ಇಂತವರಿಗಲ್ಲಾ
ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ಪಾಪಕನೂ ಎಂದು ದ್ವಯಮನ್ತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ “ಗತಿಗಮ್ಯಶ್ಚಾಸೌ ಹರಿತಿ ಚಿತ್ತನ್ಮಾ
ಹ್ವಯ ಮನೋರಹಸ್ಯಂ ವ್ಯಾಜಹ್ರೇಸಖಲು ಭಗವಾ ಶೌನಕಮುನಿಃ”
ಎಂಬುದು ವರಮುಖೇಷಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೂ
ಇಲ್ಲವು; ಉಪೇಯನೂ ಇಲ್ಲವು; ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಮಹತ್ತಾದ
ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಶೌನಕಮುನಿಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ತುಂಬಾ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೂ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವವರಿಗೂ, ಅಶಕ್ತರಿಗೂ,
ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವರಿಗೂ ಪ್ರಸದನವೇ ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ
ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಎನ್ನುಮ್ - ಹೀಗೆ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ, ಶೋಲುಗಿರ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ,
ಅಧಿಕಾರಭೇದಂ - ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವು, ಇರುಕ್ಕುಂ ಪಡಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಕ್ರಮವು, ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ - ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಮುಂದೆ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳೂ
ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳಾದುದರಿಂದ ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸು
ತ್ತಾರೆ. ಇತರರು ಮಾಡಿರುವ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಾದವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ
ತಾನೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣ
ದಲ್ಲೂ, ಚೊನ್ನ ಅಣ್ಣಾನಂ “ಇದಂಶರಣಂನುಜ್ಞಾನಾಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ
“ಅವಿದ್ಯಾತಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ಅಜ್ಞಾನವು, ಪಶ್ಚಾದಿಗಳೈಪೋಲೇ -
ಆಕಳು ಮೊದಲಾದ ಮೂಗು ಜಂತುಗಳ ಹಾಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಮೊನ್ನುಮ್
ಅರಿಯಾದೊಳಿಗೈ ಯನ್ನು - ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವ ಒಂದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ
ಇರುವದಲ್ಲವು. ಮತ್ತೇದೆನ್ನಿಲ್ - ಹಾಗಾದರೆ ಅಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ?
ಎಂದರೆ - ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ತೆಳಿವಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾದಲ್ - ಉಪಾಸನ ಮತ್ತು
ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು, ಇವುಗಳ

ಇವತ್ತಿಲ್ “ವಿಜ್ಞಾನತಾಮ್” ಎನ್ನುಮ್ “ದೇವೇ ಪರಿಬೃಥತಯಾ ವಾ ವಿದಿತಯಾ” ಎನ್ನುಮ್ ಶೊನ್ನ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಮುಮ್ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ತೆಳಿನಾದಲ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಉಪಯುಕ್ತಮಾನ ಶರಣ್ಯ ಗುಣಾದಿವಿಷಯ

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿತನ್ನಿಲುಮ್ ಪ್ರಪದನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಶೇಷಜ್ಞಿಳ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಅರ್ಥವೇನು ? ಅದು ಹೇಗೆ ಉಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ? ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮ ಹೇಗೆ ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಶೇಷಗಳನ್ನು,, ಅರಿಯಾನ್ಯೆಯಾದಿಲಾಮತ್ತನೈ - ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವದಾಗಲಿ ಆಗಬಹುದು, ಇಷ್ಟಮಾತ್ರವೇ, “ಅಜ್ಞಾನಂ” ಎಂಬುದರಲ್ಲೂ ಮತ್ತು “ಅವಿಜ್ಞಾತಃ” ಎಂಬುದರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅಜ್ಞಾನ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಉಪಾಸನಾರೂಪೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸವರಿಕರ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪದನಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗಲಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಪದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನವು ಬೇಡವೋ ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನವೇ ಸಾಕು, ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹಿಂದೆ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಿಗೂ ಇದೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ “ಇದಮೇವವಿಜ್ಞಾನತಾಂ” ಎಂಬುದರ ಮತ್ತು “ದೇವೇ ಪರಿಬೃಥತಯಾ ವಾ ವಿದಿತಯಾ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— ಇವತ್ತಿಲ್ - ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ “ವಿಜ್ಞಾನತಾಂ” ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, “ದೇವೇಪರಿಬೃಥತಯಾ ವಾ ವಿದಿತಯಾ” ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಶೊನ್ನ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಮುಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷವು, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ತೆಳಿನಾದಲ್ ಸವರಿಕರವಾದ ಉಪಾಸನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕುಪಯುಕ್ತಮಾನ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ, ಶರಣ್ಯಗುಣಾದಿ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ - ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತೆಳಿನಾದಲಾಮತ್ತನೈ - ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲದು - ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅನಪೇಕ್ಷಿತಮಾನ ಸರ್ವವಿಷಯಜ್ಞಾನವನ್ನು - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗದೇ ಇರುವ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಅಲ್ಲವು. ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಅದು ತುಂಬಾ ಗುರುವಾದ ಉಪಾಯವು, ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಕಷ್ಟತರವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನು; ಮತ್ತು ಪಸಮಾತ್ಮನ ಆಶ್ರಿತ

ತ್ತಿಲ್ ತೇವಾಕಲಃ ಮಿತ್ರೈಃ; ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೂ ಅನವೇಕ್ಷಿತಮಾನ ಸರ್ವ
ವಿಷಯಜ್ಞಾನಮನು ಸರಿಬೃಥತ್ವರೂಪ ಶರಣ್ಯಗುಣವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಮಿರೇ
ಇಹಂ ಶೋಲ್ಲ್ಯಪ್ನಡುಗಿರದು. ಇವ್ವೈಪಯುಕ್ತಜ್ಞಾನಮುಂಡಾನಾಲಮ್ ಉಪಾ
ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವೋದು ಅಕಿಂಚನಘಂಯ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿ
ಕಾರಿಯಾಮ್.

ರಕ್ಷಣೋಪಯುಕ್ತ ಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ, ಆತನು ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿ
ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸರಿಬೃಥನಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು
ಎಂದಿಗೂ ಕೈ ಬಿಡನು, ಇದೀಗ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಲಘುಪಾಯವೆಂಬ
ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವನಿಗೂ ಈ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ
ಭಾವವು ಇಗನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಸರಿಬೃಥತ್ವ
ರೂಪ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ಅಘಟಿತ
ಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಶರಣ್ಯಗುಣವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಮಿರೇ - ಸಿದ್ಧಿಪಾಯ
ನಾಗಿ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಣ
ವಿಶೇಷಗಳಾದ ಕಾರುಣ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನವೀಗ, ಇಹಂ
ಶೋಲ್ಲ್ಯಪ್ನಡುಗಿರದು - ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೂರೈಪಕ್ಷಗಳು
ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿರು ? ಎಂತರೆ, ಹೀಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಯೂ
ಸ್ರವನಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮಂದಾಧಿ
ಕಾರಿಯೇ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು ಇದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ ತಾನು
ಆಶಕ್ತನು, ತನ್ಮೂಲಕ ಅಕಿಂಚನನು ಎಂದು ತೋರಿದರೆ ಅಂತವನಿಗೂ ಪ್ರಪದನ
ದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದೆ ಈ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ ಇವ್ವೈಪಯುಕ್ತಜ್ಞಾನಮುಂಡಾ
ನಾಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಉಪಾಯವು ಗುರುವಾದರೂ
ತನಗೆಶಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂದು ದಾವಿಸಿದುದಾದರೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುವನು
ಇವ್ವೈಪಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನಮುಂಡಾನಾಲ - ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ
ವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶರಣ್ಯನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನ
ವಾಗಲಿ, ಉಂಟಾದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನ
ದಲ್ಲಿ, ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವೋದು - ಅದು ಗುರೂಪಾಯವು, ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟತರ
ವಾದುದು, ಅದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಅಕಿಂಚನನಾಗಿ, ಪ್ರಪ
ತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಮ್ - ತಾನು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಆಗುವನು; ಎಂದರೆ
ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾ
ದುದರಮೂಲಕ ತಾನು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅಕಿಂಚನೈವ,

ವಿರ್ಪಟ್ಟು, ಪ್ರಪತ್ತಿಗೇನೇ ತಾನು ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ “ನಧರ್ಮ ನಿಷ್ಕೋಸ್ತಿ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತತೆಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಅಕಿಂಚನನಾಗಿಯೂ ಅನನ ಗತಿಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಾನು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೀಗೆ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ “ಪ್ರಬುದ್ಧಧೀ” ಯಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಅಲ್ಪ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೂ ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದೂ, ವಿಶ್ವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೂ ಉಪಾಯಾನ್ತರಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಕಿಂಚನ್ಯವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದೂ, ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಬೋಧಿಸಿಗವೆಂದೂ ಪ್ರಥಮದ್ವಿತೀಯವಾದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ “ಇದಂತೀರ್ಷಿತಾಂ ಪಾರಂ” ಮತ್ತು “ಸ್ವಭಕ್ತೀ ಭೂಮ್ನಾ ನಾ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಯಾನ್ತರ ವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಬಹುದೋ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ - (೧) ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಈ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಬೇಕೆಂದಿರುವವನು ಮತ್ತು (೨) ಆತನನ್ನು ಸೇರಿ ಇದೇ ಆಗುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರತ್ತನಾಗಿರುವವನೂ ಸಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಕ್ತಿಯೋಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಯು (೧) ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರಾಗಲಿ (೨) ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇದ್ದರಾಗಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮುಂದಿನ ವಾ ವನ್ನು ತರಬಹುದೇನೆಂದರೆ ? ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ, ಈ ಚೇತನನು ಭಗವತ್ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ, ಭಗವಂತನಾದರೋ ಸರಿಬೃಥನು, ಸರ್ವಶಕ್ತನು; ಶೇಷರಾಶಿ ಎಂಬ ಅಂತಹ ಶೇಷಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇರುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೋ ? ಹಾಗಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಅಹಂಕಾರ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯು, ಅಸುಖದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ಬಿಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೋ ? ಸೀತೆಗೆ ಯದ್ಯಪಿ ರಾವಣನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಕೆಯು ರಾವಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ “ಅಸಂದೇಶಾತ್ತು ರಾಮಸ್ಯ ತಪಸಶ್ಚಾನು ಪಾಲನಾತ್ ನಶ್ವಾಂ ಕುರ್ಮಿ ದಶಗ್ರೀವ ಭಸ್ಮಭಸ್ಮಾರ್ಥತೇ ಜಸಾ” ಓ ದಶಗ್ರೀವನೇ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ರೂಪ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಭಸ್ಮಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ದಹಿಸಿ ಭಸ್ಮಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನಗುಂಟು, ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು

ಶರಣ್ಯೋಪಯುಕ್ತ, ಗುಣಜ್ಞಾನಾತ್ಮ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿರೇವ
ಉಚಿತೇತಿ ವಾದಸ್ಯ ಖಂಡನಮ್

ಶಕ್ತಿಯುಂಡೇಯಾಗಲಾಮ್ (೧) "ಶರೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ
ಪರಬಲಾರ್ದನಃ|ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಸ್ತ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್"

ಭಸ್ಮಮಾಡಲು ನನ್ನ ಪತಿಯಾಸ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂಪ್ರ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗಿಲ್ಲವು.
ಏಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಭಸ್ಮಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಂದಿಲ್ಲವು,
ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಅರಾಕ್ಷಸವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಪತಿಯ ಸಜ್ಜಿಲ್ಲವು,
ಆದುದರಿಂದ ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲವು. ಆದೂ ಅಲ್ಲವ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ
ತೇಜೋಬಲದಿಂದ "ಶಿಶೋಭವ ಹನುತಃ" ಎಂದು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿ
ಸುವದಕ್ಕೂ, ಮತ್ತು ನ-ನೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ನನಗೂ ಸಹ ಶೀತಲವಾ
ಗಿರುವ ಹಾಗೆಇರುವದಕ್ಕೂ, ನನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡದೆ ಅನುಪಾಲನ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು
ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ "ಶರೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ
ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಂಬಿಬಿಡುವದೇ, ಈ ಶೇಷಭೂತನಿಗೆ ಉಚಿತವಾಮದ
ಲ್ಲವೇ! ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಇದನ್ನೇ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾ
ಯವನ್ನೇ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ:-

ಶರಣ್ಯನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೇ
ಯುಕ್ತವೆಂಬ ವಾದದ ಖಂಡನವು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಪಾಸನ-ದಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದರೂ
ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಅಹಂಕಾರ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಸ್ವಗುಣಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲವೋ? ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ
ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದರ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಸೀತಾ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಖಂಡಿ
ಸುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತಿಯುಂಡೇಯಾಗಲಾಮ್ - ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಇದರಲ್ಲೇ
ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಸೇರಿತು; ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೂ
ಕೂಡ, (೧) ಶರೈಸ್ತು - ಬಾಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಲಂಕಾಂ - ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣ
ವನ್ನು, ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ - ವ್ಯಾಕುಲಿತವಾಸದನ್ನಾಗಿನಾಡಿ, ಪರಬಲಾರ್ದನಃ
ಶತ್ರುಬಲವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವ, ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ - ಕಕುತ್ಸ್ಥವಂತೋತ್ಪನ್ನನಾದ
ಶ್ರೀ ರಾಮನು, ಮಾಂನಯೇದ್ಯದಿ - ನನ್ನನ್ನು ಈ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆದು

ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ರಕ್ಷಕ ಕೈಪಾರ್ತು. ತಾ ಕೈವಾಂಗಳಿರುಕ್ಕೈಯನೋ ಉಚಿತಮೆನಿಲ್ ? ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನುಡೈಯ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯವೀಶತುಕ್ಕು ಉದಾಹರಣಮಾಮ್. ಅಲ್ಲಾದಪೋದು ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಳ ನಿರರ್ಥಜ್ಞಳಾಮ್.

ಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ತತ್ - ಆ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು, ತಸ್ಯ - ಆ ಧೀರೋದಾತ್ತನಾದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ, ಸದ್ಭುತಂಭವೇತ್ಯಾಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗುವದು, ಎಂದು ಸೀತೆಯು ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಹೀಗೀಗ ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸೀತೆಗೇ ರಾಮಣನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇದ್ದರೂ, ಶೇಷಸೂತಳಾದ ತನಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು “ನತ್ವಾಂ ಕುರ್ಮಿ ಜಸ್ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಳಾದಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಮುಕ್ಷುಷೂ, ತನಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ, ಅಗನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಶೇಷಿಯಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತನನ್ನೇ ನಂಬಿಬಿಡುವದು ಈತನ ಶೇಷರೂಪ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಲ್ಲವೋ ? ಎಂಬುದು ಪೂರೈಸಕ್ಕವು. ಇನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ-ಎಂದು ಸೀತಾ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ, ರಕ್ಷಕ ಕೈಪಾರ್ತು - ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಿರುವನನ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿ, ತಾ ಕೈವಾಂಗಿರುಕ್ಕೈ - ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದಿರೋಣವು, ಅನೋ ಉಚಿತಮೆನಿಲ್ ಅಲ್ಲವೋ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂದರೆ, ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನುಡೈಯ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯವೀಶತುಕ್ಕು-ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯವೀಶತುಕ್ಕು, ಉದಾಹರಣಮಾಮ್ - ಉದಾಹರಣವಾಗಬಹುದು. ಉಪಾಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಬಿಟ್ಟನಂತ. ಕೃತ್ಯಕೃತ್ಯನಾದನು. ಅಂತಹ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ನೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲವು ; ಶರಣ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನೀರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ “ಮೃತ್ಯುಂ ಪ್ರಿಯಮಿವಾತಿಥಂ” ಎಂದು ಎದರು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೂ ಕೂಡ ಹೆನ್ನೊಂದು ವಿಧ ಇತಿ ಕರ್ಮವ್ಯತಿಗಳುಂಟೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ಷಕ ಕೈಪಾರ್ತು ತಾ ಕೈವಾಂಗಿ ಇರುಕ್ಕೈ ಅವಸ್ಥೆಯು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ನಂತರವೀಗ, ಉಪಾಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರಬಹುದು, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರಬಹುದೋ ? ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಭಾವವನ್ನು ಪೂರೈಸಕ್ಷಿಗಳು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಸೀತಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ

ಉಪಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ ತನಕ್ಕು ಜ್ಞಾನಮುಂಡಾಯ್, ಅದಿಲ್ ಅನು

ಸೀತೆಯ ತ ದೆಯಾದ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಯಾವಾಗ ವಿಪಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಯಂ ಸೀತಾ ಮಮಸುತಾ ಸಹಧರ್ಮಿ ಚರಿತವಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಚೈನಾಂಭದ್ರ ಶೇ ಪಾಡಂಗಳ್ಹೀ ಪ್ಪುಪಾಡಿನಾ " ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಜನಕನು, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಸ್ಥಾನೀಯಳಾದ ಸೀತಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭರವನ್ನು ಪಾಡಂಗ್ರಹಣ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಪದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಸಿ ಬಿಟ್ಟರೋ, ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯಳಾದ ಸೀತೆಯ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯವು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ " ಶರೈಸ್ಸು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ಯಾ ಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ಪಣಃ " ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಟಸ್ತಳಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಯು ತುಂಬ ಪಾಧುವಾದುದೇ ಎಂಬಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ನಿಂದ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಉಚಿತವಾದುದೆಂದರೆ, ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಆಗ ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವುವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಅಲ್ಲದಪೋದು — ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸದೇ ಹೋದರೆ, ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುವದು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ನ್ನಂತರಿನಂು ಭಾವಿಸಿದೆ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ದೆತೆನುಲ್ಲೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದುದಾದರೆ, ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿ-ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ನಿರರ್ಥಕಂಗಳಾಮ್ — ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗುವವು. ಸರ್ವೇ ಸ್ವರನೇ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಸರ್ರಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು ; ನಾವೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ಯವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯೋ ವಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ಯಾ ವಾ ಮಹಾಮುನೇ | ಸಾಪೋಹಂ ನಾಸ್ಯಥಾಪ್ರಪೋಮಮ ಕೈಂಕರ್ಯ ಲಿಪುಃ " ಎಂಬ ಉಪಾಸೀತ, ಧ್ಯಾಯಿಥ ತರಣಂ ವ್ರಜ " ಹಿಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಯುಂಜೀತ " ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ನೈಯಧ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ, ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲೂ ತುಂಬಾ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರಾಗಿಯೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿವಂತರಾಗಿಯೂ ಇರುವವರು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲಾ, ಅದ ಹೇಗೆ ? ಅದು ಹೇಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಮಾರ್ಗವು ? ಎಂದು ಪೂರೈಪಟ್ಟಿಯು ಅಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ, ಆರ್ದನಾಗಿ ಒಡನೆಯೇಯಾ ಲಿ, ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟನಾಗಿ ಈ ಚಿನ್ನದ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳಿರುವವನಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಹಾಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದತಿರೀಕ್ಷತಾಂ ಪಾರಂ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಕ್ತ್ಯಾ ಭೂಮ್ನಾವಾ ಜಗತಿ ಗತಿ ಮನ್ಯಾಮನಿದುಷಾಂ ಎಂಬುವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಷ್ಠಾನಶಕ್ತಿಯುಂಡಾನಾಲುಮ್, ವಿಳಂಬಜ್ಞಮನನಿಕ್ಕೇ ಯಿರುಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್, ಕಡುಕಫಲಂ ತರವಲ್ಲ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೇ ನಮಕ್ಕು ಉಚಿತೈ ಯೆನ್ನಿರುಕ್ಕು ಮವನುಮ್ ಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಮ್ ಇತ್ತೈ “ಇದಂ ತೀರ್ಪತಾಂ ಸಾರಂ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಶೋಲುಗಿರದು ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? “ತೀರ್ಪತಾಂಸಾರಂ” ಎನ್ನದು ಕಡುಗ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಪಿರಕ್ಕವೇಣು ಮೆನ್ನುಮ್ ತ್ವರೆಯುಡೈಯಾರು ಎನ್ನಪಡಿ. ಅನಂತ್ಯಮಿಚ್ಛತಾಮ್” ಎನ್ನದು ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಪರಿಪೂರ್ಣ

ಉಪಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರಿ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ, ತನಕ್ಕು ಜ್ಞಾನ ಮುಂಡಾಯ್ - ತನಗೆ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗಿ, ಆದಿಲ್ - ಆದರಲ್ಲಿ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಶಕ್ತಿಯುಂಡಾ ನಾಲುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಾನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ವಿಳಂಬಜ್ಞಮನನಿಕ್ಕೇ - ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿದವನಾಗಿ, ಇರುಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್ - ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಕಡುಕಫಲಂ ತರವಲ್ಲ - ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೇ, ನಮಕ್ಕು ಉಚಿತೈ ಎನ್ನಿರುಕ್ಕು ಮವನುಮ್ - ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವವನೂ, ಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಮ್ - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುವನು. ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ, ಎಂಸರೆ ಈ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗಬೇಕೆಂಬ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನಾದರೆ, ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವನಾದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವರ ಮೂಲಕ ೪ ಸಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಂತ್ರ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರವರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ-ಇತ್ತೈ-ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ, ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರುವವನಿಗೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬುದು “ಇದಂ ತೀರ್ಪತಾಂ ಸಾರಂ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಲುಗಿರದು - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಸರೆ, ತೀರ್ಪತಾಂ ಸಾರಂ ಎನ್ನದು - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು, ಕಡುಗ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಪಿರಕ್ಕವೇಣು ಮೆನ್ನುಮ್ - ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ, ತ್ವರೆಯುಡೈಯಾರೆ ನ್ರಪಡಿ - ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವರಿಗೂ ಕೂಡ ಈ ಪ್ರಪದನವೇ

ಭಗವದನುಭವತ್ವೈ ಪೇಶ್ವಾಲ್ಲಿದು ಥರಿಕ್ಕಮಾಟ್ಟುದಾರ್ಕಿ ನ್ರಪದಿ ಇವೈ ಇರಣ್
ಡೈಯುಮ್ ನಿನ್ನೈತ್ತು “ಸ್ವಭಕ್ತೇ ಭೂಮ್ನಾವಾ” ಎಜ್ಜಿರಾರ್ ಇಜ್ಜಿ ಭಕ್ತಿ

ಉಪಾಸನೆಂಗೆ ಹೇಳಿದ ಪಾಗೆ ಮುಂದೆ ಇದಂ ಆನಂತ್ಯಮಿಚ್ಛತಾಂ ಎಂಬುದರ
ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ದೃಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ — ಆನಂತ್ಯ ಮಿಚ್ಛತಾಂ ಎನ್ನದು - ಆನಂತ್ಯ
ವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ಎಂಬ ಹೇಳುವುದು, ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಭಗವದನುಭವತ್ವೈ - ಪ್ರಪಂಚ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನು
ಭವ ರೂಪ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, ಪೇಶ್ವಾಲ್ಲಿದು - ಹೊಂದದೇ ಇದ್ದುದಾಗರೆ, ಥರಿಕ್ಕ
ಮಾಟ್ಟುದಾರ್ಕಿ ನ್ರಪದಿ - ಜೀವನೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರಿಗೂ
ಸಹ, ಇದಂ ಶರಣಂ-ಈ ಪ್ರಪದನವೇ ಉಪಾಯವು ಎಂದರೆ ಅಂತವರಿಗೂ ಪ್ರಪ
ದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ; ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ
ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ
ವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಭಕ್ತಾಚಾರ್ಯನರ
ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. “ಇದ ಮೇಸ್ತಂಡಿಲೇ ಶೀಘ್ರಂ ಕುಶಾನಾಸ್ತರ
ಸಾರಥೇ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಭರತರು ತನ್ನ ಸಾರಥಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದುದಾಗ ಎಂತಹ
ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಯಿತೋ ಅಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಚಾರ್ಯನರಿಗೆ
ಮುನಿಯೇ ನಾನ್ಮುಗನೇ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಗಂ ಪಾಶುರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಉಂಟಾದ
ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದರ್ಶನವು. ಕೆಲವು ಗೋಪಕನ್ನಿಕೆಯರ ವೃತ್ತಾಂತವೂ
ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವು. “ಚಿಂತಯಂತೀ ಜಗತ್ಸೂತಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣಂ |
ನಿರುಭಾಸತಯಾ ಮುಕ್ತಿಂ ಗತಾನ್ಯಾ ಗೋಪಕನ್ಯಕಾ” ಜಗತ್ಪಾರಣ
ನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತವಾಣರವರನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುವವಳಾಗಿ
ಶ್ವಾಸನಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೋಪಕನ್ನಿಕೆಯು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ
ಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಗೆ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೆ
ಸರಿಯಾದ ಉಕ್ತಿಗಳು ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರ ಶ್ರೀ ಸೂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಎಂದರೆ,
ಈ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಕೂಡಿಸಿ ಸ್ವಭಕ್ತೇಭೂಮ್ನಾವಾ ಗತಿ
ಮನ್ಯಾಮವಿದುಷಾಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ—
ಇವೈ ಇರಣ್ಡೈಯುಮ್ ನಿನ್ನೈತ್ತು - ಹೀಗೆ “ಇಂತೀರ್ಷಿತಾಪಾರಮ್”
ಎಂದು ಮತ್ತು “ಇದಮಾನ್ತ್ಯ ಮಿಚ್ಛತಾಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಎರಡು
ನಿಧ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಸ್ವಭಕ್ತೇಭೂಮ್ನಾವಾ” ಎಜ್ಜಿರಾರ್
ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎರಡರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಈ
“ಸ್ವಭಕ್ತೇಭೂಮ್ನಾವಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದು
ಹೀಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆವರೇ ಉಪಸಾದಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—“ಸ್ವಭಕ್ತೇಭೂಮ್ನಾವಾ

ಯೆನ್ನದು ಪ್ರೇಮ ಸಾರವಶ್ಯಕ್ಕೆ ಚೊನ್ನ ಪಡಿ ; ಅಲ್ಲದು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಚೊನ್ನ ಪಡಿಯನ್ತು. ಇಬ್ಬಕ್ಕಿಯನುಡೈಯ ಭೂಮಾವಾಗಿರದು, ಕಡುಗ ಸ್ರಾಪ್ತಿ ಕಿಡೈಯಾದ ಪೋದಳಿಯು ಮೃದಿಯಾನ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಮ್. ಇದು ಶಿಲರ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಕೈ ಪಟ್ಟಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮಿಲ್ಲೆಯಾಗಿಲಮ್, ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಮೂಲಮಾನ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದತ್ತಾಲೇ ವರುಮ್. ಇನ್ನವಸ್ಥೆಯು ಡೈಯವನುಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ.ರಿ.

ವಾ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಿ ಶಬ್ದವು ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪುನಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿ, ಇಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ಯರ್ಪಣೆಯುಂಟಾದರೂ, ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೂ - ಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇಚ್ಛಾ - ಇಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಭಕ್ತೇ ಭೂಮಾವಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸದು - ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು, ಪ್ರೇಮಸಾರವಶ್ಯಕ್ಕೆ - ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಪರವಶವ ಗರುವ. ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು, ಚೊನ್ನ ಪಡಿ - ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅಲ್ಲದು - ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು, ಚೊನ್ನ ಪಡಿಯನ್ತು - ಹೇಳಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಪ್ರೇಮಸಾರವಶ್ಯದ ಭೂಮಾ ಎಂದರೇನೆಂಬುವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ “ಇಬ್ಬಕ್ಕಿಯನುಡೈಯ” ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಇಬ್ಬಕ್ಕಿಯನುಡೈಯ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಸಾರವಶ್ಯವಸ್ಥೆಯ, ಭೂಮಾವಾಗಿರಧು - ಭೂಮಾ ಎಂಬುದು, ಕಡುಗಸ್ರಾಪ್ತಿ ಕಿಡಿಯಾದ ಪೋದು - ಶ್ರೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗದೇ ಇದ್ದರೆ, ಅಳಿಯುಂಪಡಿ - ಜೀವಧಾರಣೆಗೆ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ದೇಹನ ಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷವು. ಒಬ್ಬಕಾವುಕಳನ್ನು ಶೀಘ್ರ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾಮುಕನು, ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವನೋ, ಆದರ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವಿರುವನೂ ಸಹ; ಅಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವೇ ಭಕ್ತಿಯ ಭೂಮಾವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅವತರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನಗಲಿ ತುಂಬಾ ಕಾಲವಿರಲಾರದ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿರುವವರು. ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ವಿಷ್ಣುವುರಾಣ ಲ್ಲಿ “ಯಾಪ್ರೀತಿ ರ ವೆ ಕಾನಾಂ ವಿಷಯೇಷ್ಯನ ಪಾಯಿನಾಮ್ | ತಾ ಮನುಸ್ಸರತ ಸ್ಸಾ ಮೇ ಹೃದಯಾ ನ್ಯಾ ಪಠತು” (ವಿ.ಪು.) ವಿಷಯಲಂಕಟದ ಅನಿವೇಶಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾದ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೋ, ಅಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು ಭಗವಂತನಾದ

ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನಗಲದೇ ಇರಲಿ ಇದು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ವಾಕ್ಯವು. ಇದೇ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವು. ಹೇ ಮಾಪ - ಓ ಲಕ್ಷ್ಮೀವತಿಯೇ ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸರೈತು - ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿ ಎಂಬುದು. ಇದು ಅಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು ಇಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯಾತಿಶಯ ವಿಶೇಷವನ್ನೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಇದು ಶಿಲರ್ಕು-ಇದು ಕೆಲವರಿಗೆ, ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಲುಮ್ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಿಗೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಸುಕೃತವಿಶೇಷ ಮೂಲಮಾನ - ಹಿಂವನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದತ್ತಾಲೆ - ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ, ವರುಮ್ - ಬರಬಹುದು. ಇವ್ವ ವಸ್ಥೆಯುಡೈಯವನುಮ್ - ಇಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನೂ ಅಧಿಕಾರಿ - ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಆರ್ದನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅದೇನೆಂದರೆ, ಇನ್ನೊಂದಾದ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನದಿಂದ ಆರ್ದನ ಮನೋರಂಧವನ್ನು ಸರೈಶ್ವರನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ; ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಪ್ರವದನವೇ ಅಧಿಕಾರವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ “ಚಿತ್ತಯಂತೀಜಗತ್ಸೂತಿಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ | ನಿರುಚ್ಛಾಸತಯಾ ಮುಕ್ತಿ ಗತಾ ನ್ಯಾ ಗೋಪ ಕನ್ನಿಕಾ ||” ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃರನ್ನು ಪ್ರೀತ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ವಾನನಿರೂಧ ಮೂಲಕ ನಿರಾಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೋಪ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಶಬರೀ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು ಶಬರಿಯು ಆರ್ದಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಳಾಗಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ “ಯತ್ರತೇ ಸುಕೃತಾತ್ಮಾನೋ ವಿಹರಂತಿ ಮಹರ್ಷಯಃ | ತತ್ಪುಣ್ಯಂ ಶಬರೀ ಸ್ಥಾನಂ ಜಗಾಮಾತ್ಮಸಮಾಧಿನಾ ||” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಮಾಧಿನಾ ಎಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವವಳಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವು. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಚಿತ್ತಯಂತೀ ಜಗತ್ಸೂತಿಂ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಜೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ “ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಅಪಿ ವಿದುರಾದೇರಿವ ಯೋಗಾಧಿಕಾರ ಸ್ತಂಭವತಿ, ತದಂಗ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಸ್ಥಾನೇ ಗುರು ಶುಶ್ರೂಷಾ” ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ವಿದುರಾದಿಗಳೂ ಸ್ತ್ರಿಯಾದ ಶಬರಿಯೂ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ರಾಜೀಯರು ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ ವಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃರವರೇ ದುರ್ಬೋಧನನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು

ಗಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶವಧಮಾಡಿದವರು. ಇತರರು ಮಾಡಿದರೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರೇ ? ಸ್ತ್ರೀತ್ವದಿಂದಲೂ ಶಬರಕ್ಕೆ ದಿಂದಲೂ ಶಬರಿಯು ಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯು ಇವರುಗಳಿಗಲ್ಲಾ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವಾದ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣವನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದವರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಽರವರೇ ಉದ್ಧವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ — ಸತ್ಸಜ್ಜೀನ ಹಿ ದೈತೇಯಾ ಯಾತುಧಾನಾಃ ಖಗಾ ಮೃಗಾಃ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸೋ ನಾಗಾ ಸ್ಥಿಂಧಚಾರಣಗುಹ್ಯಕಾಃ | ವಿದ್ಯಾಧರಾಮನುಷ್ಯೇಷು ವೈಶ್ಯಾ ಶ್ಯೂದ್ರಾಸ್ತ್ರಿಯಾ ನೈಜಾಃ | ಬಹವೋ ಮತ್ಪದಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ (ಭಾಗ೧ ೧೧) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಬಹು ಕಷ್ಟನಾಥ್ಯವಾದ ಉಪಾಸನವು ಏತಕ್ಕೆ ? ವಿದುರರು ಧೃತ ರಾಷ್ಟ್ರನಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಧನ ರೂಪ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಶೂದ್ರಯೋನಾವ ಹಂ ಜಾತಃ ನಾತೋನ್ಯದ್ಯಕ್ತು ಮುತ್ಸಹೇ, ಶೂದ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಸಗತ್ಸಜಾತರಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಧೃತ ರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ಬಾಯಿಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ತಮಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದವರು ತಾವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ? ಮಹಾಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಕನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಉಕ್ತಿಯು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾದವರು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದುದನ್ನು ಉಪವಾದಿಸುವರೇ ? ಆದುದರಿಂದ ಗೋವಿಂದರಾಜೀಯ ವಾಖ್ಯಾನವು ಅನುವಾದೀಯವಾದುದು ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠಾದೆಲೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೇ ಬರತಕ್ಕದ್ದು. ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಲ್ಲದವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತವಿಶೇಷಮೂಲಕ ವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು ದೊರೆಯಬಹುದು. ಅಂತವನೂ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು. ಅಂತಹ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷವುಳ್ಳವರನ್ನು ಕುರಿತೇ “ಇದಮಾನಂತ್ಯ ಮಿಚ್ಛತಾಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯ ಲಭಿಸಿದವರಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ವಿದುರ, ಶಬರೀ, ಗುಹ, ಗಜೇಂದ್ರ, ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯೋಪ್ಯನೇ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲವು. ಹೇಗೆಂದರೆ “ಶ್ರಮಣೀಯಥಾ” ಶ್ರಮಣೇ ಎಂದರೆ ಶಬರಿಯು; ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಶಬರತ್ವಗಳಿಂದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ ವಿದು

ರಾದಿಗಳೂ ಅಲ್ಲವು ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು

ಆದರೆ ಶ್ರೀಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು 'ಆಳ್ವಾರ್ ನಾಥಮುನಿಪ್ರಭೃತಿಗಳಿಕ್ಕುಕ್ಕಿ ಡೈತ್ತದಿರೇ' ಎಂದು ಇವರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಶನವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಆಳ್ವಾರ್ರವರ ನಿರ್ದಶನವು ಸರಿಹೋಯಿತು ಇವರು ಶೂದ್ರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಯು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಆರ್ದರಾಗಿಇದ್ದರು ನಾಥಮುನಿದೃಷ್ಟಾಂತಹೇಗೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವು ಇವರಿಗೂ ವರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತ್ಯತಿರೇಕ ವಿತ್ತೇಂಬುದರಲ್ಲೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು ಆದರೆ ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಆ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಬಹುಕಾಲವೆಂದರೆ ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವುಂಟು ಆಚಾರ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಕೊನೆಯವರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಇವರಾದನಂತರ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾರೂಇಲ್ಲವು ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರೇ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರು. ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಪ್ರಪದನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ಶ್ರೀ ಆಳವಂದಾರ್ರವರು " ನಧರ್ಮನಿಷ್ಕೋಸ್ಮಿ " ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರಿಗೂ ಅದೇ ಉಪಾದೇಯವು ಇಲ್ಲಿ ಇದುಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದತ್ತಾಲೇವರುಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾವುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪರಭಕ್ತಿ, ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಾಭಕ್ತಿರೂಪ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಬರೀ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇವ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತಾದ್ದು, ಅನ್ಯಧಾಉಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದುಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದಲೇಇಲ್ಲಿಉಪಾಸನೆಗಿಶಾಸ್ತ್ರೀತ್ಯಾಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವವರಿಗೂ ಕೂಡ ಜನ್ಮಾರ್ಜಿತಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದೂ, ಅಂತವರೂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ, " ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತ್ಯೈಕಸ್ವಭಾವಂ ಮಾಂ ಕುರುಷ್ವ " ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವದೇನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರುಆಚರಿಸಿರುವ ಶರಣಾಗತಿಯೂ, ಇಲ್ಲಿಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವ " ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತ್ಯೈಕಸ್ವಭಾವಂ ಮಾಂಕುರುಷ್ವ " ಎಂಬುದೂ, ಉಪಾಸನ ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಶ್ರೀ ನಿಗ

ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಾರ್ಥ ಉಪಸಾದಯನ್ ನಿಗಮಯತಿ.

ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗ್ಯೆಯಾಲ್ ಉಸಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ ಅಜ್ಜರಾಯ್, ಇಪ್ಪುಸಾಯತ್ತಿಲ್ ಸಮುದಾಯಚ್ಚಾನಮಾತ್ರಮುಡೈಯರಾಇರುಸ್ವಾರ್ ಕ್ಕುಮ್ ಇದಿಲುಂ ಉಸಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲುಂ ತೆಳಿವುಣ್ಣಾನಾಲುಮ್ ಉಸಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ ಅನುಷ್ಠಾನಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಾರ್ಕ್ಕುಮ್, ಇನ್ನೆಯಿರಣ್ಣುಮುಂಡಾನಾಲುಮ್, ವಿಳಂಬಂಪೊರಾದ ಆರ್ತ್ಯತಶಯ ಮುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲೆ

ಮಾನ್ತರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರೆ, ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ ಕೃಪಾನಿಧಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರೈರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದು ಶರಣಾಗತಿಯೇ ವಿನಾ ಉಪಾಸನವಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು

ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸಿ ನಿಗಮನಮಾಡುತ್ತಾರೆ

ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ - ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಈಗ ನಾವು ಉಪವಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದುದರಿಂದ, ಉಸಾಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿಷಯದಲ್ಲಿ (೧) ಅಜ್ಜರಾಯ್-ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಇಪ್ಪುಸಾಯತ್ತಿಲ್ ಈ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಮುಡೈಯರ್ ಯಿರುಸ್ವಾರ್ ಕ್ಕುಮ್ - ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕವೆಂಬ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೂ, ಇದಿಲುಮ್-ಇದರಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು (೨) ಉಸಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲುಮ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತೆಳಿವುಣ್ಣಾನಾಲುಮ್-ಜ್ಞಾನಉಂಟಾದರೂ, ಉಸಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ - ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಾರ್ಕ್ಕುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಾನವು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೂ, (೩) ಇನ್ನೆಯಿರಣ್ಣುಮುಂಡಾನಾಲುಮ್ - ಈ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೂ, ವಿಳಂಬಂಪೊರಾದ ಆರ್ತ್ಯತಶಯಮುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್-ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರುವ ಆರ್ತ್ಯತಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾದಳಿಕೆಂಚನ್ನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲೇ-ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ, ಇಳಿಯಲಾಮ್-ಪ್ರವೇಶಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಈ ಮೂವರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೧ನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾಂ ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ೨ನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು “ಇದಮೇವವಿಜಾನತಾಂ” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ೩ನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇದಂತೀರ್ಷತಾಂಸಾರಮಿದಮಾನಂತೈಮಿಚ್ಛತಾಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಅಕಿಂಚನೋನನ್ಯಗತಿಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಆಳವಂದಾ

ಯಿಳಿಯಲಾರನು. ಇನ್ನಿಳಂಬಾಕ್ಷನುನುಮ್ ತಾನ್ ನಿನ್ನೈತ್ತ ಕಾಲತ್ತಿಲೇ
ಫಲಂ ಪೆರುಕ್ಕೈಕ್ಕು ಉಪಾಯಾಂತರರಹಿತ - ಇಪ್ರಕಾರತ್ತೈ ನಿನ್ನೈತ್ತು
“ಜಗತಿಗತಿ ಮುನ್ಯಾಮು ವಿದುಷಾಂ” ಎಜ್ಜಿರದು.

ರೈವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಹಾಗೆ, ಆಕಿಂಚನೈವೇ ಪ್ರದರ್ಶಿತವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
ಇದು ಶ್ರೀ ವರಾರರಭಟ್ಟರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ಗತಿ
ಮುನ್ಯಾಮುವಿದುಷಾಂ” ಎಂಬ ವ್ರಯೋಗವಿರುವದರಿಂದ “ಆಕಿಂಚನೋನನ್ಯ
ಗತಿಃ” ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಆದರೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಉದಿಸಬಹುದು; ಹೇಗೆಂದರೆ ಪ್ರಥಮಾಧಿ
ಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವಿರುವದರಿಂದ ಬೇರೆ ಗತಿಯು ಆತನಿಗಿಲ್ಲದೆ ಆಕಿಂಚನೈ
ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು; ದ್ವಿತೀಯಾಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತತೆ ಇರುವದರಿಂದ
ಈ ಉಪಾಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನೈವನ್ನು ಒಪ್ಪ
ಬಹುದು. ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಇರುವ ತೃತೀಯಾಧಿಕಾರಿಗೆ ವಿಳಂಬವನ್ನು
ಸಹಿಸದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿ ಹೇಗಾಗುವನು? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ
ವಾಕ್ಯವಾದ “ಇನ್ನಿಳಂಬಾಕ್ಷನುನುಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನಿಳಂಬಾಕ್ಷನುನುಮ್ - ಈ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಇದ್ದೂ
ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಇರುವವನೂ ಸಹ, ತಾನ್ ನಿನ್ನೈತ್ತ
ಕಾಲತ್ತಿಲೇ - ತಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಫಲಂಪೆರುಕ್ಕೈಕ್ಕುನುಮ್ - ಮುಕ್ತಿ
ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ, ಉಪಾಯಾಂತರ ರಹಿತ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯ
ವಿಲ್ಲದಿರುವವನು, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆಕಿಂಚನನು, ಅನನ್ಯ ಗತಿಕನೆಂಬ ಭಾವವು.
ಇಪ್ರಕಾರತ್ತೈನಿನ್ನೈತ್ತು-ಇಂತಹ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಜಗತಿ
ಗತಿ ಮುನ್ಯಾಮುವಿದುಷಾಂ” ಎಂಗಿರದು - ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿ
ಯದೆ ಆಕಿಂಚನೈವುಳ್ಳವರು ಎಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು.

ಮುಂದೆ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠೆಗೆ ಅಧಿಕಾರ
ಗಳೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು “ನರಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ದಾರ್ಬಲ್ಯಾ
ದುಪಾಯಾಂತರ ಮಿಷ್ಯತೇ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಜ್ಞಾನ
ಮಾಂದ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಂದ್ಯವುಳ್ಳವರೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ
ದ್ದರು. ಹಾಗಲ್ಲವು, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಉಪಾಯಾನ್ತರಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಭಜನ
ಸುಖವು ನಿರತಿಶಯವಾಗಿ ವಿಪುಲವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿ
ಸಲು ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ವಿಳಂಬ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸು
ವವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಉಪಾಸನವೇ ಉಪಾದೇಯವಾಗಿ, ಅದ
ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ವ್ಯಾಸಾದಿಷು ಭಕ್ತಿಯೋಗೇ ಅಧಿಕಾರಸ್ತುನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಮಾಂದ್ಯೇನ,
ಅಸಿತು ಅರ್ಥಿತ್ವ ಸಾನುರ್ಥ್ಯ ವಿಳಂಬ ಕ್ಷಮಾದ್ಯೈಃ.

ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ ಪುರುಷರ ಗಳಾಗ್ಯಯಾಲೇ ವಿಳಂಬಕ್ಷಮರು ಮಾಯ ಉಪಾಯಾಂತರ ಶಕ್ತರುಮಾಯ ಯಿರುಪ್ಪಾರಗಳಾಗ್ಯಯಾಲ ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ ಯಿಳಿಂದಾರಗಳ ; ಅಲ್ಲದು ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯ ಮಾದಲ್ ಏತ್ಯಾಸಮಾಂದ್ಯ ಮಾದಲ್ ಉಂಡಾಯಿಳಿಂದಾರಗಳನ್ನು.

ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳ ಮಾಂದ್ಯ ದಿಂದಲ್ಲವು. ಅರ್ಥಿತ್ವಸಾನುರ್ಥ್ಯ ವಿಳಂಬ ಸಹನಾದಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ.

ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಸಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದವರೂ ಜನಕಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು, ತಧಿಕಾರಿಪುರುಷರ ಗಳಾಗ್ಯಯಾಲೇ-ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ, ವಿಳಂಬಕ್ಷಮರು ಮಾಯ-ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರಾಗಿ, ಉಪಾಯಾಂತರ ಶಕ್ತರುಮಾಯ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿಯೂ, ಇರುಪ್ಪಾರಗಳಾಗ್ಯಯಾಲೇ-ಇರುವರಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ - ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ, ಇಳಿಂದಾರಗಳ - ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಅಲ್ಲದೆ - ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯಮಾದಲ್ - ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಹಾಗೆ, ಜ್ಞಾನದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯಮಾದಲ್ - ವಿಶ್ವಾಸದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವಾಗಲಿ, ಉಂಡಾಯ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಇಳಿಂದಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂಬುದಲ್ಲವು. ಕೆಲವರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—ಪ್ರಾಪಕಾಂತರಂ ಅಜ್ಞಾರಕ್ಯುಪಾಯಮ್” ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಯು, ಹೀಗೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು; ಏತರಿಂದ ಎಂದರೆ ನರಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾದುಪಾಯಾಂತರಮಿಷ್ಯತೇ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ, ಅದರರ್ಥವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ, ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರವದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೂರು ವಿಧವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (೧) ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರು (೨) ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತರು (೩) ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವರು ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಪಂಗಡಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ನೇರದವರಲ್ಲವು —ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಜ್ಞಾನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಂಟು, ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಭಾಗವತಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. (೨) ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧ ಅಶಕ್ತತೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಮಹಾ ಸಮರ್ಥರು (೩) ಮತ್ತು ಅವರು

ಅಶಕ್ತಸ್ಯಾತಿ ಕೃಚ್ಛ್ರೇಷು ದುರಾಶಾ ದಾರ್ಢ್ಯಶಾಲಿನಃ |

ಕಸ್ಯಚಿದ್ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಂ ಲಘುತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್

|| ೧೧೪ ||

ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರು, ಏಕೆಂದರೆ ಮೊಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ತನೇವಂ ವಿಧ್ವಾಂಸ್ಯತ ಇಹ ಭವತಿ” ಎಂದೂ “ಭಜನ ಸುಖಮೇಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅನುಭವಿಸುವರಾದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅವರು ಅಷ್ಟು ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವರಲ್ಲವು ಹೀಗೆ ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವು; ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರು ಎಂದು ಉಪವಾದಿಸಿದರು ಆದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಲಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯದಿಂದಲಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ಈಗ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವಾದಗಳನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಅನತಾರಿಕೆಯು.—ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರಿಗೂ ಈ ಆಭಿಪ್ರಾಯವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳೇ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಆಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು ಆದುದರಿಂದ ಆಕಿಂಚಿನ್ಯವೇ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವುದು ಆಕಿಂಚಿನ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ “ಇದಂ ಶರಣಮಜ್ಞಾನಾಂ” ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, “ಅವಿಜ್ಞಾತೋ ದೇವೇ” ಎಂಬ ಶ್ರೀವರಾಶರ ಭಟ್ಟರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಆಕಿಂಚಿನ್ಯವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಈ ಆಕಿಂಚಿನ್ಯವು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದ, ಅವರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯವಿರುವರೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ, ಅದಿಲ್ಲದವರು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೆಂದೂ ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಮಹತ್ತಾದ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಪ್ರಪದನಶಾಸ್ತ್ರ ಭಕ್ತಿಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಣೀತರಾಗಿರುವ

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಬಹುದೇ ? ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳು ಆರೋಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ “ನರಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾದುಪಾಯಾಂತರ ಮಿಷ್ಯತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಂದು ಅದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದರು. ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಯಾವಾಗ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಉಪಾಯವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುವರು. ಇದನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದರ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಈ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಅತಿಕ್ರಚ್ಛೇಷು - ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಹಕೃತವಾಗಿಯೂ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅಶಕ್ತಶ್ಯ - ಅಶಕ್ತನಾದ, ದುರಾಶಾದಾರ್ಥ್ಯ ಶಾಲಿನಃ-ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಉಪಾಸನದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸುವನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ದುಷ್ಟವಾದ ಆಶೆಯಲ್ಲಿ ದಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಎಂದರೆ ಆಪ್ತರಾದವರು ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಮನಕೊಡದಹಾಗೆ ದಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಕಸ್ಯಚಿನ್ನರಸ್ಯ-ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ, ಬುದ್ಧದೌರ್ಬಲ್ಯಂ-ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನದಮಾಂದ್ಯವು, ಎಂದರೆ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಪ್ರವದನವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದಂಟಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ನ್ಯೂನತೆಯು, ಲಘುತ್ವಾಗಸ್ಯಕಾರಣಮ್ - ಲಘುವಾಗಿ ಸುಕರವಾದ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾಗಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಇದೀಗ “ನರಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾತ್” ಎಂಬವಾಕ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಲಘುವಾದ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಪ್ರವದನವು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೀತೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು ಈ ಲಘುವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಬಹು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಬಹು ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ತಾನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಲಂಬಿಸುವನು ; ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಪ್ರವದನದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದ ನ್ಯೂನತೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ತತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನರ್ಹಾಣಾ ಮನ್ಯದಿತ್ಯಪಿ ಯುಜ್ಯತೇ |
ವ್ಯಾಸಾದಿಷು ನೈವೈಷಾ ನೀತಿಸ್ಸಂಶಯಘಾತಿಷು

|| ೧೧೫ ||

ಕೆಲವರು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವು ಆದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕೂ ಆತನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು.

ತತ್ರ - ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ತರಾಗಿರುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನರ್ಹಾಣಾಂ-ಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸಮಾಂದ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವವರಿಗೆ, ಅನ್ಯದಿತ್ಯಪಿ-ಸರಂಪರೆಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ನಾನುಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಕೂಡ, ಯುಜ್ಯತೇ-ಯುಕ್ತವಾದುದಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ನ್ಯಾಯವು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸಂಶಯಘಾತಿಷು-ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಸಂಶಯ ಇದು ಭ್ರಮವಿಪ್ರಲಂಭಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಸಮವದೇಶದಿಂದಲೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದಲೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ವ್ಯಾಸಾದಿಷು-ವ್ಯಾಸರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ, ನೈವೈಷಾನೀತಿಃ-ಈ ನ್ಯಾಯವು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು. ಅವರು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದು ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲ್ಲವು ಹಾಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ; ಹಾಗಾದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ವಂಚನೋಕ್ತಿಯೇ ? ಉದ್ಧವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು “ತಸ್ಮಾತ್ತೈ ಮುದ್ದವೋತ್ಸೃಜ್ಯಚೋದನಾಂ ಪ್ರತಿಚೋದನಾಮ್ | ಪ್ರವೃತ್ತಿಂಚಿ ನಿವೃತ್ತಿಂಚಿ ಶ್ರೋತವ್ಯಂಶ್ರುತಮೇವಚ | ಮಾಮೇಕ ಮೇವ ಶರಣ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ | ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೇನ ಯಾಸ್ಯಸ್ಯ ಕುತೋಭಯಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಉಪದೇಶವು ಹಾಗಾದರೆ ನೋಸವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ತಾವೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಲಘುಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಾವೇ ಏಕೆ ತ್ಯಜಿಸಿದರು ? ಬಹು ದುಷ್ಕರಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸಹಕೃತ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಜ್ಞಾನವೂ, ಶಕ್ತಿಯೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾನಂದ ಉಂಟೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ, ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು.

ಇದನ್ನು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದು, ಇಬ್ಬರು ನದಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಒಬ್ಬನು ಬಹಳ ಅಶಕ್ತನು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಸೇತುವೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆದು ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ

ಇಪ್ಪಡಿ ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನಜ್ಞಳುಳ್ಳು ಅಧಿಕಾರಮ್ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾಗೈಯಾಲ' ಇರಣ್ಣು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಮ್ ಸಪ್ರಯೋಜನಮ್.

ಸೇರುವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಚನ್ನಾಗಿ ದೇಹದಾರ್ಥ್ಯವಿರುವ ಯವನ ಸ್ಥನು. ಈಜುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನು, ಈಜುವದರಲ್ಲಿರುವ ಆನಂದವನ್ನು ತಿಳಿದವನು, ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಈಜುತ್ತಾ ಹೋಗಿ, ಈಜುವಾಗ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಆ ಅಶಕ್ತನು ಹೋಗಿ ನೇರಿದ ಒಂದು ಘಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೇರುವನು, ಈ ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇಲ್ಲವು ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವರಲ್ಲವು ಆದರೆ ತಮಗೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ವಿಳಂಬ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಆನಂದವು ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಉಪಾಸನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜುವಾಗ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದವನ ಆನಂದಾನುಭವವು ಹೇಗೆ ಅಶಕ್ತನಿಗಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾಂತವಿಗೆ ಇಲ್ಲವು ಈ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೇ “ ಪ್ರಪನ್ಯಾದನ್ಯೇಷಾಂ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ ಭಜನ ಸುಖಮೇಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ ” ಎಂದೂ “ ಪರಿಮಿತರಸಾ ” ಎಂದೂ, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಳಲ—ಲಳಂ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನವೂ ಪ್ರಪದನವೂ ಎರಡೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪಾಯ ಗಳೇ; ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳು ಉಪಾಯಗಳೇ. ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಸನವು ದುಷ್ಕರವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಂದ್ಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವನೆಂದೂ, ಇತರರು ಹೇಳಿದ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ನಿಗಮನ ವಾಕ್ಯವು ಇಪ್ಪಡಿ - ನಾವು ಈಗ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನಜ್ಞಳುಳ್ಳು - ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಾದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ, ಅಧಿಕಾರಮ್ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮಾಗೈಯಾಲ' - ಅಧಿಕಾರವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವದ ರಿಂದ, ಇರಣ್ಣು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಮ್ - ಈ ಉಪಾಸನವನ್ನೂ ಪ್ರಪದನವನ್ನೂ ಉಪ ಪಾದಿಸಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ, ಸಪ್ರಯೋಜನಮ್ - ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೇ. ಉಪಾಸನವು ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಮ್ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮಾಗೈಯಾಲ' ಎಂದುಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಯಲ್ಲಾ, ಹೇಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವೆಂದರೆ:—

(೧) ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಜ್ಞಾನವಿರುವವನಿಗೂ,

(೨) ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ, ಇದನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ತಾನು ಅಶಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವವನಿಗೂ,

(೩) ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆಯೂ, ಆರ್ದ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವವನಿಗೂ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು,

(೧) ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಶೂನ್ಯನಿಗೂ, (೨) ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೂ, (೩) ಉಪಾಸನಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವು.

ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದೆಂಬ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವವರನ್ನೇ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವರ್ಣಭೇದದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಭೇದಾದಿಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿತವು ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಎರಡಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವ ನಮಗೆ ಯಾವುದು ಉಚಿತವೆಂಬ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸರವೆಂಬ ವಾದವು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಿರಸನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಸ್ವಧರ್ಮತ್ಯಾಗವು ಕೂಡದಂತಾಯಿತು ಈ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಪ್ರಪದನ ವಿಧಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ? ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾವೇಕ್ಷೆಯು ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಶಣವಲ್ಕಲರಜ್ಜುಬಂಧನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನವು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಂಗವು. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಅದು ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಬೇರೇ ವಿಧಿಯ ಮೂಲಕ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಕೂಡದೆಂದೂ ಹಾಗೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವರೆಂದೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವವರ್ಣಾಚಿತ ದರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಹಿತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಇರಣ್ಣ ಧಿಕಾರಿಗಳುಕ್ತುನ್ಮ-ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನಾ

ಇರಣ್ಣಾಧಿಕಾರಿಗಳುಳ್ಳುಮ್ ಸ್ವಧರ್ಮತ್ತಿಲ್ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ವೈಷಮ್ಯವೇ ಉಳ್ಳದು. ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು ಕೋಲಿನ ಫಲತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ ವೇರೊನ್ನೈ ಅನು ಸ್ಥಿಕ್ಕಿಲ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಬಂಧ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ವಿರೋಧಮುಂಡಾನಾಮ್ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗವತದಲ್ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಸಮ್ಯದ್ಭಾದಿ ಪತ್ತವಾದಲ್ ವೇರೊನ್ನೈ ಅನುಸ್ಥಿತ್ತಾಲ್ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ.

ಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಸ್ವಧರ್ಮತ್ತಿಲ್-ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಅವರುಗಳ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಪತ್ತಿವೈಷಮ್ಯವೇ ಉಳ್ಳದು - ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇರುವಂತಾದ್ದು; ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಹೇಗೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ--ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು-ವ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ, ಕೋಲಿನ ಫಲತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ-ಆತನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ವೇರೊನ್ನೈ ಅನು ಸ್ಥಿಕ್ಕಿಲ್ - ಪ್ರಪದನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಬಂಧನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ - ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು, ಇತರ ಬಂಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ವಿರೋಧ ಮುಂಡಾನಾಮ್-ವಿರೋಧ ಉಂಟಾದರೂ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನಮಾಗವಾದಲ್ - ಆ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಬೇರೇ ಫಲದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕೋರದೆ, ಅನುಷ್ಠಾನವು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಸಮ್ಯದ್ಭಾದಿ ಪತ್ತವಾದಲ್ - ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೆಂದಾಗಲಿ, ವೇರೊನ್ನೈ ಅನು ಸ್ಥಿತ್ತಾಲ್ - ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ವಿರೋಧ ಮಿಲ್ಲೈ-ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವು; ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಬಂಧ ನ್ಯಾಯದ ಹಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ವ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಎನೊಂದೂ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಈ ವ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ವ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಹುದೋ? ಬಿಡಕೂಡದು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟು? ಈ ವ್ರಪದನಾಧಿಕಾರಿಯು, ಅವು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು. ಅಥವಾ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು. ಅಂತೂ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗ ಕೂಡದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂದೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು.

ಆಗಲಿ, ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗವು ಕೂಡದೆಂದೇನೋ ಒಪ್ಪೋಣ. ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಉಪಾಯಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವೆಂದು ಹೇಳುವೆವು, ಎಂದರೆ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗ ವಾದಸ್ಯ ನಿರಸನಮ್

ಇಪ್ಪಡಿ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಕೂಡಾದೊಳಿನ್ನಾಲುಮ್, ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ ಪಣ್ಣಿಗೆ, “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ವುಕ್ಕು ಪೊರಳಾನಾಲೋವೆನ್ನಿಲ್? ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು ಉತ್ತರಕೃತ್ಯ ಗೋಚರಜ್ಞಳಾನ ವಾಕ್ಯಜ್ಞಳಿಲ್ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕಿರವಿಡಮ್ ಉಚಿತಮ್. ಇಜ್ಜಿ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯ

“ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವು

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ವಾದದ ಖಂಡನವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ಸವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದುದರಿಂದ, ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗಮ್ - ಈ “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು, ಕೂಡಾದೊಳಿನ್ನಾಲುಮ್ - ಸಮಂಜಸವಾಗದೆಹೋದರೂ, ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ - ಈ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವೂ ಉಪಾಯ ಸಹಕಾರಿಗಳೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯ ತ್ಯಾಗವನ್ನು, ಪಣ್ಣಿಗೈ-ಮಾಡೋಣವು, “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ”ವುಕ್ಕು-ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ, ಪೊರಳಾನಾಲೋವೆನ್ನಿಲ್ - ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಈಗ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಅವು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ, ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಯು ಎಂಬುದು. ಇದೂ ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವಿಧಿಸುವದೇನೋ ಉಚಿತವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇಂತಹ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ, ಆಗ ಇಂತಹ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಾಗುವದರಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ, ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗೋಚರಜ್ಞಳಾನ-ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ವಾಕ್ಯಗಳಿಲ್-ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ - ಉಪಾಯವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸೋಣವು, ವಿಧಿಕ್ಕಿರವಿಡಮ್ - ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವು, ಉಚಿತಮ್ - ಸಮಂಜಸವಾದುದು. ಉಪಾಯವು ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ ಅದಕ್ಕಿನ್ನೇನೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಲಿ, ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಜ್ಞವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಇಂತಹ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವು. ಏಕೆಂದರೆ ೨೬ ಯಾಮನ ಮುನಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ :-

ಪರಮನ್ರಿಕ್ಶೇ ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕಮಾಯಿರುಕ್ಚಿರ ಇವ್ಯಾಕ್ಯೈರ್ಚೋಲ್ಲು
ಗೈಯಾಲೇ ಇಬ್ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕಮಾನ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು
ಅಂಗಮಾಕ ಅನುಷ್ಠೇಯಮೆನ್ನು ಫಲಿಕ್ಕೈಯಾಲ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನ
ಮಾನ ಕೇವಲ ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಮೆಜ್ಜಿರ ಮತಮ್ ಸಿದ್ಧಿ
ಯಾದು.

“ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಮಾಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ | ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿ
ತ್ಯಜ್ಯ ನೃಸ್ಯೇ ದ್ವೇವೇತು ತಾ ಮುಖೀಃ” ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನೃಸ್ಯೇತ್
ಎಂಬುದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ
ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು “ಮಯಿಸರ್ವಾಣಿಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ಯಸ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ
ಹಾಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳದೆ
ವಿಪರೀತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರೇ ಸಮಂಜ
ಸಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ. ಭ. ಗೀತಾ ೧೪೫೬-೭ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು
ನೋಡಿ. ಇಜ್ಜಿ-ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯ
ಮನ್ರಿಕ್ಶೇ - ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ಪ್ರಪದನಾನಂತರ ನಡೆ
ಯುವ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಉಪಾಯ ವಿಧಾಯಕಮಾಯ್ - ಉಪಾಯ
ವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿ, ಇರುಕ್ಚಿರ ಇವ್ಯಾಕ್ಯೈರ್ ಚೋಲ್ಲುಗೈ
ಯಾಲೇ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ -
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕಮಾನ - ಈ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ
ತ್ಯಾಗ ಪೂರ್ವಕವಾದ, ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಮ್ - ಈ ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಸ್ವರೂ
ಪವು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಮೆನ್ನು - ಪ್ರಪದನ ಅಂಗವಾಗಿ
ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ಫಲಿಕ್ಕೈಯಾಲ್ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ, ಕೇವಲ
ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನಮಾನ - ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲದೆ
ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲದ, ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ - ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನ
ರೂಪ ಕೈಂಕರ್ಯವು, ಉತ್ತರಕೃತ್ಯವೆಜ್ಜಿರ ಮತವು - ಕೃತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಸಿದ್ಧಿಯಾದು - ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿ ಇಲ್ಲದಾಗುವದು,

ಹಾಗೆ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ
ಬರುವ ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟು, ಪ್ರಥಮತಃ -

(೧) ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗ
ವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದು. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವುವೂ ಅಂಗಗಳಲ್ಲವು.
ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳೂ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು.
ಮುಂದೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

ಇವ್ವುಸಾಯತ್ನಕ್ಕು ಚೊಲ್ಲಗಿರ ಧರ್ಮಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಮುಮ್ ಕಿಡೈಯಾದು ; ಇವ್ವುಸಾಯಮ್ ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರಮನ್ನಿಕ್ಕೇ ಯೊಳಿಯುಮ್. ಎಜ್ಗನೆ ಯೆನ್ನಿಲ್ ?—ಉಪಾಯಮಲ್ಲಾದವತ್ತಿಲ್ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ ; ಉಪಾಯಮಾನವತ್ತಿಲ್ ಉಪಾಯ

(೨) ಈ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಂತರಗಳ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, (೩) ಈ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಕಿಂಚನೈವ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ “ಎಜ್ಗನೆ ಎನ್ನಿಲ್” ಎಂಬುದರ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಇವ್ವುಸಾಯತ್ನಕ್ಕು - ಈ ಉಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, ಚೊಲ್ಲಗಿರ-ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಧರ್ಮಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಮುಮ್ - ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿರೋಣವು, ಕಿಡೈಯಾದು, ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು, “ಪ್ರಪತ್ತೇಃ ಕ್ವಚಿದಪ್ಯೇವಂ ಪರಾಪೇಕ್ಷಾ ನವಿದ್ಯತೇ” “ನಜಾತಿಭೇದಂ ನ ಕುಲಂ ನಲಿಂಗಂ ನಗುಣಾ ಕ್ರಿಯಾಃ | ನದೇಶಕಾಲೌ ನಾಪಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋ ಹ್ಯಯ ಮಪೇಕ್ಷತೇ” “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಕೃತ್ಯಂ ನೈವಾ ನೈದಿಷ್ಟತೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇನ್ನೂ ದೋಷವೇನೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಇವ್ವುಸಾಯಮ್ - ಈ ಪ್ರಪದನವು, ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರ ಮನ್ನಿಕ್ಕೇ ಯೊಳಿಯುಮ್ - ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. “ಅಕಿಂಚನೋನನ್ಯಗತಿಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಅಕಿಂಚನೈವ ಪ್ರಪದನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಕಿಂಚನೈವಾದ ಅಂಗವು ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ:- ಎಜ್ಗನೆ ಎನ್ನಿಲ್-ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ಉಪಾಯ ಮಲ್ಲಾದವತ್ತಿಲ್ - ಉಪಾಯವಲ್ಲದಿರುವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗಮ್ - ಉಪಾಯವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು, ತ್ಯಾಗ ಮಾಡೋಣವನ್ನೂ, ವಿಧಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ವಿಧಿಸಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಉಪಾಯವಲ್ಲದೇ ಇರುವದನ್ನು ಉಪಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸು ಎಂದು ವಿಧಿಸಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವು. ಉಪಾಯವಾಗಿರುವದಕ್ಕೇಗ ಅದು ಉಪಾಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡು ಎಂದು ವಿಧಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವು. ಅದು ಉಪಾಯವೇ? ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಉಪಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸು ಎಂದು ವಿಧಿಸ ಬೇಕೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಉಪಾಯಮಾನವತ್ತಿಲ್ - ಉಪಾಯವಾಗಿರುವದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ ಮೃಣ್ಮಿ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕೈ ಯಾವದು ? - ಉಪಾಯವೆಂಬ ಭಾವನನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ

ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಣ್ಣಿ ಅನುಷ್ಠಿ ಕ್ಕೈಯಾವದು? ಪಳೈಯ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ನಿಲೈಯಾಮ್.

ಇಬ್ಬು ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ ಪೊರುಳಾಗ ಚ್ಚೊಲ್ಲಗಿರಪಕ್ಷ ತ್ತಿಲ್, ತ್ಯಾಗವಿಧಿಕ್ಕುಮ್ ಅನುಷ್ಠಾನವಿಧಿಕ್ಕುಮ್, ಅಧಿಕಾರಿ ಭೇದತ್ತಾಲೆ ವಿರೋಧಮ್ ಪರಿಹರಿತ್ತ ವಿಡಮುಮ್ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವಚನಮ್. ಇಬ್ಬು

ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದರೆ ? ಪಳೈಯ ಉಪಾಸನಾದಿ ಗಳಿಲ್ ನಿಲೈಯಾಮ್ - ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯಾನ್ತರವಾದ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಉಪಾಯ ವಲ್ಲದೇ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಡುವದಾದರೆ, ಆಗ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವನು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವನು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅಂಗ ವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದೆಂದಾಯಿತು. ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವನು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿಯೂ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ ದ್ದೆಂದೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಎರಡೂ ಶಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಾಯವೆಂದಾಗಿ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಆಕಿಂಚನ್ಯರೂಪ ವಾದ ಅಂಗವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯ ಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ - ಇಬ್ಬು - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸರ್ದಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯತ್ವಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಮ್ ಪೊರುಳಾಗ ಚ್ಚೊಲ್ಲಗಿರ ಪಕ್ಷ ತ್ತಿಲ್ - ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ತ್ಯಾಗವಿಧಿಕ್ಕುಮ್ - ಪ್ರಪದನನು ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಅನುಷ್ಠಾನವಿಧಿಕ್ಕುಮ್ - ಉಪಾಸಕನು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಅಧಿ ಕಾರಿ ಭೇದತ್ತಾಲೆ - ಹೀಗೆ ಪ್ರಪದನನು ತ್ಯಾಗಾಧಿಕಾರಿ, ಉಪಾಸಕನು ಅನು ಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿ ಎಂಬ ಭೇದದಿಂದ, ವಿರೋಧಮ್ ಪರಿಹರಿತ್ತ ವಿಡಮುಮ್ - ಇಬ್ಬರೇ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನ ಉಪಾಸನಗಳಿರುವದರಿಂದ ವಿರೋಧವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ; ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಎರಡೂ ಶಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭವೂ ಸಹ, ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವಚನಮ್ - ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಉಕ್ತಿಯಾಗು ತ್ತದೆ ; ಎಂದರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಸಂಗಬರುವದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ

ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಶೋಖಂಪೋದಿರೇ ಇನ್ವಿರೋಧ ಪ್ರಸಜ್ಞಮುಳ್ಳದು.

ಇಪ್ಪಡಿ ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷ ತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಗಳೈಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಆಜ್ಞನಾಕ ನಿಶ್ಚೆಯುನ್ಪಪ್ಪತ್ತಿಲ್ ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನಜ್ಞಳುಕ್ಕು

ಭೇದ ಹೇಳುವದು ನಿರರ್ಥಕ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ನಾವು ಹಿಂದೆ ಖಂಡಿಸಿದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧ ವಿರುವದೆಂದು ಎಂದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮೇಲಿನ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೋ ಎರಡಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಇಜ್ಜು - ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮ್ ಶೋಖಂ ಪೋದಿರೆ, ಪೂರೈಪಕ್ಷಿಗಳು ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗವಾದರೂ, ಇನ್ವಿರೋಧ ಪ್ರಸಜ್ಞಮುಳ್ಳದು - ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಾದ ಪ್ರಪದನ ಉಪಾಸನಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಪ್ರಸಜ್ಞವಾದರೂ ಇತ್ತು ; ಈ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು “ಇಪ್ಪಡಿ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರೇ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.— ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷತ್ಯಾಗಪೂರೈಕ-ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಪೂರೈಕವಾಗಿ, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗವಾಗ-ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ, ಇಶ್ಚೆಯುಂ ಪಪ್ಪತ್ತಿಲ್ - ಅಪೇಕ್ಷಿತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಉಪಾಸನ ಪ್ರಪದನ ಗಳೆರಡಕ್ಕೂ, ಅಂಗಾಂಗಿ ವ್ಯಪದೇಶತ್ತಿಲ್ - ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ, ನಾರಾಟ್ಯಮೇಯುಳ್ಳದು - ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನುಳ್ಳದು. ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಅಂಗಿ, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನವು ಅಂಗ ವಾಯಿತು. ಉಪಾಸನದಲ್ಲಾದರೋ ಉಪಾಸನವು ಅಂಗಿ, ಪ್ರಪದನವು ಅಂಗ ವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯದಲ್ಲೂ ಎರಡೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದ ರಿಂದ ಅಕಿಂಚನ್ಯವೇ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಉಪಾಯಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿತ್ಯಾಗವಾದಿಗಳು ಹೇಳಬಹುದೇನೆಂದರೆ, ಎರಡೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದುದು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ? ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಉಪಾಸನವು, ತುಂಬಾ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಉಪಾಸನದಲ್ಲಾದರೋ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯಲಾ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆಗಲೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೆ

ಅಜ್ಞಾನ್ಗೋ ವ್ಯಪದೇಶತ್ತಿಲ್ ಮಾರಾಟ್ಟಿಮೇಯುಳ್ಳದು ; ಅಂಗ ಭಾವತ್ತಿಲೇ ಯಥಾ ಕಥಂಚಿದನುಷ್ಠಾನಮ್ ಅನ್ಯೈಯು ಮಂಗಿರ ವೈಷಮ್ಯಮುಂ ಮಂದಮ್. “ಸಕಲಾಂಗೋಪಸಂಹಾರಃ ಕಾಮ್ಯಂ ಕರ್ಮಪ್ರಸಿದ್ಧಿತಿ” ಎನ್ನು ಶೋಲಪಟ್ಟಿದಿರೆ.

ಅಂಗಭಾವತ್ತಿಲೇ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. :- ಅಂಗಭಾವತ್ತಿಲೇ - ಅಂಗ ಭಾವದಿಂದ, ಯಥಾಕಥಂಚಿದನುಷ್ಠಾನಮ್ - ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನವು, ಅನ್ಯೈಯುಮ್ - ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸಾಕು, ಎಂಗಿರವೈಷಮ್ಯಮುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಪದನ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಕೂಡ. ಮಂದಮ್ - ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ವಿಷಯವು ; ಏಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾತು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. :- “ಸಕಲಾಂಗೋಪಸಂಹಾರಃ - ಒಂದು ಕರ್ಮದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಅಂಗವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಯೋಣವು ಎಂದರೆ ಅಂಗದ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯು, ಕಾಮ್ಯಂಕರ್ಮ - ಅಭಿಲಷಿತ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮವಾಗಿ. ಪ್ರಸಿದ್ಧಿತಿ - ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಸುತ್ತದೆ.” ಎನ್ನು ಶೋಲಪಟ್ಟಿದಿರೇ- ಎಂದಲ್ಲವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಗವು ಯಥಾಕಥಂಚಿ ದಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೇನೇ ಅಂಗಿಯಾದ ಕರ್ಮವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಅಂಗಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅಂಗನ್ಯೂನತೆ ಕೂಡದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಅಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮಂದಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದರೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವು ಒಂದುಂಟು ; ಏನೆಂದರೆ - ಪೂರೈಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಆಧಿಕಾರಿಯು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗರೂಪವಾದ ಅಂಗದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇನೇ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದೆನ್ನುವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಮಂದವೇ. ಏಕೆಂದರೆ—

(೧) ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಹೀಗೆ ಅಂಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೆ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ, ಈ ಶ್ರೀನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರವರ ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಅಂಗವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಂಗಿಯಿಂದ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಹೋದಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇಡವೆ ? ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಜನ್ಮದ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ

ಕರ್ಮಯೋಗವೂ ಬೇಕು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀನಿಗಮಾನು
ದೇಶಿಕರವರು ನೆ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೋಸ್ತಿ” ಎಂಬ ಯಾಮುನೇಯ ಶ್ಲೋಕ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—

- (೨) ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವಿದ್ದರೇನೇ ಕರ್ಮದಿಂದ ಫಲಿಸಿದ್ದಿಯು.
ಆದರೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದೋ?
ಎಂದರೆ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವು. ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಈಗ
ನಡೆಸುವ ಕರ್ಮಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತ
ದೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಈಗ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವು “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ” ಎಂಬುದರಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ, ಹೀಗೆ ಆನೇಕ ದೋಷ ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ
ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು :—

೧. ಉಪಾಯಾಂತರವು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯವಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾದುದೆಂಬುದು
ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

೩. ಪ್ರಪದನದ ಸ್ವಂತ ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ
ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಧಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪದನ ಉಪಾಸನಗಳೆರಡೂ
ಶಕ್ತಾಧಿಕಾರಿಗೇ ಎಂದೇ ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

೫. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದಾ
ಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅಂಗವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಪದನವು
ಅಂಗವಾಗಿ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಎರಡು ಇರುವದರಿಂದ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಾಗಿ,
ಗುರು ಲಘು ವೈಷ್ಯಮ್ಯ ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೬. ಅಂಗವಾದವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿ ಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಅಂಗಾಂಗ
ಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ
ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವು
ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ
ಹಾಗೆಯೇ ಅಸಮಂಜಸವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕಾರಿಕೆಗಳ
ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಈ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಎಂಬುದೂ
ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು “ಅತಃ” ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದ ಈ ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ
ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ಹೇಳಿದರೇನೋ ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, “ಸಂತ್ಯಕ್ತಾ ಫಲಂಚೈವ ಸತ್ಯಾಗ ಸ್ವಾತ್ಮಿಕೋಮತಃ” (ಗೀ ೧೮೯) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗವನ್ನು “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದೇ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಉಪಾಯಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲೆತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಆರುವಿಧ ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿದರು. ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವೇನು ಉಪಾಯವಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವೇ ? ಅಥವಾ ಉಪಾಯವಾದುದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವೇ ? ಎಂದು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ, ಮೊದಲನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವು ಕೂಡುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಉಪಾಯವಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ. ಎರಡನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವೂ ಸಹ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವು :- ಹೇಗೆಂದರೆ ತನಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳೇ ಅಶಕ್ಯವಾದುವು ; ಅಂತಹ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವರೂಪ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಉದಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು ; ಶಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳಾಗಿರುವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಗ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು ; ಅಂತವುಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವಿಧಿಸುವದಿಗ ನ್ಯಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ ಹೇಳಿದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಾಸನವು ಅಂಗವೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಂಗವು ಎಂದಾಗಿ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳು ಶಕ್ತನಿಗೇ ಅರ್ಹವಾದುದಾಗಿ, (೧) ಅಕಿಂಚನತ್ವವು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. (೨) ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವು (೩) ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವುಂಟೆಂಬುದು ತಪ್ಪಿ, ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೆಂಬ ಹೀಗೆ ದೋಷಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಆಗುವದರಿಂದ ಅದೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗದ ವಿಧಿ ಎಂದೂ, ಉಪಾಯತಾ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ ವಿಧಿ ಎಂದೂ, ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಅಸಂಗತವಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತಃ - ಆಕಾರಣದಿಂದ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಗೊತ್ತಾ - ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಕೈಂಕರ್ಯ ಸ್ಯಾವಚಾರತಾ - ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರೂಪ ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಭಾಗವತಾರ್ಚನರೂಪಗಳಾದ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲದೆಂಬುದೂ ಭವೇತ್ - ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅತ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗೋಕ್ತೌ ಕೈಂಕರ್ಯಸ್ಯಾಪಚಾರತಾ |
 ಉಪಾಯತ್ವ ಮತಿತ್ಯಾಗೇ ತತ್ಸ್ವರೂಪಾಂಗತಾ ಭವೇತ್ ||೧೧೬||
 ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಯುಕ್ತಾನಾಂ ಧರ್ಮಾಣಾ ಮೇತದಂಗತಾ |
 ನೂನಂ ವಿಸ್ಮೃತ ಕಾಕಾದಿ ವೃತ್ತಾಂತೈ ರುಪವರ್ಣಿತಾ ||೧೧೭||

ಉಪಾಯತ್ವಮತಿತ್ಯಾಗೇ - ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವು ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ, ತತ್ಸ್ವರೂಪಾಂಗತಾ - ಆ ಉಪಾಯವಾಗಿರುವ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಉಪಾಯತ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂಬ ಭಾವವು, ಭವೇತ್ - ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇವೆರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರಿಯಾದವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳೂ, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಅನುಷ್ಠಾನಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಅವಚಾರಗಳು ಹೇಗಾಗುತ್ತವೆ? ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಯಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅಕೃತ್ಯಕರಣದೋಷಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಎರಡನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವು ಅಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವವನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವಿಹಿತವಾಗಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅಂಗವಿಲ್ಲದುದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ಸಹ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಉಪಾಯತ್ವ ಮತಿತ್ಯಾಗ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂಷಣಾಂತರವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುವ ಪ್ರಪದನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಉಪಾಯತ್ವ ಮತಿತ್ಯಾಗ ವಿಷಯವು ತೋರಿಬರುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಸಂಗತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಅರ್ಥವು — ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಯುಕ್ತಾನಾಂ - ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಧರ್ಮಾಣಾಂ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನ ರೂಪಧರ್ಮಗಳು, ಏತದಂಗತಾ - ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಭಾವವು, ವಿಸ್ಮೃತ ಕಾಕಾದಿವೃತ್ತಾಂತೈಃ - ಮರೆತುಹೋದ ಕಾಕಾಸುರ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಗರ್ಜೀಂವ್ರ ಕಾಳೀಯ, ದ್ರೌಪದಿ, ಗುಹ, ವಿಭೀಷಣನೇ ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಿಂದ ಉಪವರ್ಣಿತಾ - ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದು, ನೂನಂ-ನಿಶ್ಚಯವು, ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಕಾದಿಗಳ ಪ್ರಪದನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಸಾತ್ವಿಕ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ಆಗ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಯಾವ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು

ಸಕೃತ್ಪ್ರಪದನೇನೈವ ಧರ್ಮಾಂತರ ದವೀಯಸಾ |

ತಕ್ಷಣೇಭಿಮತಂ ಪೂರ್ವೇಸಂಪ್ರಾಪ್ತು ರಿತಿ ಶುಶ್ರುಮು ||೧೧೮||

ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೋ? ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯತ್ವವನ್ನು ಅರೋಪಿಸುವುದ ಕ್ಯಾಗಿಯೇ, **ನೂನಂ** - ಎಂಬ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅವ್ಯಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಯಾವ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲೂ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾತ್ವಿಕತ್ವಾಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತೇಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತುಂಬಾ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದರು ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಾಕನೂ, ನಿಷಾದನೂ, ಗಜೇಂದ್ರನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಗಿಯೂ ಬಹಿಷ್ಕೆಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಕಾಳೀಯನೂ ಸಹ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆರ್ತರಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವು? ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಉಪಾಸನವು ಹೇಗೆ ಅಂಗವಾದೀತು ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪರಿಹಸನೀಯವು

ಅರ್ಥವು—ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಕ, ಕರ್ಪೋತ, ಕಾಳೀಯ ಗಜೇಂದ್ರ, ನಿಷಾದಾದಿಗಳು ಅಜ್ಞರು, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪದನವು ಹೇಗೋ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಂಕುಶರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವದನವು, ಭಕ್ತಿಯೋ ಗಾಂಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಹಾಗೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಎಂದರೂ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **ಪೂರ್ವೇ** - ಹಿಂದಿನವರು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಂಕುಶರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು, **ಧರ್ಮಾಂತರದವೀಯಸಾ** - ಧರ್ಮಾಂತರಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರತರವಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಉಪಾಸನವೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ, **ಸಕೃತ್ಪ್ರಪದನೇನೈವ** - ಒಂದು ಸಲ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಪದನದಿಂದಲೇನೇ, **ತಕ್ಷಣೇ** - ಅವರುಗಳು ಆರ್ತಪ್ರವತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ, **ಅಭಿಮತಂ** - ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪರಮವುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು **ಎಂದರೆ ಮೊಕ್ಷವನ್ನು** ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಸಂಪ್ರಾಪ್ತುಃ** - ಹೊಂದಿದರು, **ಇತಿ** - ಎಂಬುದಾಗಿ, **ಶುಶ್ರುಮು** - ಕೇಳಿರುವೆವು. ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆರ್ತರಾದ ಒಡನೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಗಂನೆಯ ಪತ್ತು-ಹತ್ತನೆಯ ತಿರುವಾಯ್ ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿತವಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಗಜೇಂದ್ರ

ಕಾಕಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಅರ್ದರಾಗಿಯೇ ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೇ ಎನಾ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಹೊಂದಿದರೆಂದೇ ನಾವು ಕೇಳಿರುವೆವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಗಜೇಂದ್ರನೂ, ಕಾಕನೂ, ಪ್ರಾಪದಿಯೂ, ಕಾಳೀಯನೂ, ವಿಭೀಷಣನೂ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಅರ್ದರಾಗಿಯೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಅಭಿಮತವನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಹೊಂದಿದರೆಂಬರ್ಥವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ಪೂರ್ವೇ ಹಿಂದೆ ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವರ್ಣಿತರಾದವರು, ಧರ್ಮಾಂತರದವೀಯಸಾ- ಉಪಾಸನಾದಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ದೂರತರವಾಗಿಯೇ ಸಕ್ಯದೇವ ಪ್ರಪದನೇನೈವ - “ಸಕ್ಯದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತನಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅರ್ದರಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಕ್ಯತ್ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇ, ತಕ್ಷಣೇ - ಒಡನೆಯೇ ಅಭಿಮತಂ - ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು. ಸಂಪ್ರಾಪ್ತರಿತಿಶುಶ್ರುಮ - ಹೊಂದಿದರೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆವು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವರಿಗಲ್ಲಾ ಒಡನೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಈ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವವರಿಗಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇ ಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬುದು ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ.

ಆದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯತ್ಯ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ ವಿಧಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಕೇಳಬಹುದು ಏನೆಂದರೆ—ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಧಿಪಕ್ಷವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀವೂ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಆಗ ನೀವು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಿರಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ನಾವು ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವೆವು, ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಲಿ ಬಾಧೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಧಿಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ಬಾಧೆಯು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಾಸನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂಬ ಈಗ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ವಾದವು ಬಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರೇನೇ, ಹಾಗೆ ಸರ್ವ ಸಮಸ್ತ ಅಂಗ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೂ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೇನೇ ಸರ್ವಸಾಮಂಜಸ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ತುಲ್ಯ ಪ್ರಭಾವವು ಕಾಪಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗವಾದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ

ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಧಿಸ್ತೇತು ನ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಬಾಧ ಇತ್ಯಾಹ

ಪ್ರಸಕ್ತಾಂಗತ್ವ ಬಾಧೇತು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಸಮತೇಜಸಃ |

ಉಪಾಯಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಚ ಸುಸ್ಥಿತಮ್ ||

ಅನುಷ್ಠಿತತತ್ಕದ್ವೈಂಬುದೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಾವು ಹೇಳುವ ನೈರಪೇಕ್ಷವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳ ಎರಡು ವಿಧಗಳಾದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿ, ಉಪಾಯತ್ವಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಮಂಜಸಗಳಿಲ್ಲದೆ ದೋಷಗಳೇ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾವರ್ತಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ “ತು” ಶಬ್ದವು

ಪ್ರಸಕ್ತಾಂಗತ್ವಬಾಧೇತು - ಈಗ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಉಪಾಸನಗಳು ಅಂಗವೆಂಬುದು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಇತರಗಳಾದ ಅಂಗಗಳ ನೈರಪೇಕ್ಷವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಾದರೋ, **ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಸಮತೇಜಸಃ**-ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ, **ಉಪಾಯಸ್ಯ**-ಉಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪದನದ, **ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ** - ಪ್ರಭಾವವೂ ಕೂಡ, **ಸುಸ್ಥಿರಂ**-ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು, ಮತ್ತೂ **ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಚ** - ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ, ಗತಿಚಿಂತನಾದಿಗಳೂ ಕೈಂಕರ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂಗತ್ವೇನವಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂಬುದೂ ಸಹ, **ಸುಸ್ಥಿತಮ್** - ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿಯಾವುದೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆನೇ ಸರ್ವಸಾಮಂಜಸ್ಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಪ್ರಪದನದ ಮಹಾತ್ಮೆಯೂ ಉಳಿಕೊಂಡಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನೈರಪೇಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯಕ್ಕೀಗ **ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನಚ** - ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ (೩೪೩೩) ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾರಿಗಳು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿತತತ್ಕದ್ವೈಂಬುದೂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಏನೊಂದು ವಿಘಾತವಿಲ್ಲವು ಅದೂ **ಸುಸ್ಥಿತಮ್**-ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದು ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಸುರಕ್ಷಿತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ **“ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿ”** - ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರತ್ವವೂ ಸಂಪ್ರಾಧಿಕಾರತ್ವವೂ ಸಹ **ಸುಸ್ಥಿತಮ್** - ಚನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದು ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಆಗೈಯಾಲ', ಇಜ್ಜು ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಳಿನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗತ್ತೈ
ಅಜ್ಞಮಾಗ ವಿಧಿಕ್ಕಿರದೆನ್ನಮ', ಅನ್ಯೆ ಅಜ್ಞಮಾವ್ವುಡಿ ಇಜ್ಜು ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷ
ತ್ಯಾಗಮಾತ್ರಮ' ವಿಧಿಕ್ಕಿರದೆನ್ನಮ' ಶೋಲುಗಿರ ಪಕ್ಷಂಗಳ', ಆಜ್ಞಾನು
ಪಾಲನಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳುಕ್ಕುಮ', ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ನೇರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ ಶೋಲುಗಿರ

• ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರು ಸಾಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ
ಪ್ರಪದನದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೇ ಕುಂದಕವೆಂಬ ಭಾವವು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಸಮತೇಜಸಂ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಂಜನೇಯನು ಇಂದ್ರಜಿತು
ಬಿಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು ಯಾವಾಗ ಇಂದ್ರಜಿತು ವಿನ
ಸೈನಿಕರು ಒಂದು ಶಣವಲ್ಕಲಗಳಿಂದ ಆಂಜನೇಯನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೋ, ಆಗ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ, ಆದರೆ ಬಂಧವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತೆಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ಸ ಬದ್ಧ ಸ್ತೇನವಲ್ಲೇನ ವಿನುಕ್ಶೋಸ್ತ್ರೇಣ ವೀರೈವಾಃ |
ಆಸ್ತ್ರ ಬಂಧಸ್ತಚಾನ್ಯಂಹಿನ ಬದ್ಧ ಮನುವರ್ಮತೇ” (ರಾ ಸುಂದರ ೪೮ ೪೯)
ಆಂಜನೇಯನು ಶಣಬು ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟನೋ, ಆಗ ಪರಾಕ್ರಮ
ಶಾಲಿಯಾದ ಆಂಜನೇಯನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟನು; ಏಕೆಂದರೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಬಂಧವು, ಬೇರೆಯಾದ ಇನ್ಯಾವ ಬಂಧವನ್ನಾಗಲಿ ಅನುಸರಿಸಿ
ಇರುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ! ಎಂದರೆ ಇತರ ಬಂಧದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಬಂಧವು
ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಇತರ ಬಂಧನೈರಪೋಕ್ಷ್ಯನೋ
ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೂ ಎಂಬ ಭಾವವು

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದ್ವಯದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ
ಮಾಡಿ ಹೇಳಿ ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತಾ—ಆಗೈಯಾಲ'—ಈಗ ನಾವು ಉಪಪಾ
ದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಮತ್ತು ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ
ವಿಧಿ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ, ದೋಷಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಚರಮ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗತ್ತೈ ಅಂಗಮಾಗ ವಿಧಿಕ್ಕಿರದೆನ್ನಮ' - ಸಮಸ್ತ
ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತ
ದೆಂದು ಅನ್ಯೆ-ಆ ಧರ್ಮಗಳು, ಅಜ್ಞಮಾವ್ವುಡಿ-ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಂಗವಾಗಿ ಅನು
ಷ್ಠಿಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷತ್ಯಾಗಮಾತ್ರಂ - ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷದ
ತ್ಯಾಗಮಾತ್ರವನ್ನು ಇದರಿಂದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆ
ಅನುಷ್ಠಾನವು ಉಪಾಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಫಲಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಗಳ ತ್ಯಾಗ
ವನ್ನು ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದೂ, ಶೋಲುಗಿರ ಪಕ್ಷಂಗಳ' - ಹೇಳುವ ವಾದಗಳು, (೧)
ಆಜ್ಞಾನುಪಾಲನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳುಕ್ಕು-ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ವಿಧಿಯ ವಾದದಿಂದ ಆಜ್ಞಾ
ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್, ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ ಪ್ರಪನ್ನರಾಯ ಪೋನ್ನ ಪೂರ್ವಶಿಷ್ಯರುಗಳುಡೈಯ ಆಚಾರತುಕ್ಕುಮ್, ವಿರುದ್ಧಜ್ಞಳಾಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ಉಕ್ತ ದೋಷಜ್ಞಳಾಲೇ ಧರ್ಮಜ್ಞಳಿನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗಮುಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮನ್ರು. ಉಕ್ತ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯತಾಲೇ ಅಂದ

ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾ ಮುಪಾಸೀತೇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ನಡೆಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧಗಳಾಗುತ್ತವೆ (೨) ಪ್ರಪತ್ತಿ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಶೋಲುಗಿರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಬೇಕೆಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ “ನಜಾತಿ ಭೇದಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ, ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವಾದ ದಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ (೩) ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ - ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸಿದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ, ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಬಹು ಮಮತೆಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೇ ವಿನಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವರೂಪತಃ ಅಂಗವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿಲ್ಲವು ; ಮತ್ತು ಅವರುಗಳು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿಲ್ಲವು (೪) ಪ್ರಪನ್ನರಾಯ ಪೋನ್ನ - ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಹೋದ, ಪೂರ್ವಶಿಷ್ಯರುಗಳುಡೈಯ - ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರೆನಿಸಿದ ಹಿಂದಿನವರ ಆಚಾರತುಕ್ಕುಮ್ - ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೂ, ವಿರುದ್ಧಜ್ಞಳಾಮ್ - ಇವು ನಾಲ್ಕುಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಉಕ್ತದೋಷಜ್ಞಳಾಲೇ - ಆಜ್ಞಾಪಾಲನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ, ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರಾದ ಶಿಷ್ಯಾಚಾರ್ಯಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ದೋಷಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಜ್ಞಳುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಮುಮ್ - ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡೋಣವೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮನ್ರು - ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಲ್ಲವು. ಉಕ್ತನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯತಾಲೇ - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಅನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಿನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪಮುಮ್ - ಆ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತಃ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಸಹ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮನ್ರು - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲವು ಹಾಗಾದರೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಇಜ್ಞ - ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬಲ್ಲಿ, ಬರು

ಧರ್ಮಂಗಳಿಗನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪನುಮ್ ಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗನುಮ್. ಅಗ್ನಿ
ಯಾಲ್ ಇಜ್ಜುನುಶ್ಲೋರುಧರ್ಮಂಗಳಾಲುಮ್ ಇಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲೆ
ಯೆನ್ನೆಯಿಲೇ ಇತ್ತಾ್ಯಗ ವಿಧಿಕ್ಕು ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ನೈರಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಪ್ರಸಕ್ತಿಂ ಪ್ರಸಕ್ತಾಂಶ್ಚ ದರ್ಶಯತಿ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆಕ್ಕು ಪ್ರಸಜ್ಞಮ್ ವೇಣುಮ್. ಇಜ್ಜು ಎನ್ನ
ಧರ್ಮಜ್ಞಂ ಪ್ರಸಕ್ತಜ್ಞಳಾಯ್ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆಪ್ಪಡುಗಿರನವೆನ್ನಿಲ್? ವೇದಾಂತ
ಚೋದಿತೈಗಳಾನವಿದ್ಯೈಗಳಿಲ್ ಒರುವಿದ್ಯೈಗಳಿಲೆಯೋದಿ ಅಜ್ಜಜ್ಞಳಾಯ್

ಧರ್ಮಜ್ಞಳಾಲುಮ್ - ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಇಪ್ರವತ್ತಿಕ್ಕು - ಈ ಪ್ರಪನನಕ್ಕೆ,
ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲವು, ಎನ್ನೆಯಿಲೆ - ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ನೈರಪೇಕ್ಷ, ಇಶ್ಯಾಗ
ವಿಧಿಕ್ಕೆತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ - ಈ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿ
ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾನುಮಾಲನ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವೂ, ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗ
ವಿಧಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೈರಪೇಕ್ಷ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರೋಧವೂ, ಉಭಯ ವಾದದಲ್ಲೂ ಪೂರಾ
ಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೂ, ವಿರೋಧವು.
ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಯಾವುದೂ
ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೇ ವಿಧಿಸಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದುಹೇಳಿದರು.

ನೈರಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿಯೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ

ಪ್ರಸಕ್ತವಾದವುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಿಧಿಯೂ, ಉಪಾಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗವಿಧಿಯೂ
ಸರಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದು ವಿಧಿಯಾದರೆ
ನೈರಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿಯನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದು
ದಾಯಿತು ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು,
ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಯಾವುಗಳ
ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸುವದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಯಾವುಗಳು
ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿ ಯಾವುಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಉತ್ತರವನ್ನು
ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ “ಇಪ್ಪಡಿ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ
ವಿಧಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆಕ್ಕು - ಧರ್ಮ
ಗಳು ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಡವೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಪ್ರಸಜ್ಞಮ್
ವೇಣುಮ್ - ಸಂದರ್ಭವಿರಬೇಕು ಅಪ್ರಸಕ್ತಗಳಾಗಿರುವ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಉಟ
ಮಾಡೋಣ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗಳ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಷ್ಟೇ
ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಸಕ್ತಗಳಾಗಿರಬೇಕು; ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಅಂಗತ್ವೇನ
ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು ಅಂತವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾಂತ

ತೊತ್ತಿನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳುಮ', ಗತಿಚಿಂತನಾದಿಗಳುಮ' ವಿದ್ಯಾಂತ ರತ್ತಿಲುಮ'. ವರುನಾಪ್ತೋಲೆ, ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಿಲುಮ' ಇನ್ನೆ ತುಲ್ಯ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ಅಂಗಂಗಳಾಯ' ವರಪುಗ, ಇಪ್ಪಡಿ ಅಂಗತ್ವ ಪ್ರಸಜ್ಞ ಮುಡೈಯ ಸರ್ವಧರ್ಮಂಗಳಾಲುಮ' ಇದುಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲೆ ಯೆನ್ನೊ ಇನ್ನಿಡುತ್ತಕ್ಕು ಉಚಿತಮ'.

ಚೋದಿತೈಗಳಾನ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ವಿದ್ಯೆಗಳಿಲ' - ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿಧ. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ಒರು ವಿದ್ಯೆಗಳಿಲೇ - ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಓದಿ - ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಜ್ಞಗಳಾಯ' ತೊತ್ತಿನ - ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಜ್ಞಳುಮ' - ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ ಗಳೂ, ಮತ್ತು ಗತಿಚಿಂತನಾದಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲುಮ' - ಬೇರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ವರುನಾಪ್ತೋಲೆ - ಅಜ್ಞಗಳಾಗಿ ಬರುವಹಾಗಿ, ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಿ ಲುಮ' - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ತುಲ್ಯವಾದ ಈ ಪ್ರಸದನದಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೆ - ಇವುಗಳು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಗತಿಚಿಂತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ, ತುಲ್ಯ ನ್ಯಾಯ ತ್ತಾಲ' - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮವೆಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ವರಪುಗ-ಅಂಗತ್ವೇನ ಬರತಕ್ಕದ್ದೆಂದಾದರೆ, ಇಷ್ಟುದೂರ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷದ ಅನುವಾದವು, ಹೀಗೆ ವಾದವು ಉಂಟಾದರೆ, ಆಗ ಇಪ್ಪಡಿ - ಈಗ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂಗತ್ವ ಪ್ರಸಜ್ಞಮುಡೈಯ - ಅಂಗವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದಾದ, ಸರ್ವಧರ್ಮಂಗಳಾಲುಮ' - ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳೆಂದಲೂ, ಇದುಕ್ಕು-ಈ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಾದ ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ, ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲೆ ಎನ್ನೊ-ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ಇವು ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದು, ಇನ್ನಿಡತ್ತಕ್ಕು - ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು ವಿಧಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಉಚಿತಂ - ಯೋಗ್ಯವಾದುದು, ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮಂಜಸವಾದುದು. ಪೂರ್ವಪಕ್ಷದ ಅನುವಾದವು ಹೇಗೆಂದರೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಉಪಕೋಸಲವಿದ್ಯೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡದೇ ಇರುವ ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಗವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ವಿಧಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯು ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೇ ಆಗಿರುವಾಗ ತುಲ್ಯ ನ್ಯಾಯದಪ್ರಕಾರ ಇದಕ್ಕು ಅಜ್ಞವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಆಕ್ಷೇಪವು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಿಂದ ಈ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗೆ ಯಾವ ಅಂಗದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಯಾವುವೂ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಅವುಗಳ

ನೈರಪೇಕ್ಷವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಧಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾದರೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದ ಪ್ರವದನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂದು “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬ ವಿಧಿಯು ಇತರ ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸಮಾಧಾನವು. ಯಾವಾಗ ಪ್ರವದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಪ್ರವದನ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಅಥವಾ ತ್ಯಜಿಸಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಅನುಷ್ಠೇಯವೆಂದು “ಇದ್ಧರ್ಮಙ್ಗುಕ್ಕು” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ ನಿಹಿತತ್ವಾಚ್ಛಾಶ್ರಮಕರ್ಮಾಪಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೩.೪.೩೨) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮಕರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನೋ ನ್ಯಾಯವು ಹಾಗೆಯೇ “ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧಿಷಂತಿ, ಯಜ್ಞೇನ ದಾನೇನ ತಪಸಾನಾಶಕೇನ” “ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾ ಚಾರವತಾ ಪುರುಷೇಣ ಪರಃ ಪುರ್ಮಾ | ವಿಷ್ಣು ರಾರಾಧ್ಯತೇ ಪನ್ನಾನಾನ್ಯತ್ರ ತೋಷಕಾರಕಃ ||” ಎ. ಪು. ೩.೮.೯ “ಸಹಕಾರಿತ್ವೇ ನ ಚ” (ಬ್ರ. ಸೂ. ೩.೮.೩೩) “ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿತು ತತ್ಕಾರ್ಯಾಯೈವ ತದ್ವರ್ತನ್ ತ” (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪.೧.೧೬) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು ಅಂಗವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠಾನಾದ ಉಪಾಸಕನ ವಿಷಯವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರವದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೇ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—“ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ”, “ತದುಹವಾ ಏತೇ ಬ್ರಹ್ಮನಾದಿನಃ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಾಸ್ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಗಾಯತ್ರಾಭಿಮುನ್ಮಾ ಅಪಲೂರ್ಧ್ಧಂ ವಿಕ್ಷಪಂತಿ” “ಸಂಧ್ಯಾಹೀನೋಽತುಚಿರ್ನಿತ್ಯ ನುನಹಸ್ಸರ್ವ ಕರ್ಮಸು” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಂಗತ್ವೇನ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠಾನವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಹೀಗೆ ನೈರಪೇಕ್ಷವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ?

ಪ್ರವದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇದ್ಧರ್ಮಙ್ಗುಕ್ಕು - ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ (೧) ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನ ಚ - “ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ” (ಬ್ರ. ೩.೪.೩೨) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋತ್ಪಾದಕವಾಗಿ ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು” ಎಜ್ಞೀರ

ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಥೌ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮ್
ಕಥಂ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ?

ಇದ್ಧರ್ಮಜ್ಞುಗಳುಳ್ಳ (೧) “ ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನ ಚ ” ಎಜ್ಜಿರ ಸೂತ್ರತ್ತಿ
ರೊನ್ನವಿದ್ಯಾ ಸಹಕಾರಿತ್ವವೇಷಮ್ ತವಿರ್ ನ್ನಾಲುಮ್ (೨) “ ವಿಹಿತತ್ವಾ
ಚಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಾಪಿ ” ಎನ್ನು ಸೂತ್ರಾಂತರತ್ತಿರೊನ್ನ ವಿನಿಯೋಗಾನ್ತ
ರತ್ತುಳ್ಳ ಪ್ರಪನ್ನ ಸಕ್ಕಲ್ ನಿವಾರಕರಿಲ್ಲೆ.

ಸೂತ್ರತ್ತಿಲ್, ಚೊನ್ನ-ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿದ್ಯಾ ಸಹಕಾರಿತ್ವವೇಷಂ
ತವಿರ್ ನ್ನಾಲುಮ್ ” ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಭಾವವು ತಪ್ಪಿದರೂ ಎಂದರೆ
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, “ ವಿಹಿತತ್ವಾಚ್ಛಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಾಪಿ ” — “ ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನಚ ” ಎಂಬ
ದರ ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರವಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಲ್ಲದ ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗೂ
ಕೂಡ ಇವುಗಳು ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ
ಸೂತ್ರಾಂತರತ್ತಿಲೇ - ಬೇರೆ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಚೊನ್ನ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ವಿನಿಯೋ
ಗಾಂತರತ್ತುಳ್ಳ - ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತ
ವಾಗುವದಕ್ಕೆ, ಪ್ರಪನ್ನ ಸಕ್ಕಲ್ - ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ನಿವಾರಕರಿಲ್ಲೆ - ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವರಿಲ್ಲವು. ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು
ಬೇರೆ ವಿಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ
ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು
ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು “ ವಿಹಿತತ್ವಾಚ್ಛಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಾಪಿ ” ಎಂಬ
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ — ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಭಿಗಣಾದ ಯಜ್ಞಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಲ್ಲದ ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೇ ಇಲ್ಲವೇ
ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮುಕ್ತಿಫಲಸಾಧನಕ್ಕೂ - ಕೇವಲ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸಾಧನತ್ವಕ್ಕೂ
ಉಪಯುಕ್ತವೆಂಬುದು ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದರಿಂದ, ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಬಂದರೆ, ಈ ಸೂತ್ರವು ಅದನ್ನು ನಿರಸನ
ಮಾಡುತ್ತದೆ “ ಯಾವಜ್ಞೇನಂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಜುಹುಯಾತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ
ಗಳಿಂದ ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಜ್ಞೇನವೂ ವಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಅಗ್ನಿ
ಹೋತ್ರಾದಿಗಳು ಆಶ್ರಮ ಕರ್ಮಗಳೂ ಸಹ ಆಗಿವೆ. ನಿತ್ಯವಾದ ಅನಿತ್ಯವಾದ
ಫಲಗಳ ಸಾಧನವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದುವು ಇವೆರಡೂ ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತವೆ ?
ಎಂದರೆ ವಿಧಿಭೇದದಿಂದ ಕೂಡುತ್ತವೆ ಅನಿತ್ಯ ಫಲಹೊಂದುವ ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗೆ
“ ಯಾವಜ್ಞೇನಂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಜುಹುಯಾತ್ ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು
ನಿತ್ಯಫಲಹೊಂದುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ “ ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ

ಅಗ್ನಿಯಾಲ್, ಇದ್ಧರ್ಮಂಗಳಿಗನುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನಮುಮ್, ಧರ್ಮಂಗಳೈ ತೃಚಿಕ್ಕೈಯುಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂಗಮಲ್ಲಾಮೈಯಾಲ್, ಅಶಕ್ಯಂಗಳಿಲ್ ನೈರಾಶ್ಯಂ, ಅಧಿಕಾರತ್ತಿಲೇ ಶೋರುಗಂ, ಶಕ್ಯಮಾನ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನಂ, ಅಜ್ಞಾನುಪಾಲನಮಾನ ಕೈಬ್ಬರ್ಮಮಾತ್ರಮಾಂ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾವಿವದಿಷಂತಿ ಯಜ್ಞೇನ ದಾನೇನ ತಪಸಾಽನಾಶಕೇನ ” ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಏನೊಂದು ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇವಲಾಶ್ರಮಿಗಳೂ ಸಹ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ, ಎಂಬುದು ಈ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವು

ಮೇಲೆ ಉಗ್ರಪಾಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥನಮಾಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಅಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಸ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಹಿತಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯಗಳಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನಾ ಪ್ರಪನ್ನ ಭೇದವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ, ಇದ್ಧರ್ಮಂಗಳಿಗನುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನಮುಮ್ - ಈ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಲಿ, ಧರ್ಮಂಗಳೈ ತೃಚಿಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಅವುಗಳ ತ್ಯಾಗವಾಗಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗಮಲ್ಲಾಮೈಯಾಲ್ - ಅಂಗವಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಅಶಕ್ಯಂಗಳಿಲ್ ನೈರಾಶ್ಯಮ್ - ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವು, ಅಧಿಕಾರತ್ತಿಲೇ ಶೋರುಗುಮ್ - ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಆಕಿಂಚನ್ಯದ ಮೂಲಕವ್ರವರನದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ಯಮಾನ-ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ಅಜ್ಞಾನುಪಾಲನಮಾನ-“ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಧಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಭಗವದಾಜ್ಞಾನುಪಾಲನರೂಪವಾದ, ಕೈಬ್ಬರ್ಮಮಾತ್ರಮಾಮ್ - ಕೈಬ್ಬರ್ಮಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದವು ಏತಕ್ಕಿಂದರೆ ಉಪಾಸಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಅಂಗವಾಗಿಯೂ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಎರಡೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳ ನೈರಾಶ್ಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು, ನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೋಸ್ಮಿ ನ ಚಾತ್ಮವೇದೀನ ಭಕ್ತಿಮಾ ತ್ವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದೇ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿಸಿ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ಆಕಿಂಚನ್ಯರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು “ಅಕಿಂಚನೋಽನನ್ಯಗತಿಃ ” ಎಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ “ಅಧಿಕಾರತ್ತಿಲೇ ಶೋರುಗುಮ್ ” ಎಂಬುದು ನಿರರ್ಥ ಸಲ್ಲುಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಧರ್ಮಂಗಳುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನಮು ಧರ್ಮಂಗಳೈತೃಚಿಕ್ಕೈಯುಮ್ ಅಂಗಮು

ಮಲ್ಲಾನ್ಯಾಯಾಲೇ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೇ ಈ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪನಾದಿತವು

“ ಭಾನಾಭಾನೌ ನಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪ್ರಪತ್ತೇ ರಂಗಮಿಷ್ಯತೇ |

ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ಶಕ್ಯೇಹಾ ಶೇಷಭಾವೋಧಿಕಾರಗಃ ”

ಈ ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಧರ್ಮಗಳ ಇರುವಿಕೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವದಾಗಲಿ, ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಸುಷ್ಠಾನವಾಗಲಿ ಅಸುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದಿರುವದಾಗಲಿ ಪ್ರವತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲವು ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವು ಬೋಧಿತವು ಹಾಗಾದರೆ ಶಕ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಧಿಯಿಂದ ಈ ಶಕ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಅಸುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಹೀಗೆ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರವತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಶಕ್ಯಗಳಾದುವುಗಳ ನೈರಾಶ್ಯದಿಂದ ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾದ ಆಂಕಿಚಸ್ಯವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದು

ಆಗಲಿ, ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವು ಒಂದು ಅಂಗವಾದಂತರ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅಸುಷ್ಠಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯೋಣವು ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಅಸುಷ್ಠಾನವೂ, ಅಂಗವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ? ಸ್ವತಂತ್ರವಿಧಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ವ್ರಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ? ಎಂಬ ಪೂರ್ವವಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂರ್ವವಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಕಾರಿಕೆಯು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದುವುಗಳಾಗಿ

ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲೇ ಸೇರಿದವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂಬ ವಾದದ ನಿರಸನವು.

ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೇ ಅಂಗವು ಶಾಸ್ತ್ರಜೋದಿತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರವೇ ಅಂಗವೇ ವಿನಾ, ಮುಂದೆ ಆ ಸಂಕಲ್ಪವು ಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಸುಷ್ಠಾನವು ಅಂಗವಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಅಂತವುಗಳ ಅಸುಷ್ಠಾನವು ಅಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —

ಅರ್ಥವು—ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರಮೇವಾಂಗಂಪ್ರತಮ್-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರಮೇವ-ಎಂಬೀ ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಸುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದು ದ್ಯೋತಿಸಿತವಾದರೂ, ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಆಚರಣಂ ಪುನಃ-ಅವುಗಳ ಅಸುಷ್ಠಾನ

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾಣಾಮಪಿ, ವಿಹಿತತ್ವಾತ್ ಅನುಕೂಲ್ಯಸಂಜ್ಞಲ್ಪೇ
ಅಂತರ್ಗತತ್ವಾಚ್ಚ ಪ್ರಪತ್ತೇ ರಂಗತ್ವಮಿತಿ ವಾದಸ್ಯ ನಿರಾಸಃ

ಸಂಜ್ಞಲ್ಪಮಾತ್ರಮೇವಾಂಗಂ ಶ್ರುತ ಮಾಚರಣಂ ಪುನಃ |

ಅನಂಗ ಮಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ನ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿಬಂಧನಮ್ || ೧೨೧ ||

ವಾದರೋ ಅನಂಗಮ್ ಶ್ರುತಮ್ - ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಭಿವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅಜ್ಞಯಾಪ್ರಾಪ್ತಮ್ - ಸ್ವತಂತ್ರಾಜ್ಞೆಯಿಂದಂಟಾದುದರ ಅನುಷ್ಠಾನವು ನಸಬ್ಬಲನಿಬಂಧನಮ್ - ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಜ್ಞಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರವೇ ಅಂಗವೇ ವಿನಾ, ಅನುಷ್ಠಾನವಲ್ಲವು ಹೇಗೆಂದರೆ ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಪಿತಾ, ಕರ್ಮಕುರು, ಮಾಸುಷುಷ್ಠಾಃ, ಬಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಂ ಚರ, ಆಚಾರ್ಯಾಧೀನೋ ಭವ, ವಟುವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ, ಆತನು ಬಾಧಂ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಗೆ ಅಂಗವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರ ಕಾಲೀನವಾದುವು ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಾಹದಲ್ಲೂ ಕನ್ಯಾಪಿತೃವು “ಕನ್ಯಾಂ ಸಾಲಂ ಕೃತಾಂ ಸಾಧ್ವೀಂ ಸುಶೀಲಾಯ ಸುಧೀಮತೇ | ಪ್ರಯತೋಹಂ ಪ್ರಯ ಚ್ಛಾಮಿ ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಯೇ || ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಾಮಿಮಾಂಕನ್ಯಾಮ್ ತುಭ್ಯಂ ಶ್ರೀಧರರೂಪಿಣೇ || ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಅಳಿಯಂದಿರನ್ನು ಕುರಿತು — “ಧರ್ಮೇಚಾರ್ಥೇಚ ಕಾಮೇಚ ಭವಾನ್ಮಾಚರೇದಿನಾಮ್ ” ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಸಲು, ಅಳಿಯನು ನಾತಿಚರಾಮಿ ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಇವು ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಭಗವತ್ತೀಣನಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೋ ಸರಿಯೇ ಆದರೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೆಂದಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಹಿಂದಿನ ಆಲ್ವಾರ್ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಭಾಗವತರುಗಳ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ, ಶ್ರೀ ಪರಕಾಲರೂ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ಸಹ ಬಹು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತುಂಬಾ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗೋಪುರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರಲ್ಲಾ; ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾಗಲಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಭಗವದಾಜ್ಞಾ

ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಚಿತಂ ಪ್ರಯೋಜಕಮಾಹ

**ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್ ಇನನುಕ್ಕು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳಿಲ್ ಅಡೈಕ್ಕು
ಮೊಣ್ಣಾದ ಪ್ರಭೂತಕೈಂಕರ್ಯಂಗಳುಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಜಕರಾರ್ ? ಎನ್ನಿಲ್—**

ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಸ್ವರ್ಗಪಶ್ಚಾದಿ ಕಾಮಾರ್ಥವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸ್ವಸುಖಕ್ಕಾಗಲಿ, ಆಗುವದಿಲ್ಲವು ಮುಕ್ತರ ಹಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಭಗವತ್ತೀತ್ಯರ್ಥವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದೂ ಇಲ್ಲವು ; ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ? ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವು ? ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

**ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವೇ ಎಂದರೆ
ಆತನಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.**

ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್-ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನವು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳಿಲ್ ಅಡೈಕ್ಕು ಮೊಣ್ಣಾದ-ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲೇ ಸೇರಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಪ್ರಭೂತ ಕೈಜ್ಞಕೈಂಕರ್ಯಗಳು-ದೇವಾಲಯ ಗೋಪುರ ಮಂಟಪಾದಿಗಳಾದ ಮಹತ್ತಾದ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಯೋಜಕರಾರ್-ಪ್ರವರ್ತಕರು ಯಾರು ? ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಭಾವವು, ಎನ್ನಿಲ್-ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ತಂದರೆ, ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಏಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವು ಯಾವುವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಭಗವತ್ತೀಣನವೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯ ಆಶಯವೇನೆಂದರೆ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ತ್ಯಾಗವು ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಸೇರಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು ಈಗ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಶ್ರೀ ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರ್ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಹೇತುವೇನು ? ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಚರಮದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪದಾಯಕಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರಲ್ಲಾ ಅದು ಹೇಗೆ ? ಅವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳು ? ಎಂದರೆ ಏಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವು ಯಾವುವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಭಗವತ್ತೀಣನಾಭಿಸಂಧಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇವೈ ಇವನುಕ್ಕು ಉಪಾಯಾಂತರತ್ತಿರುತ್ತಾಡು. ಅಗಾಂತರ ನಿರಪೇಕ್ಷೆ, ಯಾನ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಪರಿಕರಂಗಳುಮಾಗಾದು ; ಅಕರಣತ್ತಿಲ್ ಈಶ್ವರನ ವರುಕ್ಕುಪೇನ್ನು ಶಿಯ್ ಗಿರಾನುಮಲ್ಲ ; ತನಿಯೇ ಯಿವೈ ತನಕ್ಕೊರು ಪಾಪಕ್ಷಯ, ಸ್ವರ್ಗ, ಪಶು, ಪುತ್ರಾದಿ ಫಲಾಂತರತ್ತೈ ಆಶೈಪ್ಪಟ್ಟುಚ್ಚೆಯ್ ಗಿರಾನುಮಲ್ಲ ; ಲೌಕಿಕರಾನವರ್‌ಗಳ್ ದ್ಯೂತಾದಿಗಳ್ ಪ್ಪಣ್ಣುಮಾ ಪ್ಪೋಲೇ ಕೇವಲಂ ತನ್ನುಗಪ್ಪಾಲೇ ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರಾನುಮಲ್ಲ ; ಮುಕ್ತ

ಇವೈ ಇವನುಕ್ಕು-ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಇವನಿಗೆ, ಉಪಾಯಾಂತರತ್ತಿರುತ್ತಾಡು-ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕು ಅಂಗವಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲವು. ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಭೂತಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರಲ್ಲವು ; ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವರು ; ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಗಳೇನೋ ಅವಶ್ಯಕವು ಹಾಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಅಂಗಾಂತರ ನಿರಪೇಕ್ಷೆ ಯಾನ - ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಂಗಗಳೂ ಬೇಡದೇ ಇರುವ, ಪ್ರಪ ತ್ತಿಕ್ಕುಂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ, ಪರಿಕರಂಗಳು ಮಾಗಾದು - ಅಂಗಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಅಕರಣತ್ತಿಲ್-ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಈಶ್ವರನ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ವರುಕ್ಕುಮೆನ್ನು - ಕೋಪಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದು, ಶಿಯ್ ಗಿರಾನುಮಲ್ಲ-ಪ್ರವನ್ನನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು ಎಂಬುದೂ ಅಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೋಪಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗಿರಬೇಕು ; ಇವಾದರೋ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು, ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಆಚರಿಸುವನೋ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.—ತನಿಯೇ-ಬೇರೆ ಯಾಗಿ ಎಂದರೆ ಈ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಇವೈ-ಈ ಅನು ಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು, ತನಕ್ಕು-ತನಗೊಂದು, ಪಾಪಕ್ಷಯ, ಸ್ವರ್ಗ, ಪಶು, ಪುತ್ರ ರೇ ಮೊದಲಾದ ಫಲಾಂತರತ್ತೈ-ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಫಲಗಳಿಗೆ ಆಶೆಪಟ್ಟು, ಚೆಯ್ ಗಿರಾನು ಮಲ್ಲ-ಮಾಡತಕ್ಕವನೂ ಅಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ವೈರಾಗ್ಯದಲ್ಲಿರುವವನು, ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವನು ; ಅವನಿಗೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ; ಆಗಲಿ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಬೇಕಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಪ ದನದಿಂದಲೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಉಪಾಯಾಂತರ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ಲೌಕಿಕರಾನವರ್‌ಗಳ್-ಈ ಲೋಕದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು, ದ್ಯೂತಾದಿಗಳ್ ಪ್ಪಣ್ಣುಮಾ ಪ್ಪೋಲೇ-ಜೂಜಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆಯೂ, ಕೇವಲತನ್ನುಕಪ್ಪಾಲೇ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರಾನುಮಲ್ಲ - ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನೂ

ರೈವೋಲೆ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಕ್ಕೆಂಡು ಅವನೈ ಉಗಪ್ಪಿ ಕೈಕ್ಕು ಪ್ರವರ್ತಿಕರಾನುಮಲ್ಲ; ಮತ್ತಂಗನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಇಕ್ಕೈಂಕರೈಂ ಗಳುಕ್ಕುಂ ಫಲಾಂತರಂಗಳ ಪೋಲೇ, ಭಗವತ್ತೀತಿಯುಮ್ ಫಲಮಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧನಾಗೈಯಾಲೇ ಅವನು ಕಪ್ಪಿಲೇ ಸತ್ತೋತ್ತರನಾನ ತನ್ನ ಕೈತಿ ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ ರುಚಿಸಿರಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಸುಹೃತ್ತುತ್ತಾದ್ಯುಪಲಾಳನಜ್ಜ

ಅಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಐಹಿಕೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿರುವದ ರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಾದುದರಿಂದ ಆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನಲ್ಲವು ಅಥವಾ ಮುಕ್ತರಹಾಗಿ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಕ್ಕೆಂಡು - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನೋಡಿ, ಅವನೈ ಉಗಪ್ಪಿ ಕೈಕ್ಕು - ಪ್ರವರ್ತಿಕರಾನುಮಲ್ಲ - ಭಗವಂತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದ ಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನೂ ಅಲ್ಲವು; ಏಕೆಂದರೆ ಮುಕ್ತನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವು; ಭಗವತ್ಪ್ರ ತ್ಯಕ್ಷನೂ ಇನ್ನೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾನೇ ಯೆನ್ನಿಲ್ - ಹಾಗಾ ದರೆ ಇನ್ನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ? ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಇಂತಹ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ತನಗೆ ನಿರತಿಶಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶೇಷಿಯು ಪ್ರೀತ ನಾಗುವನು, ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಸಗುವನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಇಕ್ಕೈಜ್ಜಿರೈ ಜ್ಞಳುಕ್ಕು - ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಫಲಾಂತರಜ್ಞ ಪೋಲೇ - ಸ್ವಗೋಪ ಭೋಗಾದಿಗಳಾದ ಇತರ ಫಲಗಳುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವತ್ತೀತಿಯುಮ್ ಫಲಮಾಗ - ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಫಲವೆಂಬುದು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧ ನಾಗೈಯಾಲೇ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ, ಅವನುಗಪ್ಪಿಲೇ - ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀಣನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಸತ್ತೋತ್ತರನಾನ - ಸತ್ವಗುಣಗಣಾಧಿಕೃತವುಳ್ಳ, ತನ್ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ - ತನ್ನ ದೇಹಸಂಬಂಧ ಗುಣಗಳಿಂದ ರುಚಿಸಿರಕ್ಕೈ ಯಾಲೇ - ಆ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಸುಹೃತ್ತುತ್ತಾದ್ಯುಪಲಾಳನಜ್ಜಿರೈಲೇ - ಸ್ನೇಹಿತ, ಪುತ್ರ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪತ್ನೀ ಬಂಧುವರ್ಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು; ಇವರುಗಳ ಪ್ರೀತಿಯು ಸರಸಪಲ್ಲಾ ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗಿ, ಸರ್ವವಿಧ ಬಂಧುವಾನನನುಡೈಯ - "ಸಿತಾತ್ವಂ ಮಾತಾತ್ವಂ ದಯಿತತನಯಸ್ತ್ವಂ" ಎಂದು ಮತ್ತು "ತ್ವಮೇವ ಮಾತಾಚಿ ಸಿತಾತ್ವಮೇವ ತ್ವಮೇವ ಬಂಧುಶ್ಚ ಗುರುಸ್ತ್ವಮೇವ" ಎಂಬಲ್ಲೂ (ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯ) ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗಿ, ಸರ್ವವಿಧ ಬಂಧುವಾದವನಿಗೆ ಪ್ರೀಣ ನಂಗಳಿಲೇ - ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕೈವಿಳ

ಶಿರ ಪೋಲೇ ಸರ್ವವಿಧಬಂಧುವಾನವನುಡೈಯ ಪ್ರೀಣನಂಗಳಿಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಂ
ಕೈವಿಳಕ್ಕಾಕ ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರಾರ್ |

ಕ್ಕಾಗ - ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ತನಗೆ ಕೈದೀವಿಟಿಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ತನಗೆ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರಾರ್ - ಪ್ರಪದನನಿಷ್ಠನು ಪ್ರವರ್ತಿಸು
ವನು ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು, ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರೂ ಶ್ರೀ ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರವರೂ
ಮೊದಲಾದವರೂ ತುಂಬಾ ಆದರದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ
ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ, ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಸಹ ಕೇವಲ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ
ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವು, ಇನ್ನು ಯಾವ ಫಲಕ್ಕಾಗಿಯೂ
ಅಲ್ಲವು, ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವತ್ತೀಣನರೂಪ ಫಲವು
ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ೧೪೪೮ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. “ಯಸ್ತುಕಾರಯತೇ
ಭೂಮೌ ವಿಷ್ಣೋರಾಯತನಾನಿನ್ಯೆ | ತಸ್ಯ ತುಷ್ಪೋಭವೇ ದ್ವಿಷ್ಟು ಸ್ವರ್ಯ
ಲೋಕೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ || ಶುಭೇತ್ಸಸೌ ತುಷ್ಪತಿ ದುಷ್ಟತೇತು ನ ತುಷ್ಪತೇ
ಸೌ ಪರಮ ಶ್ವರೀರೀ | ಅನಾದ್ಯತಸುತಂ ಗೇಹೀ ಪುರುಷಂ ನಾಭಿನಂದತಿ |
ತಥಾನರ್ಚಿತ ಸದ್ಭಕ್ತಂ ಭಗವಾನ್ನಾಭಿನಂದತಿ || ಮಮ ಮದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೇಷು
ಪ್ರೀತಿರಭ್ಯಧಿಕಾ ಭವೇತ್ | ತಸ್ಮಾನ್ನದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪೂಜನೀಯಾ ವಿಶೇ
ಷತಃ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ — ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಯಾವನು ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸರ್ವಲೋಕೇ
ಶ್ವರನಾದ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರೀಣನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಶುಭ
ಕರ್ಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಶರೀರಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಂತೋಷಿ
ಸುವನು ಅದು ದುಷ್ಟತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅನಂದಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಯಜ
ಮಾನನೂ ಸಹ ಅನಂದಿಸಲ್ಪಡದ ಪುತ್ರಸುಳ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಅನಂದಿಸುವ
ದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸದ್ಭಕ್ತನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೇ ಇರುವವನನ್ನು ಕಂಡು ಭಗ
ವಂತನು ಸಂತೋಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು ” “ನನ್ನ ಭಕ್ತರುಗಳ ಭಕ್ತರುಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರೀತಿಯು
ನನಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟು. ಆದುವರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಭಕ್ತರುಗಳು ವಿಶೇಷ
ವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲು ಅರ್ಹರು” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕೈವಿಳ
ಕ್ಕಾಗ ಪ್ರಪರಿಕ್ಕಿರಾರ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮ
ನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅವಶ್ಯಕ
ವೆಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣ
ವಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೋ, ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರ
ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೇ

ಪ್ರಪನ್ನಸ್ತು ಸರಶೇಷತ್ವರೂಪ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಂ ಅವಶ್ಯಕಂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಂ
ಕಿಮರ್ಥಂ ? ಇತಿ ಕೇಷಾಂ ಚಿಚ್ಛಂಕಾ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಸರಿಹರತಿ.

ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಶಿಲರ್ ಸರ್ವೇಶ್ವರಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಸರ್ವಭರನ್ಯಾಸಂ ಪಣ್ಣಿನ
ವಿನೇಕಕ್ಕು ತ್ಯಾಜ್ಯೋಪಾದೇಯ ವಿಭಾಗ ನಿರ್ಣಾಯಕಂ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ

ನೆಂದು, ಬಿಸಿಲಲ್ಲಾಗಲಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸುತ್ತಿಸಬಾರದು ಧೂಪದೀಪ ನಿವೇ
ದನ ಶಾಸ್ತ್ರಮೊಬ್ಬಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮರಿತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು ; ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಕ್ರಮವು
ಕೂಡದು ನ್ಯಾಯಿಗೆ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತವದು ನಿಸಿದ್ಧ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡದು
ನಿಸಿದ್ಧ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ “ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ
ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ” (ಗೀ ೧೬-೨೪) ಎಂಬ ಲೀಲಾ
ಸಾರಥಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಮಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ
ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಸ್ವವಾ ಕೂಡದೆಂದು ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ದಯ
ಪಾಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ “ ಅನುಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತೇನಿ ಕ್ರಮಕೋಪಾದಿಸಂಭವೇ |
ಅಜ್ಞಾತಿಕ್ರಮದೋಷಸ್ಯ ನ್ನಿಯನೋತೋದರತ್ಯಯಃ ” || ೧೪೭೧ ನೆಯ
ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಪ್ರವನ್ನನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಕೈವಿಳಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಉಪವಾದನೆಗೆ
೧೪೭೨ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಹೃತ್ತುತ್ರಾ
ದ್ಯುಪ ಲಾಲನಗಳಿರ್ಪದಿಯೇ ಎಂದು ಉಪಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವದು ಈ
ಮೇಲಿನ “ ಅನಾದೃತ ಸುತಂಗೇಹೀ ” ಎಂಬ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ
ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೀಗ ಮುಖ್ಯವು, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗುವ
ಫಲವೇನು ? ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಭಗವಪ್ರೀತಿನಾಸುಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ
ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೇನು ತ್ಯಾಜ್ಯವೇ ಉಪಾದೇಯವೇ
ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ತನ್ನ ಶೇಷತ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ,
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಏತಕ್ಕೆ ? ಪ್ರವನ್ನನಿಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ ? ಅಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇನ್ನೂ
ಅವಶ್ಯಕವೆಂದರೆ ಒಪ್ಪಬಹುದು ಪ್ರವನ್ನನಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು
ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ವರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶಿಲರ್ -
ಕೆಲವರು, ಸರ್ವೇಶ್ವರಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರವನ್ನೆದ್ದೇಶಿಸಿ, ಸರ್ವ ಭರನ್ಯಾಸ

ಮನ್ನೋ? ಇಪ್ಪಡಿ ಇರ್ವ ಸ್ವರೂಪ ವಶ್ಯನಾಂ ತ್ವನ್ನೈ ಪೋಕ್ತಿಃ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯ
ನಾನಾನ್ವಾಡಿ ಯನ್ನೈನ್ತು ಶೋಲ್ಲುನರ್ ಗಳ್. ಇದುವುಮ್ ಅನುಪಪನ್ನಮ್.
ಎಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಸ್ವರೂಪಂ ಇನ್ನಪಡಿ ಇರುಕ್ಕುಮೆನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರತೈ
ಕ್ಕೊಂಡು ಅರುತಿಯಿಟ್ಟಲ್, ಇಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು ಇನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಂ.
ತದುಸಾಯಮುಮ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ, ಇನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಮ್ ತದುಸಾಯ
ಮುಮ್ ಉಪಾದೇಯಮೆನ್ನು ಪಿರಿತ್ತು ತಿಳಿಗೈಕ್ಕು ಮುಕ್ತನಾಮಳವುಮ್

ಪಣ್ಣಿನ - ಸಮಸ್ತ ರಕ್ಷಣಭರವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ, ವಿವೇಕಿಕ್ಕು-
ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ತ್ಯಾಜ್ಯೋಪಾದೇಯ ವಿಭಾಗ ನಿರ್ಣಾಯ
ಕಮ್-ಈ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ
ವಿಭಾಗವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸವಂತಾದ್ದು, ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಮನ್ನೋ-ಶೇಷಶೇಷತ್ವ
ರೂಪಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲವೋ? ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ಇರ್ವ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು,
ಸ್ವರೂಪವಶ್ಯನಾ ಮತ್ತನ್ನೈ ಪೋಕ್ತಿಃ-ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗುವನು,
ಅಪ್ಪು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾನ್ವಾಡಿಯನ್ನೈನ್ತು ಶೋಲ್ಲುನರ್ ಗಳ್-
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಆಕ್ಷೇಪಿ
ಸುವರು, ಇದುವುಮ್ ಅನುಪಪನ್ನಮ್ - ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗೆಯೇ, ಇದೂ ಸಹ, ಸಮಂಜಸವಾದುದು
ದಲ್ಲವು ಎಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? - ಅದು ಹೇಗೆ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವು ಎಂದರೆ, ಉಪ
ಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ ವ್ರತ್ತಿಯೆಗಳಾಗಿ, ಭಗವತ್ತೀಣನ ಸಂಪಾದಕ ಉಪ
ಚಾರಗಳಾಗದೆ ಅವಚಾರಗಳಾಗಬಹುದು ಅದುದರಿಂದ ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ
ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯಕ
ವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಸ್ವರೂಪಂ ಇನ್ನಪಡಿ ಇರುಕ್ಕುಮೆನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರತೈ
ಕ್ಕೊಂಡು ಅರುದಿ ಇಟ್ಟಲ್-ಶೇಷಿಯಾದವನಿಗೆ ಶೇಷನಾದವನು ಹೀಗೆ ನಡೆದರೆ
ಭೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಇದೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೂಲಕವಾಗಿ
ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾದರೆ, ಇಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು - ಈ ತನ್ನ ಶೇಷನಾಗಿ, ತದೇಕ
ಭೋಗ್ಯತಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇರುವ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ, ಇನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಮ್
ತದುಸಾಯಮುಮ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಮ್-ಈ ಐಹಿಕ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನ
ವಾದ ಉಪಾಯವೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂಗೂ, ಇನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಮ್ ತದುಸಾ
ಯಂ ಉಪಾದೇಯಮೆನ್ನು - ಈ ಭಗವದಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮಾಲಾಕರಣ
ದೀಪಾರೋಪಣ ತುಲಸ್ಯಾಹರಣ ಫಲಗಳೂ, ತತ್ಪ್ರಾಧನಗಳೂ ಸಹ ಉಚಿತವೆಂದು,
ಪಿರಿತ್ತು ತಿಳಿಗೈಕ್ಕು - ಫಲಭಾಗಿಸಿ ಎಮ್ಮೇಳಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತನಾಮಳವು

ಶಾಸ್ತ್ರಮೊಳಿಯ ವಳಿಯಿಲ್ಲೆ, ಸ್ವರೂಪತ್ತಿಲ' ಶೇಷತ್ವಾದಿಗಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡು ಶಿಲ ಔಚಿತ್ಯಮಾತ್ರ ಮರಿಯಲಾರು ; ಇತ್ತನೆಯಲ್ಲದು ಶೇಷಿಯುಗವು ಪ್ರಕಾರಮಿದು, ಇಕ್ಕೈಜ್ಜುಕ್ಕುತ್ತುಕ್ಕು ಉಪಾಯಜ್ಞಳ್ ಇವೈ, ಎನ್ನು ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನಂ ನಿಯಮಿತ್ತುಕ್ಕಾಟ್ಟಾದು ಆನಸಿನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತೈ ಅನಾದರಿತ್ತು ನಿಸಿದ್ಧ ದ್ರವ್ಯಜ್ಞಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡಾದಲ್, ವಿಹಿತಜ್ಞಳ್ ತನ್ನಿಲುಂ ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತ

ವುಮು' - ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವರೆಗೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಮೊಳಿಯ ವಳಿಯಿಲ್ಲೆ-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳೂ ತತ್ಸಾಧನಗಳೂ ಸರಿಯಲ್ಲವು, ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬೇಕು ಯಾವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳು ಯಾವುವೆಂದೂ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಲೂ ಸಹ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಇವೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಾಗಿ ಉಪವಾದಿತವು ಧನುರ್ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉಷಃಕಾಲಾರಾಧನೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವು, ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨ ಗಂಟೆಗೆ ಆಚರಿಸುವದು ಅವಚಾರವು. ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ತುಲಸಿಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುವ ದೇನೋ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉಪಚಾರವೇ, ಅದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಸಿದ್ಧ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಭಾನು ವಾರಾದಿ ನಿಸಿದ್ಧ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಂದ ತುಲಸಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಉಪಚಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕವು. ಕೇವಲ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ದಿಲ್ಲವು ಕೇವಲ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದ ಏನನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು ? ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. — ಸ್ವರೂಪತ್ತಿಲ' - ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದ, ಶೇಷತ್ವಾದಿಗಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡು - ಶೇಷತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಾಧೀನತ್ವ ಅನನ್ಯಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕ ವಾಗಿ, ಶಿಲಔಚಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಮರಿಯುಮು'-ಯಾವ ಕೈಜ್ಜುರ್ಯಗಳು ಉಚಿತ ವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದು ; ಇತ್ತನೆಯಲ್ಲದು - ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಶೇಷಿಯುಗವು ಪ್ರಕಾರಮಿದು-ಶೇಷಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀಣನವುಂ ಟಾಗುವ ಕ್ರಮ ಹೀಗೆ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಅರ್ಜಿತವಾದ ಧನವಾಗಿದ್ದರೇನೇ ಪ್ರೀಣನವು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಇಕ್ಕೈಜ್ಜುಕ್ಕುತ್ತುಕ್ಕು - ಈ ಕೈಜ್ಜುರ್ಯಕ್ಕೆ, ಉಪಾಯಜ್ಞಗಳು ಇವೈ ಎನ್ನು-ಸಾಧನಗಳು ಇವು ಎಂದು, ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ನಿಯಮಿತ್ತುಕ್ಕಾಟ್ಟಾದು-ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತೋರಿಸಲಾರದು ಆನಸಿನ್ನು-ಹೀಗಾದನಂತರ, ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತೈ ಅನಾ ದರಿತ್ತು-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿರತ್ತರಿಸಿ, ನಿಸಿದ್ಧ ದ್ರವ್ಯಜ್ಞಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡಾದಲ್-ನಿಸಿದ್ಧ ಗಳಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ, ವಿಹಿತಜ್ಞಳ್ ತನ್ನಿಲುಮು - ಒಂದು ವೇಳೆ

ಮಲ್ಲಾದ ದ್ರವ್ಯಜ್ಞೈ ಕ್ಷೌಂಡಾದಲ್, ತನಕ್ಕು ರುಚಿತ್ತಪಡಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರ
ವಿರುದ್ಧಮಾಯಿರುಕ್ಕುಜ್ಞಟ್ಟೈಯಿಲೇ ಕೈಚ್ಚರೈತ್ತೈ ನಡತ್ತಪ್ಪಾರ್ತಲ್ ಉಪ
ಚಾರಾಪಚಾರಜ್ಞ ಳುಕ್ಕುಪಿರಿವಿಲ್ಲೈಯಾನು'. ಅಪ್ಪೋದು ತನ್ ರುಚಿಯೊ

ನಿಷಿದ್ಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತಮಲ್ಲಾದದ್ರವ್ಯ
ಜ್ಞೈ ಕ್ಷೌಂಡಾದಲ್-ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಂವಾದಿಸದೇ ಇರುವ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ
ವಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿ ಸಂವಾದಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯಮೂಲಕವಾಗಲಿ,
ತನಕ್ಕು ರುಚಿತ್ತಪಡಿಯೇ-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಹಾಗೆ ಎಂದರೆ
ಈರಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವೆಂದು ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡುವದು,
ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಮಾಯಿರುಕ್ಕು ಕಟ್ಟೈಯಿಲೇ-ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ರೀತಿ
ಯಲ್ಲಿ, ಕೈಚ್ಚರೈತ್ತೈ ನಡತ್ತಪ್ಪಾರ್ ಶ್ತಲ್ - ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದಾದರೆ,
ಉಪಚಾರಾಪಚಾರಜ್ಞ ಳುಕ್ಕು-ಇವುಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಉಪಚಾರರೂಪವಾದವು,
ಇವು ಅವಚಾರಗಳಾದವು ಎಂಬ ಪಿರಿವು-ವಿಭಾಗವು, ಇಲ್ಲೈಯಾಂ-ಇಲ್ಲವಾಗು
ತ್ತದೆ ಅವಚಾರಗಳು ಉಪಚಾರಗಳಾಗಿ ಎರಡೂ ಒಂದೇಯಾಗುತ್ತವೆ ಇದರಿಂದ
ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂದು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಅವು
ಗಳನ್ನು ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ದೇವರಿಗೆ
ಮಾಲಾ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತುಲಸಿಯು ಇಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯ
ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಮರವಿದ್ದರೆ ಅದರ ನೊಪ್ಪಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮನ
ಬಂದಂತೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗದೆಂಬ ಭಾವವು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬನ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ನ್ವಾನಿಗೆ ಉತ್ಸವಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸ
ಕೊಡದೆಂಬ ಭಾವವು ಇವುಗಳು ಉಪಚಾರಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಅಪಚಾರಗಳಾಗಿ
ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾನರಿಗೆ
ದುರೋಧನನ ಧನವು ಅಧರ್ಮದಿಂದಂಟಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಾ
ತಿಥ್ಯವನ್ನು ವರಿಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
ಯನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲವು ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನು ವೇಶ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀ ಕಟ್ಟಿಸಿದ
ಗೋಪುರವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಲಿಲ್ಲವು ಪಿತಾರ್ಜಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯದ ಮೂಲಕ
ಪರಮಭಾಗವತರಾದ ವಿದುರರು ಮಾಡಿದ ಆತಿಥ್ಯವು “ಶುಚೀನಿ ಗುಣವಂತಿಚ”
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರರಸ್ತವಾಗಿ ಉಪಾದೇಯವಾಯಿತು ಹಾಗೆಯೇ
ಕುಚೇಲರ ಪೃಥುಕ ತಂಡಲವೂ, ಋಷ್ಯಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರ
ಕ್ಷೀರ ದಧಿ ಸವನೀತಗಳನ್ನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರು ಹಾಗೆಯೇ
ಶಬರಿಯು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಫಲವೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದಾಯಿತು
ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾದೇಯವು.

ಳಿಯನೇರು ನಿಯಾಮಕ ಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕಳ್ ತನಿರ್ ನ್ನು ಪೋರುಗಿರ ಸರ್ವನಿಷಿದ್ಧಜ್ಞಳೈಯುಮ್ ತನ್ ರುಚಿ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ ಕೈಬ್ಬರ ಮಾಗ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮ್.

ಗಜೇಂದ್ರನ ಕಮಲಪುಷ್ಪವೂ ಮಾಲಾಕಾರನ ಹಾರವೂ ಉಪಾದೇಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯಾಕಲ್ಪಿತಂ ಗೇಹೇ ಕಾನನೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾರ್ಪಿತಮ್ | ಪಂಪಾಯಾಂ ಶಬರೀದತ್ತಂ ಯದ್ಭರದ್ವಾಜ ಕಲ್ಪಿತಂ || ನವ ನೀತಂ ಘೃತಂ ಕ್ಷೀರಂ ವ್ರಜೈಃ ಯದ್ಯದ್ವಮರ್ಪಿತಮ್ || ಇತ್ಯಾದಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು

ಆಗಲಿ, ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಹೇಳುವವೇನೆಂದರೆ—“ಆತ್ಮನೋಯತ್ರಿಯಂ ಭೋಜ್ಯಂ ತತ್ಪರಂ ನಿವೇದಯೇತ್” “ತನಗೆ ಯಾವುದು ಪ್ರಿಯವಾದ ಭೋಜನವೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದನವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪೂರ್ದಪಕ್ಷ ತಂವರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಏನೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭೋಜ್ಯವು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಹಿತವಾದುದೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಅಂತಹ ಭೋಜ್ಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಅಪ್ಪೋದು-ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದುದಾದರೆ, ತನ್ನ ರುಚಿಯೊಳಿಯ-ತನ್ನ ಇಷ್ಟವಲ್ಲದೆ, ವೇರುನಿಯಾಮಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ-ಬೇರೆಯಾವುದು ವ್ಯವಸ್ಥಿಸತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕಳ್-ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು, ತನಿರ್ ನ್ನು ಪೋರುಕಿರ-ವರಿತ್ಯಾಗಮಾಡುವ, ಸರ್ವನಿಷಿದ್ಧಜ್ಞಳೈಯುಂ-ಸಮಸ್ತ ನಿಷಿದ್ಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಆಹಾರ, ವಾಸ ಅರ್ಜನ, ನಿವೇದನಗಳಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು, ತನ್ ರುಚಿಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ-ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದವು ಪ್ರಿಯವಾದವು ಎಂಬ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಗ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮ್-ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದವು ಎಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅನು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳಾಗಿ ನಿಷಿದ್ಧಗಳಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದೆಂದಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಗಳಲ್ಲದೆ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣದ “ಆತ್ಮನೋ ಯತ್ರಿಯಂ ಭೋಜ್ಯಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ಇವೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದೆ “ಯತ್ರಿಯಂ ಭೋಜಂ” ಎಂಬುದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವಾಗ “ವೇದೋಕ್ತ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ” ಎಂದೇ ಸಬ್ಬಲವು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷಿದ್ಧ ಪುಷ್ಪಗಳು ಕೂಡದು.

ಹವಿರ್ನಿವೇದನತ್ತಿಲುನ್ಮಾ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ “ ಶಾಸ್ತ್ರಾವಿರುದ್ಧಾನಿ ಸಂಭೃತ್ಯ ” ಎನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದಾರ್.

ಅತಃ ಸರಸ್ವತೃ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತಾ ಆನಶ್ಯಕೇ

ಅಗ್ನಿಯಾಲ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯ ತನ್ ಅಧಿಕಾರತ್ತುಕ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರಮಡೈ ತ್ತ ಕೈಜ್ಯರ್ಯಜುಳೈಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪಾಪ್ತಮ್. ೧) “ ಶಸ್ತಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ

ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ “ ನಿತ್ಯ ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ— ಹವಿರ್ನಿವೇದನತ್ತಿಲುನ್ಮಾ - ಈ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಎಂಬ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೋಜ್ಯಾಸನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ, ನಿವೇದನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ವದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್-ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು, ಶಾಸ್ತ್ರಾವಿರುದ್ಧಾನಿ ಎನ್ನು-ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಗಳಲ್ಲದ ಭೋಜ್ಯವದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂದು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದಾರ್ - ಅವನೇ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ — ಅವರ ಪೂರಾ ವಾಕ್ಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—“ ಲೋಕೇ ಪ್ರಿಯತಮಾನ್ಯಾತ್ಮನಶ್ಚ ಇಷ್ಟತಮಾನಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾವಿರುದ್ಧಾನಿ ಸಂಭೃತ್ಯ ಶೋಷಣಾದಿ ಕೃತ್ವಾಽಪ್ಯುರ್ಜಲೇನ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯಾಸ್ತ್ರಮಂತ್ರೇಣ ರಕ್ಷಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸುರಭಿಮುದ್ರಾಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಅರ್ಹಣ ಪೂರ್ವಕಂ ಹವಿನಿವೇದಯೇತ್ ” ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ ನಿವೇದನರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ — (೧) ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯತಮವಾದವುಗಳಾಗಿಯೂ (೨) ತನಗೂ ಇಷ್ಟತಮವಾಗಿಯೂ (೩) ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವು ಈ ಯತಿವರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಿರಸ್ತವು. ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಕೈಬ್ಬರೈವು ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದುದಾದರೆ ಸಾಕು ; ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ನಿರಾಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪನ್ನಾಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತ್ವವು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು

ಅಗ್ನಿಯಾಲ - ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಭಗವತ್ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಾದೇಯಗಳೆಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯ್ - ಮುಮುಕ್ಷುವೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಗಿಯೇ

ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ | ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮಕರು
ಮಿಹಾರ್ಹಸಿ || ಏನ್ತು ಉಪದೇಶಂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳುಳ್ಳುಂ ಪೊದುನಾ
ಯಿರುಳ್ಳುಂ.

ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ತನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದು
ಅನುಚಿತವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರತ್ತುಳ್ಳು ಶಾಸ್ತ್ರಮಡೈತ್ತ-ಪ್ರಪನ್ನ
ನಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಉಚಿತವೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ, ಕೈಂಕರ್ಯ
ಗಳನ್ನು, ಪಣ್ಣಪ್ರಾಪ್ತಂ - ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ವಿಧಾಯಕವು ಹೀಗೆ ತಾವು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ಪ್ರಪನ್ನರೇ ಆಗಲಿ ಅವ್ರವನ್ನರೇ ಆಗಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ
ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. — (೧) ತಸ್ಮಾತ್ - ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಸಾರವಾದ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಭಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ
ರುವದರಿಂದ, ತೇ-ದೈವಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತನಾದ ನಿನಗೇ, (ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಭಗವಂತನ
ವಾಕ್ಯವು) ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು ; ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕಾರ್ಯಾ
ಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ-ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಿಧಿ ಎಂಬ
ಹೆಸರು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧವೆಂದು ಹೆಸರು, ಹೀಗೆ
ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುವದಿಗ ಕಾರ್ಯ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ
ವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕೃತ್ಯಾಕರಣ ಅಕೃತ್ಯಾಕರಣಗಳೆರಡೂ ಅಕಾರ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು
ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಶಾಸ್ತ್ರಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪ
ನಿಷ್ಕೃತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.
ಅವು ಹದಿನಾಲ್ಕೆಂದು “ ಅಚ್ಛಾನಿ ವೇದಾಶ್ಚ ತ್ಸಾರೋ ಮೀನಾಂಸಾ ನ್ಯಾಯ
ವಿಸ್ತರಃ | ಪುರಾಣಂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ವಿದ್ಯಾಹ್ಯೇತಾ ಶ್ಚತುರ್ದಶ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲವು ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದು ವಿಭಾಗಿ
ಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆರು ಮಾತ್ರವೇ ವ್ರಮಾಣಗಳು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನೇರಿದವು.
ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರವೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಕೆಲವನ್ನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರು ಉಪಾ
ದೇಯವಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ “ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀತು ವಿಸ್ತಾಣಾಂ ಚಕ್ಷುಷೀ
ದ್ವೇವಿನಿರ್ಮಿತೇ | ಕಾಣ ಸ್ತತ್ರೈಕಯಾ ಹೀನೋ ದ್ವಾಭ್ಯಾನುನ್ದಃ ಪ್ರಕೀರ್ಯತೇ ”
ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರೋಕ್ತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳೆರಡೂ ಎರಡು
ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ನಿರ್ವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನು ಒಕ್ಕಣ್ಣನು;
ಎರಡರ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕುರುಡನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ? ಯುದ್ಧಮಾಡದಿರುವದು
ನ್ಯಾಯವೇ ? ಎಂಬ ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಶ್ರೀ ಗೀತಾ
ಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

“ ಪ್ರೀತ್ಯೇವಕಾರಿತಃ ” ಇತಿ ಯಾಮುನೋಕ್ತಾ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ನ ಶಾಸ್ತ್ರ
ವತ್ಯತಾ ಇತಿ ವಾದಸ್ಯ ಖಂಡನಮ್

ಅಳವಂದಾರ್ ಶ್ರೀ ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ “ಜ್ಞಾನೀತು ಪರಮ್ನು

ಅದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ - ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು, ಜ್ಞಾತೃ - ವಿವೇಕಿಸಿ ತಿಳಿದು, ಇಹ - ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಈ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಬರೆಯ ಬೇಕಾದರೆ, ಇಹ-ಈ ಸ್ಪರ್ಧಾರ್ಥ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಜ್ಞರ್ಯಗಳು ಮಾಡತಕ್ಕವೇ ? ಅಥವಾ ತ್ಯಾಜ್ಯವೇ, ಮತ್ತು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕವು? ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಇಷ್ಟಪ್ರಕಾರವೇ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಕರ್ತೃಮಹರ್ಷಿ - ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗು, ಎನ್ನು - ಎಂಬ ಉಪದೇಶವೂ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳುಳ್ಳ - ಮುಮುಕ್ಷು ಬುಬುಕ್ಷು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಭೇದ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಪೊದುವಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಸಮವಾದ ಹಿತೋಪದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದರಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಖಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ೧೪೫೩-(೫೭ನೆಯಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ) ಪುನಃ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕರಣವು ಒದಗಿದುದರಿಂದ ಅನುವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಮಾತ್ರ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳದೆ ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ “ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಮಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಕಾರಿತಃ ಎಂಬ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಪ್ರೀತ್ಯೈವ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಎಂದು ಆವಧಾರಣದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಮಂಜಸವೆಂದು ಅಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ ಸಮಾಧಾನ ವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ಪ್ರೀತ್ಯೇವಕಾರಿತಃ” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ

ಶಾಸ್ತ್ರ ವತ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದದ ಖಂಡನವು.

ಅಳವಂದಾರ್-ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರವರೇ ಶ್ರೀಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನೀತು . ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೋ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಜನ ಭಕ್ತರುಗಳ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅವ್ಯಭಿಚರಿತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅನ್ಯದೇವತಾಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಐಹಿಕಾಪೇಕ್ಷೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಪರಮೈಕಾಂತಿಯು.

ಕಾಂತೀ ಪರಾ (ತದಾ) ಯತ್ತಾತ್ಮ ಜೀವನಃ | ತತ್ಸಂಶ್ಲೇಷ ವಿಯೋಗೈಕ

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂರು ಜನ ಭಕ್ತರೂ ಐಕಾಂತಿಗಳು. ಇವರು ಅನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಉಳ್ಳವರು. ಪರಮೈಕಾಂತಿಯಾದರೋ ಆನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು. ಇನ್ನು ಮೂರು ಜನ ಭಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ಈತನು ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ತು ಶಬ್ದವು. “ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಸ್ತು ವೋಕ್ಷ್ಯಭಾಕ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು ಉಪಪಾದಿತವು. ತದಾಯತ್ತಾತ್ಮ ಜೀವನಃ - “ಮಚ್ಛಿತ್ತಾಮದ್ಗತ ಪ್ರಾಣಾ ಬೋಧಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ | ಕಥಯಂತಶ್ಚ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯಂತಿ ಚ ರಮಂತಿ ಚ” (ಗೀ. ೧೦-೯) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಇರುವ ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಂತವನೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿಗಳುಳ್ಳವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣವೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಇನ್ನೂ ಎಂತವನೆಂದರೆ? ತತ್ಸಂಶ್ಲೇಷ ವಿಯೋಗೈಕಸುಖದುಃಖಃ-ಪರಮಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೇ ಸುಖವಾಗಿಯೂ, ಹಾಗಿಲ್ಲದಿರುವ ಆವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದುಃಖವಾಗಿಯೂ, ಭಾವಿಸುವವನು. ಆತನನ್ನೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡೋಣವು; ಅದಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಗುಣಚೇಷ್ಟಿತಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡೋಣವು, ಮೊದಲಾದವು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವು. ಇದು ಸಂಶ್ಲೇಷ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನ, ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನ, ಅರ್ಚನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿರೋಣವೇ ವಿಶ್ಲೇಷವು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೂ ಎರಡನೆಯ ಆವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನೂ ಹೊಂದುವವನು. ಮಹರ್ಷಿಯು “ಯನ್ಮುಹೂರ್ತಂ ಕ್ಷಣಂ ನಾಪಿ ವಾಸುದೇವೋ ನಚಿನ್ತ್ಯತೇ | ಸಾ ಹಾನಿ ಸ್ತನೃಹಚ್ಛಿದ್ರಂ ಸಾ ಭ್ರಾನ್ತಿಸ್ಸಚವಿಕ್ರಿಯಾ” (ವಿ. ಪು. ೧.೯.೭೩) ಇದರ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು “ವಿತಸ್ಥಿನ್ಮ ಪೃತಿ ಕ್ರಾಂತೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಧ್ಯಾನನರ್ಜಿತೇ | ದಸ್ಯುಭಿ ಮುಫಸಿತೇನೈವ ಯುಕ್ತ ಮಾಕ್ರಂದಿತುಂ ಭೃಶಮ್” ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗೆ ಅಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಇನ್ನೂ ಎಂತವನೆಂದರೆ ತದೇಕಧೀಃ ಆತನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ಚಿಂತೆಯುಳ್ಳವನು.

ಜ್ಞಾನಿಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನೂ ಆತನು ಎಂತವನೆಂದರೆ ಭಗವದ್ಗತಿಯ ಪರಮಹಿತೋಪದೇಶವಾದ “ಮನ್ಮನಾ ಭವಮದ್ಭುಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕರು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ಭಾಷಣ - ಭಗವಂತನ ಅನುಚಿಂತನವು, ಯೋಗ - ಆಸನಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ತದೇಕಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ

ಸುಖದುಃಖ ಸ್ವದೇಶಧೀಃ | ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನ ಯೋಗೋಕ್ತಿ ವಂದನ ಸ್ತುತಿ
ಕೀರ್ತನೈಃ | ಲಬ್ಧಾತ್ಮಾ ತದ್ಗತ ಪ್ರಾಣಮನೋ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯಃ ||

ಉಪಾಸನೆಯು, ಉಕ್ತಿಃ - ಪ್ರತಿಪಾದನವು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯು, ವಂದನ -
ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಣಾಮವು, ಸ್ತುತಿ - ಗುಣಾನುಕಥನವು, ಸ್ತೋತ್ರ
ಗಳನ್ನು ಹೇಳೋಣವು, ಕೀರ್ತನೈಃ - ಆತನಗುಣ ವಿಭವ ಚೇಷ್ಟಿತಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡೋಣವು, ಇವುಗಳಿಂದ ಲಬ್ಧಾತ್ಮಾ - ಸತ್ತೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನುಳ್ಳವನು, ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ತಾನು ವಸ್ತುವೇ
ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಥವಾ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧ್ಯಾನಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು
ಆತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸತ್ತೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದವನು, ಇನ್ನೂ ಎಂತವನೆಂದರೆ ತದ್ಗತ...ಕ್ರಿಯಃ, ತದ್ಗತ-ಆ ಪರಮ
ವುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಪ್ರಾಣ, ಮನಸ್ಸು, ಎಂದರೆ ಸಂಕಲ್ಪ, ಬುದ್ಧಿ ಎಂದರೆ
ವಿವೇಕಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದುಂಟಾದ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವು, ಹೀಗೆ ಅನೇಕ
ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕೆ
ಉದಾಹರಣವಾಗಿ “ಮಯ್ಯೇವ ದುನಆಧತ್ಸ್ವ ಮಯಿಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ”
(ಗೀ. ೧೨.೭) ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿ
ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವೇಕೋದ್ಧಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಶ್ರೀ ಯತಿ
ವರ್ಮರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ “ಅಧ್ಯವಸಾಯಾ ಭಿಮಾನ ಚಿಂತಾವೃತ್ತಿಭೇದಾನ್ಮನ
ಏವ ಬುದ್ಧ್ಯಹಂಕಾರ ಚಿತ್ತಶಬ್ದೈರ್ವ್ಯವಹೀಯತೇ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ
ಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ, ಇವುಗಳ ಕ್ರಿಯಃ - ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವನು. ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐಹಿಕ ವಿಷಯೋಪಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದ
ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ
ವನು ಜ್ಞಾನಿಯು. “ಮಯ್ಯೇವ ದುನ ಆಧತ್ಸ್ವ ಮಯಿಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ”
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾವವು ಸೂಚಿತವು.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಂತವನು ಹೇಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ
ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು, ಹೀಗೆ ಆತನು “ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯಂತೋ ಮಾಂ
ಯತನ್ತಶ್ಚ ದೃಢವ್ರತಾಃ | ನಮಂಸ್ಯಂತಶ್ಚ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ
ಉಪಾಸತೇ” ಸದಾ ಧ್ಯಾನ ಯೋಗ ಸ್ತುತಿ, ವಂದನ ಕೀರ್ತನಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವ
ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತನಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮ
ಗಳ ಆಪತ್ಯಕತೆ ಏತಕ್ಕೆ? “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ
ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ಪೂರ್ದಪಕ್ಷವನ್ನು ತಂದರೆ.
ಅವುಗಳೂ ಆಪತ್ಯಕವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ

ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತಕೃತಂ ಕುರ್ಮಾಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಕಾರಿತಃ |

ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನೃಸೇದ್ವೇವೇತು ತಾಮುಭೀಃ || ೩೧ ||

ಎನ್ನು ಆರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದ ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ ಎನ್ನದು

ದೊಂಬದನ್ನೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಿಂದೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾದುದರಿಂದ ಇದರ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ೧೪೫೬-೭ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ” ಎನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ “ಪ್ರೀತ್ಯೈವ” ಎಜ್ಜಿರ ಅವಧಾರಣ ತ್ತಾಲೇ ಸಾಧನತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯ್ಗೆ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿತವೆನ್ನು ಮಿಡಮ್ “ಉಪಾಯ ತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎನ್ನು ವಿವರಿಕ್ತೆಯಾಲೇ ಸುವ್ಯಕ್ತಮ್”. ನಿತ್ಯ ದಾಸ್ತ್ಯಕ ಸ್ವಭಾವನಾಗಿ ಏಕಿಕವನೆಲ್ಲಾ ತೊರೆದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಸಕವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವ ನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಹಾಗೆ ಆನಂದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರವಸ್ಥನಿಗೆ, ತನಗೆ ನಿಯತವಾದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳಾದ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ಗೋತಗಳಾದ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಯಥಾಧಿಕಾರ ವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಭಗವದಾಜ್ಞಾ ಜ್ಞೇದಿಯಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಧ್ಯಾಹೀನೋಚಿತಿರ್ನಿತ್ಯ ಮನಹರ್ ಸ್ವರೈಕರೈಸು” ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನ ರೂಪವಾದಯಾವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ನ್ನೈಸಗುವದೂ, ಭಗವನ್ನು ಖೋಲ್ಲಾ ಸಕರವಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯ ಮನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿತಗಳಾಗದೇ ಹೋದರೆ, “ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು. ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡ ಬಹುದು ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಭಗವತ್ತೀಡನ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಏನ ಕಾರದ ಅರ್ಥವೇನು? ಯಾವು ದನ್ನು ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿಸಿ ಈ ಅವಧಾರಣವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವು ಸರಿಬುಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದೆಂ ದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಆರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದ ವಿಡತ್ತಿಲ್ - ಕೃಪಯಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ, “ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ”, ಎನ್ನುವುವುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು, ಶಾಸ್ತ್ರಂ

ವ್ರಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವೇಣ್ಣಾವನ್ನಪಡಿಯನ್ತು. ಇಜ್ಜು ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕೊಂಡೇ ಅರಿಯ ವೇಂಡುಗರ ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ ತನ್ನಿಲ್ ಸ್ವಾಮಿಸಂತೋಷಜನಕತ್ವಮದಿಯಾಕ ಶೇಷಭೂತನಾನ ತನುಕ್ಕು ಪಿರುಕ್ಕಿರ ಪ್ರೀತಿಯನುಡೈಯ ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತಿ ಶಯಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ವೇಂಡಾ ವನ್ನಪಡಿಯನ್ತು-ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದುದಲ್ಲವು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೇರಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕೊಂಡೇ - ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ಅರಿಯವೇಣ್ಣಾಗಿರ ಕೈಂಕರ್ಯಂ ತನ್ನಿಲ್-ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮಿಸಂತೋಷ ಜನಕತ್ವಮದಿಯಾಗ - ಸರ್ವೇ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಶೇಷಭೂತನಾದ ತನುಕ್ಕು - ತನಗೆ, ಪಿರುಕ್ಕಿರ ಪ್ರೀತಿಯನುಡೈಯ-ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರೀತಿಯ, ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತಿಶಯಮ್ - ಪ್ರೇರಿಸೋಣದರ ಅಧಿಕವನ್ನು, ಶೊಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ - ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. “ತಸಾ ಚಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾದವರ ಉಪದೇಶವು. ತಾನು ಮನುಷ್ಯವತಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆಯೇ ತಾನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿ ಕ್ರಮಮಾಡಿ ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಯುವನಲ್ಲವೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಶಾಸ್ತ್ರರಿತ್ಯಾ ನಡಿಸಿದರೇನೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ಲಭಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದಲೇ ಆ ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದೀಗ ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಏವಕಾರದ ಭಾವವು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮವೇಉಪಾಯವೆಂಬುದು ಕರ್ಮವಿವಾಂಸಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಕ್ಷಣಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮದಿಂಟು ಒಂದು ಅಪೂರ್ಣವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಂಬುದು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಈ ಕ್ಷಣಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮವು ಭಗವನ್ನುಜೋಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹ ಮೂಲಕ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಗವದಾರಾಧನರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಆತನು ಮೆಚ್ಚುವಹಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರರಿತ್ಯಾ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ

ಇಶ್ಲೋಕಜ್ಞಃ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಶಕ್ತಲಿಲೇ ಯೋಚಿಕ್ವಮ್
ಪೋದು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಡೈಯ ಸ್ವಾದುತಮತ್ವತ್ವೈಯಮ್, ಫಲೋ

ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ ಆತನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವನು. ಆತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೇನೇ ಫಲವು. ಭಗವಂತನು ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಆತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಈ “ನಿಜಭಕ್ತ್ಯಾದಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದುದೇನು ದ್ರವತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದೇ ಅಥವಾ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದೇ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಒಂದೇ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹೇಳಿರುವದು ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಸನ ಗೀತಾರ್ಥ ಉಪಪಾದನೆಯಾದ ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಾಕ್ಯವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕವರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಈ ಶ್ಲೋಕಜ್ಞಃ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಶಕ್ತಲಿಲೇ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವಗಳು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ದೋಷಿತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕವರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಏಕಕಂಠ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಸಹ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಉಪಾಸನ ಒಂದನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂಬ ವಾದವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಏನನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಶ್ಲೋಕಜ್ಞಃ - ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಶಕ್ತಲಿಲೇ-ಉಪಾಸನನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಯೋಚಿಕ್ವಂಪೋದು - ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (೧) ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಡೈಯ-ಉಪಾಸನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ಅದಿಶಬ್ದದಿಂದ ತದಿತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ, ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನೆ, ಭಗವದಾರಾಧನೆ, ಸಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸ್ವಾದುತಮತ್ವತ್ವೈಯಮ್ - ಅತ್ಯಂತ ತನಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಇವು ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವು. (೨) ಫಲೋಪಾಯಮಾನ - ಪಲಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ, ಶರಣ್ಯನುಕ್ತ ಪ್ರಸಾದನಮಾಯ್

ಪಾಯಮಾನ ತರಣ್ಯನುಕ್ಯ ಪ್ರಸಾದನಮಾಯಾಕ್ಯೊಂಡು, ಫಲತ್ತುಕ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಮನಿಕ್ಶೇ ನಿರ್ಧಿರ ನಿಲೈಯುಮ್, ಇವ್ವುಪಾಸನತ್ತಾಲೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾನ ಸರೈಶ್ವರ ತಾನೇ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಮಾಯಾ ನಿರ್ಧಿರ ನಿಲೈಯೈಯುಮ್ ಶೋಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ ನೋಕ್ಕಾಕಕ್ಕಡವದು.

ಕ್ಯೊಂಡು - ಸರೈ ರಕ್ಷಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಾಗಿ ಫಲತ್ತುಕ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯ ಮನಿಕ್ಶೇ ನಿರ್ಧಿರ ನಿಲೈಯುಮ್ - ಆ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವೇ ಆಲ್ಲದೆ ಫಲವನ್ನು ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಎಂದಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡಲಾರರೆಂಬ ಭಾವವನ್ನೂ, ಇದು "ಉಪಾಯ ತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ, ನೈಸೇದ್ವೇವೇತು ತಾನುಭೀಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. (೩) ಇವ್ವುಪಾಸನತ್ತಾಲೇ - ಈ ಉಪಾಸನನಿಂದ, ಪ್ರಸನ್ನನಾನ - ಪ್ರೀತನಾದ ಸರೈಶ್ವರ ತಾನೇ-ಸರೈಶ್ವರನೇ, ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯ ಮಾಯಾನಿರ್ಧಿರನಿಲೈಯೈಯುಮ್-ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯವಾಗಿರುವ, ಫಲಪ್ರದಾತಾವಾಗಿ ತಾನೇ ಕಂಕಣ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಇದು "ನಿಜಕೆರಾದಿ ಭಕ್ತೈಂತಂ ಕುರ್ಯಾ ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ | ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈತನು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ ಆದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸರ್ವವಿಧಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವಾದವೇ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು. ಹಾಗಾದರೆ ಫಲಪ್ರದನು ಯಾರು? ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತವಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಶೋಲ್ಲುಗೈಯಿಲೇ - ಹೀಗೆ ಮೂರನ್ನೂ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ನೋಕ್ಕಾಕಕ್ಕಡವದು - ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕ ಭಾವಗಳು ಈ ಮೂರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು...ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ "ಭಜನಸುಖಮೇಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವಾದುತಮವೆಂದೂ, ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವೇ ಎಂದೂ, ಪ್ರೀತ್ಯಶಿತಯದಿಂದ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಭಗವದನುಗ್ರಹವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಫಲದಾಯಕವೆಂದೂ, ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಉಪಾಸನನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೋ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉಪಾಸನಾದಿ ಸ್ವಾದುತಮತ್ವ ಮೊಲಾದುವು ಬೋಧಿತವೆಂದೇನೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಯಾವುವು ಅಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಹಾಗಾದರೆ ಅಂತಹ ಭರಣ್ಯಾಸ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವದರಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ "ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತೋರಿ

ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿರುತ್ತಿಲ್ ಇಶ್ವೋಕಜ್ಞೈ ಯೋಜಿಕ್ಕು ಮೋದೊ ಇವ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞೆಗಳಾಲೇ ಪಣ್ಣಮ್ ಕೈಜ್ಞರ್ಮೆಲ್ಲಾಮ್. ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಿನ್ ಕಟ್ಟಿ ಕುಲೈಯಾದಿರುನ್ನಾ ಲುಮ್, ಸ್ವಾಮಿಸಂತೋಷ ಮೊಳಿಯ ವೇರೊರು ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನತ್ತು ಕ್ಕು ಪಾಯಮಾಗ ವನು ಸ್ಥಿಕ್ಕಿರಾ ನಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ ಇವನುಕ್ಕು ಅನನ್ಯೋಪಾಯತೈಯುಮ್ ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನತ್ತೈಯುಮ್ ಕುಲೈಯಾದೇ ಇರುಕ್ಕಿರಪಡಿಯೈಯುಮ್ ಅಕಿಂ ಚನಾನಾನ್ ವಿನನುಕ್ಕು ಈಶ್ವರ್ ತಾನೇ ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸ್ಥಾನತ್ತಿಲೇ ನಿನ್ರು ಫಲಂ ಕೊಡುಕ್ಕಿರ ಪಡಿಯೈಯುಮ್, ಶೊಲ್ಲು ಗೈಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ಬರುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿರುತ್ತಿಲ್ - ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಯೋಜಿಕ್ಕು ಮೋದೊ - ಆನ್ವಯಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (೧) ಇವ - ಈ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ವನು, ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞೆಗಳಾಲೇ ಪಣ್ಣಮ್ ಕೈಜ್ಞರ್ಮೆಲ್ಲಾಮ್ - ಆಜ್ಞಾನು ಜ್ಞಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಷವೆಲ್ಲಾ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಿನ್ ಕಟ್ಟಿ ಕುಲೈ ಯಾದಿರುನ್ನಾ ಲುಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮರಾಧೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸ ಕೂಡದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಸ್ವಾಮಿಸಂತೋಷಮೊಳಿಯ - ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವೇರೊರು-ಬೇರೆ ಯಾವುದೊಂದೂ, ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನತ್ತು ಕ್ಕು ಉಪಾಯವಾಗಿ - ಸ್ವರ್ಗವಾದ ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವಾದ, ಅದಿ ತಬ್ಬದಿಂದ ವಿಹಿತಕೈಂಕರ್ಯವಾದ, ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆಗಲಿ, ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಸಾಧನವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಸದ್ಭರವನ್ನೂ ಪುರಮವುರುಪನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿರ್ಭರನಾಗಿ ಯೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೇಕೆ? ಅದುದರಿಂದ ಇನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವು (೧) ಇವನಕ್ಕು - ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಅನನ್ಯೋಪಾಯತೆ ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಭಗವತ್ತೀಶನ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಎಂಬ ಭಾವಗಳು, ಕುಲೈಯಾದೇ ಇರುಕ್ಕಿರ ಪಡಿಯುಮ್ - ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ (೨) ಅಕಿಂಚನಾನಾನ್ ವಿನನಕ್ಕು - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದಿರುವ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಈಶ್ವರ್ ತಾನೇ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ತಾನೇ, ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸ್ಥಾನತ್ತಿಲೇ -

ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ನ - ನಿಂತು, ಫಲಂಕೊಡು ಕೈರ ಪಡೆಯ್ಕೆಯುಮ್ - ಫಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು, ಶೊಲ್ಲು ಗೈಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ - ಉಪದೇಶಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಹೇಗೆ ಆ ಅನುಪಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕ ವೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟವೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ ಸಹ ಅನುಷ್ಠಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು ; ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂದು ಅವಧಾರಣದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಯಾವ ಫಲಾನೇಕ್ಷೆಯ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇರಕೂಡದೆಂದಾಗುವದರಿಂದ, ಇದರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಫಲವೂ ಸೇರಿ ಅನನ್ಯೋಪಾಯತ್ವಬುದ್ಧಿಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಸುವ್ಯಕ್ತವು. ಬೇರೆ ಫಲವ್ಯಾವದನ್ನೂ ಅನೇಕ್ಷಿಸದೆ ಬರೇ ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನತವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾವಾಗ ಉಪಾಯಾನ್ತರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವೋ, ಆಗ ನೈಸೇದ್ವೇನೇತು ತಾಮಃಭೀಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಹಾಗೆ, ಉಪಾಯಾಂತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷ ನಿವೇಶನವೂ ಸಿದ್ಧಿಸಿತು ಎಂಬುದು ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈತನು ತಾನೇ ಆಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಸರ್ವಭರವನ್ನಿಟ್ಟವನಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮನಾನುಸಾರ ಸರ್ವವಿಹಿತಗಳಾದ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ

ದೇವತಾನ್ತರ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಶಬ್ದಾವಿಗಿ ಸಮಾಧಾನವು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಯಾನುನ ಮುನಿಗಳ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯನಿಷ್ಕರಾದ ಭಕ್ತರೂ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಭಗವತ್ತೀರ್ಣನಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವಿವರಣವು ಪ್ರಕರಣವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಪುನಃ ಅನುವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸಲೇ ಬೇಕೆಂದಾದರೆ, ಆಗ ಸೂರ, ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಂತರ ಸಂಬಂಧವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಭಕ್ತರ ಮತ್ತು ಪ್ರಪನ್ನರ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇರಣ್ಣು ಧಿಕಾರಿಗಳುಮ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಕರು ಮತ್ತು ಭರನ್ನಾಸನಿಷ್ಕರು ಆದ ಎರಡು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

ಇಷ್ಟಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನೇ ದೇವತಾಸ್ತರ
ಸಂಬಂಧೇನ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿತ್ವ ಹಾನಿ ರಿತ್ಯತ್ರಾಹ

ಇರಣ್ಣ ಧಿಕಾರಿಗಳುಮ್ (೧) “ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾನ ಸೇವಂತೇ” (೨) “ಅನನ್ಯ
ದೇವತಾ ಭಕ್ತಾಃ (೩) ನಾನ್ಯಂದೇವಂ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾಪದಿಯೇ
ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಾಯಿರುಕ್ಕ, ಇಜ್ಞ “ನಿಜಕರ್ಯಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ” ಎನ್ನು
ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದಪದಿಯೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳೈ ಇವರಗಳ್ ಅನು
ಷ್ಠಿಕ್ಕಪುಕ್ಕಾಲ್, ಅಗ್ನೀಂದ್ರಾದಿ ದೇವತಾ ವ್ಯಾಮಿತ್ರತೈಯಾಲೇ ಪರಮೈ
ಕಾಂತಿತ್ವಂ ಕುರ್ವೆಯಾದೋ? ವೆನ್ನು ವೇದಾಂತ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾದಾರ್

“ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾನ ಸೇವಂತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ತರಿಮಿತಂ ಫಲಮ್” ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರ ಫಲ
ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಆರಾಧಿ
ಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ, ೬೭೫ ಮತ್ತು ೯೨೬ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. (೨) “ಅನನ್ಯ
ದೇವತಾಭಕ್ತಾಃ” ಇನ್ನು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣು
ವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಭಕ್ತರುಗಳು” ಎಂಬ (೩) “ನಾನ್ಯಂದೇವಂ ನಮ
ಸ್ಕುರ್ಯಾತ್” “ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಡ”
(ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾಪದಿಯೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ
ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಾಗಿ ಇರುಕ್ಕ - ಪರಮಪುರುಷ
ನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಎರಡು
ವಿಧ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಇರುವಾಗ, ಇಜ್ಞ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ನಿಜಕರ್ಯಾದಿ
ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ” ಎನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯಾದಪದಿಯೇ - ಎಂದು ಕೃಪಯಾ ಉಪ
ದೇಶಿಸಿರುವಹಾಗಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಇವರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕಪುಕ್ಕಾ
ಲ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವವೆಂದು ಹೊರಟರೆ, ಅಗ್ನೀಂದ್ರಾದಿ ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ,
ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾವ್ಯಾಮಿತ್ರತೈಯಾಲೇ - ಪರಮಪುರುಷಾರಾಧನರೂಪ
ಕೈಂಕರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವದರಿಂದ, ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಂ ಕುರ್ವೆಯಾದೋ -
ಅವರುಗಳ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕೂಡ
ದಾಗಿರುವಾಗ, ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾ
ಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದ ಸಂಬಂಧವು ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ
ಭಂಗ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ? ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ವೇದಾಂತವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ
ಪಣ್ಣಾದಾರ್-ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದದವರು, ಚೋದ್ಯಂ
ಪಣ್ಣಾವರ್ಗಳ್ - ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ಪಂಚ

(೧) ಭಾ. ಶಾನ್ತಿ ೨೫೦-೫೬ (೨) ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಮ್. (೩) ಭಾರತ

- ಬೋಧ್ಯಂ ಪಣ್ಣವರ್ಗಃ. ಇವ್ಯಡ್ತಿಲ್ (೪) “ಸಾಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಪ್ಯವಿರೋಧಂ ಜೈಮಿನೀ” ಎಜ್ಞರಸೂತ್ರತ್ತಿನ್ ಪಡಿಯೇ ಅಗ್ರನಯನಾದಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗಳಾಲೆ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸರ್ದೇಶ್ವರನುಕ್ಕು ಸಾಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಾಚಕಜ್ಞಳಾನ ನಿರ್ದಹಿಕ್ಕು ಲಾ ಮಿಡತ್ತಿಲ್, ಇವೈ ತ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮತ್ತಿನ್ ತಿರುನಾಮಜ್ಞಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ ನಿರ್ದೈಯಾಲೇ ಇವತ್ತಿಲ್ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶಮಿಲ್ಲೈ.

ಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಧ್ಯಾನ ಹವಿಸ್ಸಮರ್ಪಣಾದಿಗಳಿವೆ; ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲವೇ ? ಆಗಲಿ, ತ್ಯಾಗ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಆ ದೋಷವು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನಾಳಿನಾದ್ಧಿ ಪಂಕಸ್ಯ ದೂರಾದಸ್ತರ್ತ ನಂ ವರಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದಾಗಿ ಕೆಸರನ್ನು ತುಳಿಯುವದೇತಕ್ಕೆ ? ಅನಂತರ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವುದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಆದುದರಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಿಡುವದು ಯುಕ್ತ ವಲ್ಲವೋ ? ಹೀಗೆ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೇತಕ್ಕೆ ? ಅನಂತರ ತ್ಯಾಗ ಹೇಳುವದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು, ಈ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲದಿರುವ ಬಾಲಿಶರ ವಾದವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇವ್ವಿಡ್ತಿಲ್ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ಸಾಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಪ್ಯವಿರೋಧಂ ಜೈಮಿನೀ”, ಎಜ್ಞರಸೂತ್ರತ್ತಿನ್ ಪಡಿಯೇ-ಎಂದು ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದಾಗಿ, ಅಗ್ರನಯನಾದಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗಳಾಲೇ- ಅಗ್ರೇ ನಯತೀತ್ಯಗ್ನಿಃ ಎಂದರೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಂಗಳೈ - ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸರ್ದೇಶ್ವರನುಕ್ಕು - ಸರ್ದೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಸಾಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಾಚಕಂಗಳಾನ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ವಾಗಿ ಬೋಧಕಗಳಾಗಿ, ನಿರ್ದಹಿಕ್ಕುಲಾ ಮಿಡತ್ತಿಲ್ - ನಿರ್ದಹಿಸಬಹುದೆಂದು ತ್ರೀ ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇವು . ಈ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಆದಿಕಲ್ಪದಿಂದ, ವೈಶ್ವಾನರ, ಸೂರ್ಯ, ಮಿತ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ತ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮತ್ತಿನ್ ತಿರುನಾಮಂಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ - ತ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗಿ, ನಿರ್ದೈಯಾಲೇ - ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಪದಗಳೂ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವದರಿಂದ, ದೇವತಾಂತರ ಗಳಾದ ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳ, ಸ್ಪರ್ಶಮಿಲ್ಲೈ - ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪದಗಳೂ ಸರ್ದೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ವಾಗಿ ಬೋಧಿ

(೧) “ ದೇವಾನೃಷೀನ್ದ್ರಿತ್ಯನ್ಭಗವದಾತ್ಮರಾಢ್ಯಾತ್ಯಾ ಸಂತಪ್ಯಾ ಎನ್ರು ನಿತ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಿಲ್ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಪಡಿಯೇ

ಸುತ್ತವೆಂದು ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ದೇವತಾಂತರದ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈಸಾಕ್ಷಾದ್ಯಪ್ಯವಿರೋಧಂ ಜೈಮಿನಿಃ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಉಪಪಾದನೆಗೆ ೨೩೨-೨೩ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಸಮಾಧಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಶೋಧನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕರಣವು ಒದಗಿದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಜ್ಞಾಪಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೃತಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ೧೧೫೫ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಹೀಗೆ ಪರ ಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಬೋಧಿಸುವದರಿಂದ, ದೇವತಾಂತರಸ್ಪರ್ಶಮ್ ಇಲ್ಲೈ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು,

ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರ್ಮಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕರ್ದವ್ಯಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯುಂಟಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೇ ಮಾಮುಪಾಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನಲ್ಲಾ? ಮತ್ತು “ಜೀವಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಲಿಜ್ಞಾತ್ ನೇತಿಚೇನ್ನ, ಉಪಾಸಾ ತ್ರೈವಿಧ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—(೧) ನಿಖಿಲಕಾರಣಭೂತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸತ್ಯತ್ವಜ್ಞಾನತ್ತಾನನ್ನತ್ತ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ವಿಸಿಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸೋಣವು; (೨) ಜೀವಾತ್ಮಶರೀರಕನನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸೋಣವು ಪ್ರತರ್ಧನವಿದ್ಯೆಯಹಾಗೆ, (೩) ಭೋಗ್ಯಭೋಗೋಪಕರಣ ಶರೀರಕನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸೋಣವು. ಆದುದರಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೂ ಕೂಡ ಜೀವಶರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಉಪಾಸ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲಾ? ಇಲ್ಲಿಯೂ ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ನ್ಯಾಯವು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸನುಹರ್ಷಿಯ ಅಭಿಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

(೧) “ದೇವಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಯರ್ಷೀ-ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯ ನಾದಿಬ ಸಿಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃನ್-ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಎಂತವರೆಂದರೆ ಭಗವದಾತ್ಮರಾಢ್ಯ - ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಆತ್ಮಾವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು. ಇಂತವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಸಂತಪ್ಯ - ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಅವರು

ತತ್ತದ್ವೇವತಾ ಶರೀರಕನಾಕ ಪರಮಾತ್ಮಾವೈ ಅನುಸಂಧಿತ್ತು ಕ್ಕೊಂಡು ತತ್ತತ್ಪ
ರ್ಮಜ್ಞಿಣೈ ಅನುಷ್ಠಿಂಕ್ಯೈ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಮಾನ ವಿಡತ್ತಿಲ್ (೨) “ಉಪಾಸಾತ್ಮೈವಿ
ಧ್ಯಾತ್” ಎಜ್ಞಿರಪದಿಯೇ ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್, ವಿಶೇಷ್ಯಮಾನ ದಿವ್ಯಾ
ತ್ವಸ್ವರೂಪತ್ವಾಲ್ಮವ್ ಚೇತನಾಚೇತನವಿಶಿಷ್ಟನಾಗವುಮ್ ಪರಮಾತ್ಮಾವೈ
ಉಪಾಸೀಯಾ ನಿನ್ಮಾಲ್ಮವ್, ವಿಶೇಷಣಮಾನ ಚೇತನಾಚೇತನಜ್ಞಿಂಲ್
ಅರಾಧ್ಯತ್ವಮ್ ಇಲ್ಲಾದರ್ ಪೋಲೇ ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ಮವ್, ವಿಶೇಷಣಮಾನ

ಭಗವದಾತ್ಮಕರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಋಷಿ
ಗಳಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಂದಲೂ ಉಂಟಾದ ಮಹೋಪಕಾರ ಋಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ
ದಿನವೂ ಈ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ; ಆದರೆ ಹೀಗೆ ತರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ
ಅವರುಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಭಗವಂತನೇ ಇದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವು.
ಗಣನೆಯು ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಎನು ನಿತ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಿಲೇ - ಎಂದು ತ್ರೀ
ಯತಿವರೈರು ರಚಿಸಿರುವ ನಿತ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಭೃತಿ ಶಬ್ದ
ದಿಂದ ಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು
ತ್ತದೆ ಎಂದರೆ “ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯ ಜಾತಂ ಹಿ ಪರಮ ಪುರುಷ ಶರೀರತಯಾ
ವಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಇಂದ್ರಾದೀನಾ ಮಾರಾಧ್ಯತ್ವಂ ವಿದಧತ್ ಆತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಪರಮ
ಪುರುಷಸ್ಯೇವ ಸಾಕ್ಷಾದಾರಾಧ್ಯತ್ವಂ ವಿದಧಾತಿ” (ಗೀ. ೭.೨೩.) ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳ
ಗಳಲ್ಲಿ ವೋಕ್ತವು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ತತ್ತದ್ವೇವತಾ
ಶರೀರಕನಾನ - ಆ ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿವುಳ್ಳ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ,
ಅನುಸಂಧಿತ್ತು ಕ್ಕೊಂಡು - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತತ್ತತ್ಪರ್ಮಜ್ಞಿಣೈ
ಅನುಷ್ಠಿಂಕ್ಯೈ - “ಮಯಿಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ”
(ಗೀ. ೩.೩೦) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವು,
ಇಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಶಾಸ್ತ್ರ
ಸಿದ್ಧಮಾನ ವಿಡತ್ತಿಲ್ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ಉಪಾ
ಸಾತ್ಮೈವಿಧ್ಯಾತ್” “ಉಪಾಸನೆಯು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ” ಎಂಗಿರಪ
ದಿಯೇ - ಎಂದು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯಾದಿ
ಗಳಿಲೇ - ಪ್ರತರ್ಧನವಿದ್ಯೆ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮಧು ವಿದ್ಯೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ,
ವಿಶೇಷ್ಯಮಾನ - ವಿಶೇಷ್ಯನಾಗಿ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾಲ್ಮವ್ - ದಿವ್ಯಪರ
ಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, ಚೇತನಾಚೇತನವಿಶಿಷ್ಟನಾಗವುಮ್ - ಚೇತನಾಚೇ
ತನಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನಾಗಿಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮಾವೈ ಉಪಾ
ಸೀಯಾ ನಿನ್ಮಾಲ್ಮವ್ - ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ವಿಶೇಷ

ಉಮಾನ ಚೇತನಾಚೇತನಜ್ಞಃ - ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ
 ಆರಾಧ್ಯತ್ವಂ ಇಲ್ಲಾಡಾರೋಲ್ - ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಭಾವವು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವೋ
 ಹಾಗೆಯೇ, ಇಂದ್ರಿಚಿತ್ತಿಲುಮ್ - ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಆಚ್ಛಾದ್ಯಾಚ್ಛಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು
 ಮೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಇವೇ - ಈ ಅನುಸ್ಥಿತವನವು
 ಆರಾಧಿಕರಾನಲ್ಲ - ಆರಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನೂ ಸಂಧ್ಯಾ
 ಹಂದಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಚಮಹಾಯಜ್ಞ ರೂಪವಾದ ವೈಶ್ವದೇವವನ್ನೂ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ
 ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಪಿತೃ ಮೊದಲಾದ
 ವುಗಳ ಆರಾಧನೆಯು ಇರುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ, ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗುವದ
 ರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆಯ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಈ ಆರಾಧನೆ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಅನ್ಯದೇವತಾದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಾವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ
 ದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದುದರಿಂದ ಮಾಡಲೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು
 ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಭಾವನೆಯು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದ ಉಪಾಸನೆಗೆ
 ಉಂಟೆಂದು, “ಉಪಾಸಾತ್ಮೈವಿದ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿ
 ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಪ್ರತರ್ಧನ, ವಿದ್ಯೆ, ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯೆ
 ಗಳಲ್ಲಾ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು. “ಉಪಾಸಾತ್ಮೈವಿದ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂ
 ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂರು ವಿಧ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಬಹುದೆಂದು
 ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನಿಖಿಲಕಾರಣಭೂತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸತ್ಯ
 ತ್ವಜ್ಞಾನತಾದಿಗಳೇನು ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತತೆ ಏನು ಇವುಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ
 ನೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸೋಣವು ಒಂದು ವಿಧ. ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗ ಶರೀರಕನಾಗಿ ದಿವ್ಯ
 ಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸೋಣವು. ಎರಡನೆಯದು. ಭೋಗ್ಯ
 ಭೋಗೋಪಕರಣ ಶರೀರಕನಾಗಿ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸೋ
 ಣವು ಮೂರನೆಯದು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಚೇತನಾಚೇತನ ಶರೀರಕನಾಗಿರುವದರಿಂದ
 ಸರ್ವಚೇತನಾರಾಧನೆಯು ಕೇವಲ ಚೇತನಾರಾಧನೆಯ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು. ತದಾತ್ಮ
 ನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ
 ಪ್ರತರ್ಧನರು ಹೋಗಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು, ಹಿತತಮವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಮುಕ್ತಿದಾ
 ಯಕವಾಗಿರುವದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು ಎಂದು ಪಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನು
 ಮಾಮುಪಾಸ್ಯ-ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇಂದ್ರನು
 ಜೀವನು, ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹರಹಿತನು, ಇಂತವನ ಉಪಾಸನೆಯು ಪ್ರತೀಕಾಲಂ
 ಬನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಂತಹ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು, ಹಾಗಾದರೆ
 ಇಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ “ಶಾಸ್ತ್ರಾ
 ದ್ಯಷ್ಟ್ಯತೂಪದೇಶೋವಾಮುದೇವವತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (ಬೃ. ಸೂ.
 ೧.೧.೩೧) ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ? ನಾನು ಎಂದರೆ

ಮಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಮಚ್ಛರೀರಕನಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವೇ ಉಪಾಸ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆಯೇ ಪರಮ ಭಾಗವತರಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದರು ಅಸುರಪುತ್ರರಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—ಸರ್ವಗತ್ವಾ ದನಂತಸ್ಯ ಸ ಏವಾ ಹ ಮನಸ್ಥಿತಃ | ಮತ್ತಸ್ಸ ರ್ವಂ ಅಹಂಸರ್ವಂ ಮಯಿಸರ್ವಂ ಸನಾತನೇ | ಅನಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಾವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಆತನು ಎಂದರೆ ಪರಮಪುರುಷನೇ ನಾನಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ, ಮಚ್ಛರೀರಕನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಮದಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಎಂದರೆ ಮಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಎಲ್ಲವು, ಅಹಂಸರ್ವಂ-ನಾನೇ ಎಲ್ಲವು ಎಂದರೆ ಮಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಎಲ್ಲವು, ಮಯಿಸರ್ವಂ ಸನಾತನೇ - ಆನಾದಿಯಾಗಿರುವ ನೆನ್ನಲ್ಲೇ ಸರ್ವವು ಎಂದರೆ ಮಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಸರ್ವವು ಎಂಬುದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು.

ಮಧುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ? ಆದಿತ್ಯನ ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ ಊರ್ಧ್ವಾಂಶಗಳನ್ನು ವಸು ರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯ, ಮರತ್, ಸಾಧ್ಯ ರುಗಳಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವೆಂದೂ, ಆ ಆ ಆದಿತ್ಯಾಂಶಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯವೆಂದೂ, ಭಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಂಟೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರಾದ ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಏಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಉಪಾಸಿಸೋಣವೆಂಬುದು ಅಸಂಗತವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾದರೋ “ ಭಾವಂತು ಬಾದರಾಯಣೋಽ ಸ್ತಿಹಿ” (೧-೩-೩೨) ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಈ ವಸ್ತಾದಿ ಐದು ಪಂಗಡದವರಿಗೂ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಉಂಟೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಸ್ತಿಹಿ-ಉಪಾಸ್ಯತ್ವವೂ ಪ್ರಾಪ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ವಸ್ತಾದಿತ್ಯಾದಿ ಶರೀರಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯನು. ಅಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಯಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ನಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವೆಂದು ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಫಲವೇ ನೆಂದರೆ ಮಧುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತಾದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವವಾದ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಈ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಕನನ್ನು ಜಿಜ್ಞಾಸುವೆಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಅಗಲಿ, ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಿಬಿಟ್ಟು ತತ್ತಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ವಿಶೇಷ್ಯವೇನೋ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತ್ರಾದಿಗಳ್ಳಿ ಇವೇ ಆರಾಧಿಕೃತಾನಲ್ಲೇ - (೩) ಅಹಂಹಿ ಸರೈಯ ಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾಚ ಪ್ರಭುರೇವಚಿ" (೪) "ಹವ್ಯಕವ್ಯ ಭುಗೇಕ್ಸ್ತಂ ಪಿತೃ ದೇವ ಸ್ವರೂಪಧೃತ್" (೫) "ಯೇ ಯಜಂತಿ ಪಿತೃಣಾ ದೇವಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಹುತಾಶನಾಃ | ಸರೈಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾನಂ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜಂತಿತೇ"

ಹಾಗೆ ಭಾವನೆಯಾದರೂ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಗಳ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ದೇವತಾಂತರ ಸಂಬಂಧವು ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಸರೈಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದೇ ಈತನು ಭಾವಿಸುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನು ಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಎಂದಿಗೂ ದೇವತಾಂತರ ಆರಾಧನವಾಗುವ ದಿಲ್ಲನೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ "ಅಹಂಹಿ" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ, ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಸರೈ ಯಜ್ಞಾನಾಂ - ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ, ಅಹಂಹಿ - ನಾನು ತಾನೇ, ಭೋಕ್ತಾಚಿ - ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರೀತನಾಗುವನೊಲಾನೇ, ಪ್ರಭುರೇವಚಿ-ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಾಹಕನು ನಾನೇ. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಎರಡು ವಿಧವು. ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮಾ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಾರಂಭದಲ್ಲೂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಬಂಧಕನಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರು ಜಾರಿಬಿದ್ದು ಬಂಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ರೆಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೪) ಪಿತೃದೇವ ಸ್ವರೂಪಧೃತ್-ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಎಂದರೆ ಪಿತೃದೇವತಾತ್ಮಕನಾಗಿ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಹವ್ಯಕವ್ಯ ಭುಗೇಕ್ಸ್ತಂ - ಪೂರ್ವಾಪರಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನೂ ಕವ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವನು ಏನೊಬ್ಬನೇ.

(೫) "ಯೇ - ಯಾರು, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಹುತಾಶನಾಃ - ಔಪಾಸನಾದಿ ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ. ಯಜಂತಿ - ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ, ತೇ - ಅವರಿಲ್ಲರೂ, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಾನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. "ತ್ವಾಂ ಯೋಗಿಸಿ ಶ್ಚಿಂತಯಂತಿ ಶ್ವಾಂ ಯಜಂತಿಚ ಯಾಜಕಾಃ" ಎಂಬುದು ಇದರ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವು.

ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ, ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯಾನವನೇ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧನಾನೆ ಇವನುಕ್ಕು ಆರಾಧ್ಯನಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ ಇಪ್ಪಡಿ ತೆಳಿನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕುಮ್ ಅವನುಕ್ಕು, ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮನುಷ್ಠಿಕ್ಕಿರ ಕೈಜ್ಜಿರೈಜ್ಜಿ ಇಾಮ್.

ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶದೋಷಂ ಕದಾ ನ ಪ್ರಸಜ್ಞೀತ ಕದಾಪ್ರಸಜ್ಞೀತ ಇತಿ ಉಪಸಾದಯತಿ

ಉಪಾಯಾನರಸ್ಪರ್ಶಂ ನಾರಾದಾರ್ಪೋಲವುಮ್, ಕೈಜ್ಜಿರೈಜ್ಜಿ ಇಾನೆ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನ ನಿವೇದಿತೋಪಯೋಗಾದಿಗಳಾಲ್ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಸ್ಪರ್ಶಮ್

ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯಾದ ವನೇ-ಈ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳಾದ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಅಂತರಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವೇ, ಪ್ರತಿಬುದ್ಧನಾನೆ - ಪಾಞ್ಜನಾದ, ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಗಳನ್ನೂ, ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಆರಾಧ್ಯನಾದುದರಿಂದ, ಇಪ್ಪಡಿ ತೆಳಿನ್ನು - ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕುಮ್ ಅವನುಕ್ಕು - ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಅವನಿಗೆ, ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮನುಷ್ಠಿಕ್ಕಿರ ಕೈಂಕರ್ಯಜ್ಜಿ ಇಾಮ್-ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದಕಗಳಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನವೆಂದಿಗೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಹರಹಸ್ಪಂಧ್ಯಮುಪಾಸೀತ - ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನ್ಯದೇವತಾ ರಾಧನೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಂ-ಎಂಬುಗು ಸಂಧ್ಯಾ ಶಬ್ದದ ದ್ವಿತೀಯವಲ್ಲವು. ಆಗ ಅನ್ಯದೇವತೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಎಂಬರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಂಧಿ ಶಬ್ದದ ಸಪ್ತಮಿ. ಸಂಧ್ಯಾ ಯಾಂ ಭಗವಂತಂ ಉಪಾಸೀತ - ಎಂಬರ್ಥವು.

ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶ ದೋಷವುಂಟಾಗದಿರುವದು ಯಾವಾಗ ?

ಉಂಟಾಗುವದು ಯಾವಾಗ ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಧಿಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿ ಕಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು ವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ದೋಷವು ಉಂಟಾಗುತ್ತ ದೆಂದೂ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಯಾನರಸ್ಪರ್ಶಮ್ ನಾರಾ ದಾರ್ಪೋಲವುಮ್-ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಅನ್ಯದೇವತೋಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೂ, ಕೈಜ್ಜಿರೈಜ್ಜಿ ಇಾನೆ - ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋ

ವಾರಾದಾರ್ಪೋಲವುಮ್, ಆರಾಧ್ಯ ವಿಶೇಷಣಮಾಗ ವಿಧಿಬಲ ಪ್ರಾಪ್ತಜ್ಞ
ಳಾನ ಚೇತನಾಚೇತನಜ್ಞಳಾಲ್ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ವರ್ತದೋಷಮ್ ವಾರಾದು.

(೧) “ನಾರಾಯಣಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಪ್ರಭುವಿಾಶ್ವರಮೋಯೋಽನ್ಯ

ಜನಗಳಾಗಿರುವ ಎಂದರೆ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ, ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನ - ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾ
ದನೆ ಮತ್ತು ನಿವೇದಿತೋಪಯೋಗಾದಿಗಳಾಲ್ - ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ
ನಿವೇದನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದುಧನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲದಹಾಗೆ,
ಪ್ರಯೋಜನಾನಂತರಸ್ವರ್ತಂ ವಾರಾದಾರ್ಪೋಲವುಮ್ - ಮೋಕ್ಷೇತರಗಳಾದ
ಐಹಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಸಂಬಂಧ ಬಾರದ ಹಾಗೂ, ಎಂದರೆ ದೇಹಯಾತ್ರ
ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನುಷ್ಠಾನ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯ
ರ್ಜನೆ ಆಹಾರಸೇವನೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧ
ವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ, ಲಿಪ್ತನಾಗದಹಾಗೂ, ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆರಾಧ್ಯ ವಿಶೇಷಣ
ಮಾಗ - ಆರಾಧ್ಯನು ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು, ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ಸೂರ್ಯ,
ಅಗ್ನಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳೇನು, ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ
ಗಳೇನು ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳೇನು ಇವುಗಳಾದ, ವಿಧಿಬಲಪ್ರಾಪ್ತಜ್ಞಳಾನ - ಶಾಸ್ತ್ರ
ವಿಧಿಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಆದುದರಿಂದ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಜ್ಞ
ರೂಪಗಳಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕಾದ, ಚೇತನಾಚೇತನಜ್ಞಳಾಲ್ - ಆ ಅನ್ಯ
ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಚೇತನಗಳಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ದೇವತಾಂತರ
ಸ್ವರ್ತದೋಷವು, ವಾರಾದು - ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ದೇಹ ಧಾರಣೆಗೂ, ಈತನು
ಮಾಡಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ
ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹವಿಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ
ಈತನು ಲಿಪ್ತನಾಗದಿರಬೇಕು, ಮತ್ತು ಉಪಾಯಾಂತರ ಸಂಸರ್ಗವೂ ಕೂಡದು.
ಹೀಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು “ಮಯಿಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ ಚೇತಸಾ”
ಎಂದೂ, “ಯತ್ಕರೋಷಿ ಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಞಹೋಷಿ ದದಾಸಿಯತ್ | ಯ
ತ್ಪ್ರಪಸ್ಯಸಿ ಕೌಂತೇಯ ತತ್ಪುರುಷ್ವಮದರ್ಪಣಮ್” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ
ನಡೆಸಿದರೆ ದೇವತಾಂತರಾದಿ ಸಂಬಂಧ ದೋಷವುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು
ಹೇಳಿದರು.

ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ದೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು
ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—(೧) ನಾರಾಯಣಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ - ಶ್ರೀಮಃ
ಸ್ವಾರಾಯಣನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವನು ಎಂತವನೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೃದಿಸ್ಥಂ
ಬಹಳ ದೂರ ಹೋಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಷ್ಟವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯ
ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವನನ್ನು ಪ್ರಭುವ್ - ಏನೋ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಕಾಮಃ

ಮರ್ಚ ಯತೇ ದೇವಂ ಪರಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸ ಸಾಪಭಾಕ್ | (೨) “ಯಸ್ತು ಸಾರಾ
ಯಣಂ ದೇವಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನಾ ಭಿಮನ್ಯತೇ | ಸ ಯಾತಿ ನರಕಂ ಘೋರಂ
ಯಾವಚ್ಚಂದ್ರದಿವಾಕರಮ್” (೩) “ಬುದ್ಧರುದ್ರಾದಿ ವಸತಿಂ ಶ್ಮಶಾನಂ
ಶವಮೇವಚ | ಅಟಿವೀಂ ರಾಜಧಾನೀಂಚ ದೂರತಃ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್”

ನೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ವ
ಸಮರ್ಥನನ್ನು, ಈಶ್ವರಮ್ - ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ, ಸೂಕ್ತ, ಪರಮಹಿತ ಪ್ರವರ್ತನೆ
ಯನ್ನೂ ಮಾಡುವನೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದ ತನಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನನ್ನು
ಇಂತವನನ್ನು ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಯಃ - ಯಾವನು, ಅನ್ಯದೇವಂ -
ಏನನ್ನೂ ಸ್ವತಃ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಯನ್ನು, ಪರಬುದ್ಧ್ಯಾ-
ಆತನೇ ಪರದೇವತೆಯು ಎಂದರೆ ಸರ್ರೇಶ್ವರನು, ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅರ್ಚ
ಯತೇ . ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಸಃ . ಅಂತವನು, ಸಾಪಭಾಕ್ - ಪಾಪಿಷ್ಠನು”ಎಂದೂ
(೨) ಯಸ್ತು-ಯಾವನಾದರೋ ದೇವನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು, ಸಾಮಾನ್ಯೇನ-
ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂಬದಾಗಿ, ಅಭಿಮನ್ಯತೇ - ತಿಳಿಯುವನೋ,
ಸಃ - ಅವನು, ಯಾವಚ್ಚಂದ್ರದಿವಾಕರಮ್ - ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿರುವವರೆಗೂ
ಘೋರವಾದ ನರಕವನ್ನು, ಯಾತಿ . ಹೊಂದುವನು.

(೩) “ಬುದ್ಧರುದ್ರಾದಿ ವಸತಿಂ - ಬುದ್ಧನನ್ನೂ ರುದ್ರನನ್ನೂ ಆದಿಶಬ್ದ
ದಿಂದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು., ಇವರುಗಳ ವಸತಿಂ - ಗುಡಿಗಳನ್ನೂ,
ಶ್ಮಶಾನವನ್ನೂ, ಶವಮೇವಚ - ಶವವನ್ನೂ ಸಹ, ಆಡವಿಯನ್ನೂ, ರಾಜಧಾನಿ
ಯನ್ನೂ ದೂರತಃಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ - ದೂರವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡ
ತಕ್ಕವು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ವಸತಿಯನ್ನು ಶೌಂಡಿಲ್ಯರು ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಮವೆಂಬ
ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರುಗಳ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವದರಿಂದ
ಶ್ಮಶಾನ ಶವ ಆಡವಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೋ, ಅಷ್ಟೇ ಅವರು
ಗಳ ಆಶ್ರಯದಿಂದಲೂ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಹಾಗೆಯೇ
ಬದ್ಧರು. ನಮ್ಮಹಾಗೆಯೇ ಅಸಮರ್ಥರು. ಅವರುಗಳು ಒಂದುವೇಳೆ ದಯಪಾಲಿ
ಸಿದರೂ ಕ್ಷುದ್ರಗಳಾಗಿ ಕ್ಲೇಶಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ಇರುವ ಆಶಾಶ್ಚತಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ
ವರು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಅನ್ಯದೇವತಾಲಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿರತಕ್ಕದ್ದು
ಯೋಗ್ಯವೆಂಬಭಾವವು. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವದರ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವು, ಬಹುಶಃ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ಆಗತ
ಕ್ಕದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅದೂ ಆಶಾಶ್ಚ
ತವೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜನ

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾಪಡಿಯೇ ದೇವತಾಂತರಜ್ಞಳಿಲೇ ಪರತ್ವಬುದ್ಧಿಪಣ್ಣಿದಲ್, ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿಪಣ್ಣಿದಲ್. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಜ್ಞಳಿಲಾ ತುವಕ್ಯತ್ವ ದೇವತಾಂತರಸ್ಥಲಂಗಳಿಲ್ ಶಿಲ್ಲುತಲ್, ಶಿಯಾಯಿಲ್, ಪರಮೈಕಾಂತಿಕ್ಕು ದೋಷಮಾಮ್ ; ಅಲ್ಲದು, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಜ್ಞಳಿಲಾ ಆರಾಧನಾನ ಸರ್ವಾಂತರಾ

ಕೋಪಕ್ಕೆ ವಶವಾಗಿ ಈತಿಬಾಧೆಯುಂಟು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರವರು ರಾಜ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರವರು ರಾಜಸನ್ಮಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿಬರಬೇಕೆಂದು ಬಲವಂತಮಾಡಿದರೂ ಮತ್ತು ಶಿಂಗಭೂಪಾಲನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು.

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾಪಡಿಯೆ - ಇವೇ ನೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ (೧) ದೇವತಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಪರತ್ವಬುದ್ಧಿಪಣ್ಣಿದಲ್. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಅವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, (೨) ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿ ಪಣ್ಣಿದಲ್ - ಈ ಆನ್ಯದೇವತೆಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಮವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ, ತುವಕ್ಯತ್ವ-ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ದೇವತಾಂತರಸ್ಥಲಂಗಳಿಲ್ ಆನ್ಯದೇವತೆಗಳಿರುವ ಎಂದರೆ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಲ್ಲುತಲ್ - ಹೋಗಿ ಸೇರುವದಾಗಲಿ, (೪) ಶಿಯಿಲ್ - ಕೈಂಕರ್ಷ ಮಾಡುವದಾಗಲಿ, ಪರಮೈಕಾಂತಿಕ್ಕು - ಪರಮೈಕಾಂತಿಗೆ, ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಐಕಾಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುವನಿಗೆ, ದೋಷಮಾಮ್ - ದೋಷವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕತುವಕ್ಯತ್ವ. ದೇವತಾಂತರಸ್ಥಲಂಗಳಿಗೆ ಶಿಲ್ಲುತಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಆನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಸಂಬಂಧವು ನೈಶ್ವದೇವ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ರುದ್ರಾಯ ನೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆರಾಧಿಸುವದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದೋಷಾವಹವೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು, ಆಗಲಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಐಕಾಂತಕ್ಕೆ ಭಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟು ನಂತರ, ರುದ್ರಾದಿ ಅಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದರೂ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ, ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವನು, ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅಲಯ ಗಮನವು ನಿರ್ವೇಧಿಸಲ್ಪಡಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಸಮಾಭಾವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧಗಳು, ಆದುದರಿಂದ ಆಗಬಹುದು ಅಂತಹ ಅಲಯಗಮನವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲವು, ಆದುದ

ಮಿಕ್ಕು ಶರೀರಮಾಯ್ ನಿರ್ಮಿರ ನಿಲೈಯಿ ನಾ(ಲ್), ಇದ್ದೇವತೈಗಳ್ ಪಕ್ಕಲ್ ಪರತ್ವಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಸಾಮ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಸ್ವನಿಷ್ಕೃತ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಆರಾಧ್ಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಫಲಪ್ರದತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಇಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲ್, ಉಪಾಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಜ್ಞಳಾನ ಪ್ರಾಣ ವೈಶ್ವಾನರ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾದಿಗಳಾಲ್, ಇವನುಕ್ಕು ವ್ಯಭಿಚಾರಮ್ ವಾರಾದಾರ್ ಪೋಲೀ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಜ್ಞಳಾನ ಆಗ್ನೀಂ ದ್ರಾದಿ ವಿಶೇಷಣಜ್ಞಳಾಲುಮ್ ಇವನುಕ್ಕು ಐಕಾಂತ್ಯವಿರೋಧಮ್ ವಾರಾದು.

ರಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. “ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಂಚ ಯೇಜಾನ್ಯಾದೇವ ತಾಸ್ಮೈತಾಃ | ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾ ನ ಸೇವಂತೇ ಯಸ್ಮಾ ತ್ಪರಿಮಿತಂ ಫಲಮ್” ಎಂಬುದು ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ಅಲ್ಲದೆ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದ ಹಾಗೆ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ, ಆರಾಧ್ಯನಾನ - ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ, ಸರ್ವಾಂತರ್ರಾಮಿಕ್ಕು - ಸರ್ವವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆತ್ಮಾವಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಶರೀರಮಾಯ್ ನಿರ್ಮಿರನಿಲೈಯಿ (ನಾ) ಲ್. ಶರೀರವಾಗಿ ಈ ದೇವತಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವದರಲ್ಲಿ, ಇದ್ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಕಲ್ ಪರತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್-ಈ ಅನೈದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸಾಮ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್ - ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವೂ ಸಮವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸ್ವನಿಷ್ಕೃತ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಮ್ - ಭಗವಂತನಿಗೆ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಆರಾಧ್ಯತ್ವಬುದ್ಧಿಯುಮ್-ಆ ಅನೈದೇವತೆಗಳೇ ಆರಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅಥವಾ ಈಗ ತಾನು ಅನುಸ್ಮಿಸುವದರಿಂದ ಆ ಅನೈದೇವತೆಗಳು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಫಲಪ್ರದತ್ವಬುದ್ಧಿಯೂ - ಅವರುಗಳೇ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯೂ, ಇಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲ್ - ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಉಪಾಸ್ಯವಿಶೇಷಣಂಗಳಾನ - ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಪ್ರಧಕ್ಕಿದ್ದ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನೈದೇವತೆಗಳಾದ ಪ್ರಾಣ ವೈಶ್ವಾನರ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾದಿಗಳಾಲ್-ಪ್ರಾಣ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದುದನ್ನೂ, ಜಾತರಾಗ್ನಿ ವಾಚ್ಯವಾದುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದುದನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸುವದರ ಮೂಲಕ, ಆದಿ ಪದದಿಂದ ವಸುವು ಉಪಾಸ್ಯವಾಗಿರುವದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಈ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆ, ವೈಶ್ವಾನರವಿದ್ಯೆ, ಪ್ರತರ್ಧನವಿದ್ಯೆ, ಮಧುವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು, ಇವನುಕ್ಕು ವ್ಯಭಿಚಾರಮ್ - ಇವನಿಗೆ ಅನೈದೇವತಾ ಸಂಬಂಧರೂಪದೋಷವು, ವಾರಾದಾರ್ ಪೋಲೀ - ಬಾರದಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆ, ವೈಶ್ವಾನರ ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆ ಇವುಗಳಿಂದ,

ದೋಷ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ, ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಜಿಳಾಣ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಗ್ನಿ, ಎಂದಾದಿ ವಿಶೇಷಣಜಿಳಾಣಮ್ - ಜಾಠರಾಗ್ನಿ ಇಂದ್ರ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಸು ಮೊದಲಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತಗಳಾಗಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಾಗಿರುವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಇವನುಳ್ಳು ಐಕಾಂತ್ಯವಿರೋಧಮ್. ವಾರಾದು - ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ. ಯಥಾವಿಧಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನಿಗೆ ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವು ಬರುವುದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಾಣ ವೈಶ್ವಾನರ ಪ್ರತರ್ಧನ, ಮಧುವಿದ್ಯೆಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ತಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು. ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವು ಹಿಂದೆ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅನ್ಯ ದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಮೇಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ವಿಶೇಷಣಗಳಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ವಿಶೇಷ್ಯವೇ ಉಪಾಸ್ಯವಾಗಿರುವದರ ಮೂಲಕ ಐಕಾಂತ್ಯಹಾನಿ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲೂ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಎಂದಾದಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಆರಾಧ್ಯನಾಗುವದರಿಂದ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಒಬ್ಬನು ಕಂಚುಕವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವದರ ಮೇಲೆ ಹಾರವನು, ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಅದು ವಿಶೇಷಣವಾದ ಕಂಚುಕಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಆತನ ಆತ್ಮಾ ಹೇಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲೂ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಪರತ್ವಬುದ್ಧಿಯುಮ್ ಸಾಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಮ್ ಸ್ವನಿಷ್ಪತ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್ ಆರಾಧ್ಯತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್, ಫಲಪ್ರದತ್ತ ಬುದ್ಧಿಯುಮ್ ಹೀಗೆ ಈ ಐದು ವಿಧ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಾಧಕಗಳೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಐಕಾಂತ್ಯಭಂಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಉಪಾಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.—

೧. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವೈಶ್ವಾನರ ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಜೈಮನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೀತ್ಯಾ ವು, ತ್ವತ್ತಿ ಮೂಲಕ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲವು.

೨. ಇಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವೈಶ್ವಾನರ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ, ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆತ್ಮಾವಾದುದರಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರಗಳೂ ಶರೀರಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಸಲ್ಲುವದರಿಂದಲೂ ಆತನೇ ಪ್ರೀತನಾಗುವದರಿಂದಲೂ ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವಿಲ್ಲ

ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಷ್ಠಾನಾಭ್ಯಾಂ ದೃಢೀಕರೋತಿ.

ವಂಗಿ ಪುರತ್ತ ನಂಬಿಯುಮ್ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು ಅಹೋರಾತ್ರ ಕೃತ್ಯ ಮಾನ ಭಗವತ್ಸಮಾರಾಧನತ್ತೈ ಚ್ಚಿಲ್ಲವಿಳಿನ್ನು (೧) “ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಸರ್ವಂತಂ ಮನ್ತ್ರಾಚಮನ ಪೂರ್ದಕಮ್ | ಸಾಧ್ಯಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಸಾಧು ಸಮಾ ಸೃಚಿ ಯಥಾವಿಧಿ (೨) ಸಮಿದಾಜ್ಯಾದಿಭಿದ್ರವೈರ್ಮಮ್ನೈರಪಿ ಯಥೋ ದಿತ್ಯೈಃ | ಹುತ್ವಾಗ್ನೀ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದೌ ಉಕ್ತಂ ಕಾಲ ಮವಿಕ್ಷಿಸ

ವಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಪು ಸ್ಥೇಯಗಳು ; ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೇಗೆ? ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಲವುಂಟೋ? ಎಂದರೆ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಆಹ್ನಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಾವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ ತ್ರೀಮಾನ್ ವಂಗಿಪುರತ್ತನಂಬಿ, ಕೂರತ್ತಾಲ್ವಾರ್, ಭಟ್ಟರ್ ನಂಜೇಯರ್‌ಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.—ವಂಗಿಪುರದ ನಂಬಿಯುಮ್ - ಸ್ವಾಮಿ ಗಳು, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಅಹೋರಾತ್ರ ಕೃತ್ಯಮಾನ - ಹಗಲಿನಲ್ಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ, ಭಗವತ್ಸಮಾರಾಧನತ್ತೈ - ಭಗವಂತನ ಆರಾ ಧನಾರೂಪ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಚ್ಚಿಲ್ಲವಿಳಿನ್ನು - ಹೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿ (೧) ಮನ್ತ್ರಾ ಚಮನ ಪೂರ್ದಕಮ್ - ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಪೂರ್ದಕವಾಗಿ, ಗಾಯತ್ರೀಜಪಸರ್ವಂತಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಂತವಾಗಿ, ಅಖಿಲಂ - ಸಮಸ್ತವಾದ, ಸಾಂಧ್ಯಂ ಕರ್ಮ - ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಾತಃ, ಮತ್ತು ಅಹಸ್ಸು, ರಾತ್ರಿ, ಇವುಗಳ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನಾದಿ ಕರ್ಮವನ್ನು, ಯಥಾವಿಧಿ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, ಸಾಧು- ಚನ್ನಾಗಿ, ಸಮಾಸ್ಯ - ಮುಗಿಸಿ ” (೨) ಸಮಿದಾಜ್ಯಾದಿಭಿದ್ರವೈಃ - ಸಮಿತ್ತು ತುಪ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೋಮದ್ರವೈಃ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ಅಕ್ಷತೆ, ನಿವೇದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರೀ ಕುಶ, ಆಸ್ತರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಯಥೋದಿತ್ಯೈಃ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ, ಮನ್ಮೈರಪಿ - ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದೌ - ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನೀ - ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು, ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಹುತ್ವಾ - ಹೋಮಮಾಡಿ, ಉಕ್ತಂ ಕಾಲಂ -

(೩) “ತತೋ ಮಾಧ್ಯಂದಿನಂ ಕರ್ಮಸೋದಿತಂ ಶ್ರುತಿಚೋದಿತಮ್ | ಸ್ನಾನಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಖಲಿ ಮತಂದ್ರಿತಃ” ಎನ್ನುಮ್, (೪) “ಹೋಮಂ ಪಿತ್ಯಕ್ರಿಯಾಂ ಪಶ್ಯಾದನುಯಾಗಾದಿಕಂ ಯತ್” ಎನ್ನುಮ್, ಇಪ್ರಕಾರಜ್ಞಿ ಳಿಲೇ ತತ್ತನ್ನನ್ತ್ರ ಪೂರ್ಮಕಜ್ಞಿ ಳಾನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಜ್ಞಿ ಳೈ ಅರುಳಿಚ್ಚಿಯ್ ದಾರ್.

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲವನ್ನು, ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಕಾಶಕಾಲವನ್ನು ಅವಿಕ್ಷಿಪ್ತ. ಕಳೆಯುವವನಾಗಿ, ಎಂದೂ, (೩) ತತಃ - ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೋದಿತಮ್ - ತನ ಗಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಮತ್ತು ಶ್ರುತಿಚೋದಿತಮ್ - ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಮಾಧ್ಯಂದಿನಂ ಕರ್ಮ - ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಸ್ನಾನಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾಂತಂ - ಪೂರ್ವಾಹ್ನಿಕವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ನಾನವೇ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಪರ್ಮಂತನಾಗಿ. ಅಖಿಲಂ - ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮ ವನ್ನೂ, ಆತಂದ್ರಿತಃ - ಮೈಮರೆಯದೆ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ, ಕೃತ್ವಾ - ಮಾಡಿ” ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, (೪) ಅನಂತರ ಹೋಮಂ - ವೈಶ್ವದೇವಹೋಮ ಕರ್ಮವನ್ನು, ಪಿತ್ಯಕ್ರಿಯಾಂ - ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಪಿತೃಯಜ್ಞ ವನ್ನು, ಪಶ್ಯಾತ್ - ಅನಂತರ. ಅನುಯಾಗಾದಿಕಂ - ಅನುಯಾಗವೇ ಮೊದ ಲಾದವುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕರ್ಮವು; ಅನುಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ವೈಶ್ವದೇವಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ದವು ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು. — ದೇವಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ಭೂತಯಜ್ಞ ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ. ಇವುಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗಿಗಿಗನೆಯ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅದ ನಂತರ ಅತಿಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಗವನ್ನಿ ವೇದಿತಾನ್ನದ ಭೋಜನ ಅನುಯಾಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯತ್ - ಯಾವುದೋ? ತತ್ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾಚರೇತ್ - ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಪುನಃ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ಭಗವದಾರಾಧನ. ವೈಶ್ವದೇವ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಪನ್ನನು ದ್ವಿಜನಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ವಂಗಿಪುರದನಂಬಿಯವರು ರಚಿಸಿದ ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ (೫೨ ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳದ್ದು) ದಿಂದ ತೋರಿಸಿ, ಮಾರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೇ ವಿನಾ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮವುಂಟು ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ತದಂಗವಾಗಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದ್ವಯ ಚರಮಶ್ಲೋ ಜಪಗಳು ಇದಾದನಂತರ ದೇವರ್ಷಿ, ಕಾಂಡರ್ವಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವು ಅನಂತರ ಔಷಾ

ಸನ, ಭಗವದಾರಾಧನ, ಆ ಮೇಲೆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ನಾನ, ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ವೈಶ್ವದೇವಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕ್ರಮ. ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾತಃಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಈ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕವಾದ ನಂತರ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಔಪಾಸನ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ವೈಶ್ವದೇವಗಳನ್ನು ಪತ್ನೀಯುಕ್ತ ಗೃಹಸ್ಥನು ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಪತ್ನೀವಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿಧುರನಿಗೆ ಈ ಮೂರರಲ್ಲೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರವು, ಔಪಾಸನ, ವೈಶ್ವದೇವಗಳಿಲ್ಲವು. ಆತನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಆಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಂದರೆ ಸಮಿದಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾ ಪುರತ್ತನಂಬಿಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶದವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. “ಇತ ಉರ್ದ್ವಮಹಂ ತಾವದ್ಯಾವ ಜ್ಞೇವಂ ಶ್ರಿಯಶ್ಕ್ರಿಯಃ | ಪದಯೋರರ್ಚನಂ ಕರ್ತುಂ ಯತಮಾನಸ್ಸಮಾಹಿತಃ | ಅಭಿಗಚ್ಛ್ಯ ಹರಿಂ ಪ್ರಾತಃ ಪಕ್ಷಾದ್ಧ್ವಂಯಾಣಿ ಚಾರ್ಜಯಃ | ಅಚಯಂಶ್ಚ ತತೋ ದೇವಂ ತತೋನುನ್ಮಾಙ್ ಜಸನ್ನಪಿಧ್ಯಾಯನ್ನಪಿ ಪರಂದೇವಂ ಕಾಲೇಷೂಕ್ತೇಷು ಪಂಚಸುವ್ರತಮಾನ ಸ್ವದಾ ದೈವಂ ಪಾಂಚಕಾಲಿಕ ವ್ರತ್ತನಾ | ಸ್ವಾರ್ಜಿತೈ ರ್ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಭೈಶ್ಚ ಕ್ತೈನುರೂಪತಃ | ಆರಾಧಯ ಹರಿಂ ಭಕ್ತ್ಯಾಗಮಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವಾಸರಾಃ” ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರೂ ವ್ರತದಿನವೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದಿನಚರ್ಮದ ಸಜ್ಜೆಹವು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಹೋರಾತ್ರಕೃತಮಾನವಾದುದೆಲ್ಲಾ, ಭಗವತ್ಸಮಾರಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದು. “ಯತ್ಕರೋಷಿ ಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಞಹೋಷಿ ದದಾಸಿ ಯತ್ | ಯತ್ತಪಸ್ಯಸಿಕೌನ್ತೇಯ ತತ್ಪುರುಷ್ವಮದರ್ಪಣಮ್” ಎಂಬ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ. (ಗೀ. ೯-೨೭) ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ “ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇವ ತತ್” (ಗೀ.೧೮-೫) ಎಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎನ್ನುಮ್-ಎಂದೂ, ಇಪ್ಪಕಾರಜ್ಞಳಿಲೇ-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ತತ್ಸಂಕ್ರಮೋಪಗಮಗಣಾನ ಆಯಾ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಮನ್ತ್ರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಅರುಣಚೈಯಾದಾರ್-ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಈ ವಂಗಿವಂಗೇಶ್ವರರಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ನಿತ್ಯವು ೫೨ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಅಮೋಘಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳು ನಿತ್ಯ ವರನೀಯಗಳಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಭಟ್ಟರುಮ್, ಅಳ್ವಾನುಮ್ ತನ್ಮಾಜ್ಞಳ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದ ನಿತ್ಯಜ್ಞಳಿಲೇ (ಃ) “ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯುದಿತಂ ಕರ್ಮಯಾವಚ್ಛಕ್ತಿ ಪರಾತ್ಮನಃ | ಆರಾಧನತ್ರೇನಾಪಾದ್ಯ ಸೋಧರ್ವ ಪುಂಡ್ರಶ್ಚ ತರ್ಮಯೇತ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ಳಿ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದಾರ್‌ಗಳ್.

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಭಾಷಕಾರರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯ ರಾಘ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರವರ ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಿ, ನಿತ್ಯಾದಿಕರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಟ್ಟರುಮ್ - ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರೂ, ಅಳ್ವಾನುಮ್ - ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾನರವರೂ, ತನ್ಮಾಜ್ಞಳ್ - ಅವರವರುಗಳು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದ - ಕೃಪಯಾ ರಚಿಸಿದ, ನಿತ್ಯಂಗಳಿಲೇ - ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ (ಃ) “ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯುದಿತಂ ಕರ್ಮ - ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮವನ್ನು, ಯಾವಚ್ಛಕ್ತಿ - ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ ತನಕ, ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು : ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು, ಮಿಕ್ಕವುಗಳೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಹುದಾಗುವದರಿಂದ, ಪರಾತ್ಮನಃ - ಪರಮಾತ್ಮನ, ಆರಾಧನತ್ರೇನ - ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು, ಆತನ ಆರಾಧನವೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಅಪಾದ್ಯ. ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಗವದಾರಾಧನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸೋಧರ್ವ ಪುಂಡ್ರಃ - ದ್ವಾದಶೋಧರ್ವ ಪುಂಡ್ರಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಧರಿಸಿ, ತರ್ಮಯೇತ್ - ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ಳಿ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದಾರ್ - ಕೃಪಯಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರೂ, ಅಳ್ವಾರವರೂ ಅವರುಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರು ಯಾರೆಂದರೆ—ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಮೂರು ಸಂಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಏಷ್ವ ಪುರಾಣ ಕರ್ತಾವಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರ ಹೆಸರನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಗಿಟ್ಟು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದಿಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಯಕಿ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ಅವರು ದೇವಿಯವರುಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು. ಇವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ದಿವ್ಯಕಟಾಕ್ಷ ಬಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರಪುತ್ರರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ

(ಃ) ಭಟ್ಟರ್ ನಿತ್ಯಮ್.

ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಎಂಬಾರರ ಶಿಷ್ಯರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇವರ ಪ್ರಾಜ್ಞತೆಯು ನಿರತಿಶಯವಾದುದೆಂಬುದು ಎಂದಿಗೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲವು. ಇವರು ಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣೋಕ್ತಿಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅಮೋಘವಾದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಮೋಘ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವನ್ನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಅನೇಕರು ಇರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ದಾಸನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು ಶ್ರೀಗುಣರತ್ನ ಕೋಶವೆಂಬ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸ.ರೂಪರೂಪಗುಣವಿಭವೈಶ್ವರಾದಿಗಳನ್ನು ಪವಾದಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀತತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರು ನಂಜೀಯರೆಂಬವರು. ಇವರು ಮೊದಲು ಆದ್ವೈತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ನಾಮಧೇಯವು ಆಗ ಮಾಧವಸೂರಿಗೆಂಬುದಾಗಿ. ಇವರಿಗೆ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೇದಾಂತೀ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇವರನ್ನು ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಮನ್ಮೋಹದೇಶ, ರಹಸ್ಯತ್ರಯಾರ್ಥ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಹೆಸರಾದ ರಂಗನಾಥರೆಂಬ ದಾಸ್ಯನಾಮವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ಇವರು ಅನಂತರ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಾರಾಯಣ ಮುನಿ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರನ್ನು ಸೇವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನಂತರ ಇವರ ಪ್ರಜ್ಞಾರೂಪ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರವರು ನಂಜೀಯರ್, ಎಂದು ವಿಕೇಷಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀಯರು ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಭಾಷ್ಯವು. ಉಭಯ ಕಲೆಯವರಿಗೂ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಉಪಾದೇಯವು. ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕವರಿಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವು. ಅದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಪೆರಿಯೇಜೀಯರೆಂದು ಶ್ರೀ ಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದಲ್ಲೂ ಚತುಶ್ಲೋಕೀಯಭಾಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೊಂಡಾಡಿ, ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ? ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಶೋಧಸಾಧಿಕಾರದ ೨೦೫ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷ್ಯವು ಪರಮೋಪಾದೇಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ತತ್ವವಿಷಯವಾದ ಸರಸ್ವತವನ್ನೂ ಇವರೂ ಮತ್ತು ಇವರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರೂ, ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರಿಗೆ ಮಹಾನಸಕ್ತೈಕರ್ಮಪರರಾದ ಕಿಡಾಂಬಿ ಆಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಮಡಪ್ಪಳ್ಳಿ ಆಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಣತಾರ್ಥ

ಪೆರಿಯಜೀಯರುಮ್. (೬) “ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಚರಣಾ

ಹರೇ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಅಧಿಕರಿಸಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶ ಕೃತುಗುಣವಾಗಿ ಅಲ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಮೃತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೂ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಾರಾಯಣಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವನ್ ಎಂ.ಎ. ಯವರು ತಾವು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಭಾಷ್ಯದ ಪರಿವರ್ತನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೨೩ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಮದ್ಭಕ್ತಾಯಾನಿಮಾಮಹಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ಭಗವತಿ ಫಲಾಂತರಾರ್ಥಿನಾಮಹಿ ಮೋಕ್ಷೇವಿಶ್ರಮೋ ನಾರಾಯಣಾರ್ಥೈರುಕ್ತಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರು ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದನ್ನೂ ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಯೂ ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದರೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದ ಸುಕೃತಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಕೊನೆಗಾದರೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರೈವಸಾನವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಂಜೀಯರಿಗೆ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲೂ ಅದ್ಭುತ ಜ್ಞಾನವು. ನಮ್ಮಾಲ್ವಾರ್ ತಿರುವಾಯ್ ಮೊಳಿಗೂ ಒಂಬದನಾಯರಂಪಡಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಬಟ್ಟಿರುಮ್, ಅಲ್ವಾನುಮ್” ಎಂದು ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು, ಏಕೆಂದರೆ ಪುತ್ರರು ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಯಕಿಯವರ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರಾಗಿ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ತಂದೆಯನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರಿಗಿಂತ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರೇ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ವ್ಯಾಸರನ್ನು “ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ವಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ | ಕೋಹ್ಯನ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯತೇಯ ಮಹಾಭಾರತ ಕೃದ್ಭವೇತ್” ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪೆರಿಯ ಜೀಯರುಮ್ - ನಂಜೀಯರೂ ಇವರು ಶ್ರೀ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರ ಮತ್ತು ನಂಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಆಚಾರ್ಯರು. ಇವರಿಗೆ ನಾರಾಯಣಮುನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತರವರು ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ “ನಾರಾಯಣ ಮುನಿಭರಪಿ ಪಂಚಕಾಲ ಕಲ್ಪನಯಾ ತತ್ತತ್ಕಾಲಾನುಷ್ಠೇಯಾನಿ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ ಪ್ರಪಂಚಿತಾನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.— ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯಚರಣಾ-ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಪೂಜ್ಯ

(೬) ಶ್ರೀ ನಂಜೀಯರ್ ನಿತ್ಯಮ್

ಸಂತ್ರಯೇಮಹಿ " ಇತ್ಯಾದಿಯಾಲೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥಮಾಹ ಗುರುನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೆಪ್ಪಣ್ಣ (೭) "ಭಗವಚ್ಚರಣಾಂಭೋಜಪರಿಚರಾಽವಿಧಿಕ್ರಮಮ್ | ಏಕಾಂತಿಭಿರನುಷ್ಠೇಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಸಮಭಿದಧ್ವಹೇ ಎನ್ನು ತುಡಜ್ಜಿ (೮) "ಅಪೋಹೀತ್ಯಾದಿಭಿರ್ಮನ್ತ್ರೈರಾಚಕ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ | ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಮನ್ಮಾಚಮನಂ ಮನ್ತ್ರೈಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕೈಃ | ಅದಿತ್ಯಾಂತಸ್ಥಿತಸ್ಯಾಘ್ನಂ ವಿತೀರ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ | ಪ್ರತಿಪಾದಕಯಾ ವಿಷ್ಣೋ

ರಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸಂತ್ರಯೇಮಹಿ - ಆಶ್ರಯಿಸುವೆವು; ಇತ್ಯಾದಿಯಾಲೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಿಶೇಷಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥಮಾಹ - ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಗುರುನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೆಪ್ಪಣ್ಣ - ಗುರು ನಮಸ್ಕಾರ, ಅದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ತನಯ ಪತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, "ಏಕಾಂತಿಭಿಃ - ಅನ್ಯ ದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಸಕ್ತರಾದ ಪುಷ್ಪರುಗಳಿಂದ, ನಿತ್ಯಂ-ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ, ಅನುಷ್ಠೇಯಂ-ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ. ಭಗವಚ್ಚರಣಾಂ ಭೋಜಪರಿಚರಾಽವಿಧಿಕ್ರಮಮ್ - ಭಗವಂತನ ಪಾದಕಮಲದ ಅರ್ಚನಾದಿ ರೂಪಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮವನ್ನು ಸಮಭಿದಧ್ವಹೇ - ಹೇಳುವೆವು." ಎನ್ನು ತುಡಜ್ಜಿ-ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ, (೬) ಪರಮಾತ್ಮನಾಚಕ್ಯಃ - ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುವ, ಅಪೋಹೀತ್ಯಾದಿಭಿರ್ಮನ್ತ್ರೈಃ - ಅಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ-ಪೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕೈಃ - ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ, ಮನ್ತ್ರೈಃ - ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ಮನ್ಮಾಚಮನಮ್ . ಮನ್ಮಾಚಮನವನ್ನ, ಕೃತ್ವಾ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಮಾಡಿ, ಅದಿತ್ಯಾಂತಸ್ಥಿತಸ್ಯ - ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ಪರಮಾತ್ಮನಃ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ಅಘ್ನಮ್ - ಅಘ್ನವನ್ನು, ವಿತೀರ್ಯ - ಎರಚಿ ಎಂದರೆ ಕೊಟ್ಟು, ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರತಿಪಾದಕಯಾ - ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ, ಸಾವಿತ್ರಾ - ಗಾಯತ್ರೀ ಮನ್ತ್ರದಿಂದ. ತಂ ಹರಿಮ್ - ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾಯನ್ - ಧ್ಯಾನಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಪೇತ್ : ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಧ್ಯಾಯೇ ಜಪ್ತಾ . ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಮನಸಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿದವನಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ತಮೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ - ಆ ಸೂರ್ಯ, ಮಧ್ಯಾನ್ತರ್ದರ್ಶಿಯಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನೇ, ಉಪತಿಷ್ಠೇತ - ಉಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅನಂತರ, ಸಾರಾಯಣಾತ್ಮರ್ಕಾ - ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಅತ್ಯಾವಾಗಿವುಳ್ಳ, ದೇವಾರ್ಕ, ಋಷೀ, ಪಿತೃ - ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ತರ್ಪಯೇತ್ - ತರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ

ಸ್ವಾನಿತ್ಯಾತಂ ಜಪೇದ್ಧರಿಮ್ || ಧ್ಯಾಯ್ ಜಪ್ತೋಪತಿಸ್ತೇತ ತಮೇವ
ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ | ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾ ದೇವಾ ಋಷೀ ಸಂತರ್ಪಯೇ
ತ್ವಿತ್ಯ್ ||” ಎನ್ನರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್.

ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಎನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್ -
ಎಂದು ನಂಜರಿಯರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೃಪಯಾ ಆಪ್ತನಿ ಕೊಡಿ
ಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ವಾನ, ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರ
ಧಾರಣಾನಂತರ ಪ್ರಾತಸ್ಸಂಧ್ಯಾವಂದನವನ್ನು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸಂಕಲ್ಪ, ಆಚಮನ, ಪೂಜ್ಞ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಸಮರ್ಪಣ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ
ಧ್ಯಾನದೊಂದಿಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಜಪ, ಉಪಸ್ಥಾನ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ,
ಅನಂತರ ಮೂರು ಋಣಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಗನುಸಾರ
ವಾಗಿ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂಬ ಭಾವವು. ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ
ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಹೀಗೆ ಆರಾಧಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವೋ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇ
ಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾರ್ವರ್ಣಿಯಾದ ಭಗ
ವಂತನೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಅದಿತ್ಯಾಂತ ಸ್ಥಿತಸ್ಥ ಪರಮಾತ್ಮನು: - ಎಂಬ,
ತತ್ಪ್ರತಿಸಾದಕ್ಕೈರ್ಮನೈಃ ಎಂಬ “ಪ್ರತಿಸಾದಕಯಾ ವಿಷ್ಣೋಸ್ವಾನಿತ್ಯಾ”
ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣದಲ್ಲೂ ತದಾತ್ಮಕನಾದ
ಭಗವಂತನೇ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾ -
ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹಾಗೆಯೇ ದರ್ಶಾದಿ ತರ್ಪಣಗಳಲ್ಲೂ, ಮಾತಾಪಿತೃ
ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಅವರುಗಳು ಭಗವದಾತ್ಮಕರಾದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನೇ ಪೀತ
ನಾಗುವನೆಂಬ ಅಭಿಸಂಧಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದೂ ಬೋಧಿತವು. ಇದರಿಂದ ನಿತ್ಯ
ನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಕೃತಕೃತ್ಯ
ರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋತ್ಥಾ ಅನುಷ್ಠೇಯವೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂಬುದು
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದಲೂ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು
ಕುರಿತ ಮನೋಚ್ಚಾರಣೆಗಳಿಂದಲೇ ತತ್ತದ್ದೇವತಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ
ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವನಾದುದರಿಂದ ಉಪನಯನ ವಿವಾಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರ
ಗಳಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನಾರೂಪದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸು
ತ್ತಾರೆ. - ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಶಿಲ್ಪ ಕುಲಂಗಳೆಲ್ಲಾ - ಶ್ರೀಯತಿವದ್ಯರ
ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರೀನೈಷ್ಠವರುಗಳೂ ತದ್ವಂತೀಯರು ಎಲ್ಲಾ; ಇನ್ನ
ರುತಿಯಾಗ - ಇದುವರೆಗೂ, ಸ್ವಸೂತ್ರೋಕ್ತ ಮಾನಸದಿಯೇ - ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಸಂಪ್ರದಾಯತ್ತಿ ಲುಳ್ಳ ಕುಲಜ್ಞಿಳಿಲ್ಲಾಮ್ ಇನ್ನರುತಿ
ಯಾಗ ಸ್ವಸೂತ್ರೋಕ್ತವಾನಪಡಿಯೇ ತತ್ತದ್ದೇವತಾ ಮನ್ತ್ರಜ್ಞಿಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡು
ವಿವಾಹೋಪನಯನಾದಿಗಳ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕುವುಮ್ ಕಾಣಾನಿನ್ರೋಮ್.

ಪೆರಿಯನಂಬಿ ಮುದಲಾನ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರುಗಳುಮ್ ತನ್ರಾಮ್ ಸೂತ್ರ
ಜ್ಞಿನ್ನಡಿಯೇ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ್ ಪಣ್ಣಿನಾರಗಳಿನ್ನುಮಿಡಮ್ ಸರ್ವರುಮ್
ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್.

ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ, ತತ್ತದ್ದೇವತಾ
ಮಂತ್ರಂಗಳಿಳ್ಳಿಕ್ಕೊಂಡು - ಆಯಾಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರ ವರುಣ ಅಗ್ನಾದಿಗಳನ್ನು
ಕುರಿತ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ವಿವಾಹೋಪನಯನಾದಿಗಳನ್ನು. ಅನುಷ್ಠಿ
ಕ್ಕುವುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವನ್ನು, ಕಾಣಾನಿನ್ರೋಮ್ - ಕಂಡಿರುವೆಯುಪ್ಪೆ.
ವಿವಾಹೋಪನಯನ ಹೋಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಂತ್ರೋ
ಚ್ಚಾರಣೆಯು ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಅಂತಹ ಶುಭಕರ್ಮ
ಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಧರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರು
ತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ? ಎಂಬ ಅಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ತತ್ತದ್ದೇವತಾ
ತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವನಾದುದರಿಂದ ದೋಷವೇನೂ
ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಪೆರಿಯನಂಬಿ ಮುದಲಾನ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರುಗಳುಮ್ - ಪೆರಿಯ
ನಂಬಿಯು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರುಗಳು, ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ
ಶಿಷ್ಯರು. ಇವರನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಧರು ಶ್ರೀ ಕಾಂಚೀವರದನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರ ಆಶ್ರ
ಯಿಸಿ ಮಧುರಾಂತಕದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಿಷ್ಯ
ರಾದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮುದಲಾನ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಇತರ
ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು, ಇಂತಹ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಲ್ಲಾ, ತನ್ರಾಮ್ ಸೂತ್ರಂ
ಗಳಿನ್ ಪಡಿಯೇ - ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಸರಿಸಿ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ್ ಪಣ್ಣಿ
ನಾರಗಳಿನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಅನ್ಯದೇವತಾಮಂತ್ರಗಳಿರುವ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಪಂಚ
ಮಹಾಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದು, ಸರ್ವರುಕ್ಕುಮ್ ಪ್ರಸಿ
ದ್ಧಮ್ - ಸರ್ವರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವೇದ್ಯವಾದ ವಿಷಯವು.

ಆಗಲಿ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಸಂಹಿತಾವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಪುಂಸವನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು
ವಿವಾಹ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಮಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕಪಾಗಿಯೇ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ,
ಹೀಗೆ ನಡೆಸಿದರೆ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವಾಗ್ಗೆ,
ಹಾಗೆ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೋ? ಶ್ರೀಪಾಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇ
ನೆಂದರೆ—

ಅನಪಿನ್ವ, ಭಾಷ್ಯಕಾರರುಡೈಯುಮ್ ತಚ್ಚಿಷ್ಟ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ್‌ಗಳುಡೈಯು
ವುಮ್, ಉಪದೇಶಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಳಿಲೇ ನಿಷ್ಕೈಯುಡೈಯಾರ್‌ಕು ಅಗಮ
ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುವರ್ತಿಗಳಾನ ಸಂಹಿತಾವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ ಪ್ರತಿನಿಯತಮಾಗ
ಜ್ಞೊಲ್ಲುಮ್ ಮನ್ತ್ರವಿಶೇಷಜ್ಞಳೈಕ್ಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞಳ್ ಅನು
ಷ್ಠಿಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು.

ನೈಗ್ರೋಧಸ್ಯಾಜ್ಞುರಂ ಕ್ಷುತ್ವಾ ತಸ್ಯಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪುನಃ |
ಸಂಚಯೇ ದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಸಮ್ಯಗಿದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಬ್ರುವ |
ಚತುರ್ಥೇ ಮಾಸಿ ಸೀಮಂತಂ ಪಂಚಮೇವಾಷ್ಟಮೇ ಪಿವಾ |
ಹೋಮಂ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತೇನ ಕೃತ್ವಾಜ್ಯ ಸಮಿದೋದನೈಃ |
ಶಿಖಾ ಸ್ಥಾಪನಮೇವಂತು ಪಶ್ಚಾದುಪನಯೇಚ್ಛಿಶುಮ್ |
ಪಂಚಮೇ ಸಪ್ತಮೇ ವಾತು ನವಮೇ ವಾತು ವತ್ಸರೇ |
ಯಗ್ನಿಃ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಚ ಕ್ರಮಾತ್ |
ಸಮಿದ್ವಿಶ್ವ ಘೃತೇನೈವ ತೈಲೈ ರನ್ಯೈಶ್ಚ ಹೋಮಯೇತ್ |
ತತಸ್ತು ಮೇಖಲಾಂ ಬಧ್ವಾ ತ್ರಿಗುಣಾಂ ವಿಷ್ಣು ನಿರ್ಮಿತಾಮ್ |
ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಗುರುರಗ್ನೇ ಸ್ವಮೀಪತಃ |
ದದ್ವಾದ್ವಂದಂತು ಪಾಲಾಶಂ ಯೋ ಮೇ ದಂಡ ಇತಿ ಬ್ರುವ |
ಏವಂ ಭಾಗವತೋ ವೇದ ಮುಪನೀತೋಽಭ್ಯಸೇದ್ಗುರೋಃ ||

ಹೀಗೆ ಪುಂಸವನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ವಿವಾಹ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಮನ್ತ್ರ
ಗಳಿಂದಲೇ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ, ಅವು
ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸು
ವದು ಸರಿಯೋ ? ಶುದ್ಧವಾದ ವೈಷ್ಣವ ಮನ್ತ್ರಗಳಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು
ವೇಳೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮನ್ತ್ರಗಳೂ ಇವೆ ; ಪಾಂಚರಾತ್ರ
ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗವು
ಹೇಗೆ ಸಾಧುವು ? ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನಪಿನ್ವ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ
ಮೂಲಕ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಪಿನ್ವ-ಹೀಗಾದ ನಂತರ ಎಂದರೆ
ಹಿಂದಿನ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು
ಆಯಾ ನಿಯತ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಅನಂತರ ಭಾಷ್ಯ
ಕಾರರುಡೈಯುಮ್ - ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ
ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರುಗಳ, ಉಪದೇಶಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಳಿಲೇ - ಉಪದೇಶ ಮತ್ತು
ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಷ್ಕೈಯುಡೈಯಾರ್‌ಕುಮ್ - ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ ಅನು
ಷ್ಠಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಅಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾನುವರ್ತಿಗಳಾನ -

ಪಾಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾದ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮನ್ತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಾಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಹಿತಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ - ಸಂಹಿತಾ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಯತಮಾಗ ಚೊಲ್ಲುಮ್ - ವಿಶೇಷಿಸಿ ವಿಧಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಮನ್ತ್ರವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ಕೊಂಡು-ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞಳ್ - ಸೀಮಂತ ನೊದಲುಗೊಂಡು ಉಪನಯನದವರೆಗೂ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತವೊಣ್ಣಾದು - ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಪೂರ್ವಚಾರ್ಯರುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಈ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಪಾಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ನೈಗ್ರೋಧಸ್ಯಾಂ ಕುರಂಕ್ಷುತ್ವಾ ತಸ್ಯಾ ನಾಸಾಪುಟೇವುನಃ | ಸಿಂಚಯೇ ಧ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಸಮ್ಯಗಿದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಬ್ರುವತ್ || ಚತುರ್ಥಮಾಸಿ ಸೀಮಂತಂ ಪಂಚಮೇ ವಾ ಸ್ವನೇವನಾ | ಹೋಮಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ಕೃತಾಂಜ್ಯ ಸಮಿದೋದನೈಃ | ಶಿಖಾಸ್ಥಾವನಮೇವಂತು ಪಶ್ಚಾದುಪನಯೇ ಚೈತುಮ್ | ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಗುರುರಗ್ರೇ ಸ್ವವಿಾಪತಃ | ದದ್ಯಾ ದ್ಧಂಡಂತು ಪಾಲಾಶಂ ಯೋ ಮೇದಂಡ ಇತಿ ಬ್ರುವತ್ | ಏವಂ ಭಾಗವತೋ ನೇದ ಮುಪನಿತೋ ಭೈಸೇ ದ್ಗುರೋಃ” || ಎಂದು ವೈಷ್ಣವಮನ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮತ್ತು ಆನರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೆ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೇ ! ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೇ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುನಿಗೆ ಪಾಂಚರಾತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಾದೇಯವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರಲ್ಲ ? ಏಕೆಂದರೆ ಅದೂ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂದು “ತದ್ವಿವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣಷಾಡ್ಗುಣ್ಯವಪು ಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ಯೂಹವಿಭವ ಭೇದಭಿನ್ನಂ ಯಥಾಧಿಕಾರಂ ಭಕ್ತ್ಯೇಜ್ಞಾನಪೂರ್ದೇಣ ಕರ್ಮಣಾ ಅಭೈರ್ವಿತ್ತಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಪತೇ, ವಿಭವಾರ್ಜಚಾದ್ವೈಹಂ ಪ್ರಾಪ್ಯವ್ಯೂಹಾರ್ಜ ನಾತ್ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತ ಇತಿ ವದಂತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಹಾದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸದಾಗಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಚತುಷ್ಕೇ ಸತ್ಪದಪ್ರದೇ” ಎಂದು ಈ ಪಾಂಚರಾತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಸತ್ಪದವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೂ, “ಆಗಮಾಖ್ಯಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಸನ್ಮೋಕ್ಷೈಕಫಲಪ್ರದಮ್ | ಮಂತ್ರಸಂಜ್ಞಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಸಿದ್ಧಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಂ ನೃಣಾಂ | ತಂತ್ರಸಂಜ್ಞಂ

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ನವಿರೋಧಃ

ಅಧಿಕಾ (ರಿಗಳಿಕ್ಕು) ಕಾರಾದಿಗಳಿಕ್ಕು ಅನುರೂಪಮಾಕ ಚತುರ್ವಿಧ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವಿಭಕ್ತಮಾಯಾ ನಿರ್ದುಮ್ ನಿಲೈಯುಮ್ ವಚನವಿರೋಧ

ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಚತುರ್ವರ್ಗಫಲಪ್ರದಮ್ | ತಂತ್ರಾಂತರಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರದಮ್ * | ನಾನೋನಿಮುಕ್ತಯೇ ಪಂಥಾ ಮುಕ್ತ್ಯಾ ಶ್ರಮ ವಿಧಿಂ ಸುಖಮ್ | ತಸ್ಯಾತ್ಯರಾಣಿ ಕುರ್ವೀತ ತುಷ್ಠಯೇ ಪರಮೇಷ್ಟಿ ನಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಚತುರ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ, ವಾಂಛಿತಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ಸೇರಿದುದರಿಂದ, ಎರಡೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೆಂದೂ, ಈ ಎರಡೂ ಇತರ ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಂಕರವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸಂಕರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಸಹ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಅನೋಘ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ, ಅಗ್ನೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮನ್ತ್ರವನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಭಗವದರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮ ಗ್ರಾಹ್ಯವು ; “ಪಂಚರಾತ್ರಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ನಾರಾಯಣಸ್ವಯಮ್” ಎಂದು ಭಾರತ ಶಾಸ್ತ್ರಪರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಉಪಾದೇಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಹೇಳಿದುದು ಏನೆಂದರೆ “ಅಧಿಕಾರಿಗಳುಳ್ಳು” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ತಾವು ಬರೆದ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳೂ ಉಪಾದೇಯವೆಂದೇ ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೇನೂ
ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು

ತಾವು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು ; ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮೋಪಾದಾಯವೆಂದೇ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಾದಿಗಳುಳ್ಳು - ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಯಾರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅದಿ ತಬ್ಬದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೇನು, ಫಲಗಳೇನು, ಇವುಗಳಿಗೆ, ಅನುರೂಪಮಾಗೆ - ಅನುಗುಣವಾಗಿ (೧) ಚತುರ್ವಿಧ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವಿಭಕ್ತಮಾಯಾ ನಿರ್ದುಮ್ ನಿಲೈಯುಮ್ - ಪಂಚರಾತ್ರವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರ

ಪಾಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾದ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮನ್ತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಾಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಹಿತಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ - ಸಂಹಿತಾ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಯತಮಾಗ ಚೊಲ್ಲುಮ್ - ವಿಶೇಷಿಸಿ ವಿಧಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಮನ್ತ್ರವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ ಕೊಂಡು - ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ - ಸೀಮಂತ ನೊದಲುಗೊಂಡು ಉಪನಯನದವರೆಗೂ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು, ಅನುಷ್ಠಿತ್ಯವೊಣ್ಣಾದು - ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಈ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಪಾಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ನೈಗ್ರೋಧಸ್ಯಾಂ ಕುರಂಕ್ಷುತ್ವಾ ತಸ್ಯಾ ನಾಸಾಪುಟೇವುನಃ | ಸಿಂಚಯೇ ಧ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಸಮ್ಯಗಿದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಬ್ರುವತ್ || ಚತುರ್ಥಮಾಸಿ ಸೀಮಂತಂ ಪಂಚಮೇ ವಾ ಸ್ವಮೇವವಾ | ಹೋಮಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ಕೃತಾಂಜ್ಯ ಸಮಿದೋದನೈಃ | ಶಿಖಾಸ್ತಾವನಮೇವಂತು ಪಶ್ಚಾದುಪನಯೇ ಚೈತುಮ್ | ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಗುರುರಗ್ನೇ ಸ್ವವಿಾಪತಃ | ದದ್ಯಾ ದ್ಧಂಡಂತು ಪಾಲಾಶಂ ಯೋ ಮೇದಂಡ ಇತಿ ಬ್ರುವತ್ | ಏವಂ ಭಾಗವತೋ ನೇದ ಮುಪನೀತೋ ಭೈಸೇ ದ್ಗುರೋಃ” || ಎಂದು ವೈಷ್ಣವಮನ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೆ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೇ ! ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೇ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಪಾಂಚರಾತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಾದೇಯವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ? ಏಕೆಂದರೆ ಅದೂ ನೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂದು “ತದ್ವಿವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣಪಾಡ್ಗಣ್ಯವಪು ಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ಯೂಹವಿಭವ ಭೇದಭಿನ್ನಂ ಯಥಾಧಿಕಾರಂ ಭಕ್ತೈಃ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವೇಣ ಕರ್ಮಣಾ ಅಭ್ಯರ್ಚಿತಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಪತೇ, ವಿಭವಾರ್ಜಚಾದ್ವ್ಯಾಹಂ ಪ್ರಾಪ್ಯವ್ಯೂಹಾರ್ಜ ನಾತ್ರರಂಬ್ರಹ್ಮ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತ ಇತಿ ವದಂತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಪಾದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸದಾಗಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಚತುಷ್ಟೇ ಸತ್ಪದಪ್ರದೇ” ಎಂದು ಈ ಪಾಂಚರಾತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಸತ್ಪದವೆಂದರೆ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೂ, “ಆಗಮಾಖ್ಯಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಸನ್ಮೋಕ್ಷೈಕಫಲಪ್ರದಮ್ | ಮಂತ್ರಸಂಜ್ಞಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಸಿದ್ಧಿ ನೋಕ್ಷಪ್ರದಂ ನೈಣಾಂ | ತಂತ್ರಸಂಜ್ಞಂ

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ನವಿರೋಧಃ

ಅಧಿಕಾ (ರಿಗಳುಳ್ಳು) ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುರೂಪಮಾಕ ಚತುರ್ವಿಧ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವಿಭಕ್ತಮಾಯಾ ನಿರ್ದುಮ್ ನಿಲೈಯುಮ್ ವಚನವಿರೋಧ

ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಚತುರ್ವರ್ಗಫಲಪ್ರದಮ್ | ತಂತ್ರಾಂತರಂ ಹಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರದಮ್ * | ನಾನೋವಿಮುಕ್ತಯೇ ಪಂಥಾ ಮುಕ್ತಾಶ್ಚ ಶ್ರಮ ವಿಧಿಂ ಸುಖಮ್ | ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮಣಿ ಕುರ್ವೀತ ತುಷ್ಠಯೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಚತುರ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ, ವಾಂಛಿತಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ಸೇರಿದುದರಿಂದ, ಎರಡೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೆಂದೂ, ಈ ಎರಡೂ ಇತರ ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಂಕರವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸಂಕರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಸಹ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಅವೋಘ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ ಅಗ್ನೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮನ್ತ್ರವನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಭಗವದರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವು ವರಮು ಗ್ರಾಹ್ಯವು ; “ಪಂಚರಾತ್ರಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಸಾರಾಯಣಸ್ವಯಮ್” ಎಂದು ಭಾರತ ಶಾಸ್ತ್ರಪರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಉಪಾದೇಯವು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ರಿಲ್ಲವು. ಹೇಳಿದುದು ಏನೆಂದರೆ “ಅಧಿಕಾರಿಗಳುಳ್ಳು” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ತಾವು ಬರೆದ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳೂ ಉಪಾದೇಯವೆಂದೇ ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿ ಆಪ್ತಣೇ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೇನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು

ತಾವು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು ; ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮೋಪಾದಾಯವೆಂದೇ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಾದಿಗಳುಳ್ಳು - ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಯಾರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೇನು, ಫಲಗಳೇನು, ಇವುಗಳಿಗೆ, ಅನುರೂಪಮಾಗ - ಅನುಗುಣವಾಗಿ (೧) ಚತುರ್ವಿಧ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವಿಭಕ್ತಮಾಯಾನಿರ್ದು ನೆಲೈಯುಮ್ - ಪಂಚರಾತ್ರವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರ

ಉಲ್ಲಾಸದ ವಿಡ್ವಾನ್ "ಅನುಕ್ರಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಜ್ಜಿರ ನ್ಯಾಯಂ ನಡಕ್ಕುಮ್ ಪಡಿಯುಮ್, ನಾಲು ಅಶ್ರಮಶ್ಲೋಕಮ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಮುಮ್ ಉಂಡೆನ್ನು ಶಾರೀರಕಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥತಾರೋಲಿ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳ್ ನಾಲಿಲುಮ್ ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷೋಪಾಯಮುಮ್, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ ಉಂಡೆನ್ನುಮ್ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಿಲೈಯ ಮುಪಸಾದಿತೋಮ್.

ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಾಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೂ (೨) ವಚನವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ವಿಡ್ವಾನ್ "ಅನುಕ್ರಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಜ್ಜಿರ ನ್ಯಾಯಮ್ ನಡಕ್ಕುಮ್ ಪಡಿಯುಮ್. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಚನಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ, (೩) ನಾಲು ಅಶ್ರಮಶ್ಲೋಕಮ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಮುಂಡೆನ್ನು ಶಾರೀರಕಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥತಾರೋಲಿ - ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಗಳಾದ ನಾಲು ಅಶ್ರಮದಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಅಶ್ರಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಹಾಗೆ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳ್ ನಾಲಿಲುಮ್ - ಈ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ, ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷೋಪಾಯಮುಮ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಉಂಡೆನ್ನು - ಉಂಟೆಂಬದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಿಲೈ - ತಾವು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಉಪಸಾದಿತೋಮ್ - ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಈ ಮೂರರ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ತಮಗೆ ಪರಮಗ್ರಾಹ್ಯವು. ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಅವರವರುಗಳ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಹಾಗೆ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲೂ "ಅನುಕ್ರಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಉಕ್ತವಾದುವುಗಳನ್ನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಂಕರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವೂ ಸೂಚಿತವು. ನಾರದೀಯದಲ್ಲಿ "ತಂತ್ರೇಣೈಕೇನ ಕರ್ಮೈನ ಕರ್ಷಣಾದಿಷು ಸಃರದ |

ಯತ್ತಂತ್ರೇಣ ಸಮಾರಬ್ಧಂ ತತ್ತಂತ್ರೇಣೈವ ಕಾರಯೇತ್ | ಅನುಕ್ತಾಂಶ್ಚಾನ್ಯ
ತಂತ್ರೇಷು ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯತ್ರಯೋಜಯೇತ್ | ವಿಶೇಷಾಂಶ್ಚ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವನ್ಯ
ಥಾ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಶಕೃತ್ || ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರಂಭಿಸಿದ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆ ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಪೂರೈಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ತಾಂತ್ರ ಸಾಂಕರ್ಯ ಕೂಡ
ದೆಂದೂ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಆಗೀಗ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಒಂದರ ತಂತ್ರದ
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಶವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಾರಮೇಶ್ವರರಲ್ಲೂ “ಶತ್ರುಸಿ
ದ್ಧಾಂತಸಾಂಕರ್ಯಂ ನಾಚರತ್ವಂ ಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ | ಯದ್ಯದಿಷ್ಟತಮಂಲೋಕೇ
ಪೂರೈಸಿದ್ಧಾ ವಿರೋಧಿತತ್ | ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಥಾನೋನ್ಮಂ ವಿರುದ್ಧಂ ಸಂತ್ಯ
ಜೇತ್ ಬುಧಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಇದರಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾ
ಣಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಒಂದೇ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ರಮಾಣ
ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ
ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಉಪಾದೇಯವಾದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ “ಸ್ವಕಂ
ಕರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಯದನ್ಯತ್ಕುರುತೇ ದ್ವಿಜಃ | ಅಜ್ಞಾನಾ ದಥವಾ ಲೋಭಾ
ತ್ತಾಸ್ತಗೀನ ಪತಿತೋ ಭವೇತ್ | ಸ್ವಗೃಹ್ಯೇ ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಯಃ ಪರಗೃಹ್ಯೋ
ಕ್ತಮಾಚರೇತ್ | ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾ ಸಮಂತಸ್ಯ ಸ್ವಗೃಹ್ಯಸ್ಯಾವಮಾನತಃ” ಎಂಬಲ್ಲೂ
ಪ್ರೋಕ್ತವು. ತನಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗೃಹಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು,
ಅನ್ಯಥಾ ನಡೆದರೆ ದೋಷವು. ಹಾಗೆ ನಡೆದರೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆವೂ ಉಂಟು. ಇದನ್ನೇ
ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. (೩) ನಾಲು ಅಶ್ರಮತ್ತಿಲುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮ
ವಿದ್ಯೆಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು
ತ್ತದೆ ಎಂದರೆ “ಕೃತ್ಸ್ನ ಭಾವಾತ್ಕುಗೃಹಿಣೋಪಸಂಹಾರಃ” (ಬೃ. ಸೂ. ೩-೪-೪೬)
ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವು. ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ಅಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ
ಇರುವುದರಿಂದ ಗೃಹಿಣಾಂ-ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ, ಶ್ರುತಿಯು ಉಪಸಂಹಾರ
ಮಾಡಿ ಹೇಳಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಸಖಲ್ವೀವಂ ವರ್ಮಯನ್ಯಾವದಾಯುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮ
ಲೋಕ ಮಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ, ನಚ ವುನರಾವರ್ಮತೇ” (ಛಾಂ. ಕೊನೆಯ ಮಂತ್ರವು).
ಆದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವದು ಸರ್ವಾಶ್ರಮ ಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ. ಹಾಗೆಯೇ
ವಾಜಸನೇಯದಲ್ಲಿ “ಅಥಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಮಂಚರೇತ್” ಎಂದು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಶ್ರಿ
ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು “ಮಾನವದಿತರೇಪಾಂ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ
“ಅಥಮುನಿಃ” ಎಂಬ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ (ಬೃ. ೫-೫-೧) ಮತ್ತು
ಮೇಲಿನ “ಅಥ , ಕ್ಷಾಚರ್ಮಂಚರೇತ್” ಎಂಬ ವಾಜಸನೇಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ, ಹೇ

ಮಿಲ್ಲಾದ ವಿಡತ್ತಿಲ್ "ಅನುಕ್ತಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಜ್ಜಿರ ನ್ಯಾಯಂ ನಡಕ್ಕುಮ್ ಪಡಿಯುಮ್, ನಾಲು ಆಶ್ರಮತಾಲುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಮುಮ್ ಉಂಡೆನ್ನು ಶಾರೀರಕಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥತಾರ್ಯೋಲೇ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳ್ ನಾಲಿಲುಮ್ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮುಮ್, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ ಉಂಡೆನ್ನುಮ್ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಿಲೈಯ ಮುಪಸಾದಿತೋಮ್.

ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತಂತ್ರಾಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೂ (೨) ವಚನವಿರೋಧಮಿಲ್ಲಾದ ವಿಡತ್ತಿಲ್ "ಅನುಕ್ತಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಜ್ಜಿರ ನ್ಯಾಯಮ್ ನಡಕ್ಕುಮ್ ಪಡಿಯುಮ್. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಚನಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ, (೩) ನಾಲು ಆಶ್ರಮತಾಲುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಮುಂಡೆನ್ನು ಶಾರೀರ ಕಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥತಾರ್ ಪೋಲೇ - ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಗಳಾದ ನಾಲು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಹಾಗೆ, ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತಾದಿಗಳ್ ನಾಲಿಲುಮ್ - ಈ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಗಮಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ, ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮುಮ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಉಂಡೆನ್ನು - ಉಂಟೆಂಬದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಿಲೈ - ತಾವು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಉಪಸಾದಿತೋಮ್ - ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಈ ಮೂರರ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ತಮಗೆ ಪರಮಗ್ರಾಹ್ಯವು. ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಅವರವರುಗಳ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಹಾಗೆ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲೂ "ಅನುಕ್ತಮನ್ಯತೋಗ್ರಾಹ್ಯಮ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಉಕ್ತವಾದುವುಗಳನ್ನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಂಕರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವೂ ಸೂಚಿತವು. ನಾರದೀಯದಲ್ಲಿ "ತಂತ್ರೇಣೈಕೇನ ಕರ್ಮೈಂ ಕರ್ಷಣಾದಿಷು ಸಾರದ |

ಯತ್ತಂತ್ರೇಣ ಸಮಾರಬ್ಧಂ ತತ್ತಂತ್ರೇಣೈವ ಕಾರಯೇತ್ | ಅನುಕ್ತಾಂಶ್ಚಾನ್ಯ
ತಂತ್ರೇಷು ನಿರೀಕ್ಷಾನ್ಯತ್ರಯೋಜಯೇತ್ | ವಿಶೇಷಾಂಶ್ಚ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವನ್ಯ
ಥಾ ರಾಷ್ಟ್ರನಾತಕೃತ್ || ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆ ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಪೂರೈಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ತಾಂತ್ರಸಾಂಕರ್ಯ ಕೂಡ
ದೆಂದೂ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಆಗಲೇ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಒಂದರ ತಂತ್ರದ
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಶವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಾರಮೇಶ್ವರದಲ್ಲೂ “ಶತ್ರುಸಿ
ದ್ಧಾಂತಸಾಂಕರ್ಯಂ ನಾಚರತ್ವಂ ಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ | ಯದ್ಯದಿಷ್ಟತಮಂಲೋಕೇ
ಪೂರೈಸಿದ್ಧಾ ವಿರೋಧಿತತ್ | ಪತಿಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಥಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ವಿರುದ್ಧಂ ಸಂತ್ಯ
ಜೇತ್ ಬುಧಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಇದರಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾ
ಣಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಒಂದೇ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ರಮಾಣ
ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ
ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಉಪಾದೇಯವಾದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ “ಸ್ವಕಂ
ಕರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಯದನ್ಯತ್ಕುರುತೇ ದ್ವಿಜಃ | ಅಜ್ಞಾನಾ ದಥವಾ ಲೋಭಾ
ತ್ತಾ, ಗೇನ ಪತಿಸೋ ಭವೇತ್ | ಸ್ವಗೃಹ್ಯೇ ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಯಃ ಪರಗೃಹ್ಯೋ
ಕ್ತಮಾಚರೇತ್ | ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾ ಸಮಂತಸ್ಯ ಸ್ವಗೃಹ್ಯ ಸ್ಯಾವಮಾನತಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಪ್ರೋಕ್ತವು. ತನಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗೃಹಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.
ಅನ್ಯಥಾ ನಡೆದರೆ ದೋಷವು. ಹಾಗೆ ನಡೆದರೆ ಪ್ರಾಣಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಉಂಟು. ಇದನ್ನೇ
ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. (೩) ನಾಲು ಅಶ್ರಮಶಿಲುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮ
ವಿದ್ಯೆಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು
ತ್ತದೆ ಎಂದರೆ “ಕೃತ್ಸ್ನ ಭಾವಾತ್ಸು ಗೃಹಿಣೋಪಸಂಹಾರಃ” (ಬೃ. ಸೂ. ೩-೪.೪೩)
ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವು. ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ
ಇರುವುದರಿಂದ ಗೃಹಿಣಾಂ-ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ, ಶ್ರುತಿಯು ಉಪಸಂಹಾರ
ಮಾಡಿ ಹೇಳಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಸಖಿತ್ವೇನ ವರತಯನ್ಯಾವದಾಯುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮ
ಲೋಕ ಮಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ, ನಚ ವುನರಾವರತೇ” (ಛಾಂ. ಕೊನೆಯ ಮಂತ್ರವು.)
ಆದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಸರ್ವಾಶ್ರಮ ಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ. ಹಾಗೆಯೇ
ವಾಜಸನೇಯದಲ್ಲಿ “ಅಥ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಮಂಚರೇತ್” ಎಂದು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ
ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು “ಮಾನವದಿತರೇಷಾಂ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ
“ಅಥ ಮುನಿಃ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮದಾರಣ್ಯಕ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ (ಬೃ. ೫-೫.೧) ಮತ್ತು
ಮೇಲಿನ “ಅಥ , ರ್ವಾಚರ್ಮಂಚರೇತ್” ಎಂಬ ವಾಜಸನೇಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ, ಹೇಳಿ

ಇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ (ತ್ರಿಲ್) ಜ್ಞಳಿಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮಾಗ ವಿಧಿತ್ವಪಡಿಯೊಳಿಯು
ತನ್ಮತಮುಕ್ತು ರುಚಿತ್ವ ಮನ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಕ್ಕೊಂಡು ಸರ್ರಕರ್ಮಜ್ಞಳಿಯುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿ
ತ್ತಾಲ್ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳುಮ್ ಪರಕ್ಕೆಚ್ಚೊಲ್ಲುಪಟ್ಟಿದು.

ರುವದರಿಂದ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪಸಂಹಾರ
ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ, ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ
ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂಬುದೂ ಸಿದ್ಧವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮ
ಶ್ಲಿಲುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಮುಮುಂಡೆನ್ನು ಶಾರೀರಕಾದಿ
ಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥಿತ್ತಾರ್ಪೋಲೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದ
ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳವರು ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ
ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವೂ ತತ್ಪಲವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದೂ ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಪಾಂಚ
ರಾತ್ರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಇತರ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ
ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅನುಷ್ಠೇಯ ಗಳಾಗಿ, ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳೂ
ಉಪಾದೇಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯರೀತ್ಯಾ ನಮಗೂ ಅನು
ಷ್ಠೇಯಗಳಾದುದರಿಂದಲೇ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವೈಷ್ಣವ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ನಿರಾಕರಿಸಿದವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನ್ತ್ರಗಳು
ತೈತ್ತರೀಯಾದಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರೋಕ್ತವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳೂ
ಗ್ರಾಹ್ಯಗಳೇ.

ಈ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಮನ್ತ್ರವು ವಿಧಿ
ಸಿದ್ಧರೆ ಅದನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಧಿಯನ್ನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನು
ಸಾರ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದು ಹೇಗೆ ದೋಷಾವಹವಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗು
ತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಗರ್ಭಾದಾನ ಸೀಮಂತ
ನಾಮಕರಣ, ಜೌಲ, ಉಪನಯನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮನ್ತ್ರ
ಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಇಷ್ಟು ಬಂದರೀತ್ಯಾ ಇತರ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸು
ವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತವಾಯು ಉಂಟೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳೂ
ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಲ್ - ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮಾಗ - ನಿರ್ದಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ವಿಧಿತ್ವಪಡಿಯೊಳಿಯು-ವಿಧಿಸಿರುವ
ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ಮತಮುಕ್ತು ರುಚಿತ್ವ ಮನ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಕ್ಕೊಂಡು-ತಮ್ಮತಮ್ಮ
ಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸರ್ರಕರ್ಮಜ್ಞಳಿಯುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತಾ
ಲ್ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳುಮ್-ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ
ವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಅದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಥವಾ

ಅನುಬಿನ್ನು ಮುಕ್ತನಾಮಳವುಮ್ ಸ್ವಾಧಿಕಾರಾನುಗುಣಮಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್
ಶೂನ್ಯ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟೆಯನ್ನಿಕ್ಕೇ ಕೈಂಕರ್ಷಂ ಪಣ್ಣವಿರಗಿಟ್ಟಿ,

ಸ್ವಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರಿಗೆ ಪುನಃ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಪರಕ್ಕಚ್ಚಿಲ್ಲಪಟ್ಟಿದು - ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಯಾವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ನಡೆಸಿದುದಾದರೆ ವ್ಯಸ್ಯವಾಯುವು, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಆಚರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃ ರವರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ “ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇದು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಯದ್ಯಪಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃ ರವರು ಪರಮಪುರುಷರಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೋ ಆಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯ ವ್ರಕಾರತಾವೂ ನಡೆಸತಕ್ಕವರೆಂದು ದುರ್ಮೋಧನನ ಎದುರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವನಲ್ಲವೆಂದು ಶಪಥವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ—“ನಾಹಂ ಕಾಮಾನ್ಯ ಸಂರಂಭಾನ್ಯ ದ್ವೇಷಾನ್ಯಾರ್ಥಕಾರಣಾತ್ | ನ ಹೇತುನಾದಾಲ್ಮೋಭಾದಾಧರ್ಮಂ ಜಹ್ಯಾಂ ಕಥಂಚನ” () ನೆಯ ಪಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರಿಯಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಸದ್ದರೆ, ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಕರ್ಮವಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯರಾದ ನಾವು, ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೋ? ಅದುದರಿಂದ ಶರೀರವಿರುವವರಿಗೂ ಆಯಾ ಶರೀರ ಧಾರಿಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಹಾಗೆ ನಡೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯನೈವಿತ್ತಿಕರೂಪಗಳಾದ ಅಜ್ಞಾ, ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಮೇರಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಸಹ ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇತೀರಬೇಕೇ ವಿನಾ ತನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೇ ನಡೆಸಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು ; ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನಬಂದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯಗಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪುರೈಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳುಮಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕೈಂಕರ್ಯಮೇ ಪಣ್ಣನೇಣ್ಣಗೈಯಾಲೇ (೧) ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಲಂಘನ ಪಕ್ಷಮುಮ್, (೨) ವಿಹಿತ ನಿಷಿದ್ಧತ್ಯಾಗಪಕ್ಷಮುಮ್ (೩) ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಜ್ಞಾಂ ಔಪಾಧಿಕಜ್ಞಾಳಾಗೈ

ಅನಪಿನ್ನು - ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದಾದನಂತರ, ಮುಕ್ತನಾಮಳ ವುಮ್ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವರೆಗೂ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; ಸ್ವಾಧಿ ಕಾರಾನುಗುಣಮಾಗ - ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ದಿಂದಂಟಾದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಶಕ್ತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವೇನು, ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಲೊನ್ನ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳೆಯನ್ರಿಕ್ಕೇ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, ಕೈಂಕ ರ್ಯಮಾ ಪಣ್ಣಮ್-ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, ವಿರ ಗಿಲ್ಯೈ - ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯಾ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗೆರೆಯನ್ನು ಮೀರದೆ, ಈತನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೈಂಕರ್ಯ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಫಲಕರ್ಮತ್ವ ಮಮತೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ ಯಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕಾದುದು ಸಾಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ನಡೆಸತಕ್ಕ ದ್ದೆಂದು ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಶರಣರಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯ ವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ಉಪಸಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪಪನ್ನ ನಿಗೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕೈಂಕರ್ಯಮೇ ಪಣ್ಣನೇಣ್ಣಗೈಯಾಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ಕರ್ಮವಾದುದರಿಂದ (೧) ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಲಂಘನ ಪಕ್ಷಮುಮ್ - ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಲ್ಲವು ; ಏಕೆಂದರೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನು, ಅಂತವನಿಗೆ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯ ಗಳು ಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು ; ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅವುಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಇಷ್ಟಬಂದಹಾಗೆ ನಡೆಸಬಹುದೆಂಬ ಪೂರ್ಮಪಕ್ಷಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದರಿಂದ ಕೃತ್ಯಾ ಕರಣ ಅಕೃತ್ಯಕರಣ ಎಂದರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬಿಡುವದು, ಮಾಡಬೇಡ ವೆಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಎರಡೂ ದೋಷಾವಹವು. ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರೇ ಈ ದೋಷಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಪಕ್ಷಮುಮ್ ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (೨) ವಿಹಿತ ನಿಷಿದ್ಧತ್ಯಾಗಪಕ್ಷಮುಮ್ - ವಿಹಿತ ತ್ಯಾಗ ಯಾವುದೆಂದರೆ ನಿತ್ಯನ್ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವುಗಳ

ಯಾಲೇ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಂ ಪಿರನ್ನವನುಳ್ಳು ತ್ಯಾಜ್ಯಂಗಳ್ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ (೪) ಇನ್ನೆ ಶೆಯ್ಯವುಮಾಮ್ ತವಿರವುಮಾಮ್ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್, (೫) ಇನ್ನೆ ತವಿರನ್ನಾಲುಮ್ ಉಕಪ್ಪಿಳಕ್ಕುಮತ್ತನೈಯೇ ವೇರೋರು ಪ್ರತ್ಯವಾಯು ಮಿಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್, (೬) ಇನ್ನೆ ಅನುಷ್ಠಿಯಾದಪೋದು ಲೋಕ

ತ್ಯಾಗವು, ನಿಷಿದ್ಧದ ತ್ಯಾಗವು, ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ ಪರಸ್ಪತ್ತನ್ನು ಅಪರಿಹಸ ಬೇಡ, ಇತರರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬೇಡ ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದರ ತ್ಯಾಗವು; ಎಂದರೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದು ಪರಸ್ಪತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಪರಾಧಗಳು ಕೃತ ಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಮೃಡೋಣವು ; (೩) ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಔಸಾಧಿಕಜ್ಞಳಾಗೈ ಯಾಲೇ - ಉಪಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾವು ; ಆದುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಧಿ ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳು, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಭವಗಳಾಗಿ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳು, ಆ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು, ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನಪಿರನ್ನವುನಕ್ಕೇ - ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಿದೆ:ವವರಿಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯಂಗಳ್ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ - ಬಿಡಲು ಯೋಗ್ಯ ವಾದುವು ; ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಈತನನ್ನು ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಿ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು. ಈ ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾದ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷವೂ, (೪) ಇನ್ನೆ ಶೆಯ್ಯವುಮಾಮ್ ತವಿರವುಮಾಮ್ ಎಜ್ಜಿರ ಪಕ್ಷಮುಮ್ - ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸತ್ಯವಾದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೇನೋ ಮಾಡತಕ್ಕವು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಾದರೋ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಪಕ್ಷವೂ ; ಅಥವಾ ಇನ್ನೆ - ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಶೆಯ್ಯವುಮಾಮ್ ತವಿರಮಾಮ್ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ - ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡ ಬಹುದು, ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಬಹುದು, ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ; ಹಾಗೆಂದರೆ ಮಾಡಿದ ರೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವು, ಬಿಟ್ಟರೂ ಏನೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವೂ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬ ವಾದವೂ ಎಂಬ ಭಾವವು ; (೫) ಇನ್ನೆ ತವಿರನ್ನಾಲುಮ್ - ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೂ, ಉಕಪ್ಪಿಳಕ್ಕು ಮತ್ತನೈಯೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಎನಿಸಿ, ವೇರೋರು ಪ್ರತ್ಯವಾಯುಮ್ ಇಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ - ಅದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯ ವಾಯುವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವ ಪಕ್ಷವೂ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಎಂದಿಗೂ ಈ ಪುಷ್ಪ ನನ್ನು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರುವದರಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ವಿರೋಧಮಾತ್ರಮೇ ಪ್ರತ್ಯವಾಯು ಮೆಚ್ಚಿರಪಕ್ಷಮುಮ್, (೭) ಮತ್ತುಮ್ ಇಪ್ಪುಡೈಕಳಿಲುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಜಿಲ್ಲಿಲ್ಲಮ್ ಸಮ್ಪಜ್ಜ್ವಯಾನುಗೃಹಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರುದ್ಧಜ್ಜಿಳಾನಪಡಿಯಾಲೇ ಸತ್ವಸ್ಥರ್ಯು ಅನುಪಾದೇಯಜ್ಜಿಳ್,

ಎಂಬ ಪಕ್ಷವೂ ಎಂಬ ಭಾವವು. (೮) ಇವೈ - ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಯಾದಪೋದು-ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಹೋದಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಲೋಕ ವಿರುದ್ಧವಾತ್ರಮೇ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುಮ್ - ಶಿಷ್ಟಮಂಡಲಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗೋಣ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು, ಎಂದರೆ ಅವರುಗಳ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅವರುಗಳು ನಿಂದಿಸೋಣ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು ಎಂಬ ಪಕ್ಷವೂ, ಮತ್ತುಮ್ - ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ, ಇಪ್ಪುಡೈ ಕಳಿಲುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಂಗಳಿಲ್ಲಮ್-ಹೀಗೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನಂತರ ಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳಿಲ್ಲಾ, ಇವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿ ಇರುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಅಗತವಾಗಿ ನೂಡತಕ್ಕವು ; ಮಿಕ್ಕವು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ; ಎಂಬ ಪಕ್ಷವು ; ಹೇಗೆಂದರೆ ಸಂಕ್ರಮಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವು, ಮಿಕ್ಕವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು ; ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು, ವಿವಾಹವನ್ನು ಐದು ದಿನ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು, ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸಬಹುದು, ಕನ್ಯಾಮಾಸದ ಪಿತೃಪಕ್ಷವನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಅನ್ನ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತು ಗರ್ಭಾದಾನ, ಸೀಮಂತ, ನಾಮಕರಣಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಗಳಿಲ್ಲಾ ಅನಾವಶ್ಯಕಗಳೆಂಬ ಪಕ್ಷಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸಮ್ಪಜ್ಜ್ವಯಾನುಗೃಹಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಜಿಳಾನ ಪಡಿಯಾಲೇ - ಸತ್ತ್ವರ್ಕದಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗೂ ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸತ್ವಸ್ಥರ್ಯುಮ್ - ಸತ್ವವಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ ಸಹ ಅನುಪಾದೇಯಜ್ಜಿಳ್ - ಅವಲಂಬಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳಲ್ಲವು.

ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಧಿಸಿರುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವು, ಕೆಲವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಖಂಡಿಸಿ, ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮರೀತ್ಯಾ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತನ್ನ ಗೃಹ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಸ್ಥರ್ಯು - ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಪೆಣ್ಣುಳನ್ನೈ - ಹಿಂದೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಲ ವತ್ತೈ - ಕೆಲವು ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ನಿಷೇಧಿತ್ತು - ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಔಪಾ

ಸನ್ಯಾಸಾತ್ರಮಸ್ವರೂಪ ಪಣ್ಣುಳ್ಳವನೈ ಶಿಲವತ್ತೈ ನಿಷೇಧಿತ್ತು, ಪುದಿಶಾಕ ಶಿಲವತ್ತೈ ವಿಧಿಕ್ಕುಮಾಪ್ತೋಲೇ ಭಾಗವತತ್ವಮದಿಯಾಗ ಚ್ಚಿಲವತ್ತೈ ನಿಷೇಧಿತ್ತು ಚಿಲವತ್ತೈ ಅಪೂರ್ವಮಾಗ ವಿಧಿತ್ತಾಲುಮ್ (೧) “ಸಂಧ್ಯಾ ಹೀನೋಽಶುಚಿರ್ನಿತ್ಯ ಮನರ್ಹಸ್ವರೈಕರೈಸು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಲೇ ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯಂಗಳಾಗ ಚ್ಚೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಜ್ಞಳೈ ವಿಡವೊಣ್ಣಾದು.

ಸನ, ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೈಶ್ಯದೇವ, ಸ್ವಯಂಪಾಕ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪುದಿಶಾಕ - ಹೊಸದಾಗಿ, ಶಿಲವತ್ತೈ ವಿಧಿಕ್ಕುಮಾಪ್ತೋಲೇ - ಕೆಲವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ, ಭಿಕ್ಷಾಚರಣೆ, ಪರ್ಮಕಾಲ ಮಂಡನ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವು, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತತ್ವಮದಿಯಾಗ - ಈತನು ಈಗ ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ಭಾಗವತನಾಗಿರುವದರಮೂಲಕವಾಗಿ, ಶಿಲವತ್ತೈ ನಿಷೇಧಿತ್ತು - ಅನ್ಯದೇವತಾಲಯ ಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ, ಚಿಲವತ್ತೈ ಅಪೂರ್ವಮಾಗ ವಿಧಿತ್ತಾಲುಮ್ - ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯರುಳಳ ತನಯಗಳೊಂದಿಗೆ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಗಳ ಜಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. (೧) ಸಂಧ್ಯಾಹೀನಃ - ಮೂರು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದಿರುವವನು. ನಿತ್ಯಂ - ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿ, ಮಾಡದಿರಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ, ಅಶುಚಿಃ - ಶುದ್ಧನಲ್ಲವು, ಸರೈಕರೈಸು - ಸರೈ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಅನರ್ಹನು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಲೇ - ಇನೇ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಗಳಿಂದ, ಅವಶ್ಯಕರವ್ಯಜ್ಞಳಾಗ - ಅವಶ್ಯಮಾಡಬೇಕಾದವುಗಳೆಂದು, ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಕರ್ಮಜ್ಞಳೈ-ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ವಿಡವೊಣ್ಣಾದು-ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾದಿ ಇತರ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬಹುದು; ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ವ್ರತವನ್ನನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ರೂಪ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಅದರೆ ಭಗವತ್ಪಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ಭೇದಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಯಲ್ಲಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಹಾಗೆ ಎಕಲ್ವಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವರವರುಗಳ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆ

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸೂತ್ರ ಭೇದಜ್ಞ ಳಿರೋಲೇ, ಭಗವತ್ಪಾಸ್ತ್ರ ಸಂಹಿತಾಭೇದ ಜ್ಞ ಳಿಲುಮ್, ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಜ್ಞ ಳಿಲುಮ್, ಶೋಲ್ಕುಮ್ ಸನ್ನೋಪಾಸನಾ ಭೇದಜ್ಞ (ಳ್ಳಿ) ಕವೋ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಳಿಲೇ ಇಳಿನ್ನವರಗಳನುಷ್ಠಿಕ್ಕ ಕ್ಕಡವರಾ ಗಳ್. (೧) “ದೈವತಾನ್ಯಭಿಗಚ್ಛೇತ್ತು” ಎನ್ನುಮ್ “ದೇವಸ್ಥಾನ ಪ್ರಣಾಮನಮ್” ಎನು, ಮಿಪುಷ್ಠಿಗಳಿಲೇ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೇತಿಹಾಸಾದಿಗಳಿರೊನ್ನ ಆಚಾರಮುಮ್. ಪರಮೈಕಾಂತಿಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಬಲತಾಲೇ ಭಗವದ್ವಿಷಯತ್ತಿಲೇ ನಿಯತಮ್. ಆಗ್ನಿ

ಯುವದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. — ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸೂತ್ರ ಭೇದಜ್ಞ ಳಿಲೇ - ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮನುಷ್ಯುತಿ ಪರಾಶರಸ್ಯುತಿ, ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ಅವಸ್ತಂಬ ಬೋಧಾಯನಾದಿ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆಚಾರ ಭೇದಗಳ ಹಾಗೆ, ಭಗವತ್ಪಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಹಿತಾ ಭೇದಗಳಲ್ಲೂ, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಶೋಲ್ಕುಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸನ್ನೋಪಾಸನಾಬೇಧಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪೋಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಳಿಲೇ ಇಳಿನ್ನವರಗಳ್ - ಆಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರು ವರುಗಳು, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕ ಕ್ಕಡವರಾಗಳ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಾ ಚಾರ್ಯರುಗಳು ಯಾವುಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ತಚ್ಛಿಷ್ಯ ರುಗಳೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪಾರಮೈಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೇನೂ ಭಂಗವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಸ್ವುತಿ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಅವ ಲಂಬಿಸಿದರೆ “ದೈವತಾನ್ಯಭಿಗಚ್ಛೇತ್ತು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವ ತಾಂತರ ಭಜನಗಳಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪಾರಮೈಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ, ಅವೆಲ್ಲಾ ಅನ್ಯದೇವತಾ ವಿಷಯವಲ್ಲದೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೇ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ದೇವತಾನ್ಯಭಿಗಚ್ಛೇತ್ತು” - ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆ ಯನು, ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂದೂ, “ದೇವಸ್ಥಾನಪ್ರಣಾಮನಮ್ - ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಮಸ್ಕಾರವು” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಇಪ್ಪುಡಿಗಳಿಲೇ - ಈ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ, ಚೋನ್ನ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಆಚಾರವೂ, ಪರಮೈಕಾಂತಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಬಲತಾಲೇ - ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾದ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ, ನಿಯತಮ್ - ನಿಯತವಾದುದೇ, ನ್ಯಾಯವಾದುದೇ. ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳಹಾಗೆ, ಭಗವದಭಿಗಮ ನಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಪರೈವಸಿತವು. ಅನ್ಯದೇವತಾಭಿಗಮನಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿ

ಯಾಲ^೧ ಒರುಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳುಕ್ಕು ವಿರೋಧಮಿಟ್ಟೆ. (೧) “ತಸ್ಮಾದಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ಮನ್ತ್ರಂ ಮದ್ಭಕ್ತ್ಯೈರ್ವಿರೋಧಮಿಷ್ಟೇಃ | ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇಷು ಜಪ್ತವ್ಯಂ ಸತತಂ

ಮಾಡಿದ ಅಭಿಗವ ನಾದಿಗಳಾಗುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪಾರಮೈಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ವೇನೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾದೇಯವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಮನುಷ್ಯತೆಯ ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—“ದೈವತಾನ್ಯಭಿಗಚ್ಛೇತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕಾಂಶ್ಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ | ಈಶ್ವರಂ ಜೈವ ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಗುರೂನೇವಚ ಪಠ್ಯಸು || ” ಎಂಬುದು. ಅನಾವಾಸ್ಯಾದಿ ಪಠ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು.

ಆದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುವದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಉಪಪಾದಿತವಾದ ನಂತರ, ಒರುಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮ್ - ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ, ವಿರೋಧಮಿಟ್ಟೆ - ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ “ನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾತ್” ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಇದು ಅನ್ಯದೇವತಾಭಿಗಮನಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ತೋರಿದರೂ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಅನ್ಯದೇವತಾತ್ಮಕವಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಅವನು ಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುವದರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಪದ್ಧಿಗೇನೊಂದೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಆಗಲಿ, ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ದ್ವಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೇರಿಸಿರುವದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸುಹೋಗುತ್ತದೆಯೇ ? ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮನ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವದು ಮಿಕ್ಕ ಎರಡು ಮನ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಗಳಾದ ಮೂರು ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ? ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರೂ “ದ್ವಯ ಮರ್ಥಾನುಸಂಧಾನೇನ ಸಹ ಸದೈವಂ ವಕ್ತಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸದಾ - ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವದು ಸಾಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಶ್ಯ ಕರವ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈವಿತ್ತಿಕಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ತದಿಂತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳೂ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತ್ಯಾ ಬಂದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ—(೧) “ತಸ್ಮಾತ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ

ಚಾತ್ಮಕುದ್ಧಯೇ” ಎನ್ನು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿರೊಡ್ಡೆದುವುಮ್
 “ದ್ವಯಮರ್ಥಾನುಸಂಧಾನೇನ ಸಹ ಸದೈವಂ ವಕ್ತಾ” ಎನ್ನು ಗದ್ಯಶ್ಲೋ
 ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದದುವುಮ್, ಮತ್ತುಮ್ ಇಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲುಳ್ಳವೈ ಯೆಲ್ಲಾಮ್
 ಅವಶ್ಯ ಕರ್ಮವ್ಯಜ್ಞಳಾನ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಜ್ಞಳುಕ್ಕು ವಿರೋಧಮ್ ವಾರಾದ
 ಪಡಿ ಅವತ್ತು ಕ್ಕುಪ್ಪೋಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಯಾಗಕ್ಕಡವದು.

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮನ್ತ್ರಮ್ - ಮೂಲಮನ್ತ್ರವು, ವೀತಕಲ್ಮಷೈಃ - ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನು
 ಷ್ಠಾನದಿಂದಲೂ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೂ ಕಳೆದುಹೋದ ಪಾಪಗಳನ್ನುಳ್ಳು,
 ಭಕ್ತೈಃ - ಪ್ರಪನ್ನರುಗಳಿಂದ, ಆತ್ಮಕುದ್ಧಯೇ - ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ,
 ಸತತಂ - ಯಾವಾಗಲೂ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಜಪವ್ಯಮ್ - ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು,
 ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ. ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಲ್ - ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ,
 ಶೊನ್ನದುವುಮ್ - ವಿಧಿಸಿರುವುದೂ, ಮತ್ತು “ದ್ವಯಮರ್ಥಾನುಸಂಧಾನೇನ -
 ದ್ವಯಮನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರೊಂದಿಗೆ
 ಸದಾ. ಯಾವಾಗಲೂ ಏವಂ ವಕ್ತಾ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರವನ್ನು
 ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಎಂದರೆ ಪರಿಸುತಾ” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಗದ್ಯಶ್ಲೋ - ಶ್ರೀ
 ಯತಿವರ್ಧರು ತರಣಾಗತಿದ್ವಾದಲ್ಲಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದದುವುಮ್ - ಕೃಪಯಾ ಉಪ
 ದೇಶಿಸಿದುದೂ, ಮತ್ತು ಇಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲುಳ್ಳವೈ ಎಲ್ಲಾಮ್ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ
 ಮಹನೀಯರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಉಪದೇಶವೆಲ್ಲವೂ, ಅವಶ್ಯಕರ್ಮವ್ಯಜ್ಞಳಾನ ನಿತ್ಯ
 ನೈಮಿತ್ತಿಕಜ್ಞಳುಕ್ಕು - ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ
 ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಿಗೆ, ವಿರೋಧಮ್ ವಾರಾದಪಡಿ - ವಿರೋಧವು ಬಾರದಹಾಗಿ
 ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಪೋಕ್ಕಿ-ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಲವು ಹೋಗಲಾಗಿ,
 ಮಿಕ್ಕಕಾಲತ್ತಿಲೇ - ನಿಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಗಕ್ಕಡವದು - ಹಿರಿಯರಾದ ಆಚಾ
 ರ್ಯರುಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮನ್ತ್ರ ಜಪಗಳನುಷ್ಠಾನವು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಿತ್ಯ
 ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಪಿಸ
 ಬಹುದೆಂಬುದು ಅವರುಗಳ ಉಪದೇಶವಲ್ಲವು. ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಆ ಕಾಲ
 ಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಾದ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ
 ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ಯತಿರಾಜರೇ
 ಮೊದಲಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಉಪದೇಶವು. ಅದು ಹೇಗೆ ?
 ಎಂದರೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕರವರೇ ಸಾರ
 ನಿಷ್ಕರ್ಷಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ “ಶಾಖಾನಾಮುಪರಿಸ್ಥಿತೇನ ಮನುನಾಮೂಲೇನ ಲಬ್ಧಾ
 ತ್ಮಕಃ | ಸತ್ತಾ ಹೇತುಸಕ್ಯಜ್ಞಪೇನ ಸಕಲಂ ಕಾಲಂಧ್ಯಯೇನಕ್ಷುಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
 ಸಕಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರ ಪಠನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇ

“ಶೌತಸ್ಕಾರ್ತಾ ವಿರುದ್ಧೇಷು ಕಾಲೇಷು ಜಪಮಾಚರೇತ್” ಎನ್ನು ನಾರದಾದಿಗಳುಮ್ ಶೋನ್ವಾರ್‌ಗಳ್. “ಹುತ್ವಾಗ್ನಿನಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಾವುಕ್ತಂ ಕಾಲಮ್ (ಪಿ) ವಿಕ್ಷಿಪತ್” ಎನ್ನು ವಜ್ರಪುರಾಣಂ ಬಿ ಆರುಳಿಚ್ಚಿಯಾದಾರ್.

ಕೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಾಗಲೂ ಈಗ ತಾವು ಉಪದೇಶ ರೀತಿ ಯಲ್ಲೇ “ಸಕಲಂ ಕಾಲಂ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಆನುಷ್ಠಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಇಪ್ಪುದೈಗಳಿಲ್ಲವೆ ಎಲ್ಲಾಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದ “ಗುರೋರ್ನಾಮ ಸದಾಜಪೇತ್” ಎಂಬನೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಹೀಗೆ ಸದಾ ಸತತಂ ಎಂಬ ಪದಗಳಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಆ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವುಂಟೋ ಎಂದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವು ಸ್ವಾಯಂಬಿವಾದದಿಂದಾದರೂ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ—ಶೌತಸ್ಕಾರ್ತಾ ವಿರುದ್ಧೇಷು-ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ, ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲೂ ಹೇಳುವ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ, ಕಾಲೇಷು - ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಜಪ ಮಾಚರೇತ್ - ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಇದು ದ್ವಯ ಚತುರ್ಮುಖಕರ್ಮ ಉಪಲಕ್ಷಣವು, ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ ನಾರದಾದಿಗಳುಮ್ - ನಾರದರೇ ಮೊದಲಾದವರು, ಶೋನ್ವಾರ್‌ಗಳ್ - ಹೇಳಿದರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೊರಟು, ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಜ್ರಪುರದ ನಂಬಿಯು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಹೃದಯವನ್ನರಿತವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, “ದ್ವಯಮರ್ಥಾನುಗಂಧಾನೇನ ಸಹ ಸದೈವ ವಕ್ತಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರವರು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ, ಇದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ, ಸದಾ ದ್ವಯೋಜ್ವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಆ ವಂಗಿಪುರನಂಬಿಯವರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದೌ - ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಉಕ್ತಂಕಾಲಂ - ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು, ಅವಿಕ್ಷಿಪನ್ - ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನಾಗಿ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ ವಂಗಿಪುರದ ನಂಬಿಯು ಆರುಳಿಚ್ಚಿಯಾದಾರ್ - ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. () ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ “ಪ್ರವರ್ಣಸ್ತಾಶ್ರಮಾರ್ಹೇಣ ವಿಧಿನಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ನಿತಃ | ಸಮಿದಾಜ್ಞಾದಿಭಿರ್ದ್ರವ್ಯೈರ್ನೈರಪಿ ಯಥೋದಿತೈಃ” ಎಂದು ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಮುಂದೆ “ಪರಾರಾಧನರೂಪೇಣ ಕೃತೇನೈವ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ಕೃತೇ

ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಅನ್ವಿಮದಶೈಯಿಲುಮ್ ವರುಂದಿಯೆಳುಂದಿರುನ್ದು ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಜಲಾಂಜಲಿ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಮ್ ಪಣ್ಣಿಯೆ.ರುಳಿನಾರ್.

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷೇ ಶುದ್ಧೇ ಸ್ಪಷ್ಟಿಗ್ ಮನಸಿ ಸುಸ್ಥಿತೇ | ಲಬ್ಧಾಧಿಕಾರೋ ದೇವಸ್ಯ
ಧ್ಯಾನಾರ್ತನ ಜಸಾವಿತ್ " ಎಂದೂ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರೂಪ
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ವಿಹಿತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ,ಅದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಾಂತಃ
ಕರಣನಾಗಿ ಜಸಾವಿತ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ.
ಅದಾದರಿಂದ ಮುಗ್ಧಾಂತಗತಾನಂತರ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾದಿ ಜಪವು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ
ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಅವರ ನಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೀ
ಯತಿವರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು
ಸುಸ್ಪಷ್ಟವು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ಈ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ -
ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು, ಅನ್ವಿಮದಶೈಯಿಲುಮ್ - ದೇಹವಿಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ವರುಂದಿ - ಶುಂಭಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಆ ದಿನ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಎಳುಂದಿರುನ್ದು - ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ
ದ್ದೆಂಬ ವಿಧಿ ಇರುವದರಿಂದ, ಶಿಷ್ಯರ ಸಹಾಯ ಮೂಲಕ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಜಲಾಂ
ಜಲಿ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಮ್ - ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ಅಂಜಲಿಮಾಡಿಕೊಂಡು,
ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನವನ್ನು, ಪಣ್ಣಿಯೆರುಳಿನಾರ್ - ಮಾಡಿ ಕೃಪಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ
ಕ್ರಮವನ್ನು ದಮಸಾಲಿಸಿದರು. ಬರೀ ಉಪದೇಶ ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಮಾಡತಕ್ಕವ
ರಲ್ಲವು. ದೇಹಾವಸಾನದ ದಿನವಾದದರಿಂದ ಕೂತುಕೊಂಡೇ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಏನೂ ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ
ಕಷ್ಟವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಪೂಜ್ಯಪಕ್ತಿಗಳು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ದೇವತಾಂತರ ಮನ್ತ್ರಗಳಿದ್ದರೂ
ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ದಿನದಲ್ಲೂ ಕೂಡ
ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತರೀತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು
ಯಾರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿಜ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಚರಮ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡೆವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಈ ವರ್ಣಾ
ಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮಾವಿಗಿ ಅಂಟಿದುದಲ್ಲವು. ಜನ್ಮಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದೇಹ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿ, ಜನ್ಮವಿರುವವರೆಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವೇ
ವಿನಾ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಹಿಂದೆಯೂ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಪುನಃ
ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ವಜ್ರಿನಂಬಿಯವರ
ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಹುದು. "ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೃದಿತಂ ಸರ್ವಂ

ಆಗೈಯಾಲಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಜ್ಞಳು ಔಪಾಧಿಕಜ್ಞಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಕ್ಕೈ ಪೂರ್ವಾನುಷ್ಠಾನಾದಿ ವಿರುದ್ಧಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ತ್ಯಜಿಕ್ಕಿಲ್ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳೈಯೊಳಿಯ ಮಾಲಾಕರಣ ದೀಪಾರೋಪಣಾದಿ ವಿಶೇಷ ಕೈಜ್ಜುರೈಜ್ಜುಳುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿಕೈವೊಣ್ಣಾವೈಯಾಲಾ ಅನೈಯುಮೆಲ್ಲಾಮ್

ಸ್ವವರ್ಣ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತಮ್ | ಫಲಾಭಿಸಂಧಿ ರಹಿತಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಚನಾ ತ್ಯಕಮ್ | ನೃಸ್ಯ ಕರ್ಮತ್ವ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂಚಪರಾತ್ಮನಿ | ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕೈಃ ಕಾಮೈಃ ಕರ್ಮಭಿಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಃ (೭೫-೭೬)

ಆದುದರಿಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಆಗೈಯಾಲಾ - ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ ಕಾರರೂ ಮತ್ತು ತಜ್ಞವ್ಯರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ವಾಗಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಸಹ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಔಪಾಧಿಕಜ್ಞಳನ್ನು - ಅನ್ಯವನ್ನರಿಗೇಗ ಉಪಾಧಿ ಮೂಲಕ ಬಂದವೇ ವಿನಾ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಆದುದರಿಂದ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು, ತ್ಯಜಿಕ್ಕೈ - ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರೋಣವು, ಪೂರ್ವಾನುಷ್ಠಾನಾದಿವಿರೋಧಮ್ - ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಂಟಾದ ಸಂಪದಾಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರುಗಳ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಥವಾ ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೆಂಬುದೂ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನಂತರವೂ ಪೂರೈಪಕ್ತಿಗಳು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಬಾಧಕವನ್ನು ಯುಕ್ತವಾದದ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ ತ್ಯಜಿಕ್ಕಿಲ್ - ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುದ್ಧವಾದರೂ ಔಪಾಧಿಕಗಳಾಗಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕೆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳೈಯೊಳಿಯ - ದೇಹ ಇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಂದವು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ ಜಾತಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಆಶ್ರಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು; ಮಾಲಾಕರಣ-ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವದು, ದೀಪಾರೋಪಣ - ದೇವರಿಗೆ ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವ ಕೈಬ್ರೂಯ, ಆದಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಲ್ಲಿ ಪದದಿಂದ ಚಾಮರವನ್ನು ಹಾಕುವದು, ಬೀಜಣಿಗೆಯಿಂದ ಬೀಸುವದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವದು, ಅಭಿಷೇಕ ಉತ್ಸವ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು; ವಿಶೇಷ ಕೈಜ್ಜುರ್ಯಜ್ಞಳುಮ್ - ಪ್ರಪನ್ನನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಔಸಾಧಿಕಜ್ಞ ಛಾಯಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಜ್ಞ ಛಾಮಾ. ಅವೈ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಯ ಅಶೈವಡಿಲ್, ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತಾಪಾದಕಜ್ಞ ಛಾನ ಶೌಚಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ವಿಡವೊಣ್ಣಾದು.

ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನೀವು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಯವೊಣ್ಣಾವ್ಯಯಾಲೇ - ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವೈ ಎಲ್ಲಾಮ್ . ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಔಸಾಧಿಕಜ್ಞ ಛಾಯಾ-ವ್ಯಾಜಮೂಲಕ ಉಂಟಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ, ತ್ಯಾಜ್ಯಜ್ಞ ಛಾಮ್ - ಬಿಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದು ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ರೂಪ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳೇ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೀರೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಮಾಲಾಕರಣಾದಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೇ ಎಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕವೆಂದರೆ, ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆ ಸಗಲು ಬೇಕಾದ ಪಾರಶುದ್ಧವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೇ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಅವೈ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಯ ಅಶೈವಡಿಲ್ - ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಟ್ಟರೆ, ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತಾಪಾದಕಜ್ಞ ಛಾನ - ಅಂತಹ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಶೌಚಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೈಯುಮ್ - ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮೋಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ವಿಡವೊಣ್ಣಾದು - ಬಿಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವು. ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವ ಪುಂತ್ರು ಧಾರಣವೂ, ಆದಿಸದದಿಂದ ಮನ್ತ್ರೋಪದೇಶ, ವ್ರತವ್ರತಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಉಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕಾರ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ “ಸಂಧ್ಯಾಹೀನೋಽಕುಶಚಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಅನರ್ಹಸರ್ವಕರ್ಮಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿರ ವದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರೂಪ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳನ್ನೆ ಸಗದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದವನು, ಭಗವದಾರಂಧಸೆ, ಕೈಬ್ಬರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಅನರ್ಹನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಪ್ರಸನ್ನನು ಯಶ್ವಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ ಆಲ್ಲವು. ಆಗ ಅತನು ಅಸವಿತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಅಧಿಕಾರವೇ, ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತಾಪಾದಕಜ್ಞ ಛಾ, ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಾದ

ಅನಪಿನ್ವು,
ಅಹಾರಗ್ರ (ಗೃ) ಹ ಮನ್ತ್ರಾರ್ಥ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮೈಯುತಃ |
ಕುರ್ಯಾ ಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕೈಂಕರ್ಯಂ ಶಕ್ತ್ಯಾಸನಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಃ || ೧೨೨ ||

ಅಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರೈಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಶೌಚ ವೆಂದರೆ ಅಂತರ್ಬಹಿ ಪಾರಿಶುದ್ಧವು. ಬಹಿರ್ಶೌಚವು ಸ್ನಾನ, ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಧಾರಣೆ, ವರುಣ ಮನ್ತ್ರ ಪಠನ, ಆಪೋಹಿಷ್ಕಾದಿ ಮನ್ತ್ರ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತರ್ಶೌಚವು ಸೂರ್ಯಶ್ವಾದಿ ವಸ್ತ್ರಪಠನ ಮೂಲಕ ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತೀರ್ಥಪೋಷನ, ಗಾಯತ್ರೀಜಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಚಾರವೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಸೋಣವು. ಇಂತಹ ಶೌಚಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವವನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅನರ್ಹನೆಂದೂ, ಅಂತವನು ಮಾಡಿದ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಬ್ಬಯಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರೀತನಾಗನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂತವನು ಮಾಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಏವಂ ವಿಲಂಘಾಯ ಮರ್ಮೋಮರ್ಮಾದಂ ವೇದನಿರ್ಮಿತಂ | ಪ್ರಿಯೋಹಿ ನ ಪ್ರಿಯೋ ಮೇಃಸೌ ಮದಾಜ್ಞಾ ವೃತಿನರ್ತನಂತಾ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಅನುಸಂಧೇಯವು. ೧೪೬೧ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಹಾಗೆಯೇ “ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವತಾ ಪುರುಷೇಣ ಪರಃಪುರ್ವಾ | ವಿಷ್ಣುರಾರಂಭ್ಯತೇಹನ್ಯಾ ನಾನ್ಯಸ್ತತ್ತೋಷ ಕಾರಕಃ ಎಂಬುದೂ ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ಹಿಂದೆ ನಿತ್ಯನೈವಿತ್ತಿಕ ರೂಪ ಅಜ್ಞಾ ಕೈಬ್ಬರೈಗಳು ಅವಶ್ಯಕಗಳಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಬಿಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದೆ ೧೫ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಕಾರಿಕೆಯು ಪ್ರಭಾವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಅನಪಿನ್ವು — ಹೀಗಾದ ನಂತರ ಎಂದರೆ ನಿತ್ಯನೈವಿತ್ತಿಕಗಳಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದಾದ ನಂತರ, ನಮ್ಮ ಉಪದೇಶ ವೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇದರ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ೨೭೬ ರಿಂದ ೨೮೧ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಗೃಹನಿಯಮಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿವು. ಮಾರಾಂತರವಾದ ಗೃಹನಿಯಮಕ್ಕೆ ಆರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಪತಿತರೇ ನಾಸ್ತಿ ಕರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಇರುವ ಮನೆಯ ಕೂಡದು, ಸತ್ಸಂಗವಿರುವ ಗೃಹವು ಉತ್ತಮವೆಂಬ ನಿಯಮವೆಂದು

ಮಜ್ಞಳ್ಳ ಸೂತ್ರ ವಸ್ತ್ರಾದೀಕ ಸಂರಕ್ಷತಿ ಯಥಾವಧೋಃ |

ತಥಾ ಪ್ರಪನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪತಿಕೈಜ್ಞರ್ಯ ಪದ್ಧತಿಮ್ || ೧೨೩ ||

ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗೆ ತಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನ ಸರೃ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪತಿಯೊಂದಿಗೇನೆ ನಿತ್ಯಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರು ವದರಿಂದಲೇ ಆವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ನಿತ್ಯಯೋಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿಗಮಾಂತ ಗುರುಗಳು “ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾರಾಯಣೋ ನಃ ಅಖಿಲತನುರ್ಮುಕ್ತಿ ದೋ ಮುಕ್ತ ಭೋಗ್ಯಃ” ಎಂದು ಪರತತ್ವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕೈಂಜ್ಞರ್ಯಮ್ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಉದ್ದೇಶ್ಯ ರೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. “ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ನಿಹ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ ತೇಜಸಾ” (ಗೀ. ೩-೩೦) ರಲ್ಲಿ ಮಯಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಮಯಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೇ ಎಂಬುದೇ ಅರ್ಥವು. ಇಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದನವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಐಹಿಕಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನವೂ, ಅನ್ಯದೇವತಾದಿ ಪ್ರೀಣನ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೂ ವ್ಯಾವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಹೇಳಿ ರುವವರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಬಡಿಯುವವರ ಹಾಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಒಟುಮಾಡುವದೇ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಚಾರಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಗಳು ಪ್ರಮಾಣ ಶರಣರಾದ ಪ ಪನ್ನರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುವ ದಲ್ಲದೇ ಭಗವನ್ನಿ ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ ಅಂತಹ ಕೈಜ್ಞರ್ಯ ಗಳನ್ನೆಸಗುವದು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಮೂಲಕ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕರೀತ್ಯಾ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.—
ವಧೋಃ - ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯು, ಮಜ್ಞಳ್ಳ ಸೂತ್ರ ವಸ್ತ್ರಾದೀಕ - ವಿವಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನೂ ಅದು ಕಟ್ಟಿರುವ ಸೂತ್ರವನ್ನೂ ಆಗ ಕೊಟ್ಟಿ ಶೀರೆ. ಕುಪ್ಪಸ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಆಭರಣ ಕಾಲುಂಗರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಯಥಾಸಂರಕ್ಷತಿ - ಪತಿಯು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ ಧರಿಸಿರುವಳೋ, ತಥಾ - ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಪನ್ನಃ - ನೂತನ ವಿವಾಹ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಥಾನೀ ಯನಾಗಿ ಮಹಾ ಪವಿತ್ರತೆಯಹಾಗೆ ಪತಿಪಾರಾಧ್ಯವುಳ್ಳ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನೂ,

ಯದ್ವನ್ನಜ್ಞಃ ಸೂತ್ರಾದೇ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗೇ ಸಂರಕ್ಷಣೀವಿವಾ |

ರಕ್ಷೇನ್ನಿರೋಧೈರ್ದೋರ್ಭಾಗೈರ್ದೃಶತಿಸ್ತದ್ವದಿಹಾಪಿ ನಃ || ೧೨೪ ||

ಕಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪತಿ ಕೈಂಕರ್ಯಪದ್ಧತಿಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತಗಳಾದ ತನಗೆ ಪತಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಅಥವಾ " ಪತಿಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯ " ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ. ಅಥವಾ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದಹಾಗೆ ಧರ್ಮಗಳುಳ್ಳ ತನಗೆ ಪತಿ ಸ್ಥಾನೀಯನಾದ ಭಗವಂತನ, ಕೈಂಕರ್ಯ ಪದ್ಧತಿಮ್ - ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು, ರೀತಿಯನ್ನು, ಸಂರಕ್ಷತಿ - ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ವಧೂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತಿಯು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಆಭರಣಾದಿಗಳು ಅನರ್ಘವಾದವುಗಳು. ಸಾಧ್ವಿಯು ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಆದರದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವೇ ವಿವಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾವನಾದ ಜಗದ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆಭರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ಲಾಘಿಸಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಸಾಧ್ವಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಆಭರಣವನ್ನು ಆಮೋಘವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಳೆಂಬುದು ಕೈಮುತಿಕನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧವು. ಸೀತೆಯು ಅಂಜನೇಯನ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಣಿ ರತ್ನವನ್ನು ಕಂಡು, ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವು "ಹೃದಯೇಕೃತ್ವಾ ಪುರುರೋದ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ" ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದವರಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—

ಮಣಿರತ್ನ ಮಿದಂ ದತ್ತಂ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಶ್ವಶುರೇಣ ಮೇ |

ವಧೂಕಾಲೇ ಯಥಾಬದ್ಧ ಮಧಿಕಂ ಮೂರ್ಧ್ನ ತೋಭತೇ || ಎಂಬದಾಗಿ

ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತರವರು "ಶುದ್ಧಾನಾಂತು ಲಭೇಮಹಿ ಸ್ಥಿರಧಿಯಾಂ ಶುದ್ಧಾಸ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಿನಾಂ" (೧೪೧೩ನೆಯ ಪುಟ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವುಳ್ಳವಳೆಂದು ಪತಿಪಾರಾಧ್ಯವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರದ ೧೪೧ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.)

ಹಿಂದೆ ಮಜ್ಞಳಸೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಆದರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಪತಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗುವಹಾಗೆ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪದಾಯಕವಾದ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾಸುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೇಗಿದರೆ ಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈಗ ಹಾಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗದಿದ್ದರೆ, ಪತಿಯು ಮಾಂಗಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ. ಹಾಗೂ ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುವನೇ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಲೋಕಪತಿಯೂ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಪ್ರಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಜ್ಞಳಸೂತ್ರಾದೇಃ - ಮಾಂಗಲ್ಯಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ತ್ಯಾಗೇ-ಬಿಡೋಣದರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ

ಅವಜ್ಞಾರ್ಥ ಮನರ್ಥಾಯ ಭಕ್ತಜನ್ಮಾದಿ ಚಿಂತನಮ್ |

ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಾಮಾತ್ರಾರ್ಥಂ ನತು ತದ್ಗೋಷ್ಯತಿ ಕ್ವಚಿತ್ || ೧೨೫ ||

ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂಬರ್ಥವು, ಭೋಗ್ಯ - ಭೋಗಗಳಿಂದ, ಪತಿ: ನಿರುಂಧ್ಯಾತ್ - ಪತಿಯು ತಪ್ಪಿ ಬಿಡುವನು ; ಆದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವು. ಸಂರಕ್ಷಣೀ ಖಿನಾ - ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ರಕ್ಷೇದ್ವಾ - ರಕ್ಷಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಹಾಪಿ - ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೂ, ಭಗವಂತನು, ನಃ - ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವನು ; ತ್ಯಾಗಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ರಕ್ಷಿಸುವನು.

ಹಿಂದೆ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮೈಃ ಕೃತ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು ಸರಿಯೋ ? ಏಕೆಂದರೆ, “ಯಶ್ಯಾದ್ರಂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಂ ನಿಷಾದಂ ತ್ವಪಚಂತಥಾ | ವೀಕ್ಷತೇ ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ಸಯಾತಿ ನರಕಂ ನರಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಣಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ಕಾಣುವದು ನರಕ ಹೇತುವೇ ನಿಶ್ಚಯವು. ಆದರೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮೈಃ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆವು. ದೂಷಣೆಗಾಗಿಯಲ್ಲವು. ದೂಷಣೆ ವೇನೋ ನಾರಕೀಯವೇ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಅವಜ್ಞಾರ್ಥಂ - ಅವಮಾನಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಭಕ್ತಜನ್ಮಾದಿ ಚಿಂತನಮ್-ಭಕ್ತರುಗಳಾದ ವಿದು ರಾದಿಗಳ ಕೀಳು ಜನ್ಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆದುಕೊಳ್ಳೋಣವು. ಅನರ್ಥಾಯ. ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವಹಾಗೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಭವತಿ - ಎಂದು ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಾಮಾತ್ರಾರ್ಥಂ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಾದ, ತತ್ - ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥಾಕ್ರಮವು, ಕ್ವಚಿತ್ - ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ನದೋಷ್ಯತಿ - ದೂಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಜನ್ಮವು ಯಾವುದೆಂದು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೇ ವಿನಾ, ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೋಷತೆಯಿಂದ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇವರುಗಳು ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿಹಿತಗಳಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದರೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರುಗಳ ಕೀಳು ಜನ್ಮವು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಕಾಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತ ಏವಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ತತ್ತಜ್ಞತೈವದರ್ಶಿತಾಃ |

ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ ತುಲಾಧಾರ ಶಬರೀ ವಿದುರಾದಯಃ || ೧೨೬ ||

ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಾನಾತ್ರಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಯಾವ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಯಾವ ಆಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ನಿಯತವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ; ಅದರೆ, ತತ್ - ಅಂತಹ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿರೂಪಣೆಯೂ, ಕ್ಷೇಚಿತ್ - ಎಲ್ಲಿಯೂ, ನದುಷ್ಯತಿ - ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವು? ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವು ಯಾವವು? ಅವರುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು? ಶೂದ್ರನಿಗೆ ವೇದಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಅವರುಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶ ಹೇಗೆ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಇತರ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬಹುದೇ? ಸಹಪತ್ನಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೇ? ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ, ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಮೊದಲಾದವು ದೋಷಾವಹವಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅಂತಹವರು ಕೀಳು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ತುಂಬಾ ದೋಷಾವಹವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವರನ್ನೂ ಭಾಗವತರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅನುಷ್ಠಾನವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿರೂಪಣವು ದೋಷಾವಹವಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬಲ್ಲಿರಾ? ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಕಂಠಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಅಂತಹ ಜಾತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಂಕೆ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. || ೧೨೫ ||

ಅರ್ಥ-ಅಥವಿವಹಿ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಎಂದರೆ ಅವಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿರೂಪಣವು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದಲೇ, ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರು, ತುಲಾಧಾರರು, ಶಬರಿಯು, ವಿದುರಾದಯಃ ವಿದುರರೇ ಮೊದಲಾದವರು, ಅವಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಗುಹ, ವಿಭಿಷಣ, ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತತ್ತಜ್ಞತೈವದರ್ಶಿತಾಃ-ಅವರವರುಗಳ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ : ಎಂದರೆ ಅವರವರುಗಳ ಜಾತ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೂ ಶಬರಿ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೂ ೧೮೬೩-೬೪ ಮತ್ತು ೨೫೫೭ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ೧೮೬೪ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಪ್ಪು ವಾಕ್ಯವುಂಟು. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ “ವಿದುರನು ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ

ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯಾದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಬರಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ಉಪಾಸಕಳು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ತಪ್ಪು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕತಕ್ಕದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತರಾದ ದಾಸನ ಮಿತ್ರರು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇವರುಗಳು ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣ ದೋಷವು ಇವರಿಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಬರೆದೆನು. ಆದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಈ ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ತೋರುತ್ತವೆ. “ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯೋಽಪ್ಯನೈ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾಜ್ಞುಗುಪ್ತಿಕೇ | ವರ್ಣಾವರತ್ನೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸ್ಪಂಸಿದ್ಧಿಂ ಶ್ರಮಣೀಯಥಾ ||” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ತಪ್ಪಾದ ಅರ್ಥವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಅವರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾತ್ ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಉಪಾಸನದ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಈಗಲೂ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ! ಈ ವಾಕ್ಯವು ಒಂದು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಕ್ಯದಹಾಗೆ ಇದೆ ; ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವು ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾತ್ ಎಂದೂ, ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಶ್ರಮಣೀಯಥಾ ಎಂದೂ, ಇರುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಅವರ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಾಧನ ಸಪ್ತಕಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಆರಮ್ಭಣಂ ಸಂತೀಲನಂ ಪುನಃಪುನರಭ್ಯಾಸ ಇತಿ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಶುಭಾರ್ಥವೆನಿಸುವ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರಗಳವಿಗ್ರಹದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮೃತ್ಯಭ್ಯಾಸವೇ ಅಭ್ಯಾಸವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಸರ್ವವಾಕ್ಯವೂ ಸಾವಧಾರಣವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾತ್ ಎಂಬುದು ಹೇತುವಾದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾದೇವ ಎಂಬರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಲೇ, ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಶ್ರಮಣೀಯಥಾ ಶಬರಿಯಹಾಗೆ. ಶಬರಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯಾದುದರಿಂದಲೂ, ನೀಚ ಜನ್ಮವಾದ ಶಬರತ್ವವು ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ಮತಂಗಬ ಸಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಶ್ರಯಣದಿಂದ ಪ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳೋ ಹಾಗೆ. ಈಕೆಯು ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹಳಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರೂ ತುಲಾಧಾರರೂ ವಿದುರರೂ ಸಹ ಹೀನ್ನಿಜಾತಿಯವರೆಂದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಅವರುಗಳೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವು. ಇದು ವಿದುರರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಕೃತವು. ಈ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರೂ, ತುಲಾಧಾರರೂ ವಿದುರರೂ ಮೂವರೂ ತಮಗಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನವರಿಬ್ಬರು ಬಾಹ್ಯಣರಿಗೂ, ಮೂರನೆಯವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೂ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ

ರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಧೃತ ರಾಷ್ಟ್ರನೂ ತಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ? ಅವರುಗಳು ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂದು ಸಾಧಾರಣ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ವಿದುರರಿಂದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದ ನಂತರ, ಸನತ್ಕುಜಾತರು “ಮತ್ಯುರ್ನಾಸ್ತೀತಿ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರನಾಶಕ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿದುರರು ಹೇಳಲು ಅದನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳು ಎಂದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಕೇಳಲು; ಅದಕ್ಕೆ ವಿದುರರು ಶೂದ್ರಯೋನಾವಹಂಜಾತಃ ನಾತೋಽನ್ಯದ್ವಕ್ತುಮುತ್ಸಹೇ” ಎಂದು ತನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು “ಅನ್ಯತ್” ಎಂಬ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರು ತಾವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿಯಾರೇ? ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ವಿದುರರು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಇಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ವಿದುರರು ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಯು, ಶೂದ್ರರಾದರೂ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಎಂದು ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವದು ಮತ್ತು ಹೇಳಿರುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ ವಿಷಯವು. ಆ ಹಿಂದಿನ ಉಪಾಸನದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆ ಜನ್ಮದವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಭಾಗವತಸಂಶ್ರಯಣರೂಪಾನುಗ್ರಹದ ಮೂಲಕವೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಇದು ಶಬ್ದಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು. ಶಬರತ್ವ ರೂಪ ನೀಚ ಜನ್ಮದಿಂದ ಲೂಪ್ತಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವು. ಮತಂಗ ಋಷಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ನೀನು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ “ಅಹಂತು ಪರಿಚಾರಿಣೀ” ನಾನು ಮತಂಗ ಋಷಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದವಳು. ಅವರು ಹೋದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೇ ನಾನೂ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಿಗೆ “ಶತ್ಪುಣ್ಯಂ ಶಬರೀಸ್ಥಾನಂ ಜಗಾಮಾತ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ” ಎಂದು (ಅರಣ್ಯ ೭೪-೩೫) ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು ಎಂಬರ್ಥವು. ಇವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ರಾಜೀಯದಲ್ಲಿ “ಮತಂಗಶಿಷ್ಯೋಪದಿಷ್ಟಾ ಸಮಾಧಿಕಾ ಶಬರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಆಪಿ ವಿದುರಾದೇ ರಿವ ಯೋಗಾಧಿಕಾರ ಸ್ಸಂಭವತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿ ದಾಖಲಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಅತಿ ಲಂಘನವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರೇ “ಸ್ವಜಾತ್ಯನುಗುಣೈ ವೈಷಾಂ ವಕ್ತಿರಪ್ಯೇತಿಹಾಸಿಕೀ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ

ನಿರಾಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. “ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಟ್ಟು ಗೆರೆಯನ್ನು ಈಡವಸಿ ತಾನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವಿದುರರೂ, “ಶಬರೀಂ ಧರ್ಮಚಾರೀಂ” (ಬಾಲ. ೧-೫೬) ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಬರಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮವನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ವಣಡೇವಗೇ ? ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ “ಧರ್ಮೋ ನಿಗ್ರಹವಾ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀರಾಮ ಜಂದ್ರಪ್ರಭುವಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಶಬರ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾನ್ಯಳಾದಳು. ಶೂದ್ರನಾದ ಶಂಬುಕನು ತಾಪಸವೇಷದಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ, “ತಿರಸ್ಕೃಚ್ಛೇದರಾಘವೇ”, ಅಶನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದುದರಿಂದ ಶಬರಿಯೂ ವಿದುರರೂ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣ ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶ್ರೀ ವಿದುರರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇಧ ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪ ಪ್ರೇತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ, ಅವರುಗಳೆವರು ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿನಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದುದೂ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಬಲಕಾರಣವಾದ ಅಶರೀರ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಡೆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಯುಧಿಷ್ಠಿರರಿಗೆ ಉಪದೇಯಗಳಾದವು.

ತುಲಾಧಾರರ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮ ವರ್ವದ ೨೬೮ ರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸರಾಂಬರಿಸಬಹುದು. ಇವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಜ್ಜುಹವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ೨೫೫೬ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು “ಧರ್ಮ” ಮೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವು, ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಜಾಜಲಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಣಿಜ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತುಲಾಧಾರರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಧರ್ಮಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರು ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಧರ್ಮವು ಸದಾಚಾರರೂಪವಾಗಿಯೂ, ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಋಷಿಪೂಜ್ಯವಾಚ ಸ್ಮೃತಿಸಮ್ಮತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೆಚ್ಚರೈಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈ ಜಾಜಲಿ ತುಲಾಧಾರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾಜಲಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದೆಂಬುದು ಈಗ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಕೂಗಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಕ್ಷಸ್ಸುಗಳು ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ತಿಳಿಯುವದು ? ತುಲಾಧಾರರೆಂದು ಒಬ್ಬ ವಣಿಕ್ಕು ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅತನಿಗೀಗ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದು ಎಂದು

ಪಿಶಾಚರು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಈ ಜಾಜಾಲಿಯು ವಾನಪ್ರಸ್ಥರಾಗಿ ಬಹು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಎರಡು ಕುಲಿಂಗವಕ್ಷಿಗಳು ದಾಂಪತ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಈ ಜಾಬಾಲಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕದಲದೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ವಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಭುಜಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿದನು. ಆಗಲೂ ನೀನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ತುಲಾಧಾರರಿಂದ ಧರ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಿರುವಾಗ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಿತು ಎಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಆಯಿತು. ಆಗ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ಪಧಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ವೈಶ್ಯರನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ತುಲಾಧಾರರು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, “ಸ್ವಾಗತೇನಾಚ್ಯಪೂಜಯತ್” ಪೂಜಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ತುಲಾಧಾರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಬಂದ ವಿಷಯವು ವಿವಿಧವಾಯಿತು. ಈ ನಾನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ತ್ರಾಸು ನನಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿತು. “ತುಲಾ ಮೇ ಸರ್ಮ ಭೂತೇಷು ಸಮಾತಿಷ್ಠತಿ ಜಾಜಲೀ” ಎಂದೂ “ಕೃಸಾ ಮೇ ಸರ್ಮ ಭೂತೇಷು ಸಮಾತಿಷ್ಠತಿ ಜಾಜಲೀ” ಎಂದೂ, ಹೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿ, ಧರ್ಮವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಲಾಧಾರರು ಜಾಜಲಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉಪದೇಶದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಸದಾಚಾರ, ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ—

“ಯದಾ ನ ಕುರುತೇ ಭಾವಂ ಸರ್ಮಭೂತೇಷು ಸಾಪಕಮ್ |

ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಜು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದತೇ ತದಾ || ”

ಹೀಗೆ ನಡೆದು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕಪುರೈಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಸದಾಚಾರ, ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು.

ಆದುದರಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವೃತ್ತಾಂತವಾದರೂ, ತನಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿತಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮೂಲಕ ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ, ತುಲಾಧಾರ, ವಿದುರ ಶಬರಿ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಹಿತವೃತ್ತಿಗಳಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳ ಅಪಕೃಷ್ಣಜನ್ಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಅವರುಗಳು ತಮಗೆ ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಿಲ್ಲವು.

ಹಾಗೆ ಅವರವರುಗಳ ಆನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿಯೇ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೂ ಅವರುಗಳ ಜಾತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವರವರುಗಳ ಜಾತ್ಯನುಗುಣವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆಯೇ ಅವರುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ? ಎಂದರೆ ಹೌದು ಎಂದು ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಜಾತ್ಯನುಗುಣೈ ವೈಷಾಂ ವೃತ್ತಿರಪ್ಯತಿಹಾಸಿಕೀ |

ವಿಶೇಷ ವಿಧಿ ಸಿದ್ಧಂತು ತದ್ವಲಾತ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ || ೧೨೭ ||

ವಿಷಾಂ - ಈ ಧೃತ್ಯಾಧ್ಯ, ತುಲಾಧಾರ, ವಿದುರ, ಶಬರಿ ಮೊದಲಾದವರು ಗಳ, ಐತಿಹಾಸಿಕೀ - ಇತಿಹಾಸಗಳಾದ ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವೃತ್ತಿರಸಿ - ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಕೂಡ, ಸ್ವಜಾತ್ಯನುಗುಣೈವ - ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೇ ಎನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಈಷದಪಿ ಮಾಡಿ ದವರಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆಗಲಿ, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವೂ ಕೂಡ, ಹೇಳಿರುತ್ತೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು ಶೂದ್ರರಾದ ವಿದುರರಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಮೇಧ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡೋಣವೇನು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನೇ ವಿಪಾಕಮಾಡಿಕೊಂಡಿದುದೇನು? ಉಪಸಾದಿತವಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪ ಬಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷ ವಿಧಿ ಸಿದ್ಧಂತು - ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಾದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿ ಕ್ರಮಣವಾಗಿ ತೋರ ವದಾದರೇ, ತದ್ವಲಾತ್ - ಅಂತಹ ಆಕಾಶವಾಣಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣದ ಬಲದಿಂದ, ತತ್ರ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಪ್ರಯುಜ್ಯತೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜುನನು ಮೀನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಬೇಧಿಸಿ ಪಡೆದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈವತ್ತು ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂದಿರುವೆವೆಂದು ಹೇಳಲು ; ದ್ರೌಪದಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಅರ್ಜುನನು ಹಾಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೂ, ಧರ್ಮ ರಾಜನೂ ದೈವದ ಮಹಾರಾಯನೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಐದು ಜನ ಸಹೋ ದರರು ಮದುವೆಯಾಗುವದು ಅಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರು ಬಂದು ದ್ರೌಪದಿಯ ವೂರ್ಮ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ರ.ದ್ರನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಬಂದ ವರವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ದ್ರೌಪದಿಯು ಪಂಚ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ವಿವಾಹಿತಳಾಗುವದು ಈ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಧರ್ಮವಾಗುವ ದಿಲ್ಲವು. ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾದರೋ ಅಧರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ವಿದುರರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು ಮೊದಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು

ನಡೆಸಿದರೆಂಬ ಇತಿಹಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಪಕ್ಷಿ ಯಾದ ಜಟಾಯುವಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ನಡೆಸಿ ದುದೂ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಸಿದ್ದವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಹನನ ಮಾತುಲ ಹನನ, ಮಾತೃಹನನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಭೀಷ್ಮರ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಇನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಸಿದ್ದವಾದುದರಿಂದ ಅನ್ಯತ್ರ ಉಪಾದೇಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ, ಶುಲಾಧಾರ, ಶಬರೀ, ವಿದುರರೇ ಮೊದಲಾದವರು ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣ ವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವು. ಕೆಲವರು ತಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳುವದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾದೇಯವಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವವರು ಈ ಮೇಲಿನ ಮಹಾನುಭಾವರಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ ರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಕುಂದುಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞರು. ಅತಿ ಸ ಲಭಿ ಮಾರ್ಗವಾದ ಭಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸುವಾಗ ಗುರುತರಮವ ಉಪಾಸನಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ? ಹಾಗೂ ಉಪಾ ಸನ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅವರು ಪ್ರಾಜ್ಞ ರಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂತಾಗುವದು. ಮಹಾ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದರೂ ಶ್ರೀ ವಿದುರರು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಪಂಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರದೀಪಿಕಾಯವರು “ವಿದುರಾದಿಗಳಿಲ್ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗಾದಿ ನಿಷ್ಕೇ ಕೇಳಕ್ಕಪಡುಮಾಗಿಲ್” ಎಂದು ವಿದುರರು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರಿಗೆ ಈ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ “ಶೂದ್ರಯೋನಾವಹಂ ಜಾತೋ ನಾತೋನ್ಯದ್ವಕ್ತು ಮುತ್ಸಹೇ” ಎಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, “ಮರ್ಯಾದಾತಿ ಲಂಘನ ನಕ್ಯತ ಮಿತಿ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇತರರು, ವಿದುರರು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ “ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಸಿದ್ದಂತು” ಎಂದು ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿದು ರರಿಗೆ ಯುಧಿಷ್ಟಿರರು ನಡೆಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾತ್ರವೇ ದೃಷ್ಟಾಂತ ವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಸಾರಾಸ್ವಾದಿಗಳೆವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದುದೆಂದು ನಾವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಕಾರ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ।

ನ ಧರ್ಮಾಃ ಸ್ವಾಪ್ತಿಮಾರ್ಹನ್ರಿ ದೇಶಕಾಲಾನ್ತರಾದಿಷು ॥ ೧೨೮ ॥

ಅರ್ಥಪು—ಒಂದು ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಐದು ಜನರು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಮೇಧ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ, ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವೇ ಜಟಾಯು ಪಕ್ಷಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಮೇಧ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ, ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣಗಳು ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಇತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮಣವು ಏಕೆ ಕೂಡದು ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ—ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಕಾರ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷೇಷು - ದೇಶವಿಶೇಷ, ಕಾಲವಿಶೇಷ, ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷ ಆದಿಪದದಿಂದ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಶರೀರಾರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ, ಬಾಲ್ಯ, ವೃದ್ಧತೆ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಬೋಧಿತವು, ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ-ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಧರ್ಮಾಃ - ಧರ್ಮಗಳು, ದೇಶಕಾಲಾನ್ತರಾದಿಷು - ಬೇರೆ ದೇಶ, ಬೇರೆ ಕಾಲ, ಬೇರೇ ಅಧಿಕಾರಿ, ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಪ್ತಿಮ್ - ಅನ್ವಯಿಸೋಣವನ್ನು ನಾಹರ್ನ್ರಿ - ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವು. ಒಂದು ದೇಶ ವಿಶೇಷ, ಕಾಲವಿಶೇಷ, ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷ, ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆ, ದೇಶ ಕಾಲ ಅಧಿಕಾರಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ವಾದವು ಉಚಿತವಾದ ವಾದವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಹೇಗೆಂದರೆ—

ದೇಶಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯು—ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಸ್ಪರ್ಶವಾದರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಕೂಡದು. ಮಾಡಿದರೆ ದೋಷವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು :—

ವಿಷ್ಣುಲಯ ಸಮೀಪಸ್ಥಾ ವಿಷ್ಣು ಸೇವಾರ್ಥಮಾಗತಾಃ ।

ಚಂಡಾಲಾಃ ಪತಿತಾಃ ನಾಪಿ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾನಸ್ತಾನ ನಾಚರೇತ್ ॥

ಎಂಬುದು. ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಭಗವನ್ನು ನೇದಿತ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿ ಇದೆ. ಇದು ಇತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ನರ್ಮದೋತ್ತರ ದೇಶಾಚಾರವು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಒದರಿಯಲ್ಲಿ ಭಳಿಯಿಂದ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇತರೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಲ್ಲವು.

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯು—ಅಲ್ಪ ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಉಚಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಆಶಾಚಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಲಘು ಸಂಧ್ಯಾ

ಕೇಚಿತ್ತ ದುಷ್ಯಾಖಾನ ತಾತ್ಪರ್ಯಗ್ರಹಣಾಕ್ಷಮಾಃ ।

ಕಲಿಕೋಲಾಹಲಕ್ರೀಡಾಂ ವರ್ಧಯಂತಿ ರಮಾಪತೇಃ ॥ ೧೨೯ ॥

ವಂದನೆಯೂ ಔಪಾಸನ, ಪಂಚಮಹಾದಿ ಲೋಪಗಳೂ, ಇತರ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ ಉಪೋಷ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯ ದ್ವಾದಶಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯು—ರೋಗಿಷ್ಠನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಮನ್ತ್ರಸ್ನಾನವು ಇತರರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ವಿದುರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಔಪಾಸನ, ನೈಶ್ಯ ದೇವಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ದಾಂಪತ್ಯಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಸ್ವಗುರುವಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಿಶೇಷ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಇತರ ಗುರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಭಾಗವತನಾದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಇತರ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ಅಪಸ್ಥಾದಿಗಳಿಗೆ—ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ಊಟಮಾಡಿಸಿ ಯಜಮಾನನು ಅನಂತರ ಊಟಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು, ಇತರ ಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಪಕ್ಷವಾವವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬಹುದೆಂಬುದು ಕಹೋಳರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರುತಿಯು ವಿಧಿಸಿತೇ ಎನಾ ಅವರ ಪತ್ನಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯ ಬಹುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶ ಸ್ತೃತಿಕ್ರಮಣವು ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗದ್ದರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವದು ಸತ್ತರ್ಕವಲ್ಲವು. ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾಗೆ ತರ್ಕಮಾಡುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವ ರ್ಯಾದೆಯನ್ನರಿಯದೆ, ಭ್ರಮಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಈ ಕಲಿಯುಗದ ಮಾತಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕುತರ್ಕ ಮಾಡುವವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೇಚಿತ್ - ಕೆಲವರಾದರೋ. ತದುಪಾಖ್ಯೇನ ತಾತ್ಪರ್ಯಗ್ರಹಣಾಕ್ಷಮಾಃ - ಆ ಧರ್ಮವ್ಯಥ, ತುಲಾಧಾರ, ಶಬರೀ ವಿದುರಾದಿಗಳ ಉಪಾಖ್ಯಾನದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ ರಮಾಪತೇಃ - ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು, ಕಲಿಕೋಲಾಹಲಕ್ರೀಡಾಂ - ಅಧರ್ಮವೇ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವ ಕರಿಪುರುಷನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಕಲಿನಾಯುಕನ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು, ವರ್ಧಯಂತಿ - ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಕಲಿಪುರುಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಕಲಾ ಕಾರ್ತಯುಗಂ ಧರ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಮಿಚ್ಛತಿ ಯೋ ನರಃ ।

ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹೀ ತಿ ತಂ ಮತ್ವಾ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರದ್ವಿಷತೇ ಕಲಿಃ ॥

ಎನರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಕೃತಯುಗ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುವ ನೆಂದು ಹೊರಟರೆ ಆತನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿಯು ಎಂದು ಕಲಿಪುರುಷನು ಬಾವಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಅಧರ್ಮವನ್ನೇ ನಡೆಸುವಹಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಈಗ ಹಿಟ್ಟರಾದಿಗಳು ದೃಷ್ಟಾಂತವು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ “ಅಧರ್ಮೋಗ್ರ ಸತೇ ಧರ್ಮಂ” ಎಂದು ಆದಿ ಕವಿಯು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರೂ ವ್ಯಾಸರೂ ಸಹ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಧರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ಎತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, **ಕಲಿಕೋಲಾಹಲಕ್ರೀಡೆ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕೆಲವರಿಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತನೆ ಛುಂಟುವುದಾದರೂ, ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಲೀಲೆಯಾದೀತು ? ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನಡೆದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುವದು ಲೀಲೆಯೇ ? ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಪರಪುರುಷನು ಎಳೆದರೆ ನಾನೇ ಸಹಿಸಲಾರವು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಲೀಲೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ನ್ಯಾಯವಾದುದೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆವು. ಸರ್ವೇ ಶ್ವರನು ಎರಡು ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಿಭೂತಿ, ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಯು ; ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯು. ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಪರಮಪುರುಷನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕರುಣೆಯಿಂದಲೇ ಕರಣ ಕಳೆಬರೆಯೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಈ ಜೀವಾತ್ಮರು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ಜ್ಞಾನಗುಣಕರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅರಿತು ತನ್ನಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಏತನಿಭೂತಿಗೆ ಬರಲಿ ಎಂದು ಸಜ್ಜಿಲ್ಪಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲೆಂದೂ ಸಜ್ಜಿಲ್ಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ವಿನೇರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಈ ಚೇತನನು ಅವುಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಪಾನಿಧಿಯು ಪ್ರಳಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಸಗಿ ಸರಿಮಾಡುವನು. ಮತ್ತು ಕೆಲವುಕಾಲ ಈ ಚೇತನರಿಗೆ ಏನೊಂದು ಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲದಹಾಗಿ ಪುನಸ್ಸೃಷ್ಟಿವರೆಗೂ ಇಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಳಯವೂ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದೇ. ಭಗವಂತನು ಪರಿಪೂರ್ಣಕಾಮನು. ಆದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಲೀಲಾ

ಮಾತೃಭಿ ಪಿತೃಭಿಶ್ಚೈತಾಃ ಪತಿಭಿರ್ದೇವರೈಸ್ತಥಾ |
 ಪೂಜ್ಯಾ ಭೂಷಯಿತ ವ್ಯಾಶ್ಚ ಬಹುಕಲ್ಯಾಣ ವಿಸ್ತಾಪುಭಿಃ || ೧೩೦ ||
 ಜಾಮಯೋ ಯಾನಿಗೇಹಾನಿ ತಪಂತ್ಯ ಪ್ರತಿಪೂಜಿತಾಃ |
 ತಾನಿ ಕೃತ್ಯಾಹತಾನೀಷ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಸಮಂತತಃ || ೧೩೧ ||
 ಏನಮಾದಿಷು ಪೂಜ್ಯೋಕ್ತಿರೈಥಾ ಚಿ (ತ್ಯಂ) ತಾಗ್ನಿಯಮೃತೇ |
 ಭಕ್ತೆ ಮೈಚ್ಛಾಧಿ ಪೂಜ್ಯೋಕ್ತಿ ರೇವ ಮೇವ ನಿಯಮ್ಯತಾಮ್ || ೧೩೨ ||

ರೂಪವಾದವು. ಅದುದರಿಂದಲೇ “ಕೋಲಾಹಲ ಕ್ರೀಡಾಂ ವರ್ಧಯಂತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅರ್ಥವು—ಈ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ ? ಹಾಗಾದರೆ ಅಂತವರುಗಳ ಹಾಗೆ ಮೈಚ್ಛನೂ ಭಾಗವತನಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ. “ಸಚಪೂಜ್ಯೋ ಯಥಾಹ್ಯಹಮ್” ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತುತಿವಾಕ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮನಹಾಗೆ ಆತನನ್ನು ಪೂಜೆ ಸೋಣವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ ? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಕಲ್ಯಾಣಂ - ಹೆಚ್ಚಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು, ಈಪುನುಭಿಃ - ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವ, ಮಾತೃಭಿಃ - ತಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪಿತೃಭಿಃ ತಂದೆಗಳಿಂದಲೂ, ಪತಿಭಿಃ - ಗಂಡಂದರಿಂದಲೂ, ದೇವರೈಸ್ತಥಾ - ಹಾಗೆಯೇ ಮೈದುನರಿಂದಲೂ ಎತಾಃ - ಈ ಸೊಸೆಯರು, ಪೂಜ್ಯಾಃ-ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರು, ಭೂಷಯಿತವ್ಯಾಶ್ಚ - ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಸಹ ಅರ್ಹರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಅವರುಗಳು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾತ್ರವೇ ವಿನಾ, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಮೈದುನ ಮೊದಲಾದವರು ಈಕೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾದ ತೊಳೆದು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವಲ್ಲವು. ಜಾಮಯಃ—ಸೊಸೆಯರು, ಅಪ್ರತಿಪೂಜಿತಾಃ-ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಲ್ಪಡದೇ ಹೋದರೆ, ಯಾನಿಗೇಹಾನಿ . ಯಾವ ಆತ್ಮಿ ಮಾನ ದರ ಮನೆಗಳನ್ನು, ತಪಂತಿ - ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೆ, ಕಷ್ಟಪಡಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಿಡುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದ ಮೂಲಕ ಶಪಿಸುತ್ತಾರೋ, ತಾನಿ - ಅಂತಹ ಮನೆಗಳನ್ನು, ಕೃತ್ಯಾಹತಾನೀಷ-ಮಾಟಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾಶವಾಗುವಹಾಗೆ, ಸಮಂತತಃ - ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ವಿನಶ್ಯಂತಿ - ನಶವಾಗುವುವು. ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸೊಸೆಯು ಆತ್ಮಿ ಮಾನದಿರು ಮಾಡುವ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರೆ ಆ ಮನೆಯು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೇಗೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಶತ್ರುವಿನ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟ ಸೇವತೆಯನ್ನುರಾಧಿಸಿ, ಅಂತಹ ದುಷ್ಟದೇವತೆಯು ಮೂಲಕ ಆತನ ಮನೆಯೇ ಹಾಳಾಗುವ ಹಾಗೆ ಈ ದುಷ್ಟ ಆತ್ಮಿ ಮಾನದಿರು ಮನೆಯೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. || ೧೩೦ ||

ಏನಮಾದಿಷು - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ, **ಪೂಜೋಕ್ತಿಃ** - ಪೂಜಿಸಲು ಅರ್ಹವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು, **ಬಿಚಿತ್ಯಾತ್** - ಯೋಗ್ಯವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಯಥಾ - ಹೇಗೆ, **ನಿಯಮ್ಯತೇ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ, ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ತೆಯಾಗಲಿ ಮಾವನಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಸೊಸೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಅದರದಿಂದ ನೋಡತಕ್ಕದೆಂದು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೋ, **ಭಕ್ತೃಮ್ನೇಚ್ಛಾದಿಪೂಜೋಕ್ತಿಃ** - ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಾದ ಮ್ನೇಚ್ಛಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ “ಸಚಪೂಜ್ಯೋ ಯಥಾ ಹ್ಯಹಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರೋಣವೂ, **ಏನಮೇವ** - ಮೇಲಿನ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ನಿಯಮ್ಯತಾಮ್** - ನಯನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ; ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ; ಎಂದರೆ ಅವರನ್ನು ನಿಕ್ಕಷ್ಟಭಾವದಿಂದ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಭಾಗವತರಾದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹರು ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಥವಲ್ಲದೆ, ಅವರ ತಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಸಹಪಜ್ಜಿ ಭೋಜನಾದಿಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಕನ್ಯಾಪ್ರದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಲಿ; ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹರೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ವಿದುರಾದಿಗಳು ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದರೂ, ತಮ್ಮ ನಿಕ್ಕಷ್ಟ ಜಾತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನಿಟ್ಟು ವಿನಾಹಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಭಾವವ್ಯವಸ್ಥಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (ಪುಟ) ಅಹಲ್ಯಾಶಾಸ ವಿನೋಚನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆಯು ಬಹು ಸುಂದರವಾದ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತ ಒಡನೆಯೇ “ರಾಘವೌತು ತತಸ್ತಸ್ಯಾಃ - ಸಾದೌ ಜಗೃಹತುಸ್ತದಾ” ಮಹಾ ಪವಿತ್ರಳಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗಳಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಗೌತಮಸತ್ವಿಯಾದುದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಬುಷಿಸತ್ವಿಯಾದ ಆಕೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ “ಗೌತಮೋಪಿ ಮಹಾತೇಜಾ ಅಹಲ್ಯಾ ಸಹಿತಸ್ಸುಖಿರಾಮಂ ಸಂಪೂಜ್ಯವಿಧಿವತ್ತಪಸ್ತೇಪೇ ಮಹಾಯಶಾಃ” ಎಂದು, ವಿಧ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ದಂಡಕಾರಣ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ “ಮಂಗಲಾನಿ ಪ್ರಯುಂಜಾನಾಃ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣ್ಯ ದೃಢತೇತಾಃ” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ, ಅವರು ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂದು ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಅವರು ವನ್ಯಗಳಾದ ಫಲವುಷ್ಟಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, “ಗರ್ಭಭೂತಾಸ್ತಪೋಧನಾಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೇ ವಿನಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಇಲ್ಲವು. ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಭರದ್ವಾಜಾದಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ರಾಮಸ್ವಾಮಿತ್ರಿಶಾಸಾರ್ಥಂ ಸೀತಯಾಚಾರ್ಯವಾದಯತ” (ಆಯೋಧ್ಯಾ ೫೪.೧೨). ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽರವರೂ ತಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಣರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಕುಚೇಲರಿಗೆ “ಉಪಹೃತ್ಯಾ ವನಿಜ್ಯಸ್ಯ ಪದಾಪಾದಾವನೇಜನೀಃ” (ಭಾಗ. ೧೦-೮೦-೧೮) ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ವಿನಾ ಕುಚೇಲರು ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದರೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ವಿನಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶಿಶುಪಾಲನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾಗುವದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು, ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಒಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಪಾದದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ನಿಧಾಯ ಲಿಖಿತಂ ಪತ್ರಂ ಪಾದಯೋಃ ಪ್ರಣಾಮ ತಮಾ | ತದಾದಾಯ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಸ್ಥಿತಸುಂದರಲೋಚನಃ | ವಾಚಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಾದರಂ ಸ್ವಯಂನಿವ ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (ಭಾಗ. ೧೦) ಇದರ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಸರಸ್ವಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತಿಳಿದವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ನಗುತ್ತಾ ಸುಂದರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು, ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗ ದಾಸನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವೇನು, ನೀವೇ ಓದಿ ನೋಡೋಣ ವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಓದಿಸಿದರೆಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈಚೆಗೆ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸರು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಈಗಿನ ಪಂಡಿತರುಗಳ ನಡತೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರವಾದುದಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ವೀರರಾಘವೀಯದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಧರೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಉಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವು. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾರಾಯಣನೆಂದೂ ಜಿನ್ನಾಗಿ ತನ್ನ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವದು; ಶ್ರೀ ದೇಶಕರವರು ಅವುಣಿಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವು. ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸವೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವೇಯಾಗಲಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಽ ಆಗಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದಿಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ ಮೇಲುವಜ್ರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಜಾತ್ಯನುಗುಣವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೇ ವಿನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಕೂಡದೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನಿಯಮಜ್ಞಿಲಾನ್ಮಾ ಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನ ಶಿಷ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಪರಂಪರೈ
ಯಾಲುಮ್ ಸಿದ್ಧಜ್ಞಿಃ.

ಪರಮೈಕಾಂತಿನಃ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಂ ದರ್ಶಯತಿ

ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ, ತೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿಗಳುಳ್ಳಡೆತ್ತ ನಿಯಮಜ್ಞಿಲೋ
ಡೇ ಭಗವತ್ಕೈಚ್ಛರ್ಯಮ್ ಪಣ್ಣುಗೈ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವ ವಿರುದ್ಧಮನು.

ಅದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರ ವನುರ್ತಿಸಿ ಹೇಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಶಿಷ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರತಿ
ಪನ್ನವಾದುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿಯಮಜ್ಞಿಲೆಲ್ಲವೂ, ಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನ ಶಿಷ್ಯಾ
ನುಷ್ಠಾನಪರಂಪರೈಯಾಲುಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾ
ಚಾರ್ಯರುಗಳಾದ ಶಿಷ್ಯರ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ, ಎಂದರೆ ಅವರ
ಶಿಷ್ಯರು ಪ್ರತಿಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪ
ಲ್ಪಟ್ಟದರಿಂದಲೂ, ಸಿದ್ಧಜ್ಞಿಃ - ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವುಗಳು.
ಮಹಾಭಕ್ತರಾದ ಶೂದ್ರ ವೈಚ್ಛಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂಜೋ
ಕ್ತಿಯು, ಅವರನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಕೂಡದು ; ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರು
ಪೂಜಾರ್ಹರಾದ ಅಪಕ್ವಸ್ವಜಾತಿಯವರನ್ನು ಬಹುಮಾನಿಸಬೇಕಾದುದು ಧರ್ಮವು.
ಆದರೆ ಅವರುಗಳು ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವುಳ್ಳದೇ ವಿನಾ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ಸಹಸಜ್ಞಿ ಭೋಜನ, ವಿವಾಹ ಮೊದ
ಲಾದ ಶುಭ ಶೋಭನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈಗ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಕರಣವಾದ “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ
ವಾಗಿ ಕೆಲವರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಪರಮ ಹಿತೋಪದೇಶ
ವನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಣಾ
ಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಔಪಧಿಕವಾದರೂ ಪರಮೈಕಾಂತಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರ
ವಿಧ್ಯಾನುಸಾರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ
ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಇತರರ ಅನುಷ್ಠಾನ
ಗಳಿಗಿಂತ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಂಟೆಂದೂ ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:-

ಪರಮೈಕಾಂತಿಯ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವ

ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ,

ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ - ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ
ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ತೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿಗಳುಳ್ಳು - ತನ್ನ
ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮ, ಅದಿ ಪದದಿಂದ ಯುಕ್ತ ಯಜುಸಾಮಶಾಖೆಗಳು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡೆತ್ತ ನಿಯಮಜ್ಞಿಲೋಡೇ-ಸಂಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಯಮ
ಗಳೊಂದಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರೋಕ್ಷರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಕೈಚ್ಛರ್ಯಪಣ್ಣುಗೈ - ಭಗವ

ಸಾಕ್ಷಾಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪತಾವೇನ ಕೃತಂ ಕೈಜ್ಞರ್ಯ ಮಜ್ಞಾಸಾ ||
ಸಾರ ಕಲ್ಪ ವಿಭಾಗೇನ ದ್ವಿಧಾ ಸದ್ವಿರುದೀತ್ಯತೇ ||೧೩೨||

ಶೈಂಕರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡೋಣವು ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವವಿರುದ್ಧಮನ್ನು - ಪ್ರಪಂಚನ ಪರಮೈಕಾಂತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವು. ಆನಶ್ಚಕವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳದೆ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದರೆ ಕೆಲವರು ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಪ್ರಪಂಚನ ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಾವೇನ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಕೃತಂ - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೈಂಕರ್ಯಂ - ಕೈಜ್ಞರ್ಮನಾ, ಅಂಜಸಾ - ಎಂದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಾರಕಲ್ಪವಿಭಾಗೇನ - ಸಾರವೆಂಬ ಕಲ್ಪವೆಂಬ ವಿಭಾಗದಿಂದ, ದ್ವಿಧಾ - ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ, ಸದ್ವಿಃ - ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಂದ ಉದೀರ್ಶತೇ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಾರವತ್ತಾದುದು ಸಾರವು ; ಸಾರವತ್ತಲ್ಲದೆ ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದು ಕಲ್ಪವು. ಸಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿಯಾದುದು ಕಲ್ಪವು. ಅದುದರಿಂದ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದೇ ಅರ್ಥವು. ಒಂದು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಕಷಾಯ ಹಾಕಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಜಲದೊಂದಿಗೆ ಸಾರ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂಡಿದ ಮೂಲಿಕೆಯು ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದಾಗಿ ಕಲ್ಪವು. ಅಥವಾ ಕಬ್ಬನ್ನು ಅಲೆಯಾಡಿದರೆ ಕಬ್ಬಿನಹಾಲು ಸಾರವು, ಸಿಪ್ಪೆಯು ಕಲ್ಪವು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಳ್ಳನ್ನು ಗಾಣವಾಡಿದರೆ ತೈಲವು ಸಾರವು, ಹಿಂಡಿಯು ಕಲ್ಪವು. “ತಿಲಕಲ್ಪೇಚ ಸಿಣ್ಯಾಕೋ” ಎಂದು ಅನುರನಿಘಂಟುವಿದೆ. ಕಲ್ಪ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ಕಲ್ಯಾಣೋಪಶಮ ಲೈನಸೋಃ | ದಂಭೇಪಿ” ಎಂದು (೧) ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಮಲರೂಪ ನಿಸ್ಸಾರ ಭಾಗ, (೨) ಪಾಪ, (೩) ದಂಭವೆಂದು ಮೂರರ್ಥಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ನಿಸ್ಸಾರಭಾಗವೆಂಬರ್ಥವು. ಕಲ್ಪ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅದಿ ಪರ್ದದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥವಾದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ತಪೋನಕಲ್ಯಾಣಧ್ಯಯನಂ ನಕಲ್ಪಃ ಸ್ತಾಭಾವಿಕೋ ವೇದವಿಧಿರ್ನಕಲ್ಪಃ |
ಪ್ರಸದ್ಯವಿತ್ತಾಹರಣಂ ನಕಲ್ಪ ಸ್ತಾನೇನ ಭಾವೋಪಹಶಾನಿ ಕಲ್ಪಃ ||

ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವು ಕಲ್ಪ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪಾಪವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಂಜಸವಾದ ಅರ್ಥವು. ತಪಸ್ಸು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದಲ್ಲವು ; ಹಾಗೆಯೇ ವೇದಾಧ್ಯಯನವೂ ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದಲ್ಲವು ; ವರ್ಣಾ.

ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯಂ ಯದನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಮ್ |

ಗುರ್ದಾದಿ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂವಾ ತತ್ಸಾರಂ ಸಂಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ||೧೩೩||

ಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ವಿಹಿತಗಳಾಗಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನವೂ
ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳು ಫಲಾಭಿಸಂಧಿ ರಹಿತವಾಗಿ ಭಗವ
ದಾರಾಧನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ಅಸುಖ
ಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ತನಗೂ
ತನಗೆ ಸೇರಿದವರ ದೇಹಯಾತ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕಷ್ಟದಿಂದ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಯೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿ
ವಾದುದಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವಾಗ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದುಗಳೆಂದರೆ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾನೇವ - ಅವುಗಳೇ ಭಾವೋಪ
ಹತಾನಿ - ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನಾರೂಪ
ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಫಲಾಶೆ ಇವ್ವರೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ - ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಈ
ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು.

ಅರ್ಥ—ಹಿಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ವೈದಿಕ
ಲೌಕಿಕಗಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಕಾರಿಕೆ
ಯಿಂದ ಸಾರವತ್ತಾದವು ಯಾವುವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯತ್ - ಯಾವ, ಕೃತ
ಕೃತ್ಯಸ್ಯ - ಪರಮಹಿತವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವು ಯಾವು
ದೋ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಕೃತಕೃತ್ಯನು, ಅಂತಹ ಪ್ರಪಂಚವು ಮಾಡುವ,
ಕೃತ್ಯಾರ್ಥ - ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವೋ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಆತನಲ್ಲಿ
ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಂಕರ್ಯವೋ ಅದು ಸಾರ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಅನನ್ಯ
ಪ್ರಯೋಜನಮ್ - ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳ
ದಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, ಗುರ್ದಾದಿ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವಾ - ಇಲ್ಲಿ ವಾ ಶಬ್ದವು ಚ ಎಂಬ
ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾದುದರಿಂದ ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದ
ಗುರುಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಂಕ
ರ್ಯವು ಯಾವುದೋ, ತತ್ ಅದು, ಸಾರಂ - ಸಾರವತ್ತಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದು,
ಸಂಪ್ರಚಕ್ಷತೇ - ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋ
ಜನಂ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳ ದೇವತಾಂತರ ಕೈಂಕ
ರ್ಯವು ವ್ಯವರ್ಜಿತವೆಂಬುದು ಅಂತಹ ಕೃತ್ಯಾರ್ಥವು ಕಲ್ಪನೆಂದೇ ಹೇಳಿದಂತಾ
ಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯಂ ಸಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಕೃತ
ಕೃತ್ಯನಲ್ಲದವನ ಕೈಂಕರ್ಯವು ತನಗೆ ವಿಹಿತ ಭೋಗಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದುದಾಗಿ
ಅಸಾರಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅಸಾರವೆಂದೇ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.
ಗುರುವಿನ ರಕ್ಷಣೆಯು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಬಂದ ಜ್ಞಾನದ ರಕ್ಷ

ಐಹಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಸಕ್ತನಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು, ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳು ; ಅವರ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೇವನು ಶಿರಸಾ ಅಂಗೀಕರಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎನ್ನರಮಾ - ಎಂಬದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು, ಅರುಳಿಚ್ಛೆಯಾದಾರ್ - ಕೃಪಯಾ ಭಾರತ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಪ್ರಪನ್ನರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾರತಮ್ಯವುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿದವರು ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವು. ಪೂಜ್ಯತಮರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಭಗವಾನ್ ರವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಭಗವಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ; ಇತರರಲ್ಲಾದರೋ ಔಪಚಾರಿಕವೆಂದು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.—

ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ ಸಮಗ್ರಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ಯಶಶಶ್ಚಿತ್ರಯಃ |

ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಯೋಶ್ಚೈವ ಷಣ್ಮಾಂ ಭಗ ಇತಿರೀಶಾ |

ವಸಂತಿ ತತ್ರಭೂತಾನಿ ಭೂತಾತ್ಮಸ್ಯ ಬಿಲಾತ್ಮನಿ |

ಸ ಚ ಭೂತೇಷು ಶೇಷೇಷು ವಕಾರಾರ್ಥ ಸ್ತತೋಽವ್ಯಯಃ |

ಏವ ಮೇಷ ಮಹಾ ಶಬ್ದೋ ವೈಶ್ರೇಯ ಭಗವಾನಿತಿ |

ಪರಮಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ಯ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ನಾನ್ಯಗಃ ||

ಎಂಬುದರಿಂದ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದವು ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲೇ ಅನ್ವಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ :—

ತತ್ರಪೂಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥೋಕ್ತಿ ಪರಿಭಾಷಾ ಸಮನ್ವಿತಃ |

ತಬ್ದೋಯಂ ನೋಪಪಚಾರೇಣ ತ್ವನ್ನತ್ರ ಹ್ಯುಪಚಾರತಃ |

ಉತ್ಪತ್ತಿಂ ಪ್ರಳಯಂಚೈವ, ಭೂತಾನಾ ಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್

ವೇತ್ತಿವಿದ್ಯಾ ವ ವಿದ್ಯಾಂಚ ಸ ವಾಚ್ಯೋ ಭಗವಾನಿತಿ ||

ಹೀಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಳಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಭಗವಾನ್ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಔಪಚಾರಿಕಾರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಳಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಷಡ್ಗುಣ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನು ಮತ್ತು ಹೇಯ ಗುಣರಹಿತನೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಬಲೈಶ್ವರೈ ವೀರೈತೇ ಜಾಂಸ್ಯತೇಷತಃ

ಭಗವಚ್ಛಬ್ದ ವಾಚ್ಯಾನಿ ವಿನಾಹೇಯೈರ್ಗುಣಾದಿಭಃ || (ವಿ. ಪು. ೬ ಖ. ೨೪. ೭೯)

ನೈರಪೇಕ್ಷ ವಿಧಿಸ್ತಮುಪಸಂಹರತಿ

ಇಸ್ಪದಿ ಇರ್ವ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಾಲೇಯನುಷ್ಠಿಕ್ಶಿರ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿ ಕೃಜ್ಞ ಳುಮ್ ಭಗವದನುಜ್ಞೆಯಾಲೇ ಯವನುಕಪ್ಪೇ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗ ವನುಷ್ಠಿಕ್ಶಿರ ಏತ್ತಮಾನ ಕೈಂಕರೃಜ್ಞ ಳುಮ್, ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಯೋಡು ತುವ ಕೈತ್ತು ನಿನ್ರಿನಿಲೈ ಸರ್ದಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಜ್ಞಿರವಿಧಾನತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧ ಮಾಯಾತ್ತು.

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಭಗವಾ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ವಿಶೇಷಾದರಣೀಯವೆಂಬ ಭಾಷವು ದ್ಯೋತಿಸುವು.

ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸರ್ದ ಧರ್ಮಗಳ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವಿಧಿಸ್ತವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

ಮುಂದೆ ಸರ್ದಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು ವಿಧಿಯಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪದನದ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ, ವಿಧಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ಉಚಿತವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಸ್ಪದಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಇರ್ವ - ಈ ಭರನ್ನಾಸನಿಷ್ಠನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು, ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಾಲೇ "ಅಹರದಸ್ಪಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ" ಇತ್ಯಾದಿ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಶಿರ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವ, ನಿತ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕೈಜ್ಞರೃಗಳೂ ಮತ್ತು ಭಗವ ದನುಜ್ಞೆಯಾಲೇ ಭಗವಂತನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅವನುಗಪ್ಪೇ-ಅತನ ಸುಪ್ರೀತಿಯೇ, ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಶಿರ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವ, ಏತ್ತಮಾನ ಕೈಜ್ಞರೃಜ್ಞ ಳುಮ್ - ಆತಿಶಯಿತಗಳಾದ ಭಗವತಾರ್ಚನ, ಆಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ದೀಪಾರೋಪಣ, ಪುಷ್ಪಹರಣಾದಿ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಜ್ಞರೃಗಳೂ, ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ; ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಯೋಡು - ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಭರನ್ನಾಸದೊಂದಿಗೆ, ತುವಕ್ಕೆತ್ತು - ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ರಿನಿಲೈ - ಇರವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಸರ್ದಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಜ್ಞಿರವಿಧಾನತ್ತಾಲೇ - ಸರ್ದ ಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು ವಿಧಿಪರವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧ ಮಾಯಾತ್ತು - ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಸರ್ದಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಈ ಪ್ರಪದನಾನುಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ ವಾಗಿ ಅವು ಅಂಗಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಏನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸ ತಕ್ಕದಲ್ಲವು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ದ್ಯೋತಿಸುವು. ಆದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೇ ಎಂದರೆ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಬೇರೇ

ಏತೇ ನ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಧಿ ಸಾಫಲಿತಾರ್ಥಮಾದ

ಅಶಕ್ಯಕಾಂಕ್ಷಿನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನಪ್ರಸತ್ಯರ್ಥಮಾಚರೇತ್ |

ಅಶಕ್ಯೇಷು ಚ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನತದರ್ಥಂ ಸಮಾರ್ಜಯೇತ್ || ೧೩ ||

ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ “ಭಗವದ್ವಾಚ್ಛೇಯಗಾಲೇ ಯನುಷ್ಠೀತಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳೇಮ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಸಾಧಾರ್ಣ್ಯ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗೆ ಒಂದಾದ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಿ (ಕಾರಿಕೆ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

ಅತಃ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಐದು ಸಂಬಂಧಕ ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಅಂಗಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿನಂತರ, ಶಕ್ಯಾನಿಸರ್ವಾಣಿ - ತನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಸಮರ್ಥ ಕರ್ಮಗಳ ನಪ್ರಸತ್ಯರ್ಥಮಾಚರೇತ್ . ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವೆಂಬ ಬಾವದಿಂದ ಆಚರಿಸಬಲ್ಲವು. ಇನ್ನು ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ಫಲಾದಿ ಕಾಮನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತೀಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಶಸ್ತ್ರಬೋಧಿತರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವ ಅಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದರೆ ಮಾಡಿಯೇ ತಿರಬೇಕು. ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಶಕ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಅವು ಪ್ರಪದನಕಾರಿಗಳಿಲ್ಲವು. ಅಶಕ್ಯೇಷುಚ - ಒಂದುವೇಳೆ ಅವು ಅಶಕವಾದವುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ - ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ತದರ್ಥಂ - ಆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕಾಗಿನ ಸಮಾರ್ಜಯೇತ್ - ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಕೆಲವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರಲಾರದು. ಬೇರೆ ದರ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವೂ ; ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಭರನ್ನಾಸಕ್ತಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪದನ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಅಂಗಗಳೂ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧಿ ಬಲವ್ರಾಪ್ತವೆಂದ, ತದನುಗುಣವ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ; ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಶಕ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಕೋರದೆ ; ವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ಆತನು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ನತದರ್ಥ ಸಮಾರ್ಜಯೇತ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾ

ಅಸ್ಮಿನ್ ವಿಧಿಪಕ್ಷೇ ಅಕಿಂಚನ್ಯರೂಪಾಧಿಕಾರಮ್ ದರ್ಶಯತಿ

ಇನ್ದ ಯೋಜನೈಯಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಮಾನ ಅಕಿಂಚನ್ಯಮುಮ್ ಶೋಕಿ ಯಾದೇ ಕೊಳ್ಳಿನ್ನು ತೋಷುವಿಕ್ತಿರ ವಾಕ್ಯತಾಲೇ ಸೂಚಿತಮ್.

ಅನುವಾದಪಕ್ಷೇ ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷಂ "ಏಕ" ಶಬ್ದೇನ ವಿವಕ್ಷಿತಮ್.

ಅನುವಾದ ಪಕ್ಷತ್ಯಿಲ್ ತಃ ಅಶಕ್ತಿಯಾಲೇ ಕಳಿನ್ದ ವೈಯೊಳಿಯ ಶಕ್ಯ ಮಾಯ್ ಚಿ ಯ್ಗಿರ ಅಜ್ಞಾನುಪಾಲನಾದಿಕಳುಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್ ತುವಕ್ಕೊಣ್ಣಾದೆನ್ರುಮಿಡಮುಮ್ ಏಕಶಬ್ದತ್ಯಿಲೇ ವಿವಕ್ಷಿತಮಾಕಕ್ಕೆಡವದು

ಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಡವೆಂದು ವಿಧಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಗವತ್ತೀಣನಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಧಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಕಿಂಚನ್ಯರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರವು ತೋರಿಬರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದ ಯೋಜನೈಯಿಲ್ - ಈ ವಿಧ ಪಕ್ಷವು ನೈರಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕಾರಮಾನ - ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಂಗವಾದ, ಅಕಿಂಚನ್ಯವು, ಶೋಕಿಯಾದೇ ಕೊಳ್ಳಿನ್ನು ತೋಷುವಿಕ್ತಿರ ವಾಕ್ಯತಾಲೇ - ಮಾ ಶುಚಿಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಅಕಿಂಚನ್ಯದಿಂದ ಅಶಕ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತಲ್ಲವೇ ಅಳಬೇಡವೆಂದು ಸೌಜ, ನನ್ನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸು ಎಂದು ಹಿತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸೂಚಿತವು.

ಅಗಲಿ ಅನುವಾನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾರ್ಥ ಸರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲೇ ಅಕಿಂಚನ್ಯವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಅಗ ಮಾಶುಚಿಃ ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ? ಅನುವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಶಕ್ತನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೇನೋ ಸಿದ್ಧವು. ಶಕ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅಂಗತ್ವೇನ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಅದು ಏಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಅನುವಾದನೆಂಬ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು "ಏಕ" ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದಪಕ್ಷತ್ಯಿಲ್ - ಸರಿತ್ಯಜ್ಯ, ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತ್ಯಾಗವು ಅನುವಾದನೆಂಬ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ತಃ ಅಶಕ್ತಿಯಾಲೇ ಕಳಿನ್ದ ವೈಯೊಳಿಯ - ತನ್ನ ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದಾದ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಕರ್ಯಗಳಲ್ಲದ, ತಕ್ಕ

ಇಪ್ಪಕ್ಷತ್ತಿಲ್ “ಮಾಶುಚಿ” ಎಜ್ಜಿರವಾಕ್ಕಮ್ “ಸರ್ರಧರ್ಠ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎನ್ನು ಉತ್ತಮಾನ ಅಧಿಕಾರತ್ವೈವ್ಯಕ್ತ ಮಾಕ್ಕಿಕ್ಕೊಣ್ಣು ಮೇಲುಳ್ಳ ನಿರ್ಭರತ್ವಾದಿಗಳ್ಳಿ ಮುನ್ನಿಟ್ಟು ಉತ್ತರಕಾಲತಿಲಿರುಕ್ಕಕ್ಕಡವ ಪೊಯ್ತಿ

ಮಾಯ್ ಚೈಯಾಗಿರ - ತನಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದು ಮಾಡುವ, ಅಜ್ಞಾನುಪಾಲನಾದಿಗಳುಮ್ - ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ವಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್ ತುವಕ್ಕೊಣ್ಣಾದೆನ್ನು ವಿಡು ಮುಮ್ - ಅವು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗರೂಪಸಂಬಂಧವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಏಕಂ-ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ವೆಂಬ ಪದದಿಂದ, ವಿವಕ್ಷಿತಮಾಗೆ ಕ್ಕಡವದು - ಬೋಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದು ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಶೋರುವ, ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಲಕ್ಷಿಸಾಹಚರ್ಯವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು.

ಆಗಲಿ ಈ ಅನುವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಸರ್ರಧರ್ಠ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ವೆಂಬುದರಿಂದಲೂ, ಅಂಗನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ಏಕಶಬ್ದದಿಂದಲೂ, ಬೋಧ್ಯವಾದ ನಂತರ, ಈ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾಶುಚಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ಹಾಗಾದರೆ ನಿರರ್ಥಕವೋ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ, ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ಆದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನೇ ಈ ಮಾಶುಚಿ ಎಂಬುದು ಚಿನ್ನಾಗ್ನಿಸಮಧಿಸುವದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಿರ್ಭರತ್ವ, ನಿರ್ಭಯತ್ವ, ನಿಶ್ಚಿಂತಯತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೂಚಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ತೋರಿಬರುವದ ರಿಂದ ನಿರರ್ಥಕ ಪ್ರಯೋಗವಲ್ಲವೆಂದು ಆದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು ತ್ತಾರೆ,—ಇಪ್ಪಕ್ಷತ್ತಿಲ್ - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದು ಅನುವಾದವೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ಮಾಶುಚಿ” ಎಜ್ಜಿರವಾಕ್ಕಂ - ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯವು, “ಸರ್ರ ಧರ್ಠ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಉಕ್ತಮಾನ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಧಿಕಾ ರತ್ವೈ - ಆಕಿಂಚನ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಮಾಕ್ಕಿಕ್ಕೊಣ್ಣು-ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸುವದಾಗಿ, ಮೇಲುಳ್ಳ - ಪ್ರಪತ್ತುತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ, ನಿರ್ಭರ ತ್ವಾದಿ - ನಿರ್ಭರತ್ವ, ಆದಿಪದದಿಂದ ನಿರ್ಭಯತ್ವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂಶ ಯತ್ವ ಹೃಷ್ಯಮನೋಭಾವ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಿಟ್ಟು - ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಂದರೆ ತತ್ಪೂರ್ವಕಗಳಾದ, ಉತ್ತರ ಕಾಲತಿಲಿರುಕ್ಕಪಡಿಯೈ ಎಲ್ಲಾವ್ - ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನಿರುವ ರೀತಿ

ಯೆಲ್ಲಾ ಮ್ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣಕ್ಕಿರದು. ತ್ಯಾಗವಿಧಿಪಕ್ಷಕ್ಕೆತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಮಾಣವಿರೋಧಮ್ ನಾರಾದಪಡಿ ಇನ್ನಮುಮ್ ಶಿಲಗತಿಗಳುಂಟು.

ತ್ಯಾಗವಿಧಿಪಕ್ಷೇತು ಅರ್ಥಾಂತರಾಣಿ ಉಪದಿಶತಿ.

ಅತ್ಮಾಶಕ್ಯವೃಥಾಯಾಸ ನಿವಾರಣ ಮಿಹಾಪಿವಾ |

ಲಜ್ಜಾ ಪುರಸ್ಸರತ್ಯಾಗವಾದೋಪ್ಯತ್ರ ನಿಯಮ್ಯತಾಮ್

|| ೧೩೬ ||

ಯನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣಕ್ಕಿರದು - ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾತುಚಃ - ಎಂಬುವದು ಪ್ರಪನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳುವದಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ನಿರ್ಭರತ್ವ, ನಿರ್ಭಯತ್ವ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣವಾಗಿ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂನೂ, ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡುವ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಮಪುರುಷನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಆಲ್ಪವೆಂಬ ಭಾವಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಣವೆಂದೂ ಬೋಧಿತವು. ತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆತ್ತುಕ್ಕು - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಿರೋಧಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವು, ನಾರಾದಪಡಿ - ಬಾರದಹಾಗೆ, ಇನ್ನಮುಮ್ - ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ, ಶಿಲಗತಿಗಳುಂಟು - ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳುಂಟು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ! ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಹೀಗೆ ಅಂಗಸೈರವೇಕ್ಷ್ಯವಿಧಿಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸಿ ಮುಂದೆ ತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಬ್ಬ್ರಹವಾಗಿ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಕೈಬ್ಬರೈಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ, ಅಶಕ್ತತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧನರೂಪ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ, ಉಪಾಯಾನ್ತರವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯದ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ಈ ತ್ಯಾಗವಿಧಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲು ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತ್ಯಾಗವಿಧಿಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಅರ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು

ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ಮಾಶಕ್ಯವೃಥಾಯಾಸ ನಿವಾರಣಂ . ಆತ್ಮ-ತನಗೆ, ಅಶಕ್ಯ - ಅಶಕ್ಯಗಳಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ವೃಥಾಯಾಸ - ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಆಯಾಸದ,

ಸ್ವ (ಸು) ದುಷ್ಯರೇಷು ಧರ್ಮೇಷು ಕುಶಕಾಶಾನಲಂಬತಃ |

ಆಶಾಲೇಶಾನು ವೃತ್ತಿರ್ದಾ ತ್ಯಾಗೋಕ್ತ್ಯಾ ನಿನಿವಾರ್ಯತೇ || ೧೩೭ ||

ಅವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲಶ್ವೇನ ವಿಕಲೋ ಯಶ್ಚ ಸೂತ್ರತಃ |

ತನ್ನುಖೇನಾ ಪಿ ವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯ ಸೂಚನಮ್ || ೧. ೮ ||

ನಿವಾರಣಂ ವಾ - ತ್ಯಾಗವಾಗಲಿ, ಇಹಾಪಿ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಲಜ್ಜಾ ಪುರಸ್ಕರತ್ಯಾಗವಾದೋಪಿ - ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಮುಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದಂಟಾಗ ಲಜ್ಜಾ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ವಾದವನ್ನೂ ಕೂಡ, ಇದು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಪರಿ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗದ ಅರ್ಥವು, ಆತ್ಮ-ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಆಶಕ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ವ್ಯಥಾಖಾಸಪಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಿಯಮ್ಯತಾಮ್ . ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಇತರರು ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವನ್ನು, ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಲಜ್ಜೆ, ಅನುತಾಪ, ರುಚಿ, ವಾಸನಾ, ಭಯ, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಆಶಕ್ಯಗಳಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಬಾಧಕವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸರ್ವಧರ್ಮ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ತ್ಯಾಗವೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜಾ ಅನುತಾಪಾದಿಗಳ ತ್ಯಾಗವೆಂದೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಅಗೀಗ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಬಾಧಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅರ್ಥ—ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಸುದುಷ್ಯರೇಷು-ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಗಳಾದ, ಧರ್ಮೇಷು - ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ, ಕುಶಕಾಶಾನಲಂಬತಃ - ಮಹಾ ಪವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವನು ಪ್ರಾಣಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳೆದಿರುವ ದರ್ಭೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಹುಲ್ಲನ್ನಾಗಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನಿಂದ ಆಶಕ್ಯಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನಲಂಬನದಿಂದ ಸಾಧಿಸುವನೆಂದು ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಉಪಾಯ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಶಾಲೇಶಾನುವೃತ್ತಿರ್ದಾ - ಹೇಗಾದರೂ ನಾಡಿ ಅಭ್ಯಾಸವನೂಲಕ ಸಾಧಿಸುವನೆಂಬ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿಯು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೋಣವಾಗಲಿ. ತ್ಯಾಗೋಕ್ತ್ಯಾ - ಈ “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬ ತ್ಯಾಗ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ನಿನಿವಾರ್ಯತೇ - ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳೆದಿರುವ ದರ್ಭೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ರೂಪ ಇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವೋ, ಅದೇ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ತದಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅಷ್ಟಾಂಗಯುಕ್ತವಾದ

ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಆಶಾಲೇಶವನ್ನು ಕೂಡ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಎಂದಾದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮೂರನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಮುನ್ವತ್ತೆರಡು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು ಉಪಸಾದಿಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು “ವಿಕಲ್ಪೋಽವಿಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ದಹರ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯಾದಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೂ ಮೋಕ್ಷಫಲ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವು ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ಸಹ ಇನ್ನು ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳ ನೈರವೇಕ್ಷ್ಯವೂ ಉಂಟು. ಆದುದರಿಂದ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಯಾವುದನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಪದನದೊಂದಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪದನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದಾದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಯಾವುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಪದನದೊಂದಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದು ಈ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—ಇಂದ್ರಜಿತುವು ಅಂಜನೆಯನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಯಾವ ಆಯುಧ ಪ್ರಯೋಗವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗದಿರಲು ಅಂಜನೆಯನ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಅಸ್ತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗದೆ ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಂಜನೆಯನು ಅದರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರಜಿತ್ತಿನ ಪರಿಜನರು ಬಂದು ಶಣಬು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಇನುಮಂತನನ್ನು ಬಿಗಿದರು. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಮರ್ಯಾದೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಬಂಧವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಗೋದಲ್ಲಿರುವ ಜಗವಂತಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪದನವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸ ಶೈಥಿಲ್ಯದಿಂದ, ಆ ಪ್ರಪದನದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕುಂದಕ ಉಂಟಾಗಿ, ಪ್ರಪದನವು ಅಂತನನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಈ ಮೂರನೆಯ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವಿಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವೇನ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಫಲವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇಯಾಗಿ ಫಲವಲ್ಲೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಯಃ - ಯಾವ, ವಿಕಲ್ಪಃ - ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪವು, ಸೂತ್ರತಃ - “ವಿಕಲ್ಪೋಽವಿಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವಾತ್” () ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ತನ್ಮುಖೇನ -

(೧) ಅಶಕ್ಯತೆಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೈ ತ್ತವಿರ ಎನ್ನೈಯುಮ್, (೨) ತನಕ್ಕು ದುಷ್ಟರಜ್ಜಿಲಿ ಅಧಿನಿವೇಶ ಮುಡೈಯವನೈ ಇದುವೇಣ್ಣಾವೆನ್ನೈಯುಮ್, (೩) ವಿಕಲ್ಪಿತ ಉಪಾಯಾನ್ತರಜ್ಜಿಲಿಲೇ ಜನ್ನೈ ಇಜ್ಜೇ ಕೂಟ್ಟಿಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ (ಬಂಧ) ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ವಿರೋಧಿಕ್ಕುಮೆನ್ನು ಕಳಿಕ್ಕೈಯುಮ್ ವಿಧಿಸ್ತಕಾರಜ್ಜಿಲಿ.

ಆ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ನ್ಯಾಯಸೂಚಿತಮ್ - ಈ ನ್ಯಾಯವು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. "ಸಬದ್ಧಸ್ತೇನ ವಲ್ಕೀನ ವಿಮುಕ್ತೋಽಸ್ಮೀಣ ವೀರ್ಯವಾಃ | ಅಸ್ತ್ರಬಂಧ ಸ್ವಚಾನ್ಯಂ ಹಿ ನ ಬಂಧಮನುವರತ್ತೇ" (೪೨-೪೯) ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಇನ್ನು ಯಾವ ಬೇರೆ ಬಂಧನ ವನ್ನೂ ಅನುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ! ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಬಂಧನವು ತನಗೆ ಅವಮರ್ಯಾದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಹತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅನ್ಯಬಂಧವನ್ನು ಸಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದಕವಾಗಿ ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪದನವೂ ಇತರ ಉಪಾಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗದೆ ವಿಫಲವಾಗಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ ಅಕಿಂಚನ್ಯಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಪದನನಿಷ್ಠನು ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರವರ್ತಿಸಕೂಡದು. ಅಂಜನೇಯನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ವೃಥಾವಾದಂಥಾ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸೋಣವು ಅತ್ರ - ಈ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವದ ರಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟಂ-ಇಷ್ಟವಾದುದೇ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ವಿಕಲ್ಪ ದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ೩೨ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಗೆ ಶಣಬು ಹಗ್ಗದಿಂದ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪದನವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಸಂಬಂಧವೂ ಕೂಡದಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಈ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಈ ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೋಧಿತಾಂಶವನ್ನು ಸಬ್ಬುಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಅಶಕ್ಯತೆಲೇ - ತನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೈ - ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನನ್ನು, ತವಿರ ಎನ್ನೈಯುಮ್ - ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದು ವಿಧಿಸುವದೂ, ಇದು ಈ ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಕಾರಿಕೆಯ ಅರ್ಥವು. ತನಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ತನಗೆ, ದುಷ್ಟರಜ್ಜಿಲಿ - ತನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಅಧಿನಿವೇಶ ಮುಡೈಯವನೈ-ಸಬ್ಬಲವಾಡಿದವನಿಗೆ ಇದುವೇಣ್ಣಾವೆನ್ನೈಯುಮ್ - ಆ ಕರ್ಮಗಳು ನಿನಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೂ, ವಿಕಲ್ಪಿತ ಉಪಾಯಾನ್ತರಜ್ಜಿಲಿಲೇ - ಪ್ರಪದನವಲ್ಲದೆ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ ೩೨ ವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮ

ಅಥ “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಇತ್ಯಸ್ಯ ಉಕ್ತಾರ್ಥಾ ಸುಖಾ ನು
ಸಂಧಾನಾರ್ಥಂ ಶ್ಲೋಕಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಗೃಹ್ಣಾತಿ.

ಆತೋ ಶಕ್ತಾಧಿಕಾರ (೨) ರತ್ವ ಮಾಕಿಂಚನ್ಯ ಪುರಸ್ಕೃಯಾ ।

ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಾ ಮತಕ್ಯಾರಂಭ ವಾರಣಮ್ || ೧೩೯ ||

ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ಒನ್ನೈ - ಒಂದನ್ನು, ಇಜ್ಜೀ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಾನುಷ್ಠಾನ
ದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ (ಬಂಧ) ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ - ಅಂಜನೇಯ
ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು, ಬೇರೆ ಶಣ್ಣು ಹೆಗ್ಗದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಹೇಗೆ
ಅವಮಾನಿತವಾಗಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತೋ, ಆ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿರೋಧಿಕ್ಕೈ
ಮೆನ್ನ - ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಕೆಳಿಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಉಪಾಯಾಂತರಗಳಾದ
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು, ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು, ವಿಧಿಪ್ರಕಾರಜ್ಞೆ - “ಸರ್ವ
ಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬುದು ವಿಧಿಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥ
ಗಳನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಸುಖವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಲು ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತಃ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ನಾವು ಹಿಂದೆ “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ”
ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ, “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ
ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುವಾದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಒಂದರ್ಥ
ವನ್ನೂ, ವಿಧಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಐದು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ
ಆರರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—(೧) ಅಶಕ್ತಾಧಿಕಾರತ್ವಂ—ಅಶಕ್ತಾಧಿ
ಕಾರವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಮಾಡಿದ ಅರ್ಥವು ; ಉಪಾಯಾಂತರಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಂಗಗಳ ನೈರಾಶ್ಯವೂ
ಪರಿಶಬ್ದದಿಂದ ನೈರಾಶ್ಯಾತಿಶಯ ಬೋಧಿತವಾಗುತ್ತಾದುದರಿಂದ, ಅಶಕ್ತಾಧಿಕಾರಿ
ಭಾವವು. ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಐದು ಅರ್ಥಗಳು :—

(೨) “ಅಕಿಂಚನ್ಯ ಪುರಸ್ಕೃಯಾ - ಅಕಿಂಚನ್ಯ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕ
ವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥವು ; ನಿನಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿ
ಯೋಗಗಳನ್ನು, ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಕಿಂಚನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ,
ನೀನು ತರಣಂ ನೃಜ ಎಂಬರ್ಥವು ; ಕಾರ್ಪಣ್ಯಪೂರ್ವಕದಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ
ಎಂಬರ್ಥವು. “ಅಹಮಸ್ಯ ಪರಾಧಾನಾಂ” “ನ ಧರ್ಮಿನೋಽಸ್ಮಿ” ಇತ್ಯಾದಿ
ಗಳಿಂದ ಬೋಧಿತಾರ್ಥವು.

ತತ್ಪ್ರಕೃತಾ ಪ್ರಶಮನಮ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ನ್ಯಾಯಸೂಚನಮ್ ।

ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥ (ರ್ಥಾ) ಸ್ವಾಧು ಸಂಮತಃ (ತಾಃ) ||೧೪||

(೩) ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಾಂ - ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಧರ್ಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇತರ ಉಪಾಯಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅವುಗಳ ಅಂಗಭಾವವು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಬೇಡಲೇ ಬೇಡವೋ ? ಎಂದರೆ ಈತನಿಗೆ ಅನ್ಯವಿಧಿಗಳಾದ “ಅಹರಹ ಸ್ವಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ ಅವು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅಂಗಗಳಾಗಿರುವ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದವು ನಿರಸ್ತವು.

(೪) ಅಶಕ್ಯಾರಂಭವಾರಣದ್ - ಅಶಕ್ಯವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆರಂಭಿಸಬೇಡವೆಂಬ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು. ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳು ತನಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ತೋರಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

(೫) ತತ್ಪ್ರಕೃತಾ ಪ್ರಶಮನಂ - ಅವುಗಳು ಅಶಕ್ಯಗಳು ಎಂದು ತೋರಿದ್ದರೂ, ಏನೋ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನು ಕೂಡ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡು ಎಂಬ ವಿಧಿಯು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಈಗೇನೋ ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನೂ ಸಹ ತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

(೬) ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯಸೂಚನಮ್ - ಮೊದಲು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಅನಂತರ ಇತರೋಪಾಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಯತ್ನಮಾಡಿದರೆ ಅಂಜನೇಯನ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರಜಿತು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಶಣವಲ್ಕಲ ಬಂಧದಿಂದ ಹೇಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭರನ್ಯಾಸವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವದರಿಂದ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಅವುಗಳ ತ್ಯಾಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗಾರ್ಥಃ - ಈ ಆರು ಅರ್ಥಗಳು ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅರ್ಥಗಳೆಂಬುದು ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಃ - ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದವುಗಳು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಇತರರು ಹೇಳುವ ವಿಧೇಯಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗವೆಂಬರ್ಥವು ಸಾಧುಸಮ್ಮತವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವರೂಪತಃ.

ವಿಧಿಪಕ್ಷೇ ಸತ್ಯಾನುರ ಮನೂದ್ಯ ತದ್ವಿವಕ್ಷಾಯಾ ಮೌಚಿತ್ಯಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯಾದ

ದೇವತಾಂತರ ಧರ್ಮಾದಿ ತ್ಯಾಗಗೋಕ್ತಿ ರವಿರೋಧಿನೀ |

ಉಪಾಸಕೇಪಿ ತುಲ್ಯತ್ವಾದಿಹಸಾ ನವಿಶೇಷಿಕಾ (ತಾ) || ೧೪೧ ||

ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ ದೇವತಾಂತರಗಳ ಆರಾಧನ ರೂಪ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತಃ ತ್ಯಾಗ ವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೋ ? ಅವುಗಳು ಕೂಡದಷ್ಟೇ ? ಎಂದರೆ ಈ ಅರ್ಥವೇನೋ ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ. ಆದರೆ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಈ ಭರಣ್ಯಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥವು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮ ಲೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಯಾನುರವು ವ್ಯಾವಸ್ಥಿಕ ಸಲ್ಲದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿಧಿ ಎಂಬ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಮಾನಮಾಡಿ ಅದು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ದೇವತಾಂತರ ಧರ್ಮಾದಿ ತ್ಯಾಗಗೋಕ್ತಿಃ - ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಾದ ಅನ್ಯ ದೇವತಾರಾಧನೇ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯು, ಅವಿರೋಧಿನೀ - ಯದ್ಯಪಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಅರ್ಥವಾದರೂ, ಎಂದರೆ ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆ ಅರ್ಥವು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಆದಿಪದದಿಂದ ಕಾಮ್ಯವೃತ್ತಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಉಪಾಸಕೇಪಿ - ಉಪಾ ಯಾನುರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಲ್ಲಾಕೂಡ, ತುಲ್ಯತ್ವಾತ್ - ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮವಾದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ, ಉಪಾಸಕನೂ ಕೂಡ ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನ ಧರ್ಮ ಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಈ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮನಾದುದರಿಂದ, ಇಹ - ಈ ಆಕಿಂಚನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಭರಣ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾ - ದೇವತಾಂತರ ಧರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವಿಧಿಯು, ನವಿಶೇಷಿಕಾ - ಉಪಾಸನರೂಪೋ ಪಾಯವನ್ನು ವ್ಯಾವಸ್ಥಿಸಿ, ಭರಣ್ಯಾಸ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಅನುಮಾ ದೇಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಆದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭಗವಂತನು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವಾದ “ಉಪಾಯಾಪಾಯಸಾತ್ಯಾಗೀ ಮಧ್ಯಮಾಂ ವೃತ್ತಿ

(೧) “ ಉಪಾಯಾಪಾಯ ಸಂತ್ಯಾಗೀ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಬೋನ್ನ ಉಪಾಯ ತ್ಯಾಗಮುಮ್ ಇಪ್ಪ್ರಕಾರಜ್ಞಿಲೀ ನಿರ್ವಾಹ್ಯಮ್.

ಮಾಸ್ಥಿತಃ | ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ಪಾಪ್ಯ ಮಾಮೇವಾಂತೇ ಸಮಶ್ರುತೇ | ಪಡಂಗಂತ ಮುಪಾಯಂಚ ತ್ಯಣುಮೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವೇ ತೋರುವಹಾಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ? ಅಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ? ಎಂದರೆ ಮೇಲೆ ನಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಿರ್ವಾಹಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ವೆಂದರೆ ಅನುವಾದಾರ್ಥವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಿ ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗ ಅರ್ಥವು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಐಕಕಂತ್ಯ ಉಂಟೇ ವಿನಾ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವು. “ಉಪಾಯಾಪಾಯ ಸಂತ್ಯಾಗೀ” “ಇತರ ಉಪಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಸಹ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಬೋನ್ನ ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯ ತ್ಯಾಗವೂ, ಇಪ್ಪ್ರಕಾರಜ್ಞಿಲೀ - ಈಗ ನಾವು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ, ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದನೆಯ ಮೂಲಕವೂ ತಿಳಿಸಿದ ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ, ನಿರ್ವಾಹ್ಯಮ್ - ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಆದಿಪದದಿಂದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಉಪಪಾದನರೂಪವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದ, “ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುದ್ಯವೋ ತ್ವಜ್ಯ ಚೋದನಾಂ ಪ್ರತಿಚೋದನಾಮ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇಲ್ಲಿ ಅಪಾಯವು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ವಿಘಾತಕರವಾದುದು ; ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು, ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು, ಅದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು ; ಅದ ದರಿಂದ ನಾನು ಅಕಿಂಚನು ಅನನ್ಯಗತಿಕನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆನು ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುವುದು ; ಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ತದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಅನಂತರ ಶಣಬು ಹೆಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ತೆರದಿ, ಮೊದಲು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಪಾಯವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ; ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅಪಾಯ ಉಂಟಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಎಂಬರ್ಥವು.

ಮುಂಧಿನ ಪಾಶುರದ ಅರ್ಥವು—(೧) ಅರಿಯದನಿಲ್-ಅಶಕ್ತಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಣ್ಣಾಲುಮ್-ದುಷ್ಕರಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಮುಯಲವೇಣ್ಣಾ-ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೇಡ.

ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಸಂಸ್ಕರಣ
ಶರಣಾಗತಿರ್ಮುಕ್ತಾಯೇತಾದ

ಮೂಢಾಲು ಮರಿಯತನಿಲೇ ಮುಯಲವೇಣ್ಣಾ, ಮುನ್ನಮತಿಲಾ
ಶೈತನ್ಯೆ ವಿಡುಗೈತಿಣ್ಣೈ. | ವೇಣ್ಣಾತು ಶರಣನೆರಿ ವೇರೋರ್ ಕೂಟ್ಟು, ವೇಣ್ಣೆಲ
ಯನತ್ತಿರನ್ನೋಲ್ ವೇಳಕಿನಿರ್ಮುಮ್ || ನೀಣ್ಣಾಕು ನಿರೈಮುತಿಯೋರ್ ನೆರಿ
ಯಿರೂಡ್, ನಿನ್ನನಿಮೈತ್ತುಣೈಯಾಗವೆನ್ನಸ್ಸಾತಮ್ | ಪೊಣ್ಣಾಲು (ನ್ನಿನೈ
ಗಳಿಲ್ಲಾಮ್) ನ್ನಿಳ್ಳಿಕಳಿಲ್ಲಾನ್ನೋರುಪ್ಪೇನೆನ್ನ ಪುಣ್ಣಿಯನಾರ ಪುಕಳನ್ನೈತ್ತು
ಮುಕಳವೋನೇ || ೪೭ ||

“ಆತ್ಮಾಶಕ್ಯ ನೃಧಾಯಾಸ ನಿವಾರಣಂ” ಎಂಬ ೧೩ನೆಯ ಕಾರಿಕೆಯ ಅರ್ಥವು
ಸಂಗ್ರಹಿತವು. (೨) ಮುನ್ನಂ - ಮೊದಲೇ, ಅದಿಲ್ - ಆ ಅಶಕ ವಾದ ಉಪಾ
ಯದಲ್ಲಿ ಆಶೈತನ್ಯೆ - ಆಶೆಯನ್ನೇ, ವಿಡುಗೈ - ತ್ಯಾಗಮಾಡೋಣವು, ತಿಣ್ಣೈ -
ಬುದ್ಧಿ ಕಾಶಲವು, ಎಂದರೆ ಕಿಂವಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ
ಆಶಕ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಅಂತಹ
ಆಶಕ್ಯವಾದ ಏ ಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನೇ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವದು ಪ್ರಾಜ್ಞ
ತೆಯು. ಇದರಿಂದ “ಅಶಾಲೇಶಾನು ವೃತ್ತಿರ್ಯಾ ತಾಗೋ” ಎಂಬ ೧೩ನೆಯ
ಕಾರಿಕೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (೩) ಶರಣನೆರಿ - ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾ
ಗವು ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನವು, ನೆರು - ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಕರಗಳಾದ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕ
ಲ್ಪಾದಿಗಳ ಹೊತು, ಬರು - ಒಂದು, ಕೂಟ್ಟು - ಪರಿಕರದ ಸಹಾಯವು,
ವೇಣ್ಣಾತು - ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಇದು ಮೂರನೆಯ ಅರ್ಥವು. ಆ ಭರ
ನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅದು ಸಹಾಯ
ವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು. “ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಾಂ” ಎಂಬ ೧೩ನೆಯ
ಕಾರಿಕೆಯ ಅರ್ಥವು. (೪) ವೇಣ್ಣೆಲ್ - ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಉಪಾಸನವೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಅದನ್ನೂ
ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಅಯ್ಯ - ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ, ಅತ್ತಿರಂ ಪೋಲ್ - ಅಸ್ತದ
ಹಾಗೆ, ಲಜ್ಜಿತರ್ಸ್ಸ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಆಧಿಕಾರಿಯು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದನೆಂದು ಈ
ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ, ಎಂದರೆ ಈ ಆಧಿಕಾರಿಗೆ ಮಹಾ
ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡು, ನಿರ್ಮುಮ್ - ನಿಲ್ಲುವದು ಎಂದರೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿ ತೋ, ಹಾಗೆ ಈ ಭರನ್ಯಾಸವೂ ನಿರರ್ಥಕ
ವಾಗುವದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನೃಪಯಸ ಚನಮ್ ಎಂದು ೧೩೮ನೆಯ ಕಾರಿಕಾರ್ಥವು
ಬೋಧಿತವು. (೫) ನೀಣ್ಣಾಗುಮ್ ನಿರೈಮುತಿಯೋರ ನೆರಿಯಲ್ ಕೂಡಾ,

ಅಥ “ಮಾಂ” ಮಿತಿ ಪದಸ್ಯ, ತಥಾ ಉತ್ತರಾರ್ಧಸ್ಯ “ಅಹಂ”
ಶಬ್ದಸ್ಯ ಚ ಅರ್ಥಮಾಹ

ಇಚ್ಛೇ “ಮಾಮಹಂ” ಎಜ್ಞಿರ ಪದಜ್ಞಳುಕ್ಯ ಅದೈವೇ ಅವತಾರ

ನೀಣ್ಣಾಮ್ - ಬಹುಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ, ನಿರೈಮತಿಯೋರ್ - ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ, ಸೆರಿಯಿಲ್ - ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಕೂಡಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವ ನೀನು, ಇಲ್ಲಿ “ಅಶಕ್ತಾಧಿಕಾರತ್ವಂ ಎಂದು ಗರ್ವನೆಯ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (೬) ನಿನ್ರಿ ನಿವೈತ್ತುಣೈಯಾಗ - ನಿ - ನಿನ್ನ, ತನಿವೈ - ಆಕಿಂಚನ್ಯನನ್ನು, ಇದರಿಂದ ಗರ್ವನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿರುವ, ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಪುರಸ್ತಿಯಾ - ಎಂಬುದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಎ - ನನ್ನ ಪಾದಮ್ - ಪಾದವನ್ನು, ಪೂಣ್ಣಾಲ್ - ಸ್ವೀಕರಿಸಿದುದಾದರೆ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವ. ಉಫ ಸಿಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಾಂ ಪೊರುಪ್ಪೇನ್ ಅಥವಾ ಉಫ ವಿನೈಗಳೆಲ್ಲಾಂ ಪೊರುಪ್ಪೇನ್ - ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪರೂಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು. ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಎನ್ರಿ - ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವ, ಪುಣ್ಣಿಯಾ ನಾರ್ - ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾಶನಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ. ಅನೈತ್ತುಂ - ಮಸ್ತನಾದ, ಪುಗಳ್ - “ತಸ್ಯ ನಾಮ ಮಹದ್ಯಶಃ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೀರಿಯನ್ನು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಅತಿ ಶಯಿತ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸೌತೀಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗಣಾನನನ್ನು ಪುಗಳು ವೋಮ್ - ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಪ್ರಶಂಸಿಸುವೆವು, ಶ್ಲಾಘಿಸುವೆವು.

ಮುಂದೆ “ಮಾಂ” ಎಂಬ ಪದದ ಮತ್ತು ಅದೇ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ “ಅಹಂ” ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಚ್ಛೇ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮಾಂವಹಂ” ಪದಜ್ಞಳುಕ್ಯ - ಮುಂದಿನ ಮಾಂ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೂ ಸಹ, ಅದೈವೇ - ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಪ್ರಕರಣತ್ವ ಉಮ್ - ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ “ಬಹೂನಿಮೇವ್ಯತೀ ತಾನಿ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಐದು ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರಕರಣತ್ವ ಉಮ್ - ಭಗವಂತ ನಾದ ತಾನು ಹೇಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿಸುವ “ದ್ವಾನಿಮೌ ಪುರುಷೋ ಲೋಕೇ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ೧೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕ ಗಳು, ಹೀಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ - ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗಿ,

ರಹಸ್ಯ (ಪ್ರಕರಣ) ತಿಲುಮ್, ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವ (ಪ್ರತಿಪಾದನೆ) ಪ್ರಕರಣ
ತಿಲುಮ್, ಶೋಲ್ವಗಿರಪಡಿಯೇ ಸೌಲಭ್ಯತಿಲುಮ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಶ್ಚಿಲುಮ್
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ನೋಕ್ಕು.

ಸೌಲಭ್ಯತಿಲುಮ್ - “ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಂ ಪಾರ್ಥ” (ಗೀ.) ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ತಾನು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅತಿ ಸುಲಭನೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೂ ಮತ್ತು
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಶ್ಚಿಲುಮ್ - ತಾನು ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೂ, ಪ್ರಾಭಾ
ನ್ಯೇನನೋಕ್ಕು - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯು ಎಂದರೆ ಉದ್ದೇಶವು. ಅಡ್ಡೆಮು -
ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವು
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶದಿಂದ ಸ್ವಾ
ತಂತ್ರ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಪ್ರೋಕ್ತವು. ಅವತಾರರಹಸ್ಯ
ಕ್ಕೆ ದಾಖನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೪೫-೪೬ ಪುಟ
ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಸಬ್ಬಂಧವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳ
ಸಬ್ಬಂಧ ಫಲವನ್ನು ೨೪ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಮತ್ತು ತತ್ಪ್ರಯೋಗ
ಕಾರದ ೫೬-೫೭ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿ. ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಶ್ಲೋಕ
ಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವು ಎಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂ
ನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಟೈಶ್ಚ | ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭ
ವಾಮಿ ಯುಗೀಯುಗೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವು. ಸಾಧು ಪರಿತ್ರಾಣವನ್ನೂ,
ದುಷ್ಕೃತ ನಾಶವನ್ನೂ, ಯುಗಪಿ ಸ್ವಸಬ್ಬಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಬಿಡಬಹುದು.
ಆದರೆ ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾಗಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು
ವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಮಾತ್ರವೇ ನಡೆಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಸರ್ಮೇಶ್ವರ
ನಾದ ತನ್ನ ಅಲಿಂಗನ, ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಾದಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ
ಇಂತಹ ಭಕ್ತರ ಪ್ರಾಣ ನಿಲ್ಲದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಲಾಕಣ್ಯ
ವನ್ನು ರಿಪೆ ಪಟ್ಟಿವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಗೋಪಪ್ರೀತಿಯರುಗಳ
ಇಷ್ಟವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿಚ್ಛೇದಿಯುಂಟಾಗುವಹಾಗೆ ದಡ್ಡನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು ರಿಪೆ
ಪಾಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನೇ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದ್ರೌಪದಿಗೆ
ಮಾನಸಂಕ್ಷೇಪವೇನು, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದೌತೃಕವೇನು ಸಾರಧ್ಯವೇನು, ವಿದುರಾಣ್ಣ
ಭೋಜನವೇನು, ಯಜ್ಞಪತ್ರಿಗಳ ಮೃಷಾನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದು
ದೇನು, ರಾಮಾವತಾರಿಯಾಗಿ ಗುಹ, ಸುಗ್ರೀವ, ಅಂಜನೆಯ ವಿಭೀಷಣಾದಿಗಳ
ಅಲಿಂಗನವೇನು, ಶಬರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವೇನು, ಜಟಾಯುವಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವವೇನು
ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರ್ಮೇಶ್ವರನ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ

ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷುರಾಕ್ಷರ ರೂಪ ಎರಡು ವಿಧ ಚೇತನರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ

ಕಾ|| ಅವತಾರಸ್ಯ ಸತ್ಯತ್ವ ಮಹಜತ್ವ ಸ್ವಭಾವತಾ
ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ ಮಯತ್ವಂಚ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರ ನಿಧಾನತಾ || ೧೪೨ ||

ಶೇಷಿಯಾಗಿರುವ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಘಟನಘಟನಾರೂಪ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟು.. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವದರಿಂದಲೇ ಜೀತನರು ಎಷ್ಟು ಪಾಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ “ಯದಿವಾ ರಾವಣಕ್ಷೈಯಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಕಾಕನಿಗಿಂತ ಮಹಾಪರಾಧಿಯು ಇಲ್ಲವು. ಅಂತವನೂ ಕೂಡ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವತಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೂಡ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವು. “ಯದಾಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ | ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನ ಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯೇ ಗೇ ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವು. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾವಿಗಿ ಶೇಷಭೂತರು. ಮತ್ತು ಕರ್ಮವಶ್ಯರಾದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆತನು ಆಕರ್ಮವಶ್ಯನು, ಸ್ವತಂತ್ರನು.

ಮುಂದೆ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಬ್ಬ ಹಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಅವತಾರಸ್ಯ ಸತ್ಯತ್ವಮ್ - ಐಂದ್ರಜಾಲಿಕದಹಾಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅವತಾರವು ಯಥಾರ್ಥವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಮಿಥ್ಯಾವಾದರೆ ಈ ಅವತಾರ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದುದು ಹೇಗಾದೀತು? ಅವಾರ ಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ವಿಷಯಜ್ಞಾನವು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೇತುವು ; ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವು ; ಅದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನವು ಗೀ. ೪-೯ ರಲ್ಲಿ “ಏವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ವತಃ | ತ್ಯಕ್ತ್ವಾದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿ ಮಾಮೇತಿ ಸೋರ್ಜನ” ಎಂದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಯಿ ತೋ ಆಗ ಅದು ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು “ಬಹೂ ನಿಮೇ ವ್ಯತೀತಾನಿ” ಎಂಬ ಗೀ. ೪-೫) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇನ ಜನ್ಮನಃ ಸತ್ಯತ್ವಮುಕ್ತಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಧನವೆಂದರೆ ಅನ್ಯವಂತಿವಾದ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಭಾವವಲ್ಲವು. ಸದ್ವಾರಕ ಸಾಧನವು. ತವಚಿ - ಎಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವು.

ಅಜಹತ್ಸಸ್ವಭಾವತಾ - ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ಇರೋಣವು ; ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಹೇಯಪ್ರತ್ಯನಿಕತ್ವವೂ, ಕ್ರೋಧಗುಣಾಕರತ್ವವೂ, ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯತ್ವವು ಅಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವು, ಅತಿ ಮಾನುಷಜೇಷ್ಠಿತವು. ಇದು (ಗೀ. ೪-೬ ರಲ್ಲಿ “ಅಜೋಷಿಸರ್ಫ ಅವ್ಯಯಾತ್ಮಾ” ಭೂತಾನಾಮಾಶ್ವರೋಪಿಸರ್ಫ | ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮದಿಷ್ಠಾಯಿ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ

ಧರ್ಮಗ್ಲಾನೌ ಸಮುದಯಃ ಸಾಧುಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥತಾ |

ಇತಿ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ನಾಸ್ಯ ಪುನರ್ಧವಃ || ೧೪೩ ||

ಉಪಪಾದಿತವು, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಂ ಅಭಿಷ್ಠಾಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಯತಿ ವರ್ಮರು ಸ್ವಮೇವ ಸ್ವಭಾವಮುಧಿಷ್ಠಾಯ ಎಂಬ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಅವತಾರ ಕಾಲದ ಶರೀರವು “ನಭೂತಸಂಘಾಸಂಸ್ಥಾನೋ ದೇಹೋಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ||” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು, ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಮಾಯೆಯಾ ಎಂದರೆ ಐಂದ್ರಜಾಲಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು : ಸ್ವಸ ಜ್ಞಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇ ಎಂಬರ್ಥವು. ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಲೇ,

೩. ಶುದ್ಧಸತ್ವನುಯತ್ಯವೂ ೪. ಸ್ವೇಚ್ಛಾನಾತ್ರನಿದಾನತಾ ಉಪ ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಭಾರತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರ್ಮದಲ್ಲಿ “ತದೇವಕೃಷ್ಣೋ ದಾಶಾರ್ಹಃ ಶ್ರೀರ್ಮಾ ಶ್ರೀವತ್ಸಲಕ್ಷಣಃ | ನಭೂತ ಸಂಘಾಸಂಸ್ಥಾನೋ ದೇಹೋಸ್ಯ ಪರ ಮಾತ್ಮನಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವರಾಹ ಪುಕಾಣದಲ್ಲೂ “ನತಸ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತಾನುೂರ್ತಿಃ ಪಾಂಸ ಮೇಧೋಸ್ಥಿ ಸಂಭವಾ” ನಮ್ಮಹಾಗೆ ಮಾಂಸ ಮೇಧಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಶರೀರ ವಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿತವು. ಸ್ವಸಜ್ಞಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತರೀರ ವೆಂದು “ಇಚ್ಛಾಗೃಹೀತಾಭಿನುತೋರುದೇಹಃ” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು. ನಮಗಾದರೋ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದರೋ ಸ್ವರಾಟ್, ಆಕರ್ಮವಶ್ಯನು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯೇ ಕಾರಣವು.

೫. ಧರ್ಮಗ್ಲಾನೌ ಸಮುದಯಃ - ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾದಾಗ ಅವ ತಾರವು. ಇದು “ಯದಾಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ | ಅಭ್ಯು ತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ” (ಗೀ. ೪-೭) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

೬. ಸಾಧು ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥತಾ - ಇದರಿಂದ ಅವತಾರ ಪ್ರಯೋಜನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವತಾರದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು, ಸಾಧುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣವೇ. ಇದು ದುಷ್ಕೃತ ವಿನಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಆಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಆಗ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳ ವಿನಾಶವೂ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾವನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ | ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ (ಗೀ. ೪.೮) ಎಂಬುದರ ಸಬ್ಧವು.

ಇತಿ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಈ ಅರು ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳದ್ದೆಂದು, ಜನ್ಮ ರಹಸ್ಯಂ-ಪರಮಪುರುಷನ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯಃ . ಯಾವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು

ಭಕ್ತ ಪ್ರಪನ್ನಯೋರವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಹ

ಇವ್ಯವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನಮ್ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಕ್ಯ ಉಪಾಯಪೂರಕಮ್. ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಕ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರನುಡೈಯ ಸೌಲಭ್ಯತೈ ತ್ಯಾಟ್ಪಮ್.

ವೇತ್ತಿ - ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವನೋ, ಅಸ್ಯ. ಅಂತವನಿಗೆ. ಪುನರ್ಭವಃ - ಪುನಸ್ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲವು. ಇದು "ಜನ್ಮಕರ್ಮಜಮೇದಿವ್ಯ ಮೇವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ ತತ್ತ್ವಕ್ವಾದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿ ಮಾ ಮೇತಿಸೋರ್ಜುನ" (ಗೀ. ೪-೯) ಎಂಬುದರ ಸಜ್ಜುಕವು. ಇಲ್ಲಿ ವೇತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಬರೀ ತಿಳಿಯುವುದು ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಈ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯದ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾನೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಉಪಕಾರಕವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಅವತಾರರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವ್ಯವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನಮ್ - ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್ರವರು ಆನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಐದರಿಂದ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನವು, ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಕ್ಯ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅಂಗವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಉಪಾಸಿಸುವನಿಗೆ, ಉಪಾಯಪೂರಕಮ್ - ಉಪಾಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ವಿನಿಷ್ಠನ್ನಸಮಾಧಿಯು ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಭ್ಯವಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಿದ್ದರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂಬ ಅರ್ಥವು. ವಿನಿಷ್ಠನ್ನ ಸಮಾಧಿಸ್ತು ಮುಕ್ತಿಂ ತತ್ಪ್ರೇವಜನ್ಮಿನಿ | ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಯೋಗೀಯೋಗಾಗ್ನಿದ್ಧಗ್ಧ ಕರ್ಮಚಯೋಽಚಿರಾತ್" ಎಂಬ ವರಾಶರೋಕ್ತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವತಾರರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಯಾವಾಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸಿ, ವಿನಿಷ್ಠನ್ನ ಸಮಾಧಿಯಾದನೋ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಅದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮುಕ್ತಿಯು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಕ್ಯ - ಈತನು ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನು, ಈ ಭರಣ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಿಗಾದರೋ, ಸ್ವತಂತ್ರನುಡೈಯ ಸೌಲಭ್ಯತೈ ಕ್ಯಾಟ್ಪಮ್ - ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ

ಇಪ್ರಕರಣಜ್ಞಿ ಲಿರಣ್ಣಿಲ್ ಸಿದ್ಧಮಾನ ಸೌಲಭ್ಯಮುಮ್, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಮುಮ್, ಒನ್ನಕೊನ್ನು, ತುಣ್ಣಿಯಾಯಿರುಕ್ಕಮ್,

ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಆಗತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಂದರೆ ಅವು
ಈತನ ನಿರ್ಭರತ್ವ ನಿರ್ಭಯತ್ವಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗಿ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸದ
ದಾಢ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಮಾಂ
ಎಂಬುದು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಅಹಂ ಎಂಬ ಪದವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪರಮೋದಾರಿಯಾಗಿ ಪರಮ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗುಣಗಳಿ
ರಡೂ ಅವಶ್ಯಕವೋ? ಎಂದರೆ ಒಂದೊಂದೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು.
ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಎರಡೂ
ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವುವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದ
ರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮಿಳಿತವಾಗಿದ್ದರೇನೇ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರಿತ್ವ
ದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲದಾಯಕವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯ
ರೂಪ ಕಾರ್ಯವು ಹಿತವಾದುದಾಗುತ್ತವೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರೈಭಾವಿಯಾಗಿ ಒಂದು
ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ರಕರಣಜ್ಞಿ ಲಿಲ್ - ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ
ಇರಣ್ಣಿಲ್ ಸಿದ್ಧಮಾನ ಸೌಲಭ್ಯಮುಮ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮುಮ್ - “ಮಾಂ”
“ಇಹಂ” ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ ಸೌಲಭ್ಯವೂ,
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸಹ, ಒನ್ನಕೊನ್ನು - ಒಂದಕ್ಕೊಂದು, ಪರಸ್ಪರ ತುಣ್ಣಿಯಾ
ಯಿರುಕ್ಕಮ್ ಸಹಾಯಭೂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾ ದಯಾ
ಳುವು ಎಂಬ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯೂ, ನಮಗೆ ನಿರತಿತಯ ನಿಶ್ಕ್ರೇಯಸದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯೂ ಕಾರಣಭೂತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಅವತಾರವು ಸೌಲಭ್ಯದ ಕಾರ್ಯ
ವಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅತಿ ಸುಲಭನೆಂಬುದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.
ಆಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದಲೇ ಮಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಜ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸುಲಭನೆಲ್ಲದೆ ದುರ್ಲಭನಾಸರೆ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆಶ್ರಯ
ಣಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು. ಒಂದುವೇಳೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೂ
ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅತಿವಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸೆಗಲು ಭಯಪಡುವನು ಅದು
ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೃದ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವು

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಶ್ರಯಣವೇ ಕಷ್ಟವು.

ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೆ ಫಲವೇ ಇಲ್ಲವು.

ಮುಂದೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಕಾರಿಕಾದ್ವಯದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸ್ಯತಂತ್ರಸ್ಯಾಪಿ - ಸ್ಯತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ದುರ್ಲಭಸ್ಯತು - ಸೌಲಭ್ಯ

ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯ ದೌರ್ಲಭ್ಯೇ ಆಶ್ರಯಣ ಮೇವ ನ ಘಟಿತೇ. ಸುಲಭಸ್ಯಾ
ಸ್ವಾತಂತ್ರತ್ವೇ ಆಶ್ರಯಣಫಲಂ ನಾಸ್ತಿ.

ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯಾ ಪಿ ನೈವಸ್ಯಾದಾ ಶ್ರಯೋ ದುರ್ಲಭಸ್ಯ ತು
ಅಸ್ವತಂತ್ರಾ ತ್ವಲಂ ನ ಸ್ವಾತ್ಮಲಭಾ ದಾಶ್ರಿತಾದಪಿ || ೧೪೪ ||
ಅಸ್ವತಂತ್ರೇ ನ ಕೈಂಕರ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಿ ಸ್ತೈಶ್ಚೈರಪ್ರಸಂಗತಃ |
ದುರ್ಲಭೇ ಸಾಧ್ಯಮಪ್ಯೇತನ್ನ ಹೃದ್ಯಂ ಲೋಕನೀತಿತಃ || ೧೪೫ ||

ವಿಲ್ಲದೆ ದುರ್ಲಭನಾದರೆ, ಆಶ್ರಯೋನಸ್ಯಾತ್ - ಆಶ್ರಯವೇ ಇಲ್ಲವು ಎಂದರೆ
ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಸುಲಭಾದಾಶ್ರಯಾದಪಿ-ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು
ಸುಲಭನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅಂತವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ - ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲದುದರಿಂದ
ಫಲಂ ನ ಸ್ಯಾತ್ - ಫಲವೇ ಇಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲೇಲಾರನು
ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ. ರಾವಣನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ವಿಲ್ಲದರೂ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದ
ರಿಂದ ಬಂಧದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸು ಎಂಬ ಸೀತೆಯ ಮನೋರಥವು ಈಡೇರಲಿಲ್ಲವು.
ಹಾಗೆಯೇ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ
ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸುಲಭರಾ
ದರೂ ಕಾಕನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ದೂರವಾಸನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಸುದರ್ಶನ
ಚಕ್ರದ ಭಯನಿವರ್ಮಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಉಂಟುಮಾಡಲು
ಸಮರ್ಥರಾಗದೇ ಹೋದರು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ವಿರಡೂ
ಇರುವದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣ ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳ ಕೋರಿಕೆಗಳು ಸಫಲವಾದವು.

ಈ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಈತನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಸುಲಭನಾಗಿರುವ
ಅಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ, ದುರ್ಲಭನಾದ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆಂಬು
ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಸ್ವತಂತ್ರೇ . ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ವಿಲ್ಲದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಕೈಂಕರ್ಯಂ - ಕೈಂಕರ್ಯವೇ, ನಸಿದ್ಧಿ ಸ್ಯಾತ್ - ಸಿದ್ಧಿ ಸುವದಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ?
ಅಂತವನಿಗೆ ಯಾರೂ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಲಾರರು. ಸ್ವೈರಪ್ರಸಂಗತಃ - ತನ್ನ
ಸಜ್ಜುವೇ ಹಾಗಿರುವದರಿಂದ ; ಈತನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ
ನಲ್ಲವು, ಸ್ವಾಶಂತ್ರ, ವೇ ಇಲ್ಲವು. ಇಂತವನು ನಮಗೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವ
ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು ? ಅಂತವನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುವದು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು
ಭಾವಿಸಿದವನಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು
ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಮೃದುಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ವೇಳೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೈಂಕರ್ಯ
ವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಠಿನಸ್ವಭಾವನಾದವನು, ಇಂತಹ ಅಸ್ವ

ತಂತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಾನು ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡ ಬಲ್ಲನು ಎಂದು ಭಯರಹಿತನಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವು.

ದುರ್ಲಭೀ - ಸ್ವತಂತ್ರನೇನೋ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದ ರಿಂದ ದುರ್ಲಭನಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಾಧ್ಯಮುಪಿ - ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ಏತತ್ - ಈ ಕೈಂಕರ್ಯವು, ಲೋಕನೀತಿತಃ - ಲೋಕನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದದ್ದೆಂದು - ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ ; ಈ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡು ವವನಿಗೂ ಸಹಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವಿರುವದಿಲ್ಲವು ದುರ್ಲಭನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯವೆರಡೂ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಅಶ್ರಯಣೀಯನು ; ಅಂತವನೇ ಫಲಪ್ರದನಾಗಲು ಅರ್ಹನು. ಅಂತವನನ್ನೇ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು, ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವದೂ ಸಹ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾಗುವದು, ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸದಾ ಕೋಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಗುಮಾಸ್ತನು ಅಂಜುವನು ; ಅಂತಹ ಕಠಿಣಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪಿತಾವಿನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮಗನು ಹೋಗಲು ಭಯ ಪಡುವನು. ಹೀಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಲ್ಲಿಯದು ? ಇವರುಗಳಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾಡಿದರೂ ಆ ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಿ, ಪಿತಾವಾಗಲಿ ಸಂತೋಷಿಸನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಲೋಕನೀತಿತಃ - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷ ಯಕ್ಕೂ ಲೋಕನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವು ? ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತರಬಹುದೋ ? ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನು ಸಾರ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಲೋಕನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲ ವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಸ್ತುತಿಯು ಸ್ತೋತಾವಿಗೆ ಏನೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು. ಆತನು ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರೀತನಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ರಾಜನಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಬೆಳೆದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ರೈತರು, ಕೃಷ್ಣಾನದಿ, ತುಂಗಾ ಭದ್ರ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆಗಳಿದ್ದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗಾಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ರವಾನಿಸಬಹುದು. ಹೆಜ್ಜಾದ ರೈಲು ಛಾರ್ಜುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಅವರಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸುಲಭನಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ, ರೈತರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಶ್ರಯಣೀಯನಾಗನೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪ್, ಇರ್ವಿ ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಜಾನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿತವ

ಅಗ್ನಿಯಾಲೇ ಕೇವಲ ಸುಲಭಮಾನ ತೃಣಾದಿಗಳೈಪೋಲನಿಕ್ಕೈ ಶ್ಲಾಘ್ಯಮಾಮ್, ಮೂರ್ಲಭಮಾನ ಮೇರುವೈಪೋಲುವನಿಕ್ಕೈ ಸುಲಭನು ಮಾಯಾ ಪರನುಮಾನ ಶರಣ್ಯಾ ಆಶ್ರಯಣೀಯನುಮಾಯಾ ಪ್ರಾಪ್ಯನು ಮಾಕಿರಾಃ ಇನ್ವಿರಣ್ಡು ಪದತ್ತಿಲುಮ್ ಸರ್ವರಕ್ಷಣಾನನ ಸರ್ವಶೇಷೀ ರಕ್ಷಣ

ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹಿತರಲ್ಲದೇ ಹೋದರು. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ಕಥಂಚಿದುಪಕಾರೇಣ ಕೃತೇನೈಕೇನ ತುಷ್ಯತಿ” ಎಂದೂ, “ಅನು ರಕ್ತಃ ಪ್ರಜಾಭಿಶ್ಚ ಪ್ರಜಾತ್ಯಾಸ್ಯನುರಜ್ಯತೇ” ಎಂದೂ, “ವ್ಯಸನೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಭೃತಂಭವತಿ ದುಃಖಿಃ” ಎಂದೂ, “ಶಾಂತೈಸ್ಸರ್ವ ಪ್ರಜಾಕಾಂತೈಃ ಪ್ರೀತಿಸಂಜನನೈರ್ನೃಣಾಮ್ | ಗುಣೈರ್ವಿರುರುಜೇ ರಾವೋ” ಎಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃ ರವರು ತಾವೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಃ ಪಾರ್ಥನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ” (೮-೧೪) ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣವೇ “ಕಣ್ಣಿನುಣ್ ಶಿರುತಾಂಬಿನಾಲ” ಎಂಬ ಮಧುರಕವಿ ಪಾಶುರರಲ್ಲೂ, “ಗೋಪ್ಯಾದದೇತ ವಕ್ಯತಾಗಸಿ” ಎಂಬ ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಈ ಪರಮಪುರುಷನ ಗುಣವೇ ಪ್ರದರ್ಶಿತವು. ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ವಿದುರ, ಉದ್ಧವ, ಅಕ್ರೂರಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು.

ಅದುದರಿಂದ ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿಯಾಲೇ - ಮೇಲೆ ನಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಕ್ತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಎರಡೂ ಆಶ್ರಯಣೀಯತ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಕೇವಲ ಸುಲಭಮಾನತೃಣಾದಿಗಳೈಪೋಲನಿಕ್ಕೈ - ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಲ್ಲ ದಿರುವ ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲಾಘ್ಯ ಮಾಯಾ - ಪರತ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗಿ, ಮೂರ್ಲಭಮಾನ ಮೇರುವೈಪೋಲುವನುನಿಕ್ಕೈ-ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಹೋಗಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮೇರುವಪ್ರತ್ಯತದ ಹಾಗೆಯೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸುಲಭನಾಗಿಯೂ, ಪರನುಮಾನ - ಪರತ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಶರಣ್ಯಾ - ಸರ್ವರಕ್ಷಕನು, ಆಶ್ರಯಣೀಯನು ಮಾಯಾ - ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಾದವನಾಗಿಯೂ ಆಗಿರಾಃ - ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ವಿರಣ್ಡು ಪದತ್ತಿಲುಮ್ - “ಮಾಂ ಅಹಂ” ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಲ್ಲೂ, ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾನ - ಆತಿಶಯಿಗಿಲ್ಲ ರಕ್ಷಕನಾದ, ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯು, ರಕ್ಷಣತ್ವಕ್ಕೆ - ರಕ್ಷಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವಸರಂಪಾರ್ತು - ಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿರ್ದಿರನಿಲೈ- ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ತೋತ್ತುಕಿರದು - ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರ

ತ್ತುಕ್ಕು ಅವಸರಂ ಪಾರ್ತು ನಿರ್ದಿರ ನಿಲೈ ತೋತ್ತುಗಿರದು. ಇಪ್ಪಡಿ ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷನಾನ ಈಶ್ವರ (೧) “ರಕ್ಷಾಂ (ಕ್ಷಾ) ಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಯತೇ” ಎಜ್ಜಿರ ಪಡಿಯೇ ಎನ್ನೋ ನಮ್ಮೈ ಇವರ್‌ಗಳ್ ಅಪೇಕ್ಷಿಪ್ಪದೆನ್ನಿರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತ್ತಾಲೇ ಅಭಿಮುಜನಾಯ್ ನಿರ್ದಿರ ನಿಲೈ “ಮಾಂ” ಎಜ್ಜಿರ ಪದತ್ತಾಲೇ ಸೂಚಿತದ್ ; ಎನ್ನು ನಾಮ್ ಇವರ್‌ಗಳ್ ಅಳುಕ್ಕುಕ್ಕಳತ್ತಿನ ಅಭರಣತ್ತೈ ವ್ವೋಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಪ್ಪರಿಜ್ಜಿರ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್ತಾಲೇ ಸತ್ಪರನಾಯ್ ಈಶ್ವರ ನಾಯ್ ತ್ ಪೇರಾಗ ಘಲಂ ಕೊಡುಕ್ಕು ನಿರ್ದಿರನಿಲೈ “ಆಹಂ” ಎಜ್ಜಿರ ಪದತ್ತಾಲೇ ಕಾಟ್ಟುಡುಗಿರದು.

ನಾಗಿ ಪರತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ದಯಾರ್ಥನಾದ ಶ್ರಿಯಪತಿಯೇ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವ ಶೇಷಿಯಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮಯ ವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಈ ಮಾಂ ಅಹಂ ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಎರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಮಾಂ - ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲೂ, ಫಲಪ್ರಧಾನಸಮಯದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಭಿಮುಖ್ಯವೂ ಫಲ ವನ್ನು ಕೊಡುವ ದಾತಾ ಎಂದು ತೋರುವ ಅಹಂ - ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲೂ, ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದಹಾಗೆ, ಅವಸರಪ್ರತೀಕ್ಷನಾದ ಈಶ್ವರ- ಸಮಯವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಸಮಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಚೇತನನು ನನ್ನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯು, “ರಕ್ಷಾ ಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಯತೇ” “ನನಗೆ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವು, ನೀನೇ ರಕ್ಷಕನು, ಆದುದರಿಂದ ನೀನೇ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ಎನ್ನೋ-ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವೇ, ನಮ್ಮೈ ಇವರ್‌ಗಳ್ ಅಪೇಕ್ಷಿತ್ತು - ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪ್ರಪನ್ನರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರು, ಎಜ್ಜಿರ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್ತಾಲೇ - ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, ಅಭಿಮುಖನಾಯ್ - ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ, ನಿರ್ದಿರನಿಲೈ - ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಾಂ ಎಜ್ಜಿರ ಪದತ್ತಾಲೇ - ಎಂಬುವ ಪದದಿಂದ, ಸೂಚಿತಮ್ - ಸೂಚಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಇವರ್‌ಗಳೈ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನು, ಅಳುಕ್ಕು ಕ್ಕಳತ್ತಿನ - ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದ, ಅಭರ ಣತ್ತೈ - ವ್ವೋಲೇ - ಅಭರಣದಹಾಗೆ ಅಜ್ಜೀಕರಿಪ್ಪರಿಜ್ಜಿರ - ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು

ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್ತಾಲೇ - ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, ಸತ್ಪರನಾಯ - ಪುರಿಸದ ಸುವ, ತಫಫೇರಾಗ - ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಿಂತು, ಫಲಂಕೊಡುಕ್ಕನಿರ್ದಿರನಿರ್ದಿ- ತಾನೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿರುವಸ್ಥಿತಿಯು, ಅಹಂ ಎಜ್ಜಿರಪದತ್ತಾಲೇ ಕಾಟ್ಟು ಪಡುಗಿರದು - "ಅಹಂ" ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಅಹಂ ಎಂಬ ನಾನುಪದವು ತೋರಿಬರುವಾಗ ಅಹಂ - ಎಂಬ ಬೇರೆ ಪದದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು? ಎಂದರೆ ಈ ಅಹಂ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವು ದ್ಯೋತವಾದುದರಿಂದ, ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟು. ನಾನೇ ಸ್ವತಃ ನಿಂತು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೂಲಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇತರರೇನಾದರೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಅಜ್ಜೀಕರಿಸುವೆನು, ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ವಿಭೀಷಣನ ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ "ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ" ಎಂದು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚೇತನನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಕಾದಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು ಎಂದು ಈ ಅಹಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಹಂ ಎಂದು ಎದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನು ಸೊಗಸಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಆಭರಣವನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅದನ್ನು ತುಂಬಾ ಕೊಳೆಯೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತುವಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಹಿಂತಿರುಗಿ ಅದನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸದೆ, ನಾನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಹೇಗೆ ಧಳಧಳಾವೆಂದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತು, ಈಗ ಮಶಿಮುಚ್ಚಿದಹಾಗೆ ಇದೆ, ಅದುದರಿಂದ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವು, ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಅದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನಂತರ ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸರ್ರೀಶ್ವರನೂ ಸಹ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಆತ್ಮನು ಸರ್ರೀಶ್ವರನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರುವ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅಭಿರಣವು; ಅದನ್ನು ಈ ಚೇತನನು ತನ್ನದೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವೆಂಬ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಬೀಳಿಸಿ, "ಅಳುಕ್ಕು" ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ; ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ರೀಶ್ವರನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗತಿ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ. "ಸ್ವಚ್ಛಸ್ವಾದುಸ್ವದಾವದಾತ ಸುಭಗಾಂ ದೈವಾದಯಂ ದೇಹಭೃನ್ವಾಲಿನ್ಯ ಪ್ರಶಮಾಯ ಮಾಧವದಯಾ ಮಂದಾಕಿಣೀಂ ವಿಂದತಿ" (೧೪೮೮ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಜಾಗೆ ದೇವಗಂಗೆಯ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಸ್ವಾದುವಾದ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದರೆ ಅಗಲಿಗ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವನು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು, ಅಳುಕ್ಕುಕ್ಕಳಿತ್ತಿನ ಆಭರಣತ್ವೈ

ಪೋಲಿ ಎಂಬ ಉಪನಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ- ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗಿದರೇನೇ ಆಗಿ “ಸ್ವಾನರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ” ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ತೀರ್ಜೋಮಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ; ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ನಿರಂಜನನಾದುದೆಂದ “ಪರಮಂ ಸಾವ್ಯಮುಪೈತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಅಹಂ ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇವನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೇನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದುದರಿಂದ, ಆಗೀಗ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು ; ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು “ಅಭಿಮುಖನಾಯಾ ನಿರ್ದಿರ ನಿಲೈ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡದವನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವೂ ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು. “ಯಶ್ಚರಾಮಂ ನಪಶ್ಯೇತ್ತು” ಯಾವನು ಶರಣಾಗತಿಯಮೂಲಕ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ತನಗೆ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ನೋಡುವ ದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಂತವನನ್ನು “ಯಂ ಚ ರಾಮೋ ನಪಶ್ಯತಿ” (ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ) ಈ ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನೂ ಅನುಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಯತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಅಭಿವಾ,ಯವು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಗಾಗಿಯೆಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥನು ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಮಂಧರೆಯು ಮಹಾ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಾದ ಕೈಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಮರ್ಕಸಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ “ರಾಜ್ಯೋ ವಾ ವನವಾಸೋ ವಾ ವನವಾಸೋ ಮಹೋದಯಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೊರಟ ಮಹಾನುಭಾವನ ದಿವ್ಯಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಸ್ಮಾರಿತವು. ಅವರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವು ಯಾವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾದನೋ ಒಡನೆಯೇ “ರಕ್ಷಿತವ್ಯಾ ಸ್ವಯಾ ಶಶ್ವದ್ಗರ್ಭಭೂತಾಸ್ತಪೋಧನಾಃ” (ಅರಣ್ಯ, ೧.೨೧) ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, “ದ್ವಷ್ಟ ಏವಹಿ ನಶ್ಯೋಕಂ ವೃಪನೇಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ” (ಅರಣ್ಯ) ಎಂದು ನಂಬಿದವರಾದರು. ಹೀಗಲ್ಲವೇ “ನಮ್ರೈಷ ಇನರಗಳ್ ಆಶೇಕ್ಷಿತದ್” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಈ ಇತಿಹಾಸವು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರೌಪದಿಯ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ತಿಳಿದು ಆಕೆಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಜುನನ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಲೀಲಾಸಾರಿಧ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು. “ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ ರಾಘವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ | ನಿವೇದಯತ ಮಾಂಕ್ಷಿಪ್ರಂ” ಎಂದು ವಿಭೀಷಣನ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನದಿಂದಲೇ ಅತನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾದನು.

“ಮಾಮೇಕಂ” ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರದರ್ಶನಪರಂ. “ಅಹಂ” ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯೇನ ಪ್ರಸನ್ನೇಶ್ವರಸ್ಯ ಫಲಪ್ರದಾತತ್ವಪರಮ್.

ಇಪ್ಪಡಿ ಅಕಿಂಚನನಾನ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ಕು ಯಥಾವಿಧಿರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾ ಪೂರೈಕೆ ಭರನ್ಯಾಸತ್ತೈಯೊಳಿಯ ನೇರೊನ್ನಾಲಾ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ

ಸತ್ಪರನಾಯ್ ಫಲಂ ಕೊಡುಕ್ಕು ನಿರ್ಮಿರನಿಲೈಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು “ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷದ” ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗರುಡಾಳ್ವಾರ್ಯವರ ಶೈಘ್ರಮೊ ಕೂಡ ಸಾಲದೇ ಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾವಣ ವಧಾನಂತರ ವಿಭೀಷಣನು, ಒಂದುದಿನವಾದರೂ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯುದ್ಧ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವಿಶೇಷ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಒಡಂಬಡದೆ,

“ತಂತು ಮೇ ಭ್ರಾತರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಂ ಭರತಂ ತ್ವರತೇ ಮನಃ |

ಮಾಂ ನಿವರ್ತಯಿತುಂ ಯೋ ಸೌಚಿತ್ರ ಕೂಟಿ ಮುಪಾಗತಃ |

ಶಿರಸಾ ಯಾಚಿತೋ ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ನ ಕೃತಂ ಮಯಾ ||”

(ಯುದ್ಧ ೧೨೫-೧೯, ೨೦)

ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಬಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ತಮ್ಮನಾದ ಭರತನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತ್ವರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಡನೆಯೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರಳಿದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನ ಈ ಸತ್ಪರನಾಗಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸ್ಮರಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ “ಮಾಂ” ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು “ಅಹಂ” ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವು; ಎರಡು ಪಾದಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ರತಸ್ತಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದನ್ನೇ ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದಗಳೂ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಬೋಧಕಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

“ಮಾಮೇಕಂ” ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; “ಅಹಂ”

ಎಂಬುದು ಶರಣಾಗತಿಯಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ

ಈಶ್ವರನೇ ಫಲಪ್ರದಾತಾ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಅಕಿಂಚನನಾನ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ಕು-ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ದೈನ್ಯದಿಂದಿರುವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ಯಥಾವಿಧಿ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾ ಪೂರೈಕೆ ಭರನ್ಯಾಸತ್ತೈ - “ತದೇಕೋಪಾಯತಾ ಯಾಚ್ಛಾ ಪ್ರಸತ್ತಿಶ್ವರಣಾಗತಿಃ” ಎಂಬ ಮತ್ತು ತ್ವಮೇವೋಪಾಯಭೂತೋ ಮೇ ಭವೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುತಿಃ” ಎಂಬ ಭರತವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಹಿಬ್ಬದ್ಭ್ಯಸಂಹಿತಾ

ಶೈವ "ಮಾಮೇಕಂ" ಮನು, ಕಾಟ್ಟಿ, ಅದಿನುಡ್ಡೆಯ ವಶೀಕರಣಾರ್ಥಮಾನ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಶೈವ ಶರಣಂಜ" ಎನ್ನು ವಿಧಿಯಾಲೇ ಕಾಟ್ಟಿ ಕಿರದು. ಇಪ್ಪಡಿ ವಿಧಿ ಕಿರ ಪ್ರಸತ್ತಿರೂಪ ವಿಧ್ಯೈಕ್ಯ ಶರಣ್ಯಪ್ರಸಾದನಮಾಗ ಚೋದಿ ತತ್ಪತ್ತಾಲೇ ವರುಗಿರ ಉಪಾಯತ್ವಮ್ ಭಕ್ತಿಯೋಡು ತುಲ್ಯಮ್. (ಇದಿ

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವಾಗೆರಕ್ಷೆಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಜರಣ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊರತು, ನೇರೊನಾ ಬ್ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಶೈವ - ಇನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅವೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನು, ಮಾಮೇಕಮೆನ್ನು ಕಾಟ್ಟಿ - ಮಾಮೇಕಂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿ, ಅದಿನುಡ್ಡೆಯ ವಶೀಕರಣಾರ್ಥಮಾನ - ಅ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದ ಮೂಲಕ ವರಿಸದ ಕೊರ್ತು ಅದು ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಸರೈಶ್ವರಗೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯನಿವರ್ತಿಗಳಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ನಾನು ಎಂಬುದನ್ನು "ಮಾಮೇಕಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಿ, ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವನು ಶರಣಂಜ ಎಂಗು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ಅಹಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಫಲಪ್ರದಾಕಾ ಶ್ರೀಮುಕ್ತಿಯಾದ ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಅಗಲಿ, ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ-ಭಾಷ್ಯಾದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ "ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಆವೃತ ಇಶಭಸಃ ಕಾನ್ಯವನ್ನಾ ವಿದತೇ ಅಯನಾಯ" ಎಂಬಲ್ಲೂ ಮತ್ತು "ನಾಹಂ ನೇದೇರ್ನಕಪಸಾ ನದಾನೇನ ನಚೇಜ್ಯಯಾ | ಶಕ್ ಏವ ಮಹಂ ದೃಷ್ಟಂ ದೃಷ್ಯವಾನಸಿ ಮಾಯಾಥಾ || ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮನನ್ಯಯಾಶಕ್ತಿಃ" (ಗೀ ೧೧) ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಬಕ್ತಿಯೋಗರೂಪವಾದ ಉಪಾಸನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವೋ? ಸಾಧ್ಯೋಪ ಯವು ಇದು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನವು ಹೇಗೆ ಉಪಾಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜರಣ್ಯಾಸವೂ ಸಹ ಉಪಾಯವೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ ವಿಧಿ ಕಿರ - ಹೀಗೆ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಅವ್ಯವಹಿತ ಸ್ವಸಂತೋಪಾಯವೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯರೇ ವಿಧಿಸಿರುವ, ಪ್ರಸತ್ತಿರೂಪವಿದ್ಯೈಕ್ಯ - ಪ್ರಸಾದನವೆಂಬ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗೆ, ಶರಣ್ಯಪ್ರಸಾದನಮಾಗ - ಶರಣ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಕವಾಗಿ, ಚೋದಿತತ್ಪತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ವರುಗಿರ ಉಪಾಯತ್ವಂ - ಉಂಟಾಗುವ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಭಾವವು, ಭಕ್ತಿಯೋಡೆ ತುಲ್ಯಂ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಎಂದರೆ ಪರಭಕ್ತಿಯುತ ಉಪಾಸನವು, ಹೇಗೆ ಉಪಾಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇದೂ ಉಪಾಯವೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಾಯವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗದೊಂದಿಗಸಮಾನವು. "ಭಕ್ತ್ಯಾಲಭ್ಯಶ್ಚೈವ ನೈಯಾ" ಐಕಾಂತಿಕಾತ್ಮನಿ ಕಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಹೇಗೆ ಲಭ್ಯನೆಂದು ಹೇಳತೋ ಹಾಗೆಯೇ "ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾವಾಪಿ ಪ್ರಸತ್ತಾ ವಾ ಮಹಾಮುನೇ |

ನಾಲೀ) ಪ್ರಸನ್ನನಾನ ಈಶ್ವರನ್ ಮೋಕ್ಷತ್ತುಕ್ಕು ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಮ್. ಇವಿದ್ಯೈಕ್ಕು ವಿಶೇಷಿತ್ತು ವೇದಾಕಾರಮ್ ನಿರಪೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವಮ್.

ತೇನತೇನಾಶ್ಯಗೇ ತತ್ತನ್ಯಾನೇನೈವ ಮಹಾವತೇ ” ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಪ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಡು ತುಲ್ಯಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಗೀ. ೧೨-೬೫ ೬೬ ೧೭೫) ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಾದರೂ, ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಷಯವುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇದಿನಾಲೇ - ಹೀಗೆ ಇವೆರಡೂ ಉಪಾಯನಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವವಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಸನ್ನನಾನ ಈಶ್ವರನ್ - ಈ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ಮೋಕ್ಷತ್ತುಕ್ಕು ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಮ್ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೇ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವು ; ಗುರು ಮೊದಲಾದವರು ಪುರುಷಕಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯ ಭೂತನು ಶ್ರಿಯೇಪತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲವು. ಇವಿದ್ಯೈಕ್ಕು - ಈ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗೆ, ವಿಶೇಷಿತ್ತು ವೇದಾಕಾರಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಅಂಶವು, ನಿರಪೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವಮ್ - ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಂಚಾಂಗಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಉಪಾಯಭಾವವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಾದರೋ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವ ಉಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವವು ; ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಾದರೋ ನಿರಪೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವವು. ಇದೀಗ ಈ ಭರನ್ಯಾಸದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸಮಸ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಈ ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವ ಉಂಟೆಂದು, “ನಜಾತಿ ಭೇದಂ ನಕುಲಂ ನ ಲಿಂಗಂ ನ ಗುಣಕ್ರಿಯಾಃ | ನದೇಶಕಾಲೌ ನಾವಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋ ಹ್ಯಯಮಪೇಕ್ಷತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯಜಾತಿ ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟು; ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲವು. ಪುರುಷರೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ ಗುಣಯ ಕ್ತನಾಗಿಯೂ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಿಯೂ ಉಪಾಸಕನಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂತಹ ಯಾವುದರ ಸಾಪೇಕ್ಷ್ಯವೂ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಶುಚಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ

“ಮಾಮೇಕಂ” ವಿತ್ಯತ್ರ ವೇದ್ಯಕಾರಾಣಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಪಿ

ಇದುಕ್ಕು ಉಪಯುಕ್ತಾಕಾರಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್ - “ಮಾಮೇಕಂ” ಪದಜ್ಞಳಿ ಲಿಃ ವಿವಕ್ಷಿತಜ್ಞಳಿ (೧) “ವಿಷನಾರಾಯಣತ್ರೀಮಾ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರನಾನ ತೃಣೈಃ ಶೋಲುಗಿರ “ಮಾಮ್” ಎಜ್ಗರ ಪದ ತಾಲಿ ತಿರುಗುನ್ದಿ ಉಪ್ ದ್ವಯತ್ತಿಲುಮ್ ಪ್ರಕಾಶಿತನಾನ ಸರ್ವರಕ್ಷಕತ್ವಮುಮ್ ಸರ್ವ ಶಿಷ್ಯತ್ವಮುಮ್ ಪ್ರಿಯಃಪತಿತ್ವಮುಮ್, ನಾರಾಯಣತ್ವ ಶ್ರಿಯೆಗಳಿಲ್ಲ ಮುಗಿದಂಕರ, ಅಸನನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಲಿಪ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವ ತನಕ ಉಪಸಿಪವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಧಿಕಾರತ್ವವು, ಮಾಮೇಕಂ ಪರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸತ್ಯಂ ವದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಸರ್ವಧಿಕಾರತ್ವವುಂಟೋ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಜಾತವು ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದುಕ್ಕು - ಹೀಗೆ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನಿರವೇಕ್ಷೆ ಉಪಾಯತ್ವವು ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ, ಉಪಯುಕ್ತಾಕಾರಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್ - ಬೇಕಾದ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣರೂಪ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಮಾಮೇಕಂ ಪದಜ್ಞಳಿ - ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಕ್ಷಿತಜ್ಞಳಿಮ್ - ಹೇಳತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಆಕಾರಗಳೂ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. (೧)ವಿಷನಾರಾಯಣತ್ರೀಮಾಕ್ಷೀರಾರ್ಣವ ನಿಶೇತನಃ | ನಾಗಪರ್ಯಂಕ ಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಹ್ಯಾಗತೋ ಮಧುರಾಂ ಪುರೀಮ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲಿ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಅದಿ ಪದದಿಂದ “ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ, ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ | ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ” ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಪತಾರೋದ್ದೇಶ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರನಾನ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಶರಣೈಃ - ಲೋಕರಕ್ಷನನ್ನು, ಶೋಲುಗಿರ. ಹೇಳುವ, “ಮಾಮ್” ಎಜ್ಗರ ಪದ ತಾಲಿ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ, ತಿರುಗುನ್ದಿ ಉಮ್ - ಮೂಲ ಎಂದ್ರದಲ್ಲೂ, ದ್ವಯತ್ತಿಲುಮ್ - ಶರಣಾಗತಿ ಮನ್ತ್ರದಲ್ಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮಾಮ್” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿತನಾನ - ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಸರ್ವರಕ್ಷಕತ್ವಮುಮ್ - ಮೂಲಮನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಕಾಡಲ್ಲಿರುವ ಅವರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಧಾತೃರ್ಥದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವದ ಆಕಾರದಿಂದ

ಮುಮ್ ಇವತ್ತಾಲ್ ಅಕ್ಕೃಷ್ಟಮಾಯ್ ಪರತ್ ಸೌಲಭ್ಯಜ್ಞಳುಕ್ಕುರುಪ್ಪಾಯ್ ವರುಗಿರ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವಾದಿಗಳುಮ್, ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವಂ

ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. “ಏವ ಮಹ್ವರರೂಪೇಣ ಕಾರಣತ್ವ ಮಿವೋದಿತಮ್ | ರಕ್ಷಕತ್ವಂಚ ಧಾತ್ವರ್ಥಾತ್ ಶೇಷಿತ್ವಂ ಪದಗೂಪತಃ | ಶ್ರೀ ಶತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಗತ್ಯಾಚ ಯುಜ್ಯತೇ ಪರಮಾತ್ಮನಃ” ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ, ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕತ್ವ, ಶ್ರೀಯಃಪತಿತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವವು ಅಕಾರದ ಉಸ್ತಚತುರ್ಥಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತ ಚತುರ್ಥಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವು. ಶ್ರೀಯಃಪತಿತ್ವವು ಉಕಾರದಿಂದ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ದ್ವಯ ವ ನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಯಃಪತಿತ್ವವೂ, ನಾರಾಯಣತ್ವವೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯಕ್ತವು. (೨) ಸರ್ವ ಶೇಷಿತ್ವವೂ (೩) ಶ್ರೀಯಃಪತಿತ್ವವೂ (೪) ನಾರಾಯಣತ್ವವೂ ಇದು ಎರಡರಲ್ಲೂ ಶಬ್ದತಃ ವ್ಯಕ್ತವು ; ನಾರಾಯಣತ್ವ ಎಂದರೆ ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತತ್ಪುರುಷ ಬಹುವ್ರೀಹ್ಯರ್ಥಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಗುಣಗಳು ಕೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವತ್ತಾಲ್ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳಿಂದ, ಅಕ್ಕೃಷ್ಟಮಾಯ್- ಅರ್ಥವಾಗಿ ಸೂಚಿತಗಳಾದ, (೫) ಪರತ್ವವೂ - “ಭೂತಾನಾಂ ಈಶ್ವರೋಪಿಸ್ (ಗೀ. ೪-೬) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಿಸ್ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕತ್ವವೂ ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯತೆ ಯಾವಾಗ ಉಂಟೋ ಆಗ ವರತ್ವ ಉಂಟೆಂಬುದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. (೬) ಸೌಲಭ್ಯ ಜ್ಞಳುಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನರಿಗಲ್ಲಾ ಆತಿ ಸುಲಭನಾಗಿರೋಣವು, “ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲ ಭೃಪಾರ್ಥಃ” (ಗೀ.) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಉರು ಪ್ಪಾಯ್ ವರುಗಿರ - ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬರುವ, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವಿಕೆ, ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅವರುಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾಯೋಗ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅವರುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುವ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯು ಇರಬೇಕು. ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವಾದಿಗಳುಮ್ - ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವವು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಮಹಾವರಾಧಿಯು ಶರಣಾಗತನಾದರೆ “ಆನಯೈನಂ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ದತ್ತಮಸ್ಯಾಭಯಂ ಮಯಾ | ವಿಭೀಷಣೋ ವಾ ಸುಗ್ರೀವ ಯ ದಿನಾ ರಾವಣಸ್ಪಯಿಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ (ರಾಮಾ. ಯುದ್ಧ೦೮-೩೪) ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಹಾವರಾಧಿಗೂಕೂಡ ವೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವ ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಶಕ್ತಿಯು ಆವಶ್ಯಕವು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ ಸತ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪತೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಿಭೀಷಣನು ಶರಣಾಗತನಾದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಒಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಲಂಕಾ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸತ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಪತೆ ಯಿಂದ ನಡೆಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಭರತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡು ವದು ಇತ್ಯಾದಿ. (೮) ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವವು ತನಗೆ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರಯೋಜನ

ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳುಮ್, ದ್ವಯತ್ತಿಲ್ ದ್ವಿವಚನಾಂತ ಪದತ್ತಾಲೇ ತೋತ್ತಿನ ಶುಭಾಶ್ರಯಮಾಯ್, ಪರತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯ ವ್ಯಂಜಕಮಾನ ಪಾರ್ಥ ಸಾರಥಿನ ಡೈಯ ದಿವ್ಯಮಜ್ಜಳವಿಗ್ರಹ ವಿಶೇಷಮುಮ್ ಕಾಟ್ಟುಪಡುಗಿರದು.

ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಗಪ್ಪಿಬೇಕೆಂಬ ಕರುಣವು. ಈ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಯಾಣಗಳೂ ನಿರರ್ಥಕವಾದವುಗಳಾಗುವವೆಂದೇ ಇತಿಶಯವಿದೆ. ದಯಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. “ವೃಷಗಿರಿ ಗೃಹಮೇಧಿ ಗುಣಾ ಬೋಧ ಬಲೈಶ್ವರ್ಯ ವೀರೈಶ್ಚಕ್ರಿಯುಖಃ | ದೋಷಾಭವೇಯು ರೇತೇ ನ ದಿನಾನು ತ್ವಯಾವಿನಾ ಭೂತಾಃ (೯) ಸೌಶೀಲ್ಯ-ಬದು ಕೀಳ ಜಗಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿಗ ಪ್ರಪನ್ನನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಯೇನವು. ಇದು “ಗಪ್ಪಿಬೋಕಶರಣ್ಯ” ನೆಂದೆನಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುಣವು, ಶಬರನಾದ ಗುಹನನ್ನೂ, ವಾನರನಾದ ಆ ಜನೇಯನನ್ನೂ ಆಲಿಂಗಿಸಿದುದೂ, ಪಕ್ಷಿಯಾದ ಜಟಾಯುವಿಗೆ ಔರ್ಧ್ವ ಸೇಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದುದೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಾನರನಾದ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದುದೂ, ಎಲ್ಲವೂ ಸೌಶೀಲ್ಯ ನಿದರ್ಶನಗಳು. “ನಿಷಾದಾನಾಂ ನೇ ತಾ” ಎಂಬ ದಯಾ ತತಕ ಶ್ಲೋಕವೂ “ಗೋಪ್ಯಾದೇ” ಎಂಬ ಬಾಗವತ ದಶಮಸ್ಕಂದ ಶ್ಲೋಕವೂ ಕಣ್ಣಿಗುಣ ತಿರತ್ತಾಂಬು ಎಂಬ ಮಧುರಕವಿ ಸೂಕ್ತಿಯೂ, ಮತ್ತು ಕುಚೇಲಾದಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಈ ಸೌಶೀಲ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತವೆ. ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳುಮ್-ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಂದರೆ ದೋಷವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಆಶ್ರಿತನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸೋಣವು. ಇದು “ಯದಿನಾ ರಾನಣಸ್ವಯಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ “ಸುದುಷ್ಪೋ ವಾಪ್ಯ ದುಷ್ಪೋಸಾ”-ಮಹಾ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯವನಾಗಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯವನಾಗಲಿ ಎಂಬ ಶ್ರೀ ರಾಮಸೂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ (ರಾ. ಯುದ್ಧ ೧೮-೨೨) ನೆಸ್ಮರತ್ನಪಕಾರಾಣಾಂ ಶತಮಪ್ಯಾತ್ಮವತ್ತಯಾ” (ರಾ. ಆಯೋಧ್ಯಾ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವು. ಹಾಗೆಯೇ ದ್ವಿವಚನಾಂತ ಪದತ್ತಾಲೇ ತೋತ್ತಿನ - ಚರಣಾ ಎಂಬುದು ದ್ವಿವಚನಾಂತ ಪದವು, ಆ ಪದದಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಶುಭಾಶ್ರಯಮಾಯ್ - ದಿವ್ಯಮಜ್ಜಳವಿಗ್ರಹವಾಗಿ, ಪರತ್ವ ಮತ್ತು ಪರತ್ವವಿದ್ದರೂ, ಸೌಲಭ್ಯವೂ ವ್ಯಂಜಕಮಾನ - ತೋರಿಬರುವ ಆವುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ, ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯುನಡೈಯ - ಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವಂತಹ ಪರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದನು ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವು, ಇಂತಹ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯ ದಿವ್ಯಮಜ್ಜಳವಿಗ್ರಹ ವಿಶೇಷಮುಮ್-ವಿಶೇಷವನ್ನು, ಕಾಟ್ಟುಪಡುಗಿರದು-ಈ ಮಾಂ ಎಂಬ ಪದವು ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನೂ ಎಂದರೆ ಅತ್ಯ

ಇಜ್ಜೀ (೧) “ನಿಗಿರಿಲ್ ಪುಗಳಾಯ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಚೊಲ್ಲುಗಿರ ಪಾತ್ಸಲ್ಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಸೌಶೀಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ರೂಪಮಾನ ಇದ್ಗುಣ ಚತುಷ್ಟಯ ಮುಮ್ ಅಡಿಯಿಲೇ ಅಸ್ಥಾನ ಸ್ನೇಹಾದಿಗಳಾಲೇ ಕಲಜ್ಜಿನ ಅರ್ಜುನನ್ನೆ

ಗುಣಗಳನ್ನೂ ರೂಪಗುಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಉಪದೇಶವು. ಇಂತಹ ಉಪದೇಶ ವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರರು.

ಏಷನಾರಾಯಣಶ್ರೀಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪಗುಣಗಳೂ ಆತ್ಮಗುಣಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾ ಎಂಬುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವವೂ ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಕರತ್ವವೂ, ಇವೆರಡು ಪದಗಳಿಂದ ಮಹತ್ತಾದ ವಿಭೂತಿಮತ್ವವೂ, ನಾಗಪರ್ಯಂಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಪರಮ ಸೌಲಭ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿ ಆಶ್ರಿತ ಜನ ರಕ್ಷಣೋಪಯುಕ್ತಗಳೂ, ದಿವ್ಯಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹ ಲಾವಣ್ಯವೂ ಬೋಧಿತವು. ಹೀಗೆ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮನ್ಮಥ ಮನ್ಮಥನಾದ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಿಯೇ “ಹ್ಯಾಗೆ ತೋ ಮಧುರಾಂ ಪುರೀಮ್” ಹೀಗೆ ಬಂದವನಾಗಿ ಲೀಲಾಸಾರಧಿಯಾಗಿ, ಇಂತಹ ಅತಿ ಮಧುರವಾದ ಚರಮಶ್ಲೋಕರೂಪ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು ಎಂಬುದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ “ಮಾಮ್” ಎಂಬ ಪದವು ಬಹ್ವರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಜಾತದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದವು ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳೆಂದು ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ಪಾಶುರವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾ಼ರವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಜ್ಜೀ - ಈ ಮಾಂ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ “ನಿಗಿರಿಲ್ ಪುಗಳಾಯ್” ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೊಂದಿಗೆ ನೇರಿರುವ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ‘ಪ್ರವೇಯಂ ಹಿ ತರ್ತೇಜಃ’ ಎಂಬ ಮಾರೀಜೋಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಉಂಟಾದ ನಿರಸಮೆಯನ್ನುಳ್ಳ, ನಿರವಧಿಕ ವಾತ್ಸಲ್ಯಯುಕ್ತನೆಂಬ ಆಗಾದ ಕೇರಿಯನ್ನುಳ್ಳವನೆಂದು ದ್ವಯಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ “ಅಗಲಗಿಲ್ಲೇ” ಎಂಬ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಚೊಲ್ಲುಗಿರ - ಉಪಪಾದಿತವಾದ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವ, ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯಗಳೆಂಬ ಇಗ್ಗುಣ ಚತುಷ್ಟಯಮುಮ್ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳೂ, ಅಡಿಯಿಲೇ ಅಸ್ಥಾನ

ಅನಾದರಿಯಾಯ್ತೆಯಾಲಾಮ್ (೧) “ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾಸ್ಯತ್” ಎನ್ನು ತಾನೇ ಅರುಳಿಚ್ಛೆಯಾಗ್ತೆಯಾಲಾಮ್ (೨) “ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ” (೩) “ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯಮೇಚ್ಛತ” ಎನ್ನುವುದಿ ನಿನ್ನ ಸಾರಥ್ಯಾದಿಗಳ್ಳಿ ಪೆಣ್ಣು ಗ್ತೆಯಾಲಾಮ್ ಕಾಣವೇಣುಮೆನ್ನ ಸ್ವವೈಶ್ವರೂಪತ್ವೈ ಕ್ಷಾ ಟ್ಟಿವಿಾಣ್ಡುಮ್

ಸ್ನೇಹಾದಿಗಳಾಲೇ ಕೆಲಜ್ಜಿನ-ಯುದ್ಧಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ನಮ್ಮವರು ಬಾಂಧವರು ಎಂಬ ಸ್ನೇಹವೇನು, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಕಾರುಣ್ಯವೇನು, ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿತಾಪ ಹೊಂದಿದ ಅರ್ಜುನನೇ - ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಅನಾದರಿಯಾಯ್ತೆಯಾಲಾಮ್ - ತಿರಸ್ಕರಿಸದೇ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಇದರಿಂದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಕೇಳಿಲ್ಪಟ್ಟಿತು. “ಮತ್ತಃ ಪರತರಂನಾಸ್ಯತ್” (೧) ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು. (ಗೀ. ೭-೮ನ್ನು ನೋಡಿ) ಎನ್ನು-ಎಂಬುದಾಗಿ ತಾನೇ ಅರುಳಿಚ್ಛೆಯಾಗ್ತೆಯಾಲಾಮ್ - ತಾನೇ ಕೃಪೆಯಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದಲೂ, (ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ವ್ಯಂಜಿತವು, (ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇಮಾಧವ” (ಗೀ. ೧೧-೪೩) ಓ ಕೃಷ್ಣನೇ ಯಾದವನೇ ಎಂದು ಸ್ನೇಹಿತನಹಾಗಿ ಸಂಜೋಧಿಸಿ ಅರ್ಜುನನು ಕರೆದುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು “ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ” (ಗೀ. ೧೧-೬೦) ರಥವಸ್ತು ಶ್ರುತೈ ಸೈನ್ಯದ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸು ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವ, ಎನ್ನುಂಪಡಿ-ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಹಾಗಿ-ನಿನ್ನ-ನಿಂತು, ಸಾರಥ್ಯಾದಿಗಳ್ಳಿ ಪೆಣ್ಣು ಗ್ತೆಯಾಲಾಮ್ - ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಶನ್ನ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ನಡೆಸಿದುದರಿಂದಲೂ: (ಇಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಕಟಿತವು. ಕಾಣವೇಣುಮೆನ್ನ ಸ್ವವೈಶ್ವರೂಪತ್ವೈ ಕ್ಷಾ ಟ್ಟಿ - ಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ- ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ (ಇದರಿಂದ ಕಾರುಣ್ಯ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಸ್ವಾಮ್ಯತ್ವಗಳು ವ್ಯಕ್ತವು.) ವಿಾಣ್ಡುಮ್ - ಮತ್ತು, ಪಳೆಯ - ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ಪರಿಚಿತನಾದ, ಸೌಮ್ಯವಿಗ್ರಹತ್ವೈ - ಕ್ರೂರವಾದ ಮತ್ತು ಭಯಂಕರನಾದ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮಾನುಷವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾಟ್ಟಿವೇಣುಮೆನ್ನಪೋದೆ - ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಒಡನೆಯೇ ಸಾರಥಿರೂಪನಾಯ್ತೋತ್ತಿ - ಪುನಃ ಸಾರಥಿರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು. ನಿರ್ದೈಯಾಲಾಮ್ - ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ವ್ಯಂಜಿತಮಾಯ್ ತ್ತು - ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಪದವು “ಇಗ್ಗುಣಚತುಷ್ಟಯ” ನೆಂಬುದು. ಮಾಂ - ಎಂಬವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ಆಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಈ ಗುಣಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. “ನಿಗಿರಿಲ್ ಪುಗಳಾಯ್” ಎಂದು ಬರುವ ಪಾಶುರವು ಹಿಂದೆ ಅನೇಕಾ

ಪಳಯಸಾಮ್ಯವಿಗ್ರಹತ್ವೈಕ್ಯಾಽಪ್ಯನೇಣುಮನ, ಪೋದೇ ಸಾರಥಿರೂಪನಾಯಾ
ತೋತ್ತಿ ನಿರ್ಮಯಾಲಮ್ ವ್ಯಂಜಿತಮಾಯ್ತು. ಉಕ್ತಮಾನ ಶರಣ್ಯ

ವರ್ತಿ ಉದಾಹೃತವು. ಹಿಂದೆ ನೆನು ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಪಾಶುರ
ದಲ್ಲಿ ನಿಗರಿಲ್ ಪುಗಳಾಯ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜಗತ್ಪಾರಣತ್ವ ವ್ಯಾಮಿತ್ಯ ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಪರತ್ವವೂ, ಎನ್ನೈ ಅಳ್ಳಾನೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೌಶೀಲ್ಯವೂ
ತಿರುವೇಂಜ್ಞಡತ್ತಾನೇ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಸಾರ
ದೀಪಿಕೆಯವರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ “ತನ್ನ ದಿವ್ಯ
ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವೇ ನಿರುಪಮವಾದ ಉಪಾಯವು ಎಂಬುದು” ಈ ಪಾಶುರದ
ಈಡೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆ
ದಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ತಿರುವೇಂಜ್ಞಡನೊಡೈಯಾನ್ಮುಗಿರುತ ದಿವ್ಯಮಬ್ಬಳವಿಗ್ರಹ
ದಲ್ಲಿ ಗುಣಯೋಗಮುಮ್ (ವಾತ್ಸಲ್ಯವು), ಶೇಷಿತ್ವಮುಮ್ (ಪರತ್ವ)
ವಿಶೇಷ ಕಟಾಕ್ಷಮುಮ್ (ಸೌಶೀಲ್ಯವು) ಸೌಲಭ್ಯಮುಮ್ ಇವೈ ಇತ್ತನೆ
ಯುಮ್ ಉಣ್ಣಿರೇ ಇಪ್ಪದತ್ತುಕ್ಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಿಗರಿಲ್ ಪುಗಳಾಯ್
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ;
ಎಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ “ಮಾಮೇಕಂ ಎಜ್ಜಿರವಿಡತ್ತಿಲ್
ಸಾರಥ್ಯವೇಷತ್ತೈ ಕಾಟ್ಟಿಗಿರದು” ಎಂದು ಉಪೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನ
ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯವಜ್ರಳವಿಗ್ರಹ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಅರ್ಜುನನಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸೇರಿರುವ ಪರಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಪ್ರಣವದ ಅಕಾರರೂಪನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ
ಕೂತು, ಮಹಾರೂಪಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ
ಇರುವದರಿಂದ ಪರತ್ವವೂ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವ ಸೌಶೀಲ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಅವತಾರ
ಯಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ದೈಗೋಚರನಾಗಿ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಕನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯವೂ,
ಇವೆಲ್ಲವೂ, “ಮಾಮೇಕಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ
ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಂಜಿತಮಾಯ್ತು - ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದವು
ಇರುತ್ತದೆ.

ಆದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಂಜಿತಮಾಯ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯ
ದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಅಸ್ಯಾನ ಸ್ತೇಹಾದಿಗಳಾಲೇ ಕಲಜ್ಜಿನ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶನಗೆ ಧರ್ಮ
ವಾದುದನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದುದರಿಂದ ದೋಷಯುಕ್ತನಾದನು ; ಅಂತ
ವನನ್ನೂ ಅನಾದರ ಮಾಡದೆ ಬಹು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆತನ ಭ್ರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಉಪದೇಶಮೂಲಕ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದುದರಿಂದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ತೋರಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಮತ್ತೆ : ಪರತರಂ ನಾಸ್ತಿ - ಎಂದು ನಿಸ್ಸಮಾಭ್ಯದಿಕತ್ವವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿ

ಗುಣಜ್ಞಳಿಲ್ ಅಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಧಾನತಮಜ್ಞಳ್ (೧) “ಸರ್ದಜ್ಞೋಪಿ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶ ಸ್ವದಾಕಾರುಣಿಕೋಪಿಸೇ” ಎನ್ನು ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರತ್ತಿಲುಮ್ (೨) “ತ್ವದ್ವಾನ್ತಶಕ್ತಿ ಕರುಣಾಸು ಸತೀಷು” ಎಜ್ಞಿರ ಅಭಿಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯ ತ್ತಿಲುಮ್ ಸಜ್ಜಿಹಿಕ್ಕಪ್ಪಟ್ಟಿನ.

ದುದರಿಂದ ಪರತ್ಯವೂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಆಟದ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ ನಿಂತು ಅವನಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯನಂತೆ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆತನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ, ರಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಸ್ಥಾಪಯ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಹಾಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಿಂದ ಸೌಶೀಲ್ಯವು ಪ್ರದರ್ಶಿತವು. ಅರ್ಜುನನು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬೇ ಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿ ಅನಂತರ ಪರರೂಪವನ್ನು ತೋರು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮಾನುಷರೂಪವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದುದರಿಂದ ಪರಮಸೌಲಭ್ಯವು ಸೂಚಿತವು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳು ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನಿಗೆ ಇತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಅಶ್ರಿತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳೆಂದು ಸಪ್ತ ಮಾಣವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಕ್ತಮಾನ ತರಣ್ಯಗುಣಜ್ಞಳಿಲ್ - ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಿತ ಸಂರಕ್ಷಣತ್ತುಕ್ಕು - ಸಾಧ್ಯೋವಾಯಿ ಗಳ ಒಂಟಿಕ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಪ್ರಧಾನತಮಜ್ಞಳ್ - ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುವುಗಳೆಂದು (೧) “ಸರ್ದಜ್ಞೋಪಿ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶ ಸ್ವದಾಕಾರುಣಿಕೋ ಪಿಸೇ” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ, (೨) “ತ್ವದ್ವಾನ್ತಶಕ್ತಿ ಕರು ಣಾಸು ಸತೀಷು” ಎಜ್ಞಿರ - ಎನ್ನುವ ಅಭಿಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯತ್ತಿಲುಮ್ - ಪೂಜ್ಯ ರಾದ ಶ್ರೀ ಕೂರನಾಧರ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ, ಸಜ್ಜಿಹಿಕ್ಕಪಟ್ಟಿನ - ಸಜ್ಜಿಹಿಸಿ ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟವು, ಉಕ್ತಮಾನ ತರಣ್ಯಗುಣಜ್ಞಳಿಲ್ಲಿ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಧಾನ ಗುಣಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಶರಣ್ಯಗುಣಗಳು ಇವು ನಾಲ್ಕು ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಂಟಿರುವದನ್ನು ತರಣ್ಯಗುಣಾನಾಂ ಪ್ರಧಾನತಮಾಃ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಣ ವಷಿಯ ಭಾವವು ತೋರಿರುವದರಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಸರ್ದಜ್ಞತೆ - ಇದು ಪ್ರಸನ್ನನು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಶ್ಯಕವು. ಕಾರುಣ್ಯ - ಹಿಂದಿನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಬೇಕಾದುದು. ಅಘಟಿನಘಟಿನಾಶಕ್ತಿ - ಎಂತಹ ಮಹಾ ಪಾಪಿಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅಂತವನಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಉದಾರ ಭಾವವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಕ್ಷಮಾದಾರ್ಯಗುಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಅಭಸರ್ದಗುಣೇಭ್ಯಃ ದಯಾಯಾಃ ಸರ್ವಾತಿಶಯತ್ವಂ ಉಪಸಾದಯತಿ

ಇವೈ ಮೂನ್ರಿಲುಮ್ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳ್ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಾಧಾರಣಜ್ಞಳ್. ಸ್ವಾಮಿತ್ವಮುಮ್ ಲೀಲೋಪಕರಣ ಮಾಕ್ಕುಗೈಕ್ಕುಮ್,

ಹೀಗೆ ನಿರತಿಶಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ತಾನು ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇರುವಹಾಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಿರುವಿಕೆಯು. ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳೂ ಸಹ ಶರಣೋಪಯುಕ್ತಗುಣಗಳೇ. ಅದರೂ ಅವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಧಾನ ತಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. “ಸರ್ದಜ್ಞೋಪಿಹಿ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂದೆ ಪರಿಕರವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು. (೧೦-೩೮ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ದಜ್ಞತೆಯೂ ಶರಣಗುಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸದಾಕಾರಣಿಕೋಪಿ ಸ್ವ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕರುಣೆಯೂ, ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿತವು ; ವಿಶ್ವೇಶ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪರತ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವಗಳು ಬೋಧಿತವು. “ತದ್ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಕರುಣಾಸು” ಎಂಬುದು “ಪಾಪೀಯಸೋಪಿ” ಎಂಬ ಅತಿ ಮಾನುಷಸ್ತವದ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕವು. ಇದೂ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹೃತವು. (೮೦೭-೮ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಉಪಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಸರ್ದಜ್ಞತೆ, ಶಕ್ತಿ, ಕರುಣೆ, ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳಾದ ಸೌಶೀಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಅನಂತರ ಸರ್ದೇಶ್ವರನ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದಯಾಗುಣಕ್ಕಿರುವ ಸರ್ವಾತಿಶಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವೈ ಮೂನ್ರಿಲುಮ್ - ಈ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಕರುಣೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳ್-ಸರ್ದಜ್ಞತೆ ಮತ್ತು ಸರ್ದಶಕ್ತಿತ್ವವೂ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಾಧಾರಣಜ್ಞಳ್-ಜೀತನರ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಅನಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದವು. ಸುಕೃತಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸರ್ದಜ್ಞತೆ ಸರ್ದಶಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಬೇಕಾದವು ಹಾಗೆಯೇ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೂ ಆ ಗುಣಗಳು ಅವಶ್ಯಕವು. ಅದುದರಿಂದ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಾಧಾರಣಜ್ಞಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ದುಷ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅವು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಲಾರವೆಂಬ ಭಾವವು. ಕರುಣೆ ಈಗ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಗುಣವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲಿ ಸರ್ದೇಶ್ವರನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಉಂಟಲ್ಲಾ ಅದು ರಕ್ಷಿಸಲಾರದೋ ? ಎಂದರೆ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದೇ ವಿನಾ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಕಗಳಾಗಲಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು, ಲೀಲೋಪಕರಣಮಾಕ್ಕುಗೈಕ್ಕುಮ್ - ಸ್ವಾಮಿಯ ಲೀಲೆಗೆ ಸಹಾಯ

ಭೋಗೋಪಕರಣ ಮಾಕ್ಕು ಗೈಕ್ಕುಮ್ ಪೊದುವಾಗೈಯಾಲೇ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ
ಗೆಳ್ಳೆ ರಕ್ಷಣೆಕಾಂತಜ್ಞಳಾಗ ನಿಯಮಿಸ್ತಮಾಟ್ದುದು. ಕಾರುಣ್ಯಮುಮ್
ಇದಿೞ ಕವಡುಗಳಾನೆ ಇೞೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳುಮ್ ಅನುಗ್ರಹಪ್ಪಕ್ಕು
ವಿಕಾಂತಜ್ಞಳಾ.

ವಾಗುವದಕ್ಕೂ, ತನ್ನೊಳಿೞ ಭಿೞಿಗಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಆಗುವದಕ್ಕೂ ಸಹ,
ಪೊದುವಾಗೈಯಾಲೇ ಸಮವಾದುದಾದುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗೆಳ್ಳೆ ಆತನ
ಸರ್ವಜ್ಞತೆ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ರಕ್ಷಣೆಕಾಂತಜ್ಞಳಾಗ - ಪ್ರಪನ್ನರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವದಾಗಿ, ನಿಯಮಿಸ್ತು ಮಾಟ್ದುದು - ನಿಯಮಿಸಲಾ
ರದು. ಸ್ವಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ನಿಯಮನವೇನೋ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಆ
ನಿಯಮನವು ಚೇತನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೇ ಪರೈವಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿೞೆಂಬ
ಭಾವವು. ಒಬ್ಬನ ವಿಪುಲಧನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆತನಿಗೆ ಕಾರುಣ್ಯ
ವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ, ಸೇಗೆ ಬಡವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆ ಧನವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವನು ?
ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಚೇತನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಷ್ಟು
ಉಪಯುಕ್ತವಲ್ಲವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ವಿಶೇಷೋಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಯಾವ
ಗುಣವು ಚೇತನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಹೆ ಳುತ್ತಾರೆ—
ಕಾರುಣ್ಯಮುಮ್ - ದಯೆಯೂ, ಇದಿೞ ಕವಡುಗಳಾನೆ - ಇವುಗಳ ಪ್ರಭೇದ
ಗಳಾದ ಸೞೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಅದಿೞಬ್ಬದಿಂದ ಸೞಲಭ್ಯಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.
ಅನುಗ್ರಹಪ್ಪಕ್ಕು-ಚೇತನರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕೆ, ವಿಕಾಂತಿಗಳ್ - ಪ್ರಧಾನ
ತಮಗಳು. ಅದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ದಯೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿ
ಗಿಂತ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಚೇತನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಸ್ವಾಮಿ
ನಿಗಮಾನತ್ತ ದೇಶಿಕರವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ೧೦೮ ಶ್ಲೋಕ
ಗಳಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿರುವದರಲ್ಲಿ ೧೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—

“ವೃಷಗಿರಿ ಗೃಹನೋಧಿಗುಣಾಬೋಧ ಬಲೈಶ್ಚರೈ ವೀರೈಶ್ಚಕ್ತಿಮುಖಾಃ |

ದೋಷಾಭವೇಯುರೇತೇ ಯಾದಿನಾಮ ದಯೇ ತ್ವಯಾವಿನಾ ಭೂತಾಃ||”

ಓ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯೇ ನೀನು ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ
ಷಾಡ್ಗುಣವಿಗಿೞ ಸಮೂಹವು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ
ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವವಲ್ಲದೆ ದೋಷಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೇಯಪ್ರತ್ಯ
ನೀಕತ್ವವೂ ಕೂಡ ದೂರೀಕೃತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ದಯೆಗೆ ಸರ್ವಾತಿ
ಶಯತ್ವವು.

ಇವ್ವಡಿ ಇಕ್ಕಾರುಣ್ಯತ್ತಿನುಡೈಯ ವಾಶಿಯೈಕ್ಕುಣ್ಣುಪೂರೈಗಳ್ (೧)
 “ಸೋಹಂ ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ನಾರ್ಚನಾದೌ ಸ್ತುತೌ ನಚ | ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 ವಾ ಕೃಪಾಮಾತ್ರ ಮನೋವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೀದಮೇ ” ಎನ್ನುವನು.

ಇವ್ವಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಕ್ಕಾರುಣ್ಯತ್ತಿನುಡೈಯ - ಈ ಕಾರುಣ್ಯದ,
 ವಾಶಿಯೈ - ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು, ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಕಂಡ
 ಪೂರೈಗಳ್ - ತಿಳಿದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು, (೧) ಇದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು
 ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ತಾಳೇಯ ಸರ್ದದ ಉಕ್ತಿಯು, ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿ
 ಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಜ್ಜುಲಿಸಿ ಯಾವ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ,
 ಅಹಿಂಸಾದಿ ಭಾವನಾದಿಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಯೋಗ ಮಾಡಲು
 ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ, ಸೋಹಂ - ಅಂತಹ ನಾನು, ಓ ದೇವದೇವೇಶ - ವೇವತೆಗಳಿಗೂ
 ಸ್ವಾಮಿಯಾದವರಿಗೂ ಕೂಡ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ, ತೇ - ನಿನ್ನ
 ಅರ್ಚನಾದೌ - ಅಹಿಂಸಾದಿ ಎಂಟು ಭಾವ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವದೇ ಮೊದ
 ಲಾದವುಗಳಲ್ಲೂ, ಸ್ತುತೌ - ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲೂ, ನಸಾಮರ್ಥ್ಯಃ - ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು
 ಹೊಂದಿದವನಲ್ಲವು ; ಕೃಪಾಮಾತ್ರ ಮನೋವೃತ್ತಿಃ - ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ
 ಗಳಲ್ಲೂ ಈಗಲೂ ಸಹ ಎಷ್ಟು ಅವರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ನೀನು ವಿಚಾರ
 ಮಾಡಿದರೆ ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಆಗುವದೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಕೃಪಮಾತ್ರವೇ
 ಉಳ್ಳ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಮೇ - ನನಗೆ, ಪ್ರಸೀದ - ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು,
 ಅನುಗ್ರಹಿಸು, ಈ ಈ ಅವರಾಧ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಈ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಗಳೆಂದು ನನ್ನ ಶಾಸನ
 ಉಂಟು. ತದನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದುದಾದರೆ ಪ್ರಯೋ
 ಜನವಿಲ್ಲವು. ನನಗೆ ಎಂದಿಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಕೃಪಾ
 ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು
 ಎಂದು ಸರ್ವನು ಬೇಡುವ ಪ್ರಕರಣವು.” ಎನ್ನುವನು - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವು “ಪೃಥಿಸಂಕಲ್ಪ್ಯ
 ಯದ್ರೂಪಂ ಧ್ಯಾನೇನಾರ್ಚಂತಿ ಯೋಗಿನಃ | ಭಾವಪುಷ್ಪಾದಿನಾ ನಾಥ
 ಸೋರ್ಚ್ಯತೇ ವಾ ಕಥಂ ಮಯಾ ” ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಯೋಗಿಗಳು
 ಯಾವ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಭಾವ ಪುಷ್ಪಗಳೇ ಮೊದ
 ಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ, ಉರ್ದ್ವಪುಂಡ್ರ, ಶ್ರೀ ಚೂರ್ಣ, ಗಂಧ, ಭಾವಪುಷ್ಪ
 ದೀಪ ನಿವೇದನ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಮಾನಸ
 ಕಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ರೂಪವು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಗೆ ಅರಿಸಿ
 ಲ್ಪಡಲು ಸಾಧ್ಯವು ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎಂಟುಭಾವಪುಷ್ಪಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ

(೨) “ನಿನ್ನರುಳೇ ಪುರಿಂದಿರುನ್ನೇನ್” ಎನ್ನುಮ್, (೩) “ತುಣಿಯೇ ನಿನಿ ನಿನ್ನರುಳೆಲ್ಲದೆನಕ್ಕು” ಎನ್ನುಮ್,

“ಅಹಂಕಾ ಪ್ರಥಮಂ ಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ | ಸರ್ವಭೂತ ದಯಾ ಪುಷ್ಪಂ ಕ್ಷಮಾವುಷ್ಪಂ ವಿಶಿಷ್ಟತೇ | ಶಮಃಪುಷ್ಪಂ ತಪಃ ಪುಷ್ಪಂ ಧ್ಯಾನಂ ಪುಷ್ಪಂ ತಥೈವಚ | ಸತ್ಯಂಜೈವಾಪ್ಯಮಂ ಪುಷ್ಪಂ ಏತೈಸ್ತುಷ್ಯತಿ ಕೇಶವಃ” ಬರೀ ಅಷ್ಟೋತ್ಕರಶತನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅರ್ಚನೆಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಂತೋಷಪಡುವದಿಲ್ಲವು. ಆದರೊಂದಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಭಾವ ಪುಷ್ಪಗಳು ಅರ್ಚನೆಮಾಡುವನೆಲ್ಲಿದ್ದರೆ ವುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡುವನು. ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾವಪುಷ್ಪಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದರೂ ಆಗಲೂ ಶ್ರೀ ಕೇಶವನು ಸಂತೋಷಪಡುವನೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವದು ದುಸ್ತರ ವಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಕೃಪಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಅನಾ ಲೋಚಿತ ಶರಣ್ಯನಾಗು ಎಂಬ ಭಾವವು.

(೨) “ನಿನ್ನರುಳೇ ಪುರಿಂದಿರುನ್ನೇನ್” ಈ ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

“ಶನ್ನಿಯೇಂಗು ತಣ್ ತಿರುವೇಜ್ಜಿಡ ಮುಡೈಯಾಯುಲಕು |

ತನ್ನೈವಾಳ ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ದಾಮೋದರಾ ಚದಿರಾ |

ಎನ್ನೈಯು ಮೆನ್ನುಡೈ ಮೈಯುಮ್ ಚಕರಪ್ಪೊರಿಯೇಱುಕ್ಕೊಂಡು |

ನಿನ್ನರುಳೇ ಪುರಿಂದಿರುನ್ನೇ ನಿನಿಯೋನ್ ತಿರುಕ್ಕುರಿಪ್ಪೇ ||೧||

ಅವತಾರಿಕೆ—ತಿರುಮಲೈಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ವಿಸಯೀಕರಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು—ಶನ್ನಿಯೇಂಗು ತಣ್ ತಿರುವೇಜ್ಜಿಡ ಮುಡೈಯಾಯ್ — ಎತ್ತರವಾದ ಕೊಟೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಾಗಿ ಶ್ರಮಪರಿಹಾರವಾದ ತಿರುಮಲೈ ಯನ್ನು ಆವಾಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನೇ, (ಸೌಲಭ್ಯವು) ಉಭಯವಿಭೂತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನೇ ಮೂರನೆಯ ವಿಭೂತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಉಗಂತನ್ನೈವಾಳ ನಿನ್ನನಂಬಿ - ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಲೋಕದ ಜನ ರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬಾಳುವ ಹಾಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಾಗರನೇ ಇದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪ್ರಬೋಧಿತವು. “ಸರ್ವಸ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್” “ಸಮೋಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು” ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯಾಯ ರಾಘವಾಯ ಮಹಾ ತ್ಮನೇ” “ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸ್ಮಾರಿತವು. ದಾಮೋದರ - ನಿನ್ನ ತುಂಟತನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ

(೨) ಪೆರಿ ತಿರು ೫-೪. (೩) ಪೆರಿ. ತಿರು. ೧೧-೪.೮.

ದಕ್ಕಾಗಿ ಯಶೋದೆಯು ನಿನ್ನ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿದುದರಿಂದ ದಾಮೋದರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ಗೋಪ್ಯಾದದೇ ಎಂಬ ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಕಣ್ಣಿನುಣ್ಣು ಚಿರುತ್ತಾಂಬಿನಾಲ್ ಎಂಬ ಪಾಶುರದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವಾದ ಹಾಗೆ ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಭಕ್ತಾನುರಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ಚಿದಿರಾ - ಆಶ್ರಿತ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನುಳ್ಳವನೇ ! ಎನ್ನೆಯುಮ್ ಎನ್ ಉಡವೈಯೈಯುಮ್ - ನಿನ್ನ ವಸ್ತುವಾದ ಆತ್ಮಾವನ್ನು - ನನ್ನ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶರೀರ ಸರಬಂಧಿಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಚಕ್ರವೈರಿ ಎಂಱು ಕೊಂಡು-ಚಕ್ರದ ಮೂಲಕ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಂದರೆ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮನ್ಮಥಪದೇಶ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನರುಳ್ಳಿ ಪುರನ್ನಿರುನ್ನೇನ್ - ನಿನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯನ್ನೇ ನಿರಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ನಿರ್ಭರೋ ನಿರ್ಭಯೋಸ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಇದ್ದೇನೆ. ತಿರುಕ್ಕಿರುಪ್ಪು ಇನಿಯೇನ್-ಈ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯು ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನಿತ್ತು ಮಹಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ವಿರೋಧ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ನಂತರ ಇನ್ನು ಯಾವುದು ಆಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದು ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃಪಯಾ, ಅದರ ಕವಡುಗಳಾದ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು.” ಎನ್ನಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, (೩) ಇದರ ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು.

ಅಣಿಯಾರ್ ಪೊಳಿಲ್ ಶೊಳರಂಗನಗರಪ್ಪಾತುಣಿಯೇನೆನಿ ನಿನ್ನರುಳೆಲ್ಲದೆನಕ್ಕು - ಮಣಿಯೇ ಮಣಿಮಾಣಿಕ್ಯಮೇ ಮತುಶೂತಾ ಪಣಿಯಾ ಯೆನಕ್ಕು ಯ್ಯುವಕ್ಕೈ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ||

ಅರ್ಥವು—ಅಣಿಯಾರ್ ಪೊಳಿಲ್ ಶೊಳ - ಸೌಂದರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ತೋಟಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ, ಆರೆಚ್ಚಿನಗರಪ್ಪಾ - ನಿರುಪಾಧಿಕ ಬಂಧುವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿರತಿಶಯಭೋಗ್ಯವಾದ, ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ನಾಯಕನಾದವನೇ ! ತುಣಿಯೇ ನಿನಿ ನಿನ್ನರುಳೆಲ್ಲದೆನಕ್ಕು - ನೀವಾಗಿಯೇ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಉಜ್ಜೀವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಸೌಹಾರ್ದ್ರವುಳ್ಳ ಮಹಾಸ್ನಾನಿಯ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ನನಗೆ ಉಪಕಾರಕವಾದುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು, ಹೀಗೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪೆಯೇ ಉಪಕಾರಕವೆಂದು ತೋರಿಸಿದವರು ಯಾರೆಂದರೆ ? ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನು ಬರೀ ಸುಂದರನಾಗಿ ಲಾವಣ್ಯ ಮಹೋದಧಿ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇಯೋ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಆತನು ಮಣಿಯೇ - ನೀಲಮಣಿಯುಹಾಗೆ ತಾಪಹರನೇ ! ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಣಿಮಾಣಿಕ್ಯಮೇ - ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ರತ್ನಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮಹಿಮೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನೇ ಹೇಗೆ ಮಹಿಮೆ

(೪) “ಉನದರುಳೇ ಪಾರ್ಪನದಿಯೇ” ಎನ್ನುಮ್ (೫) ತಿರುಮಾ

ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರ “ಅರಾದ ವರುಳಮುದಮ್ ಪೊದಿಸ್ತ ಕೋಯಿಲ್” ಎಂಬ ಪಾಶುರವನ್ನೂ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ನೋಡಿ. (೧೬೩೮-೪೫ ಪುಟಗಳು) ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನು ದಯೆಮಾಡುವ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಸಹಸ್ರಾಪ ರಾಧರೂಪ ವಿರೋಧಿವರ್ಗವಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ನೀವು ಮಧುಸೂದಾ ವಲ್ಲವೇ ? ಮಧುವೆನ್ನುವ ಪ್ರಚಂಡ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನೇ ಕೊಂದವರು, ಅಶ್ರಿತನ ವಿರೋಧವರ್ಗ ವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರರೇನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲಿ ತಮಗೆ ಇನ್ನೇನಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದರೆ, ಪಣಿಯಾಯ್ ಎನುಕ್ಕುಯ್ಯುವಗೈ - ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಹೇಗೆ ? ನೀವು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಐಕಾನ್ತ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ಅಶಕ್ತನಲ್ಲವೇ ? ನನಗೆ ಮಾರ್ಗ ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಶೋಚಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸರ್ದುಧರ್ಯಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ | ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ದಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅತನ ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಮಾತುಚು ಎಂದು ಹೇಳಿದವರಲ್ಲವೇ ತಾವು, ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ, ನೀವು ಸರ್ದಜ್ಞ ರಾದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಲ್ಲವೇ ? ತಸ್ಯ ಭಾಸಾ ಸರ್ದಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ ಎಂದಲ್ಲವೇ ಹೇಳಿರುವದು.

(೪) “ವಾಳಾಲರುತ್ತು ಚ್ಚುಡಿನುಮ್ ಮರುತ್ತು ವನ್ನಾಲ್ |

ಮಾಳಾದಕಾದಲ್ ನೋಯಾಳನ್ ಪೋಲೆ ; ಮಾಯತ್ತಾಲ್ |

ಮಿಳಾತ್ತುಯರ್ ತರಿಲುಮ್ ವಿತ್ತುವ ಕೊಟ್ಟಿಮ್ಮಾ ! ನೀ |

ಆಳಾವುನದರುಳೇ ಪಾರ್ಪನದಿಯೇನೇ ||೪||

ವಾಳಾಲ್ ಅರುತ್ತು - ವೈದ್ಯನು ಹುಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಛೇದಿಸಿ, ಶುಡಿನುಮ್ - ಅತನು ಕತ್ತಿ ಸೂಜಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಾಸಿ ದೇಹದ ಹುಣ್ಣನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ, ಮರುತ್ತುವನ್ನಾಲ್ - ವೈದ್ಯನ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಮಾಳಾದ ಕಾದಲ್ - ಅವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅತಿಶಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೋಯಾಳಾನ್ ಪೋಲೆ - ವಿಷಯಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತರಾದ ವರ ಹಾಗೆ, ಓ ವಿತ್ತುವ ಕೊಟ್ಟಿಮ್ಮಾ - ಓ ಆ ಊರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನೇ, ಅರ್ಜುನವತಾರ ಮೂರ್ತಿಯೇ ! ನೀ - ನೀವು, ಮಾಯತ್ತಾಲ್ - “ಮಾಯಾಂತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಮಿಳಾ - ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬಿಟ್ಟಿರದಹಾಗೆ, ತರ್ಯ ತರಿಲುಮ್ - ಪುನಃಪುನಃ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ “ಕ್ಷಿಪಾಮ್ಯಜಸ್ರಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ದುಃಖವನ್ನು

(೪) ಪೆರುನಾಳ್ ತಿರು ೫-೪. (೫) ಪೆರುನಾಳ್ ತಿರು ೯-೧೦.

ಮಕಳೈಪೈತ್ತು ಮೆನ್ನೆ ಇಮ್ಮ ಕೋಯಿಲ್ ಕೊಂಡ ಪೇರರುಳಾಳನ್ ಎನ್ನುಮ್, (೬) "ನಿನ್ನಿರುವರುಳಾಲನ್ನಿಕ್ಕಾಪರಿತು" ಎನ್ನುಮ್, (೭) "ನಿನ್ನಿರು

ಕೊಟ್ಟರೂ, ಅಡಿಯೇ - ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ದಾಸನು, ಅಳಂ - ಆ ದಾಸವೃತ್ತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಿತ್ಯ ಕೈಜ್ಯಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುಕೃತವನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಉನದರುಳ್ - ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿ ಪಾಂಪನ್ - ಅರಿತು ಎದರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಸಿದ ದಂದ್ರೌಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ವಿಷಯಲಂಪಟನಾದ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯೇ ಸರ್ವೌಷಧಿಯು, ಕುಪ್ಪಿಯ ಮಾತ್ರೆಯು ಎಂದು ಈಗ ಭಾವಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ, ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವವು "ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, (೫) ಇದರ ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವು. ತಿರುಮಾಮಗಳ್ - ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಡ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಎನ್ನೆ ಇಮ್ಮ - ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು, "ಕೋಯಿಲ್ ಕೊಂಡ "ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಯತನಂ ಮಹತ್" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶನಗೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಪೇರರುಳಾಳನ್ - ಮಹಾ ಕೃಪಾಶಾಲಿಯಾದ ಈಗನಾಥನು, "ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪಭೂತಾನಾಂ ಹೃದೈಶೇರ್ಚುತಃ ತಿಷ್ಠತಿ" (ಗೀ. ೧೮) "ಸರ್ವಸೃಜಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅನುಸಂಧೇಯವು.

(೬) ನಿನ್ನಿರುವರುಳಾಲ್ ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು—

ಇರೈಯೋ ವಿರುಕ್ಕಿನು ವೀಜಕ್ಕೀರ್ ಪೆಣ್ಣಾಲೆನವುಮ್ಮಿರಜ್ಜುತು
ಅರೈಯೋ ವೆನನಿನ್ನಿತಿರುಮ್ ಕರುಂಜುಪಲ್ ಈಜ್ಜುಪಳ್ ತನ್ |

ನಿರೈಯೇ ವೆನಿಯುನ್ನಿರುವರುಳಾಲ್ ಅನ್ನಿಕ್ಕಾಪೈರಿಕಾಲ್

ಮುರೈಯೋ ಅರವಣಿಮೇರೈಳ್ಳಿಕೊಂಡ ಮುಕ್ಕಿಲ್ಪಣ್ಣನೇ || ೬೭ ||

ಕರುಂಕಡಿಲ್ - ಕಪ್ಪಾದ ಸಮುದ್ರವು, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವು, ಇರುಕ್ಕಿನುಮ್-ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಓರ್ ಪೆಣ್ಣಾಲೆನವುಮ್ - ಅಶಕ್ತಳಾಗಿರುವ ಬಾಲೆಯಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಈಜ್ಜು - ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಇರೈ - ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೂಡ, ಇರಜ್ಜು ದು-ದಯೆ ಮಾಡಲಾರದು ; ಅರಿಯೋಯೆನ - ಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ನಿನ್ನ - ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು, ಅತಿರುಮ್ - ಘೋಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ; ಓ ಇದೇನು ಕೌರೈವೋ ? ಸಮುದ್ರನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು. ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು, ಸಹಾಯ ಮಾಡು ಎಂದು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು

(೬) ತಿರುವಿರುತ್ತಂ. ೬೨. (೭) ತಿರು ೯-೨-೧.

ವರುಳುಮ್ ಪಜ್ಜಯತ್ತಾಲ್ ತಿರುವರುಳುಮ್” ಎನ್ನುಮ್, (೮) ಆವಾವೆನ್ನ

ಅಶಕ್ತನಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವೂ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಘೋಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂ ಶಾದ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ಅರವು ಅಣ್ಣಿಮೇಲ್ - ಮೃದುವಾಗಿರುವ ಆದಿಶೇಷನೆಂಬ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಮೇಲೆ, ಪಳ್ಳಿಕೊಂಡ - ಮಲಗಿರುವ, ಮುಗಿಲ್ ವಣ್ಣನೇ - ಸುಂದರ ನಾದ ಮೇಘಶ್ಯಾಮನೇ, ಈಚ್ಚು - ನೀನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆ, ಈಗಿರುವ, ಇವಳ್ ತನ್ ನಿರೆಯೋ - ಈ ಬಾಲೆಯು ಸ್ತ್ರೀಲಕ್ಷಣ ಪರಿಪೂರ್ಣಳು, ಇನಿ - ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಉನ್ ತಿರುವರುಳನಿ - ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ ಯಲ್ಲದೆ ಕಾಪು ಅರಿದು - ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು, ಮುರೈಯೋ - ಇದು ನ್ಯಾಯವೋ ? ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿರುವದೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಅಶಕ್ತರಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ಬಾಲೆಯಹಾಗೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಆಳ್ವಾರ್‌ರಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೃಪೆಮಾಡದಿರುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ಎಂದು ಪುರುಷಕಾರಭೂತೆಯಾದ ತಾಯಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

(೭) ಪಣ್ಣೈ ನಾಳಾಲೇ ನಿನ್ನಿತುವರುಳುಮ್ ಪಜ್ಜಯತ್ತಾಲ್ ತಿರುವರುಳು ಜೊಣ್, ನಿನ್ನೋಯಿಲ್ ಶೀಯೆತ್ತುಪ್ಪಲ್ ಪಡಿಕಾಲ್ ಕುಡಿಕುಡಿನಳಿ ವನ್ನಾಟ್ಟೆಯ್ಯುಮ್ ತೊಣ್ಣರೋರ್ಕ್ಕರುಳಿಚೋತ್ತಿವಾಯ್ ತಿರುನ್ನು ನ್ನಾಮರೈಕಣ್ಣಳಾನೋಕ್ಕಾಯ್ | ತೆಣ್ಣಿರ ಪ್ಪೊರುನತ್ತಣ್ಣಣೈ ತೊಳನ್ನ ತಿರುಪ್ಪುಳಿಜ್ಜುಡಿ ಕಿಡನ್ನಾನೇ || ೧ ||

ಅರ್ಥವು—ತೆಣ್, ತಿರೈ, ಪೊರುನಲ್ - ನಿರ್ಮಲವಾದ ತೆರೆಗಳುಳ್ಳ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣೆ ನದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗಿ, ತಣ್, ಪಣ್ಣೈ, ಶೂಳನ್ನ - ತಂಪಾಗಿರುವ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿ ಇರುವ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ, ತಿರುಪ್ಪುಳಿಜ್ಜುಡಿ ಕಿಡನ್ನಾನೇ - ತಿರುಪ್ಪುಳಿಜ್ಜುಡಿ ಎಂಬ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿರುವವನೇ ! ನೀ ತಿರುವರುಳುಮ್ - ನಿರುಪಾಧಿಕ ಬಂಧುವಾದ ನಿನ್ನ ದಯೆಯನ್ನು, ಮತ್ತು ಪಜ್ಜಯತ್ತಾಲ್ ತಿರುವರುಳುಮ್ - ಕಮಲವಾಸಿನಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪರಮ ದಯೆಯನ್ನೂ, ಪಣ್ಣೈನಾಳಾಲೇ ಕೊಂಡು - ಬಹು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿರುವ, ನಿನ್ನ ಕೋಯಿಲ್ ಶೀಯೆತ್ತು-ನೀನು ಬಿಜಮಾಡಿಸಿರುವ ದಿವ್ಯ ಲಯದಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಕೈಜ್ಜುರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪಲ್‌ಪಡಿಕಾಲ್ . ಅನೇಕ ಪುರುಷ ವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಕುಡಿಕುಡಿ ವಳಿವನ್ನು - ಕುಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಟ್ಟೆಯ್ಯುಮ್ - ಕೈಜ್ಜುರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ತೊಂಡರೋರ್ಕ್ಕರುಳು - ನಿನಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿರವಧಿಕ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತೋದಿವಾಯ್ ತಿರುನ್ನು - ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ

ರುಳ್ ಶಿಯೊದು" ವಿನ್ತುಮ್. (೯) "ಕೃಪಯಾ ಕೇವಲ ಮಾತೃಸಾತ್ಪುರು"

ನಿನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದು, ನನ್ನ ಉಜ್ಜೀವನೆಗಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಉನ್ ತಾಮರೈ ಕಣ್ಣಳಾಯ್ - ಅಶ್ರಿತರಿಗೆ ಪರಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ದಯೆಯನ್ನೂ ತೋರುವ ನಿನ್ನ ಪುಂಡರೀಕ ಸದೃಶ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ನೋಕ್ಕಾಯ್ - ಕಟಾಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ದಯೆಯೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ದಯೆಯೂ ಸಹ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪರಮ ಕರುಣಾನಿಧಿಯು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯವದನದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದುದಾದರೆ ಅಶ್ರಿತನ ತ್ರಿವಿಧ ಆರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ತಾಪವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಹೋಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ದಿವ್ಯ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಈತನಿಗೆ ಸರ್ವ ಶಾಂತಿಯೂ, ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟದಶೆಯನ್ನು

“ಅನುಜೋ ರಾವಣಸಾ, ಹಂ ತೇನ ಚಾಪ್ಯಮಾನಿತಃ |

ಭವಂತಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತರಣ್ಯಂ ಶರಣಾಗತಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಯಾವಾಗ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತನೋ ಆಗ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನು, ವಚಸಾ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವೈನಂ ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಂ ಪಿಬನ್ನಿವ || ಅತನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ದಿವ್ಯ ಕೋಮಲ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಈಕ್ಷಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಪಾದಿತವು. ಆ ಮಾತೂ ಆ ಕಟಾಕ್ಷವೂ ದಯಾ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಈತನ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾವುಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು.

(೮) “ಅವಾವೆನ್ನ” ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

ಅವಾರಾರ್ ತುಣೈಯೆನ್ನಲೈ ನೀರ್ಕ್ಕಡಲುಳಳುನ್ನು

ನಾವಾಯ್ ಪೋರ್ ಪಿರವಿಕ್ಕೆಡ ಲುಳಿನ್ನು ನಾನ್ರುಳಜ್ಜಿ

ತ್ತೇವಾರ್ ಕೋಲತ್ತೊಡನ್ನಿರುಚ್ಚಕ್ಕರಮ್ ಶಿಞ್ಗನೋಡು

ಮಾವಾವೆನ್ನರುಳ್ ಶೆಯೊತಡಿಯೇ ನೊಡುಮಾನಾನೇ ||೯||

ಅರ್ಥ—ನಾನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪಟ್ಟ ಕ್ಲೇಶವೆಲ್ಲಾ ತೀರುವ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಂದು ಸೇವೆ ಇತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಅದಾರಾರ್ ತುಣೈ - ನಿನಗೆ ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತು ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಲೈನೀರ್ ಕೆಡಲುಳ್-ಅಲೆಗಳು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಗಾಧ ನೀರುಳ್ಳ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಳೆನ್ನುಂ ನಾವಾಯ್ ಪೋಲೇ - ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ನಾವೆಯಹಾಗೆ, ಪಿರವಿಕ್ಕೆಡಲುಳ್ - ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಾ - ಅಚೇ ದಡವನ್ನು ಸೇರಲು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ನ-ನು, ಕುಳಜ್ಜಿ-ನಡಗಲಾಗಿ, ತೇವು

ಅರ್ ಕೋಲತೋಡು . (ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ದಿವ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳವಿಗ್ರಹದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ತಿರುಚಕ್ಕರಮ್ ಶಿಬ್ಗಿ ನೋಡು - ದಿವ್ಯ ಚಕ್ರಾಳ್ವಾರ್ ಶಂಖಾಳ್ವಾರ್ ರೊಡಗೊಡಿ, ಅ ಆ ಯೆನ್ರು - ಆಯ್ಯೋ ಆಯ್ಯೋ ಅದು ಕಪ್ಪುಪಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅರುಳಾಶೆಯಾದ - ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದ, ಅಡಿಯೇ ನೋಡುಮ್ ಅನಾನ್ - ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ನನ್ನಂತವನೊಂದಿಗೂ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಸ್ವಾಮಿಕ್ಕ ಪೆಯ ಮಹಿಮೆಯು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆತನ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವು! ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷೇಶಪಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರದಿಂದ ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಸಂಸಾರದ ಆಚೇ ದಡವನ್ನು ಸೇರುವಹಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ, ಪರಮ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನಲ್ಲಾ, ಆತನು ಎಂತಹ ಕೃಪಾಮಹೋದಧಿಯು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕವು ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ನೋ ಭಗವಾಽದ್ಯಷ್ಟೋ ಮಗ್ನಾನಾಂ ವ್ಯಸರ್ಣಾವೇ |

ಕರ್ಣಧಾರ ಇವಾಪಾರೇ ಭಗವಾಃ ಪಾರದರ್ಶನಃ || (೧-೧೩-೪೦)

೯. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಆಳ್ವಾರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ದಯೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಗುಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಅದನ್ನೇ ಋಂದೆ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

ಅಪರಾಧ ಸಹಸ್ರ ಭಾಜನಂ ಪತಿತಂ ಭೀಮ ಭವಾರ್ಣವೋದರೇ |

ಅಗತಿಂ ಶರಣಾಗತಂ ಹರೇ ಕೃಪಯಾ ಕೇವಲ ಮಾತೃಸಾತ್ಪುರು ||

ತನ್ನ ಸಹಸ್ರಾಪರಾಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನಗೆ ಗತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗತಿಯೇ ಕಾಣದಿರುವ ತನಗೆ ಓ ಹರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಕೇವಲ ಕೃಪೆಯೇ ಗತಿಯಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಕೃಪಯಾ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲ್ಲೇ ಸದಾ ನಿರತನಾಗಿರುವಹಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೇ ಹರೇ - “ಹರಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟಚಿತ್ತೈ ರಪಿಸ್ತೃತಃ” ಎಂದೂ “ದೇವಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಥಹರ” ಎಂದೂ, “ಹರಣಾದೇವ ದುಃಖಾನಾಂ ಹರಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ” ಎಂದೂ, “ಮಹತೀ ಮಾಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ಮರ್ದವೋ ಭಗವಾಹರಿಃ”

ಎನ್ನುಮ್, (೧೦) “ಕೇರೀಶ ತೇಷಾಮುಪಿ ತಾವಕೀ ದಯಾ ತಥಾ ಕೃತ್ಸೈವ ತುಮೇ ಬಲಂ ಮತಮ್” ಎನ್ನುಮ್.

ಎಂದೂ, “ಪರಮಾಪದಮಾಪನ್ನೋ ಮನಸಾ ಚಿಂತಯೇದ್ಧರಿಮ್” ಎಂದೂ, ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ತಾವು ಮಾಡಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯೇಯ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನನು ಈತನು, ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಾಶಪಡಿಸುವನಾದುದರಿಂದ. ಹೇ ಹರೇ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಧ ಸಹಸ್ರಭಾಜನಂ - ಅಸಂಖ್ಯೇಯ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಭೀಮಭವಾರ್ಣವೋದರೇ “ಸಂಸಾರಸಾಗರಂ ಘೋರ ಮನಂತಕ್ಲೇಶಭಾಜನಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪತಿತಂ ಬಿದ್ದಿರುವ, ಸಾಗರದ ದಡದ ಹತ್ತಿರ ವಾದರೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅಂತವನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎತ್ತಬಹುದು; ಸಮುದ್ರದ ನಡುನೀರೊಳು ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಎತ್ತುವದು ಕಷ್ಟವು. ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದವನನ್ನೂ ಅಗತಿಂ - ಅನನ್ಯಗತಿಕನಾಗಿ ದೀನನಾಗಿರುವ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಶರಣಾಗತಂ - ನೀನಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ, ನೀನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಶರಣಾಗತನಾದವನನ್ನು, ಹೀಗೆ ಆನೇಕಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ, ಮಾಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಕೂಡ ಅನರ್ಹನಾದವನನ್ನು, ಕೇವಲಂ ಕೃಪಯಾ - ಬರೀ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವದೊಂದು ವಿನಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಎದುರು ನೋಡದೆ ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಆತ್ಮಸಾತ್ಕಾರ - ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಬ್ಬರ್ಪವನ್ನು ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು, ಅಥವಾ ಲಬ್ಧ ಸತ್ತಿಯನ್ನುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ,

(೧೦) “ಸ್ವಕೈರ್ಗುಣೈಸ್ತೈಶ್ಚರಿತೈ ಸ್ವವೇದನಾಧ್ವಜಂತಿ ಯೇ ತ್ವಾಂ ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿತೋಽಥವಾ|ಕೇರೀಶ ತೇಷಾಮುಪಿ ತಾವಕೀ ದಯಾ ತಥಾತ್ವೈಶ್ಚ ತೈವತು ಮೇ ಬಲಂ ಮತಮ್” || ೯೪ ||

ಇದರರ್ಥವು—ಸ್ವಕೈರ್ಗುಣೈಃ - ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ತೈಶ್ಚರಿತೈಃ - ನಿನ್ನ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಧಿವ್ಯ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಯೇ - ಯಾವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು, ಸ್ವವೇದನಾತ್ - ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಭಜಂತಿ - ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಥವಾ ತ್ವಯಿ - ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿತಃ - ಮಹತ್ತಾದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಭಜಂತಿ - ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರೋ, ತೇಷಾಮುಪಿ - ಅಂತವರು ಕೂಡ, ಹೇ ಕೇರೀಶ - ಓ ಹಸ್ತಗಿರಿಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವರದನೇ

ಇಪ್ರಕಾರಜ್ಞಳಿಲೇ ಇಕ್ಯಪಾಗುಣತ್ವೈ ತಜ್ಞಮಾದ ಅನುಸಂಧಿತ್ತು ಸಂಬಂಧತ್ವೈಯಮ್, ಗುಣಾಂತರಜ್ಞಳೈಯಮ್, ತಾರುಣ್ಯತ್ವಕ್ಕೈಚ್ಛೋಲ್ಲಿ ತ್ತುಚ್ಛೈಯವಾರಾಕ್ಶಿತ್ತಾಜ್ಞಳಾ ಕಾರುಣ್ಯೈಕಾನ್ತಿಗಳಾಯ್ ಪೋನ್ದಾರ್ಗಳ್.

ತಾವಕೀದಯಾ - ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ದಯೆಯು, ತಥಾತು ಅಕ್ಯತ್ವೈವ - ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇನೇ ಸೈವ-ಆ. ಮೇ ಬಲಂ ಮತಮ್ - ನನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬಲವೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ನನ್ನ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯು. ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವನಿಗೂ ಕೃಪೆಯೇ ನನಗಾದರೋ ಅಂತಹ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೇನೇ ಆತನನ್ನು ಶರಣಾ ಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಜಿಸಿದವನಿಗಾದರೋ ಆ ದಯೆಯೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಬಲವು. ಹಾಗಿಗ ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆ ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಗೆ ಸಾಧನಭೂತವಾಗಿ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಲ್ಲವು. ಅದು ನಿರ್ಹೇತುಕವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು ತಥಾತ್ವಕ್ಕೈತ್ಯಾ - ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ೯೩ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಾಪಯ ದಾಸ್ಯಮೇವ ತೇ” ಎಂದು ದಾಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೋ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇರುವದರಿಂದ ದಾಸಕೃತ್ಯಕ್ಕೈತ್ಯಾ - ದಾಸಕೃತ್ಯವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನಾಗಿ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ಅರ್ಥವು ಸಾರವಿವರಣೆಯವರದು. ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು ಈ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ರಕಾರಜ್ಞಳಿಲೇ - ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ, ಇಕ್ಯಪಾಗುಣತ್ವೈ - ಈ ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾಗುಣವನ್ನು, ತಜ್ಞಮಾಗ್- ಸರೋತ್ತಾರಕವಾಗಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣವೆಂದು, ಅನುಸಂಧಿತ್ತು - ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ, ಪದೇ ಪದೇ ಸ್ಮರಿಸುವವರಾಗಿ, ಸಂಬಂಧತ್ವೈಯಮ್ - ಸ್ವಸ್ವಾಮಿ ಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಗುಣಾಂತರಜ್ಞಳೈಯಮ್ - ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಬಲ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಕಾರುಣ್ಯತ್ವಕ್ಕೈ ಕೃಪಾಗುಣಕ್ಕೆ, ಚೋಲ್ಲಿತ್ತುಚ್ಛೈಯವಾರಾಕ್ಶಿ - ಆ ಕೃಪಾಗುಣವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಮಾಡುವುಗಳನ್ನಾಗಿ, ಕೃಪಾಗುಣವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುವುಗಳಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ, ಭಾವಿಸಿ, ಚೋಲ್ಲಿತ್ತು ಚಿಯವರ್ಗಳ್, ಸೇವಕರು. ಅವರಿಗ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವವರು, ಇದರಿಂದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವು ಅಧೀನವಾಗುವ ಎಂಬುದು ; ತಾಜ್ಞಳಾ - ತಾವು, ಕಾರುಣ್ಯೈಕಾನ್ತಿಗಳಾಯ್ - ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನೇ ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸುವವರಾಗಿ ಪೋನ್ದಾರ್ಗಳ್ - ಹೋದರು ಎಂದರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾದರು ಎಂಬ ಭಾವವು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಯದ್ಯಪಿ ಶೇಷಶೇಷೀ ಸಂಬಂಧವೂ ಸಾಧ್ಯ

ಪಿರಾಟ್ಟಿಯುಮ್ ಗುಣಾಂತರಗಳಿರುಕ್ಕ (೧) “ವದಾರ್ಹಮಪಿ ಕಾಳು ತ್ನೈಃ ಕೃಪಯಾ ಪರೈಪಾಲಯತಾ” ಎನ್ನರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಾಳಾ.

ಣ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸದಾ ಸ್ಮರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ಪರಮಪುರುಷನ ದಯೆಗೆ ಅಧೀನವಾದುವುಗಳೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆತನ ಕರುಣೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಪನ್ನ ರೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆತನ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನೇ ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುವವ ರಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು ಎಂಬುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತ ದೇಶಿಕರವರು ದಯಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—

“ಅನುಚರ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಗುಣಾಮಗ್ರೇಷರ ಬೋಧವಿರಚಿತಾಲೋಕಾಮ್ |

ಸ್ವಾಧೀನ ವೃಷಗಿರೀಶಾಂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭೂತಾಂಪ್ರಮಾಣಯಾಮಿದಯಾಮ್ ||

ಅನುಚರಃ ಸೇವಕರಹಾಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವ, ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣಾಂ - ಭಗವಂತನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಾದ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಅಗ್ರೇಷರಬೋಧ ವಿರ ಚಿತಾಲೋಕಾಮ್ - ಮುಂದಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಉಂಟುಮಾಡ ಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃಪಾಯೋಗ್ಯವಾದ ಚೇತನನನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಾಧೀನ ವೃಷ ಗಿರೀಶಾಮ್ - ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಿರುಮಲೆಗೆ ನಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನನ್ನುಳ್ಳ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೂತಮ್ - ತಾನಾಗಿಯೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಎಂದರೆ ನಿರ್ಹೇ ತುಕವಾದ, ದಯಾಂ . ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರಮಾಣಯಾಮಿ - ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವೆನು. ಭಕ್ತವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಾಂತೆಯನ್ನಾಗಿ ದಯಾರಸವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ, ಅದೇ ನನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಅನುಗ್ರಹ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಿತ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಅಹಿತ ನಿವೃತ್ತಿಗೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯೇ ಉತ್ತರಕವೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವು.

ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಪೂರೈರ್ಗಳ” ಇಕ್ಕೈಪಾಗುಣತ್ವೈತ್ತಿಜ್ಞಾಮಾಹ ಅನುಸಂಧಿತ್ತು, ಕಾರುಣ್ಯೈಕಾನ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪೋನ್ನರೈಗಳ್” ಎಂಬುದು ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೇನು? ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಆಂಜನೇ ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ತನ್ನ ವಲ್ಲಭನ ಕೃಪಾಗುಣವೇ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ತಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.—ಪಿರಾಟ್ಟಿಯುಮ್-ಇಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಗುಣಾಂತರಗಳಿರುವ - ಬೇರೇ ಅನೇಕ ಲಾವಣ್ಯಗಳಿಳ್ಳವೂ ಇದ್ದರೂ (೧) “ವದಾರ್ಹಮಪಿ - ತನ್ನ ಸ್ತನವನ್ನು ಬಗೆದು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕೃತ್ಯದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡಲು ಕಾಕಾಸುರನು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ಕಾಳುತ್ನೈಃ - ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಮಹತ್ತಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಕುಕುತ್ನೈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ದುರಳನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶರಣಾ ಗತನಾದರೆ ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವೆನೆಂಬ ವ್ರತವನ್ನು ತಾಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವು, ಕೃಪಯಾ-

ಗದ್ಯತ್ತಿಲುಮ್' (೨) “ಮದೀಯ ಯೈವದಯಯಾ” ಎಚ್ಚಿಯಾಲೇ ಇಕ್ಚೈಪೆಯಿನ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮ್' ವಿನಕ್ಶಿತಮ್'.

ಕೃಪಾ ಮಹಾತ್ಮೆಯಿಂದ, ಪರ್ಮಪಾಲಯತ್ - ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನು.” ಸೀತೆಯು ಈ ಗೋಪ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಪ್ರಕರಣವು. ಹಾಗೆ ಪರಿಪಾಲನೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು.—

“ಸತಂ ನಿಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಶರಣ್ಯ ಶೃಣಾಗತಮ್” ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ತಾನು ಶರಣ್ಯನಾದುದರಿಂದ, ಆತನು ಬಂದು ತನ್ನ ವಾ ದಾ ರ ವಿ ಂ ದ ದ ಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೋಪವು ಕರುಣೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಕುಲೋಚಿತವಾದ ಧರ್ಮನಾಗಿದ್ದರೆ, ಪರತತ್ವವಾದ ತಾನು ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಡವೇ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ವರ್ಧಾಹನಾಗಿದ್ದರೂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆ ಕಾರುಣ್ಯದ ವೃಭಾವವು ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ತಾದುದೆಂದು ಸೀತೆಯೇ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಗವಂತನೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಯೆಯೇ ಮಹತ್ತಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಶ್ರೀಶರಣಾಗತ ಗದ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ — ಗದ್ಯತ್ತಿಲುಮ್ - ಪೃಥುಗದ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ “ಮದೀಯಯೈವ ದಯಯಾ” - ಇದರ ಹಿಂದೆ, ಕೇವಲ ಎಂದು ಇದೆ, ನನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, “ಅತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧೋ ಮಾಮೇವಾವಲೋಕಯ ನ್ನಪ್ರಚ್ಯುತ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮನೋರಥಃ ಜೀರ್ಣಮಿವ ವಸ್ತ್ರಂ ಸುಖೇನೇವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಂ ವಿಸೃಜ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ “ನಿತ್ಯಕಿಂಕರೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ” ಎಂದು ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕೃಪಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೀನು (ಶ್ರೀ ಯತೀಶ್ವರರು) ಅನುಗ್ರಹಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವನ್ನು ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, ನನಗೆ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುಕೃತವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸುಕೃತಕ್ಕೂ ಕೇವಲ ಸ್ವಾಮಿಯ ದಯೆಯೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂಬ ಭಾವವು.

“ಮಾಂ” ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳಿ

“ಏಕಂ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣೆತ್ತುಕ್ಕು - ತನ್ನನ್ನು ಉಪಾ

“ಮಾ” ಮಿತಿ ಪದಸ್ವಾರ್ಥಂ ನಿಗಮಯತಿ. ಅಥ ಏಕಂ ಶಬ್ದಂ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ

ಇಪ್ಪಡಿ ಅಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಯುಮ್, ಪರಿಕರ ಮಾಯುಮ್, ಉಳ್ಳ ಸರ್ವಾಕಾರಜ್ಞಳಾಲುಮ್, ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ ತನ್ನೈ ಅಭಿ ಮುಖ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲೇ, “ಮಾಂ” ಎನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿತ್ತರುಳಿನಾನ್.

ಯಾನುಷ್ಠಾನದ ಮೂಲಕ ಅಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಯುಮ್ - ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಪರಿಕರಮಾಯುಮ್ - ಸರೃಷ್ಟತ್ವ, ಸರೃಶಕ್ತಿತ್ವ, ಪರತ್ವಸೌಲಭ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಭೂತಗಳಾಗಿಯೂ, ಉಳ್ಳ ಸರ್ವಾಕಾರಜ್ಞಳಾಲುಮ್ - ಇರುವ ಸಮಸ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ - ಯುಕ್ತನಾದ, ತನ್ನೈ - ಸರೃಶ್ಚರನಾದ ತನ್ನನ್ನು, ಅಭಿಮುಖಸ್ಥಿತಿಯಿಲೇ - ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ತನ್ನನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾಂ ಎನ್ನು - “ಮಾಂ” ಎಂಬದಾಗಿ, ನಿರ್ದೇಶಿತ್ತರುಳಿನಾನ್ - ಮಾಂ ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕೃಪೆ ಗೈದರು. ತನಗೆ ಎದುರಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ನಿಂತಿರುವದರಿಂದ “ತಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ” ಎಂದು ಹೇಳದೆ “ಮಾಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬುದು ಅಭಿಮುಖಸ್ಥಿತಿಯಿಲೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಪ್ರಪನ್ನನಾಗುವನನ್ನು ಕುರಿತು, ಮಾಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಮಾಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಜಹತ್ಸ್ವಸ್ವಭಾವನಾಗಿ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯ ಮಬ್ಬಳಯುಕ್ತನಾಗಿ, ತನಗೆ ಸಹಚರಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ದಯಾ, ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪರತ್ವಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಸರೃಶ್ಚರೃ ವಿಭೂತಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ ತನ್ನನ್ನು ಬೋಧಿಸಿತು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಮಾಂ - ಎಂಬ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಥದ “ಅಹಂ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬೋಧಿತವಾದ ಅರ್ಥಗಳೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—

೧. ಮಾಂ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅರ್ಥಗಳೂ, ಅವತಾರ ಸತ್ಯತ್ವ, ಅಜಹತ್ ಸ್ವಸ್ವಭಾವತ್ವ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯಮಬ್ಬಳ ವಿಗ್ರಹತ್ವ ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯಾದಿ ಅಶ್ರಯೋಪಯುಕ್ತಗುಣಗಳು ಇವುಗಳ ಯುಕ್ತತೆಯು. ಅಹಂ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ, ಪರತ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾರ್ಥಗಳು. ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತೋರುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಪರತ್ವಗಳೆರಡೂ ಎರಡು ವಿಧ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದವು.

ಇದರ ಜ್ಞಾನವು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಉಪಾಯಪೂರಕವು ; ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಕವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪದವು, ತಾನು ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿ, ರಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲಿ, ರಕ್ಷಿಸುವೆನು ಎಂಬ ವ್ರತವನ್ನು ತಾಳಿ ಆತನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿರುವದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. **ಅಹಂ -** ಹಾಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ನಾನೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನು, ನಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಸೌಲಭ್ಯವಾಗಲಿ, ಕೇವಲ ಪರತ್ವ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಲಿ ರಕ್ಷಣೋಪಾಯವಾಗಲಾರದು ಇವೆರಡರ ಸಮ್ಮೇಳನವೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಭಾವವು ವ್ರದರ್ಶಿತವು.

೨. ತಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಮಾಂ ಎಂಬುದು ಬೋಧಿಸಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ನಾನೇ ಫಲವ್ರದಾತಾ ಎಂದು **ಅಹಂ** ಎಂಬುದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. “ಮಾಂ ಎಂಬುದು ಆಶ್ರಿತನಿಗೆ ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷಣವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನೂ, **ಅಹಂ -** ಎಂಬುದು ಫಲಪ್ರದಾನಾವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷಣ ಅಭಿಮುಖ್ಯವನ್ನೂ ವ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಮಾಂ ಎಂಬುದು ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೂ ಸರ್ವಶೇಷಿ ಶ್ರಿಯೇಷತಿ, ನಾರಾಯಣಶಬ್ದ ಬೋಧಿತ ಸರ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನುಳ್ಳವನು. ಪರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು, ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಸರ್ವಶಕ್ತನು, ಪರಮಕಾರುಣಿಕನು, ಸೌತೀಲ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಯುಕ್ತನು, ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ಯುಕ್ತನು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು.

೪. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾನು ಕಾರುಣ್ಯಸಾಗರನೆಂದು ಈ ಮಾಂ ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ.

೫. ಹೀಗೆ ದಯಾಂಭೋನಿಧಿಯಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೂ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಇದು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಪನ್ನವು.

ಮುಂದೆ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ? ಹಾಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದರೆ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಎಂದರೆ ಆರುವಿಧವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.—

೧. ಪ್ರಾಪಕನೂ ತಾನೇ, ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ತಾನೇ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತದೆಂದು ವ್ರದಮತಃ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಅಥ ಏಕ ಶಬ್ದಂವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ.

“ಮಾಂ” ಎಜ್ಜಿರ ಪದತ್ತಿಲೇ ಏಕವಚನತ್ತಾಲೇ ಏಕತ್ವತೋತ್ತಾ ನಿರ್ದ ಪಿನ್ನು “ಏಕ” ಶಬ್ದಂ (೧) “ಎನಕ್ಕೇ ತನ್ನೇ ತನ್ನಕರಾಪಕಮ್” ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನ ಅನ೯ ತಾನೇ ಪ್ರಾಪಕನಾನಪಡಿಯಾಲೇ ಉಪಾಯಫಲೈಕ್ಕತ್ತೈ ಚ್ಚೋಲ್ಲುಗಿರದೆನ್ನುಮ್ ಯೋಜಿಪ್ಪರಗಳ್.

ಮಾಂ ಎಜ್ಜಿರ ಪದತ್ತಿಲೇ - ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ, ಏಕವಚನತ್ತಾಲೇ - ಏಕವಚನವಿರುವದರಿಂದ, ಏಕತ್ವ ತೋತ್ತಾನಿರ್ದ - ಏಕತ್ವವು ಜಿನ್ನಾಗಿ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಏಕಶಬ್ದವುಮ್ - ಏಕಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು, “ಎನಕ್ಕೇ - ನನಗೇ, ತನ್ನೇತಂದ - ತನ್ನನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ, ಕರ್ಮಕಮ್ - ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪರಮ ದಾತಾವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಸರೈಶ್ವರನು” ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ವರವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವಹಾಗಿ, ಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನ ಅನ೯ತಾನೇ - ಅಹಂ ಎಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ತಾನೇ, ಪ್ರಾಪಕನಾನಪಡಿಯಾಲೇ - ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತನಾದ ಪ್ರಾಪಕನೂ ತಾನೇ ಯಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಯ ಫಲೈಕ್ಕತ್ತೈ ಚ್ಚೋಲ್ಲುಗಿರದೆನ್ನು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೂ ತಾನೇ, ಫಲಪ್ರದಾತಾವು ತಾನೇ, ಎಂನು ಹಾಗೆ ಏಕೈಭಾವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು, ಯೋಜಿಪ್ಪರಗಳ್ - ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕೆಲವು ಮಹನೀಯರು ಹೇಳುವರು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೂ ನಾನೇ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಫಲಪ್ರದಾತಾವು ನಾನೇ, ಹೀಗೆ ಎರಡನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಏಕಂ - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಮಾಂ ಎಂಬ ಏಕವಚನದಿಂದಲೇ ಈ ಅರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ, ಏಕಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಎಂಬ ಭಾವವು ಪ್ರಾಪಕನೂ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಎನಕ್ಕೆ ತನ್ನೇತಂದ ಕರ್ಮಕಮ್ ಎಂಬ ಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ--

ಪರ್ಮನಾಪನುಯರ್ವರವುಯರುಮ್ ಪೆರುನ್ನಿರಲೋ |

ನೆರ್ಮನನೆ ನ್ನೈಯಾಕ್ಕಿಕೊಂಡೆ ನಕ್ಕೇ ತನ್ನೇತ್ತಂದ |

ಕರ್ಮಗಮ್, ಎನ್ನಮುತಮ್ ಕಾರ್ರುಗಿಲ ಪೋಲುಮ್ ವೇಜ್ಜಡನಲ |

ವೆರ್ಮ, ವಿಶುಮ್ಮೋರ್ ಪಿರಾ ನೆನ್ನೈ ತಾಮೋತರನೇ || ೧೧ ||

ಶ್ರೀ ತಿರುವೇಜ್ಜಡ ಮೊಡೈಯಾನನೇ ತನಗೆ ಸರ್ಮ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ ಉಪಕಾರ ಕನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಪರ್ಮನಾಪ - ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ

ಇದುಕ್ಕು (೨) “ನಾಮೋಕ ಮೇವ ಶರಣಮ್” ಎಜ್ಜಿರ ಸಮಾನ ಪ್ರಕರಣವಾಕ್ಯಮುಮ್ ಅನುಗುಣಮ್.

ರುವನಾ ಭೀಕಮಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ವದ್ವನಾಭನು, ಉಯರ್ವರ - ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯಗಳೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆ, ಉಯರುಮ್ - ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಹೆರುಮ್ ತಿರಲೋನ - ಅಸರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಇತರರು ಯಾರಿಂದಲೂ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವ ನಿರತಿಶಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದ, ಎರ್ವರ - ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಎನ್ನೇ ಆಕ್ಕಿಕ್ಕೊಂಡು - ನನಗೆ ಸತ್ತಾದಾಯಕನಾಗಿ, ತನಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಎನಕ್ಕೇ ತನ್ನೈ ತಂದ - ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನೇ ಎಂಬ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ಉದಾರ ಭಾವದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ, ಕರ್ವಗಮ್ - ವಿಜಾತೀಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಸಮಾನನು; ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಾದರೋ ತಾನಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತದೆ; ಈ ಪರಮ ಪುರುಷ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಾದರೋ ಮಹಾ ಮೇಘದಹಾಗೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ವರ್ಷಿಸುವದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವನು ಎಂದರೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂದ ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಪರಮಾದಾರ್ಯವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ವಿಜಾತೀಯವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಎಂಬ ಭಾವವು ಎನ್ನಮುತಮ್ - ಅದುದರಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಭೋಗ್ಯಭೂತನು, ಕಾರ್ಗುಲ ಪೋಲುಮ್ - ಕಪ್ಪಾದ ಮೇಘದ ಹಾಗೆ ಇರುವ, ವೇಜ್ಜಡಂ - ಷೇಜ್ಜುಟಾದ್ರಿ ಎಂಬ, ನಲವೆರ್ವ - ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪರ್ಮತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನು; ಇದರಿಂದ ಕಾಲಮೇಘವು ಪರ್ಮತದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಿಸಿದರೆ, ಸದಾಸ್ವಾದುವಾದ ನೀರು ಹೇಗೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಆಶ್ರಿತ ಜನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕಾಮಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸತತ ವರ್ಷಿಸುವವನು ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಎಂಬ ಭಾವವು; ವಿಶುನ್ವೋರ್ ಪಿರಾ - ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೂ ನಿರಾಹರನಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಪರಮೋಪಕಾರಕನಾಗಿರುವವನು; ಎನ್ನೈ ದಾಮೋದರನೈ - ನನಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ದಾಮೋದರನೇ,

ಉಪಾಯಭೂತನು, ಉವೇಯನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಥಮಾಡಲು ಸಾಧಕವೇನು ? ಎಂದರೆ ಉಂಟು ಎಂದು ವ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇದುಕ್ಕು - ಈ ಯೋಜನೆಗೆ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಭಾವವು “ನಾಮೋಕ ಮೇವ ಶರಣಮ್” “ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಬೇಕಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಉಪಾಯವಾಗಿ” ಎಜ್ಜಿರ - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಮಾನ ಪ್ರಕರಣವಾಕ್ಯಮುಮ್ - ಸಮಾನವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಕ್ಯವೂ, ಅನುಗುಣಮ್ - ಈ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. “ನಾಮೋಕ್ತ ಮೇವ ಶರಣಮ್” ಎಂಬ ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು — “ನಾಮೋಕ್ತ ಮೇವ ಶರಣ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ | ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೇನ ಯಾಸ್ಯಸ್ಯ ಕುತೋ ಭಯಮ್” - ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ನೀನು ಸರ್ವ ಶರೀರಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಾವಾಗಿರುವನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಭಯಸಂಸಾರ ಬಂಧಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪ ವಿಲ್ಲದಿರುವ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠವನ್ನು ನೇರುವಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪಕನೂ ತಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ತಾನೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹೃತವು ೨೬೯೪-೫ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಉಪಾಯೋಪೇ ಯೈಕ್ಯವನ್ನು ಏಕ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪ ಸಾದಿತವು ೨೬೭೦-೧ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. “ನಾಮೋಕ್ತ ಮೇವ ಶರಣಂ” ಎಂಬುದು ಸಮಾನ ವ್ರತಕರಣವಾಕ್ಯವು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾ ಹೇಗೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾಃರವರು ಸರಮ ಭಾಗವತರಾದ ಉದ್ಧವ ರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸಮಾನ ವ್ರತಕರಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ಧವರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸುವ “ತಸ್ಮಾತ್ತ ಮುದ್ದಮೋತ್ಪ್ರಜ್ಞ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಉಪಪಾದನೆಯೇ ಆದರೂ ಕೇವಲ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ವ್ರತಕರಣವು ಅನುಗುಣಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥದ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಉಪಪಾದ ನೆಯು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಮೋಕ್ತಂ ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ನಾಮೋಕ್ತ ಮೇವ ಶರಣಂ” ಎಂದು ಅವಧಾರಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಧಾರಣವು ಏಕ ಶಬ್ದವೂ ಎರಡೂ ಇರುವದರಿಂದ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಉಚಿತವೆಂದು ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮೂ ಫಲಕೊಡುವ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವದೇ ಉಚಿತವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ “ಏನಕಾರಮುಂಡಾಯಿರುಕ್ಯ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ —

೨. ಇಜ್ಞನಸ್ತಿಕೇ - ಈ ಅರ್ಥ ಬೇಡದಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬ ಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವಧಾ ರಣವು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವು ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ಅವಧಾರಣವೂ ಏಕ ಶಬ್ದವೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇ

“ಏವ”ಕಾರ ಮುಂಡಾ ಯಿರುಕ್ಕೆ, “ಏಕ” ಶಬ್ದಮು ಕಿಡನ್ನಾಲಿ ದುಕ್ಕು ಅವಧಾರಣ ಮೊಳಿಯ ನೇರೇ ಪೊರುಳಕ್ಕುಳ್ಳು ಉಚಿತ ಮಿರಿ.

೨. ಇಜ್ಞನನಿಕ್ಕೇ, “ಮುಖ್ಯಾನ್ಯ ಕೇವಲೇಷ್ಟೇಕಮ್” ಎಜ್ಞಿರಪ ಡಿಯೇ ಬಹ್ವರ್ಥಮಾನ “ಏಕ” ಶಬ್ದಮಿಜ್ಞ ಕೇವಲಪರ್ಯಾಯನಾಯ್, (೩) “ಮಾನೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” (೪) “ತನೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ”

ಕಾಯಿತು ಇಲ್ಲಿ ಅವಧಾರಣವು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಏಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥ ವನ್ನೇ ಏಕೆ ಹೇಳಕೂಡದು ಎಂದರೆ, ಹೇಳಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಏವ ಎಂಬ ಅವಧಾರಣವು ವ್ಯವಜ್ಞೇದಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾವು ದನ್ನೂ ವ್ಯವಜ್ಞೇದಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಉಚಿತವು? ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಜ್ಞೇದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಇದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. —

“ಮುಖ್ಯಾನ್ಯ ಕೇವಲೇಷ್ಟೇಕಮ್” ಏಕ ಶಬ್ದವು ಮೂರರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದು (೧) ಮುಖ್ಯವಾದುದು - ಜಗದೇಕಕಾರಣನು ಎಂದ ಹಾಗೆ (೨) ಈಗ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ, ಇತ್ಯೇಕೇಪ್ರಾಹುಃ ಎಂಬುದು ಉದಾಹರಣೆಯು, (೩) ಕೇವಲ ಇದು ಒಂದೇ ಎಂಬರ್ಥವು - ಓ ಮಿತ್ರೈಕಾಕ್ಷರಮ್. ಅಮರದಲ್ಲಿ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗದಲ್ಲಿ “ಏಕೇಮುಖ್ಯಾನ್ಯ ಕೇವಲಾಃ” ಎಂದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ” ಎಜ್ಞಿರಪಡಿಯೇ ಎಂದು ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಬಹ್ವರ್ಥಮಾನ “ಏಕ” ಶಬ್ದಂ-ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಈ ಏಕಶಬ್ದವು, ಇದ್ದು ಕೇವಲಪರ್ಯಾಯನಾಯ್ - ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಳ್ದದ್ದಾಗಿ, (೩) “ಮಾನೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” “ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಯಾರು ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೋ, (೪) “ತನೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ” ಆ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದ ಕೇವಲ ಆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನೇ ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾಪಡಿಯೇ-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅವಧಾರಣಾರ್ಥನಾಯ್ - ಕೇವಲ ಶಬ್ದ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಏವ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಾಗಿ, ಶರಣ್ಯಗುಣಸಾಷ್ಟ್ಯತ್ವಾಲ್ಲೇ - ಪ್ರಪನ್ನ ಜನರಕ್ಷಣೆಯ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಭಗವಂತನ, ಅತಿತರ ರಕ್ಷಣೋಪಯುಕ್ತ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತ್ವ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವ, ಪರತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ, ಸ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗಳೆ - ಪ್ರವನ್ನನಾದ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು, ಈ ಏಕ ಶಬ್ದವು ವ್ಯವಜ್ಞೇದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ ಪದಿಯೇ, ಅವಧಾರಣಾರ್ಥನಾಯ, ಶರಣ್ಯಗುಣಸೌಷ್ಠ್ಯ
 ಲ್ಯತ್ತಾಲೇ ಸ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರಾದಿಗಳೈ ನಿವರ್ದಿಪ್ತಿಕ್ಕರದೆನ್ನು ಶೊಲ್ಲುವರ್ಗಳ್.
 ಎಜ್ಞನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಸ್ವರಹೈಕ್ಕು ಉಪಯುಕ್ತಜ್ಞಳಾನ ವಶೀಕರಣಜ್ಞಕ್ಕೆ
 ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯುಕ್ತನಾನ ತಾನ

ನನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ
 ವಿಷ್ಟೇ—ಇಲ್ಲಿ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಎಂಬರ್ಥವಾದರೆ ಅದು ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ
 ಧ್ವನು ಇದು ಏವ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಾದ ಅವಧಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಇದೇ ಈ
 ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ “ಮಾಮೇವ
 ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂಬುದು “ಮಾಮೇಕಂ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂಬುದರ
 ಬದಲಾಗಿಯೂ, “ತಮೇವ ಶರಣ ಗಚ್ಛ” ಎಂಬುದು “ತಮೇಕಂ ಶರಣಂ
 ಗಚ್ಛ” ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವಧಾ
 ರಣಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿ ಏಕ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದರೆ, ಕೆಲವರು ಹೇಳುವ ಅಭಿ
 ಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೇವಲ ನನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಸ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ
 ಇದರಿಂದ ನೀನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿ
 ಸಿದನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾವರಿಸಿ ಹೇಳಿತೆಂಬ ಭಾವವು. ಕೇವಲ ನನ್ನ ಕೃಪಾ
 ಬಲದಿಂದಲೇ ವಿನಾ ನಿನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವು ಉಂಟಾಗುತ್ತ
 ದೆಂಬ ಭಾವವು ಸ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರಾದಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದಿಪದವು ಉಪಾಯಾನು
 ಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಗುರುವಿನ ಉಪದೇ
 ಶವು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆದಿಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿ, ಮಾಮೇಕಂ -
 ತನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು
 ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಪ್ರೇರಕನಾದುದರಿಂದ, ಮಾಮೇಕಂ ಎಂದರೆ
 ಕೇವಲ ನನ್ನನ್ನೇ ಎಂಬರ್ಥವು

ಎಜ್ಞನೇ ಎನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಉಪಪಾದಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—
 ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾ ಕರಂತಾ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಈ ಚೇತನನ ಸಜ್ಜಲ್ಪವೂ ಪರಮಾತ್ಮ
 ಸಜ್ಜಲ್ಪವೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ರವೃತ್ತಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುದು ತೋರಿಬರುವಾಗ,
 ಹಾಗೆಯೇ “ಕರಂತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ತ್ವಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಈ ಅಧಿ
 ಕಾರಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗಲೂ, ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಾನು
 ಷ್ಠಾನವೂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗಲೂ, ಉಪಾಯದ್ವಿತ್ವವೂ
 ಆವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೋ ? ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ

“ನುಸ್ಮಿಕ್ತೈಶ್ಚಯಾಲೇ ರಕ್ಷೈಯಾಲೇ ತನಕ್ಕುವಂ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್” ತೋತ್ತ
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತನಾನ ಶರಣ್ಯನೋಡೊಕ್ಕ ತನ್ನೈಯುಮ್” ಉಪಾಯ
ಮಾಕೆ ಎಣ್ಣಪುಗ ಇಪ್ಪಡಿ ಪ್ರಸಕ್ತಮಾನ ಉಪಾಯದ್ವಿತ್ವತ್ವೈಶ್ಚಳಿಕ್ಕಿರ
ದು ಏಕಶಬ್ದಮ್.

ಎಂದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಎಂಬ ಪೂರೈ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
“ಸ್ವರಕ್ಷೈಶ್ಚ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ಮೂರು ಪಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—
ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ “ತನೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ” ಮಾನೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ”
ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಏನಕಾರಾರ್ಥವು ತೋರಿದರೂ “ಶರಣಂಗಚ್ಛ”
“ಯೇಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸೋಪ್ತಾರ್ಥಿಯ ಕರ್ತೃತ್ವದ
ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ತೋರಿರುತ್ತದಲ್ಲ? ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ
ಸ್ವರಕ್ಷೈಶ್ಚ-ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಉಪಾಯಕ್ಕಿಲ್ಲದಿರುವ-ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ
ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳ-ಯಾವುದಾದರೂ ವರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು, ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದವನು ಅನು-ರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬ
ಸಲ್ಲಪ್ಪವಾನು ಅನುಸ್ಮಿಕ್ತೈಶ್ಚಯಾಲ- ಈ ಅನುಸ್ಮಿಕ್ತೈಶ್ಚಯಾಲ ಎಂಬ
ಯಾವುದೆಂದರೆ ಶರಣಗತಿಯನ್ನು ಅನುಸ್ಮಿಕ್ತೈಶ್ಚಯಾಲೇ - ತನ್ನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ತನಕ್ಕುವಂ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಮ್ ತೋತ್ತ - ತನಗೂ
ಕರ್ತೃತ್ವವಿರುವದು ತೋರಿಬಂದು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತನಾನ ಶರಣ್ಯನೋ
ಡೊಕ್ಕ - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವಾಗಿರುವ ಸರ್ವಶರಣ್ಯನೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನೈಯುಮ್
ತನ್ನನ್ನೂ ಸಹ, ಉಪಾಯಮಾಗ - ಉಪಾಯವಾಗಿ, ಎಣ್ಣಪುಗ - ಭಾವಿಸುವವ
ನಾಗಿ, ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವದರಮೂಲಕ, ಪ್ರಸಕ್ತಮಾನ-ಉಂಟಾಗುವ,
ಉಪಾಯದ್ವಿತ್ವತ್ವೈ - ಇಬ್ಬರು ಉಪಾಯವಾಗಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ
ಏಕಶಬ್ದಮ್ - ಈ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರರು ಯಾರೂ
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಎಂದರೆ
ಈ ಏಕಶಬ್ದವು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವು ತಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸು
ತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಬ್ಬರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯರಲ್ಲವು, ಒಬ್ಬನಾದ
ಜಗದೀಶ್ವರನು ತಾನೇ “ಯೇಚನೇದ ವಿದೋವಿಪ್ರಾಃ ಯೇಚಾಧ್ಯಾತ್ಮವಿದೋ
ಜನಾಃ | ತೇವದಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಕೃಷ್ಣಂಧರ್ಮಸನಾತನಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ಪರಿಣಾಮವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿಸುವ
ಅರ್ಥವಂಚಕಾರ್ಥಿಕಾರದ ಅಂಗ-೧೪ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಇದ ಕರದಲ್ಲಿ

ಅದ ಕಳಿನ್ನಪಡಿ ಯೆನ್ನೆಲ್ (೧) “ ಕಂಠಾಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಶಾತ್ ” ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ಜೀವನಕ್ಕು ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಮೇಯಾಗಿ ಲಮ್. ಇದು ಪರಾರ್ಥಿನಮುಮಾಯ್, ಅಲ್ಪನಿಷಯಮುಮಾಯ್

ಉಪಪಾದಿತವು. “ ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂಹೃಥಾ ಅರ್ಥೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರಂಮನಃ ” (ಕಂ ೧-೩೧೦) ಎಂದಾಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಅತನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಜ ವಶೀಕರಣಂ “ಚ್ಚರಣಾಗತಿರೇವ” ಎಂಬುದು. ವಶೀಕರಣದ್ವಿಷ್ಟಿ ಅನುಷ್ಠಿಕೃತ್ಯಾಲೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಮಂಕಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಯಿಸಿ ವೆರಾಗ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ದಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಸ್ತು ದ್ವಿತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕಂ ಎಂಬ ಕವೇದ. ಹೇಳಿದರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಉಪಸಾಧಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. -ಮೊದಲು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಉಳಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲ, ಅದು ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಕೇ ? ಈನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಆವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ? ಈತನಿಗೂ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಾಕ್ಯಾತ್ಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಯಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ತೃತ್ವವೇನೋ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. “ಪರಮ್ಪು ತಚ್ಛೃತೇಃ”-ಎಂಬ (ಬ್ರ.ಸೂ.) ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮಾರ್ಥಿನವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪಾರ್ಥಿನವಾಗಿ ಪರಾಯತ್ವವಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಾಜರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆಂದ ಕೇಲಿ ಪರವಪುರುಷನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ಎನು ತಾನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. - ಇದು - ಈ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯು ಕಳಿನ್ನಪಡಿ ಎನ್ನಲ್ಪಡು-ನಿವರಿಸೋಣವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಕರ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಶಾತ್ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಹಾಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಉಂಟೋ ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಅಹಂಕಾರ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕಂಠಾಹ ಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ” (ಗೀ. ೧೪-೧೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ ಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿನಾ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಪೂರ್ದಪಕ್ಷ ಬಂದರೆ, ಅದರ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಕಂಠಾ ದೇಹವಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ “ಯಜಿತ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮಃ” - “ಸ್ವರ್ಗಕಾಮನು ಬಂಜ್ಜುವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು” “ಮುಮುಕ್ಷು

ಬ್ರಹ್ಮೋಽಸಾಸೀತ" - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸತಕ್ಕದ್ದು." ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಿರುವದರಿಂದ ಎಂದು ಸೂತ್ರವು, ಎಚ್ಚರಪಡಿಯೇ - ಹೇಳಿ ಎವಹಾಗೆ, ಚೇವನುಕ್ಕು ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂಬುದು, ಪ್ರಾನ್ಮಾಣಿಕನೇ ಯಾಗಿಲುಮ್ - ಸತ್ಯವಾದುದೇಯಾದರೂ ಇದು - ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಪರಾರ್ಥಿನಮುಚಾಯ್ - ಸ್ವತಃಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದೆ "ಪರಃತ್ವ ತಚ್ಛತ್ವೇ" ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವು "ಅನ್ಯಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಶ್ಚ ಸ್ವಾ ಜನಾ ನಾಮ್" ಎಂದೂ "ಯ ಆತ್ಮಾನ ಮನ್ತರೋ ಯಮಯತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಹೃಷೀಕೇಶನಾದ ಪರಮಪುರುಷ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾಧಿನವಾಗಿಯೂ, ಅಲ್ಪ ವಿಷಯಮನುಮಾಯ್ - ಆ ಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಫಲ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪ ವಿಷಯವಾದುದಾಗಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಿಯೋಗ್ಯಮುಮಾಯ್ - ಪರಮಪುರುಷನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲವಾದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಇದುಕ್ಕುಮ್ - ಇರುತ್ತದೆ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವೇನೋ ಉಂಟು ಅದು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದೇ. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ವಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಭಾವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

(೧) ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಪರಮಪುರುಷನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾದುದು.

(೨) ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾರದು. ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು ಪರಮ ಪುರುಷನು.

(೩) ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಗೆ ಈತನ ಕರ್ತೃತ್ವರೂಪ ಪ್ರಯತ್ನವು ಒಳಗಾಗಬಹುದು.

ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹವು ಅವಶ್ಯಕವು.

ಆದುದರಿಂದ ಈತನ ಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದಲ್ಲದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಕೇವಲ ಆತನೇ ಎಂದು ಏಕ ಶಬ್ದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಂಕಾ ಉದಿಸಬಹುದು. ಏನೆಂದರೆ—ಕರ್ತೃತ್ವವೇನೋ ಉಂಟು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತವೆಂದೂ, ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅದು ಪರಮ ಪುರುಷಾನುತ್ಪತ್ತಿವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ, ಈತನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಿದ್ದು ಏನು ಫಲ ? ಈತನು ಏತಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟು, ಆತನನ್ನು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಗೂ ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ ೩೨-೩-೪೧ ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಪೇಕ್ಷಸ್ತು ನಿಹಿತ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಾ ನೈಯರ್ಥಾ ದಿಭ್ಯಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಪ್ರಥಮ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಅವೇಲೆ ಆತನಿಂದ ಸಜ್ಜಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಪರಮಪುರು-

ಪ್ರತಿಗತಿಯೋಗ್ಯಮುಮಾಸಾಯ ಇರುಕ್ಕುಮ್. ಅಗ್ನಿಯಾಲ ಇವನ್ನಾನ್ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಂ ಸಂಜ್ಞಿತ್ತಮ್ (೧) “ವರದ ತವ ಖಲು ಪ್ರಸಾದಾದ್ಯತೇ ಶರಣಮಿತಿ ವಚೋಪಿ ಮೇ ನೋದೀಯಾತ್” ಎನ್ನು ಶೊಲ್ಲಾಗಿರ ವಡಿಯೇ ಅವನ್ ಕಟಾಕ್ಷ ಮಡಿಯಾಗ ವರುಗೈಯಾಲೇ ಅವನಾಲೇ ಪ್ರೀತನಾಯ್, ಅವನ್ ಸಹಕರಿಯಾದವೋದು ನೀಟ್ಟಿ ಮಡುಕ್ಕ ಮಾಟ್ಟಿದೇ ಅವನ್ ಕುಡುತ್ತ ಶರಣ ಕಳೆಬರಬ್ಬಳೈಕೊಂಡು, ಅವನ್

ಹು ಅತನ ಹಿಂದಿನ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಟತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯ ವಿಸ್ತು

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರಣತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ್ವಿತ್ವವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವ ದಿಲ್ಲವು, ಈ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಕಾರಿಯಾಗಿ ಅತನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದ ಉಪಪಾದಿಸಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಆದುದ ರಿಂದ ಇದು ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಮುಗಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಸುತಾರೇ. ಅಗ್ನಿಯಾಲ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಇವಂತಾನ್ - ಈ ಉಪಾಯಾನು ಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮ್ ಸಂಜ್ಞಿತ್ತಮ್ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದೂ ಕೂಡ (೧) ಹೇ ವರದ - ಓ ಕಾಂಚೀವುರದ ವರದರಾಜನೇ, ತವ - ನಿನ್ನ, ಪ್ರಸಾದಾದ್ಯತೇ - ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ, ಮೇ - ನನಗೆ, ಶರಣಮಿತಿವಚೋಪಿ - ನಿನಗೆ ಉಪಾಯವು, ಗತಿಯು ಎಂದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವದೂ ಕೂಡ, ನೋದೀಯಾತ್ - ಉಂಟಾಗ ಲಾರದು ಖಲು - ನಿಶ್ಚಯವು, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲವೇ ರಾಗಿ ಗತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. “ಎನ್ನು ಶೊಲ್ಲಾಗಿರವಡಿಯೇ - ಎಂದ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಅವನ್ ಕಟಾಕ್ಷಮಡಿಯಾಗ ವಡುಗೈಯಾಲೇ - (ಈ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಕೂಡ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಇದೆ.) ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕಟಾಕ್ಷ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬರುವದರಿಂದ ಅವನಾಲೇ ಪ್ರೀತನಾಯ್ - ಆ ಪರಮ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ, ಅವನ್ ಸಹಕರಿಯಾದವೋದು - ಅವನು ದಿವ್ಯ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೇಡಿ ಸಹಾಯಭೂತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಾಗ, ನೀಟ್ಟಿಮಡುಕ್ಕಮಾಟ್ಟಿದೇ - ಕೈಕಾಲಗಳನ್ನು ಹ ಚುವದಕ್ಕೂ ಮಾಡಿಸ ವ ಕಟ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅವನ್ ಕುಡೇ ಕರಣಕಳೆಬರಬ್ಬಳೈಕೊಂಡು - ಅವನ್ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಹದ ಮೂಲಮಾ,

ಕಾಟ್ಟಿನ ಉಪಾಯತ್ತೈ ಆವನ್ ತುಣೈ ಶೆಯ್ಯ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು, ಆವನ್ ಕೊಡು ಕೈಪುಗುಗಿರ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು ಚಾತಕನ್ಮೋಲೇ ಯಣ್ಣಾನ್ರಿರುಕ್ಕಿರ ವಿನನೈ ಸ್ವಾಧೀನ ಸರ್ವವಿಷಯಾ ಪ್ರತಿಹತ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಡೈಯವನೋಡೆ ತುಲ್ಯವಾಗ ನಿರಣ್ಡುಮ್, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮಾಗವೆಣ್ಣುಗೈ ವಿನೇಕಿಯಾನ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ಉಚಿತಮನೈನ್ರು “ಏಕ” ಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು.

೩- ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ವ್ಯವಚ್ಛೇದ ಪರತ್ವಮಪಿ ಏಕ ಶಬ್ದ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್

ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಮಾನ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈಯುಮ್ ಸಿದ್ಧೋ

ಆವನ್ ಕಾಟ್ಟಿನ ಉಪಾಯತ್ತೈ - ಆವನು ತೋರಿಸಿದ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಭಕ್ತಿಯೋ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋ, ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು, ಆವನ್ ತುಣೈಶೆಯ್ಯ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು - ಆತನೇ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಂತು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾದರೂ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಆವನ್ ಕೊಡು ಕೈಪುಗುಗಿರ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು - ಆತನು ದಯಪಾಲಿಸುವದಾಗಿ ಸಬ್ಬಲ್ಲಿಸಿರುವ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಚಾತಕನ್ಮೋಲೇ - ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಗೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀರು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಯಾವದನ್ನೂ ಬಯಸದೆ, ಮೇಘದಿಂದ ಬೇಳುವ ನೀರನ್ನೇ ಪಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯಿಹಾಗೆ, ಅಣ್ಣಾನ್ರಿರುಕ್ಕಿರ ವಿನನೈ - ಮುಖವನ್ನು ಎಂದರೆ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನು, ಸ್ವಾಧೀನ ಸರ್ವವಿಷಯಾ ಪ್ರತಿಹತ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಡೈಯವನೋಡೆ-ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯವೂ ತನಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿ ಏನೆಂದೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಕರ್ತೃತ್ವವುಳ್ಳವನಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ವರಮಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ, ತುಲ್ಯವಾಗ - ಸಮಾನವಾದ, ಇರಂಡಾಮ್ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮಾಗ ವೆಣ್ಣುಗೈ - ಎರಡನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸೋಣವು, ವಿನೇಕಿಯಾನ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು-ವಿನೇಕಿಯಾದ ಈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ಉಚಿತಮನೈನ್ರು - ಯೋಗವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು “ಏಕ” ಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ-ಈ “ಏಕ” ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ, ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

೩. “ಏಕ” ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ

ನಿರಾಕರಣೆಯು. ಅದು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವು.

ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ - ಈ ಸ್ತುತಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈಯುಮ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತೋಡು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೊಂದಿಗೆ, ಒರುಕೋರ್ವೈಯಾಗ - ಒಂದಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದಾಗಿ, ಎಣ್ಣಾಪೈಕ್ಕಾಕೆ - ಅಭಿವ್ರಾಜಿಸುವದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಏಕಶಬ್ದಮನೈನ್ರುಮ್-

ಪಾಯತೋಡೊರು ಶೋರವೈಯಾಗ ವೆಣ್ಣಾನ್ಮೈಕ್ಕಾಕ "ಏಕ" ಶಬ್ದಮೆನು
ಮ್ ಶೊಲ್ಲುವರಾಗಳ್ ಅದು ಎಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಇಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಭಕ್ತಿ
ಯೋಗಂಪೋಲೇ ಪ್ರಸಾದನಮಾಗ ವಿಧಿಕ್ಕಪಟ್ಟಿರುತ್ತೇಯಾಗಿಲುಮ್ ಸಹಜ
ಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ ಸರ್ವೇಶ್ವರನುಡೈಯ ಕಾಲುಷ್ಯ ಶಮನಮಾತ್ರಾರ್ಥ
ಮಾಯ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಕ್ಕುಕ್ಕುಸಹಜ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕಾರುಣ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ ಅವ
ನ್ನಿನ್ನೈವೇ ಕಾರಣಮಾಂ ಪಡಿಯಾಯ್ ಅವನುನೇ ಅತ್ಯಂತಾ ಕಿಂಚಿನನಾನ

ಏಕಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು, ಶೊಲ್ಲುವರಾಗಳ್ - ಹೇಳುವರು. ಶಾತ್ವರ್ಯವೇ
ನೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯುವು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾದ ಉಪಾಯ
ವಲ್ಲವ. ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ವ್ಯಾಜಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವೇ ಫಲಪ್ರಸಾದವಾದರಿಂದ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಸಾಧ್ಯವಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾ
ಧಾನ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದೆ "ಅದು ವಿಜ್ಞಾನಿ
ಎನ್ನಿಲ್ - ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅದು ಎಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ -
ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಮೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಂಪೋಲೇ - ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧ್ಯವಾಯುವಾದ
ಸತ್ಯವಾಯವು ಉಪಾಸನದಹಾಗಿ, ಪ್ರಸಾದನಮಾಗ - ಶ್ರೀಯುಕ್ತಿಯು
ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವದೆಂದು, ವಿಧಿಕ್ಕಪಟ್ಟಿರುತ್ತೇಯಾಗಿಲುಮ್
ಶರಣವೇ - ಎಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ
ಸರ್ವೇಶ್ವರನುಡೈಯ ಸಹಜವಾಗಿ ನಿರ್ಹೇತುಕಕಾರುಣ್ಯ ಅದಿರಲ್ಪದಿಂದ ವಾತ್ಸ
ಲ್ಯದಿ ಗುಣವೆಂಬ ಕಂಡಿದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, ಕಾಲುಷ್ಯಶಮನಮಾತ್ರಾರ್ಥಮಾ
ಯ್ - ಇಂತಹ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದನೇ ಎಂದು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಕೊಂಪವನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಕ್ಕುಕ್ಕುಸಹಜಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಕಾರುಣ್ಯವಿಶಿಷ್ಟನಾನ - ಸತ್ಯವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಜ
ವಾದ ಶಕ್ತಿ ಕಾರುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅವನ್ನಿನ್ನೈವೇ - ಭಗವಂತನ ಸ್ವಭಾವವೇ,
ಕಾರಣವಾಮ್ ಪಡಿಯಾಯ್ - ಕಾರಣವಾಗಿ, ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾಗಲಿ
ಭರನ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ಏನುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿನು ತುಂಬಾ ಅಪರಾಧಿ
ಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ರೂಪ ಕೋಪವನ್ನು ಅರಿಸಿ, ಅತನ ಸಹಜ ಕಾರು
ಣ್ಯದ ಈಶನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಹಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು, ಹೀಗೆ ಸರ್ವ
ದರೂಗೆ ಕಾರಣವೆಂಬ ಕಾರಣವು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ,
ಅವನುನೇ - ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಅತ್ಯಂತಾ ಕಿಂಚಿನಾನ ಪ್ರಪತ್ತಿನುಕ್ಕು -

ಪ್ರಸನ್ನನುಳ್ಳ ಭರಸ್ವೀಕಾರತ್ವಾಲೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಾನ ಗುರುತರೋಪಾಯಜ್ಞಳಿನ್ನೇರೇ ನಿನ್ಮ ಇವ್ವಾನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಯುಕ್ತ ಪ್ರಸತ್ತಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಾಜ ಸಾಪೇಕ್ಷನಾಯ್, ವೇರೊನ್ಮಲ್ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲವ್ಯಯಾಲಾ ನಿರಸೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವಮೇ ಇನ್ಯಾಸವಿನ್ಯೈಃ ಸೇದ್ಯಾಕಾರಮಾಗ ಕೊಂಡು, (೧) “ತ್ವಮೇವೋಪಾಯ ಭೂತೋಮೇ ಭವ” ಎನ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯನಾರು ರುಕ್ತ (೨) “ಎನ್ನುಣ್ಣಿನ ಫೇಯಿರುತ್ತ ನೇನತುವು ಮವನ ತಿನ್ಮಂ ಫಿ” ಎನ್ಮಮ್ (೩) “ಇತ್ಯವಿತ್ತೇನ್ಯಯುನ್ಮಾಚೈಕ್ಕೀಳಿರುತ್ತ ಮ್ ಅತ್ಯಂತ ಲಂಚನನಾದ ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ ಭರಸ್ವೀಕಾರತ್ವಾಲೇ - ಈತನು ಮಾಡಿದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಆಂಗೀಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಗವಂತನು - ನನಾದ, ಗುರುತರೋಪಾಯಜ್ಞಳಿನ್ - ಇಂತಹ ಪುಷ್ಪಕರವಾದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಹಕೃತ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ, ನೇನಿನ್ಮು-ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕರುಣಾರ್ಪಣ್ಣಯನು ತಾನೇ ನಿಂತು, ಇವ್ವಾನ ಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಯುಕ್ತ - ಈ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ, ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯ ವರ್ಜನ, ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ರೋದ್ವೈತ್ಯವರಣ ಹೀಗೆ ಐದು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಸೂರಿ, ಪ್ರಸತ್ತಿ ಮಾತ್ರ-ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರವಾಗ, ವ್ಯಾಜಸಾಪೇಕ್ಷನಾಯ್ - ಈ ವ್ಯಾಜವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವೈಘ್ಯಾಡ್ಯರೂಪ ಅಪವಾದವು ಉಂಟಾಗಿ ಸೇದಯಾದುದೇಂದ ವ್ಯಾಜವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನಾಗಿ, ವೇರೊನ್ಮಲ್ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲವ್ಯಯಾಲೇ - ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲವವಾಗಿ, ನಿರಸೇಕ್ಷೋಪಾಯತ್ವಮೇ - ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಇಂತಹ ಉಪಾಯ ಭಾವವೇ, ಈ ನಾಸವಿದ್ಯೆಕ್ಕ - ಈ ಭರನಾ ಸವೆನ್ನುವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತೆಗೆ, ಸೇದ್ಯಾಕಾರಮಾಗಕ್ಕೊಡ - ಇದೇ ನುಮ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುತಕ್ಕ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ, (೧) “ತ್ವಮೇವೋಪಾಯ ಭೂತೋಮೇ ಭವ” ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಸ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಸಮರ್ಥನಾದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಉಪಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಎನ್ಮ - ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯನಾಯಿರುಕ್ತ - ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರ ಮೂಲಕ, (೨) ಎನ್ - ನನ್ನ, ಉಣ್ಣಿನುಳ್ಳೇ - “ತ್ವಮೇವೋಪಾಯ ಭೂತೋಭವ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿನೇನ್ - ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು - ಅದುವುಮ್ - ನೀನೇ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉಪಾಯನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕೂಡ, ಅವನದು - ಭಗವಂತನ ದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಇನ್ - ಬಹು

ಮ್ಯಾನೇಃ ಎನ್ರುಮ್ ಶೋಲ್ವಗಿರಪಡಿಯೇ ಉಪಾಯಭೂತನಾನ ಅವಳ ಶೆಯ್ವಿಕ್ಕಚ್ಚೆಯ್ ಗಿರವ್ಯಾಜಮಾತ್ರತ್ತೈಯವನೋಡೊಕ್ಕ ಉಪಾಯಮಾಕ ಎಣ್ಣುಕ್ಕೆ ಉಚಿತಮನೈನ್ರು ಏಕ ಶಬ್ದತ್ತುಕ್ಕ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ಭೋಗ್ಯವಾದ, ಅರುಳೇ-ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವೇ, ನೀನೇ ಸರ್ವವಿಧ ಉಪಾಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ವಿನೇಕಬುದ್ಧಿಯೂಕೂಡ ನಿನ್ನ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವೇ ಎಂಬ ಬಾವವು. ಎನ್ರುಮ್-ಎಂದೂ, “ಇಶೈವಿತ್ತು - ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಎನ್ನೈ - ಅಕಿಂಚನನಾದ, ನನ್ನನ್ನು ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಾವಿನ ರಕ್ಷಾ ಭರವನ್ನು, ಉನ್ ತಾಳಿಣೈಕ್ಕೇಳ್-ಉದ್ವಿರಮಾಗಿಯೂ ಸಲಿಭ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನ ಪಾದವ್ವಂದ್ಯಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತಮಾಗ್ನಣ್ಣಮ್ - ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡು, ಅಮ್ಮಾನೇ - ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಎನ್ರುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿ ಶೋಲ್ವಗಿರಪಡಿಯೇ . ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಉಪಾಯಭೂತನಾನ ಅವಳ - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಶೆಯ್ವಿಕ್ಕಚ್ಚೆಯ್ಗಿರ - ಮಾಡಿಸುವಹಾಗೆ ಅನಗ್ರಹಿಸುವ, ತಾನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಾದ ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರತ್ತೈ - ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಭರನ್ಯಾಸ ರೂಪ ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವನ್ನು, ಅವನೋಡೊಕ್ಕ - ಆ ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯನಾದ ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಉಪಾಯಮಾನ ಎಣ್ಣುಕ್ಕೆ - ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸೋಣವು, ಉಚಿತಮನೈನ್ರು - ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಏಕಶಬ್ದತ್ತುಕ್ಕ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ - ಇಲ್ಲಿರುವ “ಏಕ” ಶಬ್ದದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಕರುಣಾಸಾಗರನು ಪ್ರೇರಿಸಿ, ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಅದೂ ಅಸನ ಅಧೀನವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜಡರೂಪವಾದ ಭರನ್ಯಾಸ ಕರ್ಮವು ತಾನೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾದರು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವು. ಇಂತಾಡ್ವನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಎಣಿಸಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯವು ಎಂಬುದು ಈ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ “ಪ್ರಪತ್ತೇವ್ಯಾಜಮಾತ್ರತ್ವಮ್” ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಉಪದಿಷ್ಟವು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನವು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅದು ಬೇಡವೇಬೇಡವೆಂದು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದೆಂದಾಗಲಿ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅದು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿಸಕೂಡದು ; ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿವಾಕ್ಯವು. ಮುಂದೆ ಶರಣರಿ ವ್ರಜ ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕು. ಅದರೆ ಆ

ಇಪ್ಪಡಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ತೈಃಪತ್ಯ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಂ ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರ
ಮಾಯಾ ಪ್ರಥಾನಮನಿಶ್ಚೇನಿರ್ನಿರನಿಲೈಯೇಪ್ಪತ್ತ (೧) ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನ
ಮಾತ್ರಮ್ (೨) ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾತ್ರಮ್ (೩) ಅನಿವಾರಣಂ

ಫಲಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಫಲಪ್ರದನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ
ಭಗವಂತನೇ ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಪದನವು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವು ವ್ಯಾಜವಾದರೂ
ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ “ಪ್ರಪನ್ನಾದನೈಷಾಂನದಿಶತಿ ಮುಕುಂ
ದೋ ನಿಜವದಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು ಒಬ್ಬ
ಶ್ರೀಮಂತನು ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಶಾಲು ಜೋಡಿ
ಯನ್ನೂ ದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮರ्याದೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ.
ಮದುವೆಯು ವ್ಯಾಜವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಫಲವು.
ಆದರೆ ಮದುವೆಯು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟವನು ಶ್ರೀಮಂತನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ. ಹಾ
ಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನು ಮುಕುಂದನು ವ್ಯಾಜವಾದ ಪ್ರಪದನವೂ ಅನಶ್ಯಕವು.

ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವ್ಯಾಜರೂಪಮಾತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು
ಅತಿವಾದದ ಮೂಲಕ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವುಗಳು ಸ
ಯಲ್ಲವೆಂದು ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ
ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು, ಬೇಡವಾದರೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿ
ಡಬಹುದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮುಂದೆ ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ “ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎಂದ
ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದೋ? ಅದುದರಿಂ
ಅತಿವಾದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳ
ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.
ಇಪ್ಪಡಿ-ಈಗ ಹಿಂದೆ ಉಪವಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ತೈಃಪತ್ಯ-
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಂ - ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ
ಭರನ್ಯಾಸವು, ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರಮಾಯಾ - ನೆಪಮಾತ್ರವಾಗಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು
ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಪಮಾತ್ರವಾಗಿ, ಪ್ರಥಾನಮನಿಶ್ಚೇ - ಸಿದ್ಧೋ
ಪಾಯದ ಹಾಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲದೆ, ನಿರ್ನಿರನಿಲೈಯೈ - ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (೧) ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಂ ತನಗೂ ಮತ್ತು
ಪರಮಪುರುಷನಿಗೂ ಇರುವ ಶೇಷಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ
ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವೆಂದೂ, (೨) ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾತ್ರಂ - ಸಿದ್ಧೋ
ಪಾಯನುಭಗವಂತನೇ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪದ
ನಾನುಷ್ಠಾನವೆಂದೂ, (೩) ಅನಿವಾರಣಂ ಮಾತ್ರಂ - ಆ ಭರನ್ಯಾಸಾನಂತರ

ಮಾತ್ರಮ್ (೪) ಅನುಮತಿಮಾತ್ರಮ್ (೫) ಅಚಿದ್ವ್ಯಾ ವೃತ್ತಿಮಾತ್ರಮ್ (೬) ಚೈತನ್ಯಕೃತ್ಯಮ್ (೭) ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನಮ್ (೮) ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ ಎನ್ರಿಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲೇ ಅತಿನಾದಂ ಪಣ್ಣಿನಾರ್‌ಗಳ್. ಇಷ್ಟೈ ಪರೋಸ್ವರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪದನವೆಂದೂ, (೪) ಅನುಮತಿಮಾತ್ರಂ-ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪದನವೆಂದೂ, (೫) ಅಚಿದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಮಾತ್ರಮ್ -ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಾದಿರುವನು, ಆದರೂ ತಾನು ಬರೀ ಜಡವಸ್ತುವಲ್ಲವು, ತಾನು ಜೀತನನಾದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನೆಂದಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪದನವು ಎಂದೂ, (೬) ಚೈತನ್ಯಕೃತ್ಯಮ್-ಜೀತನನು ಮಾಡುವ ಕೃತ್ಯವು ಎಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪದನವು ಎಂದೂ (೭) ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನಮ್-ತನಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯುಂಟು ಎಂಬ ನೈರ್ಭರ್ಯ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪದನವು ಎಂದೂ, (೮) ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣಮ್-ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂದೂ, ಎನ್ರಿಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲೇ - ಎಂದು ಅತಿನಾದಂ ಪಣ್ಣಿನಾರ್‌ಗಳ್ - ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವ್ರತನಾರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ವ್ರತಂಸಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಅತಿನಾದವೆಂಬ ಬಾವವು ಈ ಅತಿನಾದಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಂಜಸವಾದುವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೇಗೆ ದೋಷಯುಕ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣವು ಇದು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವೇ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ತಾನೇ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲು, ಜಡವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು, ಫಲದಾತನಾದರೋ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಇದು ವ್ಯಾಜನಾದರೂ, ಭಗವಂತನು ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ವ್ರತಸದ್ಬಲಯುಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಎಂಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಅತಿನಾದಗಳು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ? ಆ ಭರನ್ಯಾಸವು ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯವಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಜವೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನಗಳಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆಂಬ ಭಾವವು ಹೀಗೆ ಆನಾತತಃ ತೋರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಹೇಳಿಬಿಡುವದು ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಶೋಧನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟನೈಪರೋಕ್ತಿಯೈಕ್ಕೊಂಡು - ಯಥಾರ್ಥಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ

ಕ್ರಿಯೈಕ್ಯಾಂಡು ಇವೈತಾನೇ ಅರ್ಥಮುಕ್ತರುತಿಯಿಡವೊಣ್ಣಾದು. ಇವೈಯೆಲ್ಲಾನ್ಮ “ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎಬ್ಬರ ವಿಧಿಕ್ಕು ವಿರುದ್ಧಬ್ಬಳಾನ್ಮ. ಅತಿ ಪ್ರಸಜ್ಞಾದಿ ದೋಷಜ್ಞಳೂ ಉಂಡು.

ಅದೆಜ್ಞನೇ ಎನ್ನಿಲ್— (೧) ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಮೆನ್ನಾಲುನ್ಮ, (೨) ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾತ್ರಮೆನ್ನಾಲುನ್ಮ, ಅದುವಾಕ್ಯಮಾತ್ರ

ವಾದ ಇವರುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಮೂಲಕನಾಗಿ, ಇವೈತಾನೇ - ಈ ಅತಿವಾದಗಳಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಅರ್ಥಮೆನ್ನು-ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು, ಅರುದಿಯಿಡವೊಣ್ಣಾದು-ಸಿದ್ಧಾನಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಅನುಚಿತವು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆಗ ವ್ರಮಾಣ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೈಯೆಲ್ಲಾನ್ಮ - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ “ಶರಣಂ ವ್ರಜ” - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಯೇ ಇರುವ, ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದು, ಎಬ್ಬರ ವಿಧಿಕ್ಕು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ, ವಿರುದ್ಧಬ್ಬಳಾನ್ಮ-ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಆಗಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗಿರಕೂಡದು ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾದರೆ, ಭರನ್ಯಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯವೇದೂ, ಹಾಗೆ ವಿಧಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸದೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸವೇ ಇದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂಬ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅತಿಪ್ರಸಜ್ಞಾದಿ ದೋಷಜ್ಞಳೂ ಉಂಡು- ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಇಲ್ಲದಿರುವವನ್ನು ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಕೆಲವು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿ ವ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲದೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದವು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಇದನ್ನೇ ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (೧) ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ ಮೆನ್ನಾಯ್-ವ್ರವದನವು ವರಮಾತ್ಮನ ಶೇಷಭಾವವನ್ನೂ ಜೀವಾತ್ಮನ ಶೇಷ ಭಾವವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ, (೨) ಮತ್ತು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾತ್ರಮೆನ್ನಾಲುನ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ವ್ರಧಾನೋವಾಯವೆಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಪದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಅದು-ಅಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇವೆರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ವಾಕ್ಯಮಾತ್ರಜನ್ಯ-ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ

ಒನ್ಮವುಗಿಲ್ ವಿಧಿವಿಷಯ ಮಾಗನೊಟ್ಟಾದು. ಅದು ಅವಿಧೇಯಜ್ಞಾನ
 ಲ್ತಾಲೇ ಮೋಕ್ಷಮೆನ್ನಾರ್ಕ್ಕು ಉಪಸಾನನಾಧಿ ವಿಧಿವಿರೋಧಮ್ ಭಾಷ್ಯಾದಿ
 ಉಂಟಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಬಿಟ್ಟರೆ, ಆಗಮಾಟ್ಟಾದು-ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಅನು
 ಸ್ಥಿತಿಲೇ ಬೇಕೆಂದಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಈ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಎರಡು ದೋಷ
 ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು ಹೇಗೆಂದರೆ (೧) ಪ್ರಪದನವು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಶೇಷಿತ್ವದ
 ಮತ್ತು ತನ್ನ ಶೇಷತ್ವದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ
 ಯುಂಟಾದರೆ, ಹೀಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಿ
 ದಂಟಾಯಿತು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ತತ್ತ್ವಮುಖಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ
 ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುವರು, ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವದು ಏತಕ್ಕೆ ? ನೀವೂ ಅವರ
 ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತೀರಿ ಒರೇ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು (೨)
 ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ವಿಧಿಸಿದೆ ಎಂಬ ನಮ್ಮ
 ಕೃತಿಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡುವದೇ ಪ್ರಪದನವು ಎಂದರೂ ಈ ಎರಡು ದೋಷಗಳೂ ಉಂಟು (೧)
 ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದಾಗುವದರಿಂದ, ಅದ್ವೈತಿಗಳ
 ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹಾಗೆ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ (೨) ಪ್ರಪ
 ದನವು ಆಗ ವಿಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಏಕೆಂದರೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲವಾದುದ
 ರಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಇತರೋಪಾಯವಾದ
 ಉಪಾಸನದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ಯಶಿವರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ದಿವ್ಯ
 ಸೂಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಿಧೇಯಜ್ಞಾನಲ್ತಾಲೇ-ಪ್ರಪದ
 ನವು ವಿಧಿರೂಪವಲ್ಲವು, ಹೀಗೆ ಶೇಷಶೇಷತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ
 ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಲಿ ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ,
 ಮೋಕ್ಷಮೆನ್ನಾರ್ಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ,
 ಉಪಾಸನಾದಿ ವಿಧಿ ವಿರೋಧಮ್ - "ಉಪಾಸೀತ" ಅದಿಪದದಿಂದ ಚರಣಂ
 ವ್ರೇಷ ಇಂತಹ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವು, ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಸಿದ್ಧಮ್ - ಇಂತಹ ವಿರೋಧ
 ರೂಪದೋಷವು ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಸಿದ್ಧಮ್ - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವು ಅದಿ
 ಶಬ್ದದಿಂದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಶ್ರೀ
 ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ-"ಯದುಕ್ತಂ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿರೇವ
 ಮೋಕ್ಷಃ, ಸಾಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಜ್ಞಾನಾದೇವ ಭವತೀತಿ ತದಭ್ಯುಪಗಮ್ಯತೇ.
 ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಯೇ ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯೈರ್ವಿಧಿಸಿತಂ ಜ್ಞಾನಂಕಿಂ ರೂಪಮಿತಿ
 ವಿನೇಚನೀಯಂ. ಕಿಂ ವಾಕ್ಯಾದ್ವಾಕ್ತಾರ್ಥಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಂ; ಉತ ತನ್ಮೂಲಕ

ಸಿದ್ಧಮ್. ತತ್ಪಜ್ಞಾನ ಮುಡೈಯವನಕ್ಕೂ ಪಿನ್ನು ಕೆತ್ತವ್ಯಮಾನ ಜ್ಞಾನಾ
ನ್ತರಮಾಗಿಲ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿನ್ನುಡೈಯ ವಿಧಿ ಲಕ್ಷಣಾನುಷ್ಠಾನ ವಾಕ್ಯೆಱ್ಗಳ್
ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಪಡಿಯೇ, ಇದಿನ್ ಸ್ವರೂಪಂ ಅಚ್ಚೀಕರಿಪ್ಪವೇಣುಮ್.

ಮುಪಾಸನಾತ್ಮಕಂ ಜ್ಞಾನಮ್” ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಯಾವುದು ಅವಶ್ಯ
ಕವು, ವಾಕ್ಯಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಉಪಾಸನ ರೂಪಜ್ಞಾನವೇ ಎಂದು
ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ, “ತದಿದಮಪನರ್ಗ ಸಾಧನತಯಾ ವಿಧಿತ್ವಿತಂ ನೇದನ ಮುಪಾ
ಸನ ಮಿತ್ಯವಗಮ್ಯತೇ” ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದು ವೇದನ ಉಪಾ
ಸನ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವು, ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತಾ
ಭಾಷ್ಯದ ತೃತೀಯಾಧ್ಯಾಯದ ಅವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಏದೇವಂ ಮುಮುಕ್ಷುಃ
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶಯಾ ವೇದಾನ್ಮೋದಿತ ನಿರಸ್ತ ನಿಖಿಲಾ ವಿದ್ಯಾದಿ ಬೋಷಗಂಧಾಪ
ವಧಿಕಾಲಿಪಯಾ ಸಂಖ್ಯೇಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣ ಬಿರಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತ
ಮ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯ ಸಾಯುಭೂತ ವೇದನೋಪಾಸನ ಧ್ಯಾನಾದಿ ತಬ್ಬವಾಚ್ಯ”ವೆಂದು
ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ವೇದಾನ್ಮೋದಿತವೆಂಬುದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನ ಉಪಾಸನವೇ
ವೇದಾನ್ತದಲ್ಲಿ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಅಗಲಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಈ ಭರನ್ಯಾ
ಸವು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ, ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಎಂದು
ಪತ್ತಿಸಿದರೆ, ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ
ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವು ವಿಧಿಯೇ ಅಲ್ಲವು; ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಪ್ರಧಾನವಾದುದೆಂದು
ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ತತ್ಪಜ್ಞಾನ ಮುಡೈಯವನಕ್ಕು-
ತಾನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿ ಅಸಮರ್ಥನು, ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಕರುಣಾಳುವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನು ಇತ್ಯಾ
ದಿ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗಿ, ಪಿನ್ನು ಕೆತ್ತವ್ಯಮಾನ-ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದ
ನಂತರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ, ಜ್ಞಾನಾನ್ತರಮಾಗಿಲ್-ಬೇರೆ ಜ್ಞಾನ
ರೂಪ ವಾದುದು ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಭರನ್ಯಾಸವಾದರೆ, ಪ್ರವತ್ತಿಯಿನ್ನು
ಡೈಯ-ಈ ಭರನ್ಯಾಸದ, ವಿಧಿ ಲಕ್ಷಣಾನುಷ್ಠಾನ ವಾಕ್ಯೆಱ್ಗಳ್-ವಿಧಿಸುವ ವಾಕ್ಯ
ಗಳು, ಅದರ ರಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ
ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಇವೆಲ್ಲಾ, ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಪಡಿಯೇ-ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ಇದಿನ್
ಸ್ವರೂಪಂ-ಇ ಭರನ್ಯಾಸದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಅಚ್ಚೀಕರಿಪ್ಪವೇಣುಮ್-ಸ್ವೀಕರಿಸ
ಶಕ್ಯದ್ದು ಭರನ್ಯಾಸದವನ್ನು ಎಂತವನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ಈ
ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರತಿ ತಂತ್ರಾಧಿಕಾರ ಮೊದಲು ಗೊಂಡು ಪರದೇ

ವತಾ ವಾರಮಾಧ್ಯಾಧಿಕಾರದವರೆಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತತ್ವಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಅಂತ
ನನು ಏನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನು ಎಂದರೆ, ತಾನು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ದಾನಿಭೂತನು,
ಆತನಿಗೆ ಪರತಂತ್ರನು, ತನಗೆ ಈಗ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ದೀನದಲೆಯು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವು ಆದುದ
ರಿಂದ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ಕಾವಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ
ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು; ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವು ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಭರ
ನ್ಯಾಸವು ಇದೂಕೂಡ ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದುದೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ೮೫೭-೮ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು ೧೦೪೯ನೆಯ ಪುಟ
ದಲ್ಲೂ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೇಪ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ “ಆಕಾಶತ್ರೀಯ
ರಕ್ಷಣತ್ತಿಲುಮ್” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ, “ಭರನ್ಯಾಸ ಪ್ರಧಾನಮಾನ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಪಾರ
ತಂತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೇಷತ್ವಾನು ಸಂಧಾನ ವಿರೇಷಮ್” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿರುವದರಿಂದ,
ಅಂತಹ ಅನುಸಂಧಾನವು ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ “ಕರ್ತವ್ಯಮಾನ
ಜ್ಞಾನಾಂತರ ಮಾಗಲ್” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಪುನತ್ತಿಯ
ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ “ಶರಣಂ ವ್ರಜ” ವೆಂದೂ “ತಮೇವ
ಶರಣಂಗಚ್ಛ” ವೆಂದೂ ಇವೆ “ಓಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಯಂ ಜೀತ” “ಅನೇನ್ಯೈ
ವತು ಮನ್ತ್ರೇಣ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಮಯಿನಿಕ್ಷಿಸೇತ್” “ಗಚ್ಛಧ್ವಮೇನಂ ಶರ
ಣಮ್” “ಮಾನೋಕಮೇವ ಶರಣಂ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇ ಬಿನಾಂ! ಯಾಹಿ
ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾರೇವ ಯಾಸ್ಯಸ್ಯಕುತೋ ಭಯಮ್. (ಭಾಗ ೧೧, ೧೨, ೧೫.)
ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಗಳು-ಅನುಕೂಲ್ಯಸ್ಯನಜ್ಜಲ್ಪ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಸ್ಯವರ್ಜಂ! ರಕ್ಷಿಷ್ಯತೀ
ವಿಶ್ವಾಸೋ ಗೋಪ್ಯತ್ವವರಣಂತಥಾ | ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೇವ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಪಡ್ವಿಧಾಶರಣಾ
ಗತಿಃ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನ ವಾಕ್ಯಗಳು- “ಅನನ ಸಾಧ್ಯೇಸ್ವಾಭೀಷ್ಟೇ
ಮಹಾ ವಿಶ್ವನಪೂರ್ವಕಂ | ತದೇಕೋವಾಯತಾ ಯಾಚ್ಛಾ ವ್ರಪತ್ತಿಶ್ಯರಣಾಗತಿಃ”
ಮತ್ತೂ “ತ್ವಮೇವೋವಾಯ ಭೂತೋಮೇ ಭವೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮತಿಃ | ಶರಣಾ
ಗತಿರಿತ್ಯುಕ್ತಾ, ಸಾದೇವೆಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತಾಮ್” “ಆಹಮದ್ಭ್ಯುವ ಮಯಾ ಸಮ
ರ್ಪಿತಃ” ಮತ್ತೂ “ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣ ಅಶರಣ್ಯ ಶರಣ್ಯ ಅನನ್ಯ ಶರಣ
ಸ್ವತ್ವಾದಾರವಿಂದಯುಗಳಂ ಶರಣ ಮಹಂ ವ್ರವದ್ಯೇ” ಮತ್ತೂ ದ್ವಯೋಚ್ಛಾ
ರಣಯು; “ನಿತ್ಯಕಿಂಕರೋ ಭವಾನಿ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳ
ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ವ್ರವದನವು ಗುರು ಮುಖೇನ ವಿದ್ಯಸುಸಾರವಾಗಿ
ಕೆಲವು ಪರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ನೇರಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂಬ ಭಾವವು
ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ

ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಸ್ವೀಕಾರಮೆನು ಸಾಶುರತ್ವಕ್ಕುಮ್ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ತೇ ಅರಿನ್ನು ಅದುರೈನಕ್ಕು ಕಾತಕರಮಾನ್ವುಡಿ ಪಣ್ಣಿಗಿರ ವಿಧಿಪ್ರಾರ್ಥನ ಪೂರೈಕೆ ಭರನ್ಯಾಸ ರೂಪಾಧಿಕಾರಿ ಕೃತ್ಯತ್ತಾಲೇಯಿರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್. ಅನಿವಾರಣ ಮಾತ್ರಮೆನುದು ವಿಲಕ್ಷಾದ ಮಾತ್ರಮಾನಾಲ, ರಕ್ಷಕನಾದ ಈಶ್ವರನೈ ಇವನ ಮುನ್ನು ಪ್ರಬಲನಾಯ್ ವಿಲಕ್ಷನಾ ನಾಗಿಲ, ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ಈಶ್ವರತ್ವಮ್ ಸಂಕುಚಿತಮಾಮ್

ಹಿಂದೆ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರತಿವತ್ತಿ ರೂಪವಾದುದೆಂದು ಕೆಲವರು ಅತಿವಾದ ಮಾಡುವರೆಂದು ಹೇಳಿದರು, ಹಾಗೆ ಹೇಳುವವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಸ್ವೀಕಾರಮೆನು ಸಾಶುರತ್ವಕ್ಕು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು ಎಂಬ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅದು ತನಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯಕರ ಮಾನ್ವುಡಿ-ಅದು ತನಗೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ, ಪಣ್ಣಿಗಿರ-ಮಾಡುವ, ವಿಧಿಪ್ರಾರ್ಥನಪೂರೈಕೆ - ವಿಧಿಯು ಮತ್ತು ತದನು ಗುಣವಾಗಿ, ಭರನ್ಯಾಸರೂಪಾಧಿಕಾರ ಕೃತ್ಯತ್ತಾಲೇ - ಭರನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯು ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ತಾತ್ಪರ್ಯಯಿರೇ-ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳದಷ್ಟೇ ?

ಮುಂದೆ ಕೆಲವರು ಅನಿವಾರಣ ಮಾತ್ರವೇ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಅತಿವಾದವೆಂದದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅನಿವಾರಣ ಮಾತ್ರಮೆನುದು-ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅನರ್ಹನೆಂದು ಭಾವಿಸದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ಹೇಳುವದು, ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಳಲ್ಪಿಸಿ ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ನಿವಾರಣವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ಈಗ ಅನಿವಾರಣವೆಂದರೆ ಈಗ ಅರ್ಹನಾದನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಮೊದಲು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲಾ ಅದು ಏಕೆ ? ಎಂದರೆ (೧) ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಮರೆತು ತೃಪ್ತಿಸಿ ತಾನೇ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರಲು ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅನರ್ಹತೆಯೇ ? (೨) ಅಥವಾ ತುಂಬಾ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆವಗುವದರ ಮೂಲಕ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದಂಟಾದ ನಿಗ್ರಹದ ಮೂಲಕವಾಡ ಅನರ್ಹತೆಯೇ, (೩) ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಳಲ್ಪಿಸಿ ಕೇಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ (೧) ಪ್ರಥಮ ವಿಳಲ್ಪದಲ್ಲಾದರೆ ವಿಲಕ್ಷಾದ ಮಾತ್ರ ಮಾನಾಲ- ಹಿಂದೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿದ್ದನು, ಈಗ ತೃಪ್ತಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ,

ಅಪರಾಧತ್ತಾಲೇ ನಿಗ್ರಹತ್ವೈಯುಂಡಾಕ್ಕಿ ವಿಲಕ್ಕಿನಾ ನಾಗಿಲ್ ಇವನ್ ಪಣ್ಣಿಗಿರ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪ್ರಸಾದನಮೇ ಯಾಗವೇಣುಮ್. ಸ್ವರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ರಕ್ಷಕನಾದ ಈಶ್ವರನೈ-ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರೇರಕ ನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು, ಮುನ್ನು-ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರಬಲನಾಯ್-
“ಅಥೋಹರಿ ಬಲವಾನ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವಿಲಕ್ಕಿನಾ ನಾಗಿಲ್-ಅನಾದರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದಾದರೆ, ಈಶ್ವರನುಡೈಯ-ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಸ ರ್ವೈ ಶ್ವರ ನ, ಈಶ್ವರತ್ವಮ್-ನಿಯಮನತ್ವವು, ಸಂಕುಚಿತಮಾಮ್-ಸಂಕ್ಷೋಚವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುದಾಗುತ್ತದೆ ಹಿಂದೆ ಈಶ್ವರನಿಯಮನತ್ವ ವಿರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಉಂಟು ಎಂದಾಗುತ್ತ ದೆಂಬ ಭಾವವು

(೨) ಎರಡನೆಯ ವಿಕಪಿವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಿಂದೆ ನಿನಾದರಣೆಗೂ ಈಗ ಅನಿನಾದರಣೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಏನೆಂದರೆ? ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತುಂಬಾ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅನಾದರಣೆಯು ಉಂಟಾಗಿತ್ತು ; ಈಗ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅಪರಾಧತ್ತಾಲೇ-ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹತ್ವೈಯುಂಡಾಕ್ಕಿ-ಅದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವು ಉಂಟಾಗಿ, ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ವಿಲಕ್ಕಿನಾ ನಾಗಿಲ್-ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸ್ವಾನಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದನೆಂದರೆ, ಇವನ್ ಪಣ್ಣಿಗಿರ ಪ್ರಪತ್ತಿ-ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಪ್ರಸಾದ ನಮೇ ಯಾಗವೇಣುಮ್-ಅನಿಗ್ರಹಸಬ್ಬಲ್ಪವು ಹೋಗಿ ಅನುಗ್ರಹಸಚ್ಚಿಲ್ಪವು ಈಗ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪ್ರಸಾದನಮೇ ಆಗ ವೇಣುಮ್-ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಈಶ್ವರನ ಪ್ರಪನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರ ವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಜನಕವಾದುದು ಆಗಲೇಬೇಕು.

(೩) ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದವನು ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ ಈಗ ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರವಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ವಿಕಲ್ಪದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನಾಯಿತು ಎಂದರೆ, ಹಿಂದೆ ಸ್ವರಕ್ಷಣ ಪ್ರಯತ್ನವಿತ್ತು ಅದರಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು ; ಸ್ವರಕ್ಷಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಪ್ರಪದನ ಮೂಲಕ ಬಿಟ್ಟನಾದುದರಿಂದ, ಅನಿನಾ ದರಣೆಯುಂಟಾಗಿ ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು

ವ್ಯಾಪಾರತ್ತಾಲೇ ವಿಲಕ್ಕಿನಾನೆನ್ನಿಲ ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರ ಸುಷುಪ್ತಿ ವ್ರಳಯಾದ್ಯ ವಸ್ಥೆಗಳಿಲುಮು' ವ್ಯಾಪಿರುಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯದಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಿಲ' ವಿಲಕ್ಕಾದೇ ಇರಕ್ಕೊಂವೋದು ಈಶ್ವರ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದಾನಂ ಪಣ್ಣ ಪ್ರಸಜ್ಞತ್ಕುಮು'.

ಎಂದೂ ಆಯಿತು ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವರಕ್ಷಣವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದರಿಂದ, ನಿವ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ವ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಚೇತನರು ಅಂತಹ ನಿಷಯವಲ್ಲೂ ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರ ರಾಗುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯು ಹೋಗಿ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯು ಬಂದ ಓಡನೆಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗ ಬೇಕಾದೀತು, ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯಾಪಾರತ್ತಾಲೇ-ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬ ವ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದುದರಿಂದ, ವಿಲಕ್ಕಿನಾ ನೆನ್ನಿಲ'-ವರಮಾತ್ಮನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು, ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಮಾನ-ಅಂತಹ ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲದ, ಸುಷುಪ್ತಿ ವ್ರಳಯಾದ್ಯ ವಸ್ಥೆಗಳಿಲುಮು'-ನಿದ್ರಾವ್ರಳಯ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೂರ್ಛಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ವ್ಯಾಪಿರುಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ನಾಯಿರುಕ್ಕಿರ-ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವ, ಈಶ್ವರ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಿಲ' - ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಂದಿ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಾಗ, ವಿಲಕ್ಕಾದೇ ಇರುಕ್ಕೊಂವೋದು-ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸದೇ ಇರುವಾಗ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾನಂ ಪಣ್ಣ ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮು'-ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದೀತು ಇದಕ್ಕೆ ದ್ರಾವದಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವೃತ್ತಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ದುರುಳ ದುರ್ಯಾಸನನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರಾವದಿಯ ವೀರಿಯನ್ನು ಸೇಳಿದಾಗ ಸಾಧ್ವಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೀರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾ'ನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅತ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು ಸ್ವರಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರವು ಆಕೆಗೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆತನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲವು; ಸ್ವರಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟು ವೀರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅಂಜಲಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳೋ, ಆಗ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು, ಎಂದು ಹೇಳುವರು "ದ್ರಾವದಿ ಲಜ್ಜೆಯಂ ವಿಟ್ಟಳ್ಳ" ಎಂದು ಅವರುಗಳು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿ "ಇರಣ್ಣಿ ಕೈಯುಮು' ವಿಡುಗೈ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಈ ಇತಿಹಾಸವು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲವು; ದ್ರಾವದಿಗೆ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ ಭಗವಾ'ನವರ ಹಿತೋಪವೇಶ್ವರನ ಆವತ್ಸಾಲದ್ದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಎಂಬುದ 'ಆಕೆಯು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಆಗಿ, ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನ ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು; "ಶಂಖಚಕ್ರ ಗಧಾವಾಣೀ ದ್ವಾರಕಾನಾಥಅಚ್ಯುತ"

(೪) ಅನುಮತಿ ಮಾತ್ರ ಮೆನ್ನಾಲ, ಅನು ಉಪಾಸನಕ್ಕೂ ತುಲ್ಯವು

ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ “ವ್ರವನ್ನಂವಾಹಿ ಗೋಸ್ಥ ಕುರುಮಧ್ಯೇವಸೀದತಾಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೋ, ಆಗ “ವಪ್ರವು ವ್ರದುರಾಸೀದನೇಕಶಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ನಂಬಿದರೂ ಅದರಿಂದ, ಸ್ವರಕ್ಷ ರಕ್ಷಣದಿಂದ ಪ್ರಿತನಾಗಲಿಲ್ಲವು, ಅದುವರೆಗೂ ಅಕೇಯ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವರೂಪವಾಗವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವು, ಅಂಜಲಿ ಕರಣದಿಂದ ಆ ಅಂಗವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು “ಸ್ಮರಣಾಪ್ರಾಧಾನ್ಯವತ್ಪಾತಾ” “ಸರಾತ್ಪ್ರತಚ್ಛೃತೇಃ,” “ಕೃತ ವ್ರಯತ್ನ ವ್ಯಪ್ತೇ” ಎಂಬ ಒಡ್ಡು ಮಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡುವದನ್ನೇಲ್ಲಾ ಭಗವದ್ರೀತನಾರ್ಥನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಆ ಅವನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಲ್ಲಿ ವ್ರವದನ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೇ ಒ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆ ಮಾಡದ ಬರೀ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರ ತ್ಯಾಗದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ವಕ್ಷಿಯನ್ನು ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರಿಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೊಗುವಿಗೆ ರೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರೈಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೊಗುವಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸ ಬೇಕೆಂದಿರುವವರಲ್ಲಾ ಮೊಗುವಿಗೆ ಎನ್ನೊಂದು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸ ಕೊಡದೆಂದೇವೆಡುವುದು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ಶ್ರಯಿಸಿ ದೇಹ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವವನು, ಧನಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಕೊಡದೆಂದಾಗುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ದೋಷಗಳು ಈ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂಟಾಗುವುದು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತ ವಡಿಸಿದರು “ತಿರ್ಯಗ್ಗು ಮಚೈಯೂಂಡಾ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರತ್ವೈವಿರ್ಮಾ” ಎಂದರೆ ಸ್ವರಕ್ಷಣಾ ಹೇತುವಾವ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಒ ಬಿಟ್ಟು, ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನ ನಾಯಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಮೊಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಮೊದಲಿನವನು ಅದನ್ನು ನುಸಿದ ಹೊಡೆದವನನ್ನು ಕೊಂದು ತಾನೂ ಆತ್ಮಪತ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು,

ಮುಂದೆ ಅನುಮತಿ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ರವತ್ತಿಯು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ (೪) ಅನುಮತಿ ಮಾತ್ರ ಮೆನ್ನಾಲ ಭಗವಂತನು ವ್ರವನ್ನಾಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ವ್ರವತ್ತಿಯು ಎಂದರೆ, ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟು ವ್ರವನ್ನಾಗಲು ಅಹವೆಂಬ ಭಾವವು ಉಪಾಸನಕ್ಕೂ ತುಲ್ಯವು - ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಸನಾ ವಿಧವೆಂದರೆ ಗುರುನಾಮ ಸ್ಮರಣವು ಆಗ ವ್ರವತ್ತಿಯು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು

(೫) ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ಸೂತ್ರಮ್ ಪ್ರತಿಕೂಲ ದಶೈಯಿಲುಮ್ ಉಂಡಾಗ್ಯ ಯಾಲೇ ಇವ್ವಳನೇ ರಕ್ಷಣೀಯ (ತುಕ್ಕು ತ್ತೈಕ್ಕುರುಪ್ಪಾಕಾದು. (೬)

ದೂಷಣವು ಶ್ರೀ ವಚನ ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು “ರಕ್ಷಣತ್ತುಕ್ಕು ವೇಕ್ಷಿತಮ್ ರಕ್ಷಕ್ಕಾಮು ಮತಿಯೇ” ಎಂಬುದು ; ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರೋಪಾಚಾರ್ಯರವರು “ನೀ ಎನಕ್ಕ ರಕ್ಷಕ್ಕಾಮ್ ಎನ್ನಾಲ, ಅಲ್ಲೇ ಎನ್ನಾದೇ ತನ್ನದೈಯ ರಕ್ಷತ್ವತ್ತೆ ಇಶೈಯು ಮಸ್ವಳವೇ ಎನ್ನೈ”, “ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೆ” ಎಜ್ಜಿರ ವಿದತ್ತಿಲ್ ಪೊಲ್ಲುಗಿರ ವಪೇಕ್ಕೈ ರಕ್ಷೈ ತಾನು ಮತಿ ದ್ಯೋತಕ ಮಿತ್ತನೈ ಎನ್ನಕರುತ್ತು” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೫) ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ಸೂತ್ರವೇ ಪ್ರಸತ್ತಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಂಡಿ ಸುತ್ತಾರೆ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ಸೂತ್ರಮ್ ತಾನು ಅಚಿತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವು ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸತ್ತಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ದಶೈಯಿಲುಮ್-ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿರುವ ಅನನ್ಯೆಯಲ್ಲೂ, ಉಂಡಾಗ್ಯ ಯಾಲೇ-ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವಯು ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಇವ್ವಳನೇ - ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ, ರಕ್ಷಣೀಯತ್ತುಕ್ಕು-ಭಗವಂತನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾನಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುವದಕ್ಕೆ, ಉರುಪ್ಪಾಗಾದು-ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು, ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿರುವದೂ ಸಹ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಕೂಲರೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ ಆಗ ವಂಚವರಿಕರಗಳೂ ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲ ಪ್ರತಿಕೂಲನರ್ಜನ ಒಂದನ್ನು ಉಪನಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು ಮಿಕ್ಕ ವರಿಕರಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲೂ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವವು ವಿರಬಹುದು ಗೋಪ್ತೃತ್ವವರಣವು, ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ಇರಬಹುದು ಇಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಹಾಗಾದರೇ ಮೋಕ್ಷವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು “ಈ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ವೇಷತ್ವೈಸಾಧನಮಾಕ್ಯ ಮೊಣ್ಣಾದು” ಎಂದು ಶ್ರೀ ವಚನ ಭೂಷಣ ವಾಕ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೇನಿರ ಬಹುದು ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ಪ್ರಧಾನವು, ಈ ಪ್ರಸತ್ತಿಯು ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ವೇಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನ ವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವ ವೇಷಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ “ಅಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್, ಉಪಾಸುತಿಲೇ ಉಪಕಾರಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ನು, ಉಪಾಸುತೀ ಗಪ್ಪುಮ್” (೬೫) ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಯು, ಮತ್ತೂ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವತ್ತೀಣವ ಉಂಡಾ

ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಮೆನ್ನಾಲ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಮ, ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳೆ ಚೇತನ ವೃತ್ತಿಗಳು ಮೆಲ್ಲಾಮ, ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯಮಾಗ್ಯಾಲೇ ಇದುಕ್ಕೊರು ವಾಲಿಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಗದು. ಚೇತನನುಕ್ಕೊ ತಾನೇ ವರು ಮದೆನ್ನು ವಿಕಷ್ಪಿಕ್ಕಿಲ, ಉಪದೇಶಾದಿಗಳ ವೇಣ್ಣಾದೊಳಿಯುಮ. (೭) ಫಲಾನುಪಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತ

ಗುವದರ ಮೂಲಕ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂತೋಷವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಇದು ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಉಂಟೆಂಬುದು ಒಂದು ಅಕ್ಷೇಪವು ಇನ್ನೊಂದುಅಕ್ಷೇಪವೆಯು ಪ್ರಧನವದಲ್ಲೇ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದುದು ಪ್ರವತ್ತಿಯು ವಿಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ

(೭) ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಮೆನ್ನಾಲ-ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪದನವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರ ವಾಪ್ತವಾಗುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ ೧ ಬರೀ ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯವೇ ? ಅಥವಾ ೨.ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯವೇ ಎಂಬುದಾಗಿ; ೧ನೆಯ ವಿಕಲ್ಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂಷಣವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಮ- ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳೂ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ, ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳೆ ಚೇತನ ವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾಮ-ನಡೆಯುವರು, ಆಹಾರ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವದು, ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾದನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲಾ, ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯ-ವಾದುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೂ-ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ, ಒರುವಾಲಿ-ಯಾವ ಒಂದು ಮೈಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ, ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಗದು-ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವು ಆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು, ಪ್ರಪದನವಾದ ಚೈತನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದರೆ ನಿರುತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು, ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಈ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾಮಿ ನಿಗಮಾಸ್ತ ದೇಶಿಕರವರಿಗೆ ಇತರರ ತೇಜೋವಧೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ ನಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ ಇಷ್ಟ ವಿಲ್ಲವು ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವು. ೨ ಮುಂದೆ ಎರಡನೆಯ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಚೇತನನಕ್ಕೊ ತಾನೇ ವರುಮದೆನ್ನು ವಿನಕ್ಷಿಕ್ಕಿಲ- ಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಆಮೇಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುವ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಉಪದೇಶಾದಿಗಳ- ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲಾಗಲಿ, ಗುರುಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಹಿರಿಯರಿಂದಾಗಲಿ, ಉಪದೇಶವೇ ಮೊದಲಾದವು ವೇಣ್ಣಾದೊಳಿಯುಮ- ಬೇಡವೆಂದಾಗುವದು ಅಥವಾ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರತಿಕೂಲರೂಪವಾದುದೂ ಆಗಬಹುದು.

ಸಮಾಧಾನಮಾತ್ರಮೇಯೆನ್ನಿಲ್, ತನ್ನಾನು ರುಚ್ಯನು ರೂಪಮಾಗ ಪ್ರತಿ
ಪುರುಷನು ವೇರಪಡುಮ್. (೮) “ವ್ರಜ” ಎನ್ನು ವಿಧೇಯನಾಗಿಯಾ ಫಲ

ಆಗಲೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದೀತು ಇಲ್ಲಿ ಅದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು

(೭) ಫಲಾನುಪಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನಮಾತ್ರಮೇಯೆನ್ನಿಲ್ —
ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪಫಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗದಿರುವಂತಾದ್ದಾಗಿ, ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
ಮಾತ್ರ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ; ಇಷ್ಟೇ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವು
ಎಂದರೆ, ತನ್ನಾನು ರುಚ್ಯನು ರೂಪಮಾಗ - ಅವರವರುಗಳ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ, ಪ್ರತಿಪುರುಷನು ವೇರಪಡುಮ್ - ಪುರುಷ ಪುರುಷರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಯಾಗಿ ಏರ್ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಪುರುಷ ಪುರುಷರಿಗೂ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವು
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಸದ
ನವೇ ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂಬ ದೂಷಣವುಂಟಾದೀತು ಎಂಬ ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾ
ಧಾನ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇದನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು ;
(೧) ಫಲಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನಮಾತ್ರವೇ (೨) ಫಲಕ್ಕೆ ಅನುಪ
ಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನಮಾತ್ರವೇ ? ಎಂಬದಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು
ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಅದು ನಾನು ಹೇಳುವಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ
ಪ್ರಪನ್ನನು ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ನಿರ್ಭಯ
ನಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನ ಉಂಟು ಇದು ತಮ್ಮ
ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವದರಿಂದ ಆ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಎರಡನೆಯ
ವಿಕಲ್ಪದ ಪ್ರಕಾರ ಫಲಕ್ಕೆ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
ಮಾತ್ರ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಆಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು
ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವು ಇಷ್ಟೇ - ಪ್ರತಿ
ಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವು ಬೇರೇ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದಾ
ಗಿರುವಾಗ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನವುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ
ಹೇಳಿಕೆಯು ಸರಿಯಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ

(೮) ಮುಂದೆ ಪ್ರಸದವು ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿ
ಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣವೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಸದವದಿಂದ
ತಾನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಧಿಕಾರಿಯು ಎಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು
ಎಂಬರ್ಥವು ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣವು ಎಂದರೆ ಅಧಿ
ಕಾರಿಯು ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದಾ

ತತ್ತ್ವಾನುನಾದಿಗಳನ್ನಿಕ್ಕೇ ಇರುಕ್ಕಿರತ್ತೈ ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷಣಮೆನ್ನೊಣ್ಣಾದು. ಕರ್ತೃವಾಗವಿಧಿಕ್ಕಿರ ಪ್ರಪತ್ತಿತನಕ್ಕೇ ಇಪ್ಪಡಿ ಏತೇನು ಮೊರುಕಣ್ಣಿಳಿವು ಪಣ್ಣಿಲ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳೈಯು 'ಸ' ಇಪ್ಪಡಿ ಕಣ್ಣಿಳಿಕ್ಕಲಾ 'ಸ'.

ಯಿತು ಇದು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯು ಎಂದು ಏದ್ವಟ್ಟಿತು ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು, ತಾನು ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನಿಗೂ ಕೊಡಬಹುದು, ಇತರರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂದು ಆಯಿತು ಆಗ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಮೋಕ್ಷಸ್ವಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಧಿಯೆಂದಾಗಲಿಲ್ಲವು ಆರೆ "ಶರಣಂ ವ್ರಜ" "ಓಮಿತ್ಯಾತಾಂಯುಂಜೀತ" ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ "ವ್ರಜ" ಎನು ವಿಧೇಯಮಾಯ್-ಮುಂದೆ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಫಲತತ್ತ್ವಾನುನಾದಿಗಳನ್ನಿಕ್ಕೇ-ಫಲವೇನು ಮತ್ತು ಆ ಫಲದ ಕಾಮನೆಯು ಅಲ್ಲದೆ, ಇರುಕ್ಕಿರವಿತ್ತೈ - ಇರುವ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ 'ಓ', ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷಣಮೆನ್ನೊಣ್ಣಾದು - ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯು ಫಲವನ್ನಾಗಲಿ ತತ್ತ್ವಾನುನೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಿರೋಧವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಶರಣಂವ್ರಣ ಎಂದು ವಿಧಿ ಇರುವಾಗ ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷಣವಾಗದು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷಣವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು "ಫಲಾದಿಭ್ಯೋ ವಿಭಿನ್ನತ್ವಾತ್ ಪ್ರಪತ್ತಿರ್ನಿರ್ಧನನ್ವಯಾತ್ | ವಿಧೇಯಾಂತರಹಾನೇಶ್ಚ ನಾಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಣಮ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ವಿಧಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣವಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

ಮುಂದೆ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಎಂಟು ವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಕರ್ತೃವಾಗವಿಧಿಕ್ಕಿರ ಎಂಬ ಎರಡುವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕರ್ತೃವಾಗ-ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು, ವಿಧಿಕ್ಕಿರ-"ಶರಣಂವ್ರಜ" ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವ, ಪ್ರಪತ್ತಿತನಕ್ಕೇ-ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆನೇ, ಇಪ್ಪಡಿ-ಈ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಏತೇನುಮೊರು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು, ಕಣ್ಣಿಳಿವುಪಣ್ಣಿಲ-ಅತಿವಾದರೂಪವಾದ ನೆಪಗಳನ್ನು ಏದ್ವಡಿಸಿದರೆ, ಉಪಚ್ಛಂದನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳೈಯು 'ಸ'-ಉಪಾಸನ ಮಾಡಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಇಪ್ಪಡಿ-ಓಗೆಯೇ, ಕಣ್ಣಿಳಿಕ್ಕಲಾ 'ಸ' -ತಿಳಿಯದ ಬಾಲನಿಗೆ ಉಪಚ್ಛಂದನ-ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಿ ರ್ವದಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯು

ಅಪ್ಪೋದು ಇಮುಖಜ್ಞಳಾಲೇ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಲ್ ಕಾಟಿಟಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿ
 ಕ್ಕುನ್ಯಾ ಸ್ವತ್ತಿ ಶೋಲಿನಿನ್ನತ್ತದು ತಲೈಕಟ್ಟಾದು. ಸ್ವನಿಷಯ ಸ್ವೀಕಾರ ನಿಶಿಷ್ಟ
 ಮಾಯಾ ಕೊಣ್ಣು ಫಲಪ್ರದಮಾಕಾನಿರ್ದಚ್ಚಯಾ ದೇ ಇಸ್ಸಿದ್ವೋಪಾಯಮ್
 ಸ್ವೀಕಾರತ್ತಾಲುಮ್ ನಿರಪೇಕ್ಷಮೆನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪಣ್ಣವೇಣುಮೆನ್ನಿಲ್, ಇದು
 ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವರನ್ನ ವಂಚನಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಅದು
 ವಿಧಿಯೇ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು ಅಪ್ಪೋದು-ನೀವು ಹೇಳಿರುವ
 ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಉಪಾಸನಾದಿ
 ಗಳಿರ್ದಾಟಿಲ್ ಉಪಾಸನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಿಂತ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ,
 ವ್ಯಾನ್ಯತ್ತಿ ಶೋಲಿನಿನ್ನತ್ತದು - ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ನೀವೇ ಹೇಳಲು ಯೋಚಿ
 ಸಿದುದು, ತಲೈಕಟ್ಟಾದು-ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು ನೀವು ಹೇಳಿದ ಉಪಚ್ಛಂದನರೂಪ
 ಅತಿವಾದಗಳು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಗೂ ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ ಎರಡೂ ಒಂದೇಯಾ
 ಯಿತು ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಉಪಾಸನಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳದೆಂಬ ವಾಕ್ಯ
 ಸಿದ್ಧಿಯು ಏರ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ನೀವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು
 ಹೇಳಿ, ಅದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವು ಸರಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ
 ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು ಆಗ ಉಪಯೋಗವಾಗುವದಿಲ್ಲವು
 ಈಗ ವೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆ ವಿಧ ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಾದಿಗಳೇ ಮುಕ್ತಿಹೇತುಗಳಾದರೆ
 ಉಪಾಸನಾದಿ ಗುರುತರೋಪಾಯಗಳಲ್ಲ ಅಶಕ್ತ್ಯತೆಯಿಂದ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ
 ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪರಮ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ
 ಉಪದೇಶವು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಸಿದ್ವೋಪಾಯಂ ತಾನೇ,
 ತನ್ನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಫಲಕೊಡುವನು ಅದುದರಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
 ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಏಕ ಶಬ್ದತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂಬ ಪೂರ್ವವಕ್ಷವನ್ನು ಅನುವದಿಸಿ ನಿರಾ
 ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ -- ಸ್ವನಿಷಯಸ್ವೀಕಾರ ನಿಶಿಷ್ಟಮಾಯಾ ಕೊಂಡು-ತನ್ನ ವಿಷಯ
 ದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ವೋಪಾಯನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಾಗಿ, ಫಲಪ್ರದಮಾಗಾನಿರ್ದ-ಫಲಪ್ರದ
 ನಾಗಿರುವಾಗ (ಪೂರ್ವವಕ್ಷಿಯು ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ
 ಪೂರ್ವವಕ್ಷವನ್ನು ತಿಳಿಸುವನು) ಇಸ್ಸಿದ್ವೋಪಾಯಮ್ - ಇಸ್ಸಿದ್ವೋಪಾಯಂ,
 ಸ್ವೀಕಾರತ್ತಾಲುಮ್-ಪ್ರವನ್ನಾದರೂ ಕೂಡ, ನಿರಪೇಕ್ಷಮೆನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪಣ್ಣ
 ವೇಣುಮೆನ್ನಿಲ್-ಹಾಗೆ ಪ್ರವನ್ನನಾಗುವದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇ
 ಕೆಯು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಏಕಶಬ್ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು
 ಹೇಳಿದರೆ, ಇದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ದೃಷ್ಟಿನಿಧಿಪೋಲೆ "ಮನೋಬ್ರಹ್ಮೈತ್ಯು
 ಪಾಸೀತ", ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲದೇ ಇರುವದರಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ

ದೃಷ್ಟಿವಿಧಿಪೋಲಿಆರೋಪಿತಮಾಡಲ್ ಸ್ವವಚನವಿರೋಧಮಾಡಲ್ ಆಮ್

ಅಥ ಏಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥನಾಥ

ಆಗ್ನಿಯಾಲ್ ಈಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದನೀಯನಾಯ್ ಪ್ರಧಾನಮಾನ

ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವಹಾಗೆ, ಆರೋಪಿತಮಾಡಲ್-ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸಿ ಹೇಳುವ ಅಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸ್ವವಚನ ವಿರೋಧ ಮಾಡಲ್-ತಾವು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗಲಿ, ಆಮ್ - ಆಗುತ್ತದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಮದಯಾಳುವು, ಆತನಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವೇಕ್ಷಿತವಿಲ್ಲವು, ಇಷ್ಟದೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು, ಪ್ರಪದನ ತಾನೆ ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಮೇಕಂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ಫಲಪ್ರದನು ಪ್ರಪದನ ಏತಕ್ಕೆ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪಾದಕ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು, ಅದು ಆರೋಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಎದುರುನೋಡದೇನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುವನು ಎಂಬುದು ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಮುಂದಿರುವ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬ ವಿಧಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸ್ವವಚನ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯು ನಿರಪೇಕ್ಷವಲ್ಲವು ಶರಣಾಗತ್ಯಂತರವೇ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮಿದೇಶಿಕರವರು ಓಂದೆಯೇ “ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ ನದಿಶತಿಮುಕುಂದೋ ನಿಜಪದಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಸಾಧ್ಯೋ ವಾಯವನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತಾನೆ ಅದುದರಿಂದ ಅದು ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದುದಲ್ಲವು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದೇ ಅದುದರಿಂದ ರಾವ.ಚಂದ್ರವ್ರಭುವು ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯತವಾಸ್ತೀತಿ ಚಯಾಚತೇ! ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇ ಭ್ಯೋದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂನುಮು||” ಸಕೃಚ್ಛರಣಾಗತಿಮಾಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೇನೇ ಅಭಯವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲವೂ (ವರಿಕರವೃತಿಂಕ್ತ) ನಿರಪೇಕ್ಷವು ಅದನ್ನೇ “ನಜಾತಿಭೇದಂ ನಕುಲಂ ನಲಿಂಗಂನ ಗುಣಕ್ರಿಯಾಃ! ನದೇಶಕಾತಾನಾವ ಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಮಪೇಕ್ಷತೇ” ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕೆ ನಿರಪೇಕ್ಷವೆಂಬ ಭಾವವು (ಅಭೀತಸ್ತವ ೨೬ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ)

ಅದುದರಿಂದ ಈ ಏಕಶಬ್ದದ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ್ನಿಯಾಲ್-ಅದುದರಿಂದ, ಎಂದರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಿರಪೇಕ್ಷವೆಂದು ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೇಳಿದರೆ ಬಾಧಕಾರ್ಥಗಳು ಒದುಗುವದರಿಂದ, ಏಕ

ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮ್. ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿರಣ್ಣುಮ್ ಪ್ರಸಾದಜ್ಞಳಾಯ್ ಕ್ಷೋಂತು ಪ್ರಧಾನಮಲ್ಲಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಜ್ಞಳ್.

ಶಬ್ದಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ? ಈಶ್ವರ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಪ್ರಸಾದನೀಯನು - ಪರಮ ಕರುಣಾಳುವಾಗಿ ಯಾವಾಗ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವನಾಗಿರುವ, ಪ್ರಧಾನಮಾನ ಮುಖ್ಯನಾದ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಈಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿಗೇನೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದೂ ಕೂಡ, ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಜ್ಞ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಪ್ರಧಾನ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವೆಂದು ಏಕ ಶಬ್ದವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು “ಏಕೇನುಖ್ಯಾನ್ಯಕೇವಲಃ” ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ, ಅನ್ಯ, ಕೇವಲ ಎಂಬದಾಗಿ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆದುದರಿಂದ ತಾನೇ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳು ಬೇಡವೋ? ಅವುಗಳೂ ಬೇಕು, ಆದರೆ ಅವು ಪ್ರಧಾನಮಲ್ಲಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಜ್ಞಳ್ ಅದೇಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಲ್ಲಾದ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂದರೆ ಅವೂ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಅವುಗಳೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು ಫಲಕೊಡುವವನು ಈಶ್ವರನಾದುದರಿಂದ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರವು ಆದರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಾದ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಇವೈ ಇರಂಡತ್ತೊನ್ನಿಲೇ-ಇವೆರಡೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ, ಯಥಾಧಿಕಾರಮ್ - ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯನಾಗಿ, ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಗುರುವಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಆಶಕ್ತಿಗೂಲಘಾವಾಯವೂ, ಹೀಗೆ ಯಥಾಧಿಕಾರವಾಗಿ ನಿತ್ಯಿಯಾಗಕ್ಕಡವದು - ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತೇ ರ್ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರಮ್ - ಎಂಬುದೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ವಿಧ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿದರಲ್ಲವೇ; ಪ್ರಾಜ್ಞರೇ ಹಾಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರಲಾ, ಅವರುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು? ಎಂದರೆ,

(೧) ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವು, ಸ್ವರೂಪ ರಕ್ಷಾಫಲ ಭರಸಮರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಈ ಶೇಷಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂಬುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು ಶ್ರೀ ವರಾಹರ ಭಟ್ಟರು ಆಷ್ಟ ಶ್ಲೋಕಿಯಲ್ಲಿ “ನಿಶ್ಚಿತ್ಯತ್ವದಧೀನತಾಂ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೆ ಇರಣ್ಣು ತೊನ್ನಿಲೇ ಯಥಾಧಿಕಾರ 'ಕ' ನಿಲೈಯಾಗಕ್ಕಡವದು.
ಅಥ ಏಕ ಶಬ್ದಸ್ಯಾನ್ಯೋಪಾತಯಾ ನಸ್ಯ ಪರತ್ವಮಾಹ

ಅಸೇಕ್ಷಿತ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು ಉಪಾಯಮಾಗ ವಿಧಿತ್ತ ಸಾಧನಾಂತರಜ್ಞಳಿ
ಯಿಡೈಯಿಡನೇಣ್ಣಾದ ಪಡಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಂತರಮ್ ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ

(೨) ಅನಿವಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಮೂವ
ಲು ಅಪರಾಧ ಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ನಿವಾರಣೆಯು, ಈಗ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರ ಅನುಗ್ರಹ
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರಣವು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವಯತ್ನವು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವು

(೩) ಈಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತನು, ಹಾಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನೀ
ಯುದೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಭಗವಂತನ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲ
ಕ ಲಭಿಸುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನ ಅನುಗ್ರಹದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ

(೪) ಅಚಿದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವು ಏನೆಂದರೆ ಚಿತ್ತಿಗೆನೇ
ದೇವ ಮನುಷ್ಯ ಶೇಷರಗಳು ಉಂಟಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಜ್ಞಾನ ವಿವೇಕಾದಿಗಳು
ಲಭಿಸುವದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಯತ್ನವಾದುದರಿಂದ
ಅಚಿದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯು ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೫) ಚೈತನ್ಯ ಕೃತ್ಯವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವು ಏನೆಂದರೆ -
ಪ್ರಪದನವು ಜ್ಞಾನ ರೂಪಯಾಚ್ಛಾದವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ

(೬) ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನವೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವು, ತನಗೆ ಅಪರಾಧ
ಬಾಹುಳ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ, ಭಯ ಶೋಕಾದಿಗಳಿದ್ದವು
ಈಗ ಮಹಾ ವೀರನ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ನೈರ್ಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂಬುದು

ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯೋಪಾಯದ ಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥವಾಗಲಿ

ಆಗಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ

ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನವೆಂಬರ್ಥದಿಂದ ಕೋರುವ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರು ಈಗ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥವಾದ ಅವಧಾರಣ ಅಥವಾ
ಕೇವಲ ಎಂಬರ್ಥದಿಂದ ಕೋರುವ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸು
ತ್ತಾರೆ ಶರಣ್ಯ - ರಕ್ತಿಸಲ ಕಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಭಗವಂತನು,
ಅಸೇಕ್ಷಿತ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು - ಪ್ರಪತ್ತಿ - ಚಿತ್ತವಿಧಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ
ಮಾಡಬಹುದಾದುದರಿಂದ, ಕೋರಿಸಿ ಫಲಕ್ಕೆ, ಉಪಾಯಮಾಗಿ ವಿಧಿತ್ತ -
ಉಪಾಯವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ ಸಾಧನಾಂತರಗಳೆ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ಯಿಡೈಯಿಡ ವೇಣ್ಣಾದವು - ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರದೆ

ಪಣ್ಣಿನ ಶರಣ್ಯ ತನಿತ್ತು ನಿದ್ಕುಮ್ ನಿಲೈಯೈಪ್ಪತ್ತ “ಏಕ” ಶಬ್ದಮೆನ್ನಮ್ ಶೋಲ್ಲುವರ್ ಗಳು. ಅದೆಜ್ಜ ನೆಯ್ನಿಲ್ :- ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ಪಣ್ಣ ಅನಂತರಮ ದಡಿಯಾಗ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತಾಲ್ ಫಲೋಪಾಯ ಮಾಗಕ್ಕೆಡವನಾನ ಶರಣ್ಯ ಅಕಿಂಚನನಾಯ್ ವಿಳಂಬ ಕ್ಷಮನಲ್ಲಾತ ವಿನಸ್ತಿರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ತನಕ್ಕುಮ್ ನಡುವೆ ನಿರ್ದೋರು ಶುಮೈಶುಮತ್ತಾದೆ ಇವನ್ ಶುಮೈಯೈತ ಗುಣಜ್ಞಳಿನ್ ಮೇಲೆಯೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕನಂತರಂ-ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ, ಭರಸ್ವೀಕಾರಮ್ಪಣ್ಣಿನ - ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭರವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ, ತನಿತ್ತು ನಿರ್ದು ನಿಲೈಯೈಪ್ಪತ್ತ - ಈಗೇ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಡು - ನಂ - ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು, ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಮೆನ್ನಮ್ ಏಕ ಬದ್ಧವೆಂದ ಶೋಲ್ಲುವರ್ ಗಳು ಹೇಳುವರು ಮಾಮೇಕಂ ಎಂದರ ಮುಂಕೇವಲಂ - ಮಾಮೇವ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವೆಂಬ ಭಾವವು ಇನ್ನು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದ್ಪ ವದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ; ಅಥವಾ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಸಹಾಯವು ಅನಂತರ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಅನಂತರ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಕೆನಲ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು ಅನಂತರ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಯಾವುವು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅದೆಜ್ಜ ನೇ ಎನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಪಣ್ಣಿ-ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಅನಂತರ, ಅದಡಿಯಾಗ - ತನ್ನೂ ಲಕವಾಗಿ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳುಮ್ - ಕರ್ಮಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿ ರೂಪೋಪಾಸನಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಫಲೋಪಾಯ ಮಾಗಕ್ಕೆಡವನಾನ- ಫಲೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಶರಣ್ಯನು, ಅಕಿಂಚನನಾಯ್ - ಬೇರೆ ಗತಿಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ, ವಿಳಂಬ ಕ್ಷಮನಲ್ಲಾದ - ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವ, ಇವನ್ರಿರುತ್ತಿಲ್ - ಇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ತನಗೂ ನಡುವೆ - ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ದೋರು ಶುಮೈ ಶುಮತ್ತಾದೇ - ಇವನು ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ರೂಪವಾದ ಉಪಾಸನವೇ ಒಂದು ದೊರೆಯನ್ನು ಶುಮತ್ತಾದೆ - ದೊರೆಯ ಆತನಿಗೆ ನಾಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಸದೇ, ಇವನ್ ಶುಮೈಯೈ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಹೊರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ದೊರೆಯನ್ನು, ತಗುಣಜ್ಞಳಿನ್ ಮೇಲೆಯೇರಿಟ್ಟು-

ರಿಟ್ಟು “ಶರಣಂತ್ವಾ | ಪ್ರಪನ್ನಾಯೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ | ತೇಷು ಮೃತ್ಯು ಮತಿಕ್ರಮ್ಯಯಾನ್ತಿ ತದ್ವೈಷ್ಣವಂ ಪದಮ್ ” ಎನ್ನುಮ್ “ಅರಿ ನಕ್ಕುನ ಪಾದಮೇ ಶರಣಾಗ ತಂದೊಳಿಂದಾಯ್” ಎನ್ನುಮ್, ಶೋಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟತಾನೇ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಫಲಪ್ರದನಾಯ್

ತನ್ನ ಕೃಪೌದಾರ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆ ಭಾರವನ್ನು ತಾನೇ ಹೊತ್ತು ಎಂದರೆ ಆ ಉಪಾಸನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೃಪೌದಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ನಿಂತು, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರಣ್ಯನು ಉಪಾಸನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುಗಿಸಿತ್ತಾರೆ ಉಪಾಸನ ಮೊದಲಾದವು ಬೇಕೆಲ್ಲ ವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ?—ಧ್ಯಾನಯೋಗ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ - ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದವರಾದ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿದ್ದರೂ ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥರಾದವರೂ ಕೂಡ, ತೇಷು-ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಪಂಚಮರೂ ಕೂಡ, ತ್ವಾ-ನಿನ್ನನ್ನು, ಶರಣಂ-ಉಪಾಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ, ಪ್ರಪನ್ನಾಃ—ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು, ಮೃತ್ಯುಂ ಅತಿ ಕ್ರಮ್ಯ-ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ, ಪುನಸ್ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ತದ್ವೈಷ್ಣವಂ ಪದಮ್ - ಆ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ವೈಕೂಂಠ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂದೂ, ಮುಂದಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ನಮ್ಮಾಲ್ವಾರ್ ವಾಶುರಭಿ (೫. ೭. ೧೦) ಪೂರಾ ಪಾಶುರವೂ ಅರ್ಥವೂ ಹಿಂದೆ ಸಾಬ್ಬ ಪ್ರಪದನಾಧಿ ಕ ರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು, ೧೦೮೭ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ,

ಶೋಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ-ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟತಾನೇ-ದ್ವಯಮೆ ನ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾನೇ, ನಿರಪೇಕ್ಷಫಲಪ್ರದಾನಮ್-ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎದುರುನೋಡದೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನಾಗಿ, ನಿರ್ಝಂ ನಿಲೈಯೈ-ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು, ಅನುಸಂಧಿತ್ತುಕೊಂಡು-ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶರಣಮಾಗ ವಡೈ-ನನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದು; ಎಂದರೆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು, ಇಜ್ಜು ಶೋಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು-ಈ ಸಂಭವ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತ್ಯಂತರ ಭಕ್ತಿಯೇ ಗಾಢು ಷ್ಠಾನವು ಕೂಡದು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು ಪ್ರಪದನಾಂತರ ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಶ್ರಿಯೇಪತಿಯು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು ಎಂಬಭಾವವು.

ನಿರ್ಭಂ ನಿಲೆಯ್ಯೆ ಅನುಸಂಧಿತ್ತುಕ್ಕೊಂಡು ಶರಣ (ಮ್ವುಕಕ್ಕಡವೈ) ಮಾಗ ವಡೈಯೆನ್ರು ಇಚ್ಛೆ ಶೋಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು.

ಏಕಶಬ್ದ ಸ್ಯ ಉಪಾಯಾನ್ತರಾಂಗಾನನ್ವಯ ಪರತ್ವಂಚಾಹ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾನತನ್ನೈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಂಪೋದು ಅನ್ನು ಕೊಲ್ಕ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾನ ವಿತ್ತೈಯೊಳಿಯವೇರೊರು ಪರಿಕರತ್ತೆ ಯಿದಿಲೆ ವಿದ್ಯಾನ್ತರತ್ತಿರ್ದೋಲೆ ಶೋರಿಗಿಕೊಂಡು ಅದುವುಮ್ ಪ್ರಸಾದನ ಮಾನ ಉಪಾಯಕೋಟಿಯಿಲೆ ನಿರ್ಧಿರದೆನ್ರುಮ್, ನಿನೈವೈಕ್ಕಳಿಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ "ಏಕ" ಶಬ್ದಮೆನ್ರು ಶೋಲ್ಲುವರ್ಗಳ್. ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞೈಗಳಾಲೆ

ಏಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಾನ್ತರಾಂಗದ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಅರ್ಥವು
ಇಪ್ಪಡಿಯೇ-ಉಪಾಯಾನ್ತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೊಗದ ಸೈರವೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ, ಪರಿಪೂರ್ಣನಾನತನ್ನೈ - ಏನೂ ಬೇಕಾಗದೆಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ತನ್ನೈ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲದವನೆಂಬ ಭಾವವು, ಆದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಐದು ಅಂಗಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲಾದಿವಿಶಿಷ್ಟಮಾನವಿತ್ತೈ-ಅನುಕೂಲ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಪರಿಕರಗಳಿಂದಕೂಡಿದುದನ್ನು, ಒಳಿಯ-ಬಿಟ್ಟು ವೇರೋರು ಪರಿಕರತ್ತೈ-ಬೇರೆಯಾವ ಇತರವರಕರಗಳನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾನ್ತರತ್ತಿರ್ದೋಲೇ-ಬೇರೇ ಉಪಾಯವಾದ ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ, ಬೇರೆವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳು ಪರಿಕರಗಳಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕು, ಹಾಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಎಂಬ ಭಾವವು; ಶೋರಿಗಿಕೊಂಡು-ಪರಿಕರವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕ್ಕೊಂಡು, ಅದುವುಮ್-ಆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳೂ, ಪ್ರಸಾದನಮಾನ-ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ, ಉಪಾಯಕೋಟಿಯಿಲೆ - ಉಪಾಯಭಾಗದಲ್ಲೇ ಸೇರಿ ನಿರ್ಧಿರವೆನ್ರುಮ್-ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಂದು, ನಿನವೈ - ಜ್ಞಾಪಕವನ್ನು ಕಳಿಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ-ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಏಕಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದೂ, ಶೋಲ್ಲುವರ್ಗಳ್-ಹೇಳುವರು ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಹುದೋ ? ಎಂದರೆ ಇತರ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಈ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಏಕಶಬ್ದಾರ್ಥದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವರಲ ವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಗಳು ತೋರುವ ಹಾಗೆ ಏನೂ ವಿರೋಧಗಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಕೆಲವರು ಶೋಲ್ಲುವರ್ಗಳ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞೆಗಳಾಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕುಮ್ ಕರ್ಮವ್ಯಾಂತರಜ್ಞಳಮೆಲ್ಲಾ ಮ್ ಪ್ರ
ಪತ್ತಿಕ್ಕುತುಣ್ಯಯನ್ತು. ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಯಾಲೇವಶೀಕೃತನಾಯ್ ಫಲಂತರುನಿ
ಕ್ಕಿರನಾನೊರುವನುಮ್ ಇಕ್ಷಣಿಕೋಪಾಯತ್ತುಕ್ಕುಪ್ರತಿಭೂವಾಯ್ ನಿನ್ರೇ
ನ ; ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಪಲತ್ತೈಪ್ಪತ್ತವೇರೊರುತೇವೈಯ್ಯವೇಣ್ಣಾ ; ಅತ್ತೇವೈಯ್ಯ
ತ್ತುಣ್ಯಯಾಗಕ್ಕೊಂಡುಲುನ್ನೈ ನಾನ್ ರಕ್ಷಿಕ್ಕಪ್ಪುಗುಗಿರೇನಲ್ಲೇನೆನ್ತು ತಾತ್ಪ

ಈ ತಮಗೆ ಸಮ್ರತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವರೇ ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-
ಅಜ್ಞಾನುಜ್ಞೆಗಳಾಲೇ-ವ್ವನ ಸಂಭ್ಯುವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಸ್ಥಮಿತ್ತಿಕ ಕೃಂ
ಕರ್ಮಗಳೂ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಭಗವತ ಕೃಂಕರ್ಮಗಳೂ. ನೀಗೆಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕುಮ್
ಕರ್ಮವ್ಯಾಂತರಜ್ಞಳಮೆಲ್ಲಾಮ್-ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿದಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಮಾಡ
ಬೇಕಾದವೆಲ್ಲಾಗುರು ರುರೂಷ, ಮಾತಾಪಿಸೃ ರುರೂಷಾ, ಗತಿಚಿತ್ತನ ಮೊದಲಾದ
ವೆಲ್ಲಾ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕುತುಣ್ಯಯನ್ತು-ಇವು ಯಾವವು ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ
ಪರಿಕರಗಳಲ್ಲವು ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಯಾಲೇ ವಶೀಕೃತನಾಯ್-ಈ ಪ್ರವದನದಿಂದ
ಸೇರಿದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ವಶೀಕೃತನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಫಲಂತರುನಿಕ್ಕಿರ-
ಶರಣಾಗತನು ಕೋರಿದ ಫಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ, ನಾನೊರುವನೇ-ಕ್ಷೇತ್ರೀಸ
ಹಿತನಾವ ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಇಕ್ಷಣಿಕೋಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು-ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲೇ
ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಾದ ಈ ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ, ಪ್ರತಿಭೂಪಾಯ್-ಜಾಮೀನ್‌ದಾರನಾಗಿ,
ಹೊಣೆಗಾರನಾಗಿ ಎಂಬ ಭಾವವು, ನಿನ್ರೇ-ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ಇಪ್ಪಪತ್ತಿಪಲತ್ತೈ
ಪತ್ತಿ-ಶರಣಾಗತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ವೇರೊರು
ತೇವೈ-ಬೇರೆಯಾವ ಪ್ರತವನ್ನಾಗಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಗಲಿ, ಶಿಯ್ ವೇಣ್ಣಾ-ಮಾಡ
ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ಅತ್ತೈವೈಯ್ಯ-ಆ ಪ್ರತವನ್ನು, ತುಣ್ಯಯಾಗಕ್ಕೊಂಡು-ಅದಕ್ಕೆ
ಸೇರಿದ ಪರಿಕರವೆಂದುಭಾವಿಸಿ, ಉನ್ನೈರಕ್ಷಿಕ್ಕಪ್ಪುಗುಗಿರೇನಲ್ಲೇನ್-ನಿನ್ನನ್ನ
ರಕ್ಷಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನೆಲ್ಲವು, ಎನ್ತು ತಾತ್ಪರ್ಮಮ್-ಎಂದು ಏಕರಬ್ಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು
ಹಿಂದಿನನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಏಕರಬ್ಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರ

ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಿಯಪತಿಯು ನಮಗೆ ವಶೀಕೃತನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು
ಶ್ರುತಿಯು “ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿಪರಾಣ್ಯಾಹುಃ” ಎಂದು ವಶೀಕರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು
ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಆತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು
ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿತು ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯ
ವಾದ “ತಸ್ಯಚ ವಶೀಕರಣಮ್ ತಚ್ಚರಣಾಗತಿರೇವ” ಎಂದು ಅವಧಾರಣೆ
ಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ನ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಶರಣಾಗತಿಯು ಎರಡು
ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಾಸನಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ

ರೈವಂ ಇತ್ತಾಲ', ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿ ನಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಪತ್ತಿಯೊಳಿಯ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪರಿಕರಮೆನ್ನು ಪೇರಿಟ್ಟುತಕ್ಕ ನೇರೊರು ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣತ್ವೈಕೋಟ್ಟಿ ನೇಣ್ಣಾದೆನ್ನು ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು.

ಭರಣ್ಯಸಕ್ಕೂ ಆಪತ್ಯಕವು ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೆಯೇ ಸದ್ವಾರಕ, ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಆದುದರಿಂದ ಇಪ್ಪ್ರಪತ್ತಿನಾಲೇ ಶರೀಕೃತನಾನೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾನೊರನನೇ ಫಲದಾಯಕನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕುಂದನೆನಿಸಿರುವನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ಲಣಿಕೋಪಾಯವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಅಸಕೃದನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕಿಂತ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಪ್ರತಿಭೂಃ ಎಂದರೆ ಜಾರ್ಪಿಗುದಾರ (surety)ನಿಗೆ ಹೆಸರು ಆತನು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಫಲಕ್ಕೆ ತಾನು ಜಾನೀನುದಾರನಾದನೆಂಬ ಭಾವವು ದದಾಮ್ಯೇತ ದ್ವೈತಂಮಮು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಯೋಗವು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದುದಲ್ಲ ತಾನೇ ನಿಂತು, ಅದು ಕೊಡುವ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಡುವನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲಿತೇವೈ ಶಬ್ದವು ತೈತ್ತರೀಯ ನಾರಾಯಣೀಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ. "ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸಮೇಷಾಂತವಸಾನುತಿರಿಕ್ತಮಾಹುಃ" ಎಲ್ಲಾ ತವನ್ನುಗಳಿಗೂ ಮೇಲಾದ ತವನ್ನು ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದಿನ ಶುಕ್ಲಿನಿಂದ ಈ ಅತಿರಿಕ್ತತೇವೆಯು ಶರಣಾಗತಿಯೇ, ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವ ತೇವೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅದು ಯಾವುದುಎಂದರೆ ಹಿಂ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂ ಜೀತಂಮುಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಏಕಶಬ್ದತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇತ್ತಾಲ'-ಈ ಮೇಲಿನ ಉಪಪಾದನೆಯಿಂದ, ಅನುಕೂಲ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಪಾದಿ ನಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಪತ್ತಿಯೊಳಿಯ-ಅನುಕೂಲ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಪರಕರಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪರಿಕರಮೆನ್ನು-ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಪರಿಕರ ಉಂಟು ಎಂದು, ಪೇರಿಟ್ಟು-ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಕೊಟ್ಟು, ತನಕ್ಕು-ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದತನಗೆ, ನೇರೊರು ಸಹಕಾರಿಕಾರಣತ್ವೈ-ಬೇರೊಂದು ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೇಂಡಾ-ಸೇರಿಸಬೇಡ, ಎತ್ತು - ಎಂಬವಾಗಿ, ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು-ಈ ಏಕಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

“ಯೇನಕೇನಾಪಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ದ್ವಯವಕ್ತಾತ್ವಂ” ಎನ್ನುವು “ಪ್ರಪತ್ತಿ
ವಾಚ್ಯೇನ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂವೃಣೇ” ಎನ್ನುವು ಲೋಲ್ಲಗಿರಪಡಿಯೇ ಪೂರ್ಣ

ವನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ —
ಯೇನಕೇನಾಪಿಪ್ರಕಾರೇಣ-ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ದಯ
ವಕ್ತಾತ್ವಮ್ - ದ್ವಯಮಸ್ತವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವನಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ
ವಾಗಲಿ, ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದುದನ್ನು ನೀನು ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯ ತಿಳಿಯದೆ
ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವದರಿಂದಾಗಲಿ; ಇಲ್ಲಿ ಅಪಿ ಶಬ್ದವು ಮನ್ತ್ರೋ
ಚ್ಛಾರಣಿಯಾದರೆ ಸಾಕು, ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ
ವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇದು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀರಙ್ಗನಾಥನ
ಉಕ್ತಿಯು ಹಾಗೆ ಯೇನಕೇನಾಪಿ - ದ್ವಯವಕ್ತಾ ಆಗುವದರಿಂದ ನೀನು
“ನಿತ್ಯಕಿಂಕರೋಭವ” ಎಂಬ ಪ್ರತಿವಚನವು ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕವರ್ಯರ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಹೇಗೆಂದರೆ? “ಆರೋನಾಯದಿನಾದ್ಯಪ್ತಃ” “ಮಿತ್ರಭಾವೇನ
ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ” “ವಿಭೀಷಣೋವಾ ಸುಗ್ರೀವಯಾದಿ
ವಾರಾವಣಸ್ಸಯಮ್” ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದಿರೋಣ
ವನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗಾದರೂಮಾಡಿ ದ್ವಯ
ಮನ್ತ್ರೋಚ್ಛಾರಣಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದರಿಂದ ಎರಡು
ವಿಷಯಗಳು ಸೂಚಿತವು (೧) ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗ, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಿಸಿದ
ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಆವರಾತಿಶಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ (೨) ಅಧಿಕಾ
ರಿಯು ದ್ವಯಮಸ್ತವನ್ನಾಗಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಮೂಲಕ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು
ಇದೂಬೇಕಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ತಾನೇ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ವಾದವು ಇದರಿಂದ ನಿರ
ಸ್ತವು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದರನ್ನು ಬರೆದರಲ್ಲವೇ ಎಕ್ವಾಮಿನರ್ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಪ್ಯಾಸ್ ಮಾಡಿಸಬಹುದು; ಏನನ್ನೂ ಬರೆಯದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವು? “ಯಮೇವೈಷ ವೃಣುತೇ ತೇನಲಭ್ಯಃ” ಎಂಬುದು
ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ಪ್ರಪತ್ತಿವಾಚ್ಯೇನ - ಪ್ರಪತ್ತಿವಾಕ್ಯು ದ್ವಯಮನ್ತ್ರೋಚ್ಛಾರಣಿಯಿಂದ
ಮಾತ್ರವೇ, ಏಕ ಎಂಬ ಅವಧಾರಣವಿರುವದರಿಂದ, ಅಷ್ಟಾದರೆ ಸಾಕು ಇನ್ನೇನೂ
ಪಂಚಪರಿಕರಗಳು ವಿನಾ, ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದು ಇತರ ಪರಿಕರಗಳ
ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಾವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ-ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಮಮಾಡುವ
ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ವೃಣೇ-ವರಿಸುತ್ತೇನೆ

ಎನ್ನುವು-ಎಂಬದಾಗಿ, ಲೋಲ್ಲಗಿರಪಡಿಯೇ-ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪೂರ್ಣ

ಪ್ರಸತ್ತಿಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಮಾ' ತೆಳಿವಿಲ್ಲಾವಿಡಲುಮ' ಯಥಾಕಥಂಚಿದನು
ಷ್ಠಾಸತ್ತಾಲೆ ಕಾರ್ಯಂಶಯ'ಕಿರ ಇವ್ವುಕಾಯತ್ತಿಕ್ಕು ವೇರೊಂದು ಪರಿ
ಕರತ್ತೇತ್ತೇಡ ಪ್ರಸಜ್ಜಮಿಲ್ಲೆಯಿರೇ.

ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ, ಅಪೇಕ್ಷಿತಮಾನ ತೆಳಿವಿಲ್ಲಾವಿಡಲುಮ' - ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಾದ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಗಳ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ, ಎಂದರೆ ಯಥಾಕಥಂಚಿತ್ ಸಮುದಾಯ
ಜ್ಞಾನವೊಂದಿಗೆ ದ್ವಯವಕ್ತೃ ಆದರೆ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವವು ಅನುಷ್ಠಾನತ್ತಾಲೇ-
ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಈ ದ್ವಯನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವವರ ಮೂಲಕ,
ಕಾರ್ಯಂಶಯ'ಕಿರ-ಬೇಕಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಇವ್ವುಕಾಯತ್ತುಕ್ಕು-ಈ
ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ ನೇರೊಂದುಪರಿಕರತ್ತೇ-ಬೇರೆ ಇತರ ಪರಿಕರ ಯಾವುವನ್ನೂ, ತೇಡ
ಪ್ರಸಜ್ಜಮಿಲ್ಲೆಯಿರಿ-ಹುಡುಕಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ "ಮಾಮೇ
ಕಂ ಶರಣಂ ರ್ತುಜ" ಎಂದಿರುವವರಿಂದ ಐದು ಪರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸತ್ತಿಯನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಪ್ರಸತ್ತಿಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದೂ ಅಸ್ತನಿರವೇಕ್ಷವೆಂದೂ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.
ಅಗಲಿ, ರಾಘವ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಸತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಪರಿಕರ
ಗಳ ಅನ್ವಯವಿಡೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮ
ಚಂಪ್ರ ಪ್ರಭುವು ಮಾಡಿದ ಸಮುವ್ರ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲವು ಅಂಗಗಳು ತೋರಿ
ಬರುತ್ತವೆಯಲ್ಲಾ, ವರ್ಧಾನ್ತರಣ, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವದು, ಅಂಜಲಿ ಮಾಡು
ವದು, ಅದನಿಲ್ಲದ ಮೂರು ರಾತ್ರ ಮುಲಗಿರುವದು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ಶರಣಾಗತಿಗೆ
ಅಂಗವಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯತಂದರೆ ಇವುಗಳು ಅಂಗವಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಥಮತಃ
ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಸದ್ಯೇಶರಣಾಗತೋಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳೇ
ಇಲ್ಲವು ಆದರೆ ಅಂಜಲಿಂಕೃತ್ವಾ ಎಂಟು ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅಂಜಲಿಯು ಶರಣಾಗತಿ
ನಿರಚಕವಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಅಂಜಲಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಂಚಕಮಾತ್ರವೇ ಈ
ಸಂವರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇನು? ಎಂದರೆ ಹರಿಸೈನ್ಯವು ಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ
ಸಹಾ ನುಡಿದೀನವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರೆ ಶಕ್ತವಿರುವವನ ವಶ
ನಾಗುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಇದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಲೋಕವಿಂಬನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಭೂಮಿಪಾಲನಾದ
ತಾನು ಸನಿಹಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಬಂದರೆ ಸಾಗರಾಧಿ
ಪತಿಯು ಎದುರುಗೊಂಡು ಬಂದು ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿ ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವು
ವಂಗವು ಒಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆಂದರೆ ಅನಾರಾಧಿಯು, ಅದುವರಿಂದ ಚಾಪ
ವ. ಗ. ಗ. ಸಾಮಿತ್ರೇ ಎಂಬ ಹಳಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಅವನ್ನು
ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸುಲಿಯಿಲ್ಲವಾಗಿ ದ್ವಯಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸಾಗರನು ತೋರಿದ ಸ್ಥಳ

ನನುರಾಘಃ ೨ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಶರಣಾಗತ್ಯೋಃ ಅನ್ಯಪರಿಕರಾಪೇಕ್ಷಾ
ದೃಷ್ಟಃ ಇತಿಪೂರ್ವಪಕ್ಷಂ ಕೃತ್ವಾ ಪರಿಹರತಿ.

ದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರು ಆಮದರಿಂದ ಸಾರ ವಿವರಣೆಯವರು ಇದು ಶರಾಗತಿಯೇ ಅಲ್ಲ
ವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಗ್ರಾಹ್ಯವು ಏಕೆಂದರೆ
ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥನು ಸಮರ್ಥನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾಚಿಸೋಣವು ಈ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು ಅಸಮರ್ಥನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾಚಿಸೋಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಆಕಂಚನ್ಯ ಪರಿಹರವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಅಲ್ಲವು ಹಾಗೆ
ದರೆ ದರ್ಭಾಸನಶಯನಾದಿಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ? ಭೂಮಿಗೆ ಪತಿಯಾದತಾನು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ
ಅಧಿಪತಿಯಾದವನನ್ನು ನೇನಾತರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೃಳವನ್ನು ಬೇಡುವದು ನ್ಯಾಯವಾದುದರಿಂದ
ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮಂದಮತಿಯು ಶ್ರೀರಾಮ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ
ಅನಂತರ ಬಂದು ನಳನುಸ್ಸೇತುವನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಿ, ಸಹಾಯಮಾಡುವೆನೆಂದು
ಅಭಯವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ ಯವ್ಯಾಪಿಸಾಗರನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ
ಸಗರಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವ
ನೆಂದು ನಾವು ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಅಂಜನೇಯನು ವಾಯು
ಮಾರ್ಗನು ಸಾರಿಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಗರನು ತನ್ನಲ್ಲಿ
ರಕ್ಷ್ಯನಾಗಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಮೈನಾಕನೆಂಬ ವೃತ್ತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ
ನೆಂತರೆ :- “ಅಹಂ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ನಾಥೇ ೨ ಸಗರೇಣ ವಿ ಸ್ಥಿತಃ....! ತಸ್ಯ ಸಾಹ್ಯಂ
ಮಾಯಾಕಾರ್ಯಂ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲ ಸ್ಥಿತಃ! ಮಮ ಹೀಕ್ಷ್ವಾಕಸಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ”
ಎಂದು ಮೈನಾಕನನ್ನು ಕುರಿತು, ನೀನು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಶ್ರೀ ರಾಮ
ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೃತ ವ್ರಸ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈ ರಾಮವಂತನಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿನ್ನ
ಶೃಂಗಗಳನ್ನು ತೋರು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಇಷ್ಟು ಗೌರವ ಕೃತಜ್ಞತೆ
ಯುಳ್ಳ ಸಾಗರನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವವನ್ನು ನೋಡಿ
ದರೆ ಲಜ್ಜಾ, ಭಯ, ಅಶಕ್ತತೆಗಳಿಂದ ಸ್ಫೇರಿತನಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ ವಿನಾ ಅಹಂಕಾರ
ದಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲವು “ಚಾಪಮಾನಯ ಸೌಮಿತ್ರೇ”
“ಸಾಗರಂಶೋಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೋಪ ಪ್ರದರ್ಶನಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ
ನಾವು ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ಎಂತರೆ ಲೋಕನಾಥನಾದ ತಾನು ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ
ನಿಂತರೆ, ನೇವಕನಾದ ಸಾಗರನು ವಿಚಾರಿಸದೇ ಇರುವುದು ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ
ಕುಂದಕವಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೋಪವೂ ನಮ್ಮಗಳ ಕೋಪದ ಹಾಗೆ
ಅಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗದೆ ವರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗಿ ಮರುಕಾಂತಾರ
ದೇಶವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸುಭಿಕ್ಷ ದೇಶವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುತ್ತದೆ.

“ತತಸ್ಸಾಗರನೇಲಾಯಾಂ ದರ್ಭಾ ಅಸ್ತಿರ್ಮರಾಘಃ | ಬಾಹುಂಭುಜಗ
ಭೋಗಾಭಂ ಉಪಧಾಯಾರಿಸೂದನಃ | ಅಂಜಲಿಂಪ್ರಾಜ್ಞುಕಃ ಕೃತ್ವಾ
ಪ್ರತಿಶಿಶ್ಯೇ ಮಹೋದಧೇಃ” ಎನ್ನು ಪೆರುಮಾಳ್ ಸಮುದ್ರತ್ಯೈಪತ್ತ
ಶರಣಗತಿ ಪಣ್ಣಿ ನವಿಡತ್ತಿಲುಮ್,

“ಸರಾಜಾ ಪರಮಾಪನ್ನೋ ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಗಾತ್ರದಾ |

ಶರಣ್ಯಂ ಸರಭೂತಾನಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಾರಾಯಣಂ ಹರಿಮ್ |

ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವದರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ್ಯವೇ
ನೆಂದರೆ” ಈ ಶರಣಾಗತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಅಶಕ್ತನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು
ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯವರ್ತಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ; ಏಕೆಂದರೆ ಈತನು
ಕೋರುವ ಫಲವನ್ನು ಆ ಅಶಕ್ತನು ಕೊಡಲಾರನಾದುದರಿಂದ

ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ, ನಿರಾಹಾರವಾಗಿ, ಅಂಜಲಿಯನ್ನು
ಮಾಡಿಮದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ರತ್ತಿಯ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು,

ತತಃ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಸಾಗರನೇಲಾಯಾಂ-ಸಮುದ್ರನ ಉತ್ತರ ದಡದಲ್ಲಿ,
ದರ್ಭಾಅಸ್ತಿರ್ಮರಾಘಃ - ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು, ಭುಜಗಭೋಗಾಭಂ - ಆದಿ
ಶೇಷನ ಹೆಡೆಯಹಾಗೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಬಾಹುಂ-ತೋಳನ್ನೇ, ಉಪಧಾಯ-ತಲೆ
ದಿಂಬನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಾಜ್ಞುಕಃ - ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ, ಅಂಜಲಿ
ಕೃತ್ವಾ-ಅಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅರಿಸೂದನಃ-ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನು,
ಮಹೋದಧೇಃ - ಮಹತ್ತಾದ ಸಮುದ್ರನ, ಪ್ರತಿಶಿಶ್ಯೇ - ಎದುರಿಗೆ ಮಲಗಿದನು.
ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಮಾಡಿಮದು ಪ್ರಪವನವೇ ಅಲ್ಲಿದಿರುವಾಗ, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ
ಅಂಜಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದರ್ಭಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿರುವದು ಅಂಗ
ವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು

(೨) ಇನ್ನೊಂದು ಸಂವರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನೆಂಬ ರಾಜನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಹರಿವಂಶ (೨೭ - ೧೧, ೧೨, ೧೩) ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು, ಆರು ರಾತ್ರಿ ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ
ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವನೂ ಮೊದಲಾದವು ಪ್ರಪವನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲವು ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಸರಾಜಾ - ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನೆಂಬ ಆ ರಾಜನ, ಪರಮಾಪನ್ನಃ-ವಿಶೇಷ
ದೈನ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿವನಾಗಿ, ತದಾ-ಆಗ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠಂ-ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಸರಭೂತೇಶಂ-ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶರಣ್ಯಂ
- ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾದ, ಹರಿಂ - ಸರ್ವ ಪಾಪಹರನಾದ, ನಾರಾಯಣಂ - ನಾರಾಯಣ
ನನ್ನು, ಭಕ್ತ್ಯಾ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಅಗಾತ್-ಶರಣ ಹೊಂದಿದನು ಷಡ್ರಾತೇಣ-ಆರು
ರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ, ನಿರಾಹಾರಃ-ಆಹಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನಾಗಿ, ಸಮಾದಿತಃ-ಅದರೂ

ಸ ಾಟುತೋ ನಿರಾಹಾರ ಸ್ವಾಧ್ಯಾತೇಣ ಾಹಾಯಶಾಃ ।

ದದರ್ಶ ದರ್ಶನೇ ರಾಜಾ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ ॥

ಎನ್ನು ಸಪ್ತ ವಾ ಧೋಪಾಖ್ಯಾತಿಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಚರಿತತ್ತಿಲುಮ್ ಶೊನ್ನ ಪ್ರಕಾರಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾ ಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಜ್ಞಿಮನ್ನು.

ಇವ್ವಿರಣ್ಣ ಮುಮು' ಸಪರಿಕರ ಪ್ರತಿಶಯನಾದಿ ಪ್ರಧಾನಮಾಗ್ಯಯಾ

ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಾಂತ ಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಪ್ರಭುಮ್-ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ, ದೇವಂನಾರಾಯಣಂ - ಪರದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು, ಅದರ್ಶನೇ-ಧಾನ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡದೇ ಇರುವಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ದ್ವ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ, ದದರ್ಶ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿಸಿದನು " ಎನ್ನು ಎಂಬುವಾಗಿ, ಸಪ್ತವಾಧೋಪಾಖ್ಯಾನ-ಏಳು ವ್ಯಾಧರ ಉಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಚರಿತತ್ತಿಲುಮ್-ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೂ, ಶೊನ್ನ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಪ್ರಕರಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಜ್ಞಿಮನ್ನು-ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಇತರ ಅಂಗ ನೈರವೇಕ್ಷೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭಾವವು ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಮಾ ಶೆಟ್ಟಿಲಾರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ಅದರ್ಶನೇ ದದರ್ಶ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪದಮಾಡಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಅದದರ್ಶನೇ ದದರ್ಶ ಎಂದೂ ಪದಚ್ಛೇದ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರ್ಶ ಅದರ್ಶನ ಎರಡೂ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದನು ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿಸಿದನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ

ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂತ್ರ ಪ್ರಭುವು ಆಚರಿಸಿಮನು ಪ್ರಪದನವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅಂಜಲಿ ಬಂಧನ, ಪ್ರಾಜ್ಞುಬನಾಗಿ ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದು ನಿರಾಹಾರಾದಿಗಳು ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ಆದರೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿ, ನಿರಾಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದಾನಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ರಾಜನು ಮಾಡಿದ್ದು ಪ್ರಪದನವಾದರೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ, ಅನೇಕರು ಮಾಡಿರುವ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವುವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಕೆಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ:-

ಇವ್ವಿರಣ್ಣ ಮುಮು'-ಶ್ರೀರಾಮಚಂತ್ರನು ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ನಡೆಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಪರಿಕರ ಪ್ರತಿಶಯನಾದಿ-ನಿರಾಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವೇಶವೊದಲಾದವೇ, ಪ್ರಧಾನಮಾಗ್ಯಯಾಲೇ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಜ್ಞ-

ಲೇ ಅಜ್ಞು ಅನ್ತ ನಿಯಮಜ್ಞಳ ಶೋಲ್ಲ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮುತ್ತಿಲುಮ್ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು. ಇಜ್ಞು ಪ್ರಪತ್ಯಧ್ಯಾಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಚೋನ್ನವಾನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ವಾದಿ ಪರಿಕರಜ್ಞಳೊಳಿಯ ನೇರೋರು

ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಅನ್ತನಿಯಮಜ್ಞಳ-ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಆಚಮನ ವರ್ಧಾಸನ ದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದು, ನಿರಾಹಾರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಶೋಲ್ಲಪ್ರಾಪ್ತಮ್-ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಪ್ರಾಯೋಪನೇಶ ವ್ರತವಾದುದರಿಂದ ಆಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದು ಸರಿ ಆದರೆ ಅವು ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನರಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಚ ಪರಿಕರಗಳೂ ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಅಂಗಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆಯೇ, ಸುಕೃತಪ್ರಣಾಮುತ್ತಿಲುಮ್ - ಚನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಣಾಮವಲ್ಲೂ, ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು-ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವು ಯಾವುದೆಂದರೆ “ಬಾಹು ಭ್ಯಾಂತ್ರಿರಾಯಾಮು ಮಂಜಲೀಕರಣಂ ತ್ರಿರಾಜಾನು ಪ್ರಸಾರಣಂ, ಲಲಾಟ ನಾಸಾ ಕಪೋಲೇನಾಂ ತ್ರಿರ್ದೃಷ್ಟಶಫನಮ್ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮನ್ಯದ್ವಾದಶಾವೃತ್ತಿಃ” ಎಂದರೆ ಎರಡು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮೂರುಸಲ ಚಾಚಿ, ಮೂರು ಸಲ ಅಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮೂರುಸಲ ವೇಣಿಕಾಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಹಣೆ, ಮೂಗು, ಕನ್ನೋಲ ಇವುಗಳೂ ಮೂರು ಸಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಹೀಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ೧೨ ಸಲ ಮಾಡುವದು, ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವು- ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಣಾಮವು ಕೆಲವರು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಈ ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸುವರು ಇದು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಗರಲ್ಲವು ಏಕೆಂದರೆ ಅನೇಕರು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಈ ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೀಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, “ಏಕೋಪಿ ಕೃಷ್ಣೇ ಸುಕೃತಃ ಪ್ರಣಾಮೋದಶಾಶ್ವಮೋಧಾಂ ವಭೃತೇನ ಕುಲ್ಮಂ | ದಶಾಶ್ವಮೋಧೀ ಪುನರೇತಿ ಜನ್ಮ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಣಾಮೀನ ಪುನರ್ಭರಾಯ” ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದರೆ ದಶಾಶ್ವಮೇಧ ಮಾಡಿ ಅವಭೃತ ನ್ನಾನಗಳಿಗೆ ನಮಾನವು ಎಂದರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದು ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಶ್ವಮೇಧವು ಉವಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೇರಿನಾ ಉವಾಯವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ

ನಿಯಮಜ್ಞಳ ವೇಣ್ಣಾ . ಆಕಿಂಚನ್ಯೈಕ ಧನ್ಯರಾದ ದ್ರೌಪದಿ, ದಮಯಂತೀ,

ವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು ಸುಕೃತಪ್ರಣಾಮಿಯು ಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ಥಿ
ಸುವದರ ಮೂಲಕ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂವರ್ಧದಲ್ಲಿ, **ಪ್ರಪತ್ಯುಧ್ಯಾಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಚೊನ್ನ-ಶಾಸ್ತ್ರ**
ಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪ್ರವದನವು ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತರಿ
ಸುವ, **ಆದಿ** ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪಾಯಫಟ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ತಿಳಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟವು, ಅವುಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದ್ವಯಾಧಿಕಾರ ೩೪೭-೩ ಪುಟಗಳನ್ನು
ಪರಾಂಬರಿಸಿ **ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾದಿಗಳೊಳಿಯ** ಅನುಕೂಲ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಪ,
ಪ್ರಾಂತಿಕೂಲ್ಯ ವರ್ಜನವೇ ನೊದಲಾದ ೫ ಪರಿಕರಗಳು ಒಂದು ಅಂಗಿ, ಇವುಗಳ
ಲ್ಲದೆ, **ವೇರೊರು-ಬೇರೆಯೊಂದು,** **ನಿಯಮಜ್ಞಳ-ಆಚಮನ,** ದರ್ಭಾಸನ ನಿರಾ
ಹಾರ, ಸುಕೃತ ಪ್ರಣಾಮ ನೊದಲಾದ ನಿಯಮಗಳು, **ವೇಣ್ಣಾ-ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು**
ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ೧೫ ಸಂವರ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮ
ಗಳು ಯಾವವೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಶರಣಾಗತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:-

ದ್ರೌಪದಿ - ಆಕೆಯ ವತಿಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಪಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟು
ಸೋತು, ಆಕೆಯು **ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ** ದುಶ್ಯಾಸನನು ಬಂದು ಆಕೆಯ
ಕೊದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶೀರೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಮಾನ
ಭಂಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ನಿನಗೇನಾದರೂ ಕಷ್ಟ ಒದಗಿದರೆ ಆಗ ಶರ
ಣಾಗತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂದು ವ್ಯಾಸರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಉಪ
ದೇಶವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾಳೆ. **ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿ**
ರುವಾಗ, ಯಾವ ನಿಯಮಗಳೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಒಡನೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ
ಅನಮಾನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಲ್ಪಟ್ಟಳು.

ದಮಯಂತೀ-ಸ್ವಯಂವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ವರನಾದ
ನಳನು ದೊರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
ನಳೋಪಾಖ್ಯಾನಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದು ನಾರದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಾ
ದಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ದಮಯಂತಿಯ ರೂಪಗುಣಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಸ್ವಯಂ
ವರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಳ ರಾವವನ್ನೆ ಧರಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ ಆಗ ದಮಯಂತಿಯು
ವಿಷಾದದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ **“ಶರಣಂ ಪ್ರತಿ
ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಮನುಷ್ಯತಃ ವಾಚಾಚ ಮನಸಾಚೈವ ನಮಸ್ಕಾರಂ
ಪ್ರಯಾಜಸಾ | ದೇವೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿ ರೂಢ್ನಾ ವೇಷಮಾನೇದ ಮಜ್ಞ**

ರಾಕ್ಷಸೀ, ವಿಭೀಷಣ, ಕ್ಷತ್ರಬಂಧು, ಮಚುಕುಂದ, ಗಜೇಂದ್ರ, ಪಾಂಡವ, ವೀತಃ | ಹಂಸಾನಾಂವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾಯಥಾ ಮೇನೈಷಧೋ ವೃತಃ | ಪತಿ ತ್ವೇ ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ದೇವಾಸ್ತಂ ಪ್ರದಿಶಂತುಮೇ” ಇವರ ಅರ್ಧವೇನೆಂದರೆ ? ಹಂಸಗಳು ಬಂದು ನಳನ ಸಮಗುಣ ಕಥನಮಾಡಿಮದರಿಂದ ಆತನನ್ನೇ ವರಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವೆನು ; ಓ ದೇವತೆಗಳಿರಾ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಾಕ್ಯ ನಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಪತಿ ನಳನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ ಎಂದು ನಡುಗುತ್ತಾ ದೃಢದಿಂದ ಬೇಡಿದಳು” ಎಂದಿದೆ, ಸ್ವಯಂವರವಾಮದರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪರಿಕರಗಳೂ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ರಾಕ್ಷಸೀ-ತ್ರಿಜಟೆಯು, ವಿಭೀಷಣ ಮಗಳು ಆಕೆಯು ಮಲಗಿದ್ದು ಎದ್ದು ಸೀತೆಗೆ ಭರ್ತೃನಾದಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಪ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೀತಾ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವವರ ಸಂದರ್ಭವು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ವಿನಾಶವನ್ನು ರಾಘವನಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವವರಿಂದ **“ಅಭಿಯಾಚಾಮು ವೈ ದೇಹೀಂ”** ಎಂದೂ, **ಪ್ರಣಿಸಾತ ಪ್ರಸನ್ನಾ ಹಿಮೈಥಿಲೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ”** ಎಂದು ಇರುವವರಿಂದ ಪ್ರಣಿಸಾತವೂ ಯಾಚ್ಛಾವೂ ಎರಡೂ ಶರಣಾಗತಿ ಬೋಧಕವಾಮದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ತ್ರಿಜಟೆಯು ಅನುಪ್ಪಿಸಿದಳು ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿರುವವರಿಂದ, ನಿವ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಒಡನೇ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವವರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪರಿಕರಗಳು ನಡೆಸವೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು

ವಿಭೀಷಣ-ಈತನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇತರರ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೀನು ತಂದಿರುವೆನು ಸರಿಯಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ **ಪ್ರದೀಯತಾಂ ದಾಶರಥಾಯ ಮೈಥಿಲೀಂ** ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳೋಣ ಎಂದು ತುಂಬಾ ದೂರ ಬೋಧಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೆ, **“ವಿದ್ಯತೇ ಜ್ಞಾತಿತೋಭಯಂ”** ಎಂದು ಹೇಳಿ, **ತ್ವಾಂತು ಧಿಕ್ಕುಲಪಾಂಸನಂ** ಎಂದು ರಾವಣನಿಂದ ನಿಂದಿತನಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ **“ಅಂತರಿಕ್ಷಗತನಾಗಿ”** ರಾಮಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಸೇರಿದುದರಿಂದ ಇತರ ಪರಿಕರಗಳು ನಡೆಸವು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು.

ಕ್ಷತ್ರಬಂಧು- ಈ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥದ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾರದಸಮಾಗಮ ಆದ ಒಡನೆಯೇ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಪ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾ ತೆ ಆದರೆ ಸಾರ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವು ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುವು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶರಣಾಗತರಾದರು ಎಂದು ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮುಚುತುಂದ- ಕಾಲಯವನನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಸೇತು ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿ, ಮುಚುಕುವರು ಮಲಗಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಾಯವಾದನು. ಅಸುರನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಸೇತು ಆಯಾದ ದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾಸಿಸಿ ಕಾಲೆನಿಂದ ಕಿರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಮಕುವರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ ಒಡನೆಯೇ ಅಸುರನು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮುಚುಕುವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರಾದುದರಿಂದ ಇತರ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಯಾವುವಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು.

ಗಜೇಂದ್ರ- ವಿಸ್ತರಿಸಿಯಿಂದ ಗೃಹೀತನಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ ಇತರ ಪರಿಕರಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು.

ಪಾಂಡವ - ಅರ್ಜುನನು, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಲ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಪರಿಕರಗಳು ಯಾವುವು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವವಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಿಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಹೇಗೆ ' ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರಿ ಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವರ್ವೇಶಿಸು ಎಂದು "ಶಾಧಿನಾಂ ತ್ವಾಪ್ರಪನ್ನಮ್" ಎಂದು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮ, ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಮ ಜೀವೇಶೈಕೈಭ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸಮಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನಂತರ ತುಂಬಾ ಭೀತನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಈ ರೂಪವನ್ನು ದುರಿಸಿ "ತದೇವಮೇ ದರ್ಶಯ ದೇವರೂಪಂ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ" ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಪರಪಾಸುದೇವ ರೂಪವಾದ ವಾಪ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತೋರು ಎಂದು ವ್ರಾಧಿ ಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ್ನೇ "ಪರಂ ರೂಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ" ಎಂಬ ನಿಜಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಾರ ಪ್ರಕಾಶಿಯವರು **ಪಾಂಡವ** ಎಂದು ಇರುವುದನ್ನು ಪಾಂಡವಾಃ ಎಂದು ಮಾಡಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಕಮಲ ನಮನನ ಕಣ್ಣಿನ ಸಿಂಬಗನ್ನು ನೋಡಿ, ತಮಗೆ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಕಣ್ಣಿನಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪುರಮ ಪುರುಷನ ಅನಂತಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಪಾಂಡವರೂ ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಒಡನೆಯೇ ಶರಣಾಗತರಾದರೆಂದು 'ನಮಶ್ಚಕ್ರಾರ್ಜುನಾರ್ಜುನಂ' ಎಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೇ ಪರಿಕರಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ದೇವ, ಸುಮುಖ, ತ್ರಿಶಂಕು, ಶುನಶ್ಲೇಷುಕಿರಾತ, ಕಾಕ, ಕಪೋತಾದಿಗಳಿನ್ ಶರಣಾಗತರಾಗಿರವೋದೆ ಅವ್ವೋದೆ ಅನುಕೂಲಾದಿಗಳೈಯೊಳಿಯ ವೇರೊರು ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತೈಯೈ ಶೋಲ್ಲಕಂ ಡಿಲೋಮ್

ದೇವ- ದೇವತೆಗಳು ಯಾವ ಭಾಗಗಳ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಬಂದವರು ಯಾವಾಗ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವು ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಸೇರಿದುದನ್ನು ಕಂಡರೋ, ಆಗ ಒಡನೆಯೇ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಶರಣಹೊಂದಿದರು.

ಸುಮುಖನು:- ಈತನು ಸ್ವಪ್ನ. ಗರುಡನು ಅಪ್ಪುಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಒಡನೆ ಉವೇಂವನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ತ್ರಿಶಂಕವು:- ಸಶರೀರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾವಿತ್ರರ ಶರಣಹೊಂದಿದನು. ಶುನಶ್ಲೇಷುನು ತನ್ನನ್ನು ನರಪರಮಾಗಿ ಕೊಂಡುಹೋದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಿಶ್ವಾನಿತ್ರರ ಶರಣಹೊಂದಿದನು.

ಕಿರಾತನು:- ಬೇಡಕ. ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ವಿಷಯವು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣ ಶರಣಾಗತಿ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಉಪವಾದಿತವು.

ಕಾಕನು:- ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಭಯದಿಂದ ರಕ್ತಸುವರು ಯಾರೂಯಿಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ ಶರಣಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸವು.

ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಶರಣಾಗತರಾದ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲ್ಯಾದಿ ಪಂಚವರಿಕರಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಪ್ರತಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಮಯವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ನಡೆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅವೇಕ್ಷೆಯೂ ಈ ಪ್ರಸಕ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲವು. ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲದೇ ಫಲಸಿದ್ಧಿಸಿತು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.-

ಇವರುಗಳು ಶರಣಾಗತರಾಗಿರವೋದು- ಶರಣಾಗತರಾಗುವಾಗ ಅವ್ವೋದೆ- ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ, ಅನುಕೂಲ್ಯಾದಿಗಳೊಳಿಯ- ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸುಕಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚವರಿಕರಗಳಲ್ಲದೆ, ವೇರೋರು ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತೇ- ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಶೋಲ್ಲಕಂ ಡಿಲೋಮ್- ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಉಪದೇಶಿಸದುದನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವು.

ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವೇ ಸಾಲದೇ ಇರುವಾಗ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಇವರುಗಳು ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು

ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾಯಾ, ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾನ ಪ್ರವತ್ತಿ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ
ಕಡುಗ ಅಪ್ಪೋಶರಣಾಗತರ ಕ್ಕು ಅಪ್ಪೋ ಅಪೇಕ್ಷಿತಸಿದ್ಧಿಯುಮ್
ಕಣ್ಣೋಮ್.

ಇವ್ವಡಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರವತ್ತಿಯಿಲುಮ್ ಇವ್ ಕೋಲಿನ
ಫಲಸಿದ್ಧಿ ಕ್ಕು ಕ್ಕು ಕ್ಕು ರೈಯಿಲ್ಲೆ.

ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ- ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾಯಾ - ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಿ ಸುಮತಹ
ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಕಾಲ ಸಾಲದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು,
ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾನ - ಸಂಚಪರಿಕರಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಾಗದಿರುವ,
ಪ್ರವತ್ತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ಕಡುಗ, - ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಅಪ್ಪೋ ಶರಣಾಗತರ -
ಆಯಾಯಾ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ಅಪ್ಪೋ ಅಪೇಕ್ಷಿತಸಿದ್ಧಿಯುಮ್ - ಅಪರಸರಗಳು
ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು, ಕಂಜೋಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರು
ವೆವು. ಹೀಗಿಂದಲ ದತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಯು ಸಫಲವಾಗಿ ಮುಕ್ತವಾಗದಿರುವ ಕಾರವಾದು
ಎಂದು "ಯಾ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಾರಕಾವಾಸಿನಾ ಕ್ವಾಸಿ ಮಾದನಸಂದನಿ ಇನೂಮವಸ್ಥಾಂ
ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನುನಾಥಾಂ ಕಿಮುವೇಕ್ಷಸೇ | ಪ್ರವನ್ಮಂಪುಟಗೋವಿಂದ ಕುರುಮಧ್ಯೇನ
ಸೀದತೀಮ್" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಅಚ್ಯುತನು ವಸ್ತ್ರಾಶಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಮಾನಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಶರಣಾಗತರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ
ಅನವನರ ಮನೋರಥಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು
ವುರಾಣತೀಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷವು.

ಆಗ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಹೇಳಿದ ಶರಣಾಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವು ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲಗಳ
ಕ್ಕಾಗಿ ಆದುದರಿಂದ, ಇತರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ
ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಂಟೋ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ
ಅಂತಹ ಶರಣಾಗತಿಗೂ ಕೂಡ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು
ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಯಾರೆಂದರೆ ವಿಘ್ನವೂ,
ಕ್ಷತ್ರಬಂಧು, ಮುಚುಕುಂದರು ವಿಘ್ನವೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಧರ್ಮಸಮಾಂತ
ದೇಶಿಕರು ಅಭಯವ್ರದಾನನಾಗರದಲ್ಲಿ ನಿವುಣತರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುವು ಶ್ರೀನಾರದರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿ ಪ್ರಸವನವನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ
ರುತ್ತಾರೆ ಇದು ಗುರುಸಂಪರಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಷ್ಠಾಕ್ಷತ್ರಬಂಧುಶ್ವಪುಂಡ
ರೀಕಶ್ಚ ಪುಣ್ಯಕೃತ್ | ಆಚಾರ್ಯವತ್ತಯಾ ಮುಕ್ತೌತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯವಾ
ಭವೇತ್" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು.

ಇವ್ವಡಿ - ಇವೇ ಕೋಲಿಗೆ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರವತ್ತಿಯಿಲುಮ್ -
ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ

ಇದು “ಮಾಶುಚಃ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ತತ್ಪರಮ್. “ಸರಿತ್ಯಜ” ಎಂಬ ವಿಡತ್ತಿಲೇ ಪರಿಕರಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಮ್. ಶೋನ್ನಮೋಲಿ - ಏಕಶಬ್ದಶ್ಚಿಲ್ - ಇಂದ ಯೋಜನೈ ದೃಢೀಕರಣಾರ್ಥನಾಗಕ್ಕಡವದು. ಇದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಾಂತರಮ್ ವಿವಕ್ತೃತ ಮಾಗವುಮಾಮ್. “ಏಕಶಬ್ದಶ್ಚಿಲ್ ಮೋರುಳಾ ನಾಲಾ “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬ ವಿಡಕ್ಕಬ್ಬು ಚಿಲ್ವಿನ್ ಅರ್ಥಾಂತರಬ್ಬಿಳ್ಳಿ ಕೊಳ್ಳುವುಮಾಮ್.

ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲೂ, ಇವಕೋಲಿನ ಕಾಲಾಲೇ - ಈ ಪ್ರಸನ್ನನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅತ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಒಡನೆಯೇ ದೇಹವಸಾನದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟನಾಗಿ ದೇಹವಸಾನವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ನಂತರ ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅನಂತರ, ಫಲಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಕ್ಕುರೈಕಲ್ವೈ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲವು ಎಂದರೆ ಅದ್ವಿತೀಯ.

ಹಿಂದಿನ ಐಹಿಕಾದಿ ನಿವರ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಸಿದ್ಧಿ ಯಾವಾಗ ಉಂಟು ಆಗೋ, ತುಲ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯ ಶರಣಾಗತಿ ಎಲ್ಲಾ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟೆಂಬುದು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವೇ ಅಲ್ಲದ್ದು. ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಸಮಾಧಾನವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಶುಚಃ ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲೂ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟೆಂಬುದು ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ತತ್ಪರಮ್ - ಎನ್ನ ನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ತತ್ಪರಮ್ - ತತ್ಪರಮ್.

ಆಗಲಿ, ಮಾನೇಕಂ - ಎಂಬದರಿಂದ ಅನುಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ - ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಸೋ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಿ. ಇದನ್ನೇನೋ ಒಪ್ಪೋಣ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಪುನಃ ಮಾನೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲೂ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಹೇಳಬಹುದೋ? ಪುನಃಕೃತಿ - ಏಷ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದ್ಯವಾದ ಅನ್ಯ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯದ ದೃಢೀಕರಣವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. “ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” ಎಂಬ ವಿಡತ್ತಿಲೇ - ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಪರಿಕರಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ - ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಅಂಗದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ಶೋನ್ನ ಮೋರುಳಿಲೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಕಶಬ್ದಶ್ಚಿಲ್ - ಈ “ಏಕ” ಶಬ್ದದಿಂದ, ಇಂದ ಯೋಜನೈ - ಈ ಅಪ್ರಿಯವು, ದೃಢೀಕರಣಾರ್ಥನಾಗಕ್ಕಡವದು. ಪನರ್ಥನಿವಾಡಿ ಹೇಳುವಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ - ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾಂತರಮ್ - ಈಗ ನಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಇತರ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಂದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ಕೇವ ಪ್ರಪಕತ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತನೂ ಪ್ರಾಪಕನೂ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು, ವಿವ

ಸಪರಿಕರ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಾನ ಅಂಗಿಗಳೈಯುಮ್ ಇವತ್ತಿನ್ ಪರಿಕರಜ್ಞಳಾನ ಧರ್ಮಾನ್ತರಜ್ಞಳೈಯುಮ್ ಕಳಿಕ್ಕಿರ ಪೊರುಳ್ಗಳಿಲ್ ಇವ್ವೇಕಶಬ್ದಮ್ ಶರಣ್ಯನೈ ವಿಶೇಷಿತ್ತಪಡಿ ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್? ಆಕಿಂಚನ

ಕ್ಷಿತಮಾಗವುಮಾಮ್ - ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಬಹುದು. ಏಕೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು ಆರು ಅರ್ಥಗಳು. ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವು ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವುಳ್ಳದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ಐದು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಥವಾ ಏಕೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೆ ಅಗ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಏಕಶಬ್ದತ್ಯುಕ್ತು ಇದು ಪೊರುಳಾನಾಲ್-ಏಕ ಶಬ್ದಕು ಈ ಅನ್ಯ ಪರಿಕರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವು ಅರ್ಥವಾದರೆ, ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಜ್ಜಿರವುದುಕ್ಕು- ಪರಿತ್ಯಜ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ, ಅಜ್ಜಿಜ್ಞಾನ್ನ - ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ಅರ್ಥಾನ್ತರಜ್ಞಳೈ - ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು, ಕೊಳ್ಳುವುದಾದ್ - ಅಜ್ಜೀಕರಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆರು ಅರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅತೋಶಕ್ತಾಧಿಕಾರತ್ವ ಮಾಕಿಂಚನೈ ಪುರಸ್ಸಿಯಾ | ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಅಶಕ್ಯಾರಂಭವಾರಣಮ್ | ತತ್ಪ್ರತ್ಯಾಶೌ ಪ್ರಶಮನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತನ್ಯಾಯ ಸೂಚನಮ್ | ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾಸ್ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಆರು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂಗಭಾವೋ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಐದು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಏಕಶಬ್ದದಿಂವ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅನ್ಯನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದುದಾದರೆ ಅಗ ಏಕೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಮಾಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.-

ಸಪರಿಕರ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು - ಅನುಕೂಲ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಯಾದಿ ಐದು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭರಣ್ಯಸಕ್ತೆ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಾನ ಅಂಗಿಗಳೈಯುಮ್-ಉಪಾಸನ, ಪರಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ, ಇವತ್ತಿನ್ ಪರಿಕರಜ್ಞಳಾನ ಧರ್ಮಾನ್ತರಜ್ಞಳೈಯುಮ್ - ಈ ಉಪಾಸನದ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ರೂಪ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಕಳಿಕ್ಕಿರ - ಅವೇಕ್ಷಿತಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ, ಪೊರುಳ್ಗಳಿಲ್ - ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಇವ್ವೇಕ ಇಬ್ಬಮ್ - ಈ ಏಕವೆಂಬ ಶಬ್ದವು, ಶರಣ್ಯಸ್ಯ - ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನನ್ನು, ವಿಶೇಷಿತ್ತಪಡಿ ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಮಾಂ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಅದರಿಂದಿಗೆ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ

ಪಕ್ಕಲಿಲೇ, ಇದು ಪ್ರಸಾದನ ಮಾಯಾಕ್ಕೊಂಡು ಶರಣ ನೋಡು ತುನಕ್ಕು
ತ್ತನ್ನೈ ಕಾಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗಿ "ಮಾಮೇಕಂ" ಎಬ್ಬಿರದು

ವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಹಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವು ಹೇಗೆ? ಮಾಮೇಕಂ ಎಂದಿರುವದರಿಂದ
ಶರಣ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ, ಪ್ರಸದ
ನಕ್ಕೂ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ?
ಪ್ರಸದನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ, ಆಗ
ಏಕಂ ಎಂಬುದು ಮಾಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದು ಆಕ್ಷೇಪವು.
ಎಂದರೆ, ಅಕಿಂಚನ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ - ಅನನ್ಯಗತಿಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಇದು ಪ್ರಸಾದನ
ಮಾಯಾಕ್ಕೊಂಡು-ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವಂತಾದ್ದಾಗಿ
ಶರಣ್ಯನೋಡು - ಆ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೆಂದಿಗೆ, ತುನಕ್ಕುತ್ತನ್ನೈ - ಒಂದು ವ್ಯಾಜ
ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿ, ಆ ಕಾರಣವಿಂದ ಆತನೆಂದಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯಾನ್ತ
ರದ ಅಥವಾ ಅದರ ಅಂಗಗಳು ಅನ್ವಯ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರೋಣವನ್ನು
ಕಾಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗಿ - ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, " ಮಾಮೇಕಂ " ಎಬ್ಬಿರದು .
ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಏಕಂ ಎಂಬುದು ಮಾಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ
ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಏಕಂ ಎಂಬ ಪದವು
ಸಮಿಕರವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಾಗಲಿ ತದಂಗಗಳಾಗಲಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ
ವೆಂಬ ಅರ್ಥವಾದರೆ ಅ ಪದವು ಮಾಂ ಎಂಬುದು ಸರ್ವ ಶರಣ್ಯನನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವ ಪದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿಶೇಷಣವೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದ ಈ ಭರಣ್ಯಾಸ
ಮಾತ್ರವೇ ಶರಣ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಾಕು ; ಅದರಿಂದಿಗೆ
ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನ ಉಪಾಸನಾಳೇಯಾಗಲಿ, ಅದರ ಸಮಿಕರಗಳೇಯಾಗಲಿ, ಶರ
ಣ್ಯನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ
ಈ ಏಕಂ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.
ಸಾರವಿವರಣೆಯವರು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.
ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಕಿಂಚನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಇದು ಕೇವಲ ಪ್ರಸದನವೇ ಪ್ರಸಾದನ
ಮಾಯಾಕ್ಕೊಂಡು - ಭಗವದನುಗ್ರಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಾಗಿ, ಅಪೇಕ್ಷಿತಮಾ
ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗುದು. ಶರಣ್ಯನೋಡೇ ತುನಕ್ಕು
ತ್ತನ್ನೈ . ಶರಣ್ಯನೆಂದಿಗೆ, ಭರಣ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಭಾವವನ್ನು
ಎಂದರೆ ಇತರ ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿರೋಣವನ್ನು, ಕಾಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗಿ -
ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಶರಣ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಬೇಕಿ
ಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಮೇಕಂ ಎಬ್ಬಿರದು - "ಮಾಮೇಕಂ" ಎಂಬ
ಪ್ರಯೋಗವು.

(೬) ಅಥ “ಏಕ” ಶಬ್ದಸ್ಯ ಸರ್ವಫಲ ಸಾಧನಂ ನೂನಾಭ್ಯರ್ಥಾನಂತರಮಾಹ—

“ಸರ್ವಧರ್ಮಾ” ಎಬ್ಬಿರ ಕೀಳಿಲ್ “ಸರ್ವ” ಶಬ್ದ ತ್ವೈಯುಮ್, “ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ” ಎಬ್ಬಿರ ಮೇಲಿಲ್ “ಸರ್ವ” ಶಬ್ದ ತ್ವೈಯುಮ್ ವಾಂತ್ರಿವೈಕ ಶಬ್ದಮ್, ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಕ್ಕು ಪ್ರತಿಸಂಭವಿಯಾಯ್ ನಿರ್ಮಿತವೆನ್ನುಮ್ ಶೋಲ್ವು ವರಗಳ್. ಅಪ್ರೋಮ, “ಸುಧಾಷ್ವರೇಣ ಶೋಚಿ ಜ್ಯೋ ಯೇನ ಯೇನೇಷ್ಟ ಹೇತುನಾ । ಸ ಸ ತಸ್ಯಾಹ ಮೇವೇತಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಸಬ್ಧೃಹಃ ॥”

(೬) ಮುಂದೆ ಏಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಫಲಸಾಧನಭೂತನಾದ ನಾನು ಎಂಬ ಆರನೆಯ ಅರ್ಥ

ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ಅನಾವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸುವೆನು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಮೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಶರಣಾಗತನು ಕೋರಿದ ಸರ್ವ ಫಲವ್ರದನು. ಎಂಬರ್ಥವೂ ಈ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಲೋಕವಿರುತ್ತದೆಂದು ಹಿಡಿದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ, ಮುಂದಿನ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಏಕ ಶಬ್ದವ್ರಯೋಗವಿರ ವದರಿಂದ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿತವೆಂದಕ್ಕಾದನೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆಂದ, ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಎಬ್ಬಿರ - ಎಂದಿರುವು ಕೀಳಿಲ್ ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ವೈಯುಮ್ - ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಸರ್ವ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂದು, ಮೇಲಿಲ್ ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ವೈಯುಮ್ - ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸರ್ವ ಶಬ್ದವನ್ನೂ, ವಾತು - ಏವ ರ್ಫಿಸಿ, ಇನ್ನೇಕಶಬ್ದಮ್ - ಈ “ಏಕಂ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವು, ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಕ್ಕು - ಇ ಎರಡು ಸರ್ವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ, ಪ್ರತಿಸಂಭವಿಯಾಯ್ - ಪ್ರತಿಸಂಭವಾಗಿ, ವಿರೋಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಬ್ದವಾಗಿ, ನಿರ್ಮಿತದು - ನಿಂತಿದೆ ಎಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ಶರಣನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವವನ್ನೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವನು ಎಂಬರ್ಥವು ಏರ್ಪಡುವದು, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಶೋಲ್ವುವರಗಳ್ - ಇನ್ನೊಂದರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುವರು.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಫಲ ಸಾಧಕನೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದರ್ಥವಾದರೆ, ಚರಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಗ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮೋಘವಾದ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ರೋಮ - ಹೀಗೆ ಸರ್ವಫಲಸಾಧಕನು ತಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬರ್ಥವಾದರೆ, ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಬ್ಧೃಹಾರ್ಥವು ಏನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇತ್ತಾಲೇ ಎನ್ ಶೋಶಿಕಾ ಯತೇ ನಿಶ್ಚಯ ?-(೧) "ಯದ್ಭೇದ ಕಾಮು

ಯೇನ ಯೇನೇನ ಜಿತುನು - ನಾನು ನಾನು ಇವ ಕಾಮಿ ಗಾಗಿ - ಯಾವ ಶರಣಾಗತನಾ - ಪ್ರಪನ್ನನು - ಮಗುಸ್ವರ್ಗೀಣ ಶೋಚಿತ - ಸಿ ಚ - ನಾಗಿ. ಸಾಧಿಸುವದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವೇ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದರೆ, ತತ್ - ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಸಃ ಸಃ - ಅಂತಹ ಇಷ್ಪಾಪಿ ಗೆ ಹೆಂತುವು, ಅಹಮೇವೇ ಸಿ-ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದು, ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಸಬ್ದ, ಹಃ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಬ್ದ, ಹಾರ್ಥವು. ಈಗ ಹೇಳುವ ವಿಕಶಬಾರ್ಥವೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಬ್ದ, ಹಾರ್ಥವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ - ಈ ಅರ್ಥವು ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಕ ವೆಂದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಈ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದಡನೆಯ ಯೋಜನೆಯಿಂಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. - ಅದನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸುವಾಗು ಬಳಿ ಯೋಗಾರಂಭಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳುಂಟು; ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಸಗನಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಂಬ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯವಾಗವ ಬಗೆ ಕೇಗೆ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು ಸರ ಶೋಕ ಶರಣ್ಯನ ಭರವಸೆಯು. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರುಚಃ - ಎಂದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರೆ ಅರ್ಜುನನು ಅತಿ ದನೆಯಾಗು ವ್ಯಕ್ತವು ಆ ಶೋಕವು ವಿಕಲ್ಪಾಗಿ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪೋಬ್ಧಿಃ - ನೋಡು ಯಿಷಾಮಿ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಪಾಪಗಳು ಕೊಡುವ ಬಗೆ ಕೇಗೆ ಎಂದು ಅತಿ ದನೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಬೇಡ, ನನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಕೊಡ ; ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಜಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಜಲವನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನು ಯಾವು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯಾದರ - ಅಳುತ್ತಾ ಇರುವನು ತರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಅಂತಹ ಇಷ್ಪಾಪಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುವವನೂ ನಾನೇ ಅಳಬೇಡವೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂಥಾಯಿತು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದುಸ್ತತ ಕತ, ಕೈ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತೇನೆಯೇ, ಆ ಬಂಧರಿಂದ ಬಿಡಸಬಾರಕೇ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದರೆ, ಶೋಕಿಸಬೇಡ ; ಅಂತಹ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವೆನು ನಾನು ಎಂಬ ಹರ್ಥವು ಸರಸವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇನೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಸಬ್ದ, ಹಾರ್ಥವೆಂದು ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾರಿಕೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅಹಿರ್ಬುಧ್ಯ ವಾಕ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. -

ಇತ್ತಾಲೇ - ಹೀಗೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವು ಹೀಗಾದ ಸಂಕರ

ಕಾಮೇನ ನಸಾಘಂ ಸಾಧನಾನ್ತಃ | ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಯತ್ನಾಂಭ್ಯೇನ ಯೋ
ಗೇನ ನಚ ಭಕ್ತಿಃ | ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಮಂಧಾಮ ಯತೋನಾವರತ್ತೇ
(ಯತೀ) ಪುನಃ | ತೇನತೇನಾಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನಾ ಸೇನ್ಯವ ಮಹಾಮುನೇ |
ಪರನಾತ್ಮಾಚ ತೇನ್ಯವ ಸಾಧ್ಯತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ||” ಎಜ್ಜಿರ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿ
ಯಿಲೇ ತನಕ್ಕು ಅಭಿಮತಜ್ಞಳಾಯಿರುಪ್ಪದೇದೇನು ಮೊಗುಫಲಜ್ಞಿಪ್ಪತ್ತ
ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಅನುಗುಣಮಾಗ ತನಿತ್ತನಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾಲೇ ವಿಧಿಕ್ಕಪ್ಪಟ್ಟ
ಉಪಾಯಜ್ಞಳಿಲ್, ಜ್ಞಾನಾಭಾವತ್ತಾಲೇಯಾದಲ್, ಜ್ಞಾನಮುಂಡಾ
ಯಿರುಕ್ಕು ಶಕ್ತ್ಯಭಾವತ್ತಾಲೇಯಾದಲ್, ಇವೈ ಇರಣ್ಣ ಮುಂಡಾಯಿರುಕ್ಕು
ವಿಳಂಬಾಪ್ತಮತ್ಪತ್ತಾಲೇ ಯಾದಲ್ ಶೋಕಿತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಯೈಪ್ಪತ್ತ ಅವು

ಎನ್ ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯೆತ್ತೆನ್ನಿಲ್ - ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆಯಿರು ಎಂದರೆ ? ಸಂಹಿತಾ
ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಹಿಂದೆಯೇ
ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಶೋಧನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು. ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ
೨೪೦೨-೪ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ವರಾಂಬರಿಸಿ ಯಾವ ಬುಭುಕ್ಷುವು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ
ಕಾಮ್ಯ ಫಲಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲಾರನೋ ಮತ್ತು ಯಾವ
ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಕರ್ಮೋಗಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಪಕ್ಕಪ್ಪತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ದಿಂದಲೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನೋ ಓ ಮಹಾ
ಮುನಿಯೇ ಈ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಕಾಮ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ
ಯಾಗಲಿ, ಅವರವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ; ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ
ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿಯು ಯಾವ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರಿ ಹಂತಿರುಗುವದಿಲ್ಲವೋ
ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು , ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತು
ಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬುದು ಸಾತ್ವರ್ಯವು. ಎಜ್ಜಿರ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿ
ಯಿಲೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಆ ಮತಜ್ಞಳಾಯಿ -
ತನಗೆ ಇಷ್ಟಗಳಾಗಿರುವ, ಏವೇನು ಒರು ಫಲಜ್ಞಿಪ್ಪತ್ತ - ಯಾವುದಾದರೂ
ಒಂದು ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತ, ಅವತ್ತುಕ್ಕು ಅನುಗುಣಮಾಗ - ಆ ಫಲಗಳಿಗೆ
ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನಿತ್ತನಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾಲೇ ವಿಧಿಕ್ಕಪ್ಪಟ್ಟ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಬೇರೇ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವ, ಉಪಾಯಜ್ಞಳಿಲ್ - ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಾ
ಭಾವತ್ತಾಲೇ ಯಾದಲ್ - ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಜ್ಞಾನಮುಂಡಾ
ಯಿರುಕ್ಕು ಶಕ್ತ್ಯಭಾವತ್ತಾಲೇಯಾದಲ್ - ಒಂದುವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಆ ಸಾಧನ
ಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಇವೈ ಇರಣ್ಣ ಮುಂಡಾ
ಯಿರುಕ್ಕು - ಜ್ಞಾನವೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಎರಡೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ, ವಿಳಂಬಾಪ್ತ
ಮತ್ಪತ್ತಾಲೇಯಾದಲ್ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವದರಿಂದ

ಪಾಯಜ್ಞ ಲೋಗ್ರಿಲುಮ್, ನೀ ಯೋಸಿ ವೇಷ್ಣಾ, ಆತ್ಮ ತನಿತ್ ಗಿಂಘಿ ಕರಮ್
ಫಲಜ್ಞ ಕುಳ್ಳಿಲ್ಲಮ್ ಪ್ರಸತ್ತಿ ಪಶೀತ್ಯತನಾನೆ ನ ನೋಡು ಕುಮೇ ಅಮೈ

ಲಾಗಲಿ, ಶೋಕಿತ ಅಧಿಕಾರಿಯೈವೈತ್ಯ - ಶೋಕಿತ ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು
ಕುರಿತ, ಅವು ಪಾಯಜ್ಞ ಲೋನಿ ಲಮ್ - ಆ ಕಷ್ಟಸಾಧ ಗಳಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಒಂದರಲ್ಲೂ ಸರೈಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ-ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ನೀಅಲೈಯ
ವೇಣ್ಣಾ - ನೀನು ಶೋಕಿಸಿ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಡ ; (ಮಾತುಚ್ಚ) ಆನೈ - ಆ ಸಾಧನ
ಗಳು, ತನಿತ್ತನಿಂಘಿ - ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ, ತರುಮ್ - ಕೊಡುವ, ಫಲಜ್ಞ ಲು
ಕೈಲ್ಲಮ್ - ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ, ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಶೀತ್ಯತನಾನೆ -
ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ನಿನಗೆ ವಶನಾದ, ನಾನೊರುವನೇ - ನಾ
ನೊಬ್ಬನೇ (ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದರರ್ಥವು.) ಅಮೈಯುಮೆನ್ನು ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾ
ಯಿತ್ತು - ಸಾಕೆಂದು ಹೇಳುವಂತಾಯಿತು. ಸಂಹೀಯ ಮೂರು ಜ್ಞೋಕ
ಗಳಿಂದಲೂ, “ಸುದುಷ್ಟರೇಣ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಮಾಮೇಕಂ
ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ ಉಪಪಾದಿತವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಕಾಮ್ಯ
ಫಲಗಳಾದ ಪುತ್ರ, ಧನ, ಆಯುಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯವುಳ್ಳವರು ಅವುಗಳಿಗೆ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಹೋಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾ
ಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವೇಯುಳ್ಳವರು ಕಷ್ಟತರವಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನು
ಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸೇರಿದ, ಉಪಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಗಳ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯಕವು. ಒಂದು
ವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವಿವ್ವರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯಾದಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ
ದಿಲ್ಲವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೂ, ಫಲ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳುಂಟೇ ಎಂದು
ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಗಳು ತನಗೆ ಬೇಕೋ
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭರನ್ಯಾಸ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ ಆ ಫಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಭರನ್ಯಾಸ ಪ್ರೀತನಾದ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಂತು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವೆನು ನೀನು
ಶೋಕಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು “ಮಾಮೇಕಂ” ಎಂಬುದರ ಮತ್ತು
ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಸಾರಭೂತಾರ್ಥವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅನೇಕ ಸಾಧನಗಳು ಕೊಡುವ ಫಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ
ಈ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂಬ ಸಾಧನ ಒಂದೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ
ಶಂಭಾವನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ನೈಷ್ಕಾಂತವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ರೋಗಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಔಷಧಿಯು
ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನ

ಯುಮೆನ್ನ ಶೋಭಿತಾಯಿತ್ಯು. ಪಲಔಷಧಜ್ಞಃ ತರವಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ
ಯೆಲ್ಲಾ ಮೇ, ಇಸಿದೌಷಧ ಮೊನ್ನಮೇ ತರವತಾ ಗ್ನಿಯಾಲೇ, ನೀ ಔಷ
ಧಾಂತರಜ್ಞಃ ಉಮರವಾದೇ ಇನ್ನ ಔಷಧಮೊನ್ನಮೇ ಉಪಜೀವಿ
ಕೃವನ್ಮಯಮ್; ಇದು ಉನಕ್ಕನ್ನ ಔಷಧಜ್ಞ ಲಾಲೇ ಕಳಿಕ್ಕಪಡುಮ್ ವ್ಯಾಧಿ

ವಿರುವದು ಕಷ್ಟವು. ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಇನ್ನೂ
ಕಷ್ಟವು ರೋಗಿಯು ತುಂಬಾಕಾಲ ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತನಾಗಿರಲಾರನು. ಇಂತಹ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕುಟ್ಟಿ ಮಾತಿ, ಎಂದೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವ
ದುಂಟು. ಅದೊಂದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೇದು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ
ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭರನ್ನಾಸ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ
ಸರ್ವೈಶ್ಯರನು ಆದರಿಂದ ವಶೀಕೃತನಾಗಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಂತು ಅಧಿಕಾರಿಯು
ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದು ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ — ಪಲ
ಔಷಧಜ್ಞಃ - ಕೆಲವು ಔಷಧಗಳು, ತರವಲ್ಲ - ಕೊಡತಕ್ಕ, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ
ಯೆಲ್ಲಾ ಮೇ - ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುವ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಈ ಸಿದ್ಧೌಷಧಮೊನ್ನಮೇ - ಸಿದ್ಧೌಷಧ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸಿದ್ಧಿಪಾಯನಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ, ತರವತ್ತಾಗ್ನಿಯಾಲೇ - ಕೊಡಬಲ್ಲನಾದುದರಿಂದ ನೀನು-
ದೈನ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಔಷಧಾನ್ತರಜ್ಞಃ ಉಮರವಾದೇ - ಬೇರೆ ಔಷಧಗಳಿಗಾಗಿ
ಅಲಮರವಾದೇ ಕ್ಲೇಶಪಡೆದೇ, ಇನ್ನ ಔಷಧಮೊನ್ನಮೇ - ಈ ಸಿದ್ಧೌಷಧಿ
ಒಂದೇ, ಉಪಜೀವಿವನ್ನೆವನ್ಮಯಮ್. ಬದುಕಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದುದು ಎಂದರೆ
ಆ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಗಳು ಕೊಡುವ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಸಿದ್ಧೌಷಧಿ ಒಂದೇ ಕೊಡಬಲ್ಲ
ದೇವ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಒಂದೊಂದು ರೋಗದ ಸರಿಹಾರಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಔಷಧಿಯುಂಟು. ಈ ಸಿದ್ಧೌಷಧ ವಿಸಯದಲ್ಲಾದರೋ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗ
ಗಳೂ ಈ ಒಂದೇ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಸರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ ಅದುದರಿಂದ ಕ್ಲೇಶಕರ
ಗಳಾದ ಆತೀತ ವಿಧ ಔಷಧಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಇದೊಂದು ಸಿದ್ಧೌಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ
ದರೆ, ಸರ್ವ ರೋಗಗಳೂ ಸರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸಿದ್ಧೌಷಧ ಸೇವ
ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ಒಂದೊಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಪಕ್ಕೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳು ಉಂಟು;
ಅವುಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದುದೇ ತನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣ
ಹೊಂದುವದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮಂ ಹೋಪ್ಸಾಮಿ
ಎಂದು ಸಜ್ಜಲ್ಪಿಸಿ ಓಂಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಸ್ವಾಹಾ ಎಂದು ಹೋಮ ಮಾಡುವ
ರೀತಿಯು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ಮರೇಷಾಣಿ
ತಪಃ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಾನಿವೈ | ಯಾನಿ ತೇಶಾ ಮರೇಷಾಣಾಂ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಮಸ್ಮರಣಂ

ಗಳಿಲ್ಲಾತ್ಮಿಯುಮ್ ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ ; ಉನಕ್ಕು ಪಿನ್ಯ ಸ್ವಭೋಗಭಿ
ಯುಮ್ ಭುಜಿಕ್ಕಲಾಮ್ ; ನಿ ಆರೋಗ್ಯಶ್ಚೈಯಮ್ ಭೋಗಭಿ
ಯುಮ್ ಇಳಿಕ್ಕಿರೋಮನು ವೆರುಕ್ಕುವೇಂಡಾವೆನ್ರು ಶೋಲ್ಲಮಾವೋಲೇ
ಇರುಕ್ಕಿರದು. ಇಚ್ಚೆರಮಶ್ಲೋಕಮ್. “ಸರ್ವ” ಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಸಂಬಂಧಿಯಾನ
“ಏಕ” ಶಬ್ದಂ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಾಲೇ ಶರಣ್ಯನೈ ವಿಶೇಷಿತ್ತು
ಕ್ಕೊಂಡು ನಿನ್ರುಲಾಮ್, “ನ್ಯಾಸೇನೈವ” ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೊನ್ರು

ಪರಮ್” ಎಂಬುದೂ ಅನುಸಂಧೇಯವು. ಇದು-ಈ ಸಿದ್ಧಾಪಧವ ಉನಕ್ಕು -
ನಿನಗೆ, ಅನ್ವ ಔಪಧ್ಯಳಾಲೇ - ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗನಿವತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಔಪಧ್ಯಗಳಿಗ, ಕಳಿಕ್ಕುಪ್ಪಡುಮ್ ನಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಡುವ, ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಲ್ಲಾತ್ಮಿ
ಯುಮ್ - ರೋಗಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ, ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ - ನಿವರ್ತಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದು.
ಪಿನ್ಯ-ಈ ಸಿದ್ಧಾಪಧಿಯ ಸೇವನೆಯಾದನಂತರ ಉನಕ್ಕು - ನಿನಗೆ, ಸರ್ವ ಭೋಗ
ಗಳನ್ನೂ, ಭುಜಿಕ್ಕಲಾಮ್ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ
ನೀನು ಶರಣ ಹೊಂದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎನ್ನ ಪಾಪಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು
ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಏನು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.
ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನೀ - ನೀನು, ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ, ಇಳಿ
ಕ್ಕಿರೋಮೆನ್ರು - ಅನುಭವಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ವೆರುಕ್ಕುವೇಂಡಾ -
ಶೋಕಿಸಬೇಡ, ಎನು, ಶೋಲ್ಲಮಾವೋಲೇ, ಎಂದು ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ಇರುಕ್ಕಿ
ರದು ಇಚ್ಚೆರಮಶ್ಲೋಕಮ್ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ
ಕಾರಿಕೆಯ ಮತ್ತೂ ಸಂಹಿತಾವಾಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿತ್ತರಿಸಿ, ಎಜ್ಜಿರಕಟ್ಟಿ
ಯಿಲೇ - ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ, ಇಚ್ಚೆರಮಶ್ಲೋಕಮ್ - ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ, ಉಪಸಾ
ದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಪಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಮೇಕಂ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಣ್ಯನನ್ನೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ, “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ನಸಾಸಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ತೋರಿಸಿರುವಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸಂಹಿತಾವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ?
“ತೇನತೇನಾಸ್ಯತೇತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸೇನೈವ ಮಹಾಮುನೇ” ಎಂದು ಅನಧಾರಣ
ದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿರ ವದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತೋಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಸರ್ವ
ಧರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿಯಾಗಿ ಈ ಏಕಶಬ್ದವು ಪ್ರಯೋ
ಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ನ್ಯಾಸವೇ ನಿಂತು ಆ ಧರ್ಮಗಳು
ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ದೋಷಿತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
“ಸರ್ವ” ಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಸಂಬಂಧಿಯಾನ ಏಕಶಬ್ದಮ್ ಸರ್ವ ವೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಪ್ರತಿ
ಪ್ರಯೋಗವಾದ ಏಕ ಶಬ್ದವ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಾಲೇ ಈ ಸಂದರ್ಭ
ದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಸಹಾಯಕನಾಗಿಯೂ

ಮೇ ಸರೃಧರ್ಮಾಂತರ ಸ್ಥಾನತಿಲಾಮ್ ವಿಧಿಕ್ತಪಡೆಗಿರದೆನ್ನ ಭಲಿಕ್ಕುಮ್. ಇತ್ತಾಲಿ ತ್ರಿವರ್ಗಾರ್ಥಿಗಳುಮ್ ಇಬ್ಬಗವತ್ಪ್ರಸತ್ತಿಪಣ್ಣಲಾಮೆನ್ನದಾಯ್ತ್ತು. ಅಪ್ಪೊದು (೧) ತ್ವಯಾಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತವೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯತಃ ತೋಷಯಾಮ್ಯಹಂ ನಾಹಮಾರಾಧಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ತವಬುದ್ಧೋ ಯಮಂಜಲಿಃ | ಸ ತ್ವಂ ಪ್ರಹರನಾಮಾ ನಾ ಮಯಿ ವಜ್ರ ಪುರಂದರ | ನಾಹಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಗೋವಿಂದ

ಫಲಪ್ರಗುಣವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ, ಶರಣ್ಯನ್ನೆ ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಿರೋಡು - ಮಾಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಶರಣ್ಯನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಮಾನೇಷಿಕಂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ನಿನ್ನಾಲಾಮ್ ಇದ್ದರೂ, ನ್ಯಾಸೇನ್ನೈವ - ಎಬ್ಬಿರಪಡಿಯೇ - ನ್ಯಾಸೇನ್ನೈವ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಪ್ರಸತ್ತಿಯೊನ್ನಮೇ - ಈ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೊಂದೇ, ಸರೃಧರ್ಮಾಂತರಸ್ಥಾನತಿಲಾಮ್ ಉಪಾಸನಾದಿ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ, ಅಧವಾ ಪಾಪಪರಿಹಾರಗಳಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಧರ್ಮಗಳಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ, ವಿಧಿಕ್ತಪಡೆಗಿರದೆನ್ನ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು, ಭಲಿಕ್ಕುಮ್ - ದೋಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತಾಲಿ - ಹೀಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದರಿಂದ, ತ್ರಿವರ್ಗಾರ್ಥಿಗಳುಮ್ - ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಗಳು ತ್ರಿವರ್ಗಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆವೇಶಿಸುವವರಾಗೂ ಎಂದು ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲ ಗಳನ್ನು ಕೋರುವ ಬುಧ್ಧಿಗಳುಗಳಿಗೂ, ಇಬ್ಬಗವತ್ಪ್ರಸತ್ತಿಪಣ್ಣಲಾಮ್ - ಈ ಭವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಎನ್ನದಾಯಿತ್ತು - ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು ಮೋಕ್ಷ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಸರೃ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈ ಭಗವತ್ಪರಣಾಗತಿಗೆ ಅನ್ಯದೇವತಾಪ್ರಯಣವು ಕೂಡ ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಪ್ಪೊದು-ಅಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (೧) ಇದುಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ವೃತ್ರಾಸುರನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು, ವೃತ್ರಾಸುರನು ಸಂಕರ್ಷಣೋಪಾಸಕನು, ಯತಃ-ಯಾವ ಭಗವಂತನ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಹೇ ಪುರಂದರ-ಓ ಇಂದ್ರನೇ ತ್ವಯಾಪಿ - ನಿನ್ನಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಐಶ್ವರ್ಯಂ-ಇಂದ್ರಲೋಕ ಭೋಗಸಂಪತ್ತು, ಪ್ರಾಪ್ತಂ-ಕೊಂದಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ತಂ-ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದನನ್ನು, ಅಹಂ-ನಾನು, ತೋಷಯಾಮಿ-ಧ್ಯಾನಾ ರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆನು. ಅಹಂ - ನಾನು, ತ್ವಾಂ - ಆಶಾಶ್ವತ ಫಲಪ್ರದನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು, ನಾರಾಧಯಾಮಿ - ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಆರಾಧಿಸುವನಲ್ಲವು. ತವ - ಅಂತಹ ನಿನಗೆ, ಸಿದ್ಧೋಯಮಂಜಲಿಃ - ಅಂಜಲಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರವು; ಏತಕ್ಕೇಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾದರೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವು ತಪ್ಪಿ

ಮನ್ಯ ಮಾರಾಧಯಾಮಿ ಭೋ|| ಇತಾ ದಿಗದಿಶಾಪಡಿಯೇ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿ
ಕಣ್ಣಿಲಾ ವಿಶೇಷಣಮಾಯಾ ಪುಷಾ ವಳವೈಷಯ ಮತ್ಸುಮಾ ಸರಸ್ವ
ವಸ್ಥೆಯಿಲುಮ್ ದೇವತಾಂತರ ಸ್ವರ್ತಮ್ ಅತ್ತಿರೆ ಕ್ಲೈ ಉಚಿತಮ್.

ದ್ವಿವು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೊಂದು ನಮಸ್ಕಾರವು ; ಸರಿತ್ಯಾಗ ಭಾವನೆಯಿಂದ
ಅಂಜಲಿಯು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸತ್ಯಂ - ಅಂತಹ ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ
ನಿ ನು, ಮಯಿ - ನನ್ನಲ್ಲಿ, ವಜ್ರಂ - ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಹರವಾ-ಬೇಕಾದರೆ
ಪ್ರಯೋಗಿಸು. ಅಥವಾ ಮಾವಾ-ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ; ಅಹಂ . ನಾನಾ,
ಗೋವಿಂದಮುತ್ಸ್ಯಜ್ಞ - ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭೋ - ಓ ಇಂದ್ರನೇ
ಅನ್ಯಂ . ಅನ್ನ ದೇವತೆಯನ್ನು. ಸುರಾರಾಧಯಾಮಿ - ಆರಾಧಿಸುವನಲ್ಲವು.
ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ - ಇನೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪಡಿಯೇ - ಹೇಳುವಹಾಗೆ
ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಣ್ಣಿಲಾ - ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಣ್ಣುಗಳಾದವು, ವಿಶೇಷಣ
ಮಾಯಾ ಪುಷಾಮಳವೊಲಿಸು - ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ದೇವತಾಂತರರುಗಳ ಭಗವತ
ನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ ತನ್ನೂಲಿಕ ಭಗವತನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವಿಂದುಂ
ಟಾಗುವ ಮರಾದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮತ್ಸುಮಾ ಸರಸ್ವಸ್ಥೆಯಿಲುಮ್ ಮಿಕ್ಕ
ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ, ದೇವತಾಂತರಸ್ವರ್ತಮ್ ದೇವತಾಂತರ ಸಂಬಂಧ
ವನ್ನು, ಅತ್ತಿರುಕ್ಲೈ - ತ್ತಾಗ ಮಾಡುವುದು, ಉಚಿತಮ್ - ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಯೋ
ಗ್ಯವಾದುದು. ತ್ರಿವರ್ಗಾರ್ಥಿಗಳು ಅಶಾಶ್ವತಫಲಗಳಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾ
ಗತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ
ತಾಂತರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಉಚಿತವಲ್ಲವು ಆದರೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿ
ತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವಿವೆಯಲ್ಲ, ಆಗಬಹುದೇ ? ಎಂದರೆ ವಿಧಿ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ, ಆ ದೇವತಾಂತರಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ
ವಿಶೇಷಣಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತತ್ಕಚ್ಚರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ
ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವದರಿಂದ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವು. ಅನುಷ್ಠಾನಾಂತರ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ತ್ತಾಗ
ವನ್ನು ಹೇಳುವದರಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯನಾಯವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿ
ತ್ತಿಕಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇವತಾಶ್ರಯವಾಗಿ ಸರಾತ್ಮಸಾ ಕಂಡ
ದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇದಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು
ಮಾಡಿದ ಕೃತಕತ್ಯನಿಗೆ ತ್ತಾಜವು ಯಾವುದು, ಸ ಸಂಸ್ಕೃತವಿಧಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಕರ್ತ
ವ್ಯವು ಯಾವುದು, ಅನುಸಂಧೇಯವಾಗಿ ಸಾ ಪಾರ್ವತಿಯವುಗಳೂ ಇರು
ವದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ (೧೯ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ) ಳಿ
ರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು

ಮೋಕ್ಷಶ್ರುತ್ಯ ಉಪಾಯಾನುರಾರ್ಥಿಗಳಾಯ್ ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿ
ಗಚ್ಛಿತ್ಯಚಿತ್ಯ ನೇಣ್ವವಾರ್ಕಮ್ ಇಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಲಾಮ್. ಪ್ರಾಪ್ತವಿರೋಧಿಯೈ

ತೃಕ್ತೋಪಾಯಾನ ಸುಯಾನಸಿ ಪರ ಮಜಹನ್ಯಧ್ಯಮಾಂ ಸ್ವಾರ್ಹವೃತ್ತಿಂ |
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಚಯೋಗ್ಯಂ ವಿಕತ ಋಣ ತದ್ವ್ಯಂದ್ಯವಾತ್ಯಾಂ ತಿತ್ತ್ವಾಃ |
ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಾದಿವೃದ್ಧಿಂ ಪರಿಚರಣಗುಣಾ ಸತ್ಯವೃದ್ಧಿಂ ಚ ಯುಕ್ತ್ಯಾ |
ನಿತ್ಯಂ ಯಾಚೇದ ನನ್ನಸ್ತದಪಿ ಭಗವತ್ಸತ್ಯ ಯದ್ವ್ಯಾಪವರ್ಗಾತ್ || ?

ಕಾಮ್ಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತವಾಯಿ ಹೇತುಗಳಾದ ಉತ್ತರಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಸತ್ತದ್ದು. ಪ್ರವತ್ಯುತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿ
ಗಳಲ್ಲಿನ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಧ ಮೂಲಕ ಮಾಡ
ಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯಸೈವಿತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಉತ್ತರಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ
“ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ರುವವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. “ದೇವರ್ಷಿ
ಭೂತಾತ್ಮನೃಣಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ನ ಕಿಂಕರೋನ ಯಮ್ವೇದೇಚರಾರ್ಜ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವು ಮೂತ್ರಯವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವನಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತ
ವೆಂಬ ಬಿರುದಾಯವು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರಬ್ಬ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಉಂಟಾಗದೆಯೆಂಬ
ಹರ್ಷಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಯನ್ನೂ ಮತ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕೈಜ್ಞಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಫಲವುಳ್ಳ ವೇದಲಾದ ಉಪ
ಕರಣಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸಂಪಾದಿಯನ್ನೂ ಪತಿನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಭಗ
ವಂತನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಪುನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅನ್ಯವೇತಾಶ್ರಯವನ್ನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ
ತೃಪ್ತಿಸಿ ಎಂದು ಶೇಷವುಟ್ಟಿದುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಂಕಾಗತಿಯನ್ನು ಚಿತ ವಿಕೃತ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅನು
ಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯೂ ಸರ್ವವಾಪ ಪರಿಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ
ವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಈಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿಷ್ಟರೂ ಶರಣಾ
ಗತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಆಗವಾಗಿ, ಸ್ವಪೂಜಾಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹು
ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರ್ಥವೂ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರ ಎರಡು ಯೋಜನೆ
ಯಿಂದ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಶ್ರುತ್ಯ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ, ಉಪಾ
ಯಾನುರಾರ್ಥಿಗಳಾಯ್ - ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಿ
ದವನಿಗೆ ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳೈ-ಭಕ್ತಿಯೋಗಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ
ಪಾಪಗಳನ್ನು, ಕಳಿಕ್ಕನೇಣ್ವವಾರ್ಕ-ಶೋಗಲಂಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವವರೂ
ಇಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಲಾಮ್ - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾರಂಭಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ
ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯು ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅವ

ಕಳಿಕ್ಕವೇಣು ವಾಗ್ಧುಮ್ ಇಪ್ರಪತ್ತಿ ವಣ್ಣಲಾಮ್ ತಾನೇಯನ್ಮು
ಯುಮೆನ್ಮು ಪ್ರಪತ್ತಿಸುಡೈಯ ಸಕಲಾಭಿಮತ ಸಾಧನತಮ್ ಇಜ್ಜೀ
ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು.

ಶ್ಯಕವು ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠಗೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಎರಡು
ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಯುತಿವರ್ಯರು 'ತಸ್ಯ ಚ ವಶೀಕರಣಂ
ತಚ್ಚ ರಣಾಗತೀನ' ಎಂದು ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಉಪಾಯ
ಮೂಲಕವಾಗಿರಾಗಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಶವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗತಿಯು
ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಭಕ್ತಿಯಿಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿರಬೇಕು ಶರಣ್ಯವದಲ್ಲಿ
ಅಂಗವಾಗಿಯೇ ಅವಶ್ಯಕವು ಎಂಬ ಭಾವವು

ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ವಾಗ್ಧುಮ್ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು
ವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಶರಣ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಸತ್ಯ ವಿನಿಮಯ
ಹಾರಕ್ಕೂ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ವಿರೋಧಿಯೈ ಕಳಿಕ್ಕವೇಣು ವಾಗ್ಧುಮ್- ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಪಾಪ
ಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವವರಿಗೂ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿತಾನೇ -
ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ, ಅನ್ಯಾಯಮ್-ಸಾಕು, ಎನ್ನು-ಎಂಬದಾಗಿ
ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿರುವದೆಯೇ-ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಸಕಲಾಭಿಮತಸಾಧನತಮಂ-ಎಲ್ಲ
ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಿರೋಣವು, ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು-
ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಶರಣಾಗತಿಯು ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಾಸನಾರಂಭಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ
ವಾದ ವಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತವು. ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ
ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ವಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಇದರಿಂದ ಶರಣಾ
ಗತಿಯು ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ
ಯಾವ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ ಶರಣಾ
ಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವನೆಂದು
ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗೆ ಆದರವೇಯವು ಎಂದು, ತನ್ನ ಶರಣನಾದ ಪಕರು
ಹಾಗೆಯೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಶರಣಾಗತಿಯು ಎರಡು
ಉಪಾಯಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಶ್ರೀಯುತಿವರ್ಯರು
ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಜರಮಂದೀಕದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ
ಭಕ್ತ್ಯಂಗಕ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ ಹೇಳಿದರು ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ
ಅಂಗಿಯಾದ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಉಪವಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಎರಡು

ಪ್ರಸತ್ತಿ: ವಿರೋಧಿ ನಿವರ್ತನೇನ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಪಾದಕತ್ವಂ ಸಾಕ್ಷಾ
ನ್ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಂ ಚ ಅಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರ ಸಂವತಮಿತ್ಯಾಹ

ಇದಿಲ್ ಪ್ರಸತ್ತಿ ಉಪಾಯವಿರೋಧಿಯೈ ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯೈ
ಶ್ರೀಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯತ್ತಿಲೇ ದ್ವಿತೀಯ ಯೋಜನೆಯಿಲೇ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಾರ್
ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯೈ ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯೈ ಗದ್ಯತ್ತಿಲೇ ಯರುಳಿ
ಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್

ಪ್ರಸತ್ತಿಯು ವಿರೋಧಿ ನಿವರ್ತನದ್ವಾರಾ ಭಕ್ತಿಯ ನಿಷ್ಪಾದಕವೂ
ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೂ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ
ಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸತ್ತಿಯು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಮುಂದಿನ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಇದಿಲ್-ಈಗ ನಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು
ತಾವೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಖಂಡದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸತ್ತಿ-ಶರಣಾಗತಿಯು,
ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿಯೈ-ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಾರಾಂಭಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ವಾಪಿಗ
ಳನ್ನು, ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯೈ-ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು, ಶ್ರೀಗೀತಾ
ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ದ್ವಿತೀಯಯೋಜನೆಯಿಲೇ-ಎರಡನೆಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ
ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ “ಶರಣಂ ನಜ್ರ ಇತಿ” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿಹೇಳಿದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ,
ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್-ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯೈ
ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಕಳಿಕ್ಕುಮ್ ಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯೈ
ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಗದ್ಯತ್ತಿಲೇ-ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ,
ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್-ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು ಅದೆಲ್ಲಿ? ಎಂದರೆ
“ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯೈ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಪರಿಹಾರವನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ
ವರಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅಂಗಶರಣಾಗತಿ
ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಬರಬಹುದು.
ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೀ ಯತೀಶ್ವರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವೆಂದುವಲ್ಲವು. ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಎರಡು ವಿಧ
ಪ್ರಸತ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ಇಬ್ಬರ ಮಹರ್ಷಿಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬುದನ್ನು
ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವೆವು.

ಒಂದುಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು “ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಯ ತದಾರಂಭ ವಿರೋಧಿ
ಪಾಪಾನಾಮಾನನ್ಮಾತ್ ತತ್ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪಧರ್ಮೈಃ ದುಸ್ತರತಯಾ

ಇನ್ನೆ ಇರಣ್ಣಿಡತ್ತಿಲುಮ್ ಒನ್ನೈ ಅನಂದರಿತ್ತೊನ್ನೈಯರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಪಡಿಯನ್ರು. ಇರಣ್ಣಿಡಮುಮ್ ಸರ್ವಾಭಿಮತಸಾಧನಮಾನೆ ಇವ್ರು ಸಾಯತ್ತಿ ಪ್ರಭಾವತ್ತುಕ್ಕು ಉದಾಹರಣಪರಮ್. ಪ್ರಣವಂ ಮನ್ತ್ರಾಂ

ಆತ್ಮನೋಭಕ್ತಿಯೋಗಾರಂಭಾನರ್ಹತಾಮಾಲೋಚ್ಯಶೋಚಿತೋರ್ಜುನ ಸ್ಯಶೋಕಮಪನುರ್ದ ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ-ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯಮಾ ಮೇಕ ಶರಣಂ ವ್ರಜ-ಇತಿ” ಭಕ್ತಿಯೋಗಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಪಾಪಗಳ ಬಹುಶ್ವದಿಂದ, ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಪರಿಮಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವದು ದುಸ್ತರವಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸಿ, ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿಭಾವಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದು ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾ ಕಾರರವರ ಭಾಷ್ಯದ್ರುತಾರ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಸೃತಿಬಂಧಕ ಪಾಪಗಳ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಾದರೋ “ಮನೋ ವಾಕ್ಪಾಯೈ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಸರ್ವಪಾಪ ಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಆದರಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥರು “ಅನಂತತದ್ವಿರೋಧಿಪಾಪಾಕ್ರಾಂತೋಽಪಿ ಅನಂತ ಮದೀಯಾವಚಾರಯುಕ್ತೋಽಪಿ, ಅನಂತವಹ್ಯಾವಚಾರಯುಕ್ತೋಽಪಿ” ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಅನಂತಪಾಪಗಳಿಂದ ನೀನು ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ “ನಿತ್ಯಕಿಂಕರೋಭವ” ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾರಂಭಕವಿರೋಧಿ ಪಾಪಗಳು ಪ್ರಸತ್ತಿ ಯಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿ ಪಾಪ ಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವದೇನೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ? ಅಥವಾ ಒಂದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದುದೇ ? ಎಂದರೆ, ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರವತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಫಲಸಾಧನತ್ವ ಉಂಟಿಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳವನಿಗೆ ಉಪಾಯಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಪಾಪಗಳ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಈ ಉಪಾಸನಾಂಗಶರಣಾಗತಿಯು ಉ ಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಆ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೆಲ್ಲದ ಅಕಿಂಚನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಪ್ರಪದನವೇ ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿ ರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ನಾಶವು ಎಂದು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಆದುದರಿಂದ ಇವೆರಡು ಉಪಪಾದನೆಗಳಲ್ಲೂ ಏನೊಂದು ಅಸಾಮಂ ಜಸ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನದ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ, ಅಂಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದೂ, ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ,

ಅಂಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದು ಅನಾದರಭಾವದಿಂದಲ್ಲವು. ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ವಿನಾ, ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಂ ಇರಣ್ಣಿತ್ತಿಲುಮ್-ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಶರಣಾಗತಿಯ ಉಪಪಾದನೆಯಲ್ಲೂ, ಒನ್ನೈ ಅನಾದರಿತ್ತೊನ್ನೈ-ಒಂದನ್ನು ಅನಾದರಣೆ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯದ ಪಡಿಯನ್ನು-ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಹೇಳಿದರೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು. ಇರಣ್ಣಿಡೆ ಮುಮ್-ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ಸರ್ವಾಭಿಮತಸಾಧನಮಾನ-ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ, ಇವ್ವುಸಾಯತ್ತಿನ್ ಪ್ರಭಾವತ್ತುತ್ತು-ಈ ಉಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ, ಉದಾಹರಣಪರಮ್-ನಿರರ್ಶನರೂಪವಾದುದು.

ಆಗಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಿತಸಾಧನವಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಎಂದರೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುತ್ತದೆಯೇ? ಅದು ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಮಾತೇ? ಎಂಬ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೂಲಕ ಶಂಕಾನನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಣವವು ಇತರ ಮನ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಆಗ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವರತ್ನವು ವ್ಯಕ್ತವು. ಹುಗಲ್ಲದೆ ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯನ್ನೇ ತ್ರಿಮಾತ್ರೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ನಡೆಸಿದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಣವಂ-ಒಂಕಾರವು, ಮನ್ತ್ರಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರವೇಶಿತಾನಿನ್ರು-ಬೇರೆ ಮನ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡೂ, ಮನ್ತ್ರಾಸ್ವತಂತ್ರವಾಯುಮ್-ಹಾಗೆ ಸೇರದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ, ನಿರ್ಭುಮಾ ಪೋಲೆ-ಇರುವಹಾಗೆ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿ-ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷತ್ತಿಲೇ-ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಯೋಗನಿಸ್ತನಿಗೆ ಭಕ್ತ್ಯಂಗಮುಮಾಯ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ, ಅಧಿಕಾರ್ಯಂತರಿತ್ತಲೇ-ಅದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತನಾದ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ, ಇರುಳ್ಳು-ಇರೇಣವು, ವಚನ ಬಲತ್ತಾಲೇ-ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣದ ಬಲದಿಂದ, ಸಿದ್ಧವು. ಪ್ರಣವವು ಛಾಂಧೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗೀಢ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಅದು ಅನ್ಯ ಮನ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ “ಯದೇವ ವಿದ್ಯಯಾಕರೋತಿ ತದೇವ ವೀರೈವತ್ತರಂ ಭವತಿ” ಎಂದು ಒಂದುಕಡೆಯಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ “ಅನ್ನರ್ವಾ ಅನ್ನಾದೇ ಭವತಿ” ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ “ದೇವಾ ಅಮೃತಾ ಅಭಯಾ ಅಭವನ್”

ರಕ್ತಿಲಾ ಪವೇತಿತ್ವ ನಿನು, ಸ್ವತಂತ್ರಮಾಯಾಮ್ ನಿರುಮಾಪ್ನೋತಿ, ಇಪ್ಪು ಪತ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷತ್ತಿಲೇ ಭಕ್ತ್ಯಂಗಮುಮಾಯ್, ಅಧಿಕಾಸ್ತಂತರತ್ತಿಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರಮುಮಾಯ್, ಇರುಕ್ಕೈ ವಚನ ಬಲತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಇತ್ಯಾದಿ ಫಲಗಳು ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಶೋಪನಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಃ ಪುನರೇತಂತ್ರಿ ಮಾತ್ರೇಣೋ ಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಪರಂ ಪುರುಷಮಭಿಧ್ಯಾಯಿಷಾತ" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ "ಸ ಯೇತಸ್ಯಾಜ್ಞೇವ ಘನಾತ್ಪರಾತ್ಪರಂ ಪುರಿಶಯಂ ಪುರುಷ ಮೀಕ್ಷತೇ" ಎಂದು ತ್ರಿಮಾತ್ರೆಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಫಲವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ದಾಸನ ಭಗವದ್ಗತಿಯ ದ್ವಿತೀಯಪಟ್ಟದ ೯೪೬ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಭಗವದ್ಗತಿಯ ೮-೧೩ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಈಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು:—ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಜ್ಞಿಹ್ಯ ವ್ಯಾಹರ್ಷ ಮಾಂ ಅನುಸ್ಮರೇ| ಯಃಪ್ರಯಾತಿ ತ್ಯಜಂ ದೇಹಂ ಸಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್" ಪ್ರಣವವು ಹೇಗೆ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ ಅಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಭಿನ್ನ ಫಲದಾಯಕವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಾಸನಾರಂಭಕ ವಿರೋಧಿ ಪಾಪಹರಿಹಾರವನ್ನೂ, ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಉಂಟೆಂಬ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಫಲನೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣ ದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—“ಸಾಧನಾಂತರ ಯುಕ್ತವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸ್ವಯಮೇವ ವಾ ಸಾಧಯೇತ್ ಸ್ವಕ್ತಿ ಕಾಮಾನಾಂ ವಿಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಣವೋ ಯಥಾ" ಎಂಬುದು. ಬೇರೆ ಸಾಧನವಾದಭಕ್ತಿಯೋಗ ದಿಂದ ಸೇರಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಮುಕ್ತಿಕಾಮರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು, ಪ್ರಣವವು ಹೇಗೋಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಣವದ ಉಪಾಸನೆಯು ವಿದ್ಯಾಂಗವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತಾವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಾಯ ನಿಷ್ಪಾದನದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವು. ಗೀತಾ ೭.೧೪ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾದ “ಮಾ ಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾ ಮೇತಾಂತರಸ್ಥಿತೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ರರಣಾ ಗತಿಯು ಅಂಗವಾಗಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ, ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಆದ್ವಾರವಾಗಿಯೂ ಮಾಯಾತರಣಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಈ ಪ್ರಪದನವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗತಿಯ ೭-೧೪ನೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ

ನವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ (ಪುಟ ೮೨೪), ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇಗಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಂಬುದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಃ ಸಾಹಂತ್ರೀ ಪ್ರಾಬ್ಧ ಸ್ಯಾಪಿ ಭೂಯಸೀ” ಎಂಬ, “ಯದ್ಯೇನ ಕಾಮಕಾಮೇನ” ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಚನಗಳೂ ಅನುಸಂಧೇಯಗಳು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಉಪಾಯಾಂಗವಾಗಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಕವೆಂಬುದು ಶ್ರೀನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಏತಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾಂಗವಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರಬಹುದು ; ಏಕೆಂದರೆ ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುತಂ ಮಾಂ ಕುರುಷ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದೂ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿ ಎಂದೇ ಏಕೆ ಭಾವಿಸಕೂಡದು ?

ಹೀಗೆ ಅಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ತಂದರೆ. ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, ಪರಭಕ್ತಿಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಳ್ವಾರವರು ಉಪಪಾದಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಗದ್ಯ ಶರಣಾಗತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ವಿನಾ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿಯಿಲ್ಲವು. ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಏಕೆ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ? ಅರ್ಜುನನು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವನಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಿತ್ವ ಸಾವಧ್ಯಗಳ ಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ ಹಾಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಉಪಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ, “ಯಾವ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಕೋರುವವನಾಗಿ ಯಾವಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸುವವನೋ ಅವನು ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಆತನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು, ಶೋಕಿಸಬೇಡ” ಎಂಬರ್ಥವು ಸ್ವತಃ ಕೋರುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುವವನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವನಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಪದನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷನನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲದೆಂಬುದು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರ ಭಾಷ್ಯದಿಂದಲೂ ಊಹ್ಯವು.

ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೭ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ೩-೩೦ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಸನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ ಚೇತಸಾ”

ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ಥವತ್ತಾದುದು. ಗೀತಾ ೮-೧೦ ರಲ್ಲಿ “ಮಾಮುಪಾ
ಶ್ರಿತಾಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲೂ, ೪-೧೧ ರಲ್ಲೂ “ಯೇ ಯಥಾ ಮಾಂ
ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲೂ, ಈ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
೭-೧೪ ರಲ್ಲಿ “ಮಾ ಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂದು ಈ ಪ ಸದನವು ಎರಡು ವಿಧ
ಪ್ರಸತ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ೭-೧೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ
“ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಎರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ೭-೧೬ನೆಯ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಸದ್ಯಂತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣ
ವಾಗಿ, “ಭಜಂತೇ ಮಾಂ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವವರಿಂದ,
ಭಜಂತೇ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅಂಗಶರಣಾಗತಿ ಅಂಗಿಶರಣಾಗತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಬೋಧಿ
ಸುತ್ತದೆ; ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಪಾಸತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರು ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿ
ಗಳಲ್ಲೂ ಉಂಟು. ೯-೧೨ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮಾಂ ಹಿ ಸಾರ್ಥ ವ್ಯಸಾಶ್ರಿತ್ಯ
ಯೇ ಪಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ | ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾ ಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಃ ತೇಷು
ಯಾನ್ತಿ ಪರಾಂಗತಿಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಸತ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಸ್ತ್ರೀ ವೈಶ್ಯ
ಶೂದ್ರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಈಗಿನ
ಜನ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವಾದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ
ಉಪಾಸನವು ವಿಹಿತವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಸತ್ತಿಯೆಂದೇ ಅರ್ಥಮಾಡತಕ್ಕ
ದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು. ೯-೩೩, ೩೪ನೆಯ
ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ “ಭಜಸ್ಯ” “ಮದ್ಭಕ್ತೋ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ ಯೋಗಗಳು ಎರಡಕ್ಕೂ
ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಜ ಧಾತುವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಎರಡು ವಿಧ ಪ್ರಸತ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಉಪಾ
ಯಗಳೂ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಮಹರ್ಷಿಯ ಆಶಯವು. ಮುಂದೆ
ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೪೪, ೪೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಅಂಗ
ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆ. — ಪ್ರಣಿಧಾಯಕಾಯಂ ಎಂದು ಪ್ರಣಾಮ
ಪೂರ್ವಕ ಶರಣ ಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಎಂದು ಸಖನ
ನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಪರತತ್ವವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪರಾಧಗಳಿಂದ
ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕವಾ
ಗಿಯೇ ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯರೂಪವಾದ ವಾಸುದೇವ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸು
ಎಂದು ೧೧-೪೫ರಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವು.
ಇದನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಈ “ಪರರೂಪ”ವನ್ನೂ

ಸಹ ನೋಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ೧೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೪ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇದ್ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೃತಾಪುರಾಣಿ” ಅಜ್ಞಾನನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತವರರು “ಪುರಾತನಾನಾಂ ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪುರಾಣೇ—ಪುರಾತನಾಹಿ ಮುಮುಕ್ಷುಣೋ ಮಾಮೇವ ಶರಣಮುಪಗಮ್ಯ ನಿರ್ಘೋಷಾಂಭಾಸ್ಸಂಜಾತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ” ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವಿಹಿತವೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ೧೫-೧೯ರಲ್ಲಿರುವ ಭಜತಿಮಾಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಎರಡು ವಿಧ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ೧೮ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೬೨ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ತಮೇವ ಶರಣಂಗಳ್ವ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ” ಎಂಬುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ೬೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಅಮೇಲೆ ೬೬ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾದ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ ಅಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಶರಣಾಗತಿಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವೇದೇಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಿತೆಂಬುದು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕುಂದಕವು. ಮಹಾಭಾಗವಶೋತ್ತಮರಾದ ಉದ್ಧವರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನದ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಉದ್ಧವರು ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಆರಿಯದೇ ಹೋಗುವರೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಯ್ಯಾ ಉದ್ಧವರೇ ಬರೇ ದ್ವಿಜರು ಮಾತ್ರವೇ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವರೆಂದು ಭಾವಿಸ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಖಗಾಃ, ವೃಗಾಃ, ಪಾಪಜೀನಾಃ, ಶೂದ್ರಾಃ, ಹೀಗೆ ಇಂತವರೆಲ್ಲರೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಅವರುಗಳು ಇವರುಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು “ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಉದ್ಧವೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದಲೂ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಉಪಾಯಾರಂಭ ವಿರೋಧಿ ಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ

ಅಕ್ಮಿಯಾಲ್ “ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನೇನವಾ ಮೋಕ್ಷಂ ಗಂಗಾಯಾಂ
ಮರಣೇನವಾ | ಪ್ರಣಾಮಾದ್ವಾಪಿ ಸುಕೃತಾತ್ಪ್ರಕ್ತ್ಯಾ ವಾ ಲಭತೇ
ನರಃ || ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯತ್ತೋಚೇ

ಅಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಾವು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿದುದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲವು, ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಚನ ಬಲತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಣವ ನಿರ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಪ್ರಣವವನ್ನು ಏಕಮಾತ್ರ ದ್ವಿಮಾತ್ರ ತ್ರಿಮಾತ್ರಗಳಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಐಹಿಕ ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅಪ್ಯವಹಿತ ಎಂದರೆ ಅಂಗಿಯಾಗಿ ವರಣಮಿಸುತ್ತದೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಹಿತ ಉಪಾಯ ಎಂದರೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಅವುಗಳು ವೀರ್ಯವತ್ತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರವರು ಭಕ್ತಿ ವ್ರತಗಳೇ ಎರಡೇ ಉಪಾಯಗಳು ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ದಿವ್ಯ ದೇಶಯಾತ್ರಾ, ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನ, ದಿವ್ಯಾರ್ಚನಾ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕಾ ಸಮರ್ಪಣವೇ ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲಾ ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಗಳೇ ವಿನಾ ಅವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಲ್ಲವು ಇದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂನದಿಶತಿ ಮುಕುಂದೋ ನಿಜಪದಮ್ | ಪ್ರವನ್ನಶ್ಚ ದ್ವೇಧಾಸುಚರಿತ ಪರೀಪಾಕಬಿಧಯಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರು ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವುನಃ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಅಜಾಮಿಳನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದನು ಎಂದರೆ ಮುಕ್ತ್ಯವಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅದು ಸಾಧನವಾಯಿತು ಎಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಉಪಾಸನವಾದ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನಗಳಾದುದರಿಂದ ಗೀತೆಯ ಎರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯಾನ್ತ್ಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣ ಮೃಚ್ಛತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅವುಗಳೇ ಅಪ್ಯವಹಿತ ಉಪಾಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಮರು, ಅವು ಉಪಾಯ ಸಾಧನಗಳೇ ವಿನಾ ಕೇವಲ ಉಪಾಯಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ “ ನಿರ್ವಾಣಮಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಗಚ್ಛತಿ, ಸುಖೈಕತಾನ

**ಕೂಡ ಪರಂಪರೋಪಾಯಜ್ಞಿಭೈಯೆಡುತ್ತತ್ತದುವುಮ್ ಅವತ್ತಿ
ನುಷೈಯ ಸ್ತಾಶಸ್ತ್ರಾತಿಶಯಂತೋತ್ತುಗೈಕ್ಕಾಗವತ್ತನೈ.**

ನಾತ್ಮಾನಮಾಪ್ನೋತಿ” ಎಂದರೆ ಆನಂದಮಯನಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತೈವಾಯಗಳೇ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸತ್ತಿಗಳೆರಡೇ ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಕೆಲವೂ ಮುಕ್ತೈವಾಯಗಳೆಂದು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವು ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೂ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ

ಅಗೈಯಾಲ್ - ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸತ್ತಿಗಳೆರಡೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾದ ಉಪಾಯಗಳಾದುದರಿಂದ. **ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನೇನವಾ** - ಒಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲಾಗಲಿ, **ಗಂಗಾಯಾಂ ಮರಣೇನವಾ** - ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, **ಪ್ರಣಾಮಾದ್ವಾಪಿ ಸುಕೃತಾತ್** - ಚನ್ನಾಗಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವದ ರಿಂದಲಾಗಲಿ, **ನರಃ** - ನರಮತೀತಿ ನರಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಐಹಿಕಾಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದ ಮನುಷ್ಯನು, **ಮುಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ** ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂಬುದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು. ಇಲ್ಲಿ **ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ** ವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಉಪಾಯಾ ನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಮೀಚೇನವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:— **ಸಜ್ಜಾಯತೇ ಯೇನ ತದಸ್ತ ದೋಷಂ ಶುದ್ಧಂ ಪರಂ ನಿರ್ಮಲ ಮೇಕ ರೂಪಂ | ಸಂದೃಶ್ಯತೇ ವಾ ಪ್ಯವಗಮ್ಯತೇ ವಾ ತತ್ ಜ್ಞಾನ ಮಜ್ಞಾನ ಮನ್ಯದುಕ್ತಮ್ ||** (೬-೫-೮೭) ಇದು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕವು. ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸುವೆವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಬದ್ಧ ಮುಕ್ತ ನಿತ್ಯರುಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಹೇಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿರುವ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಾವ ಆಗ ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೂ ವಿವೇಕೋತ್ಥಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸು ವದಕ್ಕೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೂ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೋ ಅದೀಗ ಒಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನವು. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಅದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ “**ಯಾದ ವಾದ್ರಿಗಿರಿದೃಷ್ಟಾ ದೂರಂಗಳೈತಿ ದುಷ್ಯತಮ್**” ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪರನಿಂದ ಬದ್ಧೋ ಮುಚ್ಯೇತ ಬಂಧನಾತ್ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪ ಟ್ಟವು. **ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯತ್ತೋಡೆ ಕೂಡ** - ಅವ್ಯವಹಿತ ಉಪಾಯಗಳಾದ

ಏಕ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಉಕ್ತಾರ್ಥಾನ್ ಕಾರಿಕಯಾ ಸಂಗೃಹ್ಣಾತಿ

ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯೇಕ ಪ್ರಾಪಕತ್ವಂ ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಿವಾರಣಮ್ | ಪ್ರಪತ್ತೇರ್ವಾಜ್ಯ

ಭಕ್ತಿಯೋಗ ವ್ರಪತ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪರಂಪರೋಪಾಜ್ಞೆ - ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಒಂದಾದನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ, ಎಡತ್ತೊಂದುವುಮ್ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹೇಳುವುದೂ, ಅವತ್ತಿನುದ್ರೆಯ-ಈ ಅಂಗಗಳ, ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಾತಿಶಯಂ- ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನೂ ತೋತ್ತೊಗೈಕ್ಕಾಕವತ್ತನೈ = ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳುಂಟು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ವ್ರಭುವು ಜಟಾಯುವಿಗೆ ಊರ್ಧ್ವದೇಹಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಯಾಗತಿ ಯಜ್ಞಶೀಲಾನಾಂ ಅಹಿತಾಗ್ನೇಶ್ವಯಾಗತಿಃ ಅ ಪ ರಾ ವ ರ್ತಿನಾಂ ಯಾಚ ಯಾಚ ಭೂಮಿ ಪ್ರದಾಯಿನಾಂ | ಮಯಾ ತ್ವಂ ಸಮನುಜ್ಞಾತಃ ಗಚ್ಛಲೋಕಾ ನನುತ್ತರ್ಮಾ ಎಂದು ಯಜ್ಞದಾನ ತವನ್ಯುಗೃಹಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠ ಗತಿಯೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು, ಅವುಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಗಳೇ? ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾನರೇ “ನಾಹಂ ವೇದೈರ್ನತಪಸಾ ನದಾನೇನ ನಚೇಜ್ಯಯಾ | ಶಕ್ಯ ಏವಂ ವಿಧೋದ್ರಷ್ಟುಮ್” ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರವರೂ ನ್ಯಾಯ ಸಿದ್ಧಾಂಜನದಲ್ಲಿ “ನಕೇವಲಂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಮುಚ್ಛಿತೋಪಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೇತುಃ” ಎಂದರೆ ಬರೀ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವೇ ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು, ಕರ್ಮಯೋಗವು ಪರಂಪರಯಾ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾಗುವದರಿಂದ ಆದರ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ರಾಜೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ದಾಸನ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೨೨ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಆಕಿಂಚಸ್ಯವು ಪ್ರಧಾನಾಂಗವು.

ಆದುದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷ ಹೇತುವು ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೂ ಏನೊಂದೂ ಆಸಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

“ಏಕ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜಿಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧. ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯೇವ ಪ್ರಾಪಕತ್ವಂ-ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ನೇರಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಮಾಡುವ ನಾನೇ ಪ್ರಾಪಕನೂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯನು. ಇದನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುವ ಮನ್ತ್ರವು ಧ್ವಯವು. ಇದನ್ನೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೂ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತದೆ “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಈ ಅಮೋಘ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವಾಗಲೂ ಆತನೇ ಸಿದ್ಧೋವಾಯನು “ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚ ಮತ್ವಾ” “ಯಮೋ ವೈಷ ವೃಣುತೇ” “ಈಶ್ವರ ಪ್ರೇರಿತೋ ಗಚ್ಛೇತ್” “ಈಶ್ವರ ಸ್ವರ್ಮಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ದೇಶೇರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ” “ಶಾಸ್ತಾಜನಾನಾಂ” “ಈಶತೇ ಭಗವಾ ಏಕಃ” “ಯದ್ಧಿತಂ ಮಮದೇವೇಶತದಾಜ್ಞಾಪಯ ಮಾಧವ” ಇತ್ಯಾದ್ಯ ನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ ಸಿದ್ಧೋವಾಯನೆಂದು ಸಾರುತ್ತವೆ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ “ತೇನನಿನಾ ಕೃಣಮಪಿ ನಚಲತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಧೈವಂಜೈನಾತ್ರ ಪಂಚಮಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ಸದ್ವಿಲ್ಲವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಆತನೇ ಉಪಪಾದಿಸುವ. ಆತನೇ ಉಪೇಯವು ಎಂಬುದೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿ ತವು:—“ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯ ಮುಪೈತ”! “ಮದ್ಭಕ್ತಾಯಾನ್ತಿ ಮಾಮಸಿ” “ವೈಕುಂಠೇತುಪರೇ ಲೋಕೇಶ್ರಿಯಾಸಾರ್ಥಂ ಜಗತ್ಪತಿಃ | ಆಸ್ತೇ ವಿಷ್ಣುರಚಿನ್ಮಾತೃಭಕ್ತೈಃರ್ಭಾಗವತ್ಯಸ್ಸಹ” “ಮಮಸಾಧರ್ಮ ಮಾಗತಾಃ” “ಪರಾತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಪೈತಿದಿವ್ಯಮ್” “ಸಾಯುಜ್ಯ ಮನ್ಯೇ ಸತುನೋಕ್ಷ ಉಕ್ತಃ” “ಮಾಮುಪೇತ್ಯಪುನರ್ಜನ್ಮದುಃಖಾಲಯ ಮಶಾಶ್ಚತಂ ನಾಪ್ನುವಂತಿ” “ಸೋಶ್ವತೇ ಸರ್ಮಕಾಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಾವಿಸಶ್ಚಿತಾ” “ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಪರವಸಂಪದ್ಯಸ್ಯೇನರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ” “ನಾರಾ ಯಣ ಸಾಯುಜ್ಯಮನಾಪ್ನೋತಿ” ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯೇ ಉಪೇಯನೆಂದು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಕೌಷೀತಕೇಶ್ರತಿಯೂ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ವೈಕುಂಠಗದ್ಯವೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ವಿಶದವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಸತ್ತಿರ್ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರತ್ವ ಮನ್ಯೋಸಾಯೈರನನ್ವಯಃ |

೨. ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಿವಾರಣಾ-ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವೇನೋ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನವಾದುದಲ್ಲವು. ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಕರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೂ ಅದು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದಲ್ಲವು. ಆತನು ಪ್ರೀತನಾದರೇನೇ ಅನುಗ್ರಹವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ “ಯಮೇವೈಷವ್ಯಣುತೇ ತೇನಲಭ್ಯಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ತಾನೊಬ್ಬನು ಪ್ರೀತನಾದರೇ ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಎಂದು ಏಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಆಗ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಏಕ ಏವ ಅನುಭವಾರಣಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಈ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಲಿ, ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವೂ ಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಿವಾರಣಾ ದೇಗೆ? “ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾಕರ್ತಾ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಗೀ. ೧೮.) ಹೇಳಿರುವ ಕರಣ ಕಳೇಬರಯೋಗ, ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಧಾನ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೃಷೀ ಕೇಶನಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಿವಾರಣವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವು; ಏಕ ಏವ ಆಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನುನಾನೇ, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ “ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಂಚ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಾಃ | ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾನ ಸೇವಂತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಿಮಿತಂ ಫಲಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಪ್ರಸತ್ತಿರ್ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರತ್ವಂ-ಈ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಸತ್ತಿಯು ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದುವದು ಒಂದೇ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು. ಆದರೆ ಅದುವೇ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡಲಾರದು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಕೊಡುವವನು. ನಾನೇ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನಾಗಿ ಮುಕುಂದನು, ಆಗಲಿ ಪರಮ ದಯಾಳುವಾಗಿ ನೀನಿರುವಾಗ ಈ ಅಜಾಗೃತನದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ವ್ಯಾಜತಾನೇ ಏಕೆ? ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಇದು ಸ ರಿ ಯಾ ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವು - ವ್ಯಾಜವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು ವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ, ವಿಭೀಷಣನ ಹಾಗೆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದರೆ, ರಕ್ಷಿಸುವೆನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವು ಅವಶ್ಯಕವು.

(೪) ಅನ್ಯೋಸಾಯೈರನನ್ವಯಃ-ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ (ಭಗವದುಪಾಸನ)ವೂ ಅದರ ಪರಿಕರಗಳೂ ಯಾವುದರ ಸಹಾಯವೂ ಈ ಭರ

ತದಜ್ಞುರಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಃ ಸರ್ವಸಾಧ್ಯೇಷ್ಟಭಿನ್ನತಾ |

ಇತ್ಥಮರ್ಥಾ ಪಡಾಚಾರ್ಯೈರೇಕಶಬ್ದಸ್ಯ ದರ್ಶಿತಾಃ ||

ನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಪ್ರವದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂದು ಯತ್ನಿಸಕೂಡದು ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸ ರೂಪಾಂಗವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಭರನ್ಯಾಸವು ಸಿದ್ಧಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಆತನನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಒಡನೆಯೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಈ ಭರನ್ಯಾಸ ನಿಷ್ಠನು ಆಕಿಂಚನನು, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿದವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಸಾಧನಗಳೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ನಜಾತಿ ಭೇದಂ ನಕುಲಂ ನಲಿಂಗಂ ನಗುಣ ಕ್ರಿಯಾಃ | ನದೇಶ ಕಾತಾ ನಾವಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಮಪೇಕ್ಷತೇ. ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವು.

(೫) ತದಜ್ಞುರಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಃ—ಯಾವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯದ ಸಂಬಂಧ ಬೇಕಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಆ ಉಪಾಯದ ಪರಿಕರಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಏಕಶಬ್ದವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಅವುಗಳು ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬಹುದೋ? ಎಂದರೆ ಕೆಲವರು ತ್ಯಜಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳು ವರು. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವು ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು; ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾ ಮುಪಾಸೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು, ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು, ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಜ್ಞಾಭೇದಿಯಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳ ಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಸಾಧ್ಯೇಷ್ಟಭಿನ್ನತಾ—ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಉಪಾಯವೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಭೇದವಿಲ್ಲೆಂದೂ ಈ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ —“ಸದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೇದ್ಯಃ ಯೇನಯೇನೇಷ್ಟಹೇತುನಾ| ಸಸತಸ್ಯಾಹಮೇವೇತಿ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಸಜ್ಗ್ರಹಃ” ಎಂಬದಾಗಿ. ಯಾವನು ಏನೇನು ಬೇಕೆಂದು ಶೋಕಿಸುವನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ನಾನೇ ಕಾರಣನು ಎಂಬುದು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಸಜ್ಗ್ರಹಾರ್ಥವೆಂದಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇ ಕಾರಣನು ಎಂದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂಬ ಭಾವವು. “ಯದ್ಯೇನ ಕಾಮ ಕಾಮೇನ ನಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾಂತರೈಃ |

ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಯತ್ಸಾರಿಭ್ಯೇನ ನಯೋಗೇನ ನಭಕ್ತಿತಃ| ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ
ಪರಮಂಧಾನು ಯತೋನಾವರತೇ ಪುನಃ| ತೇನತೇನಾಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನಾಶ್ರಿ
ಸೇನೈವ ಮಹಾಮುನೇ, ಎಂದರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯಾನ್ತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಆರತನೂ, ಆಧಾ
ರ್ಥಿಯೂ, ಕೇವಲನೂ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಹೊಂದಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೋ, ಅಂತಹ
ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಹೊಂದಬಹುದು ಎಂಬ
ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇತ್ಯಂ-ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಪಡರ್ಥ-ಆರು ಅರ್ಥಗಳು ಏಕಶಬ್ದಸ್ಯ-
ಇಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಅಚಾರ್ಯಃ-ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ, ದರ್ಶಿತಾಃ-ತೋರಿ
ಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಥಗಳೇ ವಿನಾ, ತಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ
ದಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿ
ಸುತ್ತಾರೆ ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಆಶ್ರಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ
ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಕಾರುಣ್ಯಮಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನು
ಎಂಬುದೂ ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು. ಸರ್ವ ವಿಶೇಷಣಯುಕ್ತನಾದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ
ಎಂಬರ್ಥವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಏಳು ಅರ್ಥಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಆರು ಎಂದು ಹೇಳಿ
ದುದು ಏಕೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ತನಗೆ
ಯಾವಾಗಲೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವದರಿಂದ ಪರತತ್ವಕ್ಕೇ ಸೇರಿದ ಲಕ್ಷಣವಾದುದ
ರಿಂದ, ಯಾವಾಗ ತಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಶಿಷ್ಟನೇ
ಹೇಳಲ್ಪಡುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ
ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವ
ಪಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಾರಿಕೆಯ
ಮೂಲಕ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ
ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲೂ ಉಪೇಯತ್ವದಲ್ಲೂ ಅನ್ವಯ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಶೋಧನಾಧಿಕಾರ;
ಮೂಲಮುಕ್ತದ್ವಯಾಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ
ದಲ್ಲೂ. ನೈತವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಏಕ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ
ಈ ಅರ್ಥವು ಬೋಧಿತವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು
ಲಕ್ಷ್ಮೀತತ್ವವನ್ನು ಸದ್ಗುಹವಾಗಿ ಚತು ಶ್ಲೋಕಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ,
ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣವೆಂದು ಆರಂಭಿಸಿದ

ಚೂರ್ಣಕೆಯಲ್ಲೂ ಸಜ್ಜಿಹಿಸಿದ ಹಾಗೂ, ಶ್ರೀ ಶುಕರೂ ಭಾಗವತ ೬ನೆಯ ಸ್ಕಂದದ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪುಂಸವನ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾಪುತಿಯ ಪ್ರಸಜ್ಜದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.-ಎನಂದರೆ

ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನಿ ಮಹಾಮಾಯೇ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣೇ |
ಪ್ರಿಯಧಾಮೇ ಮಹಾ ಭಾಗೇ ಲೋಕಮಾತರ್ಮನೋಸ್ತುತೇ ||
ಶ್ರಿಯಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಚ ವರದಾ ನಾಶಿಷಾಂ ಪ್ರಭವಾ ವುಭೌ |
ಯುನಾಂಹಿ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ವಿಭೂ ಜಗತಃ ಕಾರಣಂ ಪರಮ್ ||
ಇಯಂಹಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿರ್ದುರತ್ಯಯಾ |
ತಸ್ಯಾ ಅಧೀಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಮೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ||

ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷಲಕ್ಷಣೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಹಾಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳೋ ತದನುಗುಣವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವ ರೂಪಾದಿಗಳುಳ್ಳವಳೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಿಯಧಾಮೇ ತನ್ನ ಪತಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವೇ ತನಗೆ ವಾಸವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳೆಂದೂ, ವರದಾ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಇಬ್ಬರೂ ಎಂದೂ, ಅಶಿಷಾಂ ಪ್ರಭವಾ ಉಭೌ - ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಉಪಾಯ ಭೂತರೆಂದೂ, ಯುನಾಂಹಿ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ವಿಭೂ, ಎಂಬುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ವರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅವೃಧಕ್ಷಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವರಸ್ಪರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಸಮವಾದರೆ ನಿಸ್ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕ ಶ್ರುತಿಗೆ ವಿರೋಧವೇ ? ಎಂದರೆ ತಸ್ಯಾ ಅಧೀಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪತಿ ಶೇಷತ್ವವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ

ಜಗತಃ ಕಾರಣಂ ಪರಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವೂ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆದರ ವುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಆನಂದ ತೀರ್ಥಿಯರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕೆಲವರೂ ಸಹ ಏಕೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು.

ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತ ದೇಶಿಕರವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇಚಿತ್ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ.

ಅಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟ ಏಕವಿವಶರಣ್ಯ ಇತ್ಯಾಹ ನನಭಿಕಾರಿಕೈಃ

ಕೇಚಿತ್ ಹೈಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥಂ ಶರಣೈಕ್ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ |

ವಿಶಿನಷ್ಟಿ ತಥಾಪಿ ಶ್ರೀಗುಣ ವಿಗ್ರಹವತ್ಪಭುಮ್ || ೧೪೮ ||

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವ್ಯಕ್ತವು. ಹಾಗೆಯೇ “ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದೇವೋ ದೇವತ್ವ ಮಶ್ನುತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣವು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಥಂ (ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ) ಎಂದು ಏಕ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಗಮನಕೊಡದೆ, ಈ ಏಕ - ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಕೇವಲ ನಾರಾಯಣನು ಮಾತ್ರವೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ

ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಶರಣ್ಯನು ಎಂಬುದೂ ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೆಂದು ಒಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಕೆಲವರು ಇಲ್ಲಿನ ಏಕಶಬ್ದದಿಂದ ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೇ ವಿನಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇಚಿತ್ - ಕೆಲವರು, ಇಲ್ಲಿಕೆಲವರು ಎಂಬುದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆ ಸಾಧಾರಣರಾದರೆ ಅವರ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವು ; ಮಹನೀಯರಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಆಗೀಗ ನಿರಾಕರಿಸದೇ ಬಿಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು ; ಆದುದರಿಂದ ಕೇಚಿತ್ - ಕೆಲವು ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು, ಇಹ - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥಂ - ಏಕ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಶರಣೈಕ್ಯಂ - ಶರಣ್ಯನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ರಕ್ಷಕನು ಒಬ್ಬನಾದ ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಲ್ಲವೆಂಬ, ಭಾವವನ್ನು, ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ - ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಥಾಪಿ - ಹೀಗೆ ಏಕಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ವಿದ್ದರೂ, ತದಾಪಿ ಎಂಬುದು ಪಾರಾಂತರವು, ಆಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಉಪಾಯನಾಗುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಎಂಬರ್ಥವು ತ್ರಿಃ - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಗುಣವಿಗ್ರಹವತ್ - ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಮಣ್ಣಳ ವಿಗ್ರಹ ಗಳ ಹಾಗೆ, ಪ್ರಭುಮ್ - “ಪತಿಸ್ವಿತ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ ಯಾದ ಪರಮಪುರಷನನ್ನು, ವಿಶಿನಷ್ಟಿ - ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪರಮಪುರುಷ ನೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಮಣ್ಣಳ ವಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತನೆಂದು, ಆತನ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ

ಈಶ್ವರೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾ ಮಿಯಂ ಭಗವತಃಪ್ರಿಯಾ |

ಸಂಶ್ರಿತ ತ್ರಾಣದೀಕ್ಷಾಯಾಂ ಸಹಧರ್ಮಚರೀ ಸ್ಮೃತಾ || ೧೪೯ ||

ಯೂ ವಿಶೇಷಣವಾದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಎಂಬರ್ಥವೂ ತೋರಿಬರುವುದರಿಂದ, ಮಾಮೇಕಂ - ಎಂದಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಲ್ಯಾಣಗುಣ, ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳವಿಗ್ರಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಸರ್ವವಿಶೇಷಣಯುಕ್ತನಾದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ದ್ವಯದಲ್ಲ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಚರಣೌ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತತೆಯನ್ನೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ವಿಶೇಷಣದೊಂದಿಗೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಆವೃಥಸ್ತಿದ್ದ ವಿಶೇಷಣಳಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಉಪಾಯನಿಸ್ತನಿಗೆ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗುವಾಗಲೂ, ಸಹಧರ್ಮಚರೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೂ ಅನ್ವಯವುಂಟೆಂಬ ಭಾವವು

ಆಗಲಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವೆಂದೂ, ಆ ವಿಶೇಷಣವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವದೆಂದೂ, ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದಿರಿ; ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಗಾಯಿತು ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ ಭಗವಂತನಹಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೂ ಈಶ್ವರಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವಳೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಷಯವಾದುದರಿಂದ, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯವಾಗುವದೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವದೂ, ಸಹ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸೇರಿದುದು ; ಯಜಮಾನನು ಮತ್ತು ಆತನ ವತ್ತಿಗೂ ಸೇರಿದುದಾಗಿ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತ ತ್ರಾಣದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಇಬ್ಬರೂ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಉಪಾಯತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈಶ್ವರೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ - ಸಮಸ್ತ ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ಈಶ್ವರೀ - ಈಶ್ವರಿಯು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರೀಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ - ಎಂಬ ವ್ರಯೋಗವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರೀಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಭರಿಸಿ, ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆತ್ಮಾವಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾಗಬೇಕು ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇಪ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆಕೆಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರಿಯು ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕರು ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬನು ನಾರಾಯಣನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು. ಇದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಾಘಾತವಲ್ಲವೋ ?

ಎಂದರೆ, (೨) ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ಇಯಂ ಭಗವತಃಪ್ರಿಯಾ - ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಾಲ್ಮಭ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯಳು ಪರಸ್ಪರ ಇಬ್ಬರೂ ಸರಸ್ವಜ್ಞರು ; ಪರಸ್ಪರ ಮನೋಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ; ಅಂತವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘಾತವುಂಟೇ ? ವ್ಯಾಘಾತವೆಲ್ಲಾ ಪರಸ್ಪರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಲೋಕ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ನಿತ್ಯಾನುಕೂಲಂ ಸ್ವತಃ - ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಸೀತೆಯು ಶ್ರೀ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಏನೆಂದರೆ “ ನತೇ ದುಃಖಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿವಸಂತೀ ತ್ವಯಾ ಸಹ ” ಎಂದು (ರಾ ಅಯೋಧ್ಯಾ) ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಸಂಶ್ರಿತತ್ರಾಣ ದೀಕ್ಷಾಯಾಂ-ಚನ್ನಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ಸಂರಕ್ಷಣವೆಂಬ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಧರ್ಮಚರೀ ಸ್ಕೃತಾ - ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣೀ ಎಂದು ಸ್ಮೃತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾ ಮಾಯಣದಲ್ಲಿ “ಇಯಂ ಸೀತಾ ಮಮಸುತಾ ಸಹಧರ್ಮಚರಿತವ | ಪ್ರತೀಕ್ಷಾಂ ಚೈನಾಂ ಭದ್ರಂತೇ ವಾಣಿಂಗೃಣ್ಣೀಷ್ವವಾಣಿನಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಶ್ರಿತರಾದ ಋಷಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ಹೊರಟರೆ, ತತ್ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ತಾನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಋಷಿಗಳ ಕತ್ರನಾಶನ ಮತ್ತು ಸಾಧುರಕ್ಷಣವೆಂಬ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸೀತೆಯು ತಾನೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯು. ಸಂಶ್ರಿತತ್ರಾಣದೀಕ್ಷಾಯಾಂ ಎಂಬ ದೀಕ್ಷಾಶಬ್ದ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಿಂದ ಆಶ್ರಿತರಕ್ಷಣವೆಂಬ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಾ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಪತ್ತೀಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, “ಪತ್ಯುರ್ನೋಯಜ್ಞ ಸಂಯೋಗೇ ಎಂಬ ಉಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ, ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ “ಅಸ್ಯೇಶಾನಾ ಜಗತೋ ವಿಷ್ಣುಪತ್ತೀ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವ್ಯಾ ಕಾರುಣ್ಯರೂಪಯಾರಕ್ಷಕಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು ಆಗಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪತಿಗೆ ಶೇಷಭೂತಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದವಳಿಗೆ ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು ? ಎಂಬ ಶಂಕಾದಲ್ಲಿ ಸಂಶ್ರಿತ ತ್ರಾಣದೀಕ್ಷಾಯಾಂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಗೆ ಪತಿ ಪತ್ನೀಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಉಂಟೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದುದರಿಂದ ಏಕಂ - ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಏಕಂ - ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

**ಏಕಂ ಜಗದುಪಾದಾನ ಮಿತ್ಯುಕ್ತೇಪಿ ಪ್ರಮಾಣತಃ |
ಯಥಾಪೇಕ್ಷಿತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ ತಥಾತ್ರಾಪಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೧೫ ||**

ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅನ್ಯಯ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ವಿಶೇಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯೋದಮಗ್ರ ಅಸೀತ್ ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯಮ್” ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗಿ ಸತ್ತಿಂಬುದೊಂದೇ ಇತ್ತು, ಎರಡನೆಯದೇ ಇರಲಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಏಕ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೂ, ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಲೇಬೇಕೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಪುರುಷನೊಬ್ಬನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಇದ್ದರೂ, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಏಕಶಬ್ದವು ಲಕ್ಷ್ಮಿನಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆಗಲಿ ಸತ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಏಕಾರ್ಥಮಾಡಬೇಕು? ಸತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ವರಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳಕೂಡದು? ಎಂದರೆ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳು, ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವೆಂದು ಅಸತ್ಪಾರ್ಥವಾದ ಅವಾರ್ಥವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಶ್ರುತಿಯೇ ಅನ್ಯತ್ರ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ “ಅನೀತವಾದಗ್ಂ ಸ್ವಧಯಾತದೇಕಂ | ಯಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯ ನಪರಃಕಿಂಚನಾಸ | ತಮ ಅಸೀತ್ತಮಸಾ ಗೂಡ ಮಗ್ರೇಪ್ರಕೇತಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇವಿಯಲ್ಲ ತಮಸ್ಸಿತ್ತೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ತಮಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿದಚಿದ್ವಿಶಿಷ್ಟದ್ರವ್ಯವೆಂಬುದು ಶ್ರುತ್ಯಂತರ ಸಿದ್ಧವು ಇದು “ಸದೇವಸೋಮ್ಯ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಉಪಪಾದನೆಯಾದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧವಿಶೇಷಣದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಏಕಶಬ್ದದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಬೋಧಿತವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **ಏಕಂ - ಒಬ್ಬನಾದ ಸರಬ್ರಹ್ಮನೇ, ಜಗದುಪಾದಾನಮಿತಿ - ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣನೆಂದು, ಉಕ್ತೇಪಿ - ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯೋದ ಮಗ್ರ ಅಸೀತ್, ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಮೇವ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಮಾಣತಃ - ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ, ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು “ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಶರೀರಮ್” ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ, ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ - ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗಿ**

ಏಕೋಪಾಸ್ತಿ ವಿಧಾನೇಪಿ ಗುಣಾದೀನಾಂ ಯಥಾನ್ವಯಃ |

ತಥೈಕಶರಣಂ ವ್ರಜ್ಯಾ ವಿಧಾನೇಷ್ಯನು ಮಾನ್ಯತಾಮ್ || ೧೫೧ ||

ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಿಂದ ಸೇರಿಯೋಣವು, ಯಥಾ - ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವೋ, ತಥಾ - ಹಾಗೆಯೇ, ಆತ್ರಾಪಿ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಏಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲೂ, ಭವಿಷ್ಯತಿ-ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೈಶಿಷ್ಟವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಹಾಗೆಯೇ ಸಚ್ಚಬ್ದದಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೈಶಿಷ್ಟವೂ ಸಹ ಬೋಧಿತವೆಂಬುದೂ ಸಹ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಬೇರೆ ಶ್ರುತಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವೆಂಬುದೂ ಸಹ ಸೂಚಿತವು ಇದನ್ನು ನುಸರಿಸಿ, ಭಗವತದಲ್ಲಿ “ಯುವಾನ್ತು ವಿಶ್ವಸ್ಯ ವಿಭೂ ಜಗತಃಕಾರಣಂ ಪರಮ್,” ಎಂದು ಇದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾತ್ವತದಲ್ಲಿ “ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಂತದತೋ ಬ್ರಹ್ಮಸನಾತಮ್ | ತದೇದತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಿಧುನಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಈ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿದ್ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಶೇಷ್ಯನೆಂದು ಏಕಮೇವ ಎಂಬಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವದಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಣವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನೆಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೇನು ? ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಯೇ ನೋಕ್ಷೋವಾಯನೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಉಪಾಯರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಗಳಿಗೆ ಐಕಾಂತ್ಯವು ಅವಶ್ಯಕವು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ್ಯರೆಂದರೆ ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಎಂಬುದು ಕೆಲವರ ಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷವು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತಮೂಲಕ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ — ಗುಣೋಪಸಂಹಾರ ಪಾದದಲ್ಲಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಭಯ ಲಿಂಗತ್ವಯುಕ್ತನು ಎಂದರೆ ಹೇಯವ್ರತ್ಯನೀಕನು ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಕರನೆಂದೂ, “ಆನಂದಾಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ” (೩ ೩) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವಹಾಗೆ ಆನಂದತ್ವ, ಸತ್ಯತ್ವ, ಜ್ಞಾನತ್ವ, ಅನಂತತ್ವ ಅಮಲತ್ವ, ಶ್ರೀಯಃ ವತಿತ್ವರೂಪಗಳಾದ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕಧರ್ಮಗಳು, ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಉಪಾಸನ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಗಳಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವತೆಗೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವೋ, ಹಾಗೆಯೇ “ಏಕಂಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಶರಣ್ಯನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ — ಏಕೋಪಾಸ್ತಿ ವಿಧಾನೇಪಿ-ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಉಪಾಸಿಸ

ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಗುಣಾದೀನಾಂ** - ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಾದ ಆನಂದತ್ವ, ಸತ್ಯತ್ವ, ಜ್ಞಾನತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳ ಯಥಾ ಅನ್ವಯಃ - ಗುಣೋಪ ಸಂಹಾರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧ ವುಂಟೋ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ಏಕಶರಣ ವ್ರಜ್ಯ ವಿಧಾನೇಪಿ** - ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣವನ್ನೂ ಹೊಂದು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವದರಲ್ಲೂ, **ಅನುಮಾನ್ಯತಾಮ್** - ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ದಿವ್ಯ ಮಂಜುಳ ವಿಗ್ರಹತ್ವವೂ, ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿತ್ವವೂ ಬೋಧಿತವು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಅನುಸಂಧೇಯವಾದುದರಿಂದ, ಇಂತಹ ಆನಂದಾದಿ ವಿಶೇಷಣಗಳಾದ ಗುಣಗಳಲ್ಲದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ್ಯವು ವಿಶೇಷಣಗಳೊಂದಿಗೇನೇ ಉಪಾಸ್ಯವು, **ಅನನ್ದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ** ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಆನಂದವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣ ವಿಶೇಷಣಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಆದಿ ಪದದಿಂದ **ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿತ್ವರೂಪ** ವಿಶೇಷಣವೂ ಸಹ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರವರು ಶಾರೀರ ವಿನಿವರಣ ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಸ್ವಾಮಿನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರವರು ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಜನದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ **“ತಮೇವೈಕಂ ಜಾನತಾತ್ಮಾನಂ” “ತಮೇವಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿಮೃತ್ಯುನೋತಿ” “ಮಾವೈ ಏಷ್ಯಸಿ”** ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷನೊಬ್ಬನೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅಸೃಧಕ್ಸಿಸಿದ್ದ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶೇಷ್ಯವೆಂಬುದೇ ಅರ್ಥವು. ಶ್ರೀ ವೇದ ವ್ಯಾಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಕ್ಷಧರ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದು

ಕೃತ್ವಾನುತ್ವಾನ್ವಿ ಭೂತಾನಿ ಚರಾಣಿ ಸ್ಥಾನರಾಣಿಚ |

ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾಸಾರ್ಥಂ ವಿಹರಿಷ್ಯೇದ್ವಿಜೋತ್ತಮ |

ತತೋ ಭೂಯೋ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀಹ ವಿದ್ಯಯಾ

ಎಂದು ಭಗವಂತನೇ ಶ್ರೀ ನಾರದರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಏಕಾಕೀ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಏಕಾಕೀ ಎಂದರೆ **ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಥಂ**-ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ **ಏಕ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥವೆಂಬುದನ್ನು ಪಾದ್ಮಪುರಾಣ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು **“ಮಾಮೇಕಂಚ ಶ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತೋ ನರೋತ್ತಮದ್ವಯೇನ ಮನ್ತ್ರ ರತ್ನೇನ ಮತ್ತಿರ್ಯೇಣ ಭಜೇತ್ಸದಾ”** ಇದರಿಂದ **ಮಾಮೇಕಂ** ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಎಂಬುದೇ ಅರ್ಥವು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಆನಂದಾದಿ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕ

ಯಥಾ ಗುಣಾದಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇಸಿದ್ಧೋಪಾಯೈಕ ಮಕ್ಷತಮ್ |

ಏನಂ ಪತ್ತೀವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇಸಿ ವ್ಯಭೀಷ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುಷಾಮ್ || ೧೫೨ ||

ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿತನಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ತೈತ್ತರೀಯವು “ಹ್ರೀಶ್ಚ ತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ಸತ್ಸಾ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿತ್ವವೂ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸ್ಯನು ಎಂಬ ಭಾವವು ಆದರೆ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಈ ಗುಣಗಳ ಅನುಸಂಧಾನವು ತಾನೇ ಏಕೆ? ಎಂದರೆ ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವು

ಆಗಲಿ, ಸತ್ಯತ್ವ, ಆನಂದತ್ವಾದಿ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವರಮಪುರುಷನು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪತಿತ್ವವೂ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಿಲ್ಲದೆ ವರಮಪುರುಷನಿಲ್ಲವೆಂಬಂಶವನ್ನೇನೋ ಒಪ್ಪೋಣ ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟನೇ ಉಪಾಸ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಐಕಾಂತ್ಯವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವಾಗ ಆ ಐಕಾಂತ್ಯದ ಹಾನಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, ಏಕತ್ವಕ್ಕೇನೂ ಕುಂದಕವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ — ಗುಣಾದಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇ-ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ಯತ್ವ, ಜ್ಞಾನತ್ವ ಆನಂದತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಸೇರಿಯಿದ್ದರೂ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ ಏಕತ್ವವು, ಯಥಾ - ಹೇಗೆ ಅಕ್ಷತಮ್ - ಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಒಬ್ಬನೇ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಲು ಅರ್ಹನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಏಕತ್ವಕ್ಕೇನೂ ಹೇಗೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬಭಾವವು, ಏನಂ ಹಾಗೆಯೇ, ಪತ್ತೀ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇಸಿ- ಯಾವಾಗಲೂ ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕ ವಿಶೇಷಣವಾದ ಪತ್ತಿಯೊಡನೆ ಶೇರಿರುವದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ಶಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುಷಾಮ್-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ, ಅಭೀಷ್ಯಮ್-ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ ಏಕತ್ವವು ಸಮ್ಮತವಾದುದೇ, ಎಂದರೆ ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲವು ಪರಮಪುರುಷನು ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅನಸ್ಥೆಯೇ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಐಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವರು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು “ಅನೀದ ವಾತಗ್ಂ ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ” “ಮಾಮೇಕಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಸಾರ್ಥಂ” “ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಹ ಹೃಷೀಕೇಶಃ” “ಮಾಮೇಕಂಚ ಶ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಂ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಮುಂದೆ ಸನ್ನಿ ಯೋಗ ಶಿಷ್ಟನ್ನಾಯವನ್ನು ಪವಾದಿಸಿ, ಅಪ್ಯಧಕ್ಷಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣ ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ

ಪ್ರಭಾಪ್ರಭಾವತೋ ಯದ್ವದೇ ಕೋಕ್ತಾ ವಿತರಾ ಸ್ವಯಃ |

ಏವಮನ್ಯತರೋಕ್ತೌ ಸ್ಯಾತ್ಸಹವೃತ್ತ್ಯ ಭಿಧಾನತಃ || ೧೫೩ ||

ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದು ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಏಕತ್ವಕ್ಕೇನೂ ನ್ಯೂನತೆ ಯಿಲ್ಲವು ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಯಾದುದ ರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವೇ ದ್ವಿತ್ವ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಂದ 'ಪ್ರಭಾವಪ್ರಭಾವತೋಃ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಸಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ —

ಅರ್ಥವು **ಪ್ರಭಾಪ್ರಭಾವತೋಃ**—ಕಾನ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾನ್ತಿಯೊಂದಿದ ವನು ಗಳೆರಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬೆಳಕು ದೀಪ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಸೂರ್ಯನು, ಬೆಳಕಿಂಗಳು ಚಂದ್ರ, ಕಾನ್ತಿಯು ರತ್ನವೂ, ಇಂತವುಗಳಲ್ಲಿ, **ಏಕೋಕ್ತೌ** - ಒಂದನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ, **ಇತರಾನ್ವಯಃ** - ಇನ್ನೊಂದೂ ಸಹ ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೋ, **ಏವಂ** - ಹಾಗೆಯೇ, ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣ ಆ ವಿಶೇಷ ಭಾವದಿಂದಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ **ಅನ್ಯತರೋಕ್ತೌ** - ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಂದೂ ಹೇಳಿದಂತೆ, **ಸ್ಯಾತ್** - ಆಗುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ, **ಸಹವೃತ್ತ್ಯ ಭಿಧಾನತಃ** - ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶೇಷ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸೂರ್ಯನು ಉದಿಸಿದನು, ಮುಳಗಿದನು ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣವೂ ಉದಿಸಿತು, ಮುಳಗಿತು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಚಂದ್ರನು ಉದಯಿಸಿದನು ಎಂದರೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೂ ಬಂತು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವು, ದೀಪವು ಬಂತು ಎಂದರೆ ಬೆಳಕೂ ಬಂತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವನ್ನು ತಂದನು ಎಂದರೆ ಅದರೊಂದಿ ಗೇನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವ ಪುಷ್ಪ ಮಕರಂದವು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ **“ಏಕೋಹವೈನಾರಾಯಣ ಆಸೀತ್”** ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, **ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾರಾಯಣಃ ಏಕಃ** ಎಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು **“ನಸ್ಯಧಗ ಭಿದತ್ತೇ ಶ್ರುತಿರಸಿ”** ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಹಾಗೆಯೇ ತಾಪನೀಯದಲ್ಲಿ **“ನಾಯಾನಾ ಏಷಾ ನಾರಸಿಂಹಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ಸೃಜತಿ ಸರ್ವ ಮಿದಂ ರಕ್ಷತಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಸಂಹರತಿ”** ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೇನೇ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿವಾಲನ ಪ್ರಳಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಹಿತನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೂ ಅನ್ವಯ ಉಂಟೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಹೀಗೆ ಸನ್ನಿಯೋಗ ಶಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯ ಉಂಟು. ಈ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ಭಾವವನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಸೀತಾ ರಾಮರುಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ

ಸ್ಮರನ್ನಿ ಚೈನಾಂ ಮುನಯಃ ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರೀಖೇಮ್ |
ಊಚತು ಸ್ವಯಮೇವೇತತ್ಸಾತ್ವತಾದಿಷು ತಾದಿವುಭೌ || ೧೫೪ ||

ವ್ಯಕ್ತವದಿಸುತ್ತಾರೆ “ಅನನ್ಯಾ ರಾಘವೇಣಾಹಂ ಭಾಸ್ವರೇಣ ಪ್ರಭಾಯಥಾ” ಮತ್ತು “ಅನನ್ಯಾಹಿ ಮಯಾಸೀತಾ ಭಾಸ್ವರೇಣ ಪ್ರಭಾಯಥಾ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ಎಷ್ಟು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ನಿತ್ಯೈ ವೈಷಾ ಜಗನ್ಮಾತಾ ನಿಷ್ಕೋ ಶ್ಶಿರ ನಪಾಯನೀಯಥಾ ಸರ್ವಗತೋ ವಿಷು ಸ್ತದ್ಭವೇಯಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ” ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಈ ಉಪಪಾದನೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರ ಶ್ರೀ ಗುಣರತ್ನ ಕೋಶದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅನುಸಂಧೇಯಗಳು ಆಗಲಿ, ಅನ್ಯಥಕ್ಷಿದ್ಧ ನಿರೇಷಣವೆಂದೇನೋ ಒಪ್ಪಿದವು ಆದರೆ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮೂತ್ರಕೃನೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯವೆಂದು ಅಸ್ಥಿಯ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರಮಾಣವೇನು, ಬರೀ ತರ್ಕವು ಪ್ರಯೋಜನಸಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ, ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —

ಮುನಯಃ-ಕಾಶ್ಯವ ವರಾರರಾದಿ ಮುನಿಗಳು, ಏನಾಂ-ವರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಸ್ವರೂಪ ರೂಪಗುಣಾದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು, “ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರೀಖೇಮ್” ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವಳು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಿದ್ಧೋವಾಯಳಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳೆಂದು, ಸ್ಮರನ್ನಿ-ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಏತತ್ - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ನೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಇಬ್ಬರೂ ನೇರಿಯೇ ಸಿದ್ಧೋವಾಯವೆಂದು, ಇದನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತವದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ತೌಉಭೌ - ಈಇಬ್ಬರೂ, ಸ್ವಯಮೇವ - ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಾತ್ವತಾದಿಷು-ನಾತ್ವತ ಮೊದಲಾದ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಊಚತುಃ-ಕಂಠೋಕ್ತನಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಮಾಂಚ ಸುರೇಶೇಕಂದಯೇ ನಶರಣಂ ಗತಃ | ಮಲ್ಲೋಕ ಮಚಿರಾಲ್ಪಭ್ವಾಮತ್ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಸಗಚ್ಛತಿ” ‘ಮಾಮೇಕಾಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಮಹೀಂ ಶರಣಂಪ್ರಜೇತ್’ ಇತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಊಚತುಃ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ಉಪಾಯ ಭೂತರೆಂದು ನಾತ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನು ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಉಂಟು

(೧) ತತೋಽ ಲೋಕಿತಾ ದೇವಾಹರಿವಕ್ಷಸ್ಥಲಾಲಯಾ

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮೈತ್ರೇಯ ಸಹಸಾಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತಿಮಾಗತಾಃ(ನಿ ಪು ೧೧ ೧೫)

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ನಾಕು, ತನ್ನ ನತಿಯು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವು ಈ ಏಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೂದೇವಿಯು ಸ್ಯಾನ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು “ಅತ್ಮನಿದ್ಯಾ ಚ ದೇವಿತಂ

ವಿಮುಕ್ತಿ ಫಲಿದಾಯಿನೀ” ಶ್ರೀ ಕಾರ್ಯಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ತಂದೆಯಾದ ಮರೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ನಾನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು (ವಿ ಪು ೧ ೯೧ ೨೦) ಬ್ರಾಹ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂಲಭತೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸಾದತಃ”. ಸ್ವಯಂಭುವ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ “ಸರ್ವಕಾಮ ಪ್ರದಾಂರನ್ಯಾಂ ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರಿಣೀಮ್” | ಪ್ಲಪ್ತಪ್ರಸಾದಿನೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಶರಣ್ಯಾಮನುಚಿಂತಯೇತ್” ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ “ಆರ್ಯಾಶೋನಾ ವಸುದಾ ಸರ್ವಕಾಮಾರ್ಥಮೋಕ್ಷದಾ | ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಿಕಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಪರ ನಿರ್ವಾಣದಾಯಿನೀ | ವಾಚಃ ಪರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಿತಾ ಪ್ರಪದ್ಯೇನ್ನಿಯತಂ ಶ್ರಿಯಂ” ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಂತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಾತ್ವತದಲ್ಲಿ “ಯಾನಾಲಂಭ್ಯ ಸುಖೇನೇಮಂ ದುಸ್ತರಂ ಹಿ ಗುಣೋದಧಿಮ್ | ನಿಸ್ತರಂತ್ಯಚಿರೇಣೈವ ವ್ಯಕ್ತಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಾಃ. ಸನತ್ಕೂ ಮಾರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ —

ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥಾಂ ಶ್ರೀಯಂದೇವೀಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಧರಪ್ರಿಯಾಮ್ |

ತತೋ ನಾನುಸಹಸ್ರೇಣ ತೋಷಯೇತ್ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್

ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲವು — “ಪ್ರಸಾದಾಭಿಮುಖೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸರ್ವಮಸೌ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ” ಎಂದು ಸರ್ವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಇದಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಸೂಕ್ತಖಿಲದಲ್ಲಿ “ಶ್ರಿಯಂವಸಾನಾ ಅನ್ಯತತ್ಸಮಾಯ್” ಶ್ರದ್ಧಾ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ “ಕಾಮವತ್ಸಾಙ್ಮೃತಂದುಹಾನಾ” ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವ ಕರುಗಳನ್ನುಳ್ಳವಳು, ಅವರಿಗೆ ಅನ್ಯತ ವೆಂಬ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಸುವವಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಮೇಧಾಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ “ತ್ವಯಾ ಜುಷ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಂ ವಿನೃತೇವಸು” ಎಂದೂ, ಅದಿತಿ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅವನೀದೇವೀ - ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಎಲ್ಲಾವಿಧದಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಕಳು ಎಂದು, ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ವ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೇ ಓದೋವಾಯಳೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು ಈ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಊಚಿತಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ಥವತ್ತಾದುದು ಸೂಕ್ತಗಳು ಋಷಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೂ ನಾರಾಯಣನೂ ಇಬ್ಬರೂ ತಾವೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು ದ್ವಿವಚನ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ

ಪ್ರಾಪ್ಯದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾದ ವಾಸುದೇವನೇ ಉವೇಯನೆಂದೇನೋ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ ಕರಣ ಮನ್ತ್ರವಾದ ದ್ವಯವು ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲೂ ಉಪೇಯತ್ವ

ಉಪಾಯೋ ಪೇಯದಶಯೋದ್ವಯೇಷಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಮನ್ವಿತಾ |
ಇಷ್ಟಾಚ ಶೇಷಿಣೇ ದ್ವಂದ್ವೇಶೇಷವೃತ್ತಿ ರ್ಯಥೋಚಿತಾ || ೧೫ ||

ದಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗ, ಉವೇಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಉಪಾಯತ್ವ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಷ್ಟಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ನಕ್ಷನಾತವಲ್ಲವೋ? ಇದು ಏತಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ — ದ್ವಯೇಷಿ - ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಹೇಳತಕ್ಕ ದ್ವಯ ಮನ್ತ್ರದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ಅಪಿ ಶಬ್ದ ಸ್ಯಾರಸ್ಯದಿಂದ, ಈ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದೇ ನಾಲದೇ? ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಬೇಕೇ ಎಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಉಪಾಯೋಪೇಯದಶಯೋಃ - ಪೂರೈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಉತ್ತರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉವೇಯತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ, ಹೀಗೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ, ಶ್ರೀಃ - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ಸಮನ್ವಿತಾ - ನಾರಾಯಣನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವದಾಗಿ, ಮಯಟ್ - ಪ್ರತ್ಯಯಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪೂರೈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೆಂದೂ ಉತ್ತರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತೇನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಕ್ತತೆಯು ಸಮನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ನಿಮಗೆ ಶೇಷಿಣಿದ್ವಂದ್ವೇ - ಉಭಯಾಧಿಷ್ಠಾನಂಚೈಕ ಶೇಷಿತ್ವಂ” ಮತ್ತು “ದ್ವಾಚಸದೈಕ ಶೇಷೀ” “ಅಸ್ಯಾಮುಚ ಶೇಷಂಹಿ ವಿಭೂತಿ ರುಭಯಾತ್ಮಿಕಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲೂ ಸಹ ನಾವುಗಳು ಮಾಡುವ ಶೇಷವೃತ್ತಿಃ - ಕೈಂಕರ್ಯವು, ಯಥಾ - ಹೇಗೆ, ಇಷ್ಟಾಚ - ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವೋ, ತಥಾ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅನ್ವಯವು ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ, ಉಚಿತಾ - ಯೋಗ್ಯವಾದುದೇ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಮಯಟ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂಬಂಧವು ಕರಣ ಮನ್ತ್ರದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಉಪಾಯೋಪೇಯಗಳಾದ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಪ್ಯದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅನ್ವಯವು ಹೇಗೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಾಯದೇಶಿಯಲ್ಲೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಚಿತವು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಚರಣೌ ಸಮಾಸ ಪದವಾಗಿ ಅಪೃಥಕ್ವಿದ್ವಿ ವಿಶೇಷಳೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಪ್ರಾಪ್ಯದೇಶಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಮತೇ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನ್ತ್ರದ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣವಾದ “ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಹ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವಾ

ಅತೋಽನನ್ಯ ಪರಾನೇಕ ಶ್ರುತಿಸ್ಮತ್ಯನುಸಾರತಃ |

ಪತ್ನೀವಿಶಿಷ್ಟ ಏನ್ಯಕಃಪ್ರಪತ್ತವ್ಯ ಇಹೇದಿತಃ || ೧೫೬ ||

ಕುರುಕ್ಷುರೂಪಯಾ | ರಕ್ಷಕ ಸ್ವರ್ದೃದ್ವಾನ್ತೇ ವೇದಾನ್ತೇಷು ಚೋಗೀಯತೇ”
ನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಂತ್ರಸಾತ್ಯನ್ಯ ಉಪಾಯತ್ಯನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಎಂಬುದು ಸುಪ್ತವು

ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕೃತ್ ಅನ್ಯಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬಹುದು,
ಸೇಗಂಬರ ಶೇಷಿಣಿ ದ್ವಂದ್ವೇ ಶೇಷಸೃತ್ತಿ ಯಥಾ ಇಷ್ಟಾಚ - ದಿವ್ಯದಂವತಿ
ಗಲ್ಲುರಿಗೂ ಪ್ರಾನ್ಯವೆಯಲ್ಲ ಉಚಿತವಾದ ಕೃಂಕರ್ಯವು ತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟ
ಸಾಧನದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಾಯೋಪೇಯ ದಶಯೋಃ ದ್ವಯೇವಿ ಶ್ರೀ
ಸನುಸ್ಥಿತಾ ಎರಡು ದುಯಲ್ಲಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುವ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಆಧ್ಯಮಾಡಬಹುದು ಯಥಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು
ತಥಾ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಕ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ಅನನ್ಯನಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಮುಂದೆ ಉಪಸಂಹಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರ್ಮದಿಂದಿಗ ಇದನ್ನು ನೇರಿಸಿ ಅನ್ಯನುಬಹುದು
ಅತಃ ಎಂದು ಮುಂದಿರುವುದು ತಥಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವನ್ನೇ ಉಳ್ಳದು
ಎಂದೂ ಭಾಸಿಸಬಹುದು

ಮುಂದೆ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಿಗಮನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ
ರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಅರು ಅರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಶಿ ಪ್ರಸಾದ ಸನ್ನಿಹಿತವನ್ನೇ ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂಬ ತಾವು ಹೇಳುವ
ವಿಳನೆಯ ಅರ್ಥವು ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದುದೆಂದೂ ಪ್ರವದನವನ್ನು ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ
ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೇ ಸಂತ್ರವಾ ಯವೆಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿಪರ್ಮರೇ ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ
ಮೇಲುಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರವದನವು ನಕ್ಷೀ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಒಬ್ಬನಾದ
ನಾರಾಯಣನಲ್ಲೇ ಮಾದರಕ್ಕದ್ದೆಂದು ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ

ಅತಃ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಈಗ ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಯುಕ್ತ
ಮತ್ತಾಗಿಯೂ ಉಪವಾದಿಸಿದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಅದನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ
ಅನನ್ಯ ಪರಾನೇಕಶ್ರುತಿಸ್ಮತ್ಯನುಸಾರತಃ - ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಗಳೂ
ಕೂಡ ಅರ್ಥಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಉಪಾಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೂ ಸಹ ಅನ್ಯ
ಯವುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಅನೇಕಗಳಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಪತ್ನೀ ವಿಶಿಷ್ಟ ಏನ್ಯಕಃ-ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನಾದ
ನಾನೊಬ್ಬನೇ, ಪ್ರಪತ್ತವ್ಯಃ - ಶರಣಹೊಂದಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯನು, ಎಂದರೆ
ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಲೋಕನಂವತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಉದ್ದೇಶ್ಯರು, ಎಂಬದಾಗಿ, ಇಹ - ಈ
ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಉದಿತಃ -

ಅಧಿಕರಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ

ಇಬ್ಬತ್ತೈ “ಶರಣ” ಶಬ್ದವು ಕೊಳ್ಳುವ ಧ್ವಯಾಧಿಕಾರತೆ ಲ್ಲಿನ್ನು ಮೊರುಳ್ಳಿ ಅನುಸನ್ನಿತ್ತೊ ಕೊಳ್ಳದು ಇನ್ನ ಶರಣವರಣಮ್ ಅರ್ಜುನನೈಕ್ಕು ರಿತು ಉಪದೇಶಿಕವು ಟ್ಟು ಲೋಯಾಗಿ, ಅನಾಲೋಚಿತ ವಿಶೇಷಾಶೇಷ ಲೋಕಶರಣ್ಯ”

ಹೇಳಬಿಟ್ಟಿತು ಶರಣಂ ಪ್ರಜ ಎಂಬುದು ವಿಧಿಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ತಾವ್ವದ್ಯವು ಅನೇಕ ದ್ರುತಿ ಸ್ತೂತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಉಪಾಯವ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಗಳು ಬೇರ ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿರುವುದು ಹಾಗೆ ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪ ವಾದಿಸಿ, ಏಕನೆಯವಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ದರು ಒಂದೆಯೇ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವೆವು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಹುದು ಇಲ್ಲಿ “ಚಂದ್ರಾಂ ಪ್ರಭಾಸಾಂಯಶಸಾಂಜ್ವಲಂ ತೀಂ” “ಕಾಸುನತ್ಯಾನ್ಯುತಂದುಹಾನಾ” “ಸಾಸೋ ಲೋಕಮನ್ಯುತಂದ ಧಾತು” ಶ್ರೀಯಂ ಸಸಾನಾ ಅನ್ಯತತ್ಸವಾಯನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಮುಂದೆ ಶರಣಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಬ್ಬತ್ತೈ - ಇಲ್ಲಿರುವ, “ಶರಣ” ಶಬ್ದವು ಕೊಳ್ಳುವ - ಶರಣಂ ಎಂದಿರುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಧ್ವಯಾಧಿಕಾರತೆ ಲ್ಲಿನ್ನು - ಧ್ವಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿಸಿರುವ, ಮೊರುಳ್ಳಿ - “ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರವದ್ಯೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಶರಣಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ, ಅನುಸನ್ನಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳದು - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಎಂಬ ಭಾವವು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಶರಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗೃಹ, ರಕ್ಷಕ, ಉಪಾಯವೆಂಬ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ, “ಉಪಾಯೇ ಗೃಹ ರಕ್ಷಿತೋತ್ಪಬ್ಧಶರಣ ಮಿತ್ಯಯಮ್” ವರತೇ ಸಾಂಪ್ರತಂಕ್ಷೇಷ ಉಪಾಯಾರ್ಥಕವಾಚಕಃ” ಎಂದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಹಾಗೆ ಉಪಾಯಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ದೆಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಲೋಕಿಸುವ ಭರನ್ಯಾನನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಉಪಾಸನ ಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಆ ಉಪಾಸನಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲ ವನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂತು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಾದರಿಂದ, ಶರಣಂ ಎಂಬ

(೧) ಚರಮಲೋಕ ಭಾಷ್ಯ, ಮತ್ತು ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯ

ಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧೋವಾಯನನ್ನಾಗಿ ಅಹಂ ಪ್ರಸದ್ಯೇ ಎಂದು ಅರ್ಥವೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣಂವ್ರಜ - ಸಿದ್ಧೋವಾಯನನ್ನಾಗಿ ಭರನ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಹೊಂದು ಎಂಬರ್ಥವು

ಆಗಲಿ, ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲ್ಲವೋ? ಆತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ? ಎಂಬ ಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಇನ್ನ ಶರಣ ವರಣಂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಭಗವಂತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋವಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿರೋಣವು, ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಿತ್ವಪ್ಪಟ್ಟಿದೇಯಾಗಿಲುಮಾ - ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, “ಅನಾಲೋಚಿತವಿಶೇಷಾಶೇಷ ಲೋಕಶರಣ್ಯ” - ಯಾವನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ಶರಣ್ಯನೇ, “ಎಜ್ಜಿರಪಡೆಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಸರ್ವವಿಷಯಮಾ - ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಎಂದರೆ ಜಾತಿಕುಲ ಗುಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷಯವೇಕ್ಷಿಸದೆ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಕುರಿತದ್ದು, ಎನ್ನುಮಿಡಮಾ - ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ - “ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭೂಮೀಶಾನಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್” (ಶ್ವೇ ತಾ ೩ ೧೭)

ಯೋಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ಯೋವೈವೇದಾಂಶ್ಚ ತಸ್ಮೈ |

ತಂಹ ದೇವನಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಕಾಶಂ ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವೈ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಸದ್ಯೇ”

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೆಂಬರ್ಥವು (ಶ್ವೇ ೬ ೧೮) ಸಿದ್ಧೋವಾಯನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತದ್ದೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು “ತತ್ಸಮಸಿ ಶ್ವೇತಕೇತೋ” ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು, ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ, ಭಗವದಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸಮಸ್ತ ಜೀತನರೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ತತ್ತಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ತ್ವಂ - ನೀನೂ ಶರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ವೇತಕೇತುವೇ, ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು, ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲು ಎಂಬ ಭಾವವು ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಯಂವದ ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆಯು ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸರ್ವತ್ರ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸ

ತ್ರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕರವರು ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಸತ್ಯಾದಿಷ್ಟಸಿ ನೈಗಮೇಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕ್ಯತಿಸ್ಸರ್ವಾಸ್ತದೇ ಸತ್ವಧೇ” ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ - ಸತ್ಯಂವದ ಎಂಬುದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರಿಗೂತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭರನ್ಯಾಸವು ಶ್ರುತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ (ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾ ಧೈಕವಾಚಕಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ರಕ್ಷಿತಾ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಶ್ಲೋಕಾ ಶ್ವತರಶ್ರುತಿಯ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣವೇ, “ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ ರಾಘವಾಯ ನುಹಾತ್ಮನೇ” (ರಾ ಯುದ್ಧ) ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಾಕ್ಯವು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಅನಾಲೋಚಿತ ವಿಶೇಷ ಲೋಕಶರಣ್ಯ ಎಂಬಲ್ಲೂ ಶರಣ್ಯ ಶಬ್ದವಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಜೇಯದಲ್ಲಿ “ಶರಣಂಭವಿತುಂ ಅರ್ಹಃ ಶರಣ್ಯ ಇತಿ ನಿರು ಕ್ತಿಃ, ಅನಾಲೋಚಿತ ಕುಲವಿದ್ಯಾವೃತ್ತಾದಿ ವಿಶೇಷಾ ಶೇಷಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯೇತ್ಯರ್ಥಃ - ಸಿದ್ಧೋವಾಯನಾಗಿರಲು ಅರ್ಹನು ಯಾರೋ ಅವನು ಶರಣ್ಯನು ಕುಲ, ವಿದ್ಯೆ, ಆತನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಮೊದಲಾದವು ಯಾವುದನ್ನೂ ಸರಿಗಣಿಸದೇ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕದ ಜನರಿಗೂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯನಾದವನಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥವೆಂದು ಸಮಂಜಸಾರ್ಥ ವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಇದಲ್ಲದೆ ಶರಣೇರಕ್ಷಣೇ ಸಾಧುರಿತಿಶರಣ್ಯಃ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥವೇ ಸಾರ್ಥವತ್ತಾದುದು

“ಸರಸ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯು ಸಿದ್ಧಪರವಾಕ್ಯ ವಾಗಿತೋರುತ್ತದಲ್ಲಾ; ವಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಆಕ್ಷೇ ಪವನ್ನು ತಂದರೆ, ಸಿದ್ಧವತ್ ನಿರ್ದೇಶ ಸ್ಥಲದಲ್ಲೂ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಮೀಮಾಂಸಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ, ಆಕ್ಷೇಪವು ನಿಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶರಣಂವ್ರಜ ವೆಂದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಆ ವಿಧಿಯು ಅನ್ವಯಿಸುವದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವುಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧ ವೆಂದು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕರವರು ನಿಕ್ಷೇಪರಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿ ಸಿರುತ್ತಾರೆ - “ಪ್ರಥಮಪುರುಷವನ್ಮಧ್ಯ ಮ ಪುರುಷೇಽಪಿ ವಿಧಿಶಕ್ತೇರನಪಾಯಾ ದ್ಯುದ್ಧೇಶ ಪ್ರವೃತ್ತಾವಸ್ಥರ್ಥತಸ್ನಾಧಾರಣ್ಯಾತ್ ; ಅನ್ಯಥಾ ಏನಂವಿಧೇಷು ಸರ್ವೇಷ್ಟನಾಶ್ವಾಸ ಪ್ರಸಂಗಾತ್” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ ಸರ್ವನಿಷಯ ಮೆ ಮೈ ಮಿಡಮ್ ಬೇತಾತ್ವತರ ಶ್ರುತಿ
ಯಿಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ (೧) “ಕೃಷ್ಣಂಧರ್ಮಂಸನಾತನಮ್” (೨) “ಶರಣಂ
ಶರಣಂಚಿತ್ಯಾಮ್”

ಮುಂದ ಯಾವಾಗ ಒಳನೂರವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಏನೊಂದು ಉಪಾಧಿ ಎಂದು
ರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವಿವೇಷಣ ರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಸ್ಕೂತಿಯಿಲ್ಲದ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ಆ ನಿಧಿಗ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದ ಉಪಪಾದಿಸರುತ್ತಾರೆ “ಅನೌಪಾ
ಧಿಕನಿರ್ದೇವೇದ್ಯಸಂಕೋಚೋ ಮನೀಷಿಭಿಃ” ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುವ
ನ್ಯಾಯರೀತ್ಯಾ ಯಾವಾಗ ಒಂದು ನಿಧಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಧಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡ
ಲಿಲ್ಲವೋ, ಅಗ ಆ ನಿಧಿಗೆ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪತ
ಕ್ಕಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ (೧) “ಕೃಷ್ಣಂ
ಧರ್ಮಂಸನಾತನಮ್” ಇದರ ಪೂರಾ ರ್ಥಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಅಂಶವೇ ನೆಯ ಪುಟ
ವನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿರುವವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಬ್ಧಕ್ಕೆ ಅಲೌಕಿಕಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನ ವೆಂಬ ಅರ್ಥವು
(೨) ತ್ಯಾಂ - ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣ್ಯಮ್ - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ,
ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯನು, ಆಶ್ರಯೋಚಿತ ಬ್ಲಾನೆರಕ್ಕೆ ದಯಾ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ
ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿ ಗುಣಾಕರನಂಬ ಭಾವವು ಶರಣಂಚಿ - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ
ನಿಂತಿರುವನನ್ನಾಗಿ, ಆಹುದಿವ್ಯಮಹರ್ಷಯಃ” ಎಂದು ವಾದಪೂರಣವು,
ಇದು ಶ್ರೀ ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಚತುರ್ಮುಖನು, ಸೀತಾಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಾನಂತರ
ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು ದಿವ್ಯಮಹರ್ಷಯಃ - ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅಥವಾ ದಿವ್ಯಮಹರ್ಷಯಃ ಎಂದರೆ “ಯತ್ರರ್ಷಯಃ ಪ್ರಥ
ಮಜಾಯೇಪುರಾಣಾಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮತ್ತು “ತದ್ವಿಸ್ತಾಸೋವಿಪಶ್ಯತೋ ಜಾಗೃ
ವಾಗಂಸ” ಎಂದರೆ ಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯನೂರಿಗಳು
ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು

(೩) “ಯೋಗೋ ಯೋಗ ವಿದಾಂನೇತಾಮ್”-ಯೋಗಃ ಎಂದರೆ
ಪೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಭೂತನಾಗಿ ಮೊ ಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು ಸರ್ವಫಲಕ್ಕೂ
ಉಪಾಯಭೂತನು, ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾಂ- ಉಪಾಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದು
ತಿಳಿದವನು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಅರಿತವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅನು
ಷ್ಠಿಸುವಹಾಗಿ ಮಾಡಿ ಫಲಸರ್ವಂತವಾಗಿ ನಿರ್ವಾಹಕನು “ಮೃತ್ಯು ಸಂಸಾರನಾಗ

(೩) “ಯೋಗೋ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ” (೪) ಅಮೃತಂ ಸಾಧನಂ ಸಾಧ್ಯಮ್”

(೩) “ಯೋಗೋ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ” ಯೋಗಃ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಭೂತನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು, ಸರ್ವಫಲಕ್ಕೂ ಉಪಾಯ ಭೂತನು, ಉಪಾಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ನೆಂದು ಅರಿತವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಫಲಪರೈತ ವಾಗಿ ನಿರ್ವಾಹಕನು “ತೇಷಾ ಮಹಂಸ ಮುದ್ದರಾ ಮೃತ್ಯು ಸಂಸಾರಸಾಗ ರಾತ್” ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯವು (ಗೀ ೧೨ ೭) ಅನುಸಂಧೇಯವು ಈ ಶ್ಲೋಕವು, ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವಹಾಗೆ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾಯಂತ ಉಪಾಸತೇ ಎಂಬ ಎರಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿರುವದರಿಂದ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯನಿಷ್ಠರೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು ದಾಸನ ಗೀತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ೧೫೩ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಅನನ್ಯ ಯೋಗವು ಅವಶ್ಯಕವು. (೪) ಅಮೃತಂ-ಪರಮಪುರುಷನೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನು, ಸಾಧನಂ- ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಉಪಾಯಭೂತನೂ ಅವನೇ, ಸಾಧ್ಯಮ್ - ವ್ಯಾಜರೂಪ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನೂ ಅವನೇ

ಇಲ್ಲಿ “ಕೃಷ್ಣಂಧರ್ಮಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಅವನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಸರ್ವಮುಕ್ತಿಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, “ಯೋಗೋ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ” ಎಂದೂ “ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂಚಿತ್ವಮ್” “ಸಾಧನಂ ಸಾಧ್ಯಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉದಾ ಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ವ್ಯಾಜರೂಪ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದ, ಈಗಿನ ಸುಕೃತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಫಲ ವಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾ ಯನೇ ತಾನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸರ್ವರೂ ಅರ್ಹರೇ ಎಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಹಾಗೆ “ಅನುವಾಧಿಕ ನಿರ್ದೇಶೀಹ್ಯಸಂಕೋಚೋ ಮನೀಷಿಃ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತವರು ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸ ಲ್ಪಡದೇ ಇರುವದರಿಂದ ವ್ರಾಜ್ಞರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸದೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಟ್ಟಿ ಹೇಳಿರುವ ದನ್ನು ಮರೆತು ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶಯಾಂರ್ಡಾರವರು ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದರೂ, ಭರ

(೩) ವಿಷ್ಣು ಸಹ ೧೮-೧೯ ನೆಯ ನಾಮಗಳು (೪) ವಿ ಧ ೭೨. ೪

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್ ಸಬ್ಬೋಚಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ ಸರ್ವವಿಷಯತ್ವಂ ವಿನಕ್ಷಿತಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ಇರ್ವ ಶರಣಮಾಕ ವರಣೇಯನಾಂಪೋದೈಕ್ಕು ತಾನ್ ಅನನ್ಯ ಶರಣನಾಗವೇ ವೇಣ್ಣುವದು.

ನ್ಯಾಸವು ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು ಇದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಯುತವಾದುದೆಂದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ - ಏನೊಂದೂ ವಿಶೇಷ, ಮೂಲಕ ಸಂಕೋಚಿಸಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವವಿಷಯತ್ವಮ್ - ಸಮಸ್ತರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದೆಂಬುದು, ವಿನಕ್ಷಿತಮ್ - ಇಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸತಕ್ಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಶಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೂ, ಶೂದ್ರರೂ, ಪಂಚಮರೂ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಉಂಟೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಏನೊಂದೂ ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಹಾಗೆ ಇರುವದರಿಂದ, ಶರಣವೆಂದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ವರಿಸಲು ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಂಟು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಪರಮಪುರುಷನು ಒಿಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಂಕಣ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಏತಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲವು ? ಕರುಣಾ ನಾಗರನು ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತೀರಿ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಏಕೆ ಸರ್ವಾನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲವು ? ಎಂಬ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಾನು ಅನನ್ಯಗತಿಕನು, ಬೇರೆ ಉಪಾಯವು ನನಗಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗುವನೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವು ಇಂತಹ ಯಾಚನೆಯೇ ಭರನ್ಯಾಸರೂಪವಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವು ಇದಿಲ್ಲದೆ ಆತನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಸರ್ವಮುಕ್ತಿಪ್ರಸಂಗ ಬಂದು ಅರ್ಹಾಸರ್ಹ ವಿನೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಇರ್ವ - ಈ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಕಂಕಣ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನು, ಶರಣಮಾಗ ವರಣೇಯನಾಂಪೋದೈಕ್ಕು - ಆತನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ಭರನ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ವರಿಸುವದಶೈಯಲ್ಲಿ, ತಾನ್ - ಇಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅವನು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಅನನ್ಯ ಶರಣನಾಗವೇ - ನನಗೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲದ ಅನನ್ಯಗತಿಕನು ಎಂದೇ, ವೇಣ್ಣುವದು - ಶರಣಾ

ಅಥ “ವ್ರಜ” ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ

“ವ್ರಜ” ಎಜ್ಜಿರ ಶಬ್ದಮುಮ್, “ಪ್ರಸದ್ಯೇ” ಏಜ್ಜಿರ ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಅರುತಿಯಿಟ್ಟ ಸಪರಿಕರಾತ್ಮ ನಿಷ್ಪೇಪತ್ತೈಯೇ ಶೋಲ್ಲುಗಿರದು. ಅಷ್ಟಿಡಮ್ ಅನುಷ್ಠಾತಾವಿನುಡೈಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾನಪಡಿಯಾಲೇ ಉತ್ತಮನಾ ಯಿತ್ತು. ಇನ್ನಡಂ (೧) “ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿನಾಂ”

ಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದು (ಇದೇ ಗೋಪ್ರತ್ಯವರಣವು) ಇತರವಾದ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ತಾನು ಅರಕ್ತನು, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅನಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಶರಣಾಗತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ “ಅನನ್ಯ ಸಾಧ್ಯೇ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟೇ ನುಹಾ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕಮ್ | ತದೇಕೋಪಾಯತಾಯಾಚ್ಛಾ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಶ್ವರಣಾಗತಿಃ” ಎಂಬ ಭರತಮುನಿಯ ವಾಕ್ಯವೂ, “ತವೇವೋಪಾಯ ಭೂತೋ ಮೇಭವೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮತಿಃ | ಶರಣಾಗತಿರಿತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾದೇವೇ ಸ್ಥಿನ್ವಯುಜ್ಯತಾಮ್” ಎಂಬ ಸಂಹಿತಾವಾಕ್ಯವೂ ಅನುಸಂಧೇಯಗಳು ೧೦೫೩ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾಚ್ಛಾ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮತಿಃ ಎಂಬ ವ್ರಯೋಗಗಳು ಶರಣಮಾಗ ವರಣೀಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಉಪಾಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು “ಮಾಂಹಿ ಸಾರ್ಥವ್ಯ ಸಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯೇಸಿಸ್ಯುಃ ಸಾಪಯೋನಯಃ | ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಧಾ ಶೂದ್ರಾ ಸ್ತೇಪಿಯಾನ್ತಿ ವರಾಂಗತಿಮ್” ಎಂಬಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು “ತೇವೈವಿದನ್ತ್ಯತಿತರನ್ತಿ ಚ ದೇವ ಮಾಯಾಂ ಸ್ತ್ರಿ ಶೂದ್ರಹೂಣಶಬರಾ ಆಪಿ ಸಾಪಜೀನಾಃ” ಎಂಬಲ್ಲೂ, ಈ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವು ಉಪಪಾದಿತವು ಹಾಗೆಯೇ “ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ” ಎಂಬಲ್ಲೂ “ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂನುನು” ಎಂಬಲ್ಲೂ ಸಹ ವ್ಯಕ್ತವು ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು

ವ್ರಜ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ವ್ರಜ ಶಬ್ದವೂ ದ್ವಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸದ್ಯೇ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ, ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳು; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವುರೂಪವೂ, ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವುರೂಪವೂ ಇರುವದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ವ್ರಜ ಎಜ್ಜಿರ ಶಬ್ದಮುಮ್ - ವ್ರಜ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ, ಪ್ರಸದ್ಯೇ ಎಜ್ಜಿರ ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಸದ್ಯೇ ಎಂಬುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಪದದಲ್ಲಿ, ಅರುದಿಯಿಟ್ಟ-ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ,

ಎನ್ನು ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿನ್ನವನೈ ಕುರಿತ್ತು ವಿಧಿಕ್ಕಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ ಮಧ್ಯಮನಾಯಿತ್ತು. ಇವ್ವಾನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದ್ಯಂಗಾಂತರಜ್ಞಳುಮ್

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸಪರಿಕರಾತ್ಮಾ ನಿಕ್ಷೇಪತ್ವಯೇ-ಅನುಕೂಲ್ಯಾದಿ ಐದು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮಾ ಭರಸಮರ್ಪಣವನ್ನೇ, ಶೋಲುಗಿರದು - ಹೇಳುತ್ತದೆ ವ್ರಜ ಎಂಬುದೂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂಬುದೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ವುಳ್ಳವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಪರಿಕರ ಆತ್ಮನಿಕ್ಷೇಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ, ಸಪರಿಕರವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣೆಯೆಂಬುದೇ ಅರ್ಥವು ಇದು ಧಾತ್ವರ್ಥದಿಂದಲೂ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ ವ್ರಜ ಧಾತುವಿಗೆ ಗತ್ಯರ್ಥವು ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ವ್ರವದ್ಯೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ರ ಎಂಬುದು ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿ, ವದಿ ಧಾತುವಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವುಂಟು ಹೀಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವುಳ್ಳವು ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ ಎಂಬ ಭಾವವು ಆದರೆ ಅಷ್ಟಿಡಮ್ - ದ್ವಯದ ವ್ರವದ್ಯೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಅನುಷ್ಠಾತಾನಿವೃದ್ಧಿಯ - ಆತ್ಮನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಅನುಸಂಧಾನಮಾನಸವಿಯಾಲೇ - ಅನುಸಂಧಾನರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಉತ್ತಮನಾಯಿತ್ತು - ನಾನು ಹೀಗೆ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮಪುರುಷನಾಯಿತು ಇಷ್ಟಿಡಂ - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿಯಾದರೋ (೧) ಅಹಂ ನಾನು, ತೇಶಿಷ್ಯಃ - ಆಚಾರ್ಯರಾದ ತಮಗೆ ಶಿಷ್ಯನು, ಪ್ರಪನ್ನಾಂ - ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನೂ, ಶಾಧಿ - ಸರಿಯಾದ ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ” ಎನ್ನು ಎಂಬುದಾಗಿ, ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿನ್ನವನೈ ಕುರಿತ್ತು - ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿಧಿಕ್ಕಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ - ವಿಧಿಸುವವನು ಕರಣವಾದುದರಿಂದ, ಮಧ್ಯಮನಾಯಿತ್ತು - “ವ್ರಜ” ಎಂದು ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಪ್ರಯೋಗವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಧಾತ್ವರ್ಥವು, ವ್ರಜ ಎಂಬ ಇಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ, ದ್ವಯದಲ್ಲಿರುವ “ಪ್ರಪದ್ಯೇ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಯಾದುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನನ್ನೂ ಕುರಿತ ಪರಮ ಹಿತೋಪದೇಶವಾದುದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷವು ಈ ಹಿತೋಪದೇಶಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಅನುಷ್ಠಾನವಾದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಪ್ರಯೋಗವು ಹೀಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ವಿಧಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವೇ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಎರಡು ಪದಗಳೂ ಸಮಾನಾರ್ಥವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ

ಇಜ್ಜೀ ಸೂಚಿತಮಾನಪಡಿಯೈ ದ್ವಯತ್ತಿರ್ದೋಲೇ ಉಚಿತಪದಜ್ಞಳಿಲೇ ಕಣ್ಣು ಕೊಳ್ಳದು

ಇಲ್ಲಿ **ವ್ರಜ** ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಆತ್ಮಾನಿಕ್ಷೇಪಸರವಾದರೆ, ಅದು ಸಪರಿಕರವಾಗಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಹಾಗಾದರೆ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಪದಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ದ್ವಯಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಕರಗಳು ಸೂಚಿತವೆಂದು ತೋರಿಸಿದೆಯೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಬೋಧಿತವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ — **ಇನ್ನಾನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ವಾದ್ಯಂಗಾಂತರಜ್ಞಕುಂ** - ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಪರಿಕರಗಳನ್ನೂ, **ಇಜ್ಜೀ** - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ, **ಸೂಚಿತಮಾನಪಡಿಯೈ** - ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು, ದ್ವಯಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಈ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿ ಅಂಗಗಳು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ, **ಉಚಿತಪದಜ್ಞಳಿಲೇ** - ಆ ಅಂಗಗಳು ತೋರಿಬರುವ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, **ಕಣ್ಣು ಕೊಳ್ಳದು** - ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ **ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಜ್ಯ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಸ್ಯವರ್ಜನಂ ಎಂಬ ಅಂಗವು ವ್ಯಕ್ತವು ಅದರಿಂದಲೇ ಅನುಕೂಲ್ಯಸ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವೂ ದ್ಯೋತಿಸುವುದು ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅನುಕೂಲ್ಯವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. **ರಕ್ಷಿತ್ವೈತಿ** - ಎಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವು, **ಮಾಂ** ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಣೋಪಯುಕ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನೆಂಬುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು **ವ್ರಜ** ಎಂಬ ಪರಮಹಿತೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ **ಶರಣಂವ್ರಜ** ಎಂಬುದರಿಂದ ಗೋಪ್ತೃತ್ವವರೇ ಇವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. **ಕಾರ್ಪಣ್ಯವು ಮಾಶುಚಃ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವು ಆದುದರಿಂದ **ವ್ರಜ** ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—ಪ್ರಾವೃತನೂ ಪ್ರಾಪಕನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ, ಮತ್ತು ಆಶ್ರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಅಕಿಂಚನನಾದ ನೀನು, ಸಪರಿಕರವಾದ ಆತ್ಮಾರಕ್ಷಣಾಭರ ನಿಕ್ಷೇಪರೂಪ ಜ್ಞಾನಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂಬ ಅಮೋಘವಾದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಗಲಿ “**ವ್ರಜ**” ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಪರಿಕರವಾದ ಆತ್ಮಾರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣರೂಪ ಹಿತೋಪದೇಶವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೇನೋ ಒಪ್ಪೋಣ ಇಂತಹ ಭರನ್ಯಾಸವು ಸಕೃತ್‌ಅಲ್ಪವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಎಂದರೆ

(೧) “ಸಕೃತ್ಕೃತ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ” ಎಜ್ಜಿರ ನಿರ್ಣಯತ್ತುಕ್ಕು ಉಪಾಸನ ತ್ತಿಲ್ ಪೋಲಾ ಇಜ್ಜಿ ಆವೃತ್ತಿ ವೇಣ್ಣುನ್ಪುಡಿ ಅಪನಾದ ಮಿಲ್ಲೈ.

ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಆವೃತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಈ ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲೂ ಪ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ ಆವೃತ್ತಿರಂಕಾ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ಣಯವು ಸಕೃತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆವೃತ್ತಿ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಕಾರಣ ವಿಲ್ಲನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ—“ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೆಲ್ಲಾ, ಸಕೃತ್ಕೃತಃ- ಒಂದು ಸಲ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳು,” ಎನ್ನಿರ ನಿರ್ಣಯತ್ತುಕ್ಕು - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯ ಕಾರವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ, ಉಪಾಸನತ್ತಿರ್ ಪೋಲೇ - ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ಹೀಗೆ ಆವೃತ್ತಿ ಇರುವಹಾಗೆ ಆವೃತ್ತಿ ವೇಣ್ಣುನ್ಪುಡಿ - ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ, ಅಪನಾದ ಮಿಲ್ಲೈ - ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವು ಉಪಾಸನಕ್ಕಾದರೋ, ದೇಹಾವಸಾನದ ವರೆಗೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಷ್ಠೇಯವೆಂಬುದು “ಆವೃತ್ತಿರಸಕ್ಯದುಪದೇಶಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪನಾದಿತವು “ಆ ಪ್ರಯಾಣಾತ್ತತ್ರಾಪಿ ಹಿದ್ಯ ಸ್ವಮ್” (ಛಾಂ ೮ ೧) ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಉಪಾಸನವು ಮಾಡತ ಕ್ಕದ್ದು. ಉಪಾಸನಾರಂಭದಿನ ಮೊದಲು, ಅವಸಾನ ಉಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುವ ಛಾಂಧೋಗ್ಯ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ, ಅದು ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಏನಂವತ್ತಯ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ವಿಧಿಗೆ ಸಮಾನವೇ (೪ ೧ ೧) ಉಪಾಸನವು ಅಸಕ್ಯತ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು “ಸಖ ಲ್ಲೇವಂ ವತ್ತಯ್ ಯಾವದಾಯುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮುಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ” (ಛಾಂ. ೮ ೧೫ ೧೦) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವು ಮರಣದವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಉಪಾಸಿ ಸುತ್ತಾ ಇರುವವನು ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ ರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀ ವಿದುರರು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ “ಯಾವ ಜ್ವೀವಂತುತತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ಯೇನ ಪ್ರೇತ್ಯಸುಖಂವಸೇತ್” ಎಂದು ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ವಿಶೇ ಷವಿಧಿಗಳು ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಉಂಟು ಆದರೆ ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಗಳಿಲ್ಲದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗ ಳೆಲ್ಲಾ ಸಕ್ಯದಸುಷ್ಕೇಯಗಳು ; ಅಷ್ಟವರ್ಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಪನಯೀತ ಎಂಟು ವರುಷದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲನಿಗೆ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ, ಒಂದು ಸಲವೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ನಿರ್ಣೀತವು ಸಾಯುವತನಕ ಉಪನಯ ನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ, “ಒಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ,” “ಶರಣಂವ್ರಜ” “ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಮಯಿ

ಇವ್ಯರ್ಥಂ (೨) “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನತ್ತಾಲುಮ್

ನಿಕ್ಷಪೇತ್ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ “ತಂಗಚ್ಛ ಶರಣಂಹರಿಮ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಕೃತ್ಕೃತಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಕೃತ್ಕೃತಗಳೆಲ್ಲವು ಅಸಕೃತ್ಕೃತಗಳೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಸಕೃತ್ಕೃತ ಎಜ್ಜಿರ ನಿರ್ಣಯತ್ತಕ್ಕು ಅಪನಾದ ಮಿಲ್ಲೈ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು

ಅಗಲಿ ಸಕೃತ್ಕೃತ ವೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೋ ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ —(೨) ಇವ್ಯರ್ಥಂ - ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳಿಲ್ಲದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಒಂದೇ ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವು, (೨) “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾ ಸ್ತೀತಿ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂಕೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮನು” (ರಾ ಯುದ್ಧ ೧೮ ೩೩) ಉಪಾಯಾನ್ತರವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಾದರೋ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಆವೃತ್ತಿಯುಂಟು, ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಾದರೋ ಅನಾವೃತ್ತಿಯು, ಒಂದೇ ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಇದೇ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ —ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸನು, ನನ್ನನ್ನು ನೀನೆ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದೆಂದು ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಅಂತಹ ಆಶ್ರಿತರಾದ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅಭಯವಾದ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ನನ್ನ ವ್ರತವಾಗಿದೆ” ಎಂಬುದು ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನತ್ತಾಲುಮ್—ಇವೇ - ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ - ನ್ನಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವುದೆಂದರೆ—“ಸಕೃದೇವಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ ಕೃತೋಯಂ ತಾರಯೇನ್ನರಮ್” (೧೦೯೬ ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ) ಮತ್ತು “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಕೃತ್ಯಂ ನೈವಾನ್ಯದಿಷ್ಯತೇ” “ಶರಣಂತ್ಯಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಯೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ” ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು

ಹಿಂದೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕಿಂತ ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. (೧) ಉಪಾಸನವು ಅಸಕೃತ್ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಭರನ್ಯಾಸವು ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು (೨) ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ದೇಹಾವಸಾನವಾದರೂ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಿದ್ದುದಾದರೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು, ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಾದರೂ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹಾವಸಾ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ಮಹೋದಾರನಾನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಪಕ್ಕಲೀಲೇ ಭರನ್ಯಾಸಂ ಪಣ್ಣುವನುಕ್ಕುಮ್ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಶೇಷ ಮೊಳಿಯ ಫಲ ವಿಳಂಬ ತ್ತುಕ್ಕು ಹೇತುವಿಲ್ಲೈ.

ನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇಪ್ಪಡಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಮಹೋದಾರನಾನ - ಯದಿನಾ ರಾವಣಸ್ವಯಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶರಣಾಗತನು ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಹಾಗೇ ತುಂಬಾ ಉದಾರನಾದ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಪಕ್ಕಲೀಲೆ - ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭಗವಂತನಲ್ಲ, ಭರನ್ಯಾಸಂಪಣ್ಣುವನುಕ್ಕುಮ್ - ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷವೊಳಿಯ - ಆ ವ್ರಪನ್ನಾನಾದವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಫಲವಿಳಂಬತ್ತುಕ್ಕು ಹೇತುವಿಲ್ಲೈ - ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಾವಕಾಶವಿರುವದಿಲ್ಲವು ಪರಮಪುರುಷನು ಪರಮೋದಾರನಾದರೆ ಭರನ್ಯಾಸವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ವಿಳಂಬವೇತಕ್ಕೆ ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷವೊಳಿಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದು ? ಎಂದರೆ ಕೆಲವರು ಆದ್ದರಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೋರಬಹುದು ; ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ದೃಷ್ಟರಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಗುಣವಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನವಾದನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಡುವರು ; ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಆದ್ದರಾಗಿದ್ದರೆ ವ್ರಪದನವಾದ ಒಡನೆಯೇ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನವುಂಟಾಗಿ, ಅಂತೂ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಾದರೋ ಅನಭ್ಯುಸಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಬೇರೆಜನ್ಮ ಉಂಟಾಗಿ ವಿಳಂಬಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಂಟಾದರೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಾದರೋ ದೇವಾಹವಸಾನಾನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷವು ಎಂದು ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಫಲವಿಳಂಬತ್ತುಕ್ಕು ಹೇತುವಿಲ್ಲೈ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಈ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ - ಆಗೈಯಾಲ್ - ಆದುದರಿಂದ, ಇನ್ಯಾಸ ವಿದ್ಯುಕ್ಕು - ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ನಿವರ್ದಕತ್ವಂ - ಅನಭ್ಯುಸಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೋಗಲಾಡಿಸೋಣವು, ವಿಶೇಷವಾಗಿರತು.—

**ಆಗೈಯಾಲೇ ಇನ್ನಾಸ ನಿಡ್ವೈಕ್ಕು ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವರ್ತಕತ್ವಂ ನಿಶೇಷ
ನಾಗಿರದು**

ಅತಿಶಯವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ, ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶೋಕಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸುಸ್ಥಿಸಿದರೆ ಅದೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಸಬ್ಬ ಲ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದೂ ಕಳೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರವರು ಅವರಾಧ ವರಿಹಾರಾಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಸಾಪನುಖಿಲಂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕಂಚೋತ್ತರಂನ್ಯಾಸೇನ ಕ್ಷಪಯೇ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಲ್ಲದ ಇತರ ಪೂರ್ವಸಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಪ್ರಸದಿನದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕೆ ನಿರುದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವು. ಈ ನ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಖಂಡಂಚನಃ - ಇದೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಲ್ಲದ ಬೋಧಿತವಾದುದು, ಅದು ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಇದೂ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಾದರೋ ಇದನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕು ಇದೀಗ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಆಗಲಿ ಅನಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂದು ಹೇಳದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂದು ವ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಅದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಈಗ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶದ ದುಃಖಭಾಗವೂ ಕಳೆಯಲೆಂದು ನೇರಿಸಿ ಪ್ರಸದನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ನಿವರಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಎರಡೂ ನಿವರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆಂದೂ, ಇದೀಗ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆದುವರಿಂದಲೇ “ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಸ್ತು ಸಾಹಸ್ರೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ನ್ಯಾಸಿಭೂಯಸೀ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನವು ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರನಾದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶರಣಂವ್ರಜ

ಎಂಬ ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯವೇ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬವಾದದ ನಿರಾಸವು

ಇಲ್ಲಿ ವ್ರಜ ಎಂಬ ವಿಧಿಯೇ ಅನುಪಪನ್ನವಲ್ಲವೇ? ಎಕೆಂದರೆ “ಅಜ್ಞೋ ಜಂತು ರನೀಶೋಯಂ ಅತ್ಮನ ಸ್ಸುಖದುಃಖಯೋಃ | ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಿತೋ ಗಚ್ಛೇತ್ ಸ್ವರ್ಗಂ ವಾ ಶ್ವಭ್ರಮೇವವಾ | ಸ್ವಯಂವೃತ್ತಿಂ ಚ ಭೂತಸ್ಯ ಪರತಂತ್ರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ | ನಾಹಮನುಸ್ವತಂತ್ರೋಹಂ ಸಾಸ್ತೀತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥ ಉಚ್ಯತೇ” ಈ ಚೇತನನು ಅಜ್ಞಾನು ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ

ಅತ್ಯಂತ ಸಾರತಂತ್ರ ವಿಷಯೇ ಶರಣಂವ್ರಜ ಇತಿ ನಿಧಿರನುಪಪನ್ನ
ಮಿತ್ಯಾಶಂಕಾ ಮನೋದ್ಯ ಪರಿಹರಿತಿ

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ಶಿಲರ್ ಸ್ವತಂತ್ರನೈಕುರಿತನ್ನೋ ಒನ್ನೊವಿಧಿಪ್ಪದು,
ಅತ್ಯಂತ ಪರತನ್ತ್ರನಾಕ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಲುಮ್, ಮೂಲಮನ್ತ್ರಾದಿ
ಗಳಿಲುಮ್ ಶಿಕ್ಷಿತನಾನ ಅಧಿಕಾರಿಯೈಕ್ಕುರಿತ್ತು ; 'ವ್ರಜ' ಎನ್ನೊರು ಕರ್ರ
ಸಂಪೂರ್ಣ ವರಾಧೀನತೆಯು ; ತನ್ನ ಕರ್ಮಾಸುಸಾರ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿಯೇ
ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೋ ನರಕವನ್ನೋ ಕುರಿತುಹೋಗುವನು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದಿಯ
ಹಾಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪರತನ್ತ್ರನಾಗಿರುವನು ;
ನಾನು ಇನ್ನನನೂ ಅಲ್ಲವು, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಅಲ್ಲವು ” ಒಗೆ ಮೂಲಮನ್ತ್ರದ
ನಮಸ್ಕೃದಿಂದ ತೋರಿಬರುವಾಗ ಇಂತಹ ಪರಾಧೀನನಾಗಿರುವನನ್ನು ಕುರಿತು
ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ವಿಧಿಸಬಹುದೋ ? ಅಂತಹ ವಿಧಿಯು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ ?
ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಜ್ಞಾನು ತನಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ದಾಸನಾಗಿಯೂ
ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚೇತನನನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸ
ತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವು ; ವ್ರಜ ಎಂದು ವಿಧಿಸುವದೇ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವು ಎಂದು ಕೆಲವರು
ಅಕ್ಷೇಪಿಸುವರು “ಕೆಲವರು” ಎಂದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರೇ ಹೇಳಿರುವಾಗ ನಾವು
ಅವರು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ
ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರಪದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ವರಿಶೀಲಿಸಿ
ತಿಳಿಯದಿರುವ ಅಕ್ಷೇಪಣೆಯು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ, ಈ ಅಕ್ಷೇಪ
ಣೆಗೆ ಇದು ವಾರತಂತ್ರಕಾಷ್ಟೈಯೈ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲುಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು, “ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ ಇಜ್ಜು 'ವ್ರಜ' ಎನ್ನವಿಧಿಕ್ಕುಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ”
ಎಂದು ಮುಗಿಸಿಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳವರೆಗೂ ಸಮಾಧಾನವು

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶಿಲರ್ - ಕೆಲವರು
ಸ್ವತಂತ್ರನೈಕುರಿತನ್ನೋ - ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನನ್ನು ಕುರಿತ್ತು ಅಲ್ಲವೇ
ಒನ್ನೊವಿಧಿಪ್ಪದು - ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ವಿಧಿಸತಕ್ಕದ್ದು,
ಅತ್ಯಂತಪರತಂತ್ರನಾಕ-ವರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಗಳಿಲುಮ್ - ಜೀವಾತ್ಮನಪ್ಪರೂಪವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ,
ಮತ್ತೂ ಮೂಲ ಮನ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಲುಮ್ - ಮೂಲಮನ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಿತ
ನಾನ - ಉಪದೇಶವಲ್ಲಟ್ಟು, ಅಧಿಕಾರಿಯೈಕ್ಕುರಿತ್ತು - ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು, 'ವ್ರಜ' ಎನ್ನೊರು ಕರ್ರವ್ಯತ್ಯೆ - ವ್ರಜ ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದು ಕರ್ರ

ವ್ಯತ್ಯೇ ವಿಧಿಕ್ಕೋ ಮೃಡಿಯನ್ನೇನ್ಮೋ ಶೋಲ್ಲುನರಾಙ್ಗಳ್. ಇದು ಪಾರತಂತ್ರ ಕಾಷ್ಠೈಯೈ ಪರಾ ಮರ್ಶಿಯಾಮಲ್ ಶೋನ್ನಪಡಿ.

ಎಜ್ಞನೇವ್ರಿಲ್ (೧) “ಕರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ತ್ವಾತ್” (೨) “ಪರಾ ನ್ಯಾಂಶ - ವಿಧಿಕ್ಕೋ ಮೃಡಿಯನ್ನೇನ್ಮೋ ವಿಧಿಸುವಂತಾದ್ದು, ಏನು ಶೋಲ್ಲುನರಾಙ್ಗಳ್ - ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವವರು ಮೃತ್ವಿಂಡರೂಪದಲ್ಲಿ ವರತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನನ್ನು ಕೂಗಿತು, ವ್ರಜ ಎಂದು ಕರ್ಮನ್ಯಾಂಶವನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದೋ ? ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕೆಲವರ ಆಕ್ಷೇಪವು ಶರಣಹೊಂದುವವಕ್ಕೆ ಕೂಡ ನಾಮಧ್ಯೇಯವಿಲ್ಲದವನನ್ನು ಶರಣಹೊಂದು ಎಂದು ವಿಧಿಸುವುದು ಅಸಂಗತವೆಂಬ ಭಾವವು ಇದು ಪಾರತಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯದವರ ಆಕ್ಷೇಪವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇದು - ಈ ಆಕ್ಷೇಪವು, ಪಾರತಂತ್ರಕಾಷ್ಠೈಯೈ - ಈ ಚೇತನನ ವಾರತಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಪರಾಮರ್ಶಿಯಾಮಲ್ - ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿಯದೆ, ಶೋನ್ನಪಡಿ - ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಈ ಚೇತನನಿಗೆ ವಿದ್ವಾನ್ಮುನಾರನಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಕರ್ಮವ್ಯ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯದೇ ಹೇಳಿದ ಆಕ್ಷೇಪವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಸಾದಿಸಿ, ಸಂದೇಹವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವಹಾಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಎಜ್ಞನೇವ್ರಿಲ್ - ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳುಂಟು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರವರ ವಿರೋಧವಿರುವ ಎರಡು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಸಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ (೧) “ಕರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ತ್ವಾತ್” - “ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಕರ್ಮತ್ವವೇ ವಿನಾ, ಅಚಿತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲವು ಹಾಗಾದರೆ ಯಜ್ಞೇತ ಉಪಾಸೀತ ಎಂದು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಏನುವ್ರಯೋಜನ ಉಂಟಾಯಿತು ? ಇದನ್ನು ಮಾಡು ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಬಹುದು ಎಂಬ ಭಾವವು” (೨) ಪರಾತ್ಪತಚ್ಛ್ರೇತೇಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚೇತನನಿಗಿರುವ ಕರ್ಮತ್ವವೇನು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ತೋರುವದೇನೆಂದರೆ; ಹೀಗೆ ಮಾಡು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಬಿಡುವದಕ್ಕೂ ಸಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಬೇಕಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ, ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತು ಶಬ್ದವು ಆ ಶಂಕಾವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ-ಆ ಜೀವನಗಿರುವ ಕರ್ಮತ್ವವು, ಪರಾತ್ -

(೧) ಬ್ರ ಸೂ ೨ ೩ ೩೩ (೨) ಬ್ರ ಸೂ ೨ ೩. ೪೦

ಶ್ಲೋಕಚ್ಛುತೇಃ” ಎನ್ನು ವೇದಾಂತತೀರ್ಥ ಅರುದಿಯಿಟ್ಟಪಡಿಯೇ, ಇನನಕ್ಕು ಭಗವದಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಂಡಾಗೈಯಾಲೇ ಇವನೈಪ್ಪತ್ತ ವಿಧಿಕ್ಕಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೆ

ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದಲ್ಲವು, ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಅಧಿನವಾಗಿರುವದರ ದಶೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎಂಬರ್ಥವು ತತ್ - ಅದು, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರುತೇಃ - ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಅತ್ತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾಜನಾನಾಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ,” ಸರ್ವವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಾನಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು “ಯಆತ್ಮಾನ ಮಂತರೋ ಯಮಯತಿ” ಆತ್ಮಾಸನ್ನ ಅನುಸ್ರವೇಶಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನು ಎಂಬರ್ಥವು ಹಾಗೆಯೇ “ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚನುತ್ಮಾ” ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ” ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವಾದರೆ ಶ್ರುತಿಯ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರ್ಭೂತವಲ್ಲವೋ? ಶಾಸ್ತ್ರವೈಯರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ, ಪರಮಪುರುಷಾಧೀನವೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ವಶ್ಯತ್ವವೂ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೇನೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ಪರಮಪುರುಷವಶ್ಯವಾದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗಿಗಳಾಗಬೇಕೇ ವಿನಾ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳೇ ಕೂಡದು ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಜೀವಕರ್ತೃತ್ವವು ಅಧೀನವಾದರೆ, ಪರಮಪುರುಷನೂ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿತವೇಕಲ್ಲವೋ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದಲ್ಲಾ ಎಂಬೀ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರವಾದ “ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಪೇಕ್ಷಸ್ತು ವಿಹಿತ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಾ ವೈಯ ಥ್ಯಾದಿಭ್ಯಃ” (೨ ೩ ೪೧) ಹೇಳುತ್ತದೆ; ಏನೆಂದರೆ—ಇಲ್ಲಿಯೂ ತು ಶಬ್ದವು ಈ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಜ್ಜಲ್ಪ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅನೇಪಿಸಿ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಚೇತನನನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ ಹೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಹೊಂದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಯರ್ಥಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಸದ್ವೇಶ್ವರನು ಈ ಚೇತನನಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ ಈ ಚೇತನನ ಸಂಕಲ್ಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಆತನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾಧೀನವಾದವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ ” ಎನ್ನು ವೇದಾಂತ ತೀರ್ಥ ಅರುದಿಯಿಟ್ಟಪಡಿಯೇ - ಎಂಬುದಾಗಿ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ,

ಅಚಿತ್ತುಕ್ಕಳ್ ಶಬ್ದಾದಿಗಳೆ ಈಶ್ವರ ಮುಂಡಾಕ್ಕೆ ಚ್ಚು ಮಕ್ಕಿರಾಪ್ಪೋಲೆ ಇವ್ವಳವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್ತೈ ಯೆಡುತ್ತು (ಕುಡಕ್ಕು) ಚ್ಚು ಮಕ್ಕೈಯುಮ್ ಇನನುಕ್ಕು ಭಗವತ್ತಾರತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಷ್ಣೈಯಿರುನ್ನಪಡಿ.

ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಹಾಗಿ, ಇನನುಕ್ಕು - ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಉಂಡಾಗೈಯಾಲೇ - ಉಂಡಾಗುವದರಿಂದ ಇನನೈಪ್ಪತ್ತ - ಈತ ನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿಧಿಕ್ಕಕ್ಕುರಿಯಿಲ್ಲೈ - ವಿಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ನ್ಯೂನತೆ ಯಿಲ್ಲವು, ಅನಾಮಂಜಸ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಪರಾತ್ತುತಚ್ಚುತೇಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿದತ್ತ ವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಆತನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣ ವಾಗಿ ನಡೆಯುವದೇ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಕಾಷ್ಣೆಯೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ನಡೆಯದೇ ಇರುವದು ಚೇತನನ ಶೇಷತ್ವರೂಪ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನಾನುಸಾರ ಆತನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣ ವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇದರಿಂದ ವ್ರಜ ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವದರ ಲ್ಲೇನೂ ಅನಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಪಡುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಅಚಿತ್ತುಕ್ಕಳ್ - ವೃಥಾವೀ ಅಪ್ಪು ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಶಬ್ದಾದಿಗಳೆ-ಗಂಧರೂಪರಸಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಈಶ್ವರ ಉಂಡಾಕ್ಕೆ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾಗಿ, ಚುಮಕ್ಕಿರಾ ಪ್ಪೋಲೆ - ವಹಿಸುವಹಾಗಿ, ಇವ್ವಳವು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್ತೈ ಕುಡುಕ್ಕು-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೊಡಲಾಗಿ, ಚ್ಚು ಮಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಅದನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸೋಣವೂ, ಭಗವತ್ತಾರತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಷ್ಣೈ ಯಿರುನ್ನಪಡಿ - ಭಗವತ್ತಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಚೇತನನ ವಿಷಯವು ಹಾಗಿ ರಲಿ, ಅಚೇತನವಾದ ವಂಚಭೂತಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ವಿಷಯವು ವ್ಯಕ್ತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ರೂಪರಸ ಗಂಧಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯು ಉಂಟುಮಾಡಲು, ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ವಂಚಭೂತಗಳು ಹೇಗೆ ವಹಿಸಿ ಇವೆಯೋ ಎಂದರೆ ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಈ ಅಚಿತ್ತುಗಳೇ ಸ್ವಾಮಿ ದತ್ತವಾದುದಾಗಿ ಹೇಗೆ ವಹಿಸಿರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚೇತನನು ಸಹ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವದೇ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾದ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿ, ಆತನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಸುವದೇ ತನ್ನ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಣೆಯ ದಶೆಯೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಇವನುಕ್ಕೂರುವಳಿಯಾಲುವಾ ಕರ್ತೃತ್ವಮಿಲ್ಲೆ ಎನ್ನಿಲ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯ ವಿದ್ಯಾದಿ
ಗಳುಕ್ಕು ಕರ್ತೃತ್ವಂಶೊಲ್ಲಗಿರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತುಲ್ಯಮಾನಾ ಕರ್ತೃತ್ವಂಸ್ವಾಧೀನ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಈ ಜೀತನನ ವಾರತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ
ವಿರೋಧಿಯು ಈಶ್ವರನೇ ಕೊಟ್ಟದಾದರೆ ವಿರೋಧಿಯಲ್ಲವು ಆತನು ಹೇಳಿದ
ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ವಾರತಂತ್ರ್ಯಕಾಪ್ಪೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು
ಈಶ್ವರನು ಜೀತನನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಜೀತನನಿಗೆ ಅದು
ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದುದಾದರೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರಸ್ಥತ್ತಿಯು ವಾರತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳದೆಂದೆನಿಸುವದಿಲ್ಲವು

ಆದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಜೀತನನಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದತಂದರೆ
ಆಗ ಸಾಂಖ್ಯರ ಮತ್ತು ಮಾಯಾನಾದಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳು
ತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ—ಹೀಗೆ ಜೀತನನಿಗೆ, ವರಾಧೀನವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಾ
ಶ್ರಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಅದೇನು (೧) ಕರ್ತೃತ್ವವೇ
ಜೀತನನಿಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ, ಅಥವಾ (೨) ವರಾಧೀನವಾಗಿರು
ವದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ,
ಅಥವಾ (೩) ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪಕರ್ತೃತ್ವವೆಲ್ಲಿಯದು, ಅದು ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮಾತ್ರ
ವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ, ಎಂದು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ, ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗುವ
ಅಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಮೂರನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ —
(೧) ನೆಯ ವಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಜೀತನನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಇರುವ
ದೇಹರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯರಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ
ಅಥವಾ ಮಾಯಾನಾದಿಗಳಹಾಗೆ ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ
ಇವೆರಡೂ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ—ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ಜೀತನನಿಗೆ, ಒರು
ವಳಿಯಾಲುವಾ - ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ, ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯಾಗಲಿ
ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಎಂಬರ್ಥವು
ಕರ್ತೃತ್ವಮಿಲ್ಲೆ ಎನ್ನಿಲ್ - ಕರ್ತೃತ್ವವೇವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತ್ಯ ವಿದ್ಯಾದಿಗ
ಳುಕ್ಕು - ಸಾಂಖ್ಯರಹಾಗೆ ದೇಹಕ್ಕೂ, ಶಾಂಕರರಹಾಗೆ ಅವಿದ್ಯೆಗೂ, ಕರ್ತೃತ್ವಂ
ಶೊಲ್ಲಗಿರ-ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ, ಸಿದ್ಧಾಂತತುಲ್ಯಮಾನಾಂ-ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು
ಸಾಂಖ್ಯರಿಗೆ ವೇದವು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲವು ಆ ಕಾಪಿಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಕಾರವಾಗಿ
ಪ್ರಕೃತಿಗೇ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಜೈತನ್ಯಮಾತ್ರವುಳ್ಳ ಜೀವನು ಪಾಷಾ
ಣದಹಾಗೆ ಏನುಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವನು ಪ್ರಸ್ಥತ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ದೇಹ
ದಿಂದಂಟಾಗಿ ದೇಹವೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಜೀವನು ತಾನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಆರೋಪಿ

ಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಗೀತೆಯು “ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ
ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ | ಅಹಂಕಾರ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಹ ಮಿತಿ
ಮನ್ಯತೇ” ಗೀ ೩ ೨೭ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವನು ”
ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಗೀಧಾರ್ಥವಾದ ಆಚಾರ್ಯ
ಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಯೇನ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ಪಟಿಕದ ಹತ್ತಿರ ಕೆಂಪು
ದಾಸವಾಳ ಹೂವನ್ನಿಟ್ಟರೆ, ಸ್ಪಟಿಕದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವು ತೋರುವ ಹಾಗೆ, ಆತ್ಮನ
ಕರ್ತೃತ್ವವು ಭ್ರಮರೂವವೇ ವಿನಾ ಯಧಾರ್ಥವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರ
ಮತವು ಅದು ಹೇಗೆ ಅರಸಿದ್ದಾಂತವೆಂದರೆ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಅಣುವು ; ಆತನಿಗೆ
ಶರೀರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರನು ಕರ್ಮಾನು ಗುಣ
ವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶರೀರದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಬರೀ ಶರೀರಕ್ಕೆ
ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತ್ಮನು ದೇಹಾವನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ಹೋಗಿ ಶರೀರವು ಪ್ರೇತವಾದಾಗ ಯಾವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು.
ಅದು ವರಮಾತ್ಮಾಧೀನವಾಗಿ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಶರೀರ ಮೂಲಕ
ವಾಗಿ ಆತನು ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಇದರಿಂದ ಅವಿ
ದ್ಯೆಗೇ ಕರ್ತೃತ್ವವೆಂಬ ಶಾಂಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರಸವು. ಯದ್ಯಪಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು
ಅವಿದ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಸದೃಶಂ ಜೀಷ್ಟತೇ
ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಜ್ಞಾನವಾನಸಿ | ಪ್ರಕೃತಿಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಂ
ಕಿಂಕರಿಷ್ಯತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು
ಹೇಳಿ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತಿ
ಯಿಲ್ಲದುದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವಹಾಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲವು
ಆತನಿಗೆ ಜ್ಞಾತೃತ್ವವೂ ಉಂಟು ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿರು
ವದರಿಂದ, ಈ ಜೀತನನಿಗೆ ವರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಜ್ಞಾನ ಚಿಕಿತ್ಸಾ
ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ದಯಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಈ ಅಧಿ
ಕಾರಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯವಿದ್ಯಾದಿ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದಿ
ವದದಿಂದ ಬೌದ್ಧರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಜ್ಜೀತವು ಸಾಂಖ್ಯ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳ
ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಾತ್ಮ ವರಮಾತ್ಮ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೇನೇ
ಅವಿದ್ಯಾ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಯಉಂಟೆಂದು ಹೇಳು
ತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ “ಅನೀತವಾದಗ್ಂ ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಸ್ವಧಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸ್ವಧಯಾ ಎಂದರೆ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ

ಮೆನ್ನಿಲ್ ಸರ್ವಾತ್ಮನಿ ಯನ್ತಾವೊರುನನೆನ್ನಿರವರ್ಥಂ ಕಿಡೈಯಾನ್ಮೈಯಾಲೇ ನಿರೀಶ್ವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ಪಡಿಯಾಸು.

ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ವರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಅವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಆಗಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪರಾಧೀನವಲ್ಲವು, ತನಗೇ ಅಧೀನವಾದುದು ಎಂದರೆ ಆಗ ಸರ್ವ ಚೇತನರಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದು ಈ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎಂದು ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ, ಸಮಸ್ತ ಆತ್ಮಾವಿಗೂ ನಿಯನ್ತಾನಾಗಿ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಈಶ್ವರ ನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲನಾಗುವದರಿಂದ ನಿರೀಶ್ವರವಾದವನಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ “ಭೋಕ್ತಾಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚ ಮತ್ವಾ” “ಆತ್ಮಾನ ಮನ್ತರೋ ಯಮಯತಿ” ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವೂ ಸೂಚಿತವು ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ “ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಸ್ವಾಧೀನ ಮೆನ್ನಿಲ್” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಸ್ವಾಧೀನ ಮೆನ್ನಿಲ್ - ಕರ್ತೃತ್ವವು ಚೇತನನಾದ ತನಗೇ ಅಧೀನವಾದುದು ಎಂದರೆ, ಸರ್ವಾತ್ಮ ನಿಯನ್ತಾವೊರುನ್ - ಸರ್ವಾತ್ಮರುಗಳಿಗೂ ನಿಯನ್ತಾನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರೇರಕ ನಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಯಮಿಯಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಸರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ, ಎಜ್ಜಿರ ಅರ್ಥಮ್ - ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಕಿಡಯಾನೆಯಾಲೇ - ಉಂಟಾಗದೇ ಇರುವದರಿಂದ, ನಿರೀಶ್ವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ಪಡಿಯಾಸು - ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಾರಾ ಕಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗುತ್ತದೆ

ಮುಂದೆ ಮೂರನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಚೇತನನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪವಾದುದಲ್ಲವು, ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮಾತ್ರವೇ ಅದರ ಕರ್ತೃತ್ವವು; ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಎಂಬುದು ೩ ನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ತರಬಹುದು (೧) ಕರ್ತೃತ್ವವು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾತೃತ್ವರೂಪವಾದುದು (೨) ಕೇವಲ ಇಚ್ಛಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಜ್ಞಾತೃತ್ವರೂಪವಾದುದು ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದರೆ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಚೇತನನಿಗೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮಾತ್ರವೇ ಉಂಟು, ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದುದರಿಂದ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು “ಈಶ್ವರಾಧೀನ

ಈಶ್ವರಾಧೀನ ಮಾಗವರುಮ್ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ತಾನುಮ್ ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮೆನ್ನಿಲ್ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಂಪಾದನರುಚಿಯುಮ್, ತದುಸಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಮ್ ತವಿರಪ್ರಸಂಗ್ಗುಮ್.

ಜ್ಞಾನಮುಂ ಅದಿನ್ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಮಾನಇಚ್ಛೆಯುಮೇಲುಳ್ಳದು, ನೇರೂರು ನ್ಯಾಸಾರಮಿಲ್ಲಿಯೆನ್ನಿಲುಂ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಾರ್ಥಜ್ಞಳಾನ ಮೊರು ಉಪಾಯಜ್ಞಳೆಯುಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನಮಾನ ಕೈಂಕರ್ಯಜ್ಞಳೆಯುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ ವಿರಗಿಲ್ಲಿ. ಆಗೈಯಾಲ್ ಜ್ಞಾನಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಜ್ಞಳ್

ಮಾಗ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಈಶ್ವರಾಧೀನಮಾಗ ವರುಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ - ಈಶ್ವರಾಧೀನವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಕೂಡ, ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮೆನ್ನಿಲ್ - ಬರೀ ಜ್ಞಾನತ್ವರೂಪವಾದುದು ಎಂದರೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಂಪಾದನರುಚಿಯುಮ್ - ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೂ, ತದುಸಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಮ್ - ಅಂತಹ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ, ತವಿರಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಂ - ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ (೨) ನೆಯ ವಿಕಲ್ಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಇಚ್ಛಾರೂಪ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಪಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಗ, ಜ್ಞಾನಮುಮ್ - ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಿನ್ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಮಾನ, - ಅದರ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷವಾದ, ಇಚ್ಛೆಯುಮೇಲುಳ್ಳದು-ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೂ ಉಳ್ಳದ್ದು, ಅದುದರಿಂದ, ಇದಲ್ಲದೆ, ನೇರೂರುನ್ಯಾಸಾರಮಿಲ್ಲಿ - ಬೇರೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಈ ಚೇತನನಿಲ್ಲವೆಂದು, ಎನ್ನಿಲುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಾರ್ಥ ಜ್ಞಳಾನ ಮೊರು ಉಪಾಯಜ್ಞಳೆಯುಂ - ದೃಷ್ಟಾರ್ಥ ವೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು, ದಾರ, ಪುತ್ರಧನಕ್ಷೇತ್ರವ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ನೊದಲಾದವು, ಅದೃಷ್ಟಾರ್ಥವು - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರವಲ್ಲದಿರುವ, ಸ್ವರ್ಗ ಕೈವಲ್ಯ ಮೋಕ್ಷವ್ರಾಪ್ತಿ, ಇಂತವುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಗಿವುಳ್ಳ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನಮಾನ ಕೈಂಕರ್ಯಂಗಳೆಯುಂ - ಕರ್ತೃತ್ವ, ಮಮತಾ, ಫಲತ್ಯಾಗ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸರೈಶ್ವರಪ್ರೀತಿಯೋಸ್ಕರ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನ ಕೈಂಭ್ಯಾರ್ಯಗಳು, ಅಂತಹ ಕೈಂಭ್ಯಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅನುಷ್ಠಿಕವಿರಗಿಲ್ಲಿ - ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತಕ್ಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ; ಆಗೈಯಾಲ್ - ಅದುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಜ್ಞಳ್ ಮೂನ್ರುಮ್ ಆತ್ಮಾವುಕ್ಕುಣ್ಣು -

ಮೂನ್ಮಮ್ ಆತ್ಮಾವುಕ್ತೃಣಾಡು ಇದಿಲ್ ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಜ್ಞಳ್ ಜ್ಞಾನತ್ತಿ ಸುಡೈಯ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿನ್ನು ಮಿಡತ್ತೈ ನೇದಾರ್ಥಸಜ್ಜುಹತ್ತಿಲ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದ ಲಾಘಾನಯುಕ್ತಿಯಾಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು.

ಜ್ಞಾನವೂ ಅದರ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳಾದ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಪ್ರಯತ್ನವೂ, ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಉಂಟು ಇವು ಆತ್ಮಧರ್ಮಗಳೆಂಬ ಭಾವವು

ನೈಯಾಯಿಕನು ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಎಂದರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇವೆರಡೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುವನು ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಾಸಜ್ಞಕನಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇದಿಲ್ - ಈ ಮೂರರಲ್ಲ, ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಜ್ಞಳ್ - ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಜ್ಜು ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಜ್ಞಾನತ್ತಿ ಸುಡೈಯ - ಜ್ಞಾನದ, ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಗಳು, ಎನ್ನುಮಿಡತ್ತೈ - ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು, ನೇದಾರ್ಥಸಜ್ಜುಹತ್ತಿಲೇ - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ರಚಿಸಿರುವ ವೇದಾರ್ಥ ಸಜ್ಜುಹದಲ್ಲಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದ - ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ, ಲಾಘಾನಯುಕ್ತಿಯಾಲೇ - ಗುರುವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವವಿಷಯವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಯುಕ್ತಿಯಿಂದ, ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು - ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು

ವೇದಾರ್ಥಸಜ್ಜುಹದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವವೇನೆಂದರೆ — “ವಿಷಯಜ್ಞಾನಾನಿ ಸುಖದುಃಖ ಮಧ್ಯಸ್ಥಸಾಧಾರಣಾನಿ; ತಾನಿಚ ವಿಷಯವಿಶೇಷಾಧೀನ ವಿಶೇಷಣಾನಿ ಭವಂತಿ; ಯೇನವಿಶೇಷಣ ವಿಶೇಷಿತಂಜ್ಞಾನಂ ಸುಖಸ್ಯಜನಕ ಮಿತ್ಯಭಿಮತಂ ತದ್ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಸುಖಂ, ತದತಿರೇಕಿ ಸಧಾರ್ಥಾಂತರಿಂ ನೋಪ ಲಭ್ಯತೇ ; ತೇ ಸ್ವಸುಖಿತ್ವವ್ಯವಹಾರೋಪಪತ್ತೇಶ್ಚ” — ಎಂದರೆ ವಿಷಯಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗುವುವು— ಸುಖ, ದುಃಖ, ಮತ್ತು ಇವೆರಡೂ ಇಲ್ಲದವು ಇವುಗಳುಂಟಾಗುವದು ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವುವು ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ಗುಣದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೋ ಅಂತಹ ವಿಷಯದಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗುವದೇ ಸುಖವು ಆ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ವದಾರ್ಥವು ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಬರುವದಿಲ್ಲವು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ತಿಂದರೆ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಮಾಧುರ್ಯವು ಸಕ್ಕರೆಯಗುಣವು ಈ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ಸಕ್ಕರೆಯ ಗುಣವೇ ವಿನಾ, ಸಕ್ಕರೆಗಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಬರುವದಿಲ್ಲವು ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದ್ರವ್ಯಉಂಟಾಗಿ ಅದೇ ಮಾಧುರ್ಯರೂಪ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅನಾವಶ್ಯ

ಕವು, “ಧರ್ಮಿಕಲ್ಪನಾತೋ ವರಂಧರ್ಮಕಲ್ಪನಮ್” ಬೇರೇ ಧರ್ಮಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದು ನೈಯಾಯಿಕನ ಮತವು ಇದು ಗೌರವ ವಿಷಯವು ಲಘುವಿಷಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಸಕ್ಕರೆಗೇ ಆ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂಬುದು ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಭೂತ ಜ್ಞಾನವು ಕೂಡ ಧರ್ಮಿಯು, ಅದರ ಗುಣಗಳು ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಯುಕ್ತವೇ ವಿನಾ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುವು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಜ್ಞಾನದ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಡತಕ್ಕದ್ದು ಆತ್ಮಾವಿನ ಜ್ಞಾನವೂ ; ಆತನ ಗುಣವೂ ದ್ರವ್ಯವು ಹೇಗೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನೂ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳೂ ಹೇಗೆ ದ್ರವ್ಯವೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಈ ವೇದಾಂತ ಸಬ್ದಗ್ರಹದಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದು ಏನೆಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣರಹಿತವಾಗಿರುವಾಗ ಹೊಸ ಧರ್ಮಿಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಇರುವದರ ಗುಣವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಲಘುತರವಾಗುವದರಿಂದ ಅದೇ ಉಪಾದೇಯವೆಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಉಚಿತತರ್ಕ್ಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ “ಲಾಘವಯುಕ್ತಿಯಾಲೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳದು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಯುಕ್ತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಗ್ರಾಹ್ಯವು ಹೇಗೆಂದರೆ—

(೧) ಅದ್ವೈತಿಯು ತಾನೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನುವನು ನಾವು ಆತನಿಗೆ ದಾಸರೆಂದು ಹೇಳುವೆವು ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿವಾದವೇನೆಂದರೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದಾಸನೆಂದು ಭಾವನೆ ಇದ್ದರೂ ನಿಮಗೇನೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೀವು ವರಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ನಿಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲವು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಾವು ದಾಸರೆಂಬುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸರಾಗುತ್ತೀರಿ, ಇದು ಯುಕ್ತವಾದವಾದರೂ, ಅದ್ವೈತಿಗೆ ಪರಮಹಿತವಾದುದರಿಂದ ಅವರು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ವಿಮರಿಸಿದರೆ ಉಪಾದೇಯವೇ ಹಾಗೆಯೇ,

(೨) ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕೆಲವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವಳೆನ್ನುವರು ನಾವು ಈಶ್ವರಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವಳೆನ್ನುವೆವು, ಅವರೂ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿ ಈಶ್ವರಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಏನೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು ಆದರೆ ಆಕೆಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈಶ್ವರಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಆಕೆಯು ನಿಗ್ರಹರೂಪ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು, ಪರಮಹಿತ

ನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಯುಕ್ತಿವಾದವು, ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ವಾದವು ತಮ್ಮವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯುವವರಿಗೆ ಉಪಾದೇಯವೇ,

(೩) ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ತಂದೆಯು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಪುತ್ರನ ಅಥವಾ ದಾಸನ ಹಿತಚಿಂತನೆಯು ಆತನಿಗಿಲ್ಲವೇ? ಆತನೇ ತಾನಾಗಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸುವನು ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಾವು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದು ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದುದು, ಎನ್ನವರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿವಾದ ವೇನೆಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಭರನ್ಯಾಸನನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೇನೇ ಆತನು ರಕ್ಷಿತವ್ಯನು, ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದುದಾದರೆ ನೀವು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವಿರಿ, ಅದುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸಂಶಯವೇನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿಬಿಡು ಎಂಬುದು ಪರಮ ಹಿತಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯುಕ್ತಿ ವಾ ದ ವಾ ಗು ವ ದ ರಿಂದ ಉಪಾದೇಯವು

ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಯುಕ್ತಿವಾದಗಳು ವರಮಹಿತರೂಪವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಾದೇಯವು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲಘುವಾದುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹೀಗೆಯೇ ಅದ್ವೈತಿಯ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮವಾದವನ್ನೂ, ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾವಾದವನ್ನೂ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿವಾದವನ್ನೂ ಉಚಿತವಾದ ಯುಕ್ತಿವಾದದಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಬಹುದು ಗ್ರಂಥವಿತ್ತರ ಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವೆವು

ಹಿಂದೆ ಜ್ಞಾನವು ಚೇತನಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಚೇತನಾಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಧರ್ಮಭೂತ ಜ್ಞಾನದ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಣಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಚೇತನಧರ್ಮವೆಂದೂ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಅಚೇತನಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೋ? ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಕಾರ್ಯತೇಹ್ಯನಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಗುಣೈಃ” (೩-೫) ಮತ್ತು “ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಾನಾಣಾನಿಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿಸರ್ವಶಃ | ಅಹಂಕಾರವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಹ ಮಿತಿಮುನ್ಯತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಚೇತನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದಲ್ಲಾ” ಮತ್ತು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಜಲವ್ರವಾಹವು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ವಿಜೃಂಭಣೆಯು ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ ಬಾಣವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಮೋಟಾರ್ ಕಾರನ್ನು ಸ್ವಿಚ್ಚುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಜಡವ್ರಕೃತಿಗೂ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದಲ್ಲಾ, ಚೇತನಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ, ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎರಡು ವಿಧವೆಂದೂ,

ಕರ್ತೃತ್ವಂ ದ್ವಿವಿಧಮ್

ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಚೇತನಾ ಚೇತನ ಸಾಧರಣಮ್
ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪಮಾನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಚೇತನೈಕಾಂತ್ಯಮ್.

ಅಚೇತನ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೂ ಚೇತನ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ

ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎರಡು ವಿಧವು.

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ (೧) ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದುದೆಂದೂ (೨) ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದುದೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದುದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಚೇತನದಲ್ಲಿ ಉಂಟೆಂದೂ, ಅದುದರಿಂದ ಅದು ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಾರೂಪವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಚೇತನನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನಾಧಾರಣವಾದುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಚೇತನನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿ, ಪ್ರಯತ್ನವು ಜ್ಞಾನದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೇನೂ ಅನಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — (೧) ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪಕರ್ತೃತ್ವಂ - ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಚೇತನಾ ಚೇತನ ಸಾಧಾರಣಮ್ - ಅದು ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾದುದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗವಾದ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಅಚೇತನಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾದುದು ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯತ್ವ ರೂಪಮಾನಕರ್ತೃತ್ವಂ - ಜ್ಞಾನಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಚೇತನೈಕಾಂತ್ಯಮ್ - ಚೇತನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನಾಧಾರಣವಾಗಿರುವದು, ಅದು ಬೇರೇ ಕಡೆಯಾದ ಅಚೇತನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವದಲ್ಲವಾಗಿ ಅನ್ಯಭಿಚರಿತವು ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯ ಉಂಟೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪವಾದಿತವು ಅದರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ನಿಯಾಮಕನು; ಚೇತನಾಚೇತನಗಳೆರಡೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವ ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗವು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪವಾದ ಸತ್ತೆಯು ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಿಗೂ ಉಂಟು ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ (energy) ಎಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವರು ಅದುದರಿಂದ ನಮಗೂ, ಭೌತಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ, ವ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಚೇತನಾಚೇತನವೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ ಸತ್ಯವು ಈ ಶಕ್ತಿ ಇರುವದರಿಂದ ಚೇತನಾ ಚೇತನಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು ಯಾವಾಗ ಚೇತನಾ ಚೇತನಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ “ಪ್ರಕೃತಿಂಪುರುಷಂ ಚೈವವಿದ್ಧೃಸಾದೀ ಉಭಾವಪಿ” ಸ್ಥಾಪಿತವೋ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯೂ

ಪ್ರಯತ್ನಮಾವದು ? ಶರೀರಾದಿಪ್ರೇರಣ ಹೇತುವಾನ ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷಮ್, ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರತ್ತುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಮಾನಪೋದುಮ್, ಭೋಗಮಾತ್ರತ್ತುಕ್ಕು (energy) ನಿತ್ಯವು ಹಾಗೆ ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ರೇಡಿಯೊ ಸ್ಕ್ರೋವ್ ಮೊದಲಾದ ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸುವರು ಈ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪ ಶಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸುಖಕರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸದ್ದಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೂ ರೈಲ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೂ ಇತರ ಕಡೆಯಲ್ಲರುವ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹಾನಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಾಂಬಾಗಿ ವರಿಣಮಿಸಿರುತ್ತದೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು, ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಬೆಳಕನ್ನೂ, 'ಶಬ್ದ'ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂವಾಗಿ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸೋಣವೂ, ಮೋಟಾರ್ ವಾಹನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೂ, ದೇಹದ ಒಳಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸೋಣವೇ ಮೊದಲಾದ ನೌಕರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹರಣವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವ ರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಅಜೇತನಕ್ಕೆ ಉಂಟು ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಪರಾರರು ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ವಿಷ್ಟಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ — “ವಿಶತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಜಗದೇ ತಚ್ಚರಾಚರಮ್ | ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಮ್” ಎಂಬ ದಾಗಿ ಮಿಂಚು, ಗಾಳಿ, ಅಲೆಗಳೂ, ಪೂಕಂಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ನಿದರ್ಶನವು

ಜೇತನನಿಗೆ, ಈ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪಕರ್ತೃತ್ವವು, ಆಜ್ಞಾನವು ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಾದಿರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆತನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಗುಣಕನಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆದರ ಮಹಿಮೆಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ

ಮುಂದೆ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದರೇನುಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಜೇತನನಿಗೆ ಉಭಯವಿಧಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಹೇಗೆ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ, — ಪ್ರಯತ್ನಮಾವದು ? - ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದರೇನು ? ಶರೀರಾದಿ ಪ್ರೇರಣಹೇತುವಾನ - ಶರೀರವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ವದದಿಂದ ಮನಸ್ಸೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳು, ಪ್ರೇರಣಹೇತುವಾನ-ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ, ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷವು - ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷವು ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರತ್ತುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಮಾನಪೋದುಮ್ - ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗುವಾಗಲೂ, ಮತ್ತು ಭೋಗಮಾತ್ರತ್ತುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಮಾನಪೋದುಮ್

ಆಶ್ರಯಮಾನಪೋದುಮ್ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವಮಾತ್ರಮಾನ ಸಾಮಾನ್ಯಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಉಳ್ಳದು ಒನ್ನೈತ್ತನ್ಬದ್ಧಿಯಾಲೇ ಉತ್ಪಾದಿಕ್ಕುಂಪೋದು ಪ್ರಯತ್ನಾಶಯತ್ವರೂಪಮಾನಕರ್ತೃತ್ವಮ್

ಕೇವಲ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯವಾದಗಲೂ, ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವಮಾತ್ರಮಾನ - ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕರ್ತೃತ್ವಉಳ್ಳದು-ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಅಚೇತನಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೇ ಈ ಚೇತನನೂ ಸಹ ಹೊಂದಿರುವನು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ— (೧) ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದಾಗ ಮತ್ತು (೨) ಭೋಗರೂಪವಾದ ಅನುಭವ ಉಂಟಾದಾಗ ಆ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಉಂಟು ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿ ಒಂದು ಹಣ್ಣನ್ನು ಚೇತನನು ನೋಡುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ ಇದರಿಂದ ಹಣ್ಣಿನಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು ಇದು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛಾಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ ಇದು ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಇದರಿಂದ ಬಹುರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದು ಭೋಗಾಶ್ರಯರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪುನಃ ಇನ್ನೊಂದು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ತಂದು ಹೆಚ್ಚಿತಿನ್ನುಲು ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳುಂಟಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ ಇದು ಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಎರಡುವಿಧ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಚೇತನನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಜ್ಞಾನದ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು ಒನ್ನೈ - ಒಂದನ್ನು ತನ್ ಬುದ್ಧಿಯಾಲೇ - ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಮೂಲಕವಾಗಿ, ಉತ್ಪಾದಿಕ್ಕುಂಪೋದು - ಉಂಟುಮಾಡುವಾಗ, ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯತ್ವರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ಕರ್ತೃತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ, ಸಜ್ಜಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನವೆಟ್ಟು ಒಂದು ಘಟೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಆಗ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪವಾಗಿರುವ ಚೇತನನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಕರ್ತೃತ್ವವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು

ಈ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಸರ್ವೇಷ್ಟನಿಗೆ ಕೈಬ್ಬರಾದಿಗಳನ್ನನಗುವ ಮುಕ್ತದೇಶಯಲ್ಲಿ ಉಂಟೇ ವಿನಾ, ಉಪಾಯಾಸುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಏಕೆಂದರೆ? ಮುಮುಕ್ಷುವು ಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಪಾಯಾಸುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದು ತನ್ನ ಸರಾಧೀನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆನ್ನುವರು ಅದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನೇನಿ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪಕರ್ಮತ್ವಮಸ್ತಿ
ಇಪ್ಪಡಿ ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮತ್ವಂ ಕೈಜ್ಜರ್ಮನಾತ್ರತ್ತಿಲೇ ಯೆನ್ನೈಯುಮ್ ಉಚಿತ
ಮೆನ್ನು, ಅಜ್ಜಂ ಭಗವತ್ತೀತಿಯೆನ್ನೊರು ಪ್ರಯೋಜನತ್ತೈ ಉದ್ದೇಶಿತ್ತು
ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಂ ಪಣ್ಣೆ ನಾನಾಯಿರೇ ಯಿರುಪ್ಪದು.

ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪಕರ್ಮತ್ವ ಉಂಟು

ಇಪ್ಪಡಿ ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮತ್ವಂ - ಈ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪಕರ್ಮತ್ವವು,
ಕೈಜ್ಜರ್ಮನಾತ್ರತ್ತಿಲೇ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಕೈಜ್ಜರ್ಮಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ
ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಯೆನ್ನೈಯುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳುವದು, ಉಚಿತಮೆನ್ನು -
ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು ಅಜ್ಜಂ-ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೈಜ್ಜರ್ಮವನ್ನೆಸಗುವ
ಸಲೆಯಲ್ಲಿ - ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ಭಗವತ್ತೀತಿ
ಯೆನ್ನೊರುಪ್ರಯೋಜನತ್ತೈ ಉದ್ದೇಶಿತ್ತು - ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗ
ನೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯಲ್ಲವೇ, ಉಪಾಯಾನು
ಷ್ಠಾನವನ್ನು, ಪಣ್ಣೆ ನಾನಾಯಿರೇ ಯಿರುಪ್ಪದು - ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದಲ್ಲವೇ
ಇರುವಂತಾದ್ದು ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಷ್ಟೇ-ಈ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ
ಕರ್ಮತ್ವವು, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವೇ ವಿನಾ,
ಶಸ್ತ್ರಧಾ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿ
ಸರು ಹಾಗಾದರೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಸಂಪಾದಕವಲ್ಲ
ವೆಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲವು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವೂ
ಸಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನೂಲಕ ವ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತ
ನೆಂಬ ಭಾವವು ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಜನಕವಾಗಿಯೂ ತನ್ನೂಲಕ
ವಾಗಿ ಫಲವ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೂ “ವ್ರಜ” ಎಂಬ ವಿಧಿಯು

ಆಗಲಿ, ಗೀತೆಯ ೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, (೧) ನೈವ ಕಿಂಚತ್ಕರೋ
ಬೀತಿ ಯುಕ್ತೋ ಮನೇತ ತತ್ಪವಿತ್ | ಪಶ್ಯ ಶ್ವಣ್ ಶ್ರುಶ್ವ
ಸಿಘ್ರ ಅಶ್ವಗಚ್ಛ ಸ್ಪರ್ಶ ಸ್ಪೃಶ | ಪ್ರಲಪ್ ವಿಪೃಜ ಗೃಹ್ಣ,
ಉನ್ಮಿಷ ನಿಮಿಷನ್ನಪಿ | ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವ ರ್ತಂ ತ
೨ ತಿ ಧಾರ ಯ | ” ಆತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನರಿತ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠನು,
ಕ್ಷಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಪ್ರಾಣಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಷಯ
ಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರವರಿಸುತ್ತವೆ, ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ತಾನಾಗಿಯೇ
ನನ್ನೂ ಮಾಡುವದೂ ಇಲ್ಲವು, ಅದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ತನಗಿಲ್ಲ

ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಬಂಧ ಹೇತುಶ್ಚೇ ಸತಿತ್ಯಾಜ್ಯಮ್

ವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ (೨) “ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಮನಸಾನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಸುಖಂ ವಶೀ | ನವದ್ವಾರೇ ಪುರೇದೇಹೇ ನೈವಕುರ್ವ್ವ ನಕಾರಯ್” ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ— ಆತ್ಮನ ವ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ದೇಹಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾದುದು ಈ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎಂಬ ವಿವೇಕದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಈ ಒಂಬತ್ತು ದ್ವಾರಗಳಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ, ದೇಹದಿಂದ ಮಾಡಿಸದೆಯೂ ನುಣುಬಿಡಿದುವನು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆತ್ಮಾ ವಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ ? ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—ಬಂಧಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವದ ತ್ಯಾಗವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ, ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃತ್ವವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಉದಾಹರಿಸಿದ “ನೈವಕಿಂಚಿತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವು ತಾನು ದೇಹಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾನು ನಡೆಸಿದನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಅದರ ಫಲವು ಅವನನ್ನು ಸೇರಿ ಬಂಧಕವಾಗುವದರಿಂದ ಶರೀರ ಮೂಲಕ ನಡೆದವು ಎಂಬ ಅನುಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸ ವಿರತಕ್ಕದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದನೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಆದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಬಂಧಹೇತುವಾದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವು

ಪರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನೇನೋ ಒಪ್ಪಿದವು ಆದರೆ ವಿವೇಕಿಯಾದ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಸರಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಕೂಡ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲವೋ ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪತಂದರೆ ಎಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ತ್ಯಾಜ್ಯವು, ಎಂತವು ಅಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಈತನ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೆಂದೂ, ಪರಮ ನಿಶ್ಚೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಹೇತುವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಅನಸಿನ್ನು - ಹೀಗಾದನಂತರವೆಂದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಕೈಂಕರ್ಯಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ, ಭಗವತ್ತೀತಿಯನ್ನುಂಟು

ಅನುಪಿನ್ನು ಕರ್ತೃತ್ವತ್ತಿಲ್ ಬಂಧಹೇತುವಾನ ವಾಕಾರಮೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಮ್
ಅದೇ ದೆನ್ರಿಲ್ ಈಶ್ವರ್ ಕೊಡುತ್ತ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ಕರಣ
ಕಳೇಬರಾದಿಗಳೈಕೊಂಡು ಅವನ್ ಪ್ರೇರಕನುಮಾಯ್ ಧಾರಕನು
ಮಾಯ್, ಫಲಿಯುಮಾಯ್ ಕೊಂಡು ಸಹಕರಿಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರ ತನ್ನೈ,
ಇದುಕ್ಕು ವಿಪರೀತಮಾಗ ಅನುಸಂಧಿತ್ತಿರುಕ್ಕೈಯುಮ್, ಇವ್ವನು ಸಂಧಾ
ನತ್ತಿಲ್ ತಿರುತ್ತ ಮುಣ್ಣೀಯಾಗಿಲುಮ್, ಇದಿಲೇ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತ
ಮಾಡಿ ನಿಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಲ್ಲೂ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಇರುವದರಿಂದ,
ಕರ್ತೃತ್ವತ್ತಿಲ್ ಬಂಧಹೇತುವಾನ - ಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ
-ಆಕಾರಮೇತ್ಯಾಜ್ಯಮ್-ರೂಪವೇ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದು ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಭೋಗ ಕಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ದೇಹಯಾತ್ರಾ
ದಿಗೂ ಕೂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸದೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ ಅವುಗಳು
ಹೇಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವು? ಅಗತ್ಯ ಅವು ನಡೆಯತಕ್ಕವುಗಳೇ ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ
ಲಿಪ್ತನಾಗಿರಕೂಡದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

ಮುಂದೆ ಅದನ್ನೇ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅದೇದೆನ್ರಿಲ್? - ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವೇನು ಎಂದರೆ, ಈಶ್ವರ್ ಕೊಡುತ್ತ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ದಯವಾಲಿಸಿರುವ, ಜ್ಞಾನ
ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ಕೊಂಡು - ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಕರಣ ಕಳೇಬ
ರಾದಿಗಳೈಯುಮ್ - ಇಂದ್ರಿಯ ಶರೀರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇರಕನುಮಾಯ್ -
ದೈವಿಕೇಶನೆಂದೂ ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರತಾರಂಚಿ ಮತ್ತು ಎಂದೂ
ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಧಾರಕನುಮಾಯ್ ಕೊಂಡು - ಸತ್ತಾದಾಯ
ಕನೂ ಆಗಿ, ಫಲಿಯುಮಾಯ್ - ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಭೋಗ್ಯಭೂತನಾಗಿ ಎಂದರೆ ತಾನೇ
ಲೀಲಾರಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸುವವನಾಗಿ, ಸಹಕರಿಕ್ಕೆ - ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗಿ
ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕಿರ - ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ, ತನ್ನೈ - ತನ್ನನ್ನೂ, ಇದುಕ್ಕು ವಿಪರೀತ
ಮಾಗ - ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, ಅನುಸಂಧಿಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಅನುಸಂಧಾನ
ಮಾಡೋಣವೂ, ಎಂದರೆ ವರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದುದು ತನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು
ಎಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು, ತಾನೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಫಲಿಯು, ತನ್ನ
ಉಪಭೋಗಗಳೇ ಮುಖ್ಯವು, ಎಂದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ವಿವರೀತವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನವೂ,
ಮತ್ತು ಇವ್ವನುಸಂಧಾನತ್ತಿಲ್ - ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಧಾರಕ
ನಾಗಿ, ಫಲಿಯಾಗಿ, ಪ್ರವರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ,
ತಿರುತ್ತಂ ಉಂಡೇಯಾಗಿಲುಮ್ - ವಿಶದವಾದ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
(ಸಾರಸಂಕ್ರೂತ ವಾಖ್ಯಾನವು) ಗುರೂಪದೇಶವೇ ಹಾಗಿದ್ದರೂ (ಸಾರ ವಿವರಣೆ

ರತ್ನೈ ಯಿಡುಕ್ಕಿ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಶೈಯುಮ್ ಬಂಧಕಮ್ . ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ್
ತಾನುಮ್ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಪರನುಕ್ಕು ಬಂಧಕನಾಯಿರೇ ಇರುಪ್ಪದು.

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು) ಎರಡಕ್ಕೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು, ಇದಿಲ್ಲೇ - ಈ
ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲೇ, ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರತ್ನೈ - ಐಹಿಕ ಭೋಗ ಮತ್ತು
ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು, ಇಡುಕ್ಕಿ - ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಶೈಯುಮ್ -
ಅನುಷ್ಠಿನೋಣವು, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು, ಬಂಧಕಮ್ - ಬಂಧಕವಾಗುತ್ತಿದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕರ್ಮೃತ್ವವಿಗ ವಿಪರೀತವಾದುದಾಗಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂಬ
ಭಾವವು ಜ್ಞಾನರಕ್ತಿ ವಿವೇಕ ಕಳೆಬರಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೃಪಾಸಾಗ
ರನು ತನ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಾನೇ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಸತ್ತಾದಾಯಕನಾಗಿ, ನಾವು
ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಫಲಾನುಭವ ಮಾಡುವನಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು
ತಾನೇ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವಿರತಕ್ಕದ್ದೂ ನ್ಯಾಯವು, ಅದರೊಂದಿಗೆ
ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರ ಫಲಗಳಿಗೆ ಆಶೆವಟ್ಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಆ ಅನುಸಂಧಾನ
ದೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು ಅಂತಹ ಕರ್ಮೃತ್ವವು ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕನು
ಮಾಯಾ ಧಾರಕನುಮಾಯಾ ಫಲಿಯುಮಾಯಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆಂಬ
ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ-ಗೀತಾ ೧೮-ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ

“ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾಕರ್ಮ ಕರಣಂಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಂ

ವಿನಿಧಾಚಿ ಪೃಥಕ್ಕ್ಷೇಷ್ವಾ ದೈವಂಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಮ್”

ಎಂದು ಒಂದು ಕರ್ಮವು ಸಿದ್ಧಿಪರ್ವೇಕಾದರೆ ಐದು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕೆಂದು
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾನ್‌ರವರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ — ಈ ಜೀತನನಿಂದ
ಒಂದು ಕರ್ಮವು ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ (೧) ಅಣುವಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಶರೀರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದೆ
ಆಗುವದಿಲ್ಲವು ಬರೀ ದೇಹಮಾತ್ರವೇ ನಾಲದು (೨) ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಂಯಾದ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು (೩) ಒಬ್ಬಕರ್ಮ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಪ್ರೇತವು ಏನನ್ನೂ
ಮಾಡಲಾರದು, (೪) ಆತನು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನೂ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವು
ಜ್ಞಾನ ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅವಶ್ಯಕವು (೫) ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ
ಸತ್ತಾದಾಯಕನಾಗಿ ಫಲಿಯಾಗಿರುವವನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾದಿಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕವು ಇವು
ಐದೂ ನೇರದೆ ಹೊಂದರೆ ಕರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವು, ಹಾಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಚಿಕೀ
ರ್ಷಾದಿಗಳೂ ವರಮಾತ್ರ ಸಂಕಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮವು ನಡೆಯಲಾರದಾದುದರಿಂದ
ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ವರಾಧೀನಕರ್ಮೃತ್ವ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದಕರ್ಮೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೈಯುಂ
ಕರಣ ಕಳೆಬರಾದಿಗಳೈ ಕೊಂಡು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ, ಕರಣಂಚ

ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಯ್ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನನಾ ಯಿರುಕ್ಕು ಮನನುಕ್ಕು, ಫಲದಶೈಯಿಲ್ ಕರ್ತೃತ್ವಂಪೋಲೇ, ಉಪಾಯದ

ಪ್ರಥಗ್ನಿಧಂ, ವಿವಿಧಾಚಿ ಪ್ರಥಕೈಷ್ಟಾ ಎಂಬವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಅವನ ಪ್ರೇರಕನುಮಾಯ್ ಇತ್ಯಾದಿಯಿಂದ ದೈವಂಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಂ ಎಂಬುದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು” ಅದುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯವು ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕದ ಉಪಪಾದನೆಯು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರೇ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮಹಾಕೃಪಾಳುನಾದ ಭಗವಂತನು ಈತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ವಿವೇಕಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರಫಲಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಈ ಪುನಸ್ಸನಿಗೆ ಸ್ವಧಾ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ಈಗ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಅವಶ್ಯಕವು ಹಾಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸ್ಯುತಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡದೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಗಳಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ಬಂಧಕವೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದಿನ “ಭಕ್ತಿಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳ್” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಭಕ್ತಿಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳ್ತಾನುಂ - ಉಪಾಸನ ಮತ್ತು ಭರನ್ಯಾಸನಾದ ಎರಡು ವಿಧ ಸಾಕ್ಷಾದುವಾಯಗಳೂ ಸಹ, ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಪರನುಕ್ಕು - ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಬಂಧಕಮಾಯಿರೇ ಇರುಪ್ಪದು - ಬಂಧಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ ಅದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅನೋಘಗಳಾದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರ ಫಲಗಳಾದ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಗಳಿಗಾಗ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ವಿವೇಕಿಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವೂ ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಗುಬ್ಬಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವೇ ಈ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ಶರವನ್ನು ಪ್ರಣವವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ವರಬ್ರಹ್ಮನಪಾದವೆಂಬ ಗುರಿಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ, ವರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ದೊರೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ ಉಚಿತವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅಲ್ಪಾಸಿರಫಲದಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದರೆ, ಇನ್ನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಉಪಾದೇಯವೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ “ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಮೂಲಕವಾಗಿ

ಅಗ್ನಿಯಾಲಾ - ಹಾಗಾದುದರಿಂದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕಕೈಂಕರ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಯ್ - ಶೇಷಭೂತನಾದ ಚೇತನನಾದ ತನಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಶೇಷಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುವದರಲ್ಲೇ ಅವೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನನಾಯಿರುಕ್ಕು ಮನನುಕ್ಕು - ಅದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲೂ

ಶೈಯಿಲ್ ಕರ್ತೃತ್ವಮುನ್ಮಾ ವಿರುದ್ಧಮನ್ಮು.

ಫಲದಶಾ ಸಂಸಾರದಶಾ ಕರ್ತೃತ್ವಯೋಃ ತಾರತಮ್ಯಕಥನಮ್

ಫಲದಶೈಯಿಲ್ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಕೈಂಕರ್ಯ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಕೇವಲಂ ಈಶ್ವರೇ
ಚ್ಛಾನೈಚಿತ್ರಿಯೋಡೇ ಪೊರುಂದಿನ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಲೇ ಯಾಯಿರುಕ್ಮಮ್.
ಸಂಸಾರ ದಶೈಯಿಲುಳ್ಳ ಕರ್ತೃತ್ವಮೆಲ್ಲಾಮ್ ಕರ್ಮಾನುರೂಪಮಾಗ

ಅಶೈಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ, ಫಲದಶೈಯಿಲ್ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಪೋಲೇ -
ಪೂರ್ವನಕ್ಷಿಗಳು ಫಲದಶೈಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ರಯತ್ಸಾರಾವಕರ್ತೃತ್ವವು ಉಚಿತವೆಂದು
ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಹಾಗೆ, ಉಪಾಯದಶೈಯಿಲುಂ - ಭರನ್ಯಾಸಾದಿ ಉಪಾಯಗ
ಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ದಶೈಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕರ್ತೃತ್ವಮುನ್ಮಾ - ಈ ವ್ರಯತ್ಸಾರವ್ರಯ
ರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ವಿರುದ್ಧಮನ್ಮು - ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ನೀವು ಭಾವಿಸಿದ
ಹಾಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲವು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇಂತಹ ಪೂರ್ವ
ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ “ಫಲದಶೈಯಿಲ್ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಪೋಲೇ” ಎಂಬ
ಪ್ರಯೋಗವು ಉಪಾಯದಶೈಯಲ್ಲಿ ವ್ರಯತ್ಸಾರವ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಬೇಕಿಲ್ಲ
ವೆಂದು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಂಬಿದವನನ್ನು ಆತನೇ ಕರುಣಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಭರ
ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಈತನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಈಗ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ಉಪಾಯದಶೈಯಲ್ಲೂ
ಹಾಗೆಯೇ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವ ದಶೈಯಲ್ಲೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ನೀವು ಒಪ್ಪುವ ವ್ರಕಾರ ಹೇಗೆ ಸ್ವರೂಪ ವಿರುದ್ಧ
ವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಉಪಾಯದಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಸತ್ಯಗುಣಾ
ಧಿಕೃದಿಂದಂಟಾದವನಿಗೇನೇ ಲಭಿಸುವ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಸಹ
ಸ್ವರೂಪವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ವ್ರಯತ್ಸಾರವ್ರಯರೂಪವಾದುದಾಗಿ
ಎರಡೂ ಸಮಾನವಾದುದೋ ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅವು
ಗಳಿಗಿರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಫಲ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಶೆಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವಗಳ ತಾರತಮ್ಯವು

ಫಲದಶೈಯಿಲ್ - ಫಲವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಮಾಡುವ ಮೋಕ್ಷ
ದಶೆಯಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಕೈಂಕರ್ಯ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಚಿತ್ರ
ವಾಗಿರುವ, ವರಮವುರವನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಕೇವಲ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾ
ವೈಚಿತ್ರಿಯೋಡೇ ಪೊರುಂದಿನ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಂಕಲ್ಪದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ
ಸೇರಿರುವ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಲೇ ಯಿರುಕ್ಮಮ್ - ಈ ಮುಕ್ತನ ಇಚ್ಛಾನುಗುಣವಾಗಿ

ಈಶ್ವರ ಪರಿಣಮಿಪ್ಪಿತ್ತ ಸತ್ವರಜ ಸ್ತಮಸ್ಸುಕ್ಕಳೈ ಉಪಾಧಿಯಾಗಕ್ಕೊಂದು ಬಹುವಿಧಮಾ ಯಿರುಕ್ಕುಮ್ .

ಇರುವಂತಾದ್ದು, ಸಂಸಾರ ದಶೈಯಲ್ಲುಂಟಾಗುವ, ಕರ್ಮತ್ವನೇಲ್ಲಾಮ್ - ಕರ್ಮತ್ವವೆಲ್ಲವೂ, ಕರ್ಮಾನುರೂಪಮಾಗ - ಈ ಬದ್ಧಾತ್ಮನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುರೂಪವಾಗಿ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಪರಿಣಮಿಪ್ಪಿತ್ತ ಸತ್ವರಜ ಸ್ತಮಸ್ಸುಕ್ಕಳೈ ಉಪಾಧಿಯಾಗಕ್ಕೊಂಡು - ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದುವಹಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳ ಉಪಾಧಿ ಎಂದರೆ ಕಾರಣಮೂಲಕವಾಗಿ, ಬಹುವಿಧಮಾ ಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಕರ್ಮತ್ವವು ನಾನಾಬಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವವು ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುವದು ವರಮಪುರುಷನ ಇಚ್ಛಾದೊಂದಿಗೆ ನೇರಿದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಸಿದ್ಧವಾದುದು ಎಂದೂ, ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳ ಅಧಿಕ್ಯರೂಪವಾದ ಉಪಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬಹುವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದೂ, ಹೇಳಿದರು ಮುಕ್ತದಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಮತ್ವ ವಿವಿಧ ವೈಚಿತ್ರ್ಯತೆಯು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತ, ಚಾಮರ, ನಾಮವೇದಗಾನ, ನರಾಕ ಹೇಳುವದು ಮೊದಲಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಳ್ವಾರುಗಳಾಗಿಯೂ, ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ನಡೆಸೋಣವು ಇಲ್ಲಿ ಬದ್ಧ ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳ, ಕರ್ಮತ್ವದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಸತ್ವಗುಣಾಧಿಕ್ಯವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಪೃಷ್ಟವನಾಗಿ, ನಾತ್ಮಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಗುರೂಪಸದನ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಒದಗಿ ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು.-ಅಂಬರೀಷ, ವ್ರಹ್ಮಾದಿ, ವಿಭೀಷಣ ಉದ್ಧವ ಸಂಜಯಾದಿಗಳು ರಜಸ್ಸು ತಮಸ್ಸುಗಳ ಅಧಿಕ್ಯ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಉಪಾಧಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಒಂಧಕ ವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು ರುಕ್ಮಚತುಷ್ಟುಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ದುರ್ಯೋಧನ, ದುಶ್ಯಾನನ, ರಕುನಿ, ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಕಂಸ, ಖರ, ದೂಷಣತಾಟಕಿ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಕರ್ಮತ್ವವೂ ಪರಮಪುರುಷಾಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಫಲದಶೆಯಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಯಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ವರಮಪುರುಷೇಚ್ಛಾನುಗುಣ ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕರ್ಮತ್ವವಿರುತ್ತದೆ ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನ ಪ್ರೇರಕತ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮತ್ವ

ಸಂಸಾರದಶಾಯಾಂಕರ್ಮತ್ವಂ ಕದಾಬಂಧಕಂ, ಕದಾನೋಕ್ಷಹೇತುಕಮ್
ಇದಿಲ್ ರಜಸ್ಸಾಲಮ್, ತಮಸ್ಸಾಲಮ್, ಪ್ರಯೋಜನಾಂತ
ಸಂಗಹೇತುನಾನ ಸತ್ಯತ್ತಾಲಮ್, ವರುಮ್ ಕರ್ಮತ್ವಮ್, ಬಂಧಕಮ್
ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೇ ಸಂಗತ್ತ್ಯೈ (ಯುಂಡಾಕ್ಕುಮ್) ಪುಣರ್ಮ್ ಪ್ರಕೃಷ್ಣ
ಸತ್ವವಿಶೇಷ ಮಡಿಯಾಗ ವರುಮ್ ಕರ್ಮತ್ವಂ ನೋಕ್ಷಕಾರಣಮ್.

ಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಮುಂದೆ ಈ ಬದ್ಧದರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ
ವಾಗುವ ಕರ್ಮತ್ವವು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂಧಕವು, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ನೋಕ್ಷಹೇತುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಸಂಸಾರದಶಯ ಕರ್ಮತ್ವವು ಯಾವಾಗ ಬಂಧಕವು ?

ಯಾವಾಗ ನೋಕ್ಷಹೇತುವು ?

ಇದಿಲ್-ಈ ಬದ್ಧದರೆಯ ಕರ್ಮತ್ವದಲ್ಲಿ, ರಜಸ್ಸಾಲಮ್ ತಮಸ್ಸಾಲಮ್
ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಆಧಿಕ್ಯದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು
ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಸಂಗಹೇತುನಾನ ಸತ್ಯತ್ತಾಲಮ್ - ಅಲ್ಪಗಳಾದ ಅಶ
ಶ್ವತಗಳಾದ, ಐಹಿಕ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಉಪಭೋಗರೂಪಗಳಾದ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜ
ಗಳ ಸಂಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಭೂತವಾದ ಸತ್ವಗುಣದಿಂದಲೂ, ವರುಮ್ ಕರ್ಮತ್ವಂ
ಒರುವ ಕರ್ಮತ್ವವು, ಇಂತಹ ಕರ್ಮತ್ವಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂಧಕಮ್ - ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸಂಸಾರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣ, ತಮೋಗುಣ
ಆಧಿಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ಆತನ ಕರ್ಮತ್ವವು ಬಂಧಕವೆನ್ನುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಸತ್ವ
ಗುಣಾಧಿಕ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಅದು ಸೌಭರಿ ಜಡಭರಿತ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾ
ಹಾಗಿ, ಐಹಿಕ ಉಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಉಂಟಾದರೆ, ಅದೂ ಕೂಡ ಬಂಧಕವೆ
ಆಗುತ್ತದೆ ಯಾವಾಗ ನೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —
ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೇ - ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಸಂಗತ್ತ್ಯೈ
ಪುಣರ್ ಕ್ಕುಮ್ - ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಿವೇಶನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಪ್ರಕೃಷ್ಣ
ಸತ್ವವಿಶೇಷಮಡಿಯಾಗ - ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳಿದ್ದರೆ
ಸರೋಪಶೃಂಗ ಸಾತ್ವಿಕಗುಣಾಧಿಕ್ಯ ವಿಶೇಷ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ವರುಮ್ ಕರ್ಮತ್ವಂ
ಒರುವ ಕರ್ಮತ್ವವು, ನೋಕ್ಷಕಾರಣಮ್ - ನೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ
ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ಸಮ್ಮ ದೇಹಗಳೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಾದ ಮೂ
ರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದುದು ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಆಧಿಕ್ಯವಿದ್ದುದಾದರೆ ಈತ
ಕರ್ಮತ್ವವು ಬಂಧಕವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ ಸತ್ವಗುಣಾಧಿಕ್ಯವಿದ್ದರೆ
ಅದು ಐಹಿಕಾದಿ ಉಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಆಗಲೂ ಬಂಧಕವೆ

ಇಗ್ಗುಣ ತ್ರಯತ್ತೋಡು ತುವಕ್ಕತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್ ಮುಕ್ಕದಶೈಯಿಲ್
ಕರ್ಮತ್ವಮ್.

ಆಗುತ್ತದಂತಹ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಬಹುದು ಆದರೆ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸತ್ವಾಧಿತ್ಯವು ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಇದ್ದುದಾದರೆ ಆಗ ಅದು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮತ್ವವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದನ್ನು ಕುಚೇಲ, ಉದ್ಧವ, ವಿದುರ, ಶಬರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

ಇಂತಹ ರಾಜಸ, ತಾಮಸ, ನಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮತ್ವದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ಎಂತವು ಎಂಬುದು ೧೯ ೧೮ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೨೪, ೨೫, ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—

ನಿಯತಂ ಸಂಗ ರಹಿತಂ ಅರಾಗ ದ್ವೇಷತಃ ಕೃತಮ್ |

ಅಫಲ ಪ್ರೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮಯತ್ತತ್ನಾತ್ಮಿಕ ಮುಚ್ಯತೇ || ೨೩ ||

ಯತ್ತು ಕಾಮೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಸಾಹಂಕಾರೇಣ ವಾಪುನಃ |

ಕ್ರಿಯತೇ ಬಹುಲಾಯಾಸಂ ತದ್ರಾಜಸ ಮುದಾಹೃತಮ್ || ೨೪ ||

ಅನುಬಂಧಂಕ್ಷಯಂ ಹಿಂಸಾ ಮನಸೇಕ್ಷ್ಯಚ ಪಾರುಷಮ್ |

ಮೋಹಾದಾರಭ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ಯತ್ತಾತ್ತಾಮಸ ಮುಚ್ಯತೇ || ೨೫ ||

ಮುಕ್ತ ಸಂಗೋೞನಹಂನಾದೀ ಧೃತ್ಯುತ್ಸಾಹ ಸಮನ್ವಿತಃ |

ಆದುದರಿಂದ ೨೪, ೨೫ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ೨೩ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವವು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕರ್ಮವು—ನಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸರೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ

ಮುಂದೆ ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕರ್ಮತ್ವಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಮ್ಮಿಳನವು ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —ಇಗ್ಗುಣ ತ್ರಯತ್ತೋಡು—ಈ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳಾದ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ತುವಕ್ಕತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್ — ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಂತಾದ್ದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಮುಕ್ತದಶೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಕರ್ಮತ್ವವು

ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳು ಪುನಃ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು ; ಏನೆಂದರೆ ಬಂಧದಶೆಯ ಉಪಾಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ, ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ, ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವವು ಎಂದಿಗೂ ಬಂಧಕವಾಗದೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾದರೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಕ್ಕೊಳ್ಳಗಾಗುವುದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಆದುದರಿಂದ

ಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯ ಭಾವಾಭಾವ ಬೋಧಕಪ್ರಮಾಣಾನಾಂ ವಿರೋಧೋನಾಸ್ತಿ

ಇಂತಹ ಕರ್ತೃತ್ವವು ರಜಸ್ವಮೋ ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವಾಗಿರುವಾಗ, ಇಂತಹ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಹೇಗೆ ಉಪಾಯವಾದೀತು ' ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ನಿರ್ದೇಶಕ ಕೃಪೆಯಲ್ಲವೇ ಉತ್ತರವು ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿತಥವಲ್ಲವೋ ? ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಚೇತನನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಂಕರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೋಷಾವಹತವು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು, ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ —

ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಣಿ ಸ್ವೃತಃ

ಅಹಂಕಾರ ವಿನೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಹ ಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ || (೩. ೨೭)

ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಜ್ಞಾನವಾನಸಿ |

ಪ್ರಕೃತಿಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂಕರಿಷ್ಯತಿ (೩. ೩೩)

ನಾನ್ಯಂ ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಕರ್ತಾರಂ ಯದಾದೃಷ್ಟಾನುವಶ್ಯತಿ (೧೪. ೧೯)

ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ |

ಪುರುಷಸ್ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ (೧೩.೨೦)

ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸತ್ವರಜಸ್ವಮೋಗುಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ನ್ನೇಲ್ಲಾ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನು ಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು, ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವಾ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಾನುವಾರವಾಗಿ ದೇಹವು ಕರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ, ನಿಗ್ರಹವು ನಿರರ್ಥಕವು, ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯದ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾರಣವು ಪುರುಷನು ಆಕಾರಣಗಳಿಂದಂಟಾದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವು " ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವಾಗ ಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಚೇತನಾಚೇತನಗಳೆರಡುಕ್ಕೂ ಉಂಟೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯರೂಪ ಕರ್ತೃತ್ವ ಮಾತ್ರ ಚೇತನನಿಗುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಶ್ರುತಿಯೇ "ಕರ್ತಾಭೋಕ್ತಾ ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ ಪುರುಷಃ" ಎಂದು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ಭೋಕ್ತೃತ್ವ, ಜ್ಞಾತೃತ್ವಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಾನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕರಗತ್ವ ಉಂಟೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ವರಪುರ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ " ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ತಯವು ಹೇಗೆ ? ಎಂಬ ಶಂಕಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಮಾಡಿ ವಿರೋಧವೇನೂವಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ

ಕರ್ತೃತ್ವವು ಉಂಟು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಧವು

ಇಷ್ಟದಿ ಇರುಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಆತ್ಮಾವುಕ್ಕು ಕರ್ಮತ್ವಮಿಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರ ನಾಕ್ಕೈಜ್ಜಿ
ಳುಕ್ಕುಮ್, ಕರ್ಮತ್ವ ಮುಂಡೆಜ್ಜಿರ ನಾಕ್ಕೈಜ್ಜಿಳುಕ್ಕುಮ್, ವಿಷಯವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಯುಂಡಾಗೈಯಾಲೇ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ. ಅದೇಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಕರ್ಮತ್ವ
ಮಿಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರನಾಕ್ಕೈಜ್ಜಿಳ್ ಈಶ್ವರಾಧೀನಮಾಯುಮ್, ತದಾಯತ
ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಾಧೀನಮಾಯುಮ್, ನರುಮ್ ಕರ್ಮತ್ವತ್ತೈ

ಇಷ್ಟದಿ ಇರುಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಹೀಗೆ ಚೇತನನಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಾರ್ಥಯರೂಪ
ಕರ್ಮತ್ವವು ಸಂಸಾರದಮಯಲ್ಲ ಒಂಧಕವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾಗಿಯೂ
ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವಭರಣ ಪ್ರೇರಕತ್ವಕ್ಕಧೀನವಾಗಿಯೂ, ಫಲದವರೆಯಲ್ಲ
ಕರ್ಮಾಧೀನವಲ್ಲದ ಸರನುಪುರುಷ ಸಂಕಲ್ಪಾಧೀನವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ
ಇರುವದರಿಂದ, ಆತ್ಮಾವುಕ್ಕು - ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ, ಕರ್ಮತ್ವಮಿಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರನಾಕ್ಕೈ
ಜ್ಜಿಳುಕ್ಕುಮ್ - ನಕರ್ಮತ್ವಂ ನಕರ್ಮಾಣಿಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿಪ್ರಭುಃ ಇತ್ಯಾದಿ
ಚೇತನನಿಗೆ ಕರ್ಮತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ, ಕರ್ಮತ್ವಮುಂಡೆ
ಜ್ಜಿರ ನಾಕ್ಕೈಜ್ಜಿಳುಕ್ಕುಮ್ - “ಕರ್ಮ ಭೋಕ್ತಾ ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ” “ಕರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾ
ರ್ಥವತ್ತಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ,
ವಿಷಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಂಡಾಗೈಯಾಲೇ - ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ
ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವದರಿಂದ, ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ - ವರಸ್ವರ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ
ವಲ್ಲವು ಆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉಪದೇಶಿಸುವ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ, ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳು
ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ ವರಸ್ವರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳಲ್ಲವು, ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ — ಅದೇಜ್ಜಿನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? — ಅದು ಹೇಗೆ
ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದರ ? ಕರ್ಮತ್ವಮಿಲ್ಲೈ ಎಜ್ಜಿರನಾಕ್ಕೈಗಳ — ಕರ್ಮತ್ವವು ಇಲ್ಲ
ವೆಂದು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಈಶ್ವರಾಧೀನವಾಗಿಯೂ, ತದಾ
ಯತ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಾಧೀನಮಾಯುಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಸತ್ತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದಿ, ಈತನ ವ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ
ರುವದರಿಂದ, ದೇಹಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವದರಿಂದಲೂ, ನರುಮ್
ಕರ್ಮತ್ವತ್ತೈ - ಉಂಟಾದ ಕರ್ಮತ್ವವಾದುದರಿಂದ, ಇದು ಹೇತು ಗರ್ಭವು,
ನಿರಸೇಕ್ಷಮೆನ್ನು - ಈ ಹೇತುಗಳ ಅನೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ನೀನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ನಡೆಸುವ
ಸಮರ್ಥನೆಂದು, ನಿನ್ನೆಕ್ಕುಲಾಗಾದೆಜ್ಜಿರನ - ಭಾವಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ

ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ನಡೆಸುವನೆಂಬ ಕರ್ಮತ್ವವು ಜೀವಾತ್ಮನಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ
ಕರ್ಮತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು

ನಿರಪೇಕ್ಷಮೆನ್ನು ನಿನ್ನೆಕ್ಕುಲಾಗಾದೆಬ್ಬಿರನ. ಕರ್ತೃತ್ವಮುಣ್ಣೆಬ್ಬಿರ ವಾಕ್ಯ
ಬ್ಬಳ್ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾದಿಗಳ ಅಡಿಯಾಗವೇವಂದ ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕುಮ್, ತದ್ವಿ
ಶೇಷಜ್ಞಳಾನ ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಬ್ಬಳ್ಕುಮ್ ಇವನೇ ಅಶ್ರಯಮೆನ್ನು
ಮಿಡತ್ತೈ ಚೊಲ್ಲುಗಿರನು.

ಆ ಕರ್ತೃತ್ವವು ನೀನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದ ಇನ್ನು ಎರಡಕ್ಕೂ ಅಧೀನವಾದುದೆಂಬ
ಭಾವನೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು — (೧) ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದುದು ಮತ್ತು (೨) ತನ್ನ
ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಆತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿ
ಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಹಕ್ಕೂ ಅಧೀನವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ
ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಈ ಮೇಲಿನವುಗಳ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ನಿನ್ನೆಲ್ಲೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು
ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತ
ವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ನೀನು ಈ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕ
ದ್ದಲ್ಲವು ಅದು ಸರಮಾತ್ರನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೂ ಆತನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖೋಪಭೋಗಗಳಿಗೆ ನಾಶನವಾಗಿರುವ ರೋರಕ್ಕೂ
ಸಹ ಅಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಕರ್ತೃತ್ವವು ಚೇತನನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು
ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಕರ್ತೃತ್ವಮುಂದೆ
ಜ್ಞಿರವಾಕ್ಯಬ್ಬಳ್ - ಚೇತನನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ “ಕರ್ಮಭೋಕ್ತಾ
ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು, ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾದಿಗಳ ಅಡಿಯಾಗ -
ಈಶ್ವರನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಆದಿನವದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪ
ವಿನಷ್ಟೆಯು ಬೋಧಿತವು, ವಂದ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕುಮ್ -
ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನತಿರೋಹತಗೂ, ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಎಂಬ ಭಾವವು, ತದ್ವಿ
ಶೇಷಜ್ಞಳಾನ - ಆ ಜ್ಞಾನ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳಾದ, ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಜ್ಞಳ್ಕು
ಮ್ - ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೂ ಇವನೇ - ಈ ಸ್ವೇತ್ರು
ಜ್ಞಾನೇ, ಅಶ್ರಯಮೆನ್ನುಮಿಡತ್ತೈ - ಅಶ್ರಯನು ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚೊಲ್ಲು
ಗಿರನ - ಹೇಳುತ್ತವೆ ಚೇತನನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಆ ಕರ್ತೃ
ತ್ವವು ನ್ಯಾಮಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದೇಹಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತನ
ಜ್ಞಾನಸಂಕಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯವಾದುದೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ
ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೀಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಅಭಾವ ಸದ್ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂಬ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ಸಂಬರ್ಧಿಕಾದು
ದಿಲ್ಲವು ಅದಕ್ಕೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃಸರ ಸ್ವಂತ ಹೇಳಿಕೆಯೇ
ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇನ್ನಿಷ್ಟರ್ಷತ್ತೈ - ಈ ಮೇಲೆ ಉಪವಾದಿಸಿದ

ಇನ್ನಿಷ್ಟರ್ಷತ್ತೈ (ಪ್ರಕಾರತ್ತೈ) (೧) “ಶರೀರವಾಜ್ಞನೋಭಿರ್ಮತ” ಎನ್ನು ತುಡಜ್ಞಗೀತಾಚಾರ್ಯ ತಾನೇ ಅರುದಿಯಿಟ್ಟಾನ್, ಅ (ಇ) ವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಕರ್ಮತ್ವದ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಕರ್ಮತ್ವದ ಸದ್ಭಾಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು, (೧) “ಶರೀರವಾಜ್ಞನೋಭಿರ್ಮತ” ಎನ್ನುತುಡ ಜ್ಞಗೀ - ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯ - ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಗೀತೋಪದೇಶ ವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಲೋಕಗುರುವು, ತಾನೇ - ಸ್ವತಃ, ಅರುದಿಯಿಟ್ಟಾನ್ - ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಈ ಶರೀರವಾಜ್ಞನೋಭಿಃ” ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದೊಂದಿಗೆ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅಸ್ವಯಿನತತ್ವವಾಗಿರು ತ್ತದ ಅನು ಯಾವುವೆಂದರೆ —

ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾಕರ್ಮ ಕರಣಂಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಮ್ |

ವಿವಿಧಾಚ ಪೃಥಕ್ಲೇಷ್ಟ್ಯ ದೈವಂಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಮ್ || || ೧೪ ||

ಶರೀರವಾಜ್ಞನೋಭಿರ್ಮತ ಕರ್ಮಪ್ರಾರಭತೇನರಃ |

ನ್ಯಾಯ್ಯಂವಾ ವಿಸರೀತಂವಾ ಪಞ್ಜ್ಯತೇ ತಸ್ಯಹೇತವಃ || || ೧೫ ||

ಇದರ ಸದ್ಭಾಗಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ — ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು, ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಶರೀರ ಮೂಲಕ ನಾಗಿಯಾಗಲಿ, ವಾಕ್ಯನಮೂಲಕವಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಯಾವ ದೊಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಐದು ಕಾರಣಗಳುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದು. ಇವು ಐದೂ ಇದ್ದರೇನೇ ಕಾರ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಯು, ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ (೧) ಆತನ ಶರೀರವು ಅವಶ್ಯಕವು, (೨) ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ನಿರಬೇಕು ಆತ್ಮವಿಲ್ಲದ ಪ್ರೇತದಿಂದ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು (೩) ದೇಹವಿದ್ದರೂ, ೧೦ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವು ಇವುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವು (೪) ಪಂಚವೃತ್ತಿಪ್ರಾಣ ವಾಯು ಚಲನಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಜೀವೈಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕವು, ಹೀಗೆ ಐದು ಹೇತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಒಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವು, ಅದುದರಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೂ ಕರಣಾದಿಗಳು ಸಹ ಹೇತುಗಳಾದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮ ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದವು ಇನ್ನು ಕೆಲವು, ಕರ್ಮದೈವಂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕರ್ಮತ್ವವು ವರಾಯತ್ತವಾಗಿ ಕರ್ಮವಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದವು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಐದೂ ಕಾರಣಗಳೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯ

“ದೈವಂಚೈವಾತ್ರಪಂಚಮಮ್” ಎನ್ನುವುರುಷೋತ್ತಮನೈ ಚೊಲ್ಲುಗಿರದು ಇರ್ವಜೀವನೈಯೊರುಕಾರ್ಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕುನ್ನೋದು ಇಕ್ಕಾರ್ಯತ್ತೈ ಪತ್ತ ಕಾರಯಿತಾವೆನ್ನು ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಡುಮ್.

ರಂಭಕ್ಕೆ ಹೇತುಗಳೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉದ್ಧೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ತೃತೀಯ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವ ಲೋಕಿಸಬಹುದು.

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ “ಶರೀರವಾಜ್ಞನೋಭಿಃ” ಎಂಬ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, “ದೈವಂಚೈವಾತ್ರಪಂಚಮಮ್” ಐದನೆಯ ಹೇತುವು ದೈವವು, ಎನ್ನು - ಎಂಬ ದಾಗಿ, ವುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು, ಶೊಲ್ಲುಗಿರದು-ಹೇಳುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ದೈವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವುರುಷೋತ್ತಮನೆಂಬ ಅರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ “ದೈವಂ ದಿಷ್ಟಂಭಾಗಧೇಯಂ” ಎಂಬ ಅಮರ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ವ್ರಾತಬ್ಧ ಕರ್ಮಫಲವೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಕರ್ಮನಂತೂ ಜೀವಾತ್ಮನಾದರೆ, ವರಮವುರುಷನಿಗೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಂಬಂಧವೆಂದರೆ, ಈತನು ಕಾರಯಿತಾ ಎಂದು ಮುಂಸ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಇರ್ವ ಜೀವನೈಯೊರುಕಾರ್ಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರವರ್ತಿಕ್ಕುಂಪೋದು - ಈ ವುರುಷೋತ್ತಮನು ಈ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಅಕ್ಕಾರ್ಯತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ - ಆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪಿಸಿ ತಾನೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಆಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಕಾರಯಿತಾವೆನ್ನು - ಮಾಡಿಸುವ ವನೆಂದು, ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಡುಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು, ಜೀವನು ಕರ್ಮ ಸರ್ವೈರ್ವರನು ಕಾರಯಿತಾ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿಯೇ ಕಾರ್ಯವು, ಆಗಲಿ ವರಮವುರುಷನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ, ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನಗೆ ಸ್ವಾನಿಯು ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಚಿಕಿರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನು ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಕಾರಯಿತಾ ಎನೋ ಹೌದು, ಮತ್ತು ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಉದ್ಧೇಶಿಸಿದ ಕಾರ್ಯದ ಔಚಿತ್ಯ ಅನೌಚಿತ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸುವ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳಲ್ಲೂ ವರಮವುರುಷನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಉಂಟೇ ಉಂಟೆಂದೂ ಮತ್ತು ತನಗೆ ಇಷ್ಟನಾದ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕ್ರಮಗಳಲ್ಲೂ, ಅವತಾರ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕನಿವಾರಣ, ಶಿಷ್ಟವರಿವಾಲನ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಆತನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ -

ಪರಮ ಪುರುಷನು, ಕಾರಯಿತ್ವತ್ವ, ಕರ್ಮತ್ವ, ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವ, ಅನುಮಂತ್ಯತ್ವ, ಸಹಕಾರಿತ್ವಾದಿಮುಖೇನ, ಕರ್ಮತ್ವಂ ಈಶ್ವರಾಧೀನಮ್.

ತಾನೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಫಲಪ್ರದಾನಾದಿಗಳಿಲುಮ್, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್, ಕರ್ಮವೆನ್ನು ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಡುಮ್. ಒನ್ನಿಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತನಾನ ಚೇತನನೈ ವಿಲಕ್ಕಾದವಳಿಲ್ ಉಪೇಕ್ಷಕಃ. ಅವೋದಿಶೈದ್ವಿರುಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಅನುಮಂತಾ. ಇಳಂತಲೈ ಶುಮಕ್ಕುವನುಕ್ಕು ಪ್ರಬಲ್ ಪೆರಂತಲೈ ಶುಮಕ್ಕು ಮಾಪೋಲೆ ಕೂಡ ಪ್ರಸರಿಕ್ಕೈಯಾಲ್ ಸಹಕಾರಿ.

ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಕಾರಯಿತ್ವತ್ವ. ಕರ್ಮತ್ವ, ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವ, ಅನುಮಂತ್ಯತ್ವ ಸಹಕಾರಿತ್ವಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮ ಕರ್ಮತ್ವವು ಈಶ್ವರಾಧೀನವು

ತಾನೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕುಮ್-ತಾನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಫಲಪ್ರದಾನಾದಿಗಳಿಲುಮ್ - ಶಿಕ್ಷ ರಕ್ಷೆಯ ರೂವಲ್ಲ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದರಲ್ಲೂ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್ - ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಲ್ಲೂ ವರಮ ಪುರುಷನು, ಕರ್ಮವೆನ್ನು - ಕರ್ಮವೆಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಡುಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು, ಒನ್ನಿಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತನಾನ ಚೇತನನೈ - ಒಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿರುವ ಚೇತನನನ್ನು, ವಿಲಕ್ಕಾದವಳಿಲ್ - ಶಿಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷಕನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು ಅವೋದು - ಹಾಗೆ ಚೇತನನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇಶೈನ್ನು ಇರುಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಆತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅನುಮಂತಾ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು ಇಳಂತಲೈ ಶುಮಕ್ಕುಮನುಕ್ಕುಮ್ - ಒಂದು ಮರದ ತೊಲೆಯ ಒಂದು ಕಡೆ ನಣ್ಣದಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ದವ್ವದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಈ ಚೇತನನು, ಇಳಂತಲೈ - ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗವನ್ನೂ, ತಲೆ ಶುಮಕ್ಕುಮನುಕ್ಕುಮ್ - ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿರುವವನಿಗೆ, ಪ್ರಬಲನಾದವನು ಪೆರುಂ - ದವ್ವನಾಗಿ ಭಾರವಾದ ಭಾಗವನ್ನು, ತಲೈ ಶುಮಕ್ಕುಮಾವೋಲೆ - ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿರುವದಾಗೆ, ಕೂಡಪ್ರಸರಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವದರಿಂದ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಸಹಕಾರಿ ಎಂದೆನಿಸುವನು ನ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರ ಕುಮಾರರಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರವರು (ಶ್ರೀ ನಯನಾಚಾರ್ಯರವರು) ಅವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯ ತ್ರಯಸಾರ ಚುಳಕದಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ವರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪವನ್ನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ-“ವ್ಯಾಪಾರಾಶ್ರಯ ಮಾತ್ಮಂತು ಕರ್ಮತ್ವಮ್, ಅಚೇತನೇಷ್ಯಪಚರತೇ, ರಥೋಗಚ್ಛತೀತಿ. ಏವಂಚ ಕರ್ಮತ್ವಮ್ ಪ್ರೇರಕತ್ವಂ, ಅನುಮಂತ್ಯತ್ವಂ, ಉದಾಸೀನತ್ವಂ,

ಸಾಕ್ಷಿತ್ವಂ, ಸಹಕಾರಿತ್ವಂ, ಫಲಿತ್ವಂ, ಫಲಪ್ರದಾತೃತ್ವಂ, ಇತ್ಯೇತೇ ಅರ್ಥಾಃ
 ಭಗವಂತಃ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾಃ ಭವಂತಿ” ಈ ಮೂಲನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಗವಂತ
 ನಿಗೆ ಸಂಗತವಾದುವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ತತ್ರ ಜಗದುತ್ಪತ್ತ್ಯಾದಿಷು
 ಸರ್ದಿಷ್ಟಪಿ ಕಾರ್ಯೇಷು ಜ್ಞಾನಚಿಕಿರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಾತ್ವಾತ್ ಕರ್ಮತ್ವಮ್,
 ಕರ್ಮಭೂತ ಜೀವಪ್ರೇರಕತ್ವಾತ್ ಪ್ರೇರಕತ್ವಂ” ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ
 ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸರ್ದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ,
 ಇಚ್ಛಾ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಕರ್ಮತ್ವವು ಉಂಟು ಕರ್ಮವಾದ ಜೀವಾ
 ತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರೇರಕತ್ವವು ಉಂಟು “ಕರ್ಮಾನು
 ರೂಪಂ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಂ ಜೀವಾನಾಂ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಪ್ರಸರತತ್ವಾತ್
 ಅನುಮಂತ್ಯತ್ವಂ” ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು
 ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಾಗಿ ಮೂಲ ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವದರಿಂದ ಆತ
 ನಿಗೆ ಅನುಮಂತ್ಯತ್ವವುಂಟು “ಏತೇಷ್ಟೇನ ಸ್ವಕರ್ಮಾನುರೂಪೇಷು ಸುಖ
 ದುಃಖಾದಿ ಕಾರ್ಯೇಷು ಬೀಜಾನುಗುಣ ಮುತ್ಪದ್ಯಮಾನೇಷು ಅಂಕುರೇಷು
 ಜಲಸ್ಯೇನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರಣತ್ವೇನಿ ವಿಶೇಷಕಾರಣತ್ವಾಭಾವಾತ್ ಉದಾಸೀ
 ನತ್ವಮ್” - ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣಗಳಾದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಬೀಜದಿಂದ ಮೊಳಕೆ ಉಂಟಾಗಲು ಹೇಗೆ ನೀರು ಸಾಮಾ
 ನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೀಜಗಳು ಅಂಕುರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮೀಸುವೇನೂ ಇಲ್ಲದ ಬೇಕೋ
 ಹಾಗೆ ಭಗವಂತನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಉದಾಸೀನತ್ವವೂ ಉಂಟು.
 “ಸರ್ದಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಷ್ಟತ್ವಾತ್” ಸರ್ದವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಯೇ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ
 ಯುಳ್ಳದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವವೂ ಉಂಟು “ಸಾಮಗ್ರ್ಯನು ಪ್ರವಿಷ್ಟೈ
 ಶ್ಯೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕೈಸ್ಸಹಕಾರಿವರ್ಗೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಯಮೇವ ಸರ್ದಕಾರ್ಯ ಕರ್ಮ
 ತತ್ವಾತ್ ಸಹಕಾರಿತ್ವಮ್” ಜೇತನಾ ಜೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ನಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಅನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸಹಕಾರಿವರ್ಗವನ್ನಾಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಸರ್ದ
 ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿತ್ವವೂ ಉಂಟು “ಸರ್ದಶೇಷಿ
 ತ್ವೇನ ಸರ್ದಸ್ಯಾಪಿ ಫಲಸ್ಯ ಭೃತ್ಯಸಂರಕ್ಷಣಾದಿನ್ಯಾಯೇನ ಸ್ವಪರ್ಮವಸಾನಾ
 ತ್ಫಲಿತ್ವಂ” - “ಸಮಸ್ತ ಜೇತನವರ್ಗಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಶೇಷಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ
 ಸರ್ದಫಲಪ್ರದಾನಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಮಿಯು ತನ್ನ ಭೃತ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಗೆ ಆನಂದಿಸು
 ವನೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ದೇಶ್ವರನೂ ಆನಂದಿಸುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಫಲಿತ್ವವೂ ಉಂಟು ”
 ಎಂದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಸಹಕಾರಿಯು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ
 ಈತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಸಹಕರಿಸುವದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿಯು

ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಕರ್ಮಾತ್ಮಾ ಕರ್ಮತ್ವ ಬೋಧಕ ಪ್ರಮಾಣೇಷು ನನಿರೋಧಃ

ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ವೈಷಮ್ಯಮ್ ಜೀವಕರ್ಮ ವಿಶೇಷೋ ಒಳ್ಳೆವನಾಗಿ ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿದ್ದುದಾದರೆ ಆತನಿಗೆ “ದದಾಮಿಬುದ್ಧಿಯೋ ಗಂತಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿಯೋಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೇ ಸದಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ನೇರಿ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಹಾ ಸಹಕರಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿತ್ವವು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ವಿವರೀತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ “ಪ್ರಪಿಪಾಸಾಂ ಜಸ್ರಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ದುರ್ಗಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿತ್ವವು

ಮುಂದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮತ್ವಸದ್ಭಾವ ಕರ್ಮತ್ವ ಭಾವನೆಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧನಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದೂ ಉಪಪಾದಿಸುವಹಾಗೆ, ಭಗವಂತನಿ ಕರ್ಮತ್ವಾಭಾವ ಸದ್ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧನಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾತ್ರವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಈಶ್ವರನ ಕರ್ಮತ್ವ ಮತ್ತು ಆ ಕರ್ಮತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧನಿಲ್ಲವು.

ಸರ್ಟ್ವೇಶ್ವರನು, “ನಮೋಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ಮವ್ಯಂ ತ್ರಿಮಲೋಕೇಷುಕಿಂಚನ ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವಾಂ ವರದಿವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕರ್ಮವರ ತೆಯೂ, ರಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ವ ಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ತನಗೆ ಕರ್ಮತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ “ವಿದ್ಧ್ಯಾಕರ್ಮಾರಮಭ್ಯಯಮ್” ತಾನು ಕರ್ಮವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವೇನು ಇಲ್ಲವು ಸರ್ಟ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿರುವದರಿಂದ ಕರ್ಮತ್ವವೇನೋ ಸ್ಥಾಪಿತವು ಆ ಕರ್ಮತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸ ತ್ತಾರೆ — ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನ್‌ರವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರ್ಮ ಎಂದು ಅಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ - ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಯಿಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ವೈಷಮ್ಯಮ್ - ದೇವಮನುಷ್ಯ, ತಿರುಕಾ ಸ್ಥಾಪರರಾದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಜೀವಾತ್ಮ ಶರೀರಭೇದವು, ಜೀವಕರ್ಮವಿಶೇಷೋ

ಸಾಧಿಕ ನಾಗೈಯಾಲೇ; (೧) “ಜಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣ ಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ | ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಮಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ವ್ಯ ಕರ್ತಾರಮ್ಯ ನಯಮ್”

ಸಾಧಿಕನಾಗೈಯಾಲೇ ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳ ವಿವಿಧ ಕರ್ಮವಿರೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಟಾದ ದಾದುದರಿಂದ (೧) ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಶಃ - ಜೀತನರುಗಳ ಸತ್ಪರಜನ್ಮಮೋ ಗುಣಗಳ ನ್ಯೂನಾಧಿಕ್ಯದಿಂದಲೂ, ಒಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗ್ನ ಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ರೂದ್ರಾದಿ ಜನ್ಮಭೇದಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಲ್ಲಟ್ಟಿವು ಲೀಗೆ ತಸ್ಯ - ವಿವಿಧ ಭೇದವುಳ್ಳ ಸೃಷ್ಟಿಗ ನಾನು ಕರ್ತಾವಾದರೂ ಕೂಡ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ತನೀರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಮಾಂ - ನನ್ನನ್ನು, ಅವ್ಯಯಂ - ನಾಶರಹಿತನಾದ ಅಕರ್ತಾರಂ - ಅಕರ್ತಾವೆಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿ ಇಂಧಂಧಾ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಿಗೇಗೆ ಇಂಧಂಧಾ ಜನ್ಮವೆಂದು ಭೇದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ದ್ದೇನೋ ನಾನೇ ಅದರೆ ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳ ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕಾರಣನಲ್ಲವು ಅವರವರು ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತ ಪರಿಣಾಮವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣನಲ್ಲವು ಜೈಲಿನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆ ಬಿಡುಗಡೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೂ ರಾಜನು ಕಾರಣನಾದರೂ, ಅವನುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ದುಷ್ಕೃತ ಸುಕೃತಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿನ ತಕ್ಕದ್ದು ಸುಕೃತಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳೂ, ದುಷ್ಕೃತಿಗೆ ನೀಚಜನ್ಮ, ನರಕಾದಿಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕರ್ತಾ ಜೀತನರು ಅವುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅವರೇ ಕಾರಣಗಳು ನಾನಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಈನಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತುಹೇಳುವ ಸಾಧಿಯಾದ ಮಂದೋದರಿಯ ವಾಕ್ಯವು ಅನುನಂದೇಯವು.—

ಶುಭಕೃಚ್ಛುಭ ಮಾವೋತಿ ಪಾಪಕೃತ್ನಾಪ ಮಶ್ನುತೇ.

ವಿಭೀಷಣ ಸ್ನುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪಾಪ ಮೀದೃಶಮ್ ||”

ಹಾಗೆಯೇ ರ್ಪತಿಯೂ ಇವ - ಸಾಧುಕಾರೀಸಾಧುರ್ಭವತಿ; ಪಾಪಕಾರೀ ಪಾಪೋಭವತಿ” (ಬೃ. ೬. ೪. ೨) ಮತ್ತು “ಪುಣ್ಯಃ ಪುಣ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ, ಪಾಪಃ ಪಾಪೇನ ಕರ್ಮಣಾ (ಬೃ. ೫) ಎಂಬ ಸಾಕ್ಷ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿವೃಣತರವಾಗಿ ಇದನ್ನೇ ಉಪವಾದಿ ಸಿರುತ್ತಾರೆ ಏ ವು ೧ ೪ ೨೦ ೨೧

ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರಮೇವಾಸೌ ಸೃಜ್ಯನಾಂಸರಕರ್ಮಣಿ |

ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣೇ ಭೂತಾ ಯತೋ ವೈಸೃಜ್ಯ ಶಕ್ತಯಃ || ೫೦ ||

(೧) ೧೬ ೪ ೨೨

ಎನ್ನು ಈಶ್ವರನುಳ್ಳು ಕರ್ತೃತ್ವ ನಿಷೇಧಮ್ ಪಣ್ಣುಗಿರದು. ಇಪ್ಪಡಿ

ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರಂ ಮುಕ್ತೌವನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚಿದ ಪೇಕ್ಷತೇ |

ನೀಯತೇ ತಪತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಶಕ್ತಾವಸ್ತು ವಸ್ತುತಾಮ್ || ೫೧ ||

ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮುಂಬಪರಂತವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತನಾದಲ್ಲಿ, ಅವಧಾನ ಕಾರಣನು ಎಂದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರಣನು, ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕರ್ಮವಾಸನೆಯೇ ಅಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ, ಓ ತಪೋನಿಷ್ಠರಾದ ಮೈತ್ರೈಯರೇ, ವಸ್ತುವು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಏನಿಧ ಮೈಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಧಾರಣ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಕ್ಷಿಸುವುದಲ್ಲದ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು ಜೀವಾತ್ಮನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ ಶಕ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ನಾನಾ ವಿಧ ಸಸ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹೇಗ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಸಸ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಮೈಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಂಟಾದ ಬೀಜಗಳೇ ಹೇಗೆ ಪ್ರಧಾನಕಾರಣವೋ, ಹಾಗೆ ಜೀತನರ ಕರ್ಮಶಕ್ತಿಯು, ಈ ಮೈಸಿಧ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾರಣನು ಹಾಗೆ ಭಗವಂತನು ಕರ್ತಾ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಸಾಧಾರಣಕಾರಣನು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ವರ್ಣಭೇದಕ್ಕೂ ಮೃಗಾದಿ ಜನ್ಮಭೇದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವು ಅವರವರ ಕರ್ಮವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನು ಅಕರ್ತಾ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಇದರಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಸುಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬನನ್ನು ದುಷ್ಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಧನಿಕನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ದರಿದ್ರನಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ರೋಗಿಸ್ಥನಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾರಣನಲ್ಲವು ಅದುದರಿಂದ ತನಗೆ ವೈಷಮ್ಯ ನೈಫರ್ಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಅಕರ್ತಾ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಈಶ್ವರನಿಗೆ, ಕರ್ತೃತ್ವನಿಷೇಧಮ್ ಪಣ್ಣುಗಿರದು - ಕರ್ತೃತ್ವನಿಷೇಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ನಿಷೇಧವೆಂಬುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು ಸಾಧಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಂಟೇ ಉಂಟು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಪರಮವುರುಷನಾದ ತನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು ಅದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ವೈಷಮ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ “ಸಮೋಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು” ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ —

ಇಂತಹ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಎಸಗುವದರಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಾದ ಕ್ರಿಯಾರ್ತಯತ್ನವು ನರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಜ - ಎಂದು

ವ್ರಜ ಶಬ್ದೇನ ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ವಿಧಿಯೋಗ್ಯತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮಿತಿ ನಿಗಮಯತಿ.

ಸರ್ವವಿಷಯ ಸಾಧಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಡೈಯ ಈಶ್ವರನಡಿಯಾಗ ಜೀವನುಕ್ಕು ಸ್ವಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಶಕ್ತಿರೂಪಮಾನ ನಿಯೋಗ ಯೋಗ್ಯತ್ವಮ್ ಸಿದ್ಧಮ್ ಆಗೈಯಾಲೇ ಇಜ್ಜು “ವ್ರಜ” ಎನ್ನು ವಿಧಿಕ್ಕುಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ.

ಎಂದು ವಿಧಿಸುವದರಲ್ಲೇನೂ ಅನಾನುಂಜನ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದೆಂದು ನಿಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅದುದರಿಂದ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮುಮುಕ್ಷುವು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ “ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ ನದಿಶತಿ ಮುಕುಂದೋ ನಿಜ ಪದಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು ವರಮಾತ್ರನು ತಾನೇ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದು ತಟಸ್ಥರಾಗಿರಕೂಡದು ಮಾಡುವದನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗತಕ್ಕ ಸ್ವಂಜ ನಿಗಮನವು

“ವ್ರಜ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಯುಂಟೆಂದು ನಿಗಮನವು.

ಸಾಧಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವಮುಡೈಯ - ಸಾಧಾರಣವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನುಳ್ಳ, ಇದರಿಂದ ಕರ್ಮಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಚೇತನನಿಗಿರುವ ಅಸಾಧಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಈಶ್ವರನಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, ಈಶ್ವರನಡಿಯಾಗ - ಇಂತಹ ಸಾಧಾರಣ ಕರ್ಮವಾದ ಈಶ್ವರನ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಜೀವನುಕ್ಕು - ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ವಿಷಯವು, ಸ್ವಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಶಕ್ತಿರೂಪಮಾನ - ತನ್ನ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನ ಚಿಕೀರ್ಷಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ, ನಿಯೋಗಯೋಗ್ಯತ್ವಮ್ - ವಿಧಿವಾಕ್ಯ ಕೃತನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಈಗ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಉಪಪಾದನೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವು ಆಗೈಯಾಲೇ - ಹೀಗೆ ಇತರರ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖೇನ ಹೇಳಿ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ವ್ರಜ ಎನ್ನು ವಿಧಿಕ್ಕುಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ - ವ್ರಜ ಎಂದು ವಿಧಿಸುವದರಲ್ಲೇನೂ ಯೋಧವಿಲ್ಲವು, “ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಪೇಕ್ಷಸ್ತು” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಚಿಕೀರ್ಷಾವ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು

ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಷ್ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಏಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗನುವರಿಸಿ ನಡೆನತ ಕೃದ್ವು ಈ ಜೀವಾತ್ಮನ ಕ್ಷುಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಾರಭೂತವಾಗಿ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಅದುದರಿಂದ ಸೃನತ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದೆ ವರಮವುರವನು ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ವಾದವು ಇದರಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಮುಂದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಯತಿಸತ್ಯರ ವಿಸ್ತರಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಪ್ರವರ್ತಕ ರಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಶ್ರೀ ತಿರುಕುರುಕೈಪಿರಾಪಿಳ್ಳಾಳಂಬವರ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ತಿರುಕುರುಕೈಪಿರಾಪಿಳ್ಳಾರವರು ಶ್ರೀ ಯತಿಸತ್ಯರ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರು ಇವರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಯತಿಸತ್ಯರು ಸಮ್ಮಾನ್ಯರವರ ತಿರುವಾಯಮೊಳಗಿ ಆರಾಯರವ್ವಡಿ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬರಸಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ಯತಿಸತ್ಯರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರು ಇವರು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ "ತಾನೇ ನಾಥನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಲಭನತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು "ತನ್ನಾಲ್ ವರುಮ್ ನನ್ನಿ ವಿಲೈಪ್ಪಾಲ್ ವೋಲೇ, ಈಶ್ವರ ನಾಲೇ ವರುಮ್ ನನ್ನಿ ಮುಲೈಪ್ಪಾಲ್ ವೋಲೇ" ಎಂಬುದು ತಾನೇ ಸಂವಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಿತವು, ಕೊಂಡ ನೀರುಹಾಲಿನಹಾಗೆ, ಈಶ್ವರನಿಂದ ಬರುವ ಹಿತವು ತಾಯಿಯಸ್ತನ್ನದ ಹಾಲಿನಹಾಗೆ ಎಂಬರ್ಥವು, ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವ್ರವ್ಯತ್ತಿಯು ಧಾರಕವೋಷಕಭೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಬಂದುದು ಧಾರಕವೋಷಕಭೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಶ್ರೀ ಪಿಳ್ಳೈ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ವಚನ ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಇರುವವೇನೆಂದರೆ -- "ಮದಿರಾಬಿಂದು ಮಿತ್ರಮಾನ ಶಾತಕುಂಭಗತ ತೀರ್ಥ ಸಲಿಲಂ ವೋಲೇ ಅಹಂಕಾರ ಮಿತ್ರಮಾನ ಉಪಾಯಾತ್ತರಮ್" ಎಂಬುದಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ವಚನ ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಎರಡು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದ್ರೂಪರವರು ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮುಂದೆ ನೆಯ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -- ಇದರಿಂದ, ಉಪಾಯಾಂತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪನಾರಕವೆಂದೂ, ಭಯಜನಕವೆಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಿಂದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಯಲ್ಲಿ 'ಬಹಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯು ಅನ್ಯವುರವನೊಂದಿಗೆ ನೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಈಗ ಆಕೆಯು, ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು, ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಎಂದು

ಬೇಡಿದಹಾಗೆ ಈತನು ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ “ಪ್ರಪತ್ಯುಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು ಇಕ್ಕುತ್ವಜ್ಞಳೊನ್ನಮಿಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ “ಇವನ್ ಅವನಪೈರ ನಿನ್ನೆಂಕ್ಕುಂ ಪೋದು ಇಂದು ಪ್ರಪತ್ತಿ ಯುನ್ ಉಪಾಯಮನ್ನು” “ಅನನಿನೈ ಪೈರ ನಿನ್ನೆಕ್ಕುಂ ಪೋದು ಪಾತ ಕಮುನ್ ವಿಲಕ್ಕನ್ನು” ಎಂದರೆ ಆ ವರಸುಪುರುಷನ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ವಿಫಲವಾಗಬಹುದು, ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಉಪಾಯ ವಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವಶಕ್ತರನು ಇವನಿಗೆ ತಾನು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದು, ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ ಈತನ ವಾತಕಗಳು ಯಾವುವು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಲ್ಲವು” ಎಂಬುದು ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವು ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ಭರತಾಳ್ವಾನರ ವರು ಮಾಡಿದ ರರಣಾಗತಿಯು ಅನುವಾಯವಾಗಿ ಫಲಿಸಿತೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಗುಹನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆತನ ಅಪರಾಧಗಳೊಂದೂ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಪಾದಗಳು ಸರಿಯಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಭರತರ ರರಣಾಗತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಫಲಿಸದೇ ಇರಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು ಸ್ವಾಮಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಅಭ ಯವೂ, ಪಿತೃವಾಕ್ಯಸರಿವಾಲನೆ ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಗಳು (ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡೇ ಒಂದೇ, ರಾಕ್ಷಸವಧೆಗಾಗಿಯೇ ಪಿತೃವಾಕ್ಯಸರಿವಾಲನೆಯೂ ಸಹ) ಇದ್ದುದರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಿದ್ಧಿವಿಲ್ಲವು ಯಾವಾಗ ೧೫ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆಯಿತೋ ಆಗ ಆ ಶರಣಾಗತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಒಂದು ದಿನವಿದ್ದು ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ತರಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ವಿಭೀಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—“ಮಾಂ ನಿವರ್ತಯಿತುಂ ಯೇಸೌ ಚಿತ್ರಕೂಟ ಮುಪಾಗತಃ | ಶಿರಸಾಯಾಚಿತಸ್ತಸ್ಯ ವಚನಂ ನಕೃತಂ ಮಯಾ” ಆ ಉಪಾಧಿಯು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಾಪ ವಟ್ಟು, ರರಣಾಗತನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲನೆಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ “ತಂತು ಮೇಭ್ರಾತರಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ, ಭರತಂ ತ್ವರತೇಮನಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಡನೆಯೇ ಹೊರಟಿರುತ್ತಾರೆ —ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ವಿಫಲವಾಯಿತು? ಶ್ರೀ ಗುಹನು ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರ ಯಣವೇ ಉಪಾಯವು, ಶೂದ್ರಸ್ವಾಧುಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇದು ವಿದಿತವು ಭಗವದ ದ್ವಾಗವತಾನುಗ್ರಹಗಳೆಂದಲೇ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ನಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ —

**ಶ್ರೀ ಪಿಳ್ಳಾರ್ ವಾರ್ತಾಯಾಃ ವಿಶ್ವಾಸ ಜನನದ್ವಾರಾ ಪರಾಧೀನ
ಕರ್ತೃತ್ವೇತಾತ್ಪರ್ಯಮ್**

ಇಪ್ಪಡಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಪೋಲೇ ಶರಣಾಗತಿಧರ್ಮಮುಮ್ ಕರ್ತವ್ಯಮಾಗ ವಿಧಿಕ್ತಪಡುಗೈಯಾಲ್ (೧) “ತನ್ನಾಲ್ ವರುಮ್ ನನ್ನೈ ವಿಲೈಪ್ಪಾಲ್ ಪೋಲೇ, ಈಶ್ವರನಾಲ್ ವರುಮ್ ನನ್ನೈ ಮುಲೈಪ್ಪಾಲ್ ಪೋಲೇ” ಎನ್ನು ಪಿಳ್ಳಾರ್ ವಾರ್ತೈಕ್ಕು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮ್ ಅವನಾಲೇ ವರುಗಿತೆನ್ನು (ನಿನ್ನೈಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನು) ತನ್ನಡೈಯ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವತ್ತಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್

ಶ್ರೀ ಪಿಳ್ಳಾರವರ ಪಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರ ಮೂಲಕ
ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇಪ್ಪಡಿ-ಮೇಲೆ ಪ್ರಜ ಎಂಬುದು ವಿಧಿವಾಕ್ಯವಾಗಿರಲು ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳಪೋಲೇ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಹಾಗೆ, ಶರಣಾಗತಿಧರ್ಮಮುಮ್ - ಶರಣಾಗತಿರೂಪಾ ನುಷ್ಠಾನವೂ, ಕರ್ತವ್ಯಮಾಗ - ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ವಿಧಿಕ್ತಪಡುಗೈಯಾಲ್ - “ಉಪಾಸೀತ” “ಧ್ಯಾಯೀತ” ಎಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದೂ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ “ಆತ್ಮಾನಂ ಯುಂಜೀತ” “ಮಯಿನಿಕ್ಷಪೇತ್” ಎಂದೂ, ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ (೧) “ತನ್ನಾಲ್ ವರುಮ್ - ಸ್ವನ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಬರುವ, ನನ್ನೈ - ಒಳ್ಳೇ ಸಾಧನವು, ವಿಲೈಪ್ಪಾಲ್ ಪೋಲೇ - ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಂಡ ಹಾಲಿನ ಹಾಗೆ ಅಷ್ಟು ವುಸ್ತಿ ಕೊಡುವ ದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾನವು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೂ ಸಿದ್ಧಿಸಬಹುದು, ಅಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ತಪ್ಪಬಹುದು, ಈಶ್ವರನಾಲ್ ವರುಮ್ ನನ್ನೈ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿ ಬರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನೆಯಾದರೋ, ಮುಲೈಪ್ಪಾಲ್ ಪೋಲೇ - ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ತನೈದ ಹಾಲು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನಂದೇಹವಾಗಿ ರಕ್ಷಕಕವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು” ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಪಿಳ್ಳಾರ್ವಾರ್ತೈಕ್ಕು-ಪಿಳ್ಳಾರವರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗೆ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮ್ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಸಾಧನಗಳಾಗಲಿ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಪರಿಕರಗಳೇ ಆಗಲಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಅವನಾಲೇವರುಗಿದೆನ್ನು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬದಾಗಿ, ನಿನ್ನೈಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನು- ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ತನ್ನಡೈಯ - ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ, ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವತ್ತಿಲೇ ತಾತ್ಪ

ಅನ್ಯವಿಶ್ವಾಸಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯ ವಿಧಿಂವದತ್ |

ಸರ್ವಶಾರಿಶ್ವೇಷ್ಯವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಧತ್ತೇ ಮುಖಭೇದತಃ

|| ೧೫೭ ||

ರೈಮ್-ಸರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಶುಂಭಾ ಗುರುತರನಾದ ದುಸ್ತರನಾದ ಉಪಾಯವಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಲಘುತರನಾಗಿ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಕಾರಣವೆಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ಆಳ್ವಾ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಯಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಆ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು **ವೆಲೆಸ್ವಾಲಾ, ಮುಲೈಸ್ವಾಲಾ** ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನವು ವೆಲೆಸ್ವಾಲಿನ ಹಾಗೆ, ವೆಲೆಸ್ವಾಲಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವೂ ಬೇಕಾಗಿ, ಅಪವಿತ್ರ ನೀರು ಬೆರೆಯದೇ ಇರುವದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟವು, ಅದು ದೇಹವೋಷಣೆಗೆ ಅವಾಯವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಶಿಶುವಿನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗಬಹುದು ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳು, ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧಿಸುವದು ಕಷ್ಟತರವು **ಮುಲೈಸ್ವಾಲಾ** - ಆದರೋ ಶಿರುವಿಗೆ ಅವ್ಯಾಯನವು, ಆದುದರಿಂದ ದೇಹ ವೋಷಣೆಯು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ವ್ರತತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಲೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ಈ ಸಿಳ್ಳಾಸ್ತವರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಾಶ್ರಯವಾದುದರಿಂದ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟವು - (೧) ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವನ್ನು **“ಉಪಾಸೀತ” “ಧ್ಯಾಯಿಥ”** ಎಂದು ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ, ಅದು ವಿಧಿಯಲ್ಲವು, ಇದು ಗುರುತರನಾಗಿ ಕಷ್ಟತರವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಬೇಡ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು ಬೇರೆ ಲಘುತರನಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ, (೨) ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಮಹತ್ವದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅಹಂಕಾರ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ಮಿಶ್ರವು; ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಮೋಘವಾಗಿ ತೋರುವ ಸ್ವರ್ಣಮಯನಾದ ಘಟದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವದರಲ್ಲಿ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗಾ ಜಲವನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಅನುಪಾದೇಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅನುಪಾದೇಯವೆಂಬುದು ಈ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - **ಅರ್ಥವು ಅನ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ - ಭಕ್ತಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವು ಸಿದ್ಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವಿಧಿಂವದತ್ - ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯ**

ಮದ್ಯೋಪಹತ ಬಾಂಡಸ್ಥ ತೀರ್ಥದೃಷ್ಟಾಂತವರ್ಣನಮ್ |

ಅಹಂಕಾರಾ ನ್ವಯೇತು ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಪತ್ತಾವಪಿ ಭಕ್ತಿವತ್ || ೧೫೮ ||

ವಿಧಿಯು, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಧಿವಾಕ್ಯವೇ ಏನೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ವಿಧಿಯಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳುವವರು, ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಒಂದುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ವಿಧಿಯು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅನಿಷ್ಟಾಂಶವನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ --- ಹಾಗಾದರೆ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷು - ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೂ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಲ್ಲೂ, ಮುಖಭೇದತಃ - ಸ್ವಲ್ಪ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ, ಅವಿಶ್ವಾಸಂ ಅದು ವಿಧಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು, ಅಧತ್ತೇ - ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಧಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಟ್ಟರೆ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬುದೂ ವಿಧಿಯಲ್ಲವು ; ಇನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಧಿಯೂ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆದರವು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು “ಅಹರ ಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ” ಎಂಬುದೂ ವಿಧಿವಾಕ್ಯವಾಗುವದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿವಾಕ್ಯವೂ ಆಗ ವಿಧಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಮುಂದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅಹಂಕಾರಮಿಶ್ರವೆಂದು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವಿರೋಧವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದ ದೋಷವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ --- ಮದ್ಯೋಪಹತ ಬಾಂಡಸ್ಥ ತೀರ್ಥದೃಷ್ಟಾಂತವರ್ಣನಮ್ - ಮದ್ಯ - ಹಂಡದಿಂದ, ಉಪಹತ - ದೋಷಿತವಾದ, ಬಾಂಡಸ್ಥ - ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಸುಮಾರುಕುಂಭದಲ್ಲಿರುವ, ತೀರ್ಥ - ವವಿತ್ರವಾದ ಜಲದ (ಗಂಗಾದಿ ನದಿಯು) ದೃಷ್ಟಾಂತ ವರ್ಣನಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು, ಅಹಂಕಾರಾ ನ್ವಯೇತು - ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮುನುಷ್ಯನಿನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದೂ, ಭಕ್ತಿವತ್ - ಭಕ್ತಿಯು ಬೇಗೆ ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತವಾದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಾವಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅಹಂಕಾರಯುತವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಅಹಂಕಾರಯುತವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪ

ವಿದುದ್ದವೇ ಆಗಲೂ ಎಂಬ ಭಾವವು ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಆಗಲಿ ಭರನ್ಯಾಸವೇ ಆಗಲಿ ಅಹಂಭಾವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಎರಡು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೆಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು “ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ನಿಹ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ” (ಗೀತಾ III ೩೦) ಎಂದೂ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಥಮಾದರ್ಶೇ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟು, ಪುನಃ ೧೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಏತಾನ್ಯಸಿ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂತ್ಯಕ್ತ್ಯಾಫಲಾನಿಚ | ಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿ ಮೇ ಸಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂಮತ ಮುತ್ತುಮಮ್” ಎಂದು ಅನುವದಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು, ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕರ್ತೃತ್ವಮಮತಾ, ಫಲಗತನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಹೇಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಗರ್ಭಿತವಾದೀತು? ದುಷ್ಟರತ್ವದಿಂದ ಅರಕ್ಷನು ಬಿಡಬಹುದೆಂಬ ಮಾತೀಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ, ಆತ್ಮಾತ್ಮಸೂಕ್ತಿಯಾದ “ಮದಿರಾ ಬಿನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾನ ಶಾತಕುಂಭಮಯ ಕುಂಭಗತ ತೀರ್ಥಸಲಿಲಂಪೋಲಿ ಅಹಂಕಾರಮಿಶ್ರಮಾನ ಉಪಾಯಾಂತರಮ್” ಎಂಬುದನ್ನೂ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮದಿರಾವೆಂದರೆ ಹೆಂಡವು, ಶಾತಕುಂಭಮಯಕುಂಭ ಎಂದರೆ ಸುವರ್ಣಕುಂಭವು, ತೀರ್ಥಸಲಿಲಂ - ಗಂಗಾದಿಜಲದ ಹಾಗೆ ಸವಿತ್ರವಾದ ಉದಕವು

ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನವೇ ಆಗಲಿ ವ್ರತದನವೇ ಆಗಲಿ, ಎರಡೂ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಯಥಾರಕ್ತಿ ಯಥಾಧಿಕಾರ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂಬುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವೆಂಬ ಭಾವವು

ಪೂರ್ವವಕ್ಷಿಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ವಾದವನ್ನು ತರಬಹುದು — ಏನೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ನೋತ್ರರತ್ನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಏತಾಸುಹಂ ನಾಥ ಮುನಿಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಸೀದ ಮಧ್ವಪ್ರತ್ಯ ಮಚಿಂತಯಿತ್ಯಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ (ಶ್ಲೋ ೬೫) ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮನಗೊಡದೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ಯತ್ನಾದಮೂಲಂಶರಣಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇ” (೨೧ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ) ಎಂದು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದೂ ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತವೇ ಎಂದು ಲಜ್ಜಿಸಿ ಆಪರಾಧಕ್ಷಮಾಸನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಿಂದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಕಲವಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮಹಾಸುಭಾವರಾಗಿ ನನಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿರುವ ನಾಥಮುನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನಃ

ಆ ಗೈ ಯಾ ಲೇ (೧) “ಪ್ರಸೀದ ಮದ್ವೃತ್ತಮಚಿಂತಾಯಿತ್ವಾ”

ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುವರು ಈ ಅರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲದ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನವು ಎಂದು ತೋರಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ೨೦ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು ? ಅದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕಲ್ಲವೋ ? ಇತರರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಂಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಅದನ್ನು ಅನಂತರ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು ಏತಕ್ಕೆ ? “ಪ್ರಕೃತ್ಯನಾಧಿ ಪಜ್ಞಸ್ಯ ದೂರಾದಸ್ವರ್ಶನಂವರಮ್” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾಲನ್ನು ಕೆಸರುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ತೊಳೆಯುವದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂಬೀ ವಾದಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರು ಶ್ರೀ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, “ವೃತ್ತಿಂ ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತರಬ್ಧಕ್ಕೆ, ಶ್ರೀಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ “ಅಪರಾಧ ಸದಸ್ರಭಾಜನಂ” ಎಂದೂ, “ದಿಗಶುಚಿ ಮವಿನೀತಂ” ಎಂದೂ, “ಅನುರಾದಾಕ್ಷುಪ್ತಶ್ಚಲಮುತಿಃ” ಎಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ “ಪ್ರತಿಕೂಲವೃತ್ತಿ” ಎಂದು ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಅದು ಶರಣಾಗತಿ ವಿಷಯವೇ ಪ್ರಥಮತಃ ಅಲ್ಲವು ಶರಣಾಗತಿ ವಿಷಯವೇ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾಥ ಮುನಿಂ ವಿಲೋಕ್ಯವೆಂದು ತಮ್ಮ ವರಮಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಂದಿರುವದು ಏತಕ್ಕಿಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ರವತ್ತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಅವರಾಧ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ನೇರಿತಾದುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ವ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಪುನಃಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ವಾದಿಸಿದರೂ, ಆಗಲೂ ಆಚಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ವ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅದು ಸಕೃತ್ ಅನುಷ್ಠೇಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಭಗವತ್ಕಟಾಕ್ಷ ಲಬ್ಧವಾದ ಸದಾಚಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧವು, ವ್ರಧಾನತಮವೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಸುಕೃತವಿರುವ ತಮಗೆ ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯವು ತಾನು ನಿರ್ಭಯನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ “ನಾಥಮುನಿಂವಿಲೋಕ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡುವದು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾದ ಅರ್ಥವೆಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ —

ಆಗೈಯಾಲ - ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ “ಉಪಾಸೀತ” “ಶರಣಂವ್ರಜ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ತತ್ತ್ವಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವಶ್ಯ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ಈಗ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ, “ಪ್ರಸೀದ ಮದ್ವೃತ್ತ ಮಚಿಂತಯಿತ್ವಾ” “ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ವ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ - ಇವೇ

ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ ಮುನ್ನುತಾಮ್ ಪಣ್ಣಿನಪ್ರವತ್ತಿಕ್ಕು ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರಪಡಿ ಎನ್ನು ಶಿಲರ್ ಶೋಲ್ಲುವದುಮ್, ಅಹಂಕಾರ ಸ್ವರ್ಭಾದಿ ಶಂಕೈಯೈಪ್ಪತ್ತ ನಾಮ್ ಅತ್ತನೈ ; ಅಲ್ಲದು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮನುಷ್ಕಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಯ್ ಅದುಕ್ಕು ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಕಿರ ಪಡಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್ “ಸಿತಾ ನೊದಲಾದವು, ಮುನ್ನುತಾನ್ ಪಣ್ಣಿನಪ್ರವತ್ತಿಕ್ಕು - ನಧರ್ಮನಿಷ್ಕೊಸ್ತಿ” ಎಂದಾ ರಂಭಿಸಿ, “ಅಕಿಂಚನೋನ್ಯಗತಿಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿ ಗಾಗಿ, ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರಪಡಿ - ಪ್ರಸೀದ ಎಂಬುದರಿಂದ ಆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಅವರಾಧವೆಂದು ಭಾಸಿಸಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣವೆಂದು ಶಿಲರ್ ಶೋಲ್ಲುವದುಮ್ - ಕೆಲವರು ಹೇಳುವದು ಕೂಡ, ಯಾವ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅಳಿಸುತ್ತಾರೆ -- ಅಹಂಕಾರ ಸ್ವರ್ಭಾದಿಶಂಕೈಪ್ಪತ್ತ ನಾಮ್ ಅತ್ತನೈ - ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರವತ್ತಿಯನ್ನು ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದು ಅಹಂಕಾರ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಯಿತೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಎಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಯಿತೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾದಿಂದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂಬುದು ಅವರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿದವರು ಹೇಳಿದರೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಪ್ಪಿದರೂ ಒಪ್ಪಬಹುದು ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ಕರ್ಮದಲ್ಲೂ ಅಹಂಭಾವವು ಕೂಡದಷ್ಟೇ, ಆದರೆ “ಮಮನಾಥ ಯದಸ್ತಿ ಯೋಷ್ಠಹಂ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಅಹಂಕಾರಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಮಾಡಿ ದುದಾಗಿ ತೋರಿಬರುವದಿಲ್ಲ ತಾವು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣ ನಡೆಯುವರಾದುದರಿಂದ ಆತ್ಮ ನಮರ್ದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ “ಪ್ರಬುದ್ಧಧೀಃ” ಎಂದು ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧಧೀಯಾದವರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವೆಲ್ಲಿ ಯದು ? ಅದರೂ ಅಹಂಕಾರ ಶಂಕಾವಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಅದಿಲ್ - ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಅದು - ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆಂಬುದು, ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮನುಷ್ಕಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿ - ಪರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನು ಸ್ಥಿಸಬಹುದೆಂದು ವಿಹಿತವೋ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರವತ್ತಿಯು, ಅಪರಾಧ ಮಾಯ್ - ಅದೂ ಅಹಂಕಾರ ಗರ್ಭಿತವಾದುದರಿಂದ ಅವರಾಧವಾಗಿ, ಹೇಗೆ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ನಡೆಸುವ ಅನುಷ್ಠಾನವೆಲ್ಲಾ ಅಹಂಕಾರ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಅವರಾಧವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕು ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರಪಡಿಯನ್ನು - ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

ಮಹಂ ಸಾಧಮುನಿನಿಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಸೀದ” ಎನ್ನಿರ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರಾದಿಗಳುಮ್ ತಾಮ್ ಶೆಯಾಗಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇಯದುಕ್ಕುಮ್ ಕ್ಷಮ್ಯೆ ಕೊಳ್ಳನೇಣ್ಣಿ ಅನವಸ್ಥೆಯಾಮ್. ಇದು ಸ್ವಪರ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿಲ್

ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಹಾಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ ವಾದದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಒಂದು ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನು ಸ್ಥಿಸಿದುದು ಅವರಾಧವಾಗಿ, ಆ ಅವರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಿಮುನಿಗಳು ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, “ಪಿತಾ ಮಹರಾದ ಸಾಧಮುನಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯಾವರೂ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು” ಎಜ್ಜಿರ-ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವ, ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರಾದಿಗಳುಮ್ - ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ, ತಾನ್ ಶೆಯಾಗಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲ್ - ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ಮಾಡುವುದಾದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕುಮ್ ಕ್ಷಮ್ಯೆ ಕೊಳ್ಳನೇಂಡಿ - ಅದೂ ಅವರಾಧವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೂ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ ಬೇಕಾಗಿ ಒಂದು. ಅನವಸ್ಥೆಯಾಮ್ - ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅನವಸ್ಥಾದೋಷ ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಹೇಗೆಂದರೆ—ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾ ಚಾರ್ಯರು “ನಪುರಾದಿಷುಯೋಸಿಕೋಸಿನಾ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಅಹಮು ದ್ವೈವಮಯಾಸಮರ್ಪಿತಃ” ಎಂದು ಆತ್ಮನಿಕ್ಷೇಪರೂಪ ಭರವಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ನಡೆಸಿದ ಅವರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದ ಸಾಧಮುನಿಗಳನ್ನು ಪುರ ಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರಾಧಕ್ಷಮಾವಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು, ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಅವರಾಧರೂಪವೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಬಹುಕಾಲ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇದ್ದು, ಅನಂತರ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಹಾಗೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಆದುದರಿಂದ ಅದೂ ಅವರಾಧವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು ಆಗಲಿ, ಹೀಗೆ ಅವರಾಧ ಕ್ಷಮಾವಣೆಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ನಡೆಸಿದುದರಿಂದ ಅದು ಅವರಾಧವಾಗಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅದೂ ಅವರಾಧವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀಗೆ ಅಂತ್ಯ ವಿಲ್ಲದೆ ಅವರಾಧ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ಕೊನೆಗಾಣದ ವಾದವು ಅನವಸ್ಥಾದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪ ಡುತ್ತದಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಇಂತಹ ವಾದಗಳೆಲ್ಲಾ ಕುತರ್ಕಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು

ಇನ್ನೊಂದು ವಾದವನ್ನೂ ತರಬಹುದು ಏನೆಂದರೆ ಈಗ ಸ್ವಾಚಾರ್ಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ಮಾಡಿದ ಅವರಾಧವನ್ನೂ, ಇತರ

ಇದುಮೊಲೇ ಮುನ್ನು ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಪದನಮುಮ್ ಸ್ವಪರ ನಿರ್ವಾಹಕಮೆನ್ನ
ಲಾಮ್ ಇಜ್ಜು ಶೋಲ್ಲುಮ್ ಕುತರ್ಕ್ಕಜ್ಜಳಾಲೇ ಪೂರ್ವರ್ಗಳ್ ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಪದ
ನಮುಮ್ ಅಪರಾಧಮಾಯರು ಆಗ್ನಿಯಾಲೇ ಪೂರ್ವರ್ಗಳೆಮುನ್ನಿಡವು
ಮೊಣ್ಣಾ ದೊಳಿಯುಮ್—

ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ
ತನ್ನ ಪ್ರಸತ್ತಿಗೆ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂದು ಏಕೆ ಭಾವಿಸಕೂಡದು ಎಂದು
ಕೇಳುತ್ತಾರೆ—ಇದು-ಈಗ ನಾಥಮುನಿವಿಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಸಿದ ಎಂದು ಹೇಳಿದ
ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು, ಸ್ವಪರ ನಿರ್ವಾಹಕ - ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾಡಿದುದರ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ
ಮತ್ತೂ ಇತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ನಿರ್ವಾಹವುಳ್ಳದಾದರೆ,
ಮುನ್ನು - ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ “ಶರಣಮಹಂಪ್ರಪದ್ಯೇ”
ಎಂದೂ “ಅಹಮದ್ವೈವಮಾಯಾ ಸಮರ್ಪಿತಃ” ಎಂದೂ, ಪಣ್ಣಿನಪ್ರಪದ
ನಮುಮ್ - ಮಾಡಿದ ಪ್ರವದನವೂ ನಹ, ಸ್ವಪರ ನಿರ್ವಾಹಕಮೆನ್ನಲಾಮ್ -
ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ನಡೆದ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ, ಇತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತ
ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಷ್ಟೇ; ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೇನಿದೆ ? ಎರಡೂ
ಸಮವೇ, ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳುತ್ತಿರೋ ಅದನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೂ ಹೇಳ
ಬಹುದಷ್ಟೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರವು ಸ್ವಪರ ನಿರ್ವಾಹಕ
ವೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುವದಾದರೆ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರ ಅನುಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರವದನವೂ
ಹಾಗೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಭಾವಿಸಕೂಡದಂಬ ಭಾವವು ಇಜ್ಜು - ಈ ಪ್ರಪದನದ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಶೋಲ್ಲುಮ್ ಕುತರ್ಕ್ಕಜ್ಜಳಾಲೇ - ಹೇಳುವ ಕುವಾದಗಳಿಂದ,
ಪೂರ್ವರ್ಗಳ್ ಪಣ್ಣಿನಪ್ರಪದನಮುಮ್ - ಒಂದಿನ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳಾದ
ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್, ಯಾರುಮುನಿ, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
ಪ್ರವದನವೂ, ಅಪರಾಧಮಾಯರುಗ್ನಿಯಾಲ್-ನಿಮ್ಮ ಆ ವಾದಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಪ
ರಾಧವಾಗುವದರಿಂದ, ಪೂರ್ವರ್ಗಳೆಮುನ್ನಿಡವುಮ್-ಅಂತಹ ಪೂರ್ವರುಗಳಾದ
ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ಪ್ರಪದನನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು, ಇದರ
ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಇತರ ಭಾಗವತಾರಾಧನೆಗಳನ್ನೂ,
ಒಣ್ಣಾ ದೊಳಿಯುಮ್ - ಕೂಡದೆಂದು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು ನಿಮಗೆ
ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ವಿಷಯವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಕುತರ್ಕ್ಕವೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ದೂರೀ
ಕರಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಾದವು ಸತ್ತರ್ಕ್ಕವೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೂಲಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಮಾಡುವ ವಾದವು ಈ ಪ್ರಪದನವೂ ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತವೆಂದು ಹೇಳುವ
ವಾದವು, “ಶರಣಂವ್ರಜ (ಗೀ)” “ಓಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ” (ತೈತ್ತ

**“ಆಚಾರ್ಯಾನುಜ್ಞಯಾಕುರ್ಯಾತ್” ಇತಿ ತತ್ಪುರಸ್ಕಾರಃ ಪ್ರಪತ್ತಃ
ಪೇಕ್ಷಿತ ಇತಿನಿಗಮಯತಿ.**

ರೀಯು) “ಮಾಂನಮಸ್ಕರು (ಗೀ)” “ಭಜಸ್ವಮಾಮ್ (ಗೀ)” “ಗಚ್ಛ
ಧ್ವಮೇನಂ ಶರಣಂಶರಣ್ಯಂಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ (ಭಾರ ವನ) “ಲಬ್ಧ್ವಿ
ವಂ ಮನ್ತ್ರರಾಜಾನಂ ಮಾಂಗಚ್ಛೇಚ್ಛರಣಂನರಃ (ನಾ ತ್ಯ ಕಿ ತ ಸ್ತ)
“ಕುಯೋನಿಷ್ಠಸಿಸಂಜಾತೋಯಸ್ಸಕೃಚ್ಛರಣಂಗತಃ ತಂನಾತಾಸಿತೃಹಂ
ತಾರಮುಪಿಸಾತಿಭವಾರ್ತಿಹಾ” || (ಸನತ್ಕುಮಾರಸಂಹಿತಾ) “ತಾನದಾರ್ತಿ
ಸ್ತಥಾನಾಂಭಾ ತಾನನೋಹ ಸ್ತಥಾಸುಖಮ್ | ಯಾವ ನ್ನಯಾತಿ ಶರಣಂ
ತ್ವಾ ಮಶೇಷಾಫನಾಶನಮ್” (ವಿ ಪು)” ನಿವೇದಯೀತ ಸ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ವಿಷ್ಣಾ
ವಮಲತೇಜಸಿ” (ವ್ಯಾಸಸ್ಮೃತಿ) “ವಾಚಃಪರಂಪ್ರಾರ್ಥಯಿತಾ ಪ್ರಪದ್ಯೇಗ್ನಿ
ಯತಂತ್ರಿಯಮ್”(ಶೌನಕಸ್ಮೃತಿ)“ಮತ್ಪದದ್ವಂದ್ವಮೇವಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ
ಪರಾಯಣಮ್ | ಉದ್ಧರಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ದೇವಿಸಂಸಾರಾತ್ಸ್ವಯ ಮಾದರಾತ್”
(ವರಾಹವುರಾಣ) “ತ್ವಮೇಪೋಸಾಯ ಭೂತೋ ಮೇ ಭವೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ
ಮತಿಃ | ಶರಣಾಗತಿ ರಿತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾ ದೇವೇಸ್ಥಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತಾಮ್” (ಅಹಿ
ಸಂಹಿತಾ) “ಶರಣಂತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಯೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗವಿವರ್ಜಿತಾಃ | ತೇಷು
ವೃತ್ಯುಮತಿಕ್ರಮ್ಯಯಾನ್ತಿತದ್ವೈಷ್ಣವಂಪದಮ್ ” (ಬ್ರಾಹ್ಮವುರಾಣ),
“ಭಕ್ತ್ಯಾಪರಮಯಾ ವಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾ ವಾ ಮಹಾನುತೇ | ಪ್ರಾಪ್ಯೋಹಂ
ನಾನ್ಯಥಾ ಪ್ರಾಪ್ಯೋಮಮಕೈಂಕರ್ಯಲಿಪ್ಸುಭಿಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ರಮಾಣಶತಗಳಿಗೆ
ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕುತರ್ಹವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ವ್ರಪದ
ನಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಅಂಗಗಳು, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತ
ವಾದುದು ಹೇಗೆ ? ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭಿತವಾದರೆ ಆಕಿಂಚನ್ಯನೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಅದು ಶರ
ಣಾಗತಿಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು ಹಾಗಲ್ಲವು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ನಡೆಸಿದುದು ಅಸರಾಧವು
ಎಂದರೆ, “ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಪೇಕ್ಷಸ್ತು.....” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಮಸಬ್ಬಲ್ಪ
ಯತನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ, ಮಹಾರ್ಗಳ
ಉಪದೇಶ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೈರರ್ಥಕೃ ಉಂಟಾಗದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ತಾನೇ
ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧವಾದ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಕುತರ್ಹ ಸತ್ತರ್ಹಗಳ ವಿಷಯವು “ಅರ್ಜುಂಧರೋಪ
ದೇಶಂಚ ನೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಽವಿರೋಧಿನಾ | ಯಸ್ತರ್ಹೇಷಾ ನುಸಂಧತ್ತೇ
ಸ ಧರ್ಮಂ ವೇದ ನೇತರಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಗೈಯಾಲ್ ಇಸ್ಸೋತ್ರತ್ತಿಲ್ ಆದ್ಯಂತಜ್ಞಳಿಲ್ ಪಣ್ಣಿನ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ
ಪುರಸ್ಕಾರಮ್ ಇಜ್ಜು ಅರುಳಿಚೈಯ್ ಗಿರ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷಿತಮಾಯಾ
ದಲ್, ವೈಕಲ್ಯಪರಿಹಾರಾರ್ಥಮಾಯಾದಲ್ ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್

ಆಚಾರ್ಯನುಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದಿರುವದರಿಂದ
ಅವರ ಪುರಸ್ಕಾರವು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕಬೇಕಾದುದು

ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದರಿಂದ
ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾಯಿತೇ ಎಂದು ಲಜ್ಜಿಸಿ, ಅದು ಉಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲವೆಂಬ
ಭಾವನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ನಾಥಮುನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕ್ಷಮಮಾಣಿಯನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆಂಬ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಇಷ್ಟುದೂರ ಚರ್ಚಿಸಿದರು ಹಾಗಾದರೆ
ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ನಾಥಮುನಿಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು ಯಾವ
ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ? ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಚಾರ್ಯ
ಪುರಸ್ಕಾರಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಆಗೈಯಾಲ್ -
ಅವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸರಿಯಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಇಸ್ಸೋತ್ರತ್ತಿಲ್ - ಈ
ಸ್ತ್ರೋತ್ರರತ್ನದಲ್ಲಿ, ಆದ್ಯಂತಜ್ಞಳಿಲ್ - ಗ್ರಂಥದ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯವೆಲ್ಲೂ,
ಪಣ್ಣಿನ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯಪುರಸ್ಕಾರಮ್ - ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದ
ನಾಥಮುನಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿರುವರು, (೧) ಇಜ್ಜು - ಈ ಸ್ತ್ರೋತ್ರರತ್ನ
ದಲ್ಲಿ, ಅರುಳಿಚೈಯ್ ಗಿರಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು “ಅಹಮದೈವಸುಯಾ ಸಮರ್ಪಿತಃ”
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರವದನಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದಾಗಿಯಾದರೂ, ಅಥವಾ
(೨) ವೈಕಲ್ಯಪರಿಹಾರಾರ್ಥಮಾಯಾದಲ್ - ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ, ಅಪರಾಧ
ದಿಂದಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನ್ಯೂನತೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಆಚಾರ
ರನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ವೈಕಲ್ಯವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ
ಭಾವದಿಂದಾಗಲಿ, ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್ ವಂದದಿತ್ತನೇ - ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ
ಯಾಗಿ ಬಂದುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು ಇಷ್ಟೇ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವು, ಯಾವ
ಮಹತ್ತಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಲ್ಲೂ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ
ಯೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಾವುಗಳು “ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇ
ಜ್ಞಾತಿಸಾಧಾರ್ಯಃ” ಎಂದೂ “ಶುಕ್ಲಾಂಬರದರಂ ವಿಷ್ಣುಂ” ಎಂದೂ ಸ್ತುತಿಸಿ
ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ ಇದರಿಂದ ಸರ್ವ ವಿಘ್ನಗಳ ಪರಿಹಾರವು
ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪುರುಷಕಾರದಲ್ಲೂ ಉಪಯುಕ್ತರು ಹೀಗೆ ಈತನ
ಕರ್ತೃತ್ವವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅಧೀನವಾಗಿ ಪರಾಧೀನವಾದುದು ಇವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ

**ನಂದ ದಿತ್ತನೇ. ಇನ್ನಾಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರತ್ತಿಲ್ ಪೋಲೇ ಪ್ರಸತ್ಯಾದಿಗಳಿ
ಲುನ್ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ದೋಷಮನ್ತು.**

ಸ್ವಾಮಿ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕ
ಗಳಾದ “ನಮೋಚಿಂತ್ಯ” ಎಂಬ “ತಸ್ಮೈನಮೋ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು
ಸ್ತುತಿಸಿ, ಸ್ತೋತ್ರವು ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪೂರೈಸಿದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಿಗಮನ
ದಲ್ಲೂ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಂತಹ ಮಹನೀಯರೂ ತಮಗೆ ಪುರುಷ
ಕಾರಭೂತರಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ
ವೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ “ನಾಥಮುನಿಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಸೀದ”
ಎಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ತಾವು ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ
ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಮತ್ತು ಈ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪಕಂಠ್ಯವೂ ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುರುವಾದ
ನಾಥಮುನಿ ಪುರಸ್ಕರನಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಿದುದರಿಂದ, ಇತರರೂ ಇದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಅವಲಂಬಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸದಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದನ್ನು
ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಂದಾಗಲಿ ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ
ಅಥವಾ ಪ್ರವದನಾಸುಷ್ಕಾನದ ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ
ಅವರಾಧ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ವೈಕಲ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅದರ ವರಿಹಾರಕ್ಕೆಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿಸ
ಬಹುದು. ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಾಸುಷ್ಕಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹೇಗೆ ನರಾಧೀನ
ಕರ್ತೃತ್ವವುಳ್ಳದ್ದೋ, ಹಾಗೆ ಸದಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವುಳ್ಳದೆಂದು
ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಲಿ ಆಗಬಹುದು ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವದಾಗೆ ತಾವು
ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರವತ್ತಿಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಸ್ಪರ್ಶ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೂ ಅದರ ವರಿಹಾರ
ರೂಪವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು, ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ
ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗುವದರಿಂದ

ಇನ್ನಾಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರತ್ತಿಲ್ ಪೋಲೇ - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರ್ಯ
ಪುರಸ್ಕಾರವು, ವರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಹೇಗೆ ದೋಷವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ,
ಪ್ರಸತ್ಯಾದಿಗಳಿಲುನ್ - ಪ್ರವದನಾಸುಷ್ಕಾನದಲ್ಲೂ, ಆದಿನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು
ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೂ, **ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್** - ಭಗವಂತನಿಗೆ
ಅಧೀನವಾಗಿ ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ, **ದೋಷಮನ್ತು** - ಕೆಲವರು
ಅಹಂಕಾರಗರ್ಭವೆಂದು ಹೇಳುವ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ
ಅಧೀನವಾಗಿ ಮಾಡುವಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರವು
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರವದನವೂ
ದೋಷವಲ್ಲವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭಾವಾತ್ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ ಲೇಪಪಕ್ಷನಿರಾಸಃ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಮಾಗ್ನಿಯಾಲೇ ಆತ್ಮಾವುಕ್ತು ಕರ್ತೃತ್ವಮಿಲ್ಲಾನ್ಯೆಯಾಲೇ ಸ್ವರೂಪಮ್ ತೆಳಿನ್ನವನೈನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ ನ್ತಮ್ ಲೇಪಿಯಾದೆನ್ನಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ ನಿರಸ್ತಮ್.

ಇದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ತರಬಹುದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಈತನಿಗೆ ಸ್ವತಃಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಪರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವಿರುವದರಿಂದ, ಪಾಪಗಳು ಉಂಟಾದರ ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಉತ್ತರಾರಾಘಗಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಾವೃತವಾದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ, “ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಬಾಲ್ಯೇನತಿಷ್ಠಾಸೇತ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಾರಾಘಕ್ಕೆ ಲೇಪವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾರಾಘಕ್ಕೆ ಲೇಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಯುಕ್ತವರು “ತದಧಿಗಮ ಉತ್ತರವಾರಾಘಾಯೋಃ ಅಶ್ಲೇಷನಿವಾಶೌ ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ (೪ ೧ ೧೩) ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವನಚನವು ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದುದರ ಅಶ್ಲೇಷವಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವೆಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಕಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರೀಯುತಿ ವರ್ಮರ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಪಿರುದ್ದವು ಪ್ರಾವೃತಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತನ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಾರಾಘಗಳೂ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮಾತ್ರವಿರುವದರಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪಕ್ಷದನಿರಾಸವು

ಇಪ್ಪಡಿ-ಈ ಮೇಲೆ ಉಪವಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್-ಭಗವಂತನಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅಧೀನವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಮಾಗ್ನಿಯಾಲೇ - ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ, ಆತ್ಮಾನಿಗೆ, ಕರ್ತೃತ್ವಮಿಲ್ಲಾನ್ಯೆಯಾಲೇ - ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಸ್ವರೂಪಮ್ ತೆಳಿನ್ನವನೈ - ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಶೇಷ ಶೇಷೀಭಾವವನು ತಿಳಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ವ್ರವನ್ನನಿಗೆ, ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳೂನ್ತಮ್ - ಅಪರಾಧರೂಪಗಳಾದ ಯಾವ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ, ಲೇಪಿಯಾದೆನ್ನಿರಪಕ್ಷಮುಮ್ ನಿರಸ್ತಮ್ - ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವಾದವೂ ಕೂಡ ನಿರಸನಮಾಡಲ್ಪ

ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ಚೋನ್ನಬಾಲ್ಯಂ ಬಾಲಕೃತ್ಯಜ್ಞಳಾನ ಕಾಮಚಾರಾದಿ
ಗಳನ್ನು ; ಸ್ವನಾಹಾತ್ಮ್ಯಾಽನಾವಿಷ್ಕಾರ ಮಾತ್ರಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ (೧)

ಟೈತು ಅದು ಬುದ್ಧಿ ಪುರ್ದ್ವಕಾಗಿದ್ದರೂ ಮುಮುಕ್ಷುವನ್ನು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲ
ವೆಂಬುದು ಪೂರ್ದ್ವವಕ್ತುಭಿಪ್ರಾಯವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆ ನಿರಸ್ತವು ಎಂದರೆ
ಪ್ರಥಮನಜ್ಞಲ್ಪವಲ್ಲ ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನ ಚಿಕೀರ್ಷಾವ್ರಯತ್ನರೂಪ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ
ಕರ್ಮತ್ವವೂ, ಅನಂತರ ವರಾಧೀನ ಕರ್ಮತ್ವವೂ ಇರುವದರಿಂದ ಕರ್ಮತ್ವವಿಲ್ಲವು
ಎಂಬ ವಾದವು ಅವ್ರಾಮಾಣಿಕವು, ವರಾಧೀನ ಕರ್ಮತ್ವವು ಉಂಟೇ ಉಂಟು
ಯಾವಾಗ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿಯೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ವ್ರಾಜ್ಞನಾದನೋ ಆಗ
ಅವನಿಗೆ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ರಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ನಿಸಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನ ವಿವೇಕಜನ್ಯಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ
ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿದೂ ನಿಸಿದ್ಧವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಮಹಾಪರಾಧ
ವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆವಶ್ಯಕವು ಇವೆಲಾ
ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪವಾದಿತವು ಆದರೆ ಇಲ್ಲ ವ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದ
ರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅನುವಾದವೆಂದು ಭಾಸಿತಕ್ಕದ್ದು ಅವರಾಧ ವರಿಹಾರಾಧಿ
ಕಾರವನ್ನು ನರಾಂಬರಿಸಿ, “ಶಿಕ್ಷೆಯಾಪ್ಯನ ಘಯಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿಪ್ರಭುಃ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವು ಅದರ ಉಪವಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳನ್ನೂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಬಹುದು

ಆಗಲಿ, ಶ್ರುತಿಯೇ “ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಬಾಲ್ಯೇನತಿಷ್ಠಾಸೇತ್” ಬ್ರಹ್ಮ
ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಬಾಲನಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಬಿಡಬಹುದು, ಬಾಲನು ಹೇಗೆ ವಿಕೃತನಿಸಿದ್ಧ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಬಿಡಬಹುದು ದೋಷವಿಲ್ಲ
ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನೂತ್ರ
ದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಅದರ ರಾಸ್ತ್ರಾಸುಮತಿಯಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ
ಮುಮುಕ್ಷುವಿಕ್ಕುಚೋನ್ನ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದ ವಂಚಿತನಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ಬಾಲ್ಯಮ್ - ಎಂದರೆ ಬಾಲಭಾವ ಅಥವಾ ಬಾಲನಕರ್ಮವು, ಬಾಲಕೃತ್ಯಜ್ಞಳಾನ -
ಬಾಲನು ಮಾಡುವ ಕಾಮಚಾರಾದಿಗಳನ್ನು - ನೀವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಆ ಬಾಲನು
ಮಾಡುವ ನಿಸಿದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಷ್ಟಬಂದ ವ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲವು ಹಾಗಾದರೆ
ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಸನಾಹಾತ್ಮ್ಯಾಽನಾವಿಷ್ಕಾರಮ್
ಮಾತ್ರಮ್ - ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ತನಗೆ ಮಹಾತ್ಮಿಯುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳದೆ, ಬಾಲನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟೆಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವನೋ
ಹಾಗೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ

(೧) “ ಅನಾವಿಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ತನ್ವಯಾತ್ ” ಎಜ್ಞರಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ ಸಮರ್ಥತಮ್ .

ವಾಗಿ, “ಅನಾವಿಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ತನ್ವಯಾತ್” ಎಜ್ಞರಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ - ಎಂಬುವ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಸಮರ್ಥತಮ್ - ಸಮರ್ಥವಲ್ಲಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಶ್ರೀನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರವರು ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವು, ಈ ಶ್ರುತಿಗೆ ಪೂರೈಸತಕ್ಕದ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವು, ಬಾಲನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾಗುವ ಯೋಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಬಾಲ್ಯೇನತಿಷ್ಠಾಸೇತ್ - ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಾರ್ಥವು ಬಾಲನ ಹಾಗೆ ಕಾಮಚಾರ ನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದಲ್ಲವು, ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಯೋಗಿ ಯಾದವನು ಬಾಲನಹಾಗೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬರ್ಥವು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಅನ್ವಯಾತ್ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ವಿನಯಸಂವನ್ವತೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಅಹಂಕಾರವು ಕೂಡದಾಗಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಮಾದಾತ್ಮೀಯ ಪ್ರಕಾರವು ಯೋಗಿನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕೂಡದಾದುದರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ “ನಾವಿರತೋದುತ್ಪರಿತಾತ್ ನಾಶಾನ್ತೋ ನಾಸೆ ಮಾಹಿತಃ | ನಾಶಾನ್ತಮಾನಸೋವಾಪಿ ಸೃಜ್ಞಾನೇನ್ಯೇ ನಮಾಪ್ನುಯಾತ್” ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಕಾಮಚಾರಾದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಬಂಧಕಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವದ ಎಂದಲೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವು, ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ರುತಿಯಾದ “ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂನಿರ್ದಿದ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇನ ತಿಷ್ಠಾಸೇತ್, ಬಾಲ್ಯಂಚ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂಚ ನಿರ್ದಿದ್ಯಾರ್ಥಮುನಿಃ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸಿದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಯೋಗ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು —ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಬಾಲ್ಯ, ಮುನಿಯುಭಾವವಾದ ಮೌನವು (೧) ಪಾಂಡಿತ್ಯ - ವೆಂದರೆ ಉವಾಸ್ಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಸ್ವರೂಪರೂಪಗುಣ ವಿಭಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನವು, ಇದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ; (೨) ಬಾಲ್ಯ ವೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸದೇ ಇರೋಣವು, ಅಹಂಕಾರವು ಕೂಡದು, (೩) ಮೌನವೆಂದರೆ ಪರಮ ಪುರುಷನ ದಿವ್ಯಮಜ್ಜೆಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಚಿಂತನವು, ಇದೇ ಉವಾಸನವು ಆದುದರಿಂದ ಸದಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ವೇದಾಂತಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉಪದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿ ಪರಮಪುರುಷನ ಸ್ವರೂಪರೂಪಾದಿಗಳ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಮಹಾತ್ಮೈ

(೧) ಬ್ರ ಸೂ ೩ ೪ ೪೯

ಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ನೀಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಇದು ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು ಪ್ರವತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮವೇ

ಮುಂದೆ ಪೂರ್ದವಕ್ಷಿಯು ಗೀತೆಯ ೧೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ “ಅನಿಷ್ಟ ಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂಚ” ಎಂಬ ಮತ್ತು “ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋಭಾವಃ” ಎಂಬ ರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅದು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

ಅನಿಷ್ಟ ಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂಚ ತ್ರಿವಿಧಂಕರ್ಮಣಃಫಲಮ್

ಭವತ್ಯತ್ಯಾಗಿನಾಂಪ್ರೇತ್ಯ ನತುಸನ್ಯಾಸಿನಾಂಕ್ಷಚಿತ್ ||

ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ದವಕ್ಷಿಗಳು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಾಗಿನಾಂ—
ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮೂರು ವಿಧ ವಾದ ಫಲಗಳುಂಟು— (೧) ಸರಕಾದಿಗಳನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಅನಿಷ್ಟಫಲವು (೨) ಐಹಿಕೈಶ್ವರ್ಯ ಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯುಪಭೋಗಗಳಾದ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲವು (೩) ಪುತ್ರಕ್ಷೇತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಸುಖ ದುಃಖ ಮಿಶ್ರಫಲವು ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಮೂರುವಿಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಕರ್ಮ ಮಮತೆ ಫಲಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಇಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟಫಲ ಉಂಟಾಗುವ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದರೂ ಅವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವು ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೂ ಒಪ್ಪ ಬಹುದು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ನಡೆದರೂ ಅಂತಹ ಉತ್ತರಾಧಿಪತ್ಯವೂ ಲೇಪಿಸುವ ದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಹೇಳುವದರ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕ ನಡೆದ ಕರ್ಮವಿಷಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆಯೇ “ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋ ಭಾವಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋಭಾವೋ ಬುದ್ಧಿಯಸ್ಯನಲಿಪ್ಯತೇ |

ಹತ್ವಾಪಿಸ ಇಮಾಲೋಕಾನ್ ಹಸ್ತಿನನಿಬದ್ಧತೇ || ೧೭ ||

ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷಾಯತ್ತವಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ನಡೆ ಯುವದರಿಂದ, ಯಾವನು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಿ ಮಾಡಿದನೆಂದ ತಿಳಿಯುವನೋ

(೧) “ಅನಿಷ್ಟಂ ಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂಚ” “ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋಭಾವಃ” ಇತ್ಯಾದಿವಚನಂಗಳ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ವಿಷಯಜ್ಞಾನಮನ್ತುಮಿಡಂ ಆತನನ್ನು ದುರ್ಮತಿ ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಸುಕೃತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಯಾವನಿಗೆ ಅಹಂಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಪರಾರ್ಥಿನತ್ವವಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನುಳ್ಳವನೋ ಯಾವನಿಗೆ ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಫಲವೂ ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೋ, ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಡೆದರೂ, ಅವನು ಹೊಡೆದವನೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು, ಅದರ ಫಲದಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವು ಇದರಿಂದ ಪುನಃಕೃತಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಪರಾರ್ಥಿನ ಕರ್ಮತ್ವವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ತಿಳಿದವನು ಯಾವ ಹನನವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವುಗಳ ಫಲವು ಆತನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬುದು, ಇದು ಆರಾಸ್ತ್ರಿಯಾರ್ಥವು ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಧರ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು ದಂಡಾರ್ಥವು, ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟು, ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ವರಾಯತ್ತ ಕರ್ಮತ್ವ ಈತನಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ, ತನಗೆ ವಿಹಿತಗತಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ತೊರೆದು, ಕರ್ಮತ್ವಮಮತಾ ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ತ್ಯಾಗ ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಅದು ಬಂಧಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಪುರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಅರ್ಜುನನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದನು ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ, ಅಧರ್ಮನಿರಸನಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ವಿಹಿತಕರ್ಮವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಧರ್ಮ ನಿರ್ಮೂಲಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ನೀನು ವಿಹಿತಕರವನ್ನು ವರಾಯತ್ತವಾಗಿ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಅದು ನಿನಗೆ ಬಂಧಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥವು ಸರಿಯಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ “ಅನಿಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಮೂಲಕ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ — “ಅನಿಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂಚ” ಎಂದೂ “ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋಭಾವಃ” ಎಂದೂ, ಇತ್ಯಾದಿವಚನಂಗಳ್

ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರನಿರೋಧಮ್ ವಾರಾನ್ಯೈಕ್ಯಾಹ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಸಮರ್ಥಿ ಕೃಪಟ್ಟದು.

ನಚ್ಛಳ್ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಠ್ಯಗಳು, ಬುದ್ಧಿವೋತ್ತರಾಘವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಮಿಡಮ್ - ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿನೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರವದನದ ಉತ್ತರಕಾಲದ ಪಾಪಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವೆಂದರೆ, ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರನಿರೋಧಮ್ ವಾರಾನ್ಯೈಕ್ಯಾಹ - ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಬಾರದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮರ್ಥಿ ಕೃಪಟ್ಟದು - ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಯಸ್ಯನಾಹಂಕೃತೋ ಭಾವಃ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹತ್ವಾಪಿನನಿಬದ್ಧತೇ, ಎನ್ನುದುವುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದೂ, ಧರ್ಮಯುದ್ಧಾದಿವಿಷಯಮ್ - ಅಧರ್ಮಿಗಾದ ಲೋಕಕಂಟಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ, ಧರ್ಮಯುದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ನಿಷಯವು ಅರ್ಜುನನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತೆಯುಂಟೆಂಬ ಭಾವವು ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹನನವು ಅನರಾಧವಲ್ಲವು, ಪ್ರಯೋಗಾನುವಾದುದು ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅಂಜನವುನಿಗೂ ರಾಕ್ಷಸ ಹನನವು ಅನರಾಧವಾಗುವ ದಿಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅನರಾಧಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಆತತಾಯಿಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಇಂತಾದ್ದನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣವೇ ಧರ್ಮವಲ್ಲವು ಧರ್ಮವೇ ಎಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿರುವದೇ ಇನ್ನೂ ಅಧರ್ಮವೆಂದೂ ಉನ ದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಮೇಲನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡದೆ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಅನಿಷ್ಟಾದಿ ಫಲವನ್ನು ಕೂಡುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡ ಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯನಟ್ಟರೆ, ಒಹು ಶಾಸ್ತ್ರನಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ಸ್ವಧರ್ಮತಃ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವಾದ “ತಥಾಧಿಗಮು ಉತ್ತರವೂರ್ವಾಘಾಯೋ ರಶ್ಲೇಷ ವಿನಾಶತಥ್ಯವದೇಶಾತ್” ವೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಅದರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರ “ತದಿದಂ ಅಶ್ಲೇಷವಚನಂ ಪ್ರಾನಾದಿಕ ವಿಷಯಂ ಮನ್ತವ್ಯಮ್” ಎಂಬ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಗೂ ವಿರೋಧವು ಮತ್ತು ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಘಗಳಿಗೂ ವಿಧಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ವ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು

ಕಾ|| ಉಪಭುಕ್ತಾಷಢನ್ಯಾಯಾದ್ತರಾಪಢ್ಯಮರ್ಧನಮ್ |

ಅನನ್ಯಪರ ನಿರ್ಬಾಧ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಶ್ರುತ್ಯೈರ್ಹತಮ್ || ೧೫೯ ||

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘಗಳೂ ವ್ರತತ್ರಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅವರಾಧ ಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೇ ಬಂಡಿ ಸಿದ್ಧರು ಅಂತಹ ಅವರಾಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾನಂತನಾದ ವ್ರವನ್ನನು ಮಾಡುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಜಾತುರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದುಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಲದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದೂ, ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವ್ರವದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಆತನ ಅವರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕಾವಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು ಈಗ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಪವಾದಿಸಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೇವನೆಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೇ ಔಷಧಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಗೆ, ಅನಂತರ ಮಾಡುವ ಅವಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗಿದೆಯೋ, ಅದೇ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ವ್ರವದನವೂ ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಾವಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆಂದು ಏಕೆ ಒಪ್ಪಕೂಡದು ಎಂಬುದು ಆಕ್ಷೇಪವು ಇದನ್ನು ಒಂದುಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸರಿಯಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ಹಾಗೆ ಲೇಪಿಸದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದರೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ನ್ಯಾಯವಾದದ ಉಪಯೋಗವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ — ಉಪಭುಕ್ತಾಷಢನ್ಯಾಯಾತ್ - ನೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಷಢಿಯ ನ್ಯಾಯದಿಂದ. ಉತ್ತರಾಪಢ್ಯಮರ್ಧನಮ್ - ನೇವಿಸಿದ ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅವಧ್ಯವು ಹೇಗೆ ತೊಲಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವ್ರವದನವೂ ಕೂಡ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಗಳಾದ ಅವರಾಧಗಳ ನಿರ್ಲೇಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಅನನ್ಯಪರನಿರ್ಬಾಧಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಶ್ರುತ್ಯೈಃ - ಬೇರೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲದೆ ವ್ರವನ್ನನಾದವನನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿ, ವಿರೋಧವು ಸ್ಪಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ, ಹತಮ್ - ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಿರಸನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಸಿದ್ಧಾಷಢಿಯ ನೇವನೆಯು ಉತ್ತರಕಾಲದ ಅವಧ್ಯಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡಿರುವೆವು. ಈ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಭರನ್ಯಾಸವೂ ಉತ್ತರ ಕಾಲೀನವಾದ ಮಹಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನ್ಯಾಯವು “ನಹಿ ವಚನ ವಿರೋಧೇನ್ಯಾಯಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ” ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಇದ್ದರೆ, ಆಗ ಈ ಸಿದ್ಧಾಷಢಿ ನ್ಯಾಯವು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು

ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೈತರಾಘಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪದನದಿಂದಲೇ ಹೋಗುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿದ್ದರೆ ಆಗ ಈ ನ್ಯಾಯವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು - ಯಾವುವು ? ಎಂದರೆ—“ಯಾನ್ಯನವದ್ಯಾನಿತಾನಿಸೇವಿತನ್ಯಾನಿ | ನೋಇತರಾಣಿ | ಯಾನ್ಯಸ್ಮಾಕಗ್ಂಸುಚರಿತಾನಿ | ತಾನಿತ್ವಯೋಪಾಸ್ಯಾನಿ || “ಸಾಧುಕಾರೀಸಾಧುಭವತಿ, ಸಾಪಕಾರೀಸಾವೋಭವತಿ” ಸ್ಮೃತಿಪ್ರಮಾಣಗಳು—“ಮನೀಷೀವೈದಿಕಾಚಾರಂ ಮನಸಾಪಿ ನಲಂಘಯೇತ್ | “ಏನಂ ವಿಲಂಘಯಂತ್ಯೋ ಮುರ್ಖಾದಾಂ ವೇದನಿರ್ಮಿತಾಮ್” ಪ್ರಿಯೋಹಿನಪ್ರಿಯೋಽಸೌಮೇ ಮದಾಜ್ಞಾ ನ್ಯತೀವರ್ದನಾತ್” “ಶ್ರುತಿ ಸ್ವಸ್ಮೃತೀರ್ನೈವಾಜ್ಞಾಯಸ್ತಾಮುಲ್ಲಂಘ್ಯ ವರ್ದತೇ | ಅಜ್ಞಾಛೇದೀಣಮನುದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭಕ್ತೋಪಿನವೈವ್ಲವಃ” ಪ್ರವನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೇನಂದರೆ —“ಯಶ್ಚಾಸ್ತವಿಧಿಮುತ್ಸ್ಯಜ್ಯ ವರ್ದತೇಕಾಮಕಾರತಃ | ನಸಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿನಸುಖಂ ನಪರಾಂಗತಿಮ್” “ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ” (ಗೀ ೧೬ ೨೪) “ಜಹಿಶತ್ರುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾಸುರೂಪಂ ದುರಾಸದಮ್” (ಗೀ ೪ ೧೩) “ಅಪಾಯಸಂಪ್ಲವೇಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾರೇತ್ | ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿ ರಿಯಂ ಸಾತ್ರತ್ಯಯತ್ಪುನ ರಣಂವ್ರಜೇತ್” “ಅಹೋಬತಮಹತ್ಕಷ್ಟಂ ವಿಪರೀತ ಮಿದಂಜಗತ್ | ಯೇನಾವತ್ರಪತೇ ಸಾಧುರಸಾಧುಸ್ತೇನತುಷ್ಯತಿ” (ಭಾರ ಆರಣ್ಯ ೨. ೬೪) ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಈ ವಾದವು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಭಾವವ್ಯಸನ್ನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲ ಉಪವಾದಿತವು ೨೬೯ ನೆಯ ಪುಟದ ಮೊದಲು ಗೊಂಡು ವರಾಂಬರಿಸಿ ಇವೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಈ ವಾದವು ಏಕೆ ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅನುಪಾದ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —

ಆದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ನಿರೋಧವಾಗಿ ಪ್ರಪದನ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರಾಧಗಳನ್ನನಗಿದರೂ ಪ್ರಪದನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಅದು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆದರೆ ಮನು ವೆದಲಾದ ಸ್ಮೃತಿಕರ್ತೃಗಳು “ಲಿಪ್ಯತೇನಸಪಾಷೇನ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ? ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೈತರಾಘವು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕೂಡದು ಎಂದಾದರೆ, ಅವತ್ಮಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ಅವತ್ಮಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮವು

ಮನ್ವಾದಿಗಳುಮ್ (೧) “ಜೀವಿತಾತ್ಮಯಮಾಪನ್ನೋ ಯೋನ್ಮನುತ್ಥಿ
ಯತಸ್ತತಃ | ಆಕಾಶ ಇವ ಪಂಕೇನ ನಸಪಾಪೇನ ಲಿಪ್ಯತೇ (೨) “ಪ್ರಾಣ
ಸಂಶಯಮಾಪನ್ನೋ ಯೋನ್ಮನುತ್ಥಿ ಯತಸ್ತತಃ | ಲಿಪ್ಯತೇ ನ ಸಪಾಪೇನ
ಪದ್ಮಪತ್ರ ಖವಾಂಭಸಾ || ಎನ್ರುನಿಯಮಿತ್ತಾರ್ಗಳ್ || ಇದು ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತು
ಆಗಬಹುದು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಆ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ
ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಮನ್ವಾದಿಗಳುಮ್ -
ಮನುವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಸ್ತೃತಿಕರ್ತೃಗಳೂ ಕೂಡ (೧) ಜೀವಿತಾತ್ಮಯ
ಮಾಪನ್ನಃ - ದೇಹಾವಸಾನದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಯಃ - ಯಾವನು,
ಯತಸ್ತತಃ-ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ, ಆಹಾರ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ, ಅನ್ನ
ಮುತ್ಥಿ - ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುವನೋ, ಸಃ - ಅವನು, ಪಂಕೇನ - ಕೆಸರಿನಿಂದ,
ಆಕಾಶಇವ - ಆಕಾಶದ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಕೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಸೆದರೆ,
ಆಕಾಶವು ಹೇಗೆ ದೂಷಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರ ಹಾಗೆ ಪಾಪೇನ - ಶುದ್ಧಾದಿ
ಗಳ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದ ಪಾಪದಿಂದ, ನಲಿಪ್ಯತೇ - ಲೇಪಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವು |
ಅದನ್ನೇ ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಪ್ರಾಣ ಸಂಶಯಮಾಪನ್ನ — ಬಹು
ಕಾಲ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಉಳಿಯುತ್ತದೋ
ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಯಃ - ಯಾವನು, ಯತಸ್ತತಃ-
ಎಲ್ಲಿಂದಲೇಯಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧನಮನೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಅನ್ನಮುತ್ಥಿ -
ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ, ಸಃ - ಅವನು, ಅಂಭಸಾ - ಉದಕದಲ್ಲೇ
ಇದ್ದರೂ ಉದಕದಿಂದ, ಪದ್ಮಪುತ್ರಮಿವ - ಕಮಲಪುಷ್ಪದ ಎಲೆಯಹಾಗೆ
ಪಾಪೇನ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ - ನಾವದಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವು” ಎನ್ರು - ಎಂಬ
ದಾಗಿ, ನಿಯಮಿತ್ತಾರ್ಗಳ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿ ಇರುವವರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು
ಶ್ರುತಿಯು ಹಾಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು
ಎಂಬ ಭಾವವು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಉಪಾದಿತವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪ
ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ — ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ, ಯಾವ ಅನ್ನವನ್ನಾದರೂ ಊಟ
ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಿಗೂ ಉಂಟೋ; ಇಲ್ಲವೇ ಅಬ್ರಹ್ಮ
ವಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣ
ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಯಾವ ಅನ್ನ
ವನ್ನಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೆಂದು ಛಾಂಧೋಗ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವಾರಕದ ೧೦
ನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನು ಉದಾಹರಿ

ಕ್ಕುಮ್ ತುಲ್ಯಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್, (೨) “ಸರ್ವಾನ್ನಾನುಮತಿಶ್ಚ ಸ್ರಾಣಾತ್ಯಯೇತದ್ಧರ್ಶನಾತ್” ಎಜ್ಞರ ಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪೇಣ ಸಾಧಿತಮಾಯಿತ್ತು.

ಸುತ್ತಾರೆ ಆಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಾನ್ನವಾದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿತೋ ಆಗ ಅನಾವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೋಷವೆಂದೇ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದು ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಲ್ಲದವನಿಗೂ ಸಮವು ಆಸತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಸಹ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತುಲ್ಯವೇ ಇದನ್ನು ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇದು - ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನುಮತಿಯೂ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಅನುಮತಿಯು ದೋಷಾನವಹವೆಂಬುದು, ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಕ್ಕುಮ್ - ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗೂ, ತುಲ್ಯಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಸಮವೆಂಬ ಸಂದರ್ಭವು, (೨) ಸರ್ವಾನ್ನಾನುಮತಿಶ್ಚ ಸ್ರಾಣಾತ್ಯಯೇ ತದ್ಧರ್ಶನಾತ್” ಎಜ್ಞರಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪೇಣ - ಒಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಸಾಧಿತಮಾಯಿತ್ತು - ಉಪವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ನ್ಯಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು ಪ್ರಾಣ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾನ್ನಾನುಮತಿಯು ಎಂದರೆ ಯಾವ ಅನ್ನವನ್ನಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವದೇನು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಏನೆಂದರೆ —“ಸರ್ವಾನ್ನಾನುಮತಿಶ್ಚ” - ಒಂದೂ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮತಿಯಾದರೋ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಲ್ಲವು, ಸ್ರಾಣಾತ್ಯಯೇ - ಪ್ರಾಣ ಅತ್ಯಯವೆಂದರೆ ನಾಶ, ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಏಕೆಂದರೆ ತದ್ಧರ್ಶನಾತ್ - ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತವಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ .—ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನುವ ಮಹರ್ಷಿಯು, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಸಂವಾದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ರಾಜಯಜ್ಞ ವಾಟವನ್ನು ನೇರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ರಾಜನ ಆನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ನಿಲ್ಲದ ಅನಸ್ಥೆಯು ಒದಗಲು; ಆಗ ಅವರು ಆನೆಯ ಮಾವಟೆಗನಾದ ಇಭ್ಯನೆಂಬುವನು ಆನೆಗಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಬೇಡಿದರು ನಾನು ತಿಂದ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವೇ ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಇಭ್ಯನು ಹೇಳಿದರೂ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಕೊಡು ಎಂದು

ಅಥಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಾ ಶ್ಲೇಷವಾದ ನಿರಸನಂ ನಿಗಮಯತಿ.

ಆಗೈಯಾಲ್, ಕರ್ತೃತ್ವಮಾತ್ಮಾವುಕ್ತಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನಾದಲ್, ಸಾರತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರತ್ವೈಕೊಂಡಾದಲ್, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಮ್ ಒರುಪಡಕ್ಕುಮ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣವುಳಿಯುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ತಿಂದು ತಮ್ಮ ಸತ್ತಿಯ ಕೈಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಆಕೆಗೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮ ಯಾನನ್ನೇ ಒದಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡಲೇ ಎಂದು ಇಭ್ಯಸು ಕೇಳಿದನು ಅದನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ; ಈಗ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏನನ್ನು ತಿಂದರೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದುದಾಗುವದರಿಂದ, ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವಾಗಿ ದೋಷಾವಹವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಟು, ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ಅನಸ್ಥೆಯುಂಟಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಶರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಹುರುಳಿಯನ್ನೇ ತಿಂದು ರಾಜನ ಯಜ್ಞಸದಸ್ಯನನ್ನು ನೇರಿ ಯಜ್ಞಾದಿ ಗಳನ್ನು ಋತ್ವಿಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದೇಹ ಧಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತರೂ ಆದರೆಂದು ಭಾಂದೋಗ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವಿರುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಾಸತ್ತು ಉಂಟಾದಾಗ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಡದೆಂದು ಮಹರ್ಷಿಯೇ “ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಂನೇ ಪೀತಂಸ್ಯಾತ್, ಕಾಮೋನೇ ಉಪಸಾನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉದಕ ಪಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತಾರೆ —

ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಗೈಯಾಲ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ಪರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಆತ್ಮನಿ ಗುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಸಿತವಾದುದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುವಾದುದರಿಂದ (೧) ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಆತ್ಮಾವುಕ್ತಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನಾದಲ್ - ಮಾಡುವದೆಲ್ಲಾ ದೇಹವೇಯಾದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, (೨) ಅಥವಾ ಸಾರತಂತ್ರ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರತ್ವೈಕೊಂಡಾದಲ್ - ತಾನು ಪರತಂತ್ರನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಮ್ - ಪ್ರಪದನೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧವು, ಒರುಪಡಕ್ಕುಮ್ -

ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಮೋವೋಪಾಯಃ, “ವ್ರಜೇ”ತ್ಯಸ್ಯವಿಧೌ
ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ನಾಸ್ತೀತಿನಾದಂ ನಿರಾಕರೋತಿ.

ಲೇಖಿಯಾದೆನ್ನೈಯುಮ್, ಇತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನಂವೇಂಡಾ ಎಜ್ಜೆ
ಯುಮ್ ಪರಪಕ್ಷಮಾಮ್.

ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ, ಲೇಖಿಯಾದೆನ್ನೈಯುಮ್ - ಲೇಖಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳೋಣವೂ
ಮತ್ತು ಇತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ - ಈ ಅವರಾಧವನ್ನು ಕುರಿತು, ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವು,
ವೇಣ್ಣಾ ಎನ್ನೈಯುಮ್ - ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳೋಣವೂ ಸಹ, ಪರಪಕ್ಷಮ್ -
ಇತರರಾದ ಕರ್ತೃಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಂಕರಾದಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗು
ವುವು; ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಶಾಂಕರಾದಿಗಳ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ವಕರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗವಾದುದರಿಂದ, “ದಗ್ಧಾಖಿಲಾಧಿಕಾರ
ತ್ವಾತ್” - ಸಮಸ್ತಾಧಿಕಾರವೂ ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು “ಕರ್ತೃತ್ವಮ್
ಆತ್ಮಾವಿಕ್ಯ ಇಲ್ಲೈ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಂಖ್ಯಮತ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಯಿತು
ಪರಾರ್ಥಿನ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಜ್ಞಾನವಿರುವದರಿಂದಲೇ “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ವರಿತ್ಯಜ್ಯ”
ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಈತನಿಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ
ಶಂಕರ ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬ ಭಾವವು ಅದುದರಿಂದಲೇ “ಪರಪಕ್ಷಮಾಮ್”
ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವು ; ವ್ರಜವೆಂಬಲ್ಲಿ ವಿಧಿ
ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಕೆಲವರು ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವು; ಅದುದರಿಂದ
ವ್ರಜವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ವಿಧಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು.
ಅದುದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವರು ಮೊದಲು ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಪ
ಪಾದಿಸಿ, ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದಕ್ಕೇನೂ ವಾದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ಉಪಾ
ಸೀತ ಶರಣಂವ್ರಜ, “ಓಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ” ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ
ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳೇ ಇರುವಾಗ ಅವು ವಿಧಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಏನು ಸಮಾ
ಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ; “ವಿಧಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ” ಎಂದು ಅಷ್ಟು
ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಾದ ಮೂಲಕ

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲೇ ಶಿಲರ್ “ವ್ರಜ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿಗಳ್ಳಿ ಅನ್ಯಪರಜ್ಞ
ಳಾಕ್ತಿ, (೧) “ಯೋನ್ಯಥಾ ಸಂತಮಾತ್ಮಾನಮನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ |
ಕಿಂತೇನ ನಕೃತಂ ಸಾಪಂ ಚೋರೇಣಾತ್ಮಾಪಹಾರಿಣಾ ||” (೨) “ಯನೋ

ವಾಗಿಯೂ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲೇ - ಈ “ವ್ರಜ” ವೆಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥ
ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ, ಶಿಲರ್ - ಕೆಲವರು, “ವ್ರಜ” ಇತ್ಯಾದಿವಿಧಿಗಳ್ಳಿ - “ವ್ರಜ”
ವೆಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅನ್ಯಪರಂಗಳಾಕ್ತಿ - ಬೇರೆ ಅರ್ಥ
ಗಳುಳ್ಳವೆಂದು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಅವುಗಳ ಯಥಾರ್ಥಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಬೇರೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳವೆಂದು ಹೇಳಿ, (೧) ಯಃ - ಯಾವನು, ಅನ್ಯಥಾಸಂತ
ಮಾತ್ಮಾನಂ - ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ
ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ - ಬೇರೇ ವಿಧವಾಗಿ, ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ - ತಿಳಿಯುವನೋ
ಆತ್ಮಾಪಹಾರಿಣಾ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾದವನನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ತಿಳಿದ
ಆತ್ಮಾವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಚೋರೇಣ - ಕಳ್ಳನೆಂತಿರುವ, ತೇನ - ಅಂತಹ
ಭ್ರಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಿಂದ, ಕಿಂಪಾಪಂ ನಕೃತಮ್ - ಯಾವ ಅವರಾಧವನ್ನು
ತಾನೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವು ಅವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ
ತಾನು ಶೇಷಭೂತನು, ದಾಸನು, ಈ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದುದಾದರೆ ಆತನೇ ರಕ್ಷಿಸುವನು.
ಇಂತವನು ಇರುವಾಗ ತಾನು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾಡುವೆ
ನೆಂದು ಹೊರಡುವುದು ಅಹಂಭಾವವು, ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತ
ವಾದುದು ತನ್ನ ಆತ್ಮಾ, ಅದನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಚೋರಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿರುವ
ನೆಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದು; ಎಂದರೆ,
ಇಷ್ಟುದಿನವೂ ಈ ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ವತ್ತಾದ ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ
ದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚೋರಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ
ದ್ದೆನು ಈಗ ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಆತನಲ್ಲೇ
ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತೆಂಬುದು ತಾತ್ಪ
ರ್ಯವು (೨) ಯಮಃ - ಸರ್ವಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ದುಷ್ಕೃತಿಗೆ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ
ರುವ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿತವಾದ, ವೈವಸ್ವತಃ - ಸಮಸ್ತ
ವನ್ನು ಮರೆಸುವ ಹಾಗೆ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ಸನ್ನುಳ್ಳ ಅಥವಾ ಅದಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ
ರುವ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ರಾಜಾ-ಸುಕೃತಿಯನ್ನೂ ರಂಜಿಸುವ
ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ರಾಜನಾಗಿ

ವೈವಸ್ವತೋರಾಜಾಯಸ್ತು ಮೇಷ ಹೃದಿನ್ವಿತಃ ತೇನ ಚೇದ ವಿವಾದಸ್ತೇಮಾ
ಗಂಗಾಂ ಮಾಕುರೂಗಮುಃ” (೨) “ಅತ್ಮದಾಸ್ಯಂ ಹರೇಸ್ಸಾಮ್ಯಂ ಸ್ವಭಾ
ವಂಚ ಸದಾಸ್ಮರ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಗತಿ ಗಳೈಯುಮ್ ಪರಾಮರ್ಶಿ
ಯಾದೇ ಇವತ್ತೈಕ್ಕೊಂಡು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಜನ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಮೊಳಿಯ ವೇರು
ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕು ಅನುಷ್ಠೇಯಮಾಮ್ ಇರುಪ್ಪದೊರು ಉಪಾಯಮಿಲ್ಲೈ
ರುವ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಏಷಃ - ಇಂತಹ, ಯಃ - ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಯಾವ
ಪರಮ ಪುರುಷನು, ತವ - ನಿನ್ನ, ಹೃದಿ - ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತಃ - ಇರುವನೋ,
ತೇನಚೇದವಿವಾದಃ - ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದವಿಲ್ಲದೆ ಪಾಪಭೀರುವಾ
ಗಿದ್ದರೆ, ಗಂಗಾಂ ವಾವಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಲಿ, ಕುರೂಗ್-ಪುಣ್ಯ
ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ, ಮಾಗಮುಃ-ಕುರಿತು ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು
ಇದರಿಂದ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು, ಆತನು ಶೇಷ ಎಂದೂ ಅನೇ ಸರಿಯಾಗಿ
ನಿಯಮಿಸುವನು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಇದ್ದರೆ, ಸಾಲದೇ? ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ, ಪುಣ್ಯ
ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಪುಣ್ಯತಿರ್ಥಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ
ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ವ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ
ದರು (೨) ಅತ್ಮದಾಸ್ಯಂ - ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಸಿದ್ಧವಾದ
ದಾಸಭೂತನಾಗಿರೋಣವನ್ನೂ, ಹರೇಸ್ಸಾಮ್ಯಂ - ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿ
ಯಾಗಿರುವ ಭಾವವನ್ನೂ, ಸ್ವಭಾವಂಚ - ಆತನು ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾ,
ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ, ಸದಾಸ್ಮರ - ಯಾವಾ
ಗಲೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರು; ಇಷ್ಟಮಾತ್ರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ
ವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಅವರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್
- ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ಗತಿ ಗಳೈಯುಮ್ -
ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಪರಾಮರ್ಶಿಯಾದೇ - ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯದೇ,
ಇವತ್ತೈಕ್ಕೊಂಡು - ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಮಾಡಿಕ್ಕೊಂಡು, ಶಾಸ್ತ್ರ
ಜನ್ಯಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಮೊಳಿಯ - ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಂಟಾಗುವ ನಮಗೂ ಪರಮ
ಪುರುಷನಿಗೂ ಇರುವ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ, ವೇರು - ಬೇರೆಯಾಗಿ, ಮುಮು
ಕ್ಷುವುಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠೇಯಮಾಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ,
ಇರುಪ್ಪದೊರು ಉಪಾಯಮಿಲ್ಲೈ - ಇರುವ ಯಾವುದೊಂದೂ ಉಪಾಯವು
ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು, ಎನ್ನರಗಳ್ - ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವರು, ಹೇಳುವರು ಎಂಬ
ರ್ಥವು ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಂಟಾದರೆ ಸಾಕು, ಸ್ವಾಮಿಯು

(೨) ವಿಷ್ಣು ತತ್ಪ್ರಸಾರಸಂಹಿತಿ

ಯೆನ್ ಬರ್‌ಗಳ್ ಇದು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ವಿರುದ್ಧಮ್. ರಾಗ

ತನ್ನ ಕೃಪಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವನು; ಉಪಾಯಗಳೇನೂ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಅಹಂಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಯಾವ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ, ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ, ತಮ್ಮ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಭಾರತ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವು, ಈ ಆತ್ಮನು ವರಮಾತ್ರನ ಸ್ವತ್ತು, ಆದುದರಿಂದ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯು ಕೂಡದು, ಆಗ ಅದು ಜೋರಕ್ಕತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದು ಉದ್ಯೋಗವರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ, ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆಯು ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಆತನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೂದಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ವಿನಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲು ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪವಾದಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನಮಗೂ ವರಮಾತ್ರನಿಗೂ ಇರುವ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧವು, ಇಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರವೇ, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದ ನಿಷೇಧದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯೇ? ಎಂಬ ಭಾವವು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಬೇರೆ ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಇರುವಾಗ, ಆ ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ —

ಇದು - ಇಂತಹವಾದವು, ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ವಿರುದ್ಧಮ್
- ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಪ್ರವದನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಧಿವಾಕ್ಯದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವು ಆದಿರಬ್ಬದಿಂದ ಇತರ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳಾದ “ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತ ಸ್ವತತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರ” “ಸಾಸ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜಹಿ” “ಜಹಿಶತ್ರುಂ” “ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಯೋಗ ಯುಕ್ತೋಭವ” “ಮೂನಮಸ್ಕುರು” “ತನೇವಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಉಪಾಸೀತ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ವಿಧಿಯೂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಿಧಿಯೂ ಉಂಟು; ಇವುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು ತಿಳಿದವರಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೆ ವಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯಗಳುಂಟೆಂಬ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ

ಗುರಿಯಾಗುವನು ಒಬ್ಬ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಭಗವಂತನ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳು ಆತನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಶೂದ್ರನಾದ ಶಂಭುಕನು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಆತನ ಶಿರಚ್ಛೇದನವನ್ನೂ, ಶೂದ್ರಳಾಗಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೂ, ಶಬರಿಯು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ. ಅವಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣವೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗ, ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹವಾದುದರಿಂದ ಶಂಭುಕನು ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು ಶಬರಿಯಾದರೋ, ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಮತಂಗರುಷಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು ನೀನು ಯಾರು ? ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಮತಂಗರುಷಿಗೆ “ಅಹಂತು ಪರಿಚಾರಿಣೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ ಅದುದರಿಂದ ವಿಧಿವಾಕ್ಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ನಡೆಸಿದವರಿಗೇನೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ವಿವರೀತಾಚರಣಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲವು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾಗದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ “ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ ನದಿಶತಿ ಮುಕುಂದೋ ನಿಜಪದಮ್” ಹೀಗೆ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇರುವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನವೇ ನಾಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶಂಕರಾದಿಗಳು ಹೇಳುವ “ತತ್ವಮಸಿ” ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಉಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅವರೇ “ಶರಣ ಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ” ಎಂದು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ —

ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸ್ವಾರಸ್ಯ ವಿರುದ್ಧಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು “ಶರಣಂ ವ್ರಜ” “ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ” (ಗೀ ೧೮ ೨) “ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೇನ” (ಭಾಗ,) ಗಚ್ಛಧ್ವಮೇನ ಶರಣಂ” (ಭಾರ) “ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇಯದಿಜೀವತು ಮಿಚ್ಛಸಿ | ಪ್ರಸಾದ ಯಸ್ವತ್ಪಂಚೈನಂ ಶರಣಾಗತ ವತಲಮ್” (ರಾಮಾ ಸುಂದರ) ಇಂತಹ ವಿಧಿಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂಬ ಭಾವವು

ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂದು ವಾದಿಸುವವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸತಕ್ಕದ್ದೆನೋ ನ್ಯಾಯವು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ “ಶರ

ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ರವಣಮನನಜ್ಞಳಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜನ್ಯಜ್ಞಾನತ್ವೈವಿಧಿಕ್ಕು
 ಣಂ ವ್ರಜ” ಎಂದು ವಿಧಿಸಬೇಕಾದುದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಆಗ ಇಂತಹ ವಿಧಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ
 ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ರಾಗಪ್ರಾಪ್ತ - ಸುಕೃತ ವಾಸನಾಪರಿಪಾಕದಿಂದಂ
 ಟಾದ ಆಶೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, “ಶ್ರವಣ ಮನನಜ್ಞಳಾಲೇ - “ಶ್ರೋತವ್ಯೋ
 ಮನ್ತವೋನಿದಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ” (ಬೃಹ, ೬, ೫, ೬) ಪರಮಾತ್ಮ ವಿಷಯವಾದ
 ಶ್ರವಣ ಮನನಗಳಿಂದಲೇ, ಸಿದ್ಧಮಾನ-ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವೈ-
 ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದಲೂ, ಮೂಲಮಂತ್ರಾದಿ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ವಿಧಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ -
 ವಿಧಿಸೋಣವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು ಏತಕ್ಕೆ ?
 ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಾಗ, “ಶರಣಂ ವ್ರಜ”
 “ಉಪಾಸೀತ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿಗಳು ಆಗ ಏತಕ್ಕೆ ? ಓಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಯುಂ
 ಜೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ ? ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ
 ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ ? ಎಂಬ
 ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹಾಗೆ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ
 ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ಎಂದರೆ “ಮಹ್ಯಂ ತ್ವಂ ಭವಸಿ” ನೀನು ನನ್ನವನಾಗು
 ಎಂದು ಹೇಳ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಆಗಲೂ ವಿಧಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ
 “ಶರಣಂ ವ್ರಜ” ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು “ಅಹಂ ಸರ್ವ ಸಾಪೇಭ್ಯೋ
 ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಂಬುದನ್ನು “ಮಹ್ಯಂ ತ್ವಂ ಭವಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂ
 ತರ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಶಂಕರಾದಿಗಳು ತತ್ವಮುಸಿ
 ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಕ್ತಿಹೇತುವು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ವಾದವೇ
 ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ “ಉಪಾಸೀತ” ಎಂಬ
 ವಿಧಿಗೆ ನೈರರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವೇ
 ಸಾಧನವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ
 ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಏನೆಂದರೆ, “ಶ್ರೋತವ್ಯೋ
 ಮನ್ತವ್ಯೋ” ಇತ್ಯತ್ರ ನಿದಿಧ್ಯಾಸನ ಮೇವ ವಿಧೀಯತೇ, ನಶ್ರನಣಂ ;
 ಅರ್ಥಪರತ್ವಾದ್ವೇದಸ್ಯಾಧೀತವೇದಃ ಪುರುಷೋ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಶ್ರವಣೇ ರಾಗ
 ಪ್ರಾಪ್ತತ್ವಾದೇವ ತದಸಿನ ವಿಧೇಯಂ” ಎಂದು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ
 ಭಾಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆಂದು ಸಾರ ವಿನರಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ವಿಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರ
 ನೈರರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಧಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ದೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ
 ಉಂಟೆಂದು “ಅವಿಧೇಯ ಜ್ಞಾನತ್ವೈ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ

ವುಮ್ ನೇಷ್ಠಾ, ಅವಿಧೇಯಜ್ಞಾನತ್ವೈರ್ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಮಾಗಚ್ಛೋಲ್ಲವಾರ್ಯು
ವಿಧಿವಿರೋಧಾದಿದೋಷಜ್ಞ ಳುಮ್ ವರುಮೆನು ಸಾಧಿತ್ತದಿರೇ.

ಕೇವಲ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಮೇವ ಮೋಕ್ಷಹೇತುರಿತವಾದ ನಿರಾಸನಮ್
ನಿಗಮಯತಿ

ಅನಪಿನ್ನು ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಾನ ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕಳುಕುಮ್ ಪೊದುನಾಯ್, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅವಿಧೇಯ ಜ್ಞಾನತ್ವೈ - ವಿಧಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ದಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಚ್ಛೋಲ್ಲವಾರ್ಯು - ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ, ವಿಧಿವಿರೋಧಾದಿದೋಷಜ್ಞ ಳುಮ್ ವರುಮ್ - ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಡೆದು ಭಗವಂತನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ದೋಷ ಗಳೂ ಸಹ ಉಂಟಾಗುವುವು ಎನ್ನು ಸಾಧಿತ್ತದಿರೇ - ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾಧಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ ? ವಿಧಿಯೇ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾದರೆ ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳೂ ಅಂತವರಿಗೆ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಆಜ್ಞೋಲ್ಲಂಘನ ದೋಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರೆಂಬ ಭಾವವು

ಹಾಗಾದರೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೋ ? ನಾವು ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ “ಯೋನ್ಯಥಾ ಸಂತಮಾತ್ಮಾ ನಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಈ ಶೇಷ ಶೇಷೀ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮುಖ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಅವುಗಳೂ ಅವ ಶ್ಯಕವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ವ್ರಪತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಗಳೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂಗಾಂಗಿ ರೂಪ ವೈಲ ಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಾರಭೂತವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ —

ಕೇವಲ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷ ಹೇತುವೆಂಬ ವಾದ ನಿರಾಸನವನ್ನು
ನಿಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅನಪಿನ್ನು-ಹೀಗಾದನಂತರ, ವಿಧಿವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಲ್ಲದೆ ಅವ ಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಲದೆಂದೂ, ಅದನಂತರ, ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಾದ-ನ್ಯಾನೋವಾಸನ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠರಾದ, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳುಕ್ಕುಮ್ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ಪೊದುನಾಯ್ - ಸಮವಾಗಿ, ಪರಂಪರಯೋಪಕಾರಕಮಾನ - ಪೂರ್ವ

ಪರಮ್ಪರಯೋಗ ತಾರಕಮಾನ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಮ್ಪನ್ನ ಜ್ಞಾನಮ್
ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೇ ಪಿರನ್ನವನುಕ್ಕು ನಮ್ಮುಡೈಯಸ್ವಾಮಿಯಾಯ್ ನಿರತಿಶಯ
ಭೋಗ್ಯನಾನಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯೈ ಪ್ರಾಪಿಕ್ಕೈಕ್ಕು ವಿರಕೇದೈಗಿರ ಉಪಾಯಾ
ಕಾಂಕ್ಷೈಪಿರನ್ನವಳಿಲ್ ಇಜ್ಜು ಅವ್ವೋ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷಾನುರೂಪಮಾಗ
ವಿಧಿಕ್ಕಪ್ಪಡುಕಿರಜ್ಞಾನಾಂತರಜ್ಞಳ್ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ್. ಅವತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿ
ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಸಾಕ್ಷತ್ತಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾದ
ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಂ - ಶೇಷ ಶೇಷೀರೂಪ ಸಂಬಂಧ
ಜ್ಞಾನವು, ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೇ ಪಿರಂದವನುಕ್ಕು - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮೂಲ
ಮತ್ತವು ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ, ನಮ್ಮುಡೈಯ
ಸ್ವಾಮಿಯಾಯ್ - ನಮಗಿಲ್ಲಾ ಶೇಷಿಯಾಗಿ, ನಾವೂ ಕೂಡ ಅವನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ
ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ನಿರತಿಶಯ ಭೋಗ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಯಃ ಪತಿಯನ್ನು
ಪ್ರಾಪಿಕ್ಕೈಕ್ಕು - ಹೋಗಿ ನೇರುವುದಕ್ಕೆ, ವಿರುಗೇದೈಗಿರ - ಮಾರ್ಗವೇನೆಂದು
ಉಪಾಯಾಕಾಂಕ್ಷೆ - ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯು, ಪಿರನ್ನವಳ
ವಿಲ್ - ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಲಾಗಿ, ಇಜ್ಜು - ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವ್ವೋ ಅಧಿ
ಕಾರಿ ವಿಶೇಷಾನುರೂಪಮಾಗ - ಆ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯ ಶಕ್ತಾಶಕ್ತತೆಗಳಿಗೆ
ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಧಿಕ್ಕ ಪಡುಗರ ಜ್ಞಾನಾಂತರಜ್ಞಳ್ - ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳಾಗಿರುವ, ಬೇರೆ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿರುವ, ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು ಈ
ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಈ ಶೇಷಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ಬೇಡ
ವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಸಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ,
ಅಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುವೆವು ಅದು ಮೋಕ್ಷ
ವ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ನೀವು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಉಪಾಯವಲ್ಲವು ಪರಂಪರೆಯಾ
ಸಹಾಯವು, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ನಿರತಿಶಯ ಭೋಗ್ಯಭೂತ
ನಾದ ಶ್ರೀಯಃ ಪತಿಯೇ ರಕ್ಷಕನೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ಯವೂ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಅರಿತ
ವನಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯವು ಯಾವುದೆಂದು
ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು, ತಾನು ಶಕ್ತನಾದರೆ ಉಪಾಯವು ತನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂ
ದಾದ ಉಪಾಸನವೂ, ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ಪ್ರಪದನವೂ, ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ,
ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆಗಲಿ
ಆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುವು ಅಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಹೌದು,
ನೀವು ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದ
ಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾಂತರಜ್ಞಳ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇವುಗಳೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದು

ಯಾವದು ? (೧) “ಯತ್ಸಂರಕ್ಷತಯಾರ್ಪ್ಯತೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ ಸಪರಿಕರಮಾನ ರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣಮ್, ಇದು ಸಂಬಂಧಾನು ಸಂಧಾನ ಗರ್ಭಮಾಗವೇಣುಮೈನ್ನೈಕ್ಯಾಗ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಮ್ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವುಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದ ೮೫೭ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ

ಪೂರ್ವವಕ್ಷಿಯು ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಪದನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು ಅದು ಸರಿಯಾದ ಅಧಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಕೆಲವರಾದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು “ಅನತ್ತಿಲ್” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅನತ್ತಿಲ್ - ಉಪಾಯಗಳಾದ ಆಭಕ್ತಿಪ್ರವತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾವುದು - ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಬುದು ಯಾವುದು ? ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — “ಯತ್ಸಂರಕ್ಷತಯಾರ್ಪ್ಯತೇ” “ಯಾವ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವದೋ” ಎಂದು ಸಂಹಿತೆಯೇ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ - ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಶ್ರುತಿಯೂ ಭರತಮುನಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಬೋಧಿತವು, ಸಪರಿಕರಮಾನ ಅನುಕೂಲ್ಯಸ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ರಕ್ಷಾಭರಸಮರ್ಪಣಮ್ - ತನ್ನದಾಗಿ ರಕ್ಷ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಈ ಆತ್ಮನ ಸಂರಕ್ಷಣದ ಭರವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸೋಣವು ಐದು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರಸಮರ್ಪಣವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಪದನವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಶಯವೇನು ? ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಇದು - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಬುವ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರಸಮರ್ಪಣವು ಸಂಬಂಧಾನುಸಂಧಾನ ಗರ್ಭಮಾಗ ವೇಣುಮೈನ್ನೈಕ್ಯಾಕ - ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಸಂಬಂಧದ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಈ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶೇಷಿಯಾದುದರಿಂದ ಆತನು ತನ್ನ ಪರಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಜ್ಞಾನವು ತುಂಬಾ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಶೊನ್ನಾರಗಳ್ ಅತ್ತನೈ - ಹೇಳಿದರು ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧ

(೧) ಅಹಿಬುಧ್ನಸಂಹಿತೆ, ೫೨೩೬.

ಶೂನ್ಯಾರ್ಥಗಳ್ ಅತ್ಯಂತೈ - ಇಬ್ಬರನ್ಯಾಸರೂಪಪ್ರಪತ್ತಿಯಿನ್
ಸ್ವರೂಪಪರಿಕರಾದಿಗಳೈ ಮುನ್ನೇ ಪರಕ್ಕಚ್ಚಿನ್ನೋಮ್.

ದ್ವಿತೀಯಸಾದಾರ್ಥಂ ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದೀನಾಂ ಸುಖಾನುಸಂಧಾನಾಯ
ದ್ರಾಮಿಡಗಾಧಯಾ ಸಂಗೃಹ್ಣಾತಿ.

ಶಾದನಮು ನರ್ದಯನು ನಾನೇಯಾವ್, ಶಾತಕನುಮೇವಶಮಾಯೈನ್ನೈ
ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಧಾನವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹಾಗೇ ಹೇಳಿದರೇ ವಿನಾ,
ಆ ಆಚಾರ್ಯರಗಳು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರಲ್ಲವು ಕರ್ಮಯೋಗವು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ
ಪ್ರಧಾನಾಂಗವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಮೋಕ್ಷವು ಎನ್ನುವಹಾಗೆ. ಬೀಗರ
ಊಟವೇ ಸಕ್ಕರೆ ಎಂದರೆ ಸಕ್ಕರೆಯು ಆ ಊಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನಾಂಗವೆಂಬ ಭಾವವು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ.

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ “ಇಬ್ಬರನ್ಯಾಸ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ
ಪರಿಕರಗಳಾವವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ವರಿಕರ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು
ನಾಜ್ಞಪ್ರಪದನಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—
ಈಭ್ಬರನ್ಯಾಸರೂಪವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ, ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಕರಾದಿಗಳನ್ನು
ಪರಕ್ಕ-ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಚೊನ್ನೋಮ್ - ಹೇಳಿರುವೆವು.

ಚರಮಶ್ಲೋಕ ದ್ವಿತೀಯ ಸಾದಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯು
ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾತುರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು - ಎರಡನೆಯ ಪಾದವು ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣವ್ರಜ ವಾಗುದದ
ರಿಂದ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ —

(೧) ಶಾದನಮ್ ನರ್ದಯನು ನಾನೇಯಾವ್ - ಶಾದನಮುಮ್
ಎಂದರೆ ಸಾಧನವು ಉಪಾಯಭೂತನು, ನರ್ದಯನ್ ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೇ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ
ವಾದ ಫಲವೂ, ಉಪೇಯನು, ಪ್ರಾಪ್ಯನು, ನಾನೇಯಾವ್ - ನಾನೇಯಾಗು
ವೆನು ; ನಾನೇ ನಿರವೇಕ್ಷ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಸಾಧ್ಯೋ
ಪಾಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮಾನಂದ
ವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸುವೆನೆಂಬ ಭಾವವು ಇದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪ
“ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯೇವ ಪ್ರಾಪಕತ್ವಮ್” ಎಂಬರ್ಥವು ಉಪಪಾದಿತವು.

(೨) “ಶಾತಕನುಮೇವಶಮಾಯೈಪ್ಪತ್ತುಮ್” ಶಾತಕನುಮ್
ಎಂದರೆ ಸಾಧಕನುಮ್ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾತೃವು, ಎವಶಮಾಯ್ - ನನಗೆ

ಪ್ವತ್ತುಮ್ | ಶಾದನಮುಮ್ ಶರಣನಿರಿಯನ್ತುಮಕ್ಕು, ಚ್ಚಾತನಜ್ಜಳಿನ್ನಿಲ್ಲೈ
ಕೋರಿಡೈಯಿನ್ನಿಲ್ಲಾ | ವೇದನೈಶೇರ್ ವೇರಜ್ಜಮಿದನಿಲ್ ವೇಣ್ಣಾ, ವೇರೆಲ್ಲಾ
ನಿರುಮ್ನಿಲೈ ನಾನೇ ನಿರ್ವ್ ತೂತನುಮಾನಾತನುಮಾ ಮೆನ್ನೈಪತ್ತಿ
ಚ್ಚೋಕಂತೀರೆನ ಉರೈತ್ತಾ ತೂಳಾಗಿನ್ತಾನೇ

ಅಧೀನವಾಗಿ, ಎನ್ನೈಪ್ವತ್ತುಮ್ - ನನ್ನನ್ನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸು
ವನು ; ಶ್ರಿಯೇವ್ರತಿಯೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
ವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವು ಬೋಧಿತವು ಇದರಿಂದ “ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
ನಿವಾರಣವು” ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೩) ಶಾದನಮುಮ್ ಶರಣನಿರಿಯನ್ತುಮಕ್ಕು - ಶರಣನಿರಿ ಎಂದರೆ
ಶರಣಾಗತಿ ಮಾರ್ಗವೂ, ಉಮಕ್ಕು - ನಿಮಗೆ, ಶಾತನಂ - ಸಾಧನವು, ಆನ್ತು -
ಅಲ್ಲವು, ಶರಣಾಗತಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ
ವಾದುದರಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಪ್ರಧಾನ ಸಾಧನವಲ್ಲವು, ವ್ಯಾಜ
ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು ಇದರಿಂದ ವ್ರವತ್ತೇರ್ಪ್ಪಾಜ ಮಾತ್ರತ್ವಮ್” ಎಂಬ
ಮಾಮೋಕಂ ಎಂಬುದರ ಮೂರನೆಯ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೪) ಶಾದನಜ್ಜಳಿ ಇನಿಲೈಕ್ಕು ಓರ್ ಇಡೈಯಿಲ್ನಿಲ್ಲಾ - ಶಾದನ
ಜ್ಜಳಿ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳು, ಇನ್ನಿಲೈಯಕ್ಕು - ಈ
ಭರನ್ಯಾಸದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ, ಓರ್-ಯಾವುದೊಂದು, ಇಡೈಯಲ್ - ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ
ರೂಪದಲ್ಲಿ, ನಿಲ್ಲಾ - ಇರುವದಿಲ್ಲವು ಇದರಿಂದ “ಅನ್ಯೋಪಾಯೈರನನ್ವಯಃ”
ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದು ಸಜ್ಜುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೫) ವೇದನೈಶೇರ್ ವೇರಜ್ಜಮಿದನಿಲ್ ವೇಂಡಾ - ವೇದನೈಶೇರ್ -
ದುಃಖಸಾಧ್ಯಗಳಾದ, ವೇರಜ್ಜಮ್ - ಬೇರೆ ಅಂಗವು, ಇದನಿಲ್ವೇಂಡಾ - ಈ
ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಐದು ಅಂಗಗಳ ಹೊರತು
ಇನ್ನು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಯಾವುವೂ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು “ತದಂಗೈ
ರಪ್ಯಸಂಬಂಧಃ” ಎಂಬರ್ಥವು ಇದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಸಾರ ವಿನರಣೆಯವರು
ವೇದನೈಶೇರ್ ಎಂದರೆ ವೇದನೆಯುಕ್ತವಾದ, ಉವಾಸನಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವ
ಕರ್ಮಯೋಗಗತಿ ಚಿಂತನಾದಿಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ

(೬) ವೇರೆಲ್ಲಾ ನಿರುಮ್ನಿಲೈ ನಾನೇನಿರ್ವ್ - ವೇರೆಲ್ಲಾ ಮ್ ಎಂದರೆ
ಭರನ್ಯಾಸವಲ್ಲದ ಇತರ ಸಾಧನಗಳು ಎಲ್ಲವೂ, ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ
ವಾಗಿ ಯಾವುವು ಇವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ, ನಿರುಮ್ನಿಲೈ - ಇರುವ ವ್ರಕಾರವು.
ನಾನೇನಿರ್ವ್ - ನಾನೇಯಾಗಿ ಇರುವೆನು ; ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ವತೀಕೃತನಾದ

ನಾನೇ, ಆ ಆ ಫಲ ಸಾಧನಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ನಿಂತು ಅವುಗಳು ಕೊಡುವ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನೇ ಕೊಡುವೆನು, ಇದರಿಂದ “ಸರ್ವಸಾಧ್ಯೇಷ್ಟಭಿನ್ನತಾ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ತೂತನುಮಾ ನಾತನುಮಾಮ್ ಎನ್ನೈಪ್ಪತ್ತಿ - ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ತೂತನಮಾಯ್** - ದೂತನಾಗಿಯೂ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಸಭೆಗೆ ವಾಂಡವರಿಗೆ ಅವರ ರಾಜ್ಯವ್ರಾಧನೆಗಾಗಿ ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ದೂತನೆಂದು ಹೇಳಿದುದು, ಅವರಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು ; ಅದೂ ದೌತ್ಯವೇ , **ನಾತನುಮಾಮ್** - ಸರ್ವವ್ಯಾಮಿಯೂ ಶೇಷಿಯೂ ಆಗಿರುವ, **ಎನ್ನೈಪ್ಪತ್ತಿ** - ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, (ಇದರಿಂದ ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಬೋಧಿತವು)

ಶೋಕಂ ತೀರನ - ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ಇದ್ದ ವಾಸಗಳು ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಉಪಾಸನ ಮಾಡಲು ರಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ, ಇತರರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಅವರವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಶೋಕವು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ, **ಮಾಶುಚಃ** ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು, **ಉರೈತ್ತಾ** - ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಲೀಲಾ ಸಾರಥಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು, **ಶೂಳ್‌ಗಿನ್ರಾನೇ** - ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು ಎಂಬರ್ಥವು ತಾನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂಬರ್ಥವು **ಶೂಳ್‌ಗಿನ್ರಾನೇ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು **ಶೂಳ್‌ದಗಿನ್ರು** ಎಂಬ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮರೈವಾಶುರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಶೂಳ್ರು ಎಂಬುದರಿಂದ ವ್ಯಾವರ್ತನೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಪರಮಪದ ಸಾಯುಜ್ಯವು ಇದರಿಂದ ಬೋಧಿತವು ಮಹಾವ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು “ಅಂಕೇ ಭರತಮಾ ರೋಷ್ಯ ಮುದಿತಃ ಪರಿಷ್ವಜೇ” ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಭರತಾಳ್ವಾರನ್ನು ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಾಯುಜ್ಯವು.

